Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

GÖTEBORGS UNIVERSITET

GÖTEBORGS·UNIVERSITETS·BIBLIOTEK

Allmänna Sektionen

Hist.
Sv.
Saml.

HANDLINGAR

RÖRANDE

SVERIGES HISTORIA.

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFNA

AF RIKSARKIVET.

Första serien.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1906

KONUNG

GUSTAF DEN FÖRSTES

REGISTRATUR

MED UNDERSTÖD AF STATSMEDEL I TRYCK UTGIFVET

AF

RIKSARKIVET

GENOM

JOH. AX. ALMQUIST.

XXIV.

1553, 1554.

STOCKHOLM
KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1906

GÖTEBORGS UNIVERSITETSBIBL.

FÖRORD.

De svenska registraturen för åren 1553 och 1554 omfatta hvartdera en jämförelsevis tunn volym om resp. 94 och 120 blad, af hvilka dock resp. fol. 78 och 93 samt fol. 58, 100 och 110 äro blanka. Banden, som icke äro samtida, sakna signatur, men i en gammal förteckning betecknas de AA och BB. På samma sätt som skett för de föregående åren hafva tillägg gjorts af en yngre hand till en äldre skrifvares ofullbordade arbete, och utgöra dessa för 1553 tre blad (bref från delvis Nov. och hela Dec.) och för 1554 44 blad (eller brefven från midten af Aug. till årets slut). En nyhet är, att den äldre kopisten namngifvit sig genom en egenhändig anteckning på det ena titelbladets frånsida: »Registration Erici Andreæ». Denne Erik Andersson var vid ifrågavarande tid anställd som kansliskrifvare i svenska kansliet och är utan tvifvel densamme, som i slutet af konungens regering användes som diplomatisk korrespondent i Östersjöprovinserna, hvarifrån han sände bref, af hvilka ett par ännu finnas bevarade i riksarkivet. Af 1554 års registratur finnes (liksom för de närmast följande åren) i riksarkivet en afskrift, verkställd på föranstaltande af Hogenskild Bjelke; en del af brefven är däri tvänne gånger införd, men då kopisten slafviskt noga följt sin hufvudskrift, äfven då dennas text synes korrumperad, saknar hans arbete allt egentligt värde.

Att döma af tillgängliga källor synes något tyskt-latinskt registratur för år 1553 aldrig hafva blifvit utskrifvet; för år 1554 talas däremot om ej mindre än tvänne dylika »i brundt svijnskin», af hvilka det ena skall hafva innehållit »mest lybeske saaker». Oaktadt dessa volymer nu gått förlorade, hafva härnedan kunnat tryckas 27 skrifvelser, affattade på tyska (af hvilka 12 från 1553 och 15 från 1554). De hafva i original, koncept eller afskrifter återfunnits, utom i svenska riksarkivet

(5), i riksarkivet i Köpenhamn (5), statsarkiven i Lybeck (3), Danzig (3) och Marburg (1), geheimearkivet i Schwerin (3), landeshauptarkivet i Wolfenbüttel (2) samt stadsarkiven i Rostock (1) och Reval (4).

Äfven af svenska bref har ett ganska stort antal uppspårats, som icke återfinnes i de bevarade registraturen. Af hela samlingen tryckta bref från 1553 (203 st.) hithöra ej mindre än 86 (utom de 12 tyska brefven) och af 1554 års bref (254 st.) är motsvarande tal 77 (+ 15 tyska bref). Större delen härstammar som vanligt, utom från olika samlingar i riksarkivet och det där deponerade Skoklosterarkivet (tills. 25, utom bilagorna), från kammararkivet, hvars olika afskriftssamlingar lämnat ett utbyte af ej mindre än 112, visserligen till större delen ej synnerligen viktiga skrifvelser (qvittenser o. d.). De öfriga förvaras i Uppsala universitetsbibliotek (5), landsarkivet därsammastädes (Upplands-Tuna kyrkoarkiv) (1), rådhusarkiven i Arboga (2) och Jönköping (3), Växiö domkapitelsarkiv (2), kyrkoarkiven i Stora Tuna och Svärdsjö (3), f. d. Banérska familjearkivet på Sjö (n. m. på Trolleholm) (2), Bondeska handskriftssamlingen på Säfstaholm (1) och von Brinckmanska arkivet på Trolle-Ljungby (1) samt statsarkivet i Helsingfors (4). Två bref äro dessutom tryckta efter aftryck i äldre urkundssamlingar, i hvilka originalens förvaringsorter ej äro angifna. Om respektive 34 och 57 skrifvelser har anmärkts, att de äro förut en eller flere gånger i tryck offentliggjorda.

I tillägget sid. 494 ff. hafva som vanligt sammanförts utvalde konung Eriks bevarade bref, af hvilka ett på tyska i original förvaras i Revals stads arkiv, hvarjämte för första gången här möta några qvittenser, utfärdade i hertig Johans namn. Rörande källan för hufvudmängden af de förra, som endast föreligger i korta innehållsutdrag, hänvisas till förordet i föregående del.

Hvad tillsist beträffar bilagorna, utgöra dessa, utom ett bref i Schwerins geheimearkiv från konung Eriks moster hertiginnan Ursula af Mecklenburg, hvilket både i sak och form erbjuder ganska mycket af intresse, och tvänne andra från drottning Katarina och konungen af Danmark, som ingå i riksregistraturet och på denna grund medtagits, ett urval af de fåtaliga ännu i riksarkivet bevarade skrifvelserna till konungen,

hvarvid särskildt afseende fästats vid innehållets samhörighet med de i registraturet införda utgångna expeditionerna. Då det emellertid synts mig böra vara af gagn att ega en förteckning äfven på de öfriga, har en sådan meddelats i noten s. 541.

Stockholm i december 1906.

Joh. Axel Almquist.

1553.

Kalmar den 2 Januari.

Till riksrådet och de förnämsta af adeln i hvar landsända[1]) *om en allmän mönstring öfver hela riket.*

Riksregistr. 1553, fol. 1 v.

Vår synnerlig gunst tilförende etc. Vij giffve eder tilkenne, käre Gabriell Christiersson, Axell Nielsson och Ture Pedersson, att vij haffve för gott anseedt, thet udi alle landzender öffver hele rijket med vårt och menige adelens krijgzfolck udi thenne vinther, synnerligen nu effter thette gode föret är, en almennelig vapensyn hollen bliffve motte. Och haffve förthenskuld latid tilschriffve the godemen aff vårt elskelige rigsens rådh och adell utöffver hele riket, ath the hvar udi sin landzende sådant folck till thet fliteligeste syne och mustre schole etc. Hvarföre är vår gunstige villie och begären, at I sampt-

[1]) Följande uppräknas i rubriken:

Musterherrer:
- udi Upsale stigt: Gabriel Christiersson, Axell Nielsson, Ture Pedersson
- udi Vesterårs stigt: her Lars Siggesson, Jören Åkesson
- udi Strengnäs stigt: her Johan Tursson, Niels Krumme
- udi Linköpungs stigt: her Måns Johansson, Axell Ericsson, Jacob Tursson.

ligen nu i thenne vinther vele berame en beläglig platz udi Upsale stigt, ther som både vårt och menige adelens krigxfolck kunne tilhope komme och mustrede bliffve, och ath I medt sådane mustring ett flitigt och nöge upseende haffve vele, effter som vij eder ther um fulkomligen tilbetro; och när I samme folck synth och mustret haffve, at I sedan vele schicke oss musterregistren välförvarede tilhonde, opå thet att vij utaff samme register kunne see och förnimme, huru mycket och hvad för krijgxfolck vij utaff för:ne Upsale stigt riket till hielp och bijstand till ath förmode haffve schole; therutinnen I göre thet oss liufft och behageligit är. Eder her med Gudh befalendes. Datum Calmarne 2 Januarij anno etc. 1553.

Kalmar den 3 Januari.

Till Joen Olsson [Gyllenhorn till Hacksta] och Erik Håkansson angående tillsättandet af arklimästare, om åtskilliga dennes åtgöranden, om skeppsbyggeriet och om fördelningen af fjäder, som inkommit i hjälpskatt.

Riksregistr. 1553, fol. 2.

Vår synnerlig gunst etc. Oss är behageligitt, käre Joen Olsson och Erick Håkonsson, ath then Anders Bysseskytte[1]) vill till sig anamme vårt archelij, förmode och ath han thet kan väll bestå.

Thernest giffve I tilkenne, ath han haffver calsteret tu skeppundh saltpetter. Så ville vij gerne vethe, huru mycken affgång opå hvart skeppundh bleffven är, thet I oss och förstendige vele.

Item haffve vij latid tilschriffve Alexander Kopersmedh um the saltpeter panner.

---

[1]) I rubriken: Anders Krutmakare.

Sammelunde haffve vij och latid tilschriffve Michel Helsing, ath han för:de Alexander förforderlig vare schall, her med eder breffven tilschickendes.

Um giuthningen kunne vij inthet annet svare, uthan see gerne, ath både Jören och then Bencht motte fliteligen holle opå ath giuthe thet meste them mögeligit vare kan etc.

Vijdere äre vij inthet ringe besvärede um våre skepzbygninger, effter then Jacob vill doch aldrig bygge anthen skep eller galeijder, som vij vele haffve them bygde, och så ath the kunne haffve något gott siölagh. Oss förundrer och, hvadh then Jacob besteller, effter han icke till oss kommer, och hvar han ther i Stockholm än nu tilstädes är, såge vij dhå gerne, ath I honum oförsumeligen hijt till oss skynde vele, att vij honum her än nu undervijse kunne, huru han bygge skall, ehvad thet sedan kan hielpe etc.

Yterligere effter nu fast lijder, ath daghen emellen oss och the lybske uthe bliffver, ath man haffver nu icke mere igen än halfftannet åår etc.; vij förnimme och icke mycken välvillighet aff the danske, uthan ath the äre fast sielsinde och bevijsse våre fatige undersåter föge godh naborskap; ligger förthenskuld inge ringe macht opå, ath man tencker till förrådh både medh skep, skytt och andre krijgznöttorffter, som till saken kunne tiene; ther till I och opå thet fliteligeste vele förtenchte vare.

Then hielpefiäder I schriffve um må bliffve fördeldh till våre slott och gårder, och motte man förskaffet, så ath meste parten aff samme fiäder kommer till the slott och gårder, som icke äre hoss köpstäderne belegne etc. Gudh eder befallandes. Datum Calmarne 3 Januarij anno etc. 53.

Kalmar den 3 Januari.

Till allmogen i Sevede härad angående deras framställda besvärspunkter.

Riksregistr. 1553, fol. 3.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, dannemen alle, våre och cronones skattskyllige bönder och menige almoge, som bygge och boo udi Sevede, vår gunst och nåde tilförende etc., och giffve eder her medh tilkenne, ath edre sendebudh haffve varidt her och öffverantvordet oss eders schriffvelse, therutinnen I någre besväringer och ärender förstå lathe, som är till thet förste, att I ödmiukeligen begäre, thet vij eder medh the dagzvercker, som I årligen pläge göre hijt till Calmarne, ville förskone etc. Så förssee vij oss till eder dannemen, att I icke vele begäre ath vare frij för then rettighett, som edhre föreldrer utaff gammell tijdh haffve vane varidt utgöre, cronen och menige rigsens undersater till hielp och bijstandh; doch opå thet ath I eder täss villigere udi annen motte skole befinne lathe, vele vij udi thette åhr förskone eder med tu dagzvercke, så ath udi then städh I tilförende sex dagzvercker göre pläge, schole I göre fyre udi thette åhr etc.

Som I och begäre förskoning och middell opå the monge skiutzferder etc., så haffve vij nogh tilförende befaledt, ath I inge skiutzferder göre skulle, uthan när våre egne breffdragere till eder komme, ther I och nu måge vethe ath rette eder effter. Och effter vij nu stadde äre udi thenne landzende, motte vij altid haffve budh her emellen och Upland, och ändoch I haffve nu någre flere skiutzferder än I pläge haffve, när vij icke her nedre udi landet tilstädes äre, förhoppes oss doch, ath I eder ther um icke besväre vele.

Ther I och begäre lösse tijenden, som hoss eder faller i thette åhr, äre vij väll tilfrijdz edher effterlathe, men ath vij skulle settie ther något köp opå, thet kunne vij icke göre, uthan I måge löse same tijende, effter som hon udi näste köpstadh gåår och gelder. Hvar och så är, ath I haffve icke behoff ath lössen, dhå må I handle med fougten och göre honum bijstandh, ath samme tiende kommer till neste köpstadh, som ligger vedh sjösijden; ther I dannemen eder vethe effter rette. Datum ut supra [Calmarne 3 Januarij anno etc. 53].

Kalmar den 4 Januari.

Till Lars Siggesson [Sparre] angående den fångenskap hans son iråkat i Tyskland.

Riksregistr. 1553, fol. 4.

Vår synnerlig gunst etc. Som I udi eders schriffvelse, käre her Lars, begäre, thet vij edher våre gode rådh medtdele vilde, ath eders sonn, som nu udi Tysland fencklig är antastet och anholles för Conrad v. Pyhy gäld skuld, utaff sitt fengelse förlosset bliffve motte, så kenne Gudh, ath oss tycker ganske ilde vare, thet same eders son i sådane vånde kommen är, och at han icke haffver seedt sig bätter före, uthan sielff sig i sådane farlighet giffvet till ett löst selskap, ther han ingen herre hade förhanden ath skiuthe sig opå. Och ändoch vij gerne vilde medtdele eder um hans förlossning the beste rådh vij vethe, kunne vij doch icke mycket göre till saken, för än vij bliffve förstendigede, under hvadh herre then Hodenborg, som honum anholler, är besitten, och opå hvadh ortt eder son är fongett, och effter then Hodenborg skiuther sig så mycket opå then Conradt v. Pyhy, syntes oss rådeligt vare, att I motte förhöre medh samme Conradt, huru han haffver handlet med för:ne Hodenborg,

och drager oss endels till minnes, ath för:ne Hodenborg skickede för några åhr sedhan sitt budh hijtt in i rijket till oss och latt fordre aff oss en summa penninger på then bestelning Conradt honum giffvet hade udi vårt nampn. Så bleff då samme budh sådant svar giffvet, ath effter för:ne Conradt uthan vår villie och befalning anammede för:ne Hodenborg och andre flere udi vår eedh och tiäniste, vore vij förthenskuld icke plichtige ath holle sådane bestelninger, ther emott för:de Hodenborgz budh icke några insager hade, uthan medh thet besked lott sig åtnöije och drog ther med sin kooss. Och all then stund för:ne Conradt sådane bestellinger platt uthan vår villie och befalning utgiffvett haffver, som han och mycket annet bestelte mere till vårt och Sverigis riges argeste än beste, kan nu ingen, hvarcken thenne Hodenborg eller någen annen, medh skiäll tvinge oss till ath holle hans bestellinger. Vij skicke och nu till eder then breffdragere, som hade then Hodenborgz breff hijtt i landet, och ther eder synes svare samme Hodenberg opå hans schriffvelse med för:ne breffdragere, eller um I samme breffdragere her udi landet anholle vele, thet haffve vij eder sielff hemstelt etc. Synes eder och med edert eiget visse budh lathe förfare, hvar och under hvadh förste then Hodenborg vare schall och ther um oss sedhan förstendige, vele vij dhå gerne med våre schriffvelser och elliest göre udi saken hvad oss ståår tilgörendes etc. Eder Gud befallandes. Datum Calmarne 4 Januarij anno etc. 53.

Borgholm den 8 Januari.

Till Lars Siggesson [Sparre] angående rådplägnings hållande med adeln i Upland rörande möjliga kraf på jordagods eller annat i Danmark.

Riksregistr. 1553, fol. 5 v.

Vår synnerlig gunst etc. Är vår nådige villie och begären, käre her Lars, ath I vele förhöre med våre godemen aff adelen udi Upland, um ther några äre, som haffve tiltaell till the danske, anthen um jordegodz eller annet, och hvar några finnes, som haffve förberörde danske udi så motte tiltale, dhå såge vij gerne, ath I sådant ville beskedeligen lathe anthechne och thet oss tilschicke, opå thet ath vij her kunne lathe schickeligen författedt, och hvar någen vijdere handell med för:ne danske skall företagen bliffve, ath man dhå hade alle saker tilstäde, så ath icke något skulle förgätes eller försumes, thet oss och våre trogne men och undersåter opå thenne [tijd] anliggendes vore. Thette I till thet fliteligeste bestelle vele. Datum Borckholm 8 Januarij anno etc. 53.

Samme mening till her Göstaff Olsson udi Vestergötland, till her Måns Johansson udi Östergötland och Calmarne län, till her Sten Ericsson udi Jöneköpungz län, till Anders Persson udi Sunnerbo, till her Birge Nielsson udi Vexiö stigt, medh adelen och andre Kong:e M:tz undersater.

Borgholm den 10 Januari.

Till Joen Olsson [Gyllenhorn till Hacksta] och Erik Håkansson angående Georg Normans frånfälle, om en vådeld i Stockholm och om nödvändigheten af krigsförrådens iståndsättande.

Riksregistr. 1553, fol. 6 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve förnummet aff eders schriffvelse, käre Joen och Erick, thet Gud doch

kenne mycket ogerne, ath Norman utaff thenne verdh affsompnet är, och ath I haffve latid förvare udi cancellijt opå Stockholms slott the handlinger han handemellen hade och oss tilkomme etc. Så hade vij gerne ytermere bliffvet um hans lägenheter förstendighet, synnerligen hvadh han um testemente och annet opå hans yterste förhandlet haffver.

Vijdere haffve vij förstått, ath vådeeld haffver giordt stoor skade opå the träkyffler, som emellen Norreport och Gråmunckegrend liggendes äre etc. Så haffve vij offte nogh taledt um, ath the bryggehuss och andre träkyffe skulle göre skade, och förmanet, ath sådane huss flytties skulle aff väghen, hvilkit ganske lithet haffver bleffvit achtedt, för än man haffver nu fått skaden i henderne, och vore än nu gott, ath man hade udaff thenne skade en varnagell, så ath utaff sådane träbygninger ther icke offtere och större skade skee mothe etc.

Till thet sijdste förtencker eder väll, huru offte vij haffve rådt och förmant eder um förrådh opå alle deler, som krijgzhandell belanger, synnerligen opå skytt, krut och lott, item opå gode skep och galeijder och alt annet hvadh till saken tiener etc. Så såghe vij gerne, ath sådant icke motte bliffve försumedt, uthan med alle flijtt tiltencht, effter man förnimmer sielsinde lägenheter opå alle sijder, så väll udi Danmarck som Tysland, opå färde vare. Så är och icke mere igen aff then dagh emellen oss och the lybske än halfftannet åhr etc.; hvarföre ligger oss ingen ringe macht opå, ath vij schicke våre saker ther effter, förskaffendes udi tijdh thet, som behoff görs och till saken tienligit vare kan etc. Datum ut supra [Borckholm] 10 Januarij anno etc. 53.

Horn den 16 Januari.

Qvitto för Palle Persson på inlevereradt silfver.

Efter afskrift i en kopiebok tillhörig saml. Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vår gårdh Hornn opå Ölandh thenn 16 Januarij anno etc. 53 anammede och upbore utåff vår tro tienere och fougte udi Åkerss herade, Palle Pedersson, en sölffskåll, item en kädie och två skeder, som voge tilhope två lödige marcker, hvilcket sölff en hustru udi Strengnes, som kalles dansche Karin, oss udi testemente giffvett hade etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Hallnäs den 19 Januari.

Till Rasmus Ragvaldsson angående årets spannmålsbehof [vid Östra Silfberget].

Riksregistr. 1553, fol. 7 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 142, samt (med modern stafning) af J. Johansson i Om Noraskog 2 (1881, 82): s. 173.

Vår gunst tilförende etc. Oss förundrer, Rasmus, ath tu icke haffver lenge sedan latid oss förstå, huru mycken spannemåll tu behöffver till thenne åhrs bruchning etc. Så må tu än nu medh thet förste ther um oss förstendige. Sammelunde må tu och giffve tilkenne, um tu alrede haffver udi så måtte fått någen undsetning, och hvar tu icke haffver bekommet alrede så mycket tu kant hielpe tig medh till århssmothet, må tu dhå vare förtencht ath fordre ther opå udi tijdh och medan åkeföret är, opå thet ath then menige man icke framdelis udi våhr eller sommer schole haffve sådant släp med försler till bergen, som the hade udi thette nestförlidne

åhr; vetendes tig her effter rette. Datum Hellenås [*sic*] opå Öland 19 Januarij anno etc. 53.

Samme mening
till Erick Mickelsson opå Koperberget,
till Jören Jönsson opå Näss,
till Hans Persson opå Grengeshytten,
till Bencht Schriffvare opå Noraberg,
till Morthen Lybeck opå Hökhuffudzberg,
till Oluff Vestgöte opå Hellestaberg,
till Engilbricht Olsson opå Otvedzberg,
till Han[s] van Lignis opå Danemore.

Hallnäs den 19 Januari.

Till Karl Holgersson [Gera] angående ett jordbyte.

Efter en i RA. förvarad afskrift af originalet på papper i Nordinska saml. i Uppsala univ.-bibl.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Vij haffve aff thin scriffvelsse, käre Karll Holgersson, förnummit, atth thu oss vill uplate the två gårdher tu haffver udi Huseby, och begärer thu vederlag utaff the fyre gårder udi Hoffvetorp etc. Så kunne vij icke väll skillie same gårder ifrå hvar annen, effther ath icke väll tiener, att udi same by monge jordägande vara schulle, hvarföre vij gärne såge, ath tu ville upspörie tig några andre godz, som renthe lijke med för:ne Huseby, till ett skäligt vedherlagh etc. Gud tig befallendis. Datum Hallenäs på Ölandh 19 Januarij anno etc. 1553.

Utanskrift: Till oss elskelig tro man och undersåthe Karll Holgerszon till Bijrckevijck etc. gunsteligen.

Spår af sigillet.

Borgholm den 22 Januari.

Till Simon Tomasson [Tavast] angående det legofolk, som antoges i K. Maj:ts tjänst.

Riksregistr. 1553, fol. 8. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 118—119.

Vår gunst etc. Vij haffve förnummet, Simon Tomesson, ath udi Finland handles fast sielsindt um thet folck, både timbermen, båtzmen och leijefolk, som vij ther ifrå landet haffve schole, så ath man tager muther och gåffver både aff the beste timbermen och båtzmen och tilstäder them sedan bliffve hemme, och thet annet partij, som icke haffver myketh ath giffve och föge heller dughe, motte astadh hijt utöffver och udi vår tienist. Sammelunde bliffver och udi lijke motte handlet med leijefolcket, och förnimme vij tesliges, ath thet icke alenest så skeer ther i landet, uthan och så opå reessen, när folket utöffver siön och hijtt i landet drage, så ath thet selskap, som folcket framföre skole, tage och muther och gåffver aff them, som något giffve vele och lathe them så hugge theris kooss, hvart the sielffve vele och vij opå [thet] sijdste lithet aff folcket bekomme och thet som föge duger, hvilken handel oss ingelunde behagher, icke heller her effter lijde vele; biudendes tig förthenskuld alffvarligen, ath tu skall vare förtencht till ath skaffe oss gott, dugeligit folck, både timbermen, båtzmen och leijefolck aff tin befalning, icke tagendes muther eller gåffver och ther egenom försume vårt och rigsens gagn och beste, så frampt vij icke schole bliffve förursaket lathe tencke ther annet till. Tu må och vare förtencht ath schicke oss tilhonde årligen register opå alt thet folck tu aff tin befalning hijt utöffver sender; vetendes tig her effter rette. Datum Borkholm opå Ölandh 22 Januarij anno etc. 53.

Samme mening { till Ravald Halvardsson udi Norrefinland,
till Erick Spåre udi Helsingfors,
till Niels Ingesson udi Kumagårdz län,
till Matz v. Cleffven udi Kuma etc.,
till Niels Persson udi Borgo län,
till Bertill Jörensson och Niels Påsse udi Vijborgz län.

Till Nyeslotz län um leijefolket alenest.
Till Tavasthus län.
Till Pälle Persson udi Hollethäradt.
Till Hans Olsson i Sexmekij häradt.
Till Henric Jonsson i Hattula heradt.
Till Göstaff Fincke udi Nyeslotz län.

Ålem den 24 Januari.

Till Birger Nilsson [Grip till Vinäs] angående hjälp af tionden och frihet från dagsverksskyldighet för dem, som sysslade med kronans skeppsbygge i Tjust.

Riksregistr. 1553, fol. 9 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij äre tilfridz, käre her Birge, ath the, som then redskap till våre skepzbygning ferdug göre skole, måge bekome hielp aff then tiende, ther är udi Tiust, och kunne I opå våre vegne så bestellet, ath proesten ther udi häredet lather them, som arbethe, bekomme aff sådane tiende hvadh skiäll kan vare etc. Vijdere äre vij tillfrijdz, ath the Tiustboer, som boo vedh siösijden och nemest vedh handen till ath fordre vårt skepzvijrcke, måge bliffve förskonede medh dagzvercker till Otvedtzberg. Doch såge vij gerne, ath the, som nemest vedh samme berg äre besittiendes, motte komme oss til undsetning med någre dagzvercker till

bruchningenes behoff, effter the icke kunne komme til pass medh ath hielpe vijrcket uth vedh siösijden.

Item haffver skepere Tord Bagge latid oss förstå, ath han haffver och latid hugge något skepzvijrcke udi Tiust, thet vij och gerne ville haffve till siön fordret. Therföre är vår gunstige begären, ath I honum udi then motte behielpelige vare vele. Gud eder befallandes. Datum Ålem 24 Januarij anno etc. 53.

Kalmar den 26 Januari.

Till mäster Påfvel Schutz angående ett utkast till slottsbyggnaden i Uppsala och om en ifrågasatt byggnad i Kopparbergslagen.

Riksregistr. 1553, fol. 10.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått tin scriffvelse, Påvel, och seedt then utkastning thu oss opå slotzbygningen i Upsale tilschicket haffver etc. Så ändoch vij thin mening um samme uthkastning icke ogille, vethe doch icke tig ther um opå thenne tijd någen enkende svar, uthan såghe gerne, att tu ville först tig beflijte um then bygning i Koperbergzlagen, effter som thu udi then måtten utloffvett och oss förtröstett haffver etc.

Vijdere som tu och giffver tilkenne, atth inthet timber framkommet, när thu senest vedh för:ne Koperbergett stadd var, effter thet Jören Jönsson icke var vedh handen etc., så kunne vij väll tencke, att almogen icke var lägeligit att framköre timberet, för än vinthren och åkeföret kom. Så haffver Erick Mickelsson latid oss förstå, ath timberett skall nu meste parten vare framkommet. Therföre är vår villie, at tu lagher thine stycker så udi Upsale, thet tu till för:ne Koperberget med thet [förste] kunne komme till ath holle opå och fulfölge then bygning, ther förhender haffves skall.

Yterligere thet Erick Mickelsson segher, at udi bergzlagen inge timbermen stå till ath bekome, synes oss endels sielsyndt vare, all then stund ther tilförende haffve ju både hytter och vijnder bygde varidt. Och funne man ther väll än nu några timbermen, som med sådane arbethe umgå kunne, hvar ther effter elliest rett bleffve ransaket; doch um man them ther icke kan bekome, äre vij tilfrijdz, at tu förskaffer tig timbermän ifrå Upland etc. Men um theris lön vethe vij tig inthet ath svare, effter tu icke haffver latid förstå, huru många timbermen ther behöffves, sammelunde hvadh hvarthere um daghen haffve skall. Så må tu än nu oss ther um förstendige, seden skall tilltencht bliffve then deell samme timbermen skole lönes medt etc.

Vij kunne och lijde, ath then jernredzskap, som till förberörde bygning vill behöffves, må bliffve smidd ther uppe i bergzlaghen, män att almogen skulle utgöre hielpejärn ther till, thet synes föge vare förnöden, effter thet vij sielffve haffve ju så myket järn, som man ther till haffver behoff etc.

Vij haffve och latid tilschriffve våre undersåter menigheten i Gäffle um the två lijner, som behöffves vedh gruffven, och må tu laget, så ath breffvet kommer them tilhonde, latendes them med thet samme förstå, huru longe sådane lijner behöffve ath vare etc.

Item förnimme vij och utaff thin schriffvelse um folcket, som ther uppe arbethe skole, ath them icke lägeligit vare vill ath holle sig sielff kost, effter the ingen fetalie kunne till köpz bekomme, och ath vij förthenskuld them udi så måtte försörge lathe motthe etc. Så kunne vij tin mening udi then motte icke ogilde. Och äre förthenskuld [vår vilie], att våre fougter måge hvar udi sin städh ther till hielpe opå våre vegne, hvad deell the åstadkomme [kunne], therum thu och med them sielff vilt förhandle etc.

Vijdere äre vij tilfrijdz, att tu må taga till tig en tiänere, som tu bruke och schicke kan till oss med thine schriffvelser, anthen någen utaff Upsale gård eller annerstedz, huru tu honum helst bekomme kan, vetendes tig her effter rette. Datum Calmarne 26 Januarij anno etc. 53.

Kalmar den 26 Januari.

Till Jöns Månsson och mäster Påfvel Schutz angående dagsverken till Uppsala gård, om knektarnes underhåll samt om Nils Bagges eller någon annans anställning som uppsyningsman öfver arbetsfolket där.

Riksregistr. 1553, fol. 11 v.

Vår gunst etc. Som I schriffve, Jöns Månsson och Påvel Schutz, och giffve tilkenne, att udi thette åhr är nogh både sten och kalck framkommen till bygningens behoff udi Upsale, begärendes att bönderne, som plege göre theris årlige dagzvercker till våre gårder (hvilke nämest um kring Upsale belegne äre), motte udi thette åhr göre sådane dagzvercker tijtt till Upsale etc., så äre vij väll tilfrijdz, ath ther um så må bestelt bliffve, synnerligen medt the dagzvercker, som icke behöffves till gårderne, opå thet arbetet tess bäter motte gåå före sigh etc.

Vij kunne och lijde, att knechterne, som ther arbete skole, måge her effter bekomme två öre um daghen och något spijssööll emellen maltijderne och försörge sig sielffve fetalie, effter som I ther um udi eders schriffvelse föregiffve, och kunne the för samme penninger sielffve köpe aff vår fetalie, hvad the dhå helst haffve vele etc. Och vele vij och framdelis vare förtenchte ath lathe tilschicke någre, som våre penninger handemellen haffve och folcket som ther arbethe hvar lögerdagh affbetale skole.

Vijdere hvadh eders schriffvelse belanger um Niels Bagge, som Axell Nielsson ther ifrå Upsale förloff giffvit haffver, ther till vethe vij icke hvadh vij svare skole, effter thet I undertijden lathe förste[*sic*], thet han gör folcket mycket ovilligt med puckerij, hugg och slagh, therföre han ingelunde tiänligh är, och stundom giffve I före, ath han är ganske nyttig och en driffvende karll opå arbetett, hvarföre man honum icke väll umbäre kan etc. Så måge I sielffve vare förtenchte ath förskaffedt så, thet anthen för:ne Niels eller någen annen motte igen tilsatt bliffve, som kunne haffve acht opå ath folcket icke motte gå fåfenge, uthan göre skiäll för våre penninger; och äre vij icke obenegne ath giffve then ther till förordineret bliffver så mycket udi lön, som han kan förtiene; vetendes eder her effter rette. Datum ut supra [Calmarne 26 Januarij anno etc. 53].

Kalmar den 26 Januari.

Till borgerskapet i Gefle angående anskaffandet af två kablar till Gamla kopparbergsgrufvan.

Riksregistr. 1553, fol. 12 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 142—143.

Vår gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, trogne undersåter, ath vij för menige rigsens inbyggeres gagn och beste skuld haffve achtedt ath lathe upösse och rensse then gamble koperbergz gruffven, opå thet the fatige män, som ther uppe boo, sig något igen förekome och cronen tesliges någen ytermere fordeell än nu udi then motten skeer haffve motte. Och effter ebland mycket annet, som vij ther opå till thet förste motte bekoste, några lijner vele behöffves, så är vår gunstige villie och begären, att I trogne undersåter vele lathe eder befinne välvillige ath kome oss till undsetning aff Geffle stadh medh två godhe kabler, så långe och tiöcke, som vår byggemestere Påvell

Schutz eder undervijssendes och tillseijendes varder. Therutinnen skeer thet oss behageligitt är, thet vij och medt eder gunsteligen vele betenckie. Gudh eder befallandes. Datum ut supra [Calmarne 26 Januarij anno etc. 53].

Kalmar den 27 Januari.

Qvitto för Joen Smålänning på inlevererade testamentsmedel och -silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Calmarne then 27 Januarij anno etc. 53 annamedt och upburidt haffve aff vår tienere Joen Smålenninge, som var fougte udi Ambyrdh och Strände herader, udi testemente effter her Joen udi Högxby gull rosennobbell ett stycke, ungerske gyllene ett stycke och rensk gyllene fiortten stycker, item ett sölffstop vog fempton lodh, trij qvintin, än ett sölffstop vogh elleffve lodh, trij qvintin, en skåll vog otte lodh, trij qvintin, item otte skeder voge en lödigemarck, fempton lodh, ett qvintin och förgyltt brutijdt sölff vogh tu lodh etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Kalmar den 28 Januari.

Till Lennart [Germundsson] och Olof Knutsson angående bergsbruket vid Salberget.

Riksregistr. 1553, fol. 13.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått eders schriffvelse, Lenardt och Oluff, och the lägenheter I giffve tilkenne både um bergzbruchningen och annet mere etc. Så säge vij gerne, att I eder vinleggie vele, ath ther motte gå

like till med bruchningen, och ath thet gråberg, som nederfallet är, motte komme up aff gruffven, men um then hielp, som I schriffve, ath almogen ther till än nu utgöre motte, ther opå vethe vij eder icke annen svar, än som I tilförende förnummet haffve, som är, att hvar man then menige man medh någen ytermere hielp vill betunge, då motte the, som befalningen haffve, qvitte med them opå våre vegne udi theris utskylder, som skiäll kan vare, elliest vill thet falle then menige man för mycket svårt, effter the (som vij kunne tencke) nogh bliffve betungede etc.

Item thet I och begäre, ath vij en befalningzman, som vårt beste vedh gruffven achte kunne, ville förordinere etc., ther till vethe vij platt ingen rådh udi thenne landzende vij nu stadde äre, uthan see gerne, att I samptligen vele ännu opå någen tijd tillgörendes haffve acht opå alle deler, till täss vij till Upland sielffve komme kunne och dhå tilschicke någen, som till samme befalning tiänelig är. Och effter thet thu, Oluff Knutzson, icke behöffver lenge vare ifrå Saleberget, uten när tu drager till the andre bergvercken, kan tu dhå ther bestelle, hvadh bestyres och göres skall, och sedan medh en hast giffve tigh igen till för:ne Saleberg, så såge vij gerne, ath tu udi vår frånvare ville tencke till ath haffve ett noge upseende, ath vedh Saleberget och the andre bergverck motte gå skickeligen till med alle deler, opå thet vij något när skiäll igen för then store umkostning vij legge ther opå motte bekomme. Tu vilt och vare förtencht (effter som vij tig tilförende schrifftligen befaledt haffve) ath lathe them, som bruke opå våre vegne vedh gamble Biscopzberget, bekomme en rätt ordinantie och undervijssning, huru the med saken schickeligen umgå skole. Datum Cal[marne] 28 Januarij anno etc. 53.

Kalmar den 28 Januari.

Till Erik Mikaelsson angående bergsbruket vid Kopparberget.

Riksregistr. 1553, fol. 14. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 143—144.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått utaff tin schriffvelse, Erick Mickelsson, ath kopergruffven ståår än nu alt vedh sitt gamble lagh, så att hon icke löner möden och umkostningen igen etc. Så höre vij sådane tine onde tidender fast ogerne och såge gerne, att tu en gong ville tencke till ath lathe oss bekomme theden effter någre bättre tijdender. Vij vele tig och haffve förmanet, att tu ytermere beflijter tig opå vårt beste än her skedt är, så frampt vij oss lenge förlijke schole.

Som tu och giffver tilkenne, att bönderne vele med thet förste lathe komme tijtt till gruffven thet timber och annet hvadh till then bygning behöffves vill, som M. Påvell ther uprätte skall, så och ath dammerne äre nu redhe giorde etc.; thet är oss icke obehageligit, haffve och så latid tilschriffve M. Påvell, ath han med thet förste sig tijtt up giffve skall och för:ne bygning ther fulborde.

Thet tu och begärer en hielpe gärd udi penninger eller fetalie ifrå Helsingelandh till the timbermendz nöttorfft, som ther uppe arbete skole etc., så förundrer oss, att tu icke ther hoss screff oss till, huru monge samme timbermen vare skole, och huru mycken fetalie the effter skäligh vijss behöffve kunne; ther um tu oss än nu förstendige vilt. Seden vele vij vethe tig ther opå vijdere svar.

Vij haffve och latid tilscriffve borgerne udi Geffle um the två kabbell liner ther vedh gamble gruffven behöffves, försee oss och, ath the oss med same lijner und-

setning görendes varde; haffve och så latid tilbiude M. Pavell, ath han borgerne förstendige skall, huru longe och tiöcke samme kabbell lijner vare schole.

Som tu och later förstå, att bergzmennerne begäre, thet vij them nu i thenne vinther någen spannemåll till undsetning för penninger tilschicke vilde etc., så vore vij ther till icke obenägne, hvar vij viste, att vij till vår betalning komme motte. Så må tu giffve oss tilkenne, huru mycken spannemåll vij tijtt up schole komme lathe, och huru mycket vij för spannen ther bekome schole, seden vele vij vethe tig her opå vijdere beskedh.

Till thet borgecläde tu och tine karler begäre pro anno etc. 52 kunne vij inthet annedt svare, uthen att tu thet aff them fordre må, som thet utgiffve böör, vetendes tig her effter rätte. Datum ut supra [Calmarne 28 Januarij anno etc. 53].

Zedula.

Item sende vij tig 200 mark peninger till bruchningenes behoff etc.

Kalmar den 4 Februari.

Öppet bref till menige skattebönder i Kalmar län angående vidmakthållandet af deras hemman.

Riksregistr. 1553, fol. 17.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder dannemen alle, våre och cronones skattskyllige bönder, som bygge och boo udi Småland i Calmarne län, vår gunst och nåde tilförende. Och giffve eder tilkenne, att vij haffve förnummet, thet somblige ebland eder, som skattegodz haffve och sådane godz anthen med arff eller köp tilkompne äre, mycket skröpelige them besittie, latendes skogen gå utöffver alle ängerne och åkren ligge obruket, och för

sådane oachtsamheet bliffve godzen opå the sijdzste platt förderffvede, så ath I sielffve aff them inthet gagn haffve, icke bekomme vij heller opå cronones vegne then skatt eller rettigheett, som aff them bör utgöres, och när någen taler ther um och befaler, att sådane skattgodz skole brukes och vedt macht holles, då pläge en part svare, att sådane skattegodz höre them sielffve till, och ath the måge förthenskuld [handle] med them som the sielffve vele, hvilket icke rätt svaret är, och vij med sådane svar ingelunde lathe oss opå cronones vegne åthnöije, uthen vele endeligen, att alle skattegodz, så väll [som] andre hemen skole bliffve brukede, så ath cronen ther utaff kan skee fyllest och skiäll medh skatt och alle andre utlager, effter som tilbörligitt är och aff ålder sedvane varid haffver. Hvar och någen skattebonde finnes, som någen skattejord med arff eller elliest bekomet haffver och henne ödelegger eller förderffver, så ath cronen icke fåår ther aff tilbörligh skatt och rättighet, dhå skall sådane skattejord vare förfallen under cronen, och skole fougterne, som haffve befalning ther sådane skattejord liggendes är, settie andre bönder opå samme jord igen, som henne retteligen bruke och göre cronen ther utaff alle the utskylder, som sådane jord kan göre skiäll före, och skall ingen, som till sådane jord börd och ethleffve haffver, macht haffve att tale ther opå, uthan skall same jord bliffve ther effter under Sveriges crone och then skall vare nemest till ath besitten, som henne haffver förbettret och vedh macht holle vill. Ther alle måge rette sig effter. Datum Calmarne 4 Februarij anno etc. 53.

Kalmar den 5 Februari.

Förläningsbref för Lasse Kore på Rudebols utjord i Kläckeberga socken.

Efter afskrift i Smålands handl. 1553: N:o 1 i KA.

Vij Gustaff *etc.* giör vitterligtt, at vi aff synnerlige gunst och nadhe, så och effter thett thenne vor tro tienere Lasse Kore haffver lidith nagen skadhe för vore och rigsens fiender, så att honom en arm aff skutin bliffvin är, haffva untt och effterlattit, som vij och nu mitt tette vortt öpne breff unne och effter lathe, att han (oss tiill en behageligen tiidh) må och skall niu[te], brucke och beholle thenne semie jord, benempnd Rudeboll jord, ligendes ij Kraffzlöse gierde emellöm Ture Persons och closternes jord uti Kleckeberg sokenn ij Norre Möre, frij för all then aff gellth och utskulder ther aff gå pleger, ther vor fougter och alle andre veth seg effter rethe. Datum Calmara 5 Februarij anno etc. 1553.

Under vort secrett.

Strömserum den 6 Februari.

Till Henrik Skräddare angående handeln med kläde, om den sista sändningen siden och om årets inköp af hampa.

Riksregistr. 1553, fol. 18.

Vår gunst etc. Vij haffve förnummet, Henrich Schreddere, att man haffver föge acht opå thet clädeköp udi Stocholm, uten tales mycket um thet köp ther är opå och bliffver tileffventyrs seedt egenom fingrenne medt them, som sådane cläde leffrere, så ath vij bekomme the cläde, som föge duger, för våre gode varer ther utgiffves etc. Så befruchte vij, att tu est mere opå theris sijde, som oss sådane cläde selie, både then Anders Ernstes,

Hans Hoffma[n]s och flere the tyskes, än tu ther med söker vår fördeell och beste, och opå thet tu skall vethe ath tage tig till vare, råde och förmane vij tig, att tu icke annerlunde med them köpslager eller handler, än som tu vill stå tilsvars medt, när ther bliffver ransaket. Oss förundrer och, att tu oss tilschicke senest thet brokethe sijdentygh och kallede thet sijdenathlask, och hvar tu giordet udi then mening, ath tu ville gecke oss ther medh, dhå kunne vij tig ther föge tack före. Hade tu och icke bättre förstandh um sådane sijdentyg, dhå synes oss, ath titt förstand udi then motten haffver tig mycket felet, och må tu opå en annen tijd tencke till ath sende oss thet gott är eller och inthet.

Som tu begärer vethe, hvar hampen bestelles skall udi thette åhr etc., så kunne vij opå thenne tijd föge beskedh tig ther um giffve, effter vij än nu ingen beskedh haffve bekommet opå the halfftridie tussende march rigerske, som vij ifiordh till Stocholm ath bestelle hampe före utskickede. Icke är oss heller tilkenne giffvit, huru mycket eller hvad partzeler nu udi thette åhr till ath köpe sådane hampe före vill behöffves. Må tu förthenskuld oss än nu sådant förstå lathe, sedhan vele vij förtenchte vare ath vethe tig ther um besked etc. Datum Strömssrum 6 Feb. [1553].

Vestervik den 11 Februari.

Till Germund Svensson [Somme] angående undersökning i Stranda härads och Tuna läns skärgårdar rörande hamnlägenheter och fisket samt om kolning och vedfälle i Döderhults socken till Kalmar slott.

Riksregistr. 1553, fol. 19.

Vår gunst etc. Skall tu vethe, Germund, att vij haffve nu draget uth medt skäriegården både udi Strande-

häradt och her udi Tuna län och mongestedz förnummett ganske sköne tilfälle både till hampner, fijskerij och mycken nyttig skogh, hvilket bönderne, som opå thenne vägh boendes äre, icke haffve velet tilförende giffvet tilkenne för then orsack skuld (effter som vij förfaret haffve), ath båtzmen och annet selskap, som pläge vancke her udi skäriegården, haffve hafft för sedh ath pucke och tretthe med them och elliest giord them stoor skalckhett; utaff sådanth samme bönder äre bleffne mycket sky och ovillige till ath giffve någen godh beskedh ifrå sig, anthen um hampner, fijskerij eller andre lägenheter. Så opå thet ath man ther um udi thenne skäriegård än nu rett motte bliffve förkunniget, såge vij gerne, är och vår alffvarlige villie och befalning, att tu sampt med vår skepere, så snart öpett vatn bliffver, schole schicke uth [i] samme skäriegårder några espinger och håper med gode båtzmen, som kunne förfare både um hampner, fijskerij, trävijrcke och andre lägenheter, och skall man lathe them, som udi så motte uthskickede bliffve, få fetalie med sig aff slottet, ath the icke bönderne skole förtunge. Tesliges skall man och seije them till, ath the icke pucke eller truge bönderne, uthan opå thet schickeligeste handle med them, giffvendes them godh ord, opå thet ath bönderne täss välvilligere motte bliffve ath undervijsse them um alle lägligheter och icke bliffve så sky vedh båtzmennerne, som the her till varidt haffve. Och när thette så bestelt är, såge vij gerne, ath vij motte um alle deler strax bliffve rett förstendiget.

Vijdere haffve vij förnummet, ath allestedz udi skäriegården fås mechte skön fijsk aff allehande slagh, hvarföre vij gerne såghe, att tu ville förskaffe tig någen fijskere, som udi Strande heradtz skäriegårdh till Calmarne slottz behoff fijske motthe, och som vij mercke, är her allestedz diupt vatn och kan förthenskuld udi thenne skiäriegård med grunde nother föghe uthrettes, uthan motte man

haffve diupe nother eller sådane näth, som skäriebönderne her bruke pläghe.

Yterligere effter udi then Döderhultz skäriegård är öffverflödigt skogh, therföre synes oss icke olijcht vare, att tu måtte haffve ther en kålere, som tig förskaffe motthe så monge kåll tu till slottet behöffver; sammelunde motthe tu och lathe hempte ther så mycken vedh, som tu till slottzens behoff förnöden haffver, effter ther och nogh vedeskogh ståår tilbekomendes. Datum Vestervijck 11 Feb. [1553].

Vestervik den 12 Februari.

Till Nils Persson angående lindring i utgörandet af kungsfodringen för allmogen i hans befallning.

Efter afskrift i Smålands handl. 1553: N:r 7 i KA.

Gustaffh *etc.* Vår gunsth tiill förendhe. Efftter thet, Niels Persson, atth böndher utij tijn befalningh haffva hafftth mökith omack med eeht och annath arbethe, saa lenghe vij vaare paa Calmare slotth och elliesth, daa vij drogu ther ij gönom etc., saa äre vij för then skyll tiill frijdz, at the maaghe blijffva frij för tvåå hesther affh vaar fodrijngh, oppa thet atth the sijgh och velvilighe tiill vaarth bestas förfodringh her effttther schole befinne latha, vetandis tijgh her effter rettha. Datum Vesthervich 12 Februarij anno etc. 53.

Stegeborg den 16 Februari.

Till Erik Håkansson angående afsändandet af tenn till Dalarne.

Riksregistr. 1553, fol. 20. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 144—145.

Vår gunst etc. Veet Erick Håkonsson, att vår fougte udi Dalerne Jören Jönssön haffver latid oss förstå, thet

till then grytegiutning han lather haffve förhender behöffves ett skeppundh theen, och effter vij förnummet haffve, att Henrich Schreddere skall vare på vägen hijtt nedh till oss, therföre haffve vij icke honum ther um kunnet tilschriffve lathet. Så är vår villie och befalning, att tu förskaffer oss till läns ther udi Stocholm ett skeppundh gammelt teen, förskickendes thet sedan med thet förste up till för:ne Jören Jönsson, och vele vij lathe betale sådane theen igen, så snart vij sielffve tijtt up till Stocholm kommendes varde. Ther rette tig effter. Datum Stäkeborg 16 Februarij anno etc. 53.

Stegeborg den 16 Februari.

Till Nils Birgersson, fogde i Tuna län, angående godsransakningar m. m. i hans befallning.

Riksregistr. 1553, fol. 25.

Vår gunst etc. Skall tu vethe, Niels Birgesson, att schriffveren udi Tunalän, Dominicus, haffver scrifftеligen aff oss begäret vethe vår villie um the sågedeler och strömingen ther är i läneth etc. Så må tu lathe vår fougte opå Strömssrum bekomme så monge sågedeler, som han till bygningen ther behöffve kan. Tesliges må tu late komme till Värebodha så många sågedeler, som ther till bygningen kunne behöffves, och hvad sedan utöffver bliffver aff sådane sågedeler, thet må tu föryttre med thee fremende både udi salth och cläde, synnerligen udi gott götnisk och annett sådant cläde, ramendes ther med vårt gagn och beste. Strömingen må tu tencke till att late pynte, så ath han bliffver välförvaredt, effter som tu nogsampt vår mening tilförende ther um förstått haffver, schickendes same fijsk, när öpett vatn bliffver, till Stocholm.

Vijdere haffve vij förnummet, att Jören Ericsson haffver ett godz liggendes ther i länet, benempdt Helgenäs.

Så är vår villie, att tu samme godz med thet förste besichte skall, giffvendes oss um alle täss lägenheter godh besked tilkenne. Samelunde är och vår villie, att tu skalt förfare, um ther äre några insiöer um kring Vereboda eller några strömer, ther man kunne bygge qverner eller haffve några sköne fijskerij udi; item um ther äre några öijer något när, ther man kan haffve boskap opå um sommeren, latendes oss och ther um beskedeligen sedan förstendiget bliffve etc.

Yterligere skall tu vethe, att vij äre tilfrijdz, thett tu anammer gerden udi Tunalän och Tiust till ath fetallie Vereboda medt, så att tu och thet selskap ther vare skole eder nöttorfft ther utaff till spijss haffve måge, och schicke vij tig her innelucht ett register opå samme gerd, biudendes tig och, att tu lather haffve upseende, thet samme gerd skäligen motte bliffve förtärdt, och att vij framdelis ther opå bekomme måge en beskedelig rekenskap.

Item sende vij tig och her innelucht ett register opå några godz, som fru Görvell haffver liggendes ther udi Tunalän, hvilkit register schriffveren ther i länet oss tillschicket haffver. Så vethe vij icke, um han um samme godz rett ransaket haffver. Biude tig förthenskuld, att tu än nu ther um ransake skall, doch medh schickelighet, så ath the landboer, ther boo opå, icke förmercke, ath sådant är vår befalning. Och vele vij, att tu skall medt lempe förhöre um the renthe lijke, som thette register inneholder. Skall tu och fliteligen besichte alle theris lägenheter och förfare, um ther icke går någen mere renthe utaff, anthen stedzleöre, bijstocker eller annett, eller um samme godz kunne legges för större renthe effter theres lägenheter, giffvendes oss sedan och ther um rette meningen tilkenne. Thette icke försumendes. Datum Stäkeborg 16 Februarij [1553].

Stegeborg den 18 Februari.

Öppet bref angående förbud för allmogen i skärgården mellan Stegeborg och Kalmar samt på Öland att skjuta sälar.

Riksregistr. 1553, fol. 20 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij haffve förnummet, thet en part aff them boo och vancke udi skäriegårderne emellen Stäkeborg och Calmarne, tesliges opå Öland, haffve her till mycket hafft pläsedh ath skiute effter siäler och med sådane skiutende förjaget både siäler och fijsken utaff skäriegårderne, sig sielffve och the landzender till stoor skade etc. Och effter thet myket större skade än gagn ther egenom skee pläger, therföre kunne vij för thet menige bestett skuld [*sic*] ingelunde lijde, ath någre, eehvem the helst vare kunne, her effter med sådane skiutende effter siäler umgå skole, och opå thet sådane sedvane aldeles affskaffes och man then skade, som ther medh skee pläger, förekomme måtthe, vele och biude vij våre och alle andre godemendz fougter udi för:ne landzender, att hvar udi sin befalning skall alffvarligen haffve alle förmanthe, thet ingen her effter, hvarken en eller annen, medh rör eller buger effter siäler skiuthe skall, vedh thet straff, som them bör haffve vårt budh öffverträder och olydig är. Hvar och någen finnes, som sig icke ther effter rette vill, dhå skall then samme, effter som saken kräffver, straffet bliffve. Ther hvar och en må vethe sig effter rätte. Datum Stäkeborg 18 Februarij [1553].

Stegeborg den 18 Februari.

Till Joachim Bulgrin angående åtskilliga förnödenheter till Vadstena slott och om Strå kyrkas ifrågasatta rifning.

Riksregistr. 1553, fol. 21 v.

Vår gunst etc. Vij äre tilfridz, Jachim Bulgerin, ath thu lather anamme spannemåll opå Hoffzgård till Vastene slotz behoff, ther um vij och fougten opå Hoff haffve tilschriffve latid.

Vij haffve och latid tilschriffve the fougter udi Lysingz och Aske häradt, ath the icke alenest schole göre Alvastra och Motale undsethning, uthan och Vadzstene medt, effter som råden kunne vare opå färde.

Item haffve vij och latid tilschriffve våre fougter opå Linköpungz gård, Norby och Konungzbro, ath the oförsumeligen schole schicke thet garn the haffve spunnet aff thet lijn tu sende them udi höstes igen till Vadstena, och må tu skynde opå then lijnväffvere, thet han arbether och gör oss skiäll, för thet vij opå honum motte bekoste.

Yterligere haffve vij latid tilskriffve Erick Håkonsson um thet lijn och hampe tu begärer och schicke tig breffvet her med tilhonde.

Vijdere äre vij icke tilsinnes ath lathe bryte nidh then Strå kyrcke, uthan förmode, ath man elliest skall finne rådh till tegell, hvar ther till allestedz fliteligen tiltencht bliffver.

Item är vår villie, att tu med the förste oss tilschicke skall register opå alle the partzeler tu haffver udi förrådh ther opå Vadstena slott, att vij ther utaff måge see hvadh ther är förhanden, um vij ther heden drage vele etc. Thette tu icke försume villt. Datum Stäkeborg ut supra [18 Februarij 1553].

Stegeborg den 18 Februari.

Qvitto för Olof Jonsson på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stäkeborg then 18 Februarij anno etc. 53 annamede aff Oloff Jonsson, som var fougte vedh Hadeberg, penningar tretie tre marck, två öre, hvilcke han aff Peder Jute, borgere i Gäffle, upå våre vegna upburitt hade; item än anammade vij aff honom sackörres penningar halfftredie marck etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stegeborg den 19 Februari.

Beställningsbref för Påfvel Tapetväfvare.

Riksregistr. 1553, fol. 22.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att opå thet vår tienere, Påvell Tapetzrijväffvere, sig tess flitigere och troligere skall befinne lathe opå thet arbethe han till vårt och vår käre barns behoff görendes varder udi så motte, att han troligen handle skall med all then sölff och guld trådh, så och alt thet sijlke han till ath veffve medh anammendes varder, tesligeste att han och altijd skall holle opå att väffve och arbethe och icke sådane arbete udi någen motte försume etc., haffve vij aff synnerlig gunst och nåde undt och effterlatid, som vij och nu medt thette vårt öpne breff unne och effterlate, thet han årligen udi besoldning aff vår kong:e cammer halfftridie hundredt marc ortuger opå tu termijner, som är um Valburgmesse och Michaelis, haffve skall. Tesliges skall

han och årligen bekome en hoffclädning och frij hoffkost etc. Ther våre befalningsmen måge vethe sigh efter rette. Datum Stäkeborg 19 Febru[arij 1553].

Stegeborg den 19 Februari.

Till Joen Olsson [Gyllenhorn till Hacksta], Erik Håkansson och Olof Larsson angående hampinköpet, om fatburens inventering, om tillsättandet af fogde på Glia samt om strömingsfisket i skärgårdarne.

Riksregistr. 1553, fol. 22 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij vethe icke, käre Joen Olsson, Erick Håkonsson och Oleff Larsson, hvad vij skole svare eder um then hampe, som udi vinther bestelles skulle, effter vij ingen beskedh haffve bekommet, hvart all then hampen är bliffven, som i fiord besteltes, både för peninger, och som vij elliest till hielp bekomme, hvilket vij än nu gerne medt thet förste vethe vilde.

Nycklerne, som lyde till fateburen, haffve vij förskicket vår sechreterer Clemet Hansson tilhonde och latid honum tilschriffve, thet han samme fatebur inventere skall, och kunne I udi midler tijd lathe bygge finstren, som I förstå lathe utaff storm sunderslagne vare.

Then snidkere, som vår fougte udi Olandz heradt eder tilskicket haffver, måge I lathe komme till Örby gårdh, effter vij förmode, ath udi Stocholm äre snidkere nog och I honum förthenskuld täden väll umbäre kunne.

Vijdere som I begäre vethe, hvem vij vele bruke till fougte opå Glija etc., så kunne vij föge ther svare, effter vij her ingen hoss [oss] haffve, som ther till tienlig är, uthan see gerne, att I sielffve ther till någen godh bohagzkarll förskaffe vele, ehvar I helst honum upsökie kunne.

Yterligere giffve vij eder tilkenne, att vij haffve rest skäriegården up ifrå Calmarne och hijtt till Stäkeborg och haffve allestedz i samme skäriegård besichtet ganske sköne tilfälle till fijskerij, synnerligen udi Tiust och Tuna läns skäär, så att man haffver ther öffverflödige nog ströming både stoort och smått slag bekommet, och är then store ströming inthet mindre än Skåne sild, och hvar the hade sådane sköther och nother, som them borde haffve, skole the bekomme så mycket aff samme fisk, som the sielffve mest berge ville; och effter fisken her nedre så öffverflödigt för honden är, tvijler oss och inthet, att han ju skall vare nogh till fongz ther uppe i skäriegårderne, både under Norlanden och Rodzlagen. Vore förthenskuld gott, att I vilden beflijte eder um sådane fisk till Stockholms slotz behoff, utskickendes i skäriegårderne fijskere och båtzmen, the som med fijskerij pläge ungåå, med the meste sköter och nother I haffve rådh till, opå thet man ther och någen fordeell aff thet gode tilfelle nu förhanden ähr haffve motte. Thette I icke försume vele. Gudh eder befalendes. Datum Stäkeborg 19 Februarij anno etc. 53.

Stegeborg den 19 Februari.

Till Kristiern III angående de klagomål Birger Skrädd-dares i Kalmar enka framställt.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unser freundtlich dinst unnd was wir sonstent mehr liebs und guts vermuegen zuvorn, grosmechtiger furst, freundtlicher lieber schwager, bruder unnd nachpar. Wir geben Euhr L. hiemit freundtlichen zuvernehmen, das unss etwo unsers underthons und burger unser statt Calmarn, Birrie Schredders seligen nachgelassene witwe underthenigs vhleiss bericht und darbeinebenst besigleten

brieff unnd beweiss furgebracht, das sie wegen seligen iress mans bey E. L. statt Obernscheer ein aalfangh habe, welchen dann ein zeitlang her Per Sachse, volgents aber her Moritz Olson inn nutzung und geprauch, doch sonder recht ahnn sich gepracht, unns der wegen umb befurderung ahn E. L. umb erlangung gedachts aalfangs angefallen unnd ersucht. Weilo wir dann die arme witfrau wess sie berechtigt gerne verholffen sehen mochten, haben wir sie uf ir anlangent mit unser furschrifft nit lassen mugen, freundtlich hierumb E. L. bittende, dieselbe wolte gedachter witfrau soviel behulfflich erscheinen, damit sie ohne ferner und weiter ufzug und verhinder zur nutzung und brauch iress aalfangs verstattet, unnd dess rhuebiglich ohne eingrieff brauchen, auch darnebenst von des her Moritz Olson nachgelassne witwe fuhr die gehapte nutzung erstattungh erlangen muge, das seindt wir mit schwagerlicher wilfarigheit umb E. L. zubeschulden jederzeit geneigt. Datum uf unserm schloss Steckeburg ahm sontag Invocavit anno etc. Liij.

Gustaf von Gots gnaden zu Schweden, der Gotten und Wenden etc. koningh,

E. L. g. bruder Gostavus.

Utanskrift: Dem grosmechtigen fursten, unserm freundtlichen lieben schwagern, brudern und nachbar, hern Christian zu Dennemarcken, Norwegen, der Wenden und Gotten konig, hertzog zu Sleswig, Holstein, Stormarn und der Ditmarschen, grafen zu Oldenburgh unnd Delmenhorsth.

(Spår af sigill.)

Stegeborg den 20 Februari.

Till Erik Håkansson angående förfärdigandet af diverse rustningsdelar samt om lämplig plats för spanmålsmagasin invid Stockholm.

Riksregistr. 1553, fol. 24.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått tin scriffvelse, Erick Håkonsson, att tu sampt Henrich Schreddere haffve bestelt oss en hop blancke sadler och tesliges en hoop gode skörter och flåncker, hvilket oss icke obehageligit är. Item um harnesken är vår mening, ath plåteslagerne, som vij haffve her udi rijket, them med thet aller fliteligeste opåholle skole, ther um vij Bären v. Luneborgh udi höstes vår villie goffve tilkenne. Är och nu vår alffvarlige befalning, ath förberörde plåteslagere ther opå och så fliteligen arbethe och icke thet försume motte.

Som tu later förstå, ath ther äre inge ledige holmer, som man kan flytie the spannemals huss opå, och att man icke väll haffve kan sådane huss opå Vangzön, effter ther legge alle skep, skuther och båter till um året etc., så förmode vij, att hvar uthan för Stocholm är icke rådh till holmer att bygge opå, då finner man väll the holmer offven för Stockholm i Mäleren, som ther till tiänlige äre, ath man icke um sådane platzer aldeles nödstelt vare skall, hvar ther um elliest fliteligen ransaket bliffver. Datum Stäkeborg 20 Feb[ruarij 1553].

Stegeborg den 20 Februari.

Qvitto för Jöran Eriksson [Gyllenstierna] till Fogelvik på öfverskottspenningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stäkeborg then 20 Februari anno etc. 53 annamedt och upburidt aff oss elskelig tro man Jören Ericksson till Foglevijck tuhundrede sextie siu marck ortuger, som öffverbleffne vore aff then summa han anammäde till att löne vårt folck medh udi Smålandh pro anno etc. 53 etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stegeborg den 23 Februari.

Till Måns Johansson [Natt och Dag till Bro] angående lösningspriset på tiondespanmålen och om uppskof med lagmanstingens hållande i Småland.

Riksregistr. 1553, fol. 26.

Vår synnerlig gunst etc. Käre her Måens, effter bönderne udi Kinden haffve begäret lösse tienden, så motte I haffve förhört med them, huru mycket the ville giffve för tunnen och ther um oss tillschriffvit.

Som I giffve tilkenne, att monge bönder utaff Smålandh haffve varit hoss eder med victige clagemåll och I förthenskuld vele drage ther häden och holle lagmandzting etc., så hade the[t] varit tilbörligit, ath ther I hade velet hollet lagmandzting, thet I dhå hade hafft sådant förhender then tijd våre hester droge ther nidh i landet, så hade I medh edert selskap kunnet leghet opå then gerdh dhå var tilhope giordt, och vele vij ingelunde, att I skole udi thette

år offtere besväre then menige man ther nidre i landet med någen gerd eller gestning, effter the haffve doch hafft i then landzende gestning och tunge nog både med skiutzferder och annet mere, och um man them udi så motto ytermere förtunger, skulle ther vexe föge gott utaff; hvarföre måge I haffve sådane lagmandz gestning opå thenne tijd fördrag och med thet förste giffve eder till vår käre son Erich, effter vij haffve honum schicket ifrå oss till Linköpung och befaledt, att han ther några våre och rigsens verff och ärender med eder och flere godemen aff adelen förhandle och uthrette skall. Ther I eder aldelis effter rette vele etc.

Item hvar några vichtige clagemåll äre opå färde udi Småland, dhå måge the som sådane clagemåll haffve, giffve sigh up till min käre son och kan han väll medh eder och flere godemen her uppe sådane clagemåll förhöre och ransake, att man förthenskuld icke opå thenne tijd skall behöffve then menige man udi then landzende ytermere förtunge. Datum Stäkeborg 23 Febr. anno etc. 53.

Stegeborg den 23 Februari.

Till Hans Helsing m. fl. angående allmogens befrielse från utgörandet af en kostgärd.

Riksregistr. 1553, fol. 27.

Till Hans Helsing, Niels Birgesson, Niels Persson och Halvard Knutzson, att the skole tilseije bönderne udi theres befalning, thet the göre ingen kostgerd till her Måns Johanssons behoff. Datum Stäkeborg 23 Febru[arij] anno etc. 53.[1])

[1]) Endast rubriken finnes i registraturet.

Stegeborg den 23 Februari.

Till fru Beata [Gustafsdotter (Stenbock)] angående hennes resa till drottningen.

Riksregistr. 1553, fol. 27.

Vår synnerlig gunst och kerlige helssen etc. Effter thet käre hiertens syster, fru Beata, I udi en long tijd haffve varid ifrå oss, så lenchte och begäre vij nu mycket att kome medh eder til taels etc. Hvarföre är vår gunstige och kerlige begären, att um eder så legeligt vare kan, thet I dhå vele med thet förste förfoge eder till oss[1]) åth Upland, thet vij medh eder gunsteligen och kerligen förskulle vele, och haffve vij eder nu inthet synnerligit annet opå thenne tijd att tilschriffve, uten bedie eder kerligen, att I her Peder Brae opå våre vegne kerligen helsse vele. Befalendes eder Gud alzmechtigeste. Datum ut supra [Stäkeborg 23 Febr. anno etc. 53].

Stegeborg den 23 Februari.

Till Jöran Eriksson [Gyllenstjerna till Fogelvik] angående mönstring med krigsfolket, om fisket i skärgårdarne och om lotsning i de inre farlederna vid konungens resor.

Riksregistr. 1553, fol. 27 v.

Vår gunst etc. Vij skickc eder här medt, käre Jören Ericsson, vår qvittencie[2]) opå the öffverlopz peninger, som I oss tillskicket haffve, och såge gerne, när I vårt folck her nesth musthre, thet I så vele laget, att vij gott och dugeligit folck udi vår och rijcksens tieniste bekomme

[1]) I rubriken: »Til fru Beata her Peder Braes, att hon giffver sig till var n[ådige] fru.» — Troligen är brefvet utfärdadt af drottning Katarina.

[2]) Se ofvan, s. 35.

motte och the som odugelige äre motte bliffve uthmustrede etc.

Vijdere effter vij storligen behöffve fijsk till uthspijssning um åhret både till våre skep, tesliges opå slott och gårder; therföre ähr vår villie och begären, att I vele handle medh almogen udi then skäriegård I udi förläning haffve, att vij motte bekomme ther någen undsethning med fijsk, så väll som annerstedz. Och haffve vij flerestedz i skäriegårderne två låther udi hvar nooth, som är en konungz och en vattn loth. Thet same vilkor vij och gerne ther haffve vilde.

Tesligeste ähr och vår villie, att I vele tilseije edre landbönder, som vedh skäriegården boo, att the lathe sig befinne villige, när vij resse vele udi skäriegården up eller nidh, till att vijsse oss rätte leden innen skiärss, opå thet vij medh våre små barn icke altijd uthan skärs udi then store haffzvåge drage skole. Gud eder befalendes. Datum ut supra [Stäkeborg 23 Febr. anno etc. 53].

Stegeborg den 23 Februari.

Till Karl Holgersson [Gera] angående hans klagan öfver förtal, om förhållandet med de danske på gränsen mot Skåne och Blekinge samt om ett föreslaget jordbyte.

Riksregistr. 1553, fol. 28.

Vår gunst etc. Vij haffve bekomet thin schriffvelse, Karl Holgerdsson, udi hvilke tu giffver tilkenne, att tin broder Jören haffver tig tilschriffvit och förehollet, hvar tu icke vender igen att lijsme med the danske etc. Så är oss fast ovitterligit, hvadt thin broder anthen um thet eller annet tig tillschriffvit haffver. Vij vethe oss till att erinnere, att borgere och andre, som vethe, hvadt handlinger skee udi then landzenden Småland, giffve clarligen tilkenne, att platt ingen tilförning kommer anthen till

Calmarne eller Vexiö utaff thin förläning, uten föres till Rotneby, Affveskäär, Lyckeå och andre danske köpstäder, the ther föge gott aff oss förskylt haffve. Så haffver her Ture Trolle några landboer, som boo nidre i Danmarck, the ther och drage hijt in i landet och köpslage, och pläge the mest drage egenom Upvijdinge häredt och in udi Östre och Västre herader och sedan lengre up i landet och ingen haffver ther acht opå. För sådane och andre flere orsaker skuld hade tilbörligit varidt, att tu och flere hade söcht oss then tijd vij stadde vore udi Calmarne (effter vij ther i så long tijd tilstädes vore), att vij dhå ytermere både um thet och annett mere med eder hade kunnedt förhandlet.

Vijdere som tu vijtlyfftigere giffver tilkenne um några lögnere, som tig skulle haffve förfördt etc., så vethe vij icke, hvem tu ther medh mener; haffver dhu några udi så motte ath beskylde, dhå må thu thet giffve tilkenne, och förhoppes oss, att vij haffve sanningen så kär som tu eller någen annen, och vore väll gott, att thu ville haffve oss medh sådane hitige schriffvelse förschonedt etc.

Um bytett må tu och tine syskene göre hvad eder synes, och hvar I vele byte med oss, dhå måge I giffve tilkenne, hvar I vele haffve vederlag igen för edre godz etc. Datum ut supra [Stäkeborg 23 Febr. anno etc. 53].

Stegeborg den 23 Februari.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående en af Lage Truedsson [Ulfstand] qvarhållen trälast, om Hans Pärlstickares kista och om jordbytet med Nils Ribbing.

Riksregistr. 1553, fol. 29 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve förstått, käre her Göstaff, ath I äre begärendes vethe, huru I med then

trälast schole handle, som Lage Truedsson eder haffver förhollet. Så kunne vij icke annet ther till svare, uthan ath thet motte ju vare svarliget, att man sådane trälast lothe anamme igen, och ther man med samme trälast nogen fördeell sedhan kunne skaffe, dhå såge vij thet gerne etc.

Vijdere haffve vij förnummett, att I haffve anammedt igen Hans Perlestickeres kijste, som var förd till Halland. Så ville vij gerne vethe, hvem samme kijste lett uthföre, och någen vijdere berettelse huru thet ärende sig aldelis förlupet haffver.

Yterligere haffve vij nu bevilliget thet skiffte emellen oss och Niels Ribbing och vele schicke eder skifftesbreffven tilhonde med thet aller förste. Gud eder befallandes. Datum ut supra [Stäkeborg 23 Febr. anno etc. 53].

Nyköping den 25 Februari.

Till Birger [Nilsson (Grip) till Vinäs] angående handeln med utländingar och önskvärdheten af sammanhållning för prisens upprätthållande.

Riksregistr. 1553, fol. 30.

Vår synnerlig gunst etc. Vij förnimme i sanning, käre her Birge, ath vij icke allenest, uten menige rijkit tage stoor skade aff then handell, som her i rijkit opåfärde är med the fremmende, i thet att menige undersaterne icke vele sampt med oss bliffve under ett köp och värdering med theres handell, uthan slumbre heden och sälie både spannemåll och andre varer the fremende i hender för halfft värde etc. Så opå thet man sådane schade förekomme motte, synes oss vare rådeligit, tesliges är vår villie och begären, at I medh thet förste vele kalle tilhope både the Vestervijks borgere, proester och andre flere udi eders förläning, som spannemåll och andre varur

haffve till att selie, hollendes them alffvarligen [före], att the bliffve under ett köp, opå thet fördelen motte bliffve her i rijket, och att the, som theris spannemåll och varer så lett utsellie pläge, motte haffve sådant her effter fördragh, effter som I och vår mening sielffve ther um, senast I hoss oss vore, nogsampt förnumme.

När thet så skedde, skulle man förnimme god fördell och förbätring med all handel. I vele förthenskuld ther um till thet fliteligeste bestelle. Eder Gud befallandes. Datum Nyköpung 25 Februarij anno etc. 53.

Fållnäs den 30 Februari.

Qvitto för Jakob Henriksson [Hästesko] på medel, uppburna för en såld häst.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå Fållenäss gårdh then 30 Februarij anno etc. 53 annamedt och upburidt haffve aff vår stalmestere Jacob Hendrickson tretije daler och ett sinthröör, som han för en brun redz, then han opå våre vegne såldhe, upburidt hade etc. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Stockholm den 6 Mars.

Beställningsbref för Hans Köler.

Riksregistr. 1553, fol. 40.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij haffve taget och anammet, som vij och nu med thette vårt öpne breff tage och anamme Hans Köler udi vår eed, tienist och bestelling för en formesmed, så at han till vår brukning

vedh Saleberget sitt handtverke till thet fliteligeste och troligeste bruke skall och elliest vare oss och våre unge liffzerffherrer huld, tro och retrådig. Ther emott haffve vij aff synnerlig gunst och nåde undt och effterlatid honum årligen till lön och underhold femptije marc ortuger utaff vår kong:e rentecammer, item otte alner engelskt och frij skoor opå Vesby gård; ther våre befalningsmen och camererer måge vette sig effter rette. Datum Stocholm 6 Martij anno etc. 1553.

Stockholm den 8 Mars.

Öppet bref på ett jordbyte mellan Kungl. Maj:t å ena och Olof Jönsson å andra sidan.

Riksregistr. 1553, fol. 32.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giordt ett lageligit jordeskiffte med vår undersåte Oluff Jönsson udi så motte, att vij haffve undt och uplatid honum och hans effterkommende erffvinger till evärdelige ägghe ett stenhuss med thet gårdzrum ther under tilförende varit haffver, liggendes udi vår stadt Stocholm opå Svarthmunckegaten nest norden Bencht Hanssons huss, hvilket stenhuss vij utaff the fatige udi Stockholms spetall för ett skäligt vederlagh bekommet haffve. Theremot haffver han uplatid och vederlagt oss och våre unge liffzerffherrer igen ett skattegodz, benempd Glije, liggendes på Loffön offven för Stocholm, till evärdelige ägghe etc. Hvarföre affhende vij oss och våre liffzerffvinger för:ne stenhuss och gårdzrum och tillegne thet förbe:te Oluff Jönsson och hans effterkommende erffvinger til everdeligh ägghe etc.; biudendes förthenskuld *etc.* Datum Stocholm 8 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 9 Mars.

Qvitto för herr Erik i Oviken på skatteskinn m. m. från Jämtland, inlevererade genom herr Peder Andreæ.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen persone opå vårtt slott Stocholm then 9 Martij anno etc. 53 anammedt och upburidt haffve aff oss elskeligh her Peder Andree opå proestens vegna udi Jämptelandh, her Erick i Ovijcken, schatte morder fem stycker, testementz morder effter her Anders i Raund tije stycker, item morder, som menige clerckerijdt udi Jemptelandh oss sk[e]nckt haffve tije stycker, summa morder tiugu fem stycker etc. Hvarföre göre vij för:ne her Erick i Ovijcken här medt qvitt och frij etc.

Gustavus.

Stockholm den 9 Mars.

Qvitto för Måns Guldsmed i Uppsala på bötesmedel, inlevererade genom hans hustru.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone then 9 Martij anno etc. 53 anammedt och upburit haffve opå vårt slott Stocholm aff thenne breffviserska, hustru Birgitta Måns Guldsmedz udi Upsale, tuhundrede ungerske gyllene udi then summa, som för:ne Mons Guldsmedt oss utloffvedt haffver för thet sölffköp han utöffver vårtt förbudh giort haffver etc. Hvarföre giffve vij för:ne Mons Gulsmedh her med qvitt och frij etc.

Gustavus.

Stockholm den 10 Mars.

Öppet bref på ett jordbyte mellan Kongl. Maj:t å ena och Nils Ribbing å andra sidan.

Riksregistr. 1553, fol. 32 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giordt ett lageligit jordeskiffte med oss elskelig tro man Niels Ribbing till Svanssrydt, udi så motte att vij haffve uplatid honum och hans effter:de erffvinger till everdelige ägha tesse effter:ne godz och gårder, som först är en crone gård, benempd Limmerydt, renter smör 8 [L]ʒ, item ett kirkegodz ther sammestedz renter smör 4 [L]ʒ, gingerdz malt 1 tunna, gingerdz haffre 1 tunna, liggendes udi Limmerydz sochn i Kindt, item ett cronegodz, benempd Åssorp, renter smör 5 [L]ʒ, liggendes i Åssårpe sockn i Vestergötlandt. Theremot haffver han uplatid och vederlagt oss och våre liffzerffvinger tesse effter:ne godz och gårder igen till everdelige ägha, som är en gård i Ottrevadt renter smör 6 [L]ʒ, gingerdz malt 1 tunna, gingerdz haffre 1 tunna, item en gård ther sammestedz renter smör 6 [L]ʒ, gingerdz malt 1 tunna, gingerdz haffre 1 tunna, än en gård ther sammestedz renter smör 5 [L]ʒ, gingerdz malt 1 tunna, gingerdz haffre 1 tunna, hvilke godz ligge udi Ottrevadz sockn i Vartoffteheradt i Vestergötlandt etc. Hvarföre affhende vij oss och cronone för:ne godz och gårder och tilegne them förbe:te Niels Ribbing och hans effter:de erffvinger med huss, jord, åker, äng, skogh, skiull, fiskevatn, torp och torpestäder, qvern och qverneströmer och alle andre lägenheter i våte och torre, när by och fierren, intit undentagendes, som samme gårder nu tilligger och aff ålder tilleget haffver till evärdelige ägha etc. Biudendes förtenskuld alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, besynner-

ligen våre befalningsmen, att the icke göre förbe:te Niels Ribbing eller hans erffvinger her emot hinder, pladz eller förfång. Datum Stocholm 10 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 10 Mars.

Till Ture Trolle angående qvarlåtenskapen efter herr Jöns i Högsby.

Riksregistr. 1553, fol. 33 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve förstått eders scriffvelse, käre her Ture, udi hvilke I giffve tilkenne thet ovitterligit var, att eders fogte anammede framlidne her Jööns udi Hogzby ägedeler etc. Så kunne vij icke vethe, huru ther um är; dock är oss icke ovitterligit, att I hade till göme en stoor summa penningar utaff framlidne M. Jöns Grönlöff, och hade icke varit behoff, att I samme summa någen annen öffverantvarde skulle, för än I oss ther um förständiget hade och vår villie och tillatilse ther um förnummet, effter I doch väll viste, huru för:de M. Jöns sig emot oss och rijket udi then Dackens upror skickede, och att vij för hans handell skull hade väll hafft rätt till ath latid straffe honum både till lijff och godz etc. Så giffve vij eder sielff till att betencke, hvadt skiäll oss udi then motte skedt är, och kunne vij inthet synnerligit mehre svare till eders scriffvelse opå thenne tijd. Gud eder befallandes. Datum Stockholm ut supra [10 Martij anno etc. 53].

Zedula.

Item såge vij gerne, att I med the andre framlidne salige fru Annes opå Vinstorp erffvinger ville med thet förste göre ände med thet skiffte effter för:de fru Anne,

opå thet vij motte vethe hvar vij oss opå våre käre barns vegne schole um sådane skiffte effter rätte. Datum ut in literis.

Stockholm den 12 Mars.

Till Jöran Jönsson angående lindring i böter, för slagsmål ådömda Olof Eriksson i Hjortnäs.

Riksregistr. 1553, fol. 34. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 145.

Vår gunst etc. Skall tu vethe, Jören Jönsson, att thenne breffvijssere, Oluff Ericsson i Hiortenäs udi Lexand sochn, haffver varit her hoss oss och giffvit tilkenne, att han haffver giordt en benempd Hans Persson någen skade med hug och slagh, doch icke så att han therutaff dödh bleff, och att tu förtenskuld och domeren vele haffve aff honum stor saköre, som är sextije mark för vår sak och tiugu mark domerens sak, och haffver han nu förthenskuld ödmiukeligen begäret aff oss medell opå samme saköre etc. Så tycker oss, ath både tu och domeren äre honum alt för när med sådane handell. Vij kunne och tencke, ath han föge rådh haffver till så många penningar, och effter then karl, som thenne Oluff slog, bleff vedh liffvet, må tu tage mottelig saköre och som honum kan vare drägeligit utgiffve. Tu vilt och tilsäije Jöns Persson, att han tager icke heller sådane store saköre anthen aff thenne eller andre, som han nu tilbudet haffver att tage, så frampt han vill göre thet oss behageligit är. Datum Stocholm 12 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 15 Mars.

Till Germund Svensson [Somme] angående utdelandet af kläde åt krigsfolket i Kalmar, om Erik Månssons bibehållande vid befälet öfver knektarne i Vedbo m. fl. härad, om mönstring och borgläger, om upptecknandet af möjligen framkomna klagomål öfver danskarna och om herr Anders' utnämning till kyrkoherde i Söderåkra och Halltorp.

Riksregistr. 1553, fol. 34 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått tin scriffvelsse, Germundt, udi hvilke tu giffver tilkenne, att våre skytter och annet folck icke haffve bekommet theres cläde för thetta nestförlidne åhr 52, och förthenskuld begärer thu, att vij någen tijt nidh, som sådane cläde utgiffve kan, skicke vele etc. Så haffve vij nu skicket en scriffvere ther häden, benempd Clemet, och latid öffverantvorde honum registret opå clädet. Doch haffve vij opå thenne tid icke rådh till några flere, som ther utöffver vare kunne, effter vij her Birge Nielsson med thet omak haffve förschonedt; hvarföre må thu sampt med Sten Benchtsson och Joen Schriffvere vare utöffver then löning, ramendes udi then motte vårt gagn och beste, latendes utdele clädet, effter som skäll kan vare och som folket är till, så at thet selskap, som bätre cläde bör haffve, thet måge bekomme och the ringere cläde, som thet bör haffve. Må och Peder Slotzscriffvere ther opå Calmarne holle kegenregister opå löningen emot thenne Clemet Schriffvere, och skall Peder sende sådane register förseglede till oss, strax clädet utgiffvet är. Och kunne vij icke nu skicke tijt thet götnisk och närisk, som tu later förstå till knechterne behöffves, uthan förmode, at um sådant cläde ther i Calmarne nu icke förhånden ähr, varder man ju doch snartt ifrå Tysland thet bekomendes, effter tijden nu fast lijder, at skepen begynne vanke etc.

Vijdere äre vij tilfrijdz, att Eric Månsson må beholle the skytter, som han tilförende udi Södre och Norre Vidbo, tesligeste udi Ydre, Viste och Tvethe häreder under sin befalning hafft haffver, och tu må täss flijteligere haffve acht och upseende opå the skytter och annet folck, som udi Calmarne län och opå Öland äre.

Vij såge och gerne, att thu och the andre, som udi Calmarne län befalningen haffve, vele alffvarligen tencke till (effter som vij eder och perssonligen tilsagdt och förmanet haffve) att upsöke och antage thet dugeligeste folck man finne kunne och thet blödige och udugelige selskap, som ingen skäll kunne göre oss och rijket för cläde och penninger, uthmustre och affvijsse, opå thet vij kunne haffve någen styrke udi så motte ath lijte opå, när umtränger etc.

Um borgeläge till skytterne vethe vij icke annet svare till, uthan kunne tencke, att the som icke annen rådh haffve till theres hester, måtte ju haffve borgeläge, och effter ingen ringe macht opå ligger, att man udi then landzende så väll gode hester och ryttere, som dugeligit footfolck holle motte, therföre vij och gerne såge, att tu alffvarligen sielff ville tencke till att förskaffe tig then meste äng tig mögeligit ähr, tesligeste att tu och alle the andre fougter till thet fliteligeste förmaner, att the opå theres sijde i then motte sin flijt förevände motte, så att man kunde årligen bekomme nogh höö till att underholle en hoop godhe hester med udi then landzände.

Yterligere är vår villie, att tu vilt vare förtencht um the besväringer, som en eller annan aff våre undersåter ther i Calmarne län kunne haffve emot the danske, at sådane besväringer beskedeligen uptecknede och med thet förste till vårt cancellij förschickede bliffve motte; ingelunde thetta försumendes.

Vij äre och tilfrijdz, att her Anders i Ålem må beholle Södreåker och Haletorpe sochner. Vij lothe och

schicke tig tilhonde vår collation, som för:de her Anders haffve schall opå för:ne sochner. Datum Stocholm 15 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 16 Mars.

Till Jakob Jöransson angående gästningen i Lyhundra härad.

Efter afskrift i Upplands handl. 1553: N:o 11 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförennde etc. Vett Jacob Jörenssonn, att menige man i Lyhundredt heredt haffve hafftt theris budh här hoss oss och udi underdonlighet os claglighen förstå latidt, att ther i heredt fast olyckelighen handlet bliffver medt gestningh, so att enn partt holle flere häster enn them böör holle epther jordetalet, och för then skul udi thenn motto nogenn medel begeredt, som är att the motte holle enn hest aff hvarie fyre örtiger etc. So haffve vij och them thet efftherlatijdt, dogh medt sodane vilckor, hvar ortuge landett elliest ingestedz ther udi heredett mere geller enn 3 march örtuger, thet the nu her för os haffve berettedt; och må thu medt thet förste ther um ransake, giffvandes tig sidann til oss att göre beskedh både her um och annedt mere etc. Thette icke försumandes. Datum Stocholm 16 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 17 Mars.

Till Sten [Eriksson (Leijonhufvud)] angående försäljningen af ett hans skepp till konungen af Frankrike.

Riksregistr. 1553, fol. 36.

Vår synnerlige gunst och nåde tilförende etc. Vij haffve förstått, käre her Sten, att I vele lathe edert skep

löpe till Franckerijke opå föråredt, och att I thet kongen ther vele sällie etc. Så ändoch ath oss syntes väll rådeligit vare för the svinde farligheter skuld, som man förnimmer opå färde vare, thet I sådant välligt skep opå thenne tid icke ville förytre, uthen heller tilflyet med alle nöttorffter, så ath man kunne bruket emott rigsens fiender, hvar umtränger, äre vij doch tilfrijdz, um kongen i Franckerijke mycket effterstår och begärer samme skep, at I dhå måge honum thet bekomme lathe. Hvar han och icke thet synnerligen begärer, kunne I dhå lathe ladet med salt och annet gott godz och sedan lathe löpet hijt i rijket tilbake igen, effter I haffve kongens i Franckerijke pasbord och tillatilsse, at I frijt må lathe ladet ther i rijket etc. Gud eder her medh befalendes. Datum Stocholm 17 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 17 Mars.

Till M. Sven Jacobi i Skara angående ett jordbyte och om ökning i hans underhåll.

Riksregistr. 1553, fol. 36 v.

Vår synnerlig gunst tilförende etc. Vij haffve förstått eders scriffvelsse, käre M. Sven, och äre vij icke obenegne ath unne eder the kirkegodz I begäre udi eders liffztijd för the godz I oss udi Flundre häradt vele uplate, ther um I och kunne förhandle med vår fougte Arffvet Schriffvere, hvilken en ende med eder um samme ärende göre skall.

Vijdere haffve vij förnummet, att I kunne icke hielpe eder med en tunne smör renthe till inköp um åhret etc. Så äre vij tilfridz, ath I må beholle tre tunnor aff then smörrenthe, som I tilförende hafft haffve, försee oss och, ath I eder väll ther med behielpe kunne. Haffve vij och latid tilscriffve Sigge Svensson, thet han eder sådane smör

renthe, ther hon eder legligit ligge kan, bekome lathe skall etc. Gudh eder befalendes. Datum Stocholm 17 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 17 Mars.

Till Arvid Skrifvare angående ett ifrågasatt jordbyte med M. Sven Jacobi.

Riksregistr. 1553, fol. 37.

Vår gunst etc. Schall tu vethe, Arffvet Scriffvere, att M. Sven Jacobi udi Schara haffver oss loffvet tre gårder, som han haffver liggendes udi Flundre herat, doch ath han vederlag utaff några kirkegodz för sine gårder bekomme motte, synnerligen udi hans lijffztijd, hvilket vij effterlatid haffve. Må tu förthenskuld med honum förhandle, ath han oss the godz vij aff honum haffve schole, effter som lagh tilseije, bebreffve motte, och när thet skedt är, dhå må tu schicke oss hans hemelsbreff tilhonde, tesliges register opå the kirkegodz han igen begärer, sedan vele vij strax lathe honum få then förvarning han behöffver; vetendes tig her effter rette. Datum ut supra [Stocholm 17 Martij anno etc. 53].

Stockholm den 17 Mars.

Qvitto för Olof Knutsson på inlevererade saköresmedel och förbrutet silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kong:e persone then 17 Martij anno etc. 53 opå vårtt slott Stockholm annamedt och upburidt haffve aff vår sölffscriffvere och tro tienere Oloff Knuttson ungerske gyldene siutton stycker och dubbell korssater fyre stycker,

summa förrechnedt udi ungersk gull löper tiugu fem stycker, som han upburidt hade i sacköre utåff Hans Gulsmedh udi Upsale för något Salebergz sölff, som för:de Hans udi förbudh köpt hade. Tesliges annammede vij utåff för:ne Oloff Knuttszon thette effter:ne bergz sölff, som utöffver vårtt förbudh köpt var, först fem stycker voge tilhope tre lödige marcker, halffottende lodt, som Lasse Jönson, borgere i Vesterårs, köpt hade; item tu stycker voge halffsextonde lodt, som Stronge i Ströije köpt hade etc. Hvarföre giffve vij för:ne Oloff Knuttzon här medh qvitt och frij för altt yttermere tiltall om för:ne guldh och sölff etc.

Gustavus.

Stockholm den 18 Mars.

Qvitto för Olof Matsson på en inbetalad skuld.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone på vårtt slott Vesterårs then 22 Aprilis anno etc. 52 annamedt och upburidt haffve aff vår undersåthe och borgere udi Geffle, Oloff Matzson, ungerske gyldene tretije stycker; tesliges annamede vij aff honom på vårtt slott Stocholm then 18 Martij anno etc. 53 portugalöser fyre stycker och ungerske gyldene tretije stycker; summa opå för:ne guld ähr ethundrede ungerske gyldene, hvilckett guldh han oss skyldig var etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 19 Mars.

Qvitto för Sven Birgersson på inlevererade bötesmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Jfr en annan afskrift i Norrlands handl. 1553: N:r 3.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stocholm then 19 Martij anno etc. 53 annamede aff vår fougte udi Gestringelandh, Sven Birgeson, ungerske gyldene tije stycker, hvilckett guldh han aff Anders Jåcobson, borgere udi Gäffle, för thett han öffver vårtt förbudh till Lybeck seglade, upburidt hade; tesliges daler halffsiunde stycker, som han utåff Oloff Jonson, borgere i för:ne Gäffle, för dolsmål upburidt hade etc. Hvarföre *etc.* Och thess til ytermere visse lathe vij tryckie vårt secret härneden före oc med egen hand underscriffvit. Datum ut supra.

Gustavus.

Stockholm den 20 Mars.

Till Anders Persson [Lilliehöök] angående skatteboskap och dess användande m. m.

Riksregistr. 1553, fol. 37 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått tin scriffvelse, Anders Pedersson, och så myket then gerden belanger äre vij tilfrijdz, ath man lather then leffvende boskap, som öffverbliffven är och bönderne inne med sig behollet haffve, komme till Hammers gård. Vij äre och tilfridz, ath man lather anamme oxer framdeles i sommer för then halffpart, som i häredet aff gerden tilbake står. Tu vilt och tencke till, ath ther med vårt gagn ramet bliffve motte etc.

Vij äre och tilfridz, ath tu anammer the partzeler tu scriffver um til ath underholle folket med, som tig opå våre vegne ther i häredet fölgactige äre.

Um thet byte, som then skattebonde begärer, vethe vij icke annet tilsvare, uthan ath tu må handle ther med, effter som tu besinner oss och cronen udi then motte nyttuget vare kan. Vetendes tig her effter rette. Datum Stocholm 20 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 20 Mars.

Qvitto för Lasse Olsson på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stocholm then 20 Martij anno etc. 53 annamede aff vår fougte udi Helsingelandh Lasse Olsson tije ungerske gyllene, som han aff en köpsven, benempd Måns Olsson, opå våre vegna upburidt hade etc. Hvarföre giffve vij för:ne Lasse Olsson här medh qvitt och frij etc.

Gustavus.

Stockholm den 20 Mars.

Qvitto för Joen Larsson på ett silfverstop.

Efter afskrift i Norrlands handl. 1553: N:r 5 i KA. Jfr den ofta citerade kopieboken i KA., där brefvet dock är dat. den 26 Mars.

Vij Gustaff *etc.* göre veteligit, ath vij uti egenn personne opå vortth slotth Stocholm then 20 Martij anno etc. 53 anamatth och upburit haffve aff vor fogde uti Medelpada Jonn Larsonn etth sölffstop, vogh nije lodh, hvilkit sölffstop her Gunnar i Liustorp oss skencth hadhe etc. Hvaföre [*sic*] *etc.;* och tess till ytermere visso lathe

vij tryckia vårtth secretth her nedan före etc. Datum loco et tempore utt supra.

Gostavus.

Stockholm den 22 Mars.[1])

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående förhållandet till danskarne, om skeppsbyggeriet i Elfsborg och om spanmålsprisen.

Riksregistr. 1553, fol. 38.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Vij haffve förstått eders scriffvelsse, käre her Göstaff, udi hvilke I giffve tilkenne, huru sielsindt Lage Truedtsson, tesliges hans fougte Gulbrand och theres partij, skicke sig emot våre undersåter vedh grentzen, och haffve I och the andre godemän udi saken sådane betenckende, at man skulle udi liche motte med jagende och annet sligt vedergellet igen etc. Så kunne vij väl tencke, at både Lage Truedsson och thet annet unge selskap bliffve hitzede till ath göre oss sådane högmod aff then danske canceler Johan Frijss och andre flere, som oss föge gott mene, och hvar man sådant skulle vedergelle, dhå motte thet icke skee obetencht, uthan med allsomstörste alffvarsamhet, effter man doch clarligen förmerker, ath the genom sådane theres handell haffve synnerlig lust till ath rethe oss svenske etc. Så haffve vij än nu latid scriffve kongen i Danmark, tesliges cantzeleren Johan Frijss, till vår mening udi saken. Och aff samme våre scriffvelsser schicke vij eder copier tilhonde och synes oss rådeligist vare, ath man lather bestå then handell medh Laghe Truedsson, till täss vij än nu förnimme hvadh svar vij ifrå Danmark

[1]) Brefvet, som i registraturet är dat. den 22 *Juni*, är emellertid där infördt bland brefven för Mars månad, dit det ock troligen hör.

bekommendes varde, doch ath I medt the andre godemen aff adelen och rigsens ständer alle saker i midler tijdt fliteligen ville öffverväge och förfathe eder med dugeligit folck och andre krijgznöttorffter, ehuru alle umständer sig seden tildrage kunne etc.

Vijdere kære her Göstaff, haffve vij förnummet hvad partzeler till våre skep, som nu vedh Elffzborg förbygde bliffve, behöffves vill. Så hade vij gerne strax skicket ther häden både skytt, cabbelgarn och annet mere, som I haffve till samme skipzbehoff begäret, hvar samme partzeler ther heden elliest opå thenne tijd hade kunnet bliffvet förfordrede, hvilket vij förnimme icke skee kan för then store nödh skuld hoss then menige man opåfärde är um fodher, och man förthenskuld till sådane försler ingen fordenskap udi vägen bekomme kan etc. Så effter thet I lathe förstå, ath I en skipzladning timberlast till vårt behoff haffve latijd bestelle, synes oss förthenskuld icke olijcht vare, ath sådane timberlast utöffver till Hollandh förskickes och therföre både bundavel och cabbel, så mycket till skepen behöffves, bestelt och köpt bliffve motte, och kunne the borgere udi Elffzborg, som opå föråret vestvart segle vele, anamme aff för:ne timberlast något in opå hvart skep och fören utöffver till Hollandh och the partzeler, som man skulle haffve igen, strax med thet samme före tilbake, ther um I med för:de borgere förhandle vele, så ath the sig udi then måtte obesvärede ville lathe befinne.

The skytt, som opå skepen behöffves, haffve vij icke heller rådh för förtalde orsaker skuld eder nu tilskicke, uthan hvar ther nidre kunne finnes rådh anthen till någen clockemalm heller och några gamble skytt, som motte giutes opå nytt, dhå säge vij gerne, thet I ville med thet förste oss ther um förstendige, och ville vij sedan förskaffe heden och tijt nidh någen byssegiutere, som ther skytt, the som tiänlige kunne vare, giuthe skall.

Yterligere haffve vij förnummet hvad spannemålen opå thenne tijd udi Elffzborg geller, som är en tunne rog och tunne malt tre marc ortuger, 6 öre, item tunne korn tre marc ortuger etc. Så vele vij eder icke förholle, ath udi Östergötland och her i Upland haffve vij udi nestförledne höst bekommet en daler för tunnen, så väll för korn som för korn och malt, förmode, ath man ther i Elffzborg väll så mycket förr tunnen varder bekommendes och ändhå något mere, hvar the som spannemålen haffve i befalning theres flijtt opå vår fordell udi then motte göre vele, och haffve vij latid tilschriffve then Jöns Scriffvere, som vår spannemåll tilförende hade i befalning, thet han skall vare the andre behielpeligh, som vår spannemåll nu haffve handemellen till ath förytre hvad han hade upburit, och sielff att vethe göre ther redhe och rekenskap före, och the, som nu haffve spannemålen i befalning, schole alenest haffve upseende medh för:de Jöns, så at han handler troligen medh thet han förytrendes varder. I vele och så haffve them förmanthe, ath the alle vårt gagn och beste ther med söke mothe. Datum Stocholm 22 Junij [ɔ: Mars] anno etc. 53.

Zedell.

Item haffve vij förstått, ath ther fattes en archeliemester, och ath ther behöffves och så flere bysseskytter etc. Så säge vij gerne, ath I ville förordinere någen til archeliemester, then som I sielffve kunne förnimme vare skickelig till förestå archeliet, sammelunde att I och ville lathe öffve några aff the unge båtzmen, ther äre i Elffzborg, till ath skiuthe, ath the och med tijden till bysseskytter tiänlige bliffve kunne. Datum ut supra.

Stockholm den 24 Mars.

Öppet bref för Per Brahe på en tomt och ett stenhus i Uppsala.

Efter afskrift i Lars Eriksson Sparres kopiebok, sign. B 16 (I 7), i RA.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlig gunst och nådhe, så och för välvillighet, huldskap och troskap, som oss elskeligh våre tro man och öfverste secrete rådh, her Pedher Brae till Ribboholm, oss och vårt rijke Sverighe här till dagz troligenn giort och bevijst hafver och än nu ytermere här efter göre och bevise må och skall, hafva undt och gifvidt, som vij och nu medt thette vårt öpne bref unne och gifve honom och hans effterkomende erfvinger till evärdelige äge ett vårt och cronones sten huss medh en tompt ther under ligger, liggiendis udi vår köpstadt Upsale i hörnedt näst neden för domtrapperne, som tilförende undher prebendam ther samestedtz legatt hafver och oss på Sveriges crones vägne effter Västerårs recess och ordinantia tillfalledt är, hvilkit för:ne sten hus hafver norden till tiugu fyre alner, östan till fämtije alner, ett qvarter minus, sunnen till tiugu fyre alner och västan till fämton alnar. Item tompten hafver norden till siutie sex alner, ett qvarter minus, östan till siutije en alner, ett qvarter minus, sunnen till siutije half fiärde alner och västen till tiugu en alner etc. Hvarföre affhände vij oss och cronone för:ne sten hus och tompt medt huss, källere och alt annet, som thet nu ligger och af ålder legat hafver, och tilägne thet förbe:te her Peder Brae och hans efterkomende erffvinger till evärdelige äghe etc., biudendis för then skuldt alle, som för våre skuldt vele och skole giöre och låte, att the icke giöre förbe:te her Peder Brae eller hans efterkomende ärffvinger här emot hijnder, platz eller förfong. Och thes till yttermere

visse och bättre förvaring låte vij hängie vårtt secret här neden före. Daterat opå vårt kon:ge slott Stockholm 24 Martij anno etc. tusende fämhundrede fämtije på thett tridie.

Stockholm den 26 Mars.

Till fogden Nils Birgersson i Tuna län med begäran om upplysningar rörande åtskilliga förhållanden i hans befallning.

Riksregistr. 1553, fol. 40 v.

Vår gunst etc. Oss förundrer, Niels Birgesson, att tu inthet scriffver oss till, effter tu ju sielff tenke kan, att oss ligger macht opå ath vethe, huru ther nidre tilståer. Så är vår villie, ath tu än nu med thet aller förste oss förstendige skall både um fijskerijt och andre lägenheter, och ville vij gerne vethe, huru myken fisk tu haffver bekommet aff allehande slagh, tesliges huru myket tu aff fisken haffver saltett och huru myket torket är. Vij vele och, at bönderne schole haffve theres lott med udi nötherne, och må tu lathe oss förstå, um the haffve ther till hafft några låther, eller huru ther um bestelt varit haffver etc.

Vijdere haffve vij latid tilscriffve Niels Persson, ath han skall lathe tig beholle the karler honum opå våre vegne ther i Tunelän fölgactige vore.

Yterligere see vij gerne, att tu ville så förskaffet, thet vij motte haffve någen fördeell utaff then ström vedh Herreglo etc.

Tig förtencker och väll, hvar vij tig um Vereboda haffve befalet. Så är vår villie, ath tu oss förstendiger, hvad ther um bestelt är. Datum Stocholm 26 Martij anno etc. 1553.

Stockholm den 26 Mars.

Till Sven Birgersson angående anskaffande af salt till Näsgård.

Riksregistr. 1553, fol. 41.

Vår gunst etc. Är vår villie, Sven Birgesson, att tu skall förskaffe vår fougte opå Näss gård etc., Jören Jönsson, två lester salt udi Geffle stadh, och hvar ther icke salt förhanden är, som oss tilkommer, dhå må tu tage til länss the två lester aff borgerne och late anamme her så mycket salt igen opå föråhret och them ther med bethale, vetendes tig her effter rette. Datum ut supra [Stocholm 26 Martij anno etc. 1553].

Stockholm den 26 Mars.

Till herr Olof i Norrby och herr Peder i Löfsta angående tiondespanmålens lösande.

Riksregistr. 1553, fol. 41.

Vår gunst etc. Schole I vethe, her Oluff och her Peder, att vij gunsteligen haffve effterlatid, thet bönderne udi begges edre proesterij måge lösse all tienden, som udi för:ne proesterij udi thette åhr 53 fallen är, för 6 öre spannen öffver huffvet, föruthen thet som udi samme proesterij förlänth är, opå thet the sig täss välvilligere medh körning och annet arbethe till vår och cronones bergzbrukning schole befinne lathe. Ther I vethe eder effter rette. Datum ut supra [Stocholm 26 Martij anno etc. 1553].

Stockholm den 26 Mars.

Till Jakob Vest angående allmogens i By, Folkärna och Grytnäs socknar befrielse från järnskatten för året och om tiondens lösande där.

Riksregistr. 1553, fol. 41 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 146.

Vår gunst etc. Effter thet, Jacob Vest, ath menige man udi Folkerne, Grytenäss och By sochner haffve hafft stoort omak med försler udi thenne förlidne vinther, synnerligen med thet bly, som ifrå Gamble Sölffberget och till Saleberget nidkommet är, så och opå thet the sig her effter välvillige befinne late vele, eenär vij them kunne behöffve; therföre äre vij tilfrijdz, ath the må bliffve udi thette åhr 53 frij för then järnskatt the årligen utgöre pläge. Sammelunde äre vij och tilfrijdz, att the måge lösse tienden, synnerligen så myket oförlänth är, som ther i för:ne sochner udi thette år fallen är, för sex öre spannen öffver huffvet, hvilket tu och må giffve proesterne [till känne], som för tienden rekenskap göre skole, ath the ther måge sig vethe effter rette. Och effter vij haffve then menige man udi tin befalning både med skatt och tienden nådeligen anseedt, therföre vele vij och, ath tu med them handle skall, så ath the ther emoth motte och bevijsse oss theres välvilligheet igen, vetendes tig her effter rette. Datum Stocholm 26 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 26 Mars.

Öppet bref till allmogen i Ångermanland[1]) *angående bevilljandet af en hjälpskatt till arbeten vid Sala grufva.*

Riksregistr. 1553, fol. 42.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, trogne undersåter, clerckerijt, våre och cronones schatskyllige bönder och menige almoge, som bygge och boo udi Ångermanneland, vår gunst och nåde tilförende etc., och giffve eder, trogne undersåter, tilkenne, att udi thette nestförlidne, så och udi thette närvarendes åhr vidh vårt och cronones bergh Sala (thet Gud bättre) en dråpelig stoer skade sked är, udi så motte att aff gråberget är niderfallet så mycket udi gruffven, thet hele bothnen och en stoor deell aff veggerne ther med beteckte äre, och hvar samme gråbergh icke snarligen uptaget bliffver, är befructendes, att brukningen vidh för:de Sala platt ödelagd bliffver, hvilket oss och menige rijket en oförvinnelig skade vare vill, effter vij (som mongom väll vitterligit är) [hafft] störste hielpen her till dagz utaff same bergzbrukning till the store bekostninger, som vij till att försvare Sverigis rijke med hafft haffve, så ath vij therutaff haffve mäst hollit vårt krijgzfolck både till land och vatn, tesliges förskaffet ther med rijket till gode örligz skep, skytt och annet mehre, som till att försvare land och rijke medh haffver behoff varitt etc. Hvar nu samme berg skulle ödelagt bliffve, vore dhå ganske lithet tilltaghe, ther med alt sådanth vedh macht holles kunne. Så försee vij oss till eder trogne undersåter, är och vår villie och begären, att I besinne vele, huru nyttug sådane bergzbrukning menige rijket altijdt varit haffver, och att I förthenskuld till ath uptaghe och rense gråberget aff gruffven nu med någen

[1]) I rubriken: 'Öpet breff til Norlanden . . .'

hielp och undsethning göre vele, så ath hvar och en ther till hielpe vill, effter som han rådh och machten haffve kan, och som vår befalningsman på våre vegne hvariom ther um tilseijendes och effter lägenheten opåleggendes varder. Therutinnen skeer thet oss behageligit är, hvilket vij och gunsteligen med eder alle vele betencke etc. Datum Stocholm 26 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 29 Mars.

Till fru Anna [Arvidsdotter (Trolle)] till Aspenäs angående Jöns Splijt och hans fordran i Sverige.

Riksregistr. 1553, fol. 42 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve förstått aff eders scriffvelsse, käre fru Anne, att Jöns Splijt haffver skicket sin tienere till eder effter thet landgille, som her i rijket för honum udi qvarstade stelth är etc. Så kunne I väl förnimme aff thet öpne breff för:ne Jönsses tienere haffver med sig, hvad um sådane landgille i Norige beslutet bleff, så att Jöns Splijtz landgille skulle vare honum eller hans befalningsman tillrede och icke lenger udi qvarstade her i Sverige, dock så ath Lass Fleming och Göstaff Johansson skulle vederfares hvad lag och rätt kunne medgiffve i Norige etc. Så haffve vij förnummet, att för:de Larss och Göstaff ingen ände finge opå then sak i Norge, uthan bleff same sak till nestkomendes S. Pauli tijd anno 54 upskuffven och then deell the förmode sig haffve rätt till udi qvarstade satt, och effter saken till inthet annet besluth kommen är, therföre synes oss tilbörligit vare, att thet landgille för:ne Jöns Splijt haffver här udi Sverige må tilstädes bliffve, till täss man fåår see, hvadt rätt the svenske vederfares kan, som något tiltaell haffve till the norske um godz eller annet mehre etc. Gud eder befalendes. Datum Stocholm 29 Martij anno etc. 53.

Stockholm den 10 April.

Öppet bref för M. Sigfrid Nicolai på ärkedjäknegården i Skara till evärdelig tid.

Riksregistr. 1553, fol. 45.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och giffvit, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och giffve oss elskelig vår tro undersåte, M. Siffredt Nicolai, scholemestere udi Schara, och hans effterkommende arffvinger till evärdelig ägha ärchedieknegården i för:ne Schara medt huss, jord, tompt och tomptestadh, lijke som framlidne her Måns Amberni samme ärchediekne gård med ladegården ther hoss, alenest utan åker och äng, som ther till haffver legedt, tilförende hafft haffver etc.; biudendes förthenskuld alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, att the icke göre förbe:te M. Siffredt eller hans effterkommende ärffvinger her emott hinder, pladz eller förfong. Datum Stocholm 10 Aprilis anno etc. 1553.

Stockholm den 10 April.

Qvitto för Erik Dalkarl på inlevereradt danaarfssilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stocholm then 10 Aprilis anno etc. 53 annamedt och upburidt haffve aff vår landbofougte Erick Dalekarll danearffz sölff tolff lodh, trij qvintin, som han haffver upburidt effter framlidne Jöns udi Biurestada qvarn etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 19 April.

Qvitto för Olof Skåning på penningar, uppburna för försålda skjutvapen.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone på vårtt slott Stocholm annamedt och upburidt haffve then 19 Aprilis anno etc. 53 aff vår archelijemestere på Gripzholm Oloff Schåning för några röör, som han på våre vegna utsålth hade anno etc. 51 och 52, först för fyre röör medh snaplåss, stycket för nije marck, löper penninger tretije sex marck, item för siu röör medh snaplåss, stycket för siu marck, löper penninger fyretije nije marck, summa penninger ottetie fem marck ortuger etc. Hvarföre giffve vij för:ne Oloff Schåning her medt qvitt och frij etc.

Gustavus.

Stockholm den 20 April.

Till Joen Skrifvare angående danskarnes förhållande vid gränsen, om Joen Anderssons undanrödjande, om krigsfolkets underhåll och mönstring och om en afvelsgårds anläggande vid Värnanäs.

Riksregistr. 1553, fol. 45 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått tin scriffvelse, Joen Scriffvere, och ändoch vij förmerke, ath the danske haffve mångestedz taget till in opå våre och rigsens ägher hijt utöffver grentzen, och väll tilbörligit vore, ath man alth hvad som the med orette sig haffve tilegnet med rette igen taghe motte etc., så äre vij dhåch tilfrijdz, ath then handell för några synnerlige orsaker skuld opå någen

tijd tilgörendes, och till täss vij oss udi saken betencke kunne, stondendes bliffve må, och att tu holler tig stille och inthet synnerligit lather tig ther um mehre merke, än som nu skedt är etc.

Yterligere vele vij icke döllie för tigh, ath vår fougte opå Croneberg, Niels Birgesson, haffver latid oss förstå, ath then Joen Andersson, som ihielslogh Inge Arffvedsson, är then störste capitenere för Blekingzboerne till all skalckheett emott oss och vårtt rijke etc. Så vore icke onyttugt, ath samme Joen Andersson aff vägen komme motte, haffver och för:de Niels Birgesson oss tilscriffvit sitt betenkende, huru man fogeligit samme Joen Andersson umbringe skulle, hvilket betenckende vij tig her innelucht tilskicke, och kunne väll gille, att tu sampt med Germund ville förskaffet ath med samme Joen, lijke som udi betenckendet förmeldes, förhandlet bliffve motte etc.

Vijdere then kirketiende tu begärer udi Döderby, Kleckeberge och Förlösse sochner till ath underholle vårt folck medh, äre vij tilfrijdz, att tu må ther till anamme, och såge vij gerne, thet tu ville tencke till, som vij tig tilförende befalet haffve, ath förstärke tig med thet meste folck tu kan haffve rådh till, doch så ath tu haffver ther um upseende, så ath thet dugeligeste folck, ther i tin befalning finnes, motte bliffve udi vår tiänist anammet, och hvar nu någet odugeligit anammet vore, ath the dhå motte uthmustret bliffve etc.

Item må tu vethe, att vij haffve befaledt vår landbofougte Peder Andersson, thet han skall tencke till ath uprette oss en affvell, anthen vedh Vernenäs eller Stuffvenäss, opå hvilken platzen till sådane affvels uprethning beste lägenhethen finnes kunne etc. Så såge vij gerne, att tu äst honum udi then motte förfordelig, besichtendes med honum platzen, och ville vij gerne haffve gården liggendes vedh elffven, ther man kunne haffve rådh till

ath haffve både ferskt och salt vatn, hvilket väll skee kunne med en damm, som legges motte i elffven, så at man opå then ene sijde kunne haffve ferst vatn och på then annen salte vatnet etc. Tu vilt och nu udi alle motte achte vårt och rigsens beste udi tin befalning thet yterste tig mögeligit vare kan. Ther udinnen skeer thet oss behageligit är etc. Datum Stocholm 20 Aprilis anno etc. 53.

Stockholm den 20 April.

Qvitto för Marqvard Holst på penningar, som influtit för en Kårsta kyrkas fordran.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stockholm then 20 Aprilis anno etc. 53 annamedt och upburidt haffve aff vår fougte udi Longehundretz häredt Marqvardh Holst femptije marck ortuger, som han annamede aff Erick Larsson i Saleby och Matz i Tiusta, hvilcke theres föräldrer utåff Korsta kyrckie för monge åår sedan tilläns annamedt hade etc. Hvarföre giffve vij för:ne Marqvard Holst her medt qvitt och frij etc.

Gustavus.

[Stockholm] den 21 April.

Salubref till borgaren Knut Henriksson på en tomt i Åbo, som förut tillhört S. Bartholomæi prebende därstädes.

Riksregistr. 1553, fol. 46 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve uplatid och såldt, som vij och nu med thette vårt öpne breff sälie och uplate thenne vår

undersåte och borgere i Åbo, Knut Henricsson, och hans effterkommende ärffvinger till everdelig ägha en bodetompt, liggendes udi vår köpstadh Åbo vedh torghet på norre sijden, emellen Simon Nielssons och Oluff Bruns bodher, för 22 marc ortuger, hvilke peninger vij och udi egen perssone upboret haffve, och är för:ne tompts lengd $10^1/_2$ alner, item bredden 5 alner och 3 qvarter, hvilken tompt under Sancti Bartholomæi prebende udi för:ne Åbo tilförende leget haffver och oss opå cronones vegna effter Vesterårs recess och ordinantie tilfallen etc. Ther hvar och en må vethe sig effter rette, icke görendes för:ne Knut Henricsson eller hans effterkomende erffvinger her emot hinder, platz eller förfong. Datum 21 Aprilis anno etc. 53.

Stockholm den 21 April.

Till fogden i Tuna län Nils Birgersson angående fisket i hans befallning.

Efter originalbrefvet i RA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförenndhe etc. Är vår villie, Nils Birgesson, att tu opå thet allerfliteligeste the fijskerij udi tin befalning ligge achte skall, och må tu vare förtencht ath skatlegge the ålefijske ther äre både vedh Vereboda och flerestedz; thette icke försumendes. Datum opå vårtt slott Stocholm 21 Aprilis anno etc. 53.

Utanskrift: Till vår tro tienere och fougte udi Tuna länn Nils Birgesson etc. gunsteligen.[1])

(Spår af sigill.)

[1]) *Senare påskrift:* Meningen att ålefisken her i Thuna län skole rett beskedeligen skattlegges.

Stockholm den 22 April.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående förhållandena på gränsen mot Danmark, om Joen Andersson samt om borgläger och värfning.

Riksregistr. 1553, fol. 47.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått aff tin scriffvelse, Niels Birgesson, att tu sampt med Joen Scrifvere haffver draget ut med landemerket emellen Blekinge och Möre och besichtet ther rigsens grentzer, haffve vij och förstått, att tu och så haffver besichtet grentzen emellen tin befalning och Schåne, effter som then Stijgh Porsse tig um then handell tilscriffvit och tu honum igen svar ther opå giffvit haffver, hvilke thine svar vij icke ogille etc. Så ändoch vij förnimme, ath the danske haffve fast taget till utöffver grentzen både skoger, strömer och annet mehre och väll hade förtienth, att man skulle vedergellet igen udi lijke motte, kunne vij doch lijde, ath ther medh för synnerlige orsaker skuld opå någen tijd tilgörendes egenom fingren seedt bliffve må, och må tu och så holle tig stille, förmanendes them och så, som [tu] udi tin befalning haffver, att the bliffve och stille, till täss tu yterligere vår villie och mening framdelis udi saken förnimmendes varder, doch att alle saker i midler tijd udi godh acht och upseende haffves, effter som vij tig vår mening tilförende haffve giffvit tilkenne, och vele vij tig icke förholle, att vij nu haffve latid scriffve till Danmark um våre och rigsens nöttorffter, och så snart vij tädhen igen svar bekomme, skall tig bliffve tilkenne giffvet, huru tu saken medh för:ne danske vijdere företage skall etc.

Hvad som titt betenckende belanger um then Joen Andersson skall och bliffve tiltencht, och haffve vij alrede

latid Germund och Joen Scriffvere förstå ther um vår villie och menung.

Vij äre och tilfrijdz, att tu må haffve borgeleije till tine hester ther opå gården, effter som tu haffver hafft tilförende.

Vele vij och tig alffvarligen haffve förmaneth, thet tu tencker till att skaffe tig gott och dugeligit folck udi vår tiänist, så ath man haffver något visth ath förlathe sig opå när umtränger etc. Latius in conceptis. Datum Stocholm 22 Aprilis anno etc. 53.

Stockholm den 23 April.

Öppet bref angående grundlösheten af de rykten, som spridts om Peder Larsson på Bro.

Riksregistr. 1553, fol. 48.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vår tro tienere, Peder Larsson opå Broo, haffver opå thet underdånigeste och clagevijs oss giffvet tilkenne, att någre hans missgynnere haffve beskrijet honum för then menige man udi Vermeland, udi så motte att han them utöffver all rätt och tilbörligheet för oss befördt haffver, och att vij förthenskuld then menige man udi förnempde landzende skulle haffve tilvänth vår ogunst etc. Så förhoppes oss, att hvar ärlig man udi för:de Vermeland skole sielffve sådane sqvalder och lögn ogille, effter ingen skall annet kunne bevijsse, uthan att vij så väll the dannemän, som i then landzende byggie och boo, som annerstedz i vårtt rijke, all gunst och nåde bevijst haffve och icke med någen ovillie oss udi någen motte emot them förnimme latid. Och vele förthenskuld her med för:de Peder Larsson haffve entskylliget och göre hans ursecht för sådane sqvaller, som honum udi för:ne stycke aldelis orätt tillagdt är. Ther the dannemen, som udi för:ne

Vermeland boendes äre, tesliges alle andre fulkomligen måge vethe sig effter rette. Datum Stocholm 23 Aprilis anno etc. 53.

Stockholm den 27 April.

Till Henrik Claesson [Horn] och Nils [Andersson] Boije angående en fogdes tillsättande och befästningsarbetena vid Kivinebb samt om förhållandena på ryska gränsen.

Riksregistr. 1553, fol. 48 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 128—129.

Vår gunst etc. Vij haffver förstått eders scriffvelse, Henrich Claesson och Niels Boije etc. Så är oss icke obehageligit, ath I then Anders Nielsson till fougte ved Kiffvenebben förordineredt haffve, effter I late förstå, thet samme Anders haffver mångestedz vancket udi fremmende landh och ther sine saker så achtet, att han väll är förfaren och till sådane befalning förthenskuld icke oduglig etc.

Um then platz I haffve besichtet, ther man skulle late bygge opå, synes oss edert förslag icke olijcht vare, hvar ther elliest sådane tilfelle är ath göre vatugraffver kring um bygningen, som I oss nu haffve förstendiget etc.

Men till valmestere ath skicke tijtt vette vij ingen rådh, uthan såge gerne, ath I någen valmestere ifrå Lijffland eller Tysland ther häden förscriffve och förskaffe ville.

Then Henrich Jönsson, som slepte then fongede rydz löss, borde inthet ostraffet bliffve, och effter samme Henrich icke vill bekenne hvad han aff för:de rydz haffver taget i ranssun; therföre måge I tencke till ath skicken välförvaret hijt till oss, opå thet vij her måge försöke, um man ingen sanning aff honum skall ytermere kunne uthlethe.

Um the tidender then Michell, som var förskicket till Rydzland, förfarit hade, så ath rydzerne lathe rödie opå skoger vägerne tiugu fampner brede och bygge store broer emot grentzerne etc., så kan väll skee, ath the baijorer, som boo nämest grentzen, sådant haffve förhender och mest för then orsak skuld, att the icke vele gerne til verke med tatterne, uthan medh sådanth göre theris entskyllning, giffvendes theris storfurste meningen så före, ath the så väll haffve farligheet och nogh till at bestyre medh oss opå thenne sijde, som the ther vedh tatterens grentz boendes äre med tatterne opå theris sijde, ändoch the ligge heme till theris eiget och göre sig gode dager etc. Doch effter sådane tidender opåfärde äre, måge I altijd haffve edre visse kundskaper uthe, latendes förfare hvad the förhänder haffve vele, och ther I förnimme något thet oss och vårt rike är anliggende, dhå försumer icke oss sådant udi tijd tilkenne giffve; ther I eder effter rette vele. Datum Stocholm 27 Aprilis anno etc. 53.

Zedell.

Item är och vår alffvarliga villie, att I med thet aller förste oss förskaffe och tilskicke vele visse och beskedelige register opå alt thet krigzfolck, som udi Finland ähre, synnerligen opå vårt eget folck, som vij underholle lathe och särdelis opå thet folck menige adelen rijket till styrke och defension holle vele, och motte I late upscriffve så väll båtzmen som ryttere och knechter utöffver hele Finland etc. Datum ut in literis.

Stockholm den 28 April.

Adelsbref för sekreteraren Lasarus von Feuchtwangen och hans båda bröder.

Enligt originalkonceptet i RA.

Wir Gustaf *etc.* bekennen unnd thuen kundt offentlichen vor jedermeniglichen, wiewol wir auss angeporner gute und koniglicher miltigheit gantz geneigt einen jedern der unsern zu eren, aufhebung und wirdigheit zubefurdern, so haben wir doch uber diess vielmehr ahngemerckt und bewogen die underthenigste, gehorsame und getreue dinst, so der erntvest unser getreuer lieber und vertrauter teutscher secretarius Lazarus von Feuchtwangen uns und unseren konigreichen ein lange zeit bisdahero getreulich, ehrlich, ufrichtig und zu unserm besten bewiesen und erzeigt, auch hinfurter uns unnd unseren reichen beweisen und erzeigen soll, kahn und will. Desgleichen hat uns bewegt und verursacht die erbarkeit, tugent, treu, warheit, bestendigheit und gute sijtten, vernunft und verstandt, damit gerurter Lazarus von Feuchtwangen vor andere begabet und gezieret; unnd der wegen, sintemal wir, alse ein regierender konig, inn unseren reichen mechtig, auch wol thuen konnen und muegen, und sonderlich nachdem wir begirig unnd geneigt unsere getreue und sonderlich unsere vertraute gehaimbte diener, die mit ehre, wird, redligheit, weisheit, verstanndt, tugenden, erbarlichen sitten unnd standthafftigem gemuet andere ubertreffen, und soviel dieselbtigen inn geschicktlicheit und erfarenheit erhohet, desto vielmehr dieselbenn auch gleichs falls vor andere inn wirden zuerhaben, zu schetzen, zu achten, zu hohen und zu eren wirdig erkennen; unnd dieser meinung zuer zeigung unser koniglichen begnadung und erkantnus haben wir obgerurter

gestallt Lazarus von Feuchtwang unnd seine rechte ehlichen leibs erben von erben zu erben, von geschlecht zu geschlecht, geporn und ungeporn, zu ewigem gedechtnus, auch seine ehliche geprudere, alse Georgen unnd Johan Baptista, und ire ehliche leibs erben gesampt und gesondert auss unsern reichen begabet, gezieret, begnadet und gegeben diss hier inn verzeichnet kleinodt, nahmen und wirdigheit, alse schilt unnd einen tornierhelm, welches ist ein zertheilter schilt, dass ober weiss, das undertheil schwartz, dar innen erhebt ein windthundt zertheilt, dass obertheil schwartz und das nidertheil weiss fur sich mit ausgestreckten klauen und hindten erstreckenden prancken, mit offnem maul und ausgeschlagner rotfeuriger zunge, zum sprung begirig, mit einem gulden halsbandt und ufgeschlagnem schwantz. Auf dem schilt ein fursichtiger torniershelm mit weiss und schwartzem gewundenem helmbandt, daruff ein halber schwartzer windthundt, dass obertheil mit ausgestreckten klauen, offnem maul und aussgeschlagner zunge gefast unnd umb den hals einen guldenenn halsbandt mit weiser und schwartzer helm decke, den helm unnd schilt verdeckt und bewunden, wie dann hier inn diesem unserm koniglichen begnad und begabten brieff solchs koniglich kleinodi ferner seindt mit iren farben ordentlichen ausgestrichen, gezieret unnd gemalet worden; welch schilt und helm wir dann der gestallt gemeltem Lazarus von Feuchtwangen, seinen gebrudern Jerg und Baptista und seinen auch dero erben gegeben, dass sie zu ewigem gezeugnuss dardurch sollen inn unseren reichen und sonst allenthalben geehret sein, und aller gnad unnd freiheit gleich andern unserer reich ritterschaft und adel geniessenn, wie dann auch solchen schilt und helm sie zu sampt iren ehlichen leibs erben von geschlecht zu geschlecht furen, brauchen unnd haben sollen und muegen, inn versiglungen, inn verträgen, inn handlungen, auch desselbtigen sich erfreihen und genies-

sen inn allen adelichen, hohen, erlichen, aufrichtigen, ritterlichen und redlichen sachen und geschefften, zu ernst und zu schimpff, inn kempfen, streidten, tornieren, stechen, pannieren, gezelten, getrachten, aufschlahen, innsiglen, pittschaften, begrebnus, inn geistlichen und weltlichen sachen ahnn allen enden und ortern ime gefellig nach jedern seinen gelegenheiten und notturften. Wir wollen auch gedachten Lazarus und seinen rechten leibs erben, auch seine ehliche geporne bruder und derselben erben von erben zu erben, durch diss kleinodt haben begnadet, befreihet unnd gegeben, wie wir dann auch derselben kraft hiemit auss volnkomenheit unser koniglichen autoritete, regalien und hoheit begnaden, befreihen und geben alle unnd jeckliche gnade, ehre, wirden, freiheit, vortheil, recht, gerechtigheit, all herkomen gepreuche und gewonheit zugeniessen und zugeprauchen mit benefitien und tumbschifften, auch all anderer weltlicher erhebung und nutzungen, auch wirdigheit, hohen und nidern emptern und lehen, geistlichen unnd weltlichen, zu tragen und zu haben, zuhalten, zuentpfahen und ufzunehmen, gleich andere unsere und unserer reichen der ritterschafft unnd edlen rittermessigen lehens, wappens und torniers gnossleuten nichts ausbedingt solches alles gleichwirdig und tuglich zugeprauchen, gleich ob ehr und dieselben dar zu allenthalben von vatter und mutter, von geschlechten zu geschlechten, oder von den vier anen darzu erborn und angeerbet weren von oder gerechtigheit wegen vor allermeniglich gantz unbehindert. Unnd bitten gantz freundtlich ahnsinnen und gesinnen gnedigst, darauf alle und jede hohe potentaten, chur und fursten, geistlich und weltlich, prelaten, grafen, freihe[r]n, hern, rittern, knechten, hauptleuten, landtvoigten, vitztumben, voigten, pflegern, verwesern, amptleuten, schultheischen, richtern, redten, burgermeistern, kundigern der wappen, ernholden, persevanten, burgern, gemeinden und sonst menniglich, inn was wirden, standt

oder wesen die sein, dass sie den gedachten von Feuchtwangen, seine brudere unnd leibs erben von erben zu erben von geschlecht zu geschlecht fur und fur ewiglich ahnn dieser unser begnadung nit hindern, besonder dieselbtigen ehre, nahmen, wirden und freiheit lassen geniessen, darinnen schutzen und handthaben, also ehren, schreiben und nehnnen und sonst allenthalben inn allen gnaden, gunsten und furderung lassen bevolhen sein, und solche begnadung ine jetzo und kunftig inn geistlichen und weltlichen stenden, sachen, versamblungen, landtagen, gezeugnussen und sonst allenthalben lassen geruebiglich geprauchen, geniessen und gentzlich darbei pleiben. Wir wollen und gepieten auch hiemit desgleichenn ernstlichen allen und jeden unsern und unserer reichen underthonen hochs und nidrigs standts, geistlich und weltlich, hern, ritterschafft, adel, stedte, redte, voigt, amptleut und gemeinden inn dieser unser begnadung und befreihung gedachten von Feuchtwangh und seinen erben von erben zu erben keinen eintrag oder verhinderung zu thuen inn gar keinen wege, bei vermeidnus unser hogsten straf und ungnade und bei peen dreissig mark lotigs goldts, dass halbe theil inn unser konigliche camer und das halbetheil gedachtem von Feuchtwangen und seinen erben, so offt hie entgegen ungehorsamlichen verwirckt, zuvergnuegen und unablesslich zubezalen, doch denen, so solch wappen mochten fueren, ahnn iren rechten unschedlich; dass meinen und wollen wir ernstlich zu urkundt mith unserm anhangenden koniglichem secret becreftigt. Geben uf unserm koniglichen schloss Stockholm ahm 28 tag dess monats Aprilis im jar nach Christi gepurt tausent funfhundert und im drei unnd funfzigsten, unserer reich im drei und dreissigsten jaren.

Stockholm den 1 Maj.

Till borgmästare och råd i Lybeck med introduktion för de till denna stad afgångna sändebuden, Axel Nilsson [Banér], Joachim Burwitz och Olof Larsson.

Efter afskrift af originalet i Lybecks statsarkiv (Svecia, vol. 4).

Gustaf *etc.* Unsern gunstigen grus bevohrn, wolweise liebe besonndere, wir habenn mit instruction unnd mundtlichen gewerben die erntvesth achpar unsere redte, secretarien und lieben getreuen Achsel Nilson, Joachim Burwitz und Olof Larson ahnn euch ferner unsernt halben anzutragen abgefertigt, unnd gelangt demnach ahnn euch unser gnedigst begerent, ir wolten gedachten unseren gesanndten zu verhöre gestadten unnd inen dismal inn irem ahnbringent, gleich wir selbst personlich jegen wurtig volnkomenen glauben zustellen und herwiderumb mit grundtlicher und schriftlicher antwurt ahnn uns dieselbigen furderlichst zu ruck unnd zum besten vorfertigen. Dass gereicht unsz zu gefallen inn gnadenn zubedencken. Datum uf unserm schlosz Stockholm ahm j tag Maij anno etc. Liij.

Gostavus mpp.

Utanskrift: Den wolweisen unsern lieben besondern burgermeistere und radtman der stadt Lubeckh.

Stockholm den 1 Maj.

Till borgmästare och råd i Rostock med introduktion för dit afgångna sändebud.

Efter afskrift af originalet på papper i Rostocks stadsarkiv.

Gustaf *etc.* Unnsernn grus unnd gnadigen willen bevohrn wolweise liebe besonndere. Wir habenn die

ehrnvhest wolgelartt unnsere radt secretarien und liebe getreuen Achssel Nilson, Joachim Burwitz unnd Oloff Lerenntzsohn mit etzlichen mundlichen gewerben ahn euch gefertigt, und gesinnen demenach gnediglich, das Ihr denselbttigen in ihrem aufferlegtem bevehlich gehoor unnd volkommen glauben diszmall gleich uns selbst wolten zustellenn unnd herwidderumb mit schleunigster abfertigung unnd antwurtt die unsern ahn uns lassen gelanngen. Das gereicht uns zu nachparlichem gefallen in genaden zuerkennen. Datum uff unserm schloss Stockholm am 1 tag der monats Maij anno etc. liij:ten.

Gostavus.

Utanskrift: Denn wolweisen unsern lieben besondern burgermeistern unnd rathmannen der stadt Rostock.

(Sigill i behåll, men lossnadt från brefvet.)

Stockholm den 2 Maj.

Till borgmästare och råd i Danzig angående Joen Anderssons klagomål.

Efter afskrift af originalet i Danzigs stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Unsern grus und gnadigen willen bevohrn. Wolweise liebe besondere. Unser underthoen Joens Anderson, ratman unser stadt Stockholm, bericht uns underthenigst, das er von wegen seiner ehlichen hausfrauen, welche hiebevorn Hanss Erichson seliger, auch radtman in unser statt Stockholm, ehlich gehapt, hiebevorn wider Matz Bugschlaff durch unsere bevelchabere und statthaltere uf unserm schloss Stockholm, desgleichen burgermeister und ratman unser statt Stockholm hiebevorn sein beschwerung und clag an euch seinthalben furbringen lassen, darauf er aber bisdahero gantz unbeantwortet geplieben. Dieweil aber sich gemelter unser undertan

dar die sach gewandt alhier in unsern reichen zu recht allweg und noch erpoten und erbeut und das daruber dem gedachten Matz Bugschlaf etwo solt zugelassen werden, wie sein furhabent den unsern in seiner handlung durch arrest oder sonstent zubeschweren, solches were wider die billigheit und nachparliche wandlung. Derwegen ist nochmals unser begerent, dass ir vorig schreibent und diss unser gnedigst furderung ine wolten genossen entpfinden lassen und den eurn weisen, da er etwo vermeindte den unsern anspruchs nit zuerlassen, dass er solches alhier, dar die sach gewandt, zu recht austrage, dar soviel pillich jederm theil widerfaren soll, das wir unss zu euch hiemit versehen, den unsern hieruber ferner zu beschweren nit verstatten werdent. Dass gereicht uns zu sondern gnedigen gefallen und seind euch sonst mit gnaden beneigt. Datum uf unserm schloss Stockholm am 2 tag Maji anno etc. Liii.

Gostavus.

Utanskrift: Den wolweisen unsern lieben besonderen burgemeistern und rathmannen der stadt Dantzich.

Stockholm den 4 Maj.

Öppet bref för Gefle stads borgare, hvarigenom K. Maj:t tager dem i försvar gent emot fogdarnes godtycke.

Riksregistr. 1553, fol. 51 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att våre undersåter, menige borgere udi Geffle stadh, haffve opå thet underdånigeste för oss berettet, att en partt aff våre fougter handle fast sielsindt med them, udi så motte att the uthan vår befalning tage aff för:ne Geffle borgere humble, salt, fijsk och annet mere till borgen och vele doch samme partzeler inthet bethale, hvilket vij her effter

ingelunde tilstädie vele, uthan med thette vårt öpne breff alffvarligen tilseije, biude och befale så väll våre fougter som andre, att the udi vårt nampn aff förbe:te Geffle borgere ingen deel fordre eller anamme schole med mindre the vår scrifftelige befalning ther opå bekommendes varde. Ther hvar och en må vethe sig effter rette vedh vår ogunst etc. Datum Stocholm 4 Maij anno etc. 1553.

Stockholm den 5 Maj.

Qvitto för Torfast Olsson på inlevererade saköresmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stockholm then 5 Maij anno etc. 1553 anamedt och upburidt haffve aff vår undersåthe och borgere udi Stockholm Torfasth Olsson thesse effter:ne partzeler, som han opå våre vegna anammede udi sacköre aff en skepere, benempd Oloff Jönson etc.: först ungerske gyldene trij stycker, horn gyldene ett stycke, sölffskeder två, voge otte lodh, trij qvintin, sölffspenne fyre par, voge halfftredie lodh; summa sölff tolff lodh, ett qvintin; item daler fyretie halfftredie stycke, en orth, svenske penninger tiugu nije marck ortuger, prydzske peninger fempton grosser, tije penninger och otte skijllinger lybsk penninger etc. Hvarföre vij för:ne Torfasth her medt qvitt och frij [gifve] etc.

Gustavus.

Stockholm den 10 Maj.

Qvitto för Nils Ryning och Hans Kyle på penningar, utgörande adelns i Uppsala, Vesterås och Strängnäs stift sammanskott till betäckande af kostnaderna för den sista legationen till kejsaren m. m.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt medt thenne vår qvittencia, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stockholm then 10 Maij anno etc. 53 haffve anamme och upbäre latijdt aff våre trogne män Niels Ryning på Töresöö och Hans Kyle på Erstevijck genom vår cammerscriffvere Simon Nielsson en summa penninger, nämpligen daler fyrehundrede nijetije otte stycker och rede penninger tretthentusendh tuhundrede aderthon marck ortuger, hvilcke för:ne summor ridderskapett och adelen här i thässe trij stijckter Upsala, Strengnes och Vesterås till några rijcksens behöffvelige legationer och andre nöttorffter till sammens lagt och för:ne våre godemänn upburidt haffve etc. Och effter vij haffve länth och förstrecht ridderskapett och adelen till then sidzste keijserske legation till fempthenhundrede stycker daler, föruthan then summa, som therutöffver udi samme resse förtärdh bleff, som sig och belöper till sexstonhundrede siutije sex stycker daler, them vij och aff vår kon:ge cammer förlagt haffve, hvilcke summor förbe:te godemän ridderskapett och adelen här i Uplandh effter theres förplictelser och breffz lydelse (hvilckett breff vij them nu igen haffve öffveranthvarde latijdt) skyllige och plichtige äre oss atth bethale; så och på thett vij then beskickning, som på menige rijcksens gagn och bäste till Tyslandh nu i thesse dager afferdige[t] bliffve skall, medh nöttorfftig förtäringh, så myckett thenne summa utöffver förscriffne

vår betalning förslå och förstreckie kan, försorge vele, haffve menige ridderskapett och adelen här i Uplandh aff theres egen frije vilie välvilligen latijdt öffveranthvarde oss tilhonde förbe:te summor etc. Hvarföre giffve vij förbe:te Niels Rynning och Hans Kyle här medt qvitte, ledige och frije för alth yttermere tiltaell um för:ne summor 498 daler och 13,218 marck ortuger. Och thess till yttermere visse lathe vij trycke vårtt secrett här nedan före och medt egen hand underskriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Item än haffve vij nu then 13 Maij öffveranthvordett Axell Niels[son], Oloff Larsson och Jachim Burwitz till förbe:te legation fyrehundrede nijetije otte daler.

Gustavus.

Stockholm den 10 Maj.

Qvitto för Peder Månsson på räntemedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egin kong:e persone opå vårtt slott Stockholm then 10 Maij anno etc. 1553 anamedt och upburidt haffve aff vår undersåte och borgere udi Vastena Peder Månsson tretije två ungerske gyldene, som var halff taxa aff sex hundrede och fyretie marck ortuger ifrå Michaelis anno etc. 47 och till Michaelis anno etc. 52, thet är för fem åhr, räcknendes årligen aff hvartt hundrett marck två ungerske gyllene i taxa, hvilcke för:ne 640 marck ortuger han oss skyldig är för tiugu tunnor smör, som han aff oss upburidt hade anno etc. 47. Och skall han oss betale för:ne smör um Michaelis nästkommendes anno etc. 53, sampt medt then andre halffparthen aff taxen, som för the fem åår tilbake står, tesliges hele taxan aff för:ne summa pe-

ninger för thette närvarendes åår 53 etc. Och giffve vij nu för:ne Peder Månsson här medt qvitt och frij för alth yttermere tiltaell um för:ne trettije två ungerske gyllene, som han oss nu leffvererett haffver etc.

Gustavus.

Stockholm den 12 Maj.

Till Johan Turesson [Tre rosor] angående en öfverenskommelse med afseende på varuprisen och om en hans tjenare, som idkade handel i Nyköping utan att draga borgerlig tunga.

Riksregistr. 1553, fol. 51 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, käre her Johan, att oss för menige rigsens beste skuld icke synes vare orådeligit, thet öffver hele rijket motte holles en förening udi köpzhandelen, och såge förthenskuld gerne, att I vele bestelle thet så både i Nyköpung och Nyköpungz län, att alle motte bliffve under ett köp både opå the varer her utföres och införes igen.

Vij haffve och förnummet, käre her Johan, att en eders tienere, Henning benempd, bruker stor köpenskap udi Nyköpung och gör borgerne förköp och hinder i theris näring och holler doch icke i någen motte stadzens tunge. Så tyckes oss thet icke vare rätt; vele förthenskuld, att I samme eders tienere ther till holle vele, thet han her effter haffver fördrag sådane köpzhandell, med mindre han under stadzens och borgernes lag vare vill och göre then deell aff sin handell, som the göre och inthet förköp bruke etc. Befalendes eder Gud. Datum Stocholm 12 Maij anno etc. 53.

Stockholm den 16 Maj.

Qvitto för Jakob Jöransson på testamentssilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stockholm then 16 Maij anno etc. 1553 anamedt och upburidt haffve aff vår tienere och fougte udi Lyhundredz häredt Jacob Jörenson ett sölffstop vogh halffempte lodt, hvilckett han opå våre vegna udi testemente effter framlijdne her Jörenn udi Uninge upburidt hade etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 17 Maj.

Qvitto för Björn Skrifvare på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stocholm then 17 Maij anno etc. 1553 anamedt och upburidt haffve aff vår tienere Biörnn Scriffvere tiugu otte marck, fem öre, en penning öffverlopz peninger aff then summa, som vår tro man och rådh her Birge Nielson lönthe och affbetalede vårtt folck opå Ölandh medt, anno etc. 52 etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 24 Maj.

Till riksrådet i Norge angående Hans Claesson [Bjelkenstjernas] till Edeby anspråk på sin hustrus arfgods därstädes.

Efter orig. i Säfstaholms arkiv (F. 35). Jfr Riksregistr. 1553, fol. 52.

Vii Gustaff *etc.* tilbiude eder, oss elskelige stränge riddere och erlige godemän rigissens rådh, som nu nästkommendes Joannis Baptistæ udi Upslo i Norige församblede bliffve, vår synnerlige gunst och nåde tilförende, och giffve edher her medt nådeligen tilkänne, att oss elskelig vår tro man Hans Claesson till Edby haffver än nu opå nytt udi thet underdånigiste aff oss begäredt, thet vij honom behielpelige och medt vår nådige förscrifft edher besökie vilde, att han uten längre eller vijdere upschuff motte komme till sin rätt, som han opå sin hustrues fru Karine Axellsdotters vägna um hennes faders rette arffvegodz haffver med lag och rätt att fordre opå aff her Gude Galle och Daniel Groth etc. Så effter vij udi alle rätvijslige och uprichtige saker våre undersåter att förfordre plictige äre, therföre vij och gärne vilde, att för:de Hans Claesson till thet han finnes haffve rätt till, uten vijdere umkost eller schade förhulpen bliffve motte, och försee oss förthenskuld, at I godemän opå rätvijshetennes vegna vele haffve herutinnen ett tilbörligit inseende och uten vijdere upschuff eller skotzmåll förhielpe förbe:te Hans Claesson opå hans hustrues vegna till the godz, som hon haffver rätt till, så att henne her effter tillatijdt bliffve motte samme hennes rätte arffvegodz niute och bruke uten alt hinder och vijdere förhaling, opå thett offtebe:de Hans Claesson her effter med vijdere umkostninger i så måtte förschonedt bliffve motte, och att han icke heller förorsakedt bliffver Kon:ge värde

till Danmarck vår käre svåger och broder her um vijdere att besökie. Käre godemän, förhoppes oss, at I edher her utinnen så vele bevijse, som vår nådige försicht till edher är. Therutinnen skeer oss ett nådigt behag, hvilckit vij och udi lijche motte nådeligen vele förskulle etc. Befalendes eder her med Gud. Datum på vårt kon:ge slott Stockholm 24 Maij anno etc. 1553.

Sigill.

Stockholm den 24 Maj.

Öppet bref för Jakob Bagge angående uppränsandet af segelleden genom Väddö socken.

Riksregistr. 1553, fol. 53. Förut tryckt af Nils Bielke i Tal vid præsidii nedläggande i K. Vet.-akad. 1776, s. 115—116.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij haffve befalet vår tro man och undersåte Jacob Bagge, att han nu udi thenne närvarendes sommer upgraffve, rense, påle och så tilpynte lathe skall then leedh, som löper egenom Väddön, thet man uthan hinder med gode store skäriebåther samme leedh drage och resse må etc. Hvarföre biude vij våre egne befalningsmän, tesliges the gode mändz fougter, som förläningerne haffve udi thesse efter:ne sochner Vädön, Häffver, Edbohäred, Hargh, Börstille, Valj, Söderby, Estuna och Väthe, att the skole vare för:de Jacob Bagge udi alle motte til förberörde arbethe förforderlige, och synnerligen att fougterne anthen sielffve eller theris tienere skole vare tilstädes, när arbetet företages, och then menige man, som the haffve befalning utöffver, till arbetet udi retten tijd förfordre, så frampt the vele göre thet oss behageligit är. Datum Stocholm 24 Maij anno etc. 53.

Stockholm den 24 Maj.

Öppet bref till allmogen i Väddö m. fl. socknar angående uppränsandet af farleden genom Väddö.

Riksregistr. 1553, fol. 53 v.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder dannemän alle, som bygge och boo udi Vädöö, Häffver, Edboheradt, Hargh, Börstele, Valj, Söderby, Estuna och Väthe sochner, vår gunst och nåde tilförende och giffve eder tilkenne, att för alles eders besthe skuld, och opå thet the dannemen, som boo udi skäriegården i för:ne sochner och annerstedz ther um kring och med theris båther vele söke hijtt till Stocholm, icke skole haffve behoff att giffve sig udi så stoor farligheet till siöess i openbare haffvet uth med Vädö sijden, som thet skee pläger, haffve vij opålagt och befalet thenne vår tro man och undersåte Jacob Bagge, att han then leedh, som löper egenom Vädöen nu strax i thenne närvarendes sommer upgraffve, rensse, påle och aldelis så tilpynte lathe skall, thet man uthan hinder samme ledh med gode store skäriebåther resse och drage må, och opå thet sådane arbethe motte täss snarere gå för sigh, synes oss nyttugt vare, är och vår alffvarlige villie och befalning, ath I dannemen alle, som udi för:ne sochner boendes äre, vele lathe eder välvillige befinne till ath hielpe under samme arbethe med dagzverker och annet mere, som ther till behöffves kan, effter som för:de Jacob Bagge eder vår mening udi then motte tilseijendes varder. Ther I eder aldelis effter rette måge, som I vele göre thet oss behageligit är. Datum ut supra [Stocholm 24 Maij anno etc. 53].

Stockholm den 25 Maj.

Öppet bref för Jost van Göttingen på räntan af klockaretjänsten i Kimito socken.

Riksregistr. 1553, fol. 54. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 130.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde och opå thet thenne breffvijssere vår tienere Jost van Göttingen sig täss fliteligere och troligere udi vår tiänist opå vårt och våre unge lijffzerffvingers, tesliges vårt riges gagn och beste både uthan och innen rijkes, eehvar som helst vij honum bruke behöffve, befinne och bevijsse skall, haffve undt och förlänth, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och förläne honum (oss till en behagelig tijd) clockeredömet udi Kimitha sochn i Södre Finland med all then renthe samme clockeredöme tilligge pläger. Ther våre befalningsmen och the dannemen våre undersåter, som i för:ne Kimitha sochn boendes äre, måge vethe sig effter rette. Datum Stocholm 25 Maij anno etc. 1553.

Stockholm den 25 Maj.

Salubref för Henrik Skeppare på en tomt i Åbo.

Riksregistr. 1553, fol. 54 v. Jfr den ofta citerade kopieboken i KA., där samma bref är infördt utan datum.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve uplatid och såldt och nu medh thette vårt öpne breff uplathe och sällie thenne breffvijssere Henrich Skepere, borgere udi Åbo, en vår och cronones tompt, liggendes udi för:ne Åbo i Aninges gatuhörnet på norre sijden um åen, som haffver i lengden mot Aninges gatun $34^1/_2$ alner, udi lengden mott Jöns

Båtzmandz gård 36 alner, udi bredden mott Åå gatun 30½ alen, bredden mott Niels Lipais gård 34½ alner, hvilken tompt tilförende under S. Siffredz prebende udi för:ne Åbo legat haffver, och haffve vij upburet udi betalning opå för:ne tompt sextije mark ortuger, och ther samme tompt kan mere värd vare, dhå skall för:de Henrick Skepere vare förplictig att föröke opå för:ne summa penninger hvad som skiäll är etc. Och giffve vij för:de Henrick her med qvitt och frij för alt ytermere tiltaell um för:ne 60 mark ortuger, och täss till ytermere visse lathe vij trycke vårtt secret her neden före och med egen hond underscrifvit. Datum ut supra [Stocholm 25 Maij anno etc. 1553].

Gostavus.

Stockholm den 26 Maj.

Skyddsbref för Olof Trottessons änka, Kirstin Ulfsdotter [Soop], och hennes barn.

Riksregistr. 1553, fol. 55.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve taget och anammet och nu med thette vårt öpne breff tage och anamme thenne breffvijsserske, oss elskelig, erlig, välbyrdig qvinne, hustru Kirstin Ulffzdotter, framlidne Oluff Trottesons effterleffverske, tesliges begges theris barn med godz och ägedeler både löst och fast udi vårt kong:e hegn och försvar för all orett och öffvervåld och till all christelig rätt och skiäll fördagtinge etc. Hvarföre biude vij våre befalningsmen och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, ath the för:de hustru Kirstin eller hennes barn her emott icke något hinder eller förfång göre schole vedh våre ogunsth. Datum Stocholm 26 Maij anno etc. 53.

Stockholm den 26 Maj.[1])

Till borgmästare och råd i Danzig angående fru Hebbla [Siggesdotter (Sparres)] fordran af Heinrich Kleinfelt.

Efter afskrift af originalet i Danzigs stadsarkiv. Utdrag förut tryckt af R. Hausen i Bidrag till Finlands hist., D. 3 (1904): s. 288.

Gustaf *etc.* Unsern grus und gnedigen willen bevohr, wolweise liebe besondere. Uns bericht ehrn Ehrich Flemings ritters seligen nachgelassene withfrau, frau Hebla, das sie von wegen ihres haushern und ehegadtten etzliche suma gelts bey ern Heinrich Kleinfeltt entachter sein und bisanhero nicht habe bekhomen muegen, uns derwegen umb unser gnedigist furderunge zu erlangung des ihren angesuchet, welches wir ihr billich zu weigern nicht gewust. Und gelangt deme nach an euch unser gnedigst begehr, das ihr gedachter hern Erichs nachgelassene withfrau zu dem ihren ahne ferner aufzugk so vil recht und billich verholfen, auf das sie ahne weigerung zu ihrem nachstehenden sumen und aufgelaufenen kosten gelangen und mit weiterung odder ferner beschwerunge verschondt wurde, dorab beschicht uns sonder gefallinge, in gnaden herwidderumb zu bedencken. Datum uf unserm schloss Stockholm, am 26 tage Maji anno etc. 53.

Utanskrift: Den wolweisen unsern lieben besondern burgemeistern und rathmannen der stadt Dantzigk.[2])

---

[1]) Enligt titularregistret afgick den 26 Maj 1553 ett bref till staden Stralsunds borgmästare och råd »vor Henrich Qvandt wegen eines gekaufften Hauses», och enligt V. Granlunds förteckning öfver Svecica i Stralsunds stadsarkiv (handskrift i RA.) fans originalet qvar därstädes på 1860-talet. På framställd begäran hos vederbörande i Stralsund om afskrift, har svar ingått, att det n. m. ej kunnat anträffas. Jfr D. 22, s. 356, noten.

[2]) Senare anteckning på brefvet: Entf. am 22 Augusti anno 1553.

Stockholm den 29 Maj.

Till Torsten Henriksson angående häfdandet af en vid ryssarnes sista infall afbränd del af Eurepää härad[1]) *samt om spanmåls försäljande till allmogen på Åland.*

Riksregistr. 1553, fol. 55. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 199—200.

Vår gunst etc. Vij haffve aff tin scriffvelsse förnummet, Torsten Henricsson, att tu udi eriemarchen i Eurepe heradt en vellig stoor skön pladz besichtet haffver, som udi förtijden besithen var och genom rydzernes senaste anlop affbrendes, och att tu haffver så förhandlet, thet samme platz än nu igen upbygd och besithen bliffve skall, hvilket oss icke är obehageligit. Vij äre och tilfrijdz, att the, som sig ther nidsettie och boo vele, måge niuthe trij åhrs frijheet, opå thet the sig täss bättre kunne förekomme.

Yterligere effter vij förnimme, ath then menige man ther opå Åland haffver stoor bräck opå spannemåll; therföre äre vij tilfrijdz, att tu lather sällie them aff vår spannemåll, så mycket the till theris eigne nottorffter haffve behoff, span rog för 10 öre och span korn för en mark etc. Datum Stocholm 29 Maij anno 53.

Stockholm i Maj.

Salubref för Mikael Mikaelsson på en tomt i Åbo.

Riksregistr. 1553, fol. 50 v. Jfr äfven den ofta citerade kopieboken i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve uplatid och såldt och nu med thette vårt öpne breff uplate och sällie thenne breff-

[1]) Enligt *Arwidsson*, a. a., afsågs härmed Riitamaa ödemark. Jfr äfven nedan under Juni.

vijssere Michell Michelsson, borgere udi Åbo, en vår och cronones tompt, liggendes udi för:ne Åbo opå Tavestegatun emellen Peder Fotgångeres och Per Belteres gårder, hvilken tompt udi förtijden under biscopzstolen i för:ne Åbo legat haffver, och är för:ne tomptz bredh emott Tavestegatun femptije sex alner, item emott Diecknegatun tretije tre alner. Item är rette lengden opå samme tompt femptije halffierde aln. Och haffve vij upburet udi betalning opå för:ne tompt femptije fem marc ortuger, och ther samme tompt kan mere värd vare, dhå skall förb:de Michell vare förplictig ath föröke opå föreschriffne summa penninger, hvad som skiäll är. Och giffve vij för:de Michell her med qvitt och frij för alt yttermere tiltaell um för:ne femptije fem mark ortuger och täss till ytermere visse etc. Datum Stocholm in Maio etc. 53.[1])

Samme mening för Niels Olsson, borgere udi Åbo, opå en tompt med en lithen stenkellere och en förlammedt mur *etc.* [*se nedan sid. 96*].

Stockholm i Maj.

Förläningsbref för Olof Knutsson på en tomt i Vesterås.

Riksregistr. 1553, fol. 51.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, och opå thet vår tro tiänere och sölffscriffvere Oluff Knutsson täss flijteligere opå vårtt och våre lijffzerffvingers gagn och beste udi then befalning han nu haffver, så och udi alt annet, som han kan bliffve umbetrodt udi framtijden, sig udi alle motte med all troheet vinlegge och beflijte skall, haffve undt och giffvit, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och

[1]) I kanten är rör. detta bref och brefvet för Nils Olsson antecknadt: Kon:ge M:t sielff unde[r]scrifvit.

giffve honum och hans effterkommende ärffvinger till everdelige äghe en vår och cronones tompt[1]) med then gildstugu och andre huss ther stå opå, hvilken tompt effter Vesterårs recess och ordinantia oss opå cronones vegne tilfallen är etc. Biudendes förthenskuld alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, besynnerligen våre befalningsmen, så och borgmestere och rådh udi för:ne Vesterårs, att the icke göre för:te Oluff Knutsson eller hans effter:de erffvinger her emot hinder, platz eller förfong etc. Datum ut supra [Stocholm in Majo anno etc. 53].

Odateradt [i Maj?].

Salubref för borgaren Gudmund Hansson i Åbo på en tomt därstädes.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij haffve uplatijdt och såldt och nu her medt uplate och sälije thenne breffvissere Gudmund Hansson, borgere udi Åbo, en vår och cronones felbodz tompt, liggiendes udi för:de Åbo norden sijden um åen emellem Heussu Peders och Jacob Stadzschriffveres gårder, som haffver i lengden sexton alner och på bredden fiorthen alner, hvilcken tompt tilförende under S. Joannis prebenda legadt haffver. Och haffve vij upburidt udi betalning opå för:ne tompt tijo march ortuger, och ther samme tompt *etc.* [*se sid. 92.*]

Gustavus.

---

[1]) Af hänvändelsen i brefvets slut till borgmästare och råd i Vesterås torde framgå, att tomten legat i denna stad.

Odateradt [i Maj?].

Salubref för borgaren Markus Skräddare i Åbo på en tomt därstädes.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij haffve uplatijdt och såldt, som vij och nu här medt uplate och sälie thenne breffvijssere Marckus Schreddere, borgere udi Åbo, en vår och cronones tompt, liggiendes udi för:ne Åbo nedanför gamble communet, emellem gropen och domproestens gårdh, som haffver udi lengden mot gropen tiugu siu alner, mot domproestens gårdh udi lengden tiugu otte alner och udi bredden trettie alner, hvilcken tompt tilförende under communet i för:ne Åbo leget haffver. Och haffve vij upburidt udi betalning opå för:ne tompt fyretije marck ortuger, och ther samme tompt *etc.*

Gustavus.

Odateradt [i Maj?].

Salubref för borgaren Knut Henriksson i Åbo på en tomt med bod och källare därstädes.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij haffve uplatid och såldt och nu med thette vårtt öpne breff uplate och sälie thenne breffvisere Knutt Henricksson, borgere udi Åbo, en vår och cronones tompt medt en gamull stenbodh och kellare, liggiendes uti för:ne Åbo vedh torgett i kyrckiegatuhörnet hart vedh Hercke Heikis gård, som tilförende under S. Anne prebende udi för:ne Åbo leget haffver. Och haffve vij upburidt udi betalning opå för:ne tompt ethundrede marck ortuger; och ther samme tompt *etc.*

Gustavus.

Odateradt [i Maj?].

Salubref för borgaren Sigfrid Jalcka i Åbo på en tomt därstädes.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij haffve uplatijdt och såldt och nu medt thette vårtt öpne breff uplathe och sälie thenne breffvissere Seffredt Porssan Jalcka, borgere udi Åbo, en vår och cronones tompt, liggiendes udi för:ne [Åbo] näst hans egen gårdh norr um ååne, som haffver i lengden fyretie fem alner och i bredden vedh både änder siutten alner, hvilcken tompt udi förtijden under biscopsstolen i för:ne Åbo leget haffver; och haffve vij upburit udi betalning opå för:ne tompt femptije marck ortuger, och ther same tompt *etc.*

Gustavus.

Odateradt [i Maj?].

Salubref för borgaren Mårten Jute i Åbo på en tomt därstädes.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij haffve uplatijdt och såldt och nu med thetta vårtt öpne breff uplathe och sälie thenne breffvisere Mårthen Jute, borgere udi Åbo, en vår och cronones tompt, liggiendes udi för:ne Åbo neden för gamble communet emellem gropen och domproestens gårdh, som haffver udi lengden emott domproestens gårdh trettie nije alner, emott gropen fyretie tre alner och ett qvartter, udi bredden trettije alner, ett qvartter mindre, som tilförende under communet udi för:ne Åboo legatt haffver. Och haffve vij upburidt udi

betalning för för:ne tompt ottetije marck ortuger; och ther samme tompt *etc.*

Gustavus.

Odateradt [i Maj].

Salubref för borgaren Nils Olsson i Åbo på en tomt därstädes.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Jfr ofvan s. 92.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij haffve uplatijdt och såldt och nu medt thette vårtt öpne breff uplate och sälie thenne breffvisere Niels Olsson, borgere udi Åboo, en vår och cronones tompt medt en lithen stenkellere och en förlammedt mur ther offvan opå, liggiendes udi för:ne Åbo emellem Peder Svenskes och her Larss Klockeres gårder, nedan för gamble communet, hvilcken tompt holler i längden uth med Peder Svenskes gårdh fyretie fem alner och opå her Larss Klockares sijde fyretie siu alner, udi bredden mot communet nijtton alner och neder vedh åen i bredden tiugu en alner. Och haffver same tompt tilförende leget under gamble communet; för hvilcken tompt vij upburidt hade udi betalning nijetije marck ortuger; och ther samme tompt *etc.*

Gustavus.

Odateradt [i Maj?].

Salubref för borgaren Sigfrid Kantaia i Åbo på en tomt därstädes.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij haffve uplatijdt och såldt och nu med thetta vårtt öpne breff up-

late och sälie thenne breffvisere Seffredt Kantaia, borgere udi Åbo, en vår och cronones tompt liggiendes udi för:ne Åbo emellem Jöns Beltares och Matz Brenneres gårder, som holler udi lengden emellem Seffredz Kandias och Matz Brenneres gårder trettije siu alner, item emellem Seffredh Kandias och Jöns Beltares gårder trettije en alen, item udi bredden fyretie halffnijende alen, och emellem Jöns Beltares och Matz Brenneres gårder holler bredden emott kyrcke gatun trettije halffempte alen, hvilcken tompt under sielegårdz prebenden udi för:ne Åbo tilförende legett haffver. Och haffve vij upburidt udi betalning för för:ne tompt fyretie fem mark ortuger etc.

Gustavus.

Odateradt [i Maj?].

Salubref för borgaren Clemens Andersson i Åbo på en tomt därstädes.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, atth vij haffve uplatijdt och såldt och nu medt thetta vårtt öpne breff uplathe och sälie thenne breffvissere Clemett Andersson, borgere udi Åboo, en vår och cronones tompt liggiendes udi för:ne Åbo vijdh Taffvest gatunn emellem Erick Karffvataskas och Öfflätt Simons gårder, som tilförende under domkyrcken udi för:ne Åbo legadt haffver, som haffver i lengden femptie alner och på bredden tiugu halffottende alner; och haffve vij upburidt udi betalning opå för:ne tompt femptie fem marck ortuger; och ther samme tompt *etc.*

Gustavus.

Uppsala den 7 Juni.

Qvitto för Henrik Claesson [Horn] till Kankas på öfverskott af lönemedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij anamedt och upburidt haffve udi egen persone på vår gårdh Upsala then 7 Junij anno etc. 53 aff vår tro man Henrick Claesson till Kangass peninger ethundrede tiugu otte marck ortuger, sex öre och aderton penningar, som våre öffverlopz penningar aff then summa han lönte vårtt folck medt i Findlandt anno etc. 52 etc. Hvarföre giffve vij för:ne Henrick Claesson her medt qvitt och frij för alt yttermere tiltaell um för:ne summa etc.

Gustavus.

Uppsala den 9 Juni.

Fullmakt för Jakob Mechelborg att vara hofskräddare.

Riksregistr. 1553, fol. 57.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij Jacob Mechelborg udi vår tiänist för en hoffschreddere anammet haffve och haffve honum årligen till lön och underhold ottetije mark ortuger utaff vår kon:ge cammer loffvet och tilsagtt, tesliges en hoffclädning till sig sielff och en hoffclädning och sexten mark ortuger opå en knecht, sammelunde tu pund rog och fyre pund korn, hvilken spannemåll han utaff vår provest udi Nyköpung anamme skall etc. Ther emott skall han vare förplictig årligen att göre opå thet alder flijtigiste tilrede hoffclädningen till våre hoffsinneres och tiäneres behoff och vethe göre godh beskedh och räkenskap, huru mycket cläde och annet till

hvar klädning anammet bliffver. Sammelunde skall han och vare förplictig att arbete hvad annet mere vij behöffve och honum tilseijendes varde. Ther våre befalningsmän och camererer måghe vethe sig effter rette. Datum Upsale 9 Junij anno etc. 53.

Uppsala den 9 Juni.

Till Henrik Simonsson angående en mjölleverans.

Efter afskrift i Uplands handl. 1553: N:o 28 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Skall thu vetha, Hendrick Simonssonn, ath vij haffve inthedt synnerligitt hvetemiöll här opå vår gårdh Upsala etc. Är förthenskuldh vår alvarlige vilige och befallning, ath thu skalt med thet aldra förste förskicke till oss med thenne breffvisare två tunnor gott hvetemiöll till vårth egitt behoff, tesliges eenn tunna gott skrätt rogmiöll. Ther tu tig effter rette haffver. Datum Upsala 9 Junij anno etc. 1553.

Uppsala den 11 Juni.

Öppet bref för herr Kristoffer Pauli i Sollefteå på andelar i en laxnot.

Riksregistr. 1553, fol. 57 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och effterlatid, som vij och nu medh thetta vårt öpne breff unne och effterlate, att thenne vår tro undersåte her Cristoffer Pauli, kyrke präst i Såluthe, må och skall (udi hans lijffztijd) niute, bruke och beholle under Eedz prestebord så väll then tridie mandzdelen udi en laxenoth under samme prestebord ligger och utbyes män bruke pläge, såsom the andre två

mandzdelerne, som till för:ne Edz prestebord tilförende legat haffve, qvitt och frij för then skatt ther affgå pläger etc. Biudendes förthenskuld våre befalningsmen, camererer och alle andre, att the icke göre för:ne her Christoffer her emott hinder, platz eller förfång. Datum Upsale 4 Junij anno etc. 1553.

Uppsala den 11 Juni.

Öppet bref för kyrkoherden i Storkyro Jakob Sigfridi angående befrielse från vissa afgifter och gärder mot en taxas betalande till K. Maj:t.

Efter K. G. Leinbergs aftryck i Handlingar rör. Finska kyrkan och presterskapet, Saml. 2 (1893): s. 388—389, af en afskrift i Finlands statsarkiv (N. 4555).

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, ath vij aff synnerlig gunsth och nådhe haffve undt och effther latijdt, som vij och nu medh thette vårtt öpne breff unne och effter lathe, atth thenne oss elskelige trå undersåthe, her Jacob Sigfridi, kyrkiepresth ij Kyrobominne i Östre boten, må och schall, oss till en behageligit tijdt, vare frij för the peninger han årligeen uthgiöre pleger till koor presternes underhold ij Åbo, teslikes skall [han eij] fleijre en tu knechther holle utij borgläger; ther emott skall han årligen förplictig vara att göra oss aff för:ne prestegeld udij taxa tre t:or smör och 13 mk ört:er, som äre taxa och procurationis peningar. Biudandes för then skull våre befalningsmen, camarerer och alle andre, som för våra schuld vele och schole göre och lathe, atth the icke göre förbemelthe her Jacob Sigfridi her emott hinder, platz eller förfongh. Datum Upsalije 11 Junij a:no etc. 1553.

Under vårtt secrett.

Uppsala den 12 Juni.

Till Erik Spåre angående borgerskapets i Helsingfors besvär rörande stadsplan, privilegier och skattefrihet samt rörande det utfärdade förbudet mot sjöfart på Reval och om marknaders hållande.

Riksregistr. 1553, fol. 58. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 130—132.

Vår gunst etc. Vij giffve tig tilkenne, Erick Spåre, att menige man udi Helsingfors haffve suppliceret till oss och begäret vethe vår villie opå thesse effter:ne articler, som först är, att vij ville förordne någen till ath besichte then platz udi för:ne Helsingefors, then som kunne fulkomligen undervijsse them hvar the bygge skulle, ath the icke nu skulle bygge och thet framdelis nedrijffve för slotzplatzen skuld. Till thet annet haffve the begäret stadfestelsse opå theres privilegier och haffve doch icke skicket oss tilhonde articlerne opå the privilegier the tilförende i the städer the bodde hafft haffve. Till thet tridie haffve the begäret bliffve skattfrij och tesliges frij för all gestning opå någen tijd tilgörendes. Till thet fierde haffve the begäret sakören aff staden till theres kirkebygning etc.

Till för:ne fyre articler vij them inge andre svar opå thenne tijd haffve kunnet latid giffve, uthan att när tu till oss kommendes varder, skall tu få vethe ther um vår villie och mening, och må tu och tencke till ath påminne oss um samme ärender, så snart tu tilstädes kommer etc.

Till thet fempte haffve the begäret vår gunstige tillatilse än nu ath segle till Reffle medh träverke och vedh, haffve och latid förstå, att the tyske liggere haffve thet vilkor och the svenske sådant icke bliffver effterlatid etc. Så förundrer oss, att tu tilstädher the fremende ytermere

vilkor än våre egne undersåter, och var vår mening med thet förbud till Reffle, ath man ingen skulle tilstädie tijtt med vedh eller timber hvarken tyske eller svenske, med mindre the reffvelske ville sielffve söke till Nyland effter samme partzeler och giffve väll lijke och skiäll både för thet ene och thet andre etc. Effter vij förmerchte, att the reffvelske handlede emott våre undersåter, när the komme till för:ne Reffle, fast sielsindt, både i thet ath the lathe vrake ha[l]ffparten borth aff then vedh och gåffve sedan näppeligen halfft verde för thet igen var och samme våre undersåter ther sellie skulle, för förtalde orsaker skuld vij sådane förbudh giorde, ändoch vij förnimme thet annerlunde förstandit och hollet bliffver etc. Så haffve och nu för:ne Helsingefors borgere latid oss förstå, att the reffvelske giffve nu för fampn vedh en marc rijgeske, när veden bliffver fört till Reffle, och ther så finnes udi sanningen, äre vij dhå tilfrijdz, att våre undersåter udi thette åhr ther heden med vedh segle måghe; doch icke alle udi hoop, ath theres vedh skall icke bliffve vräkin och vanvyrd, som thet skee pläger etc.

Till thet siette haffver för:ne Helsingefors borgere begäret, att the måge haffve tre marchneder ther i Nyland, som är en i för:ne Helsingefors, en i Pyttis och en i Perno sochner, ther med vij och tilfrijdz äre, doch att man alffvarligen tilseijer för:ne Helsingefors borgere, att the handle skälige med bönderne udi samme marchneder, så att the motte giffve lijke och skiäll för thet som bönderne them selliendes varde, opå thet the fatige bönder utöffver borgerne sig icke skole haffve att besväre etc. Her tu veest tig effter rette. Datum Upsale 12 Junij anno etc. 53.

Uppsala den 15 Juni.

Öppet bref på ett byte mellan K. Maj:t och borgaren Gustaf Eriksson i Uppsala.

Riksregistr. 1553, fol. 59.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giordt ett lageligit jordeskiffte med vår troo undersåte Göstaff Ericsson, borgere udi Upsale, udi så motte att vij honum och hans effter:de erffvinger två våre och cronones gatubodztompter med the boder ther opå stå, liggendes udi för:ne Upsale opå Clöstergatun nest hörneboden vedh torget, till ath niuthe, bruke och beholle till everdelige äge gunsteligen undt och effterlatid haffve; ther emott haffver han uplatid oss och våre effter:de erffvinger en gård, benempd Hammerby, liggendes i Bondekirke sochn i Ulleråkers heradt till everdelige [äge], effter som hans breff oss ther opå giffvit vijdere förmelder etc. Hvarföre affhende vij oss och cronone för:ne två gatubodztompter och tilegne them förbe:te Göstaff Ericsson och hans effter:de erffvinger till everdelige äghe etc. Biudendes förthenskuld alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, besynnerligen våre befalningsmen, så och borgmestere och rådt udi för:ne Upsale, ath the icke göre för:ne Göstaff Ericsson eller hans effterkommende erffvinger her emot hinder, platz eller förfång. Datum Upsale 15 Junij anno etc. 53.

Uppsala den 15 Juni.

Till Gustaf Fincke angående allmogens skjutsning samt om skattespanmålen och saltförrådet på Nyslott.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.). Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 200.

Gustaff *etc.* Vår gunsth tijll förende etc. Vij haffve förstodt tin skriffvilsse, Göstaff Fincke, och förnimme, att

vore undersother udi thenn befalningh bliffve fasth mykit betungadhe med monghe skiutzferdher och dagxvercker, som oss inthet till gaghn kombe etc. Så kantt tu sielff noghsampt besinne, huru dreghelighit thet vill vara them att hollet så ut i lengden, och upo thet att the icke utarmadhe ther egenom bliffva skole, soge vij gerne, att tu ville finnæ rådh till, att the icke öffver motten her effther förtungede bliffve, anthen med same siutzferdher, dagxvercker eller andre odregelighe besveringer, och så laget att vij icke ther um vidare bekymbredhe bliffve etc.

Then spannemoll tu eller ridhfougterne haffve eller upberendes vardhe må man lathe kome till vortt slott Viborgh.

Thet salth tu begierer till slotzsens utspijsningh skall tu bekome udi Stockholm, ther om vij och Erich Hokonson haffve tillskriffve latidt. Datum Upsala 15 Junij anno etc. 53.

Uppsala den 16 Juni.

Fullmakt för herr Nils Kanuti att vara ordinarius i Växiö stift.

Efter original i Växiö domkapitel. Förut tryckt af O. Wallqvist i Ecclesiastique samlingar, Flock 1 (1788): s. 6—9, och af C. G. Södergren i Småländska archifvet, D. 1 (1859): s. 98—100.

Vii Gustaff *etc.* göre vetterligit medt thetta vårtt öpne breff, att vij thenne oss elskelig, vyrdelig man her Nils Kanuti haffve tilskicket, betroedt och befaledt, som vij nu her medt honom tilskicke, betro och befale, att han vår tilsynesman och ordinarius udi alle the saker, som then rette och sandskyldige gudztiäniste och dyrckan kräffvie och fordre kan, öffver alt Vexiö stickt udi Småland vare skall, så att han till thet flitigiste skall haffve god acht och tilsyn udi förbe:de Vexiö stifft, att Gudz clare, rene och oförfalskede ordh motte ther prediket och

förkunnedt bliffve, gode, christelige och tilbörlige stadgar och kyrckie cœremonier uprättede och holdne, all misbruck och falsk lärdom både medt vrångvijss gudtztiäniste och ochristelige eller otilbörlige utvärtes åtthäffver, tesliges ther någen förargelse eller annen oskickelighеet affkomme eller växe kunde, udi tijd förekomme och affskaffe, som en rett ordinarius och christelig predicant för Gud och på hans embetes vegna, och effter som then helige scrifft biuder, befaler och medtgiffver, plictig är och böör at göre, icke heller inmängiendes sich udi någre värdzlige saker, som hans embete och thenne uppålagde befalning icke kräffver och medtgiffver. Sammelunde skall han oss och våre unge liffzärffherrer altijdt vare huld, tro, rätrådig, lydig och hörig, vårtt och välbemälte våre unge liffzärffherrers gagn, bäste, nytte, frome, välfärd och förbättring hielpe, sökie, betrachte och förmere, all schade, förderff och nådell förekomme, varne och affvände effter hans ytterste förmögenheet, och som en god, trogen och retrådig undersåte för Gud och på eedh och ärhes vegna förplictig och skyldig är etc. Hvarföre biude vij eder, oss elskelige våre trogne undersåter, frijborne frälsismän, capittelet, menige clerckerijdt, köpstadzmän, bönder och menige almoge, som byggie och boo udi för:ne Vexiö stifft, at I aname och känne thenne för:ne her Nils Kanuti för edhers rette ordinario, görendes och bevijsendes honom then ärhe, lydne och hörsamheet udi the saker, som förtalde äre, och så myckit Gudz ord och then rätte gudztieniste och dyrckan belanger och kräffver, som I thet och skyldige och plictige äre att göre. Han skall ther emot igen holle och skicke sig (som han och her för oss loffvedt och tilsagdt haffver) som en christelig predicant och tilsynesman böör att göre, och effter som han både för Gud, oss och hvar christen man tryggeligen ansvare vill och skall, som vij och her medt vele, att för:ne her Nils Kanuti skall och så haffve i then måtten

flitig acht och tilsyn, att gode och dugelige personer motte till prästegälden tilskickede och förordinerede bliffve och the som otienlige äre affsatte, effter som hans christelige ordinarij embete kräffver och han på vår medgiffne befalning plictig är att göre etc. Hvilckit vij alle, som för våre skuld vele och schole göre och lathe, besynnerligen våre fougter och befalningsmän, giffve tilkenne, att the måge vethe sig her effter rette, icke görendes förbe:te her Nils Kanuti her emot hinder, platz eller förfong. Datum på vårt slott Upsale 16 Junij anno etc. 1553.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Uppsala den 17 Juni.

Öppet bref för tullskrifvarne och brovaktarne i Stockholm på tredjedelen af de vid tullboden fallande saköresmedel.

Riksregistr. 1553, fol. 59 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde och opå thet vår tulschriffvere udi Stocholm Simon Andersson och Rasmus Nielsson, kegenscriffvere opå tolboden, tesliges våre brovachtere ther sammestedz Hans Våghals och Lasse Raveldsson sig täss fliteligere och troligere vinlegge skole att achte vårt gagn och beste udi theris befalning både med tull och annet, som them ath achte befaledt är, haffve undt och förlänt och nu med thette vårt öpne breff (oss till en behagelig tijd) unne och förläne them tredingen aff all then saköre, som opå tulbodhen i för:ne Stocholm reest bliffver och ther falle kan. Doch skole the förplictige vare att leffverere oss beskedelige och clare register årligen tilhonde, så väll opå alle sakörer, som opå then tull opå för:ne tulbodh falle kan etc. Biudendes her med våre befal-

ningsmen och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, ath the icke udi någen motte göre för:ne våre tienere her emot något hinder eller förfång. Datum Upsale 17 Junij anno etc. 1553.

Uppsala den 17 Juni.

Förordning angående tillförseln till städerna i Finland.

Riksregistr. 1553, fol. 60. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 133—134. — En afskrift i saml. af städernas priv. (RA.) är dat. den 18 Juni.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij haffve förnummet, thet udi Finland mycket oskickelige med tilförning till städerne her till dagz handlet är, i så motte ath till en part aff städerne är ingen tilförning sked och till somblige haffver varit mere tilförning än behoff giordes, hvilket genom then orsak skedt är, att bönderne, som udi för:ne Finland boendes äre, icke varit undervijste, udi hvilke städer hvar landzende för sig skole handle och köpslage, och opå thet ath her effter medh sådane tilförning skickeligere handlet bliffve motte, och att the landzender i för:ne Finland belegne äre måge haffve ett vist skick och ordnung med theris handell, haffve vij för gott ansedt och bevilliget, att hvar landzende skall göre tilförning till then stadh honum legligit vedh handen ligger, som är till Åbo stadt Åbo län och Kumegårdz, item till Helsingefors Tavesteland, Borgå och Rasborgz län, item till Vijborgz stadt Vijborgz län och Nyeslotz län, och haffve vij befalet våre trogne men, Henric Claesson till Kanckas och Niels Boije till Genäs, att the udi för:ne Finland förhandle skole, så att thenne ordnung aldelis vedh macht skall hollen bliffve. Dog ther några sochner anthen udi thet ene eller annet slotz län ligge nämbre til någen aff the andre städer än till then stadh the äre nu udi thenne ordning tillagde, skole dhå för:ne våre

trogne män theres lägenheter i then motte ansee och legge them till then stadh, som them lägligest kan vare att besöke etc. Biudendes förthenskuld våre befalningsmen och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, thet the äre för:de våre trogne men förfordelige i alle måtte, att thenne vår ordning icke någenstedz udi för:ne Finland förhindret, uthan alffvarligen fulfölges motte. Hvar och någen sig her emott ohörsam lather förnimme, dhå skall then bliffve straffet, som saken kräffver för olydne. Ther alle udi för:ne Finland måge vethe sig effter rette. Datum ut supra [Upsale 17 Junij anno etc. 1553].

Uppsala den 19 Juni.

Konfirmationsbref för ordinarius i Växiö, herr Nils Kanuti, på ett prebende i Växiö och på en del af tionden från Uppvidinge härad.

Efter orig. i Växiö domkapitel. Förut tryckt af C. G. Södergren i Småländska archifvet, D. 1 (1859): s. 445—446.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och förlänt, som vij och nu medt thette vårt öpne breff unne och förläne thenne oss elskelig, vördelig man her Nils Kanuti, ordinario udi Växiö stickt, (oss till en behagelig tijdh) S. Joannis Baptistæ prebendam i för:ne Växiö, lijke som han samme prebende medt vederlägning för the landboor, ther under låge, her till hafft haffver, tesliges biscopzdelen aff tienden, som udi Upvidinge häredt årligen falle kan etc. Biudendes förthenskuld alle, som för våre skuld vele och schole göre och lathe, besynnerligen våre befalningsmän, att the icke göre förbe:te her Nils Kanuti her emot hinder, platz eller förfong etc. Datum Upsale 19 Junij anno etc. 1553.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Uppsala den 20 Juni.

Qvitto för Peder Gudmundsson och Måns Bengtsson på penningar, inlevererade till täckande af slottsskrifvaren Sven Jönssons balans.

Efter afskrift af originalet i Jönköpings rådhus arkiv. Jfr äfven den ofta citerade kopieboken, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA., fol. 174 v., samt en tredje afskrift i Anders Humblas räkensk. bl. Varuhushandl. i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit och bekennes medh thenne vår qvittancia, ath vij udi egen konungslige persone opå vår gårdh Upsale then 20 dagen Junij anno etc. 53 annammede och upbure aff våre trogne undersåter och borgere udi Jöneköpunge, Peder Gudmundsson och Måns Bentsson, penninger trettonhundrede sextie halffattende march ortuger, hvilken summa penninger Sven Jönsson, som var slotzscriffvere opå Vadstena, oss skyldig var opå några årss rekenskap aff then dell han hade handemellann opå forscreffne Vadstene slott etc. Hvarföre göre vij för:ne Sven Jönsson och hans lyfftismenn qvitte och frije för alth yttermere tiltall umm för:ne summa penningar *etc.*

Gustavus.

Uppsala den 20 Juni.

Qvitto för Peder Gudmundsson och Måns Bengtsson på penningar för sålda gäddor.

Efter afskrift af originalet i Jönköpings rådhusarkiv. Jfr äfven den ofta citerade kopieboken, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA., fol. 174, samt en afskrift i Anders Humblas m. fl:s räkenskap 1551—55 bl. Varuhushandl. i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij udi egen kong:e persone opå vår gårdh Upsala thenn 20 Junij anno etc. 53 anamedt och upburidt haffve aff våre undersåther och borgere udi Jeneköpung, Peder Gudmundssonn

och Måns Benchtsson, peninger etthundrede sextije otte marck ortuger och sex öre, hvilcke penninger the för fäm skippundh och halffträttonde [L]ŧ finske geddor ([L]ŧ för 12 öre), som the opå våre vägne föryttredt, upburijdt haffve etc. Hvarföre giffve vij *etc.*

Gustavus.[1])

Örby den 25 Juni.

Till Erik Henriksson angående ett års skattefrihet för ett hemman i Tierp.

Efter afskrift i Uplands handl. 1554: N:r 3 i KA.

Göstaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Schall tu vetha, Erich Henrickssonn, att thenne breffvisserske Britta, unge Erick Larssons effterleffverske udi Broby i Tierpe sochenn, haffver varedht hoss oss och udi underdånighett latidt förstå, att hennes mann var upå vor gårdh Örby och upburinn giortt sitt arbete, ther hann genom olycke nedh aff murenn störtte halssenn sönder opå sigh, och är hoonn nu enn fatigh vernlöss ensam qvinne, beklager sigh, att honn ingenn rådh mera haffver att hielpe sigh medh, utann som gott folck henne giffve vele; hvarföre vij och hennes armotth nådeligenn ansedt haffver och för Gudz schulld tillgiffvitt henne all thenn affgeldh, som henne böör utgöre aff sitt hemann udi nesthkomandes åår femptie fyre etc. Ther thu tigh vest effter rette. Dattum Örby 25 Junij anno 53.

---

[1]) Ett bref, dat. Stockholm [*sic*] den 22 Juni, står i riksregistr. bland brefven från Mars månad och hör äfven af inre skäl till denna månad. Se ofvan s. 55.

Qvinnerstad(?) den 26 Juni.

Till Erik Henriksson angående skattefrihet för ett hemman i ett år på grund af vådeld.

Efter afskrift i Uplands handl. 1554: N:o 3 i KA.

Göstaff *etc.* Vor gunst tilförende etc. Schall tu veta, Erick Henricksson, att vij thenne breffvissare, vår undersåthe Peder Olssonn i Gålarmoraby udi Valij sochenn, för then skade hann aff våde eldh liditt haffver gunsteligenn skencktt och tilgiffvitt haffver all then affgeldh honom bör uttgöre aff sitt heman för thetta tillkomandes åår anno etc. 54, undantagendes the daxvercke honom bör göre etc. Ther thu må vethe thigh effter rethe. Datum Quinnirstada[!] 26 Junij anno etc. 1553.

Uppsala den 28 Juni.

Gåfvobref för hustru Anna Erik Larssons i Uppsala på en tomt därstädes.

Riksregistr. 1553, fol. 61.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och giffvit, som vij och nu med thette vårt öpne breff unne och giffve thenne breffvijsserske hustru Anna Erich Larssons i Upsale och hennes effter:de erffvinger till everdelige ägghe en vår och cronones tompt liggendes udi för:ne Upsala offvan Svartebäckz smecken vesten åhne udi hörnet emellen mester Matzes Michels och Oluff Larsson gårder, tvert utöffver hustru Birgitte Matz Perssons gård, som tilförende under Upsale domkirke leghet haffver och oss effter Vesterårs recess på cronones vegna tilfallen är etc. Hvarföre affhende vij oss och cronone för:ne tompt och tilegne henne

för:ne hustru Anna och hennes effter:de erffvinger till everdelige ägha. Ther våre befalningsmen, så och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, vethe sig effter rette, icke görendes förbe:te hustru Anne eller hennes effter:de erffvinger her emott hinder, platz eller förfong vedh våre ogunst, och tess till ytermere visse lathe vij henge vårt secret her neden före. Datum Upsale 28 Junij anno etc. 53.

Uppsala den 28 Juni.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående underrättelsers inhämtande från utlandet, om Lage Truedsson [Ulfstands] fogdes otillbörliga uppförande och om straffandet af en tjuf.

Riksregistr. 1553, fol. 61 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij see gerne, käre her Göstaff, för the lägenheter skuld, som man förnimmer både udi Tysland, LandthoHolsten och Danmark opå färde ähr, att I haffve stedze edre visse kunskaper uthe, latendes opå thet fliteligeste um alle lägenheter förfare, synnerligen hvart hertug Ulff haffver achtet sig med thet folck han haffver församblet vedh elffven udi Landtho-Holsten, sammelunde ath I och ville lathe förfare um något krigzfolck utöffver Öresund anthen hijtt opå thenne sijdhe och in udi Schåne eller ifrå Schåne in opå then annen sijde in udi Siäland dragendes varde, och att I vele oss ther um seden förstendige etc.

Vijdere som I giffve tilkenne um then Lage Truedtssons fougtes Gulbrandz otilbörlige handell etc., så ändoch oss nog besverligit är sådane högmodh att lijde aff honum och flere aff thet partij, kunne vij doch icke något synnerligit ther till göre, för än vij bekomme svar opå vår seneste scriffvelsse ifrå kongen i Danmarck. Gud skall

doch kenne, att oss går icke lithet till hiertet thet både the lybske och theres anhang, så och the danske oss så mycket altijd under ögenen och til förträtt äre etc.

Yterligere, käre her Göstaff, oss är och icke obehageligit, att then landzlöpere, som ifrå Halmstade kom och the sölffskeder staall i Redvegh, bleff tilbörligen straffet, och ther några flere juther her i vårt rike sådane stycker våghe vele, motte man och tencke till att the lijke så kunne bliffve afflönthe etc. Gud eder befalendes. Datum ut supra [Upsale 28 Junij anno etc. 53].

Uppsala den 29 Juni.

Till Olof Stake angående Joen Elofssons klagan öfver herr Svante [Stures] rättare.

Efter det något skadade originalet i RA. (tidigare i Brokinds arkiv).

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Skall thu vette, Oloff, att thenne breffvissere Joen Elleffsson i Lödestada udi Bälingz sockn haffver varidt här hoss oss och udi underdånigheett berettedt för oss, att en benempd Pelle Pedersson i Veby udi Harby sockn, her Svanthes rettere, haffver tilegnett sich någen ängh ifrå för:de Joen Elleffssons hemen, som tu vijdere varder förnimmendes utåff thenne inneluchte hans supplicatz etc. Är förthenskuldh vår alffvarlige villie och befalningh, att thu skalt fliteligen ransake um same ärende, förskaffendes för:de Joen Eleffsson så myckett han kan finnes haffve rätt och skäll till, opå thet [han] icke offtere skall bekymbre oss um sam[me ären]de etc. Ther thu vest tich effter rätte. Datum Upsala 29 Junij anno etc. 53.

Utanskrift: Till vår tro tienere och fougte udi Bälingz heredt Oloff Stake etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Utan ort [i Juni.][1])

Öppet bref på skattefrihet för dem, som ville odla Riitamaa ödemark i Eurepää härad.

Riksregistr. 1553, fol. 62 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 201—202.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij nådeligen haffve effterlatid, som vij och nu med thette vårt öpne breff effterlathe, att våre undersåter, som haffve villie och lust till at uptage, rödie, bygge och besittie Ritema ödesmark, liggendes i Eugrepä heradt, skole niuthe trij åhrs frijheet för vår och cronones skatt och andre utskyller etc. Sammelunde tage vij och her med samme våre undersåter udi vårt kong:e hägn och försvar för all oret och öffvervåld; ther våre befalningsmen och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, måge vethe sig effter rette, icke görendes våre undersåter, som sig på för:ne Rithemahe nidersettie vele, her emott hinder, platz eller förfong. Datum . . .[2])

Uppsala den 6 Juli.

Till Kristiern III angående tid och ort för ett ifrågasatt möte mellan sändebud från Sverige och Danmark.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unser freundlich dienst und was wir sonstent vhiel mher liebs und guths vermugn bevhor. Grosmachtiger

[1]) Brefvet, som är odat., förekommer i registraturet bland skrifvelserna från Juni månad. Jfr ofvan under 29 Maj.

[2]) Enligt V. Granlunds förteckning öfver Svecica i Stralsunds stadsarkiv (jfr ofvan s. 90, noten) förvarades därstädes kon. Gustaf I:s »fullmakt för de svenska sändebuden till Stralsund, Axel Nilsson [Banér], Joachim Burwitz och Olof Larentzson, dat. Stockholm den 1 Juli 1553», men har nu ej där af vederbörande återfunnits.

furst, freundlichr lieber schwager, bruder und nachtpar, wir habn E. L. schreibent belangent den ernanten tag Olavi und darinnen E. L. itzmals der verordenten nahmen ausdrucken unnd dajegn die unsern jegn Helmstadt uff gemelt zeith zuvorschicken erfurdern sambt fernerm inhalt freundlich vernohmen, und wollen darauff E. L. freundlich nicht verhalten, das wir von tag zu tag E. L. weiter schreibent uff vorig deroselbigen erpietent und schreibent, wess deshalb unnd von wegn der verordenten uff vorgangn Trinitatis von E. L. entlich entschlossen, bisdahero erwartet, dajegn wir dann gneigt auch die unsern dajegnn umb fleissiger abhandlung allerseitz den gebrechen zuvorschickenn, unnd ist sonstent das etwas ferner zu diesen sachen nochzurzeith vonn unsern redtenn darzu gerichtet werden muegn kein andere vorhinderung nicht gewesen, unnd wollen E. L. sich freundlichn vorsehen, das wir uff unsern seydten gantz unnodt sehen das einig irrung odder gebrechen die zu nachparlicher uneynigkeit einstiegn solten bey denn unsern vorstadten woltenn. Als wir auch zu E. L. dergleichen zuvorsicht seyndt, unnd wollen auch uff unsere theil (wie alweg beschehn) das einsehent beschaffen, das kein mangel wes nachparlicher eynigkeit gemess und zu guedt gelangn magk bey uns befunden werden sol, unnd werhen gantz gneigt, das wir durch die unsern itzmals diesen tag Olavi wolten besuchen lassenn, darbeynebenst auch unserm verordenten hedten ernstlich entphelen wollen, das sie der voreynigung gemess nebenst E. L. gesandten das einsehent solten gehabt haben, das den gebrechen allenthalb abgeholffn und sovhiel pillig unnd recht iderem ervolgn sollen, wie wir auch noch des gemuets; als aber der tag Olavi zu nahe vorhanden unnd dan wir E. L. entlich meynung und der personen verordnung zu kurtz verstendigt, so habn E. L. freundlich zuerachten, das die zeith zu kurtz unnd die malstadt zu lang unnd von den unsern nicht wol erreicht

werden magk. Derwegn so ist ahn E. L. unser freundlich bith E. L. wollten inn dem fhal sich kein beschwer machen, noch auch diesen furfhal des aufschub unnd verlengerung auff kein ander meynung noch nachbedenckent ziehen, besonder diesen tag Olavi ahnn unser reich greintz, wor des E. L. belegenn, vorlegen unnd denn tagk uff beiderseitz belegen zeith erstrecken und verweitern. So dann sam obgerurt wolln wir dahin, whuer des ahn unser greintz tagfart entschlossen, die unsern bey zeith dahin verordnenn unnd den gebrechn und privathendln allenthalb abhelffenn und uff unser seidten nichts erwindn lassenn; das wir E. L. inn antwurdt freundlichr wolmeynung nicht habenn pergnn wollen unnd seindt sonstent E. L. alse unserm freundlichm liebnn schwagern, brudern unnd bundtzvorwanten gantz schwegerliche wilfarung zuerzeign gneigt unnd des E. L. freundtlich antwurdt erwartende. Datum auf unserm haus Upsal ahm 6 tag Julij anno etc. im 53.

Gustaff von Gots gnadn zu Schwedn, der Gotten unnd Wenden etc. konigk.

E. L. getreue bruder Gostavus.

Utanskrift[1]: Dem grosmachtign furstn, unserm freundlichn liebn schwagern, brudern und nachtparn hern Cristian zu Dennemarkn, Norwedn, der Wendn und Gotten konig, hertzogn zu Schlesewick, Holstein, Stormarn unnd der Ditmarschn, graven zu Oldenburg unnd Delmenhorst etc.

(Spår af sigill.)

[1]) *Senare anteckning på brefvets yttersida:* Konings zu Schweden anthwortt den tag zu Helmstedtt belangen, pitt denselben zuerstreckenn. Productum Coppenhagen den xix julij a:o etc. liij:ten.

Uppsala den 6 Juli.

Svar till borgmästare och råd i Reval på deras skrifvelse angående ett i Finland strandadt skepp.

Efter det egenhändigt undertecknade orig. i Revals stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Unsern grus und gnedigen willen bevhorn, wolweise liebe sondere, euer schreibent belangent das gestrandt schieff und unsern underthanen Steffan Sachssen [*sic*] habn wir inhalts vernhomen, und als nhun solich schieff inn Vinlandt vergangen, darab wir keinen endtlichn bescheidt haben, so haben wir dahin zu schreiben verschafft, und wan wir darauff unterricht zurück allenthalbn erlangen, wie es darumb belegen, als auch desgleichn wan Steffan Sachsse einheimisch khompt ime euer schreibent vorgehalten werden und darauff sein gelegenheitt vornhemen werden, so dan wollen wir uns mith gnedigster anthwort vernhemen, und sonst imselbtign eurer bith nachparlich zuerzeigen wissen. Das wir euch dismahl inn anthwordt nicht vorhalten wollen, unnd seindt euch sonstent mit gnaden beneigt. Datum uff unserem hausss Upsal, ahm 6 tagh Julij a:o etc. liij.

Gostavus.

(Fragment af sigill.)

Utanskrift[1]: Denn wolweisen unsern liebn besondern burgermeistern unnd rathmannen der stadt Revhal.

[1]) Senare anteckning på brefvets yttersida: Anno 53 den 21 Julij R.

Ekolsund den 12 Juli.

Qvitto för Joen Åbjörnsson på silfver från Vestra Silfberget.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vår gård Ekolsundh then 12 Julij anno etc. 53 anamedt och upburidt haffve aff vår scriffvere opå Vestre sölffbergitt, Joen Abiörnson, thette efter:ne sölff, som han bekommett haffver aff bruckningen vedh för:de Västre sölffbergitt ifrå then nijttonde dagen Octobris och till then sidzste dagen Decembris anno etc. 52, som är aff then förste vekedagz brytninger sölff två lödige mark och otte lodh, item aff then andre vekedagz brytninger sölff tre lödig mark, item aff then tredie vekedagz brytninger sölff en lödig mark, ett lodt, item aff then fiärde vekedagz brytninger sölff en lödig mark, halffottende lodh, item aff then fempte vekedagz brytninger sölff en lödig mark, tolff lodt, item aff then siette vekedagz brytninger sölff tre lödige mark, tu lodt och ett qvintin, item aff then siunde vekedagz brytninger sölff två lödige mark och fempton lodt, item aff then ottende vekedagz brytninger sölff två lödige mark och ett halfft lodt, item aff then nijende vekedagz brytninger sölff en lödig mark, tolff lodt, item aff then tijende vekedagz brytninger sölff en lödig mark, fempton lodt. Summa opå för:ne sölff tiuguen lödige marck, nije lodt och ett qvintin etc. Hvarföre giffve vij för:ne Joen Abiörnsson her medt qvitt och frij etc.

Gustavus.

Ekholmen den 16 Juli.

Till Nils Persson angående knektarne i hans befallning och deras antagande i tjänst.

Riksregistr. 1553, fol. 64.

Vår gunst etc. Vij giffve tig tilkänne, Niels Pedersson, at vij haffve förloffvet then breffvijsere Joen Nielsson (hvilken udi Mölstadeås sockn födh ähr) utaff tiänisten, effter vij förnimme, att samme Joen ähr fast blödig och inthet tiänlig ebland krigzfolck. Vij kunne och icke vette, hvad theris meningh var, som haffve annamet thenne Joen och andre slijke udi tiänisten och latid the andre, som altijd pläge vare udi hvar leek framme, slås och regere, bliffve för sigh sielffve och göre hvad the vele, hvilkitt [selskap] doch myckitt bättre tiänte til krigzmen ähn thenne och andre sådane blödige stacker etc. Så säge vij ähn nu gärne, Niels, att thu ville haffve ett inseende med the knechter udi tin befalningh ähre, och ther några sådane ebland them finnes, som thenne ähr, att the dhå motthe bliffve uthmustredhe och några manhafftige och dugelige karer igen antagh[n]e.

Vij förundre oss, att tu inthet scriffver oss til, hure thet selskap thu haffver i befalning sig nu skicker och um andre lägenheter etc. Så vele vij icke dölie för tigh, att vij ifrå Tysland och Danmarck altijdh förnimme sielsinde tijdender. Ligger [ther]för ingen ringhe macktt opå, att man haffver alle saker udi en god achtt, och ähr rådeligitt, att man och så handler med almogen, thet the kunne bliffve holdne velvillige och icke treske, um något opå kommer etc. Tu viltt och tenckie till med thet aller förste att giffve oss om alle lägenheter, som thu haffver förfaritt, retthe grunden och meningen tilkenne. Thette icke försumendes. Datum Ekholmen 16 Julij anno etc. 53.

Ekholmen den 16 Juli.

Till Erik Håkansson angående järns sändande till Finland, om byteshandeln med ryssarne och om osmundsexporten.

Riksregistr. 1553, fol. 64 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 134—136.

Vår gunst etc. Tig förtencker vel, Erich Håkonsson, att vij senest udi Stocholm befalte tig, thet tu skulle tänckie til att skicke till alle våre slott och gårder i Finland en hoop stånge järn, som man kunne bruke til att smide både en deel och annen utaff, och vele vij gärne, att man i Finland allehånde slag järnskytt, som ther tiänlige kunne vare, smide late skulle etc. Så kunne vij icke vette, um tu än nu något järn ther häden skicket haffver, effter våre fougter udi för:ne Finland utaff oss än nu altijd järn fordre, och hvar tu ther häden än nu inthet järn sendtt haffver, ähr dhå vår vilie och alffvarlig befalning, att tu med thet alder förste thet bestelle skal, förskickendes både til Åbo, Vijborg, Helsingeforss, Tavestehus, Ulsby, Nyslott och flere våre slott och gårder udi then landzänden så myckitt stångejärn, som til hvartt slott och gårder behöffves kan. Thetta tu ingelunde försume viltt.

Vij vele och, att tu skaltt tilschriffve Erich Spåre ved Helsingeforss och förfare hoss honom, hvilke våre varer nu rydzserne best tiänlige ähre, och the varer, som them tiäne, motte man sende ifrå Stocholm til Helssingefors, latendes förytre och förvende sådane våre varer hoss rydzserne udi hampe, ther utaff man kabbel och tågh kunne slå lathe, och att man icke altijd til then dyreste pening skal köpe cabbel garn aff the räffvelske, the ther och cabbel garn myckitt förfalske pläge. Tu viltt och altijd late förfare hoss för:ne Erich Spåre hvad för varer

rydzerne före til Helsingefårss, och um ther ibland funnes några gode varer, som oss tiänte, att ther dhå måtte skickes en til, som sådane varer köpte til vårtt behoff och gåffve rydzerne ther före aff våre varer igen hvad them tiänte. Thette tu så beställe viltt.

Vij såge och gärne, att tu samptt med Oloff Larsson och flere vele berådslå med Jochim Horn, hure man skickeligeste kunde til väge bringe, att ossmundz järn icke måtte så myckitt bliffve utfördtt här aff rijket, som thet här til skedt ähr, effter man förnimmer, att egenom sådane stoor utförning opå osmundz järnet bliffver stånge järnet ringe achtedt utlendes, och therföre bliffver thet här i rijket qvartt beliggendes oförytret. Tu viltt och så vare för:ne Jochim Horn behielpelig til att föryttre vår spannemål, ramendes udi then och all annen motthe vårtt gagn och bäste. Datum ut supra [Ekholmen 16 Julij anno etc. 53].

Stockholm den 22 Juli.

Till ordensmästaren Henrik von Galen angående dennes gesandters andraganden och fullbordade beskickning.

Efter originalet i RA.

Wir Gustaf vonn Gottes gnadenn zu Schwedenn, der Gottenn unnd Wenden etc. koning enntbietenn dem hochwirdigenn furstenn, unnserm freuntlichenn liebenn nachbarnn, hern Heinrichen von Galenn, meister deutzsch ordens zu Lifflande, unser freundtschaft liebs und guets bevohr unnd fuegenn E. L. hiemit freundtlich zu wissennde, das wir E. L. radt unnd gesanndten Robertten von Gilsen und Micheln Brugner secretarien irer auferlegten anwerbung gnedigist vorhortt und allenthalben freuntlichen vernohmen und haben dorauff denselbtigenn allennthalben unnsernn schriftlichen abschiedt, wie E. L.

ferner denselbtigen zuvornehmenn unnd von iren gesandten bericht erlangen werden, zugestelt, unnd worinnen uber das wir sonstent E. L. freundtlich und nachparlich wilfahrunge ertzeigen kondten, wehren wir jder zeit geneigt. Datum uff unnserm schloss Stockholm am 22 tag Julij anno etc. liij.

Gostavus.

Utanskrift: Dem hochwirdigenn furstenn, unnserm freundtlichem liebenn nachbarnn, hernn Heinrichenn vonn Galenn, meister deutzsch ordenns zu Liefflandt.

(Spår af sigill.)

Stockholm den 22 Juli.

Qvitto för Sven Skute på ett inbetaladt lån.

Efter afskrift i en kopiebok tillhörig saml. Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kon:ge persone opå vårt slott Stocholm then 22 Julij anno etc. 53 anammedt och upburidt haffve aff vår tro undersåte och borgere udi Stocholm Sven Schute femhundrede marc ortuger, som vij honum länt hade anno etc. 52, tesliges fem ungerske gyldene, som var et halfft årss interesse opå för:ne summa etc. Hvarföre giffve vij för:ne Sven Schute her med qvitt och frij för alt ytermere tiltaell um för:ne 500 marc penninger, så och the fem ungerske gyllene, och täss till ytermere visse lathe vij tryckie vårt secret her neden före och med egen hånd underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Stockholm den 23 Juli.

Till Sigfrid Jönsson angående värfning af båtsmän och knektar samt om byggandet af fartyg i Kalmarsund.

Riksregistr. 1553, fol. 65 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij förnimme udi sanning, Sigfred Jönsson, att vij haffve föge gott att förmode, anthen hooss the lybske eller danske, uthen ther the kunne få tilfälle, fattes them inthet vilien till att bevijse oss något thet föge duger. Therföre ähr vår vilie, att tu opå alle saker, synnerligen udi the hampner, ther ähre under Öland, ett flitigtt och nöge upseende haffve lather, så att oss icke ther skeer något fårraskerij eller skalckheett, anthen aff ett partij eller annett. Tu viltt och förskaffe tig ther opå landet the meste båtzmen, som ther stå til att bekomme, sammelunde um ther några dugelige karler ähre, som tiäne til knechter, att the och motte bliffve udi vår tiänist antagne. Item såge vij gärne, att tu ville handle med Germund, att man motte ähn nu bygge flere håper, som man kunne rycke aff och till med en hast udi Calmarne sund, när behoff görs etc. Thette tu ingelunde försume viltt. Datum Stocholm 23 Julij anno etc. 53.

Stockholm den 30 Juli.

Till Gustaf Fincke angående hans arfjord, om hans tvist med Mats van Klefven och om fisket i Kumo elf.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok (Skoklostersaml.). Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 204.

Gustaff *etc.* Vår gunst tillförende etc. Vij haffve förstoth tin enthskylningh, Göstaff Fincke, om then skathjordh udi Ulsby udi så motte, ath tu sama jordh icke

haffver köpt uthan lagliga erffdt effther tin förelder. Så kunne vij lijdhe, ath tu same jordh beholla må, när vij få see the breff och skell tu ther till haffver.

Vidhare som tu vijdtlyfftigt lather förstå, ath Mattes van Klöffven gör tigh hindher upo tin ägor, bodhe udi en motte och annan etc., så er thet oss oviterligit. Vij haffve icke heller befalet honom ath göre tigh hindher upo thet tigh tillhörer, uthan ath han vorth och cronones försvara skall, synnerlig så mykit han i befalningh haffver.

Vij haffve och nu latidh skriffva honom till, ath han tigh ingen oreth göre skall, kuna och lijdha, ath tu brukar then kolchen eller fiskie bragdh udi elffven effther skelighet, dogh ath tu icke lather kolche nedan för then kolchen, som vij haffve i elffven (upo thet oss upo vorth fiskerij icke motte ske nogoth förfongh). Ther tu tigh effther retta må. Datum Stockholm Julij then 30 anno etc. 53.

Stockholm den 5 Augusti.

Kreditiv till konungen af Danmark för de svenska sändebuden Lars Fleming och Olof Larsson.

Riksregistr. 1553, fol. 67.

Vår vänlige och kärlige helssen med hvad mere kärtt och gott, som udi vår machtt och förmögenhet ähr tilförende etc. Stormechtige förste, käre her svåger, broder och nåbo, vij haffve afferdiget til Eder Kärlighet thesse våre sendebud, trogne män och tiänere, Larentz Fläming och Oloff Larentzson, udi några våre anliggende saker och ärender etc. Förthenskuld E. K. vänligen bidiendes, att E. K. ville städie them til nådigtt förhör, och vijdere i thenne reese liche som vår egen persone fulkomplig tro och loffve udi theris anbringende tilställe. E. K. ville

och udi alle måtte ther opå med snar afferding och elliest obesväret vare, som vår venlige tilförsichtt är, med behagelig och tilförlateligh svar sig förmärckie och förnimme lathe. Sådantt med all venlig och broderlig välvilligheet emott E. K. udi lijke måtte att förtiäne och förskulle, ähre vij öffverbödige. Datum på vårtt kong:e slott Stocholm 5 Augusti anno etc. 53.

Gustaff med Gudz nåde Sverigis, Götis och Wendis etc. konungh.

Stockholm den 5 Augusti.

Till Kristiern III angående det ifrågasatta mötet mellan svenska och danska sändebud.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unnser freundtlich diennst unnd was wir sonnstennt vielmehr liebs unnd gueths vermuegenn bevohr, grosmechtiger furst, freundtlicher lieber schwager, bruder unnd nachbar. E. L. schreibennt denn 20 Julij gegeben habenn wir enntpfanngenn unnd inhaltz vornohmen unnd wollenn darauf E. L. freundtlichen nicht verhalten, das wir algereitz die unnser verordnet und entlich gemuets gewesenn, wuhe E. L. itzo unns zeit unnd malstadt ernannt, das dieselbtigen umb abschaffung unnd vorhor der nachbarlichen gebrechenn ahn denn greintzenn und sonnstennt ungesaumbt dahin hetten erscheynenn sollenn, welche nichts annderst, dan E. L. bescheidt unnd widerantwurt erwarttet, unnd wollen nichts liebers sehenn, dan das furderlichst nochmals solche zusambdtkhumpst beschehen mochte. Was unns aber kurtz wegen des tages Olavi E. L. halb gehindert, sollichenns haben wir unns in unnsern jungsten schreibent freundtlichenn erclertt, unnd erachtenn nebenst E. L. ganntz nottig, das sollich tagfarth

unnd zusambtkumpst ufs erst muglich bescheen mochten, aus sonnderm bedenckennt unnd ursach nachparlicher einigkheit zu gueth. Dan was ubergewalt unnd eingriff ahnn denn greintzenn von Loge(!) Trudtson unnd andere mehr taglichs ohnne aufhorenndt beschehenn unnd jhe mehr unnd mehr sich erweyternn, solchs haben E. L. zum offternn malh freundtlich vernohmen, welchs dan uber unnd zu jegenn denn loblichenn aufgerichten zwischen diesenn reichn vortregen unnd eynigung sich erstrecken, unnd zubesorgenn, das hierber[!] in die lennge ethwo das jenig zwischenn baiderseits unndersassen fürnemblich ahn den greintzen sich verursachn macht, welchs ethwo E. L. unnd unns fürnemblich bey diesenn leufften, wie auch sonnst ohne das beschwerlich gelanngen mocht, unnd der wegen der reiche best unnd notturfft hochlich erfurdertt, das E. L. unnd wir hirinnen ernnstlich einsehennt allenthalb beschafftenn unnd sollichenn geferlichenn irrungen verhoren unnd abschaffenn liessen, wie doran unns allennthalben nicht geringe belegenn sein wolt, unnd da jhe ethwo ein auftzugk solt in dieser vorhor und abhelffung (welcher aber nicht wenig nachteilig sein mocht) nuhmals beschehnn solt, so wolt unns auch ohne das pillig unnd notig sein weyther eingriff zuvorhueten, das E. L. Loge(!) Trudtson unnd deroselbtigen E. L. bevehelichaber ahnn den greintzen ernstlich inhibirten unnd bevehelich gebenn von sollichen unnachparlichen unnd unbillichen furnehment, gewalt unnd eingriff, welches sich mehr widderwerttig dan nachbarlich ansehen lest, abzustehen unnd der nachbarlichenn aufgereichtedn eynigung gemess ohnne uberschreidtunge verhalten wurde, auf das die unnsernn wie ohnne das pillig unnd recht sollicher unpilligkheit verschonndt sich ferner beclagens nicht mochten zubeschweren nach ursach gegebenn werden, wie wir unns solchs unnser verwanntnus unnd eynigung nach freundtlichen vorsehen, unnd sonnst im

gleichm zu thunde geneigt unnd die fursehunge uff unnser seidten mit ernst habenn thuenn lassen.

Das aber E. L. begerenn, das wir solchr zusambtkumpsth zeit jdoch nicht zu kortz E. L. unnd wan wir die unsern verschickenn wurdenn, nahmen derselbtigenn mit vormelden woltenn, wie dieselbtig gleichfals erbuttig, so wollenn wir solchen tages und malstadt unns von neum mit unnsern redtenn enntschliessen unnd E. L. deshalb furderlichst beschaidt wissenn lassen, unnd sunstent E. L. schwegerlich wilfarung zuertzeigen seindt wir geneigt. Datum uf unnserm schloss Stockholm ahm 5 tag Augusti anno etc. liij.

Gustaff von Gottes gnaden zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. koningk,

E. L. getreuer bruder Gostavus.

Utanskrift[1]*:* Dem grossmechtigenn furstenn, unnsern freundlichn liebenn schwagernn, brudernn unnd nachbarnn, hernn Christiann zu Dennemarcken, Norwedenn, der Wenndenn unnd Gottenn koninge, hertzogenn zu Schlesewick, Holstain, Stormarnn unnd der Ditmarschenn, gravenn zu Aldennburg und Delmannhorst.

(Sigill.)

Stockholm den 6 Augusti.

Till Nils Ingesson angående Mårten Mikaelssons bibehållande vid sitt hemman.

Efter en bestyrkt afskrift bl. 'kon. Gustaf I:s bref' i RA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tillförende etc. Vett Nils Ingesson, att thenne Morthen Mickelsson af Kumo sochn

[1]) Under utanskriften är senare påtecknadt:
Konings zu Schweden handlung und tagsatzung in den gebrechen, als zwischen den amptleutten an der greintz und allerseitz underthanen sich erhalten. Productum Callingborig den 18 Augusti a:o etc. im liij:ten.

hafver här för oss udi underdånigheet berettet, att han hafver uptagit een ödes jordh, ther han nu bygger och boor opå, och vele hans grannar drifve honom af samme uptagne hemman och leggie thedh under thera gårdh till thera fäägångh; så effter för:ne Mårthen hafver uptagit samme ödesjordh, kunne vij lijde att han är närmest thedh till att beholde. Ther till tu honom opå våre vegna behielpelig vara vilt. Datum Ståckholm 6 Augusti etc. 53.

Utanskrift: Till vår troo tienare och fougte udi Kumo gårdz lähn Nils Ingesson, d[etta] gunsteligen.

Stockholm den 10 Augusti.

Sköldebref för doktor Anders Olsson.

Enligt en äldre afskrift bl. »Gustaf I:s bref» i RA.

Wir Gustaff *etc.* bekennen und thun kund offentlichen vor jdermenniglichen, wiewol wir auss angeborner guete und koniglicher miltigheit gantz geneigt, einen jedern der unsern zu ehren, aufhebung und wirdigheit zubefurdern. So haben wir doch uber des vielmehr angemerckt und bewogen, die underthenigst gehorsame und getreue dienste, so der ernvest unser rhat und getreuer lieber Andreas Olsson, der rechten doctorn, unss, unsern jungen leibs erbherschafften ingesambt und gesondert zusambtt den gemeinen besten bewiesen und ertzeigt, auch hinfurter unns und unsern reichen bewiesen und ertzeigen sol, kan und will. Desgleichen hatt uns bewegt und verursacht die erbarkeit, tugend, treu, warheit, bestendigheit und guete sitten, vernunfft und verstand, damit gerurter doctor Andreas vor andere begabet und gezieret, und derowegen, sintemahl wir als ein regierender konigh in

unsern reichen mechtigh, auch woll thun konnen und mugen, und sonderlich nach dem wir begirig und beneigt unsere getreue und sonderlich unsere rähte und vertreute geheimbte diener, die mit ehre, redlicheit, weissheitt, verstandt, tugenden, erbarlichen sitten und standhafftigen gemuet andere ubertreffen, und soviel dieselben in lehre, geschicklicheit und erfarenheit erhöhet, desto vielmehr dieselben, auch gleichfals vor andere in wirden zuerheben, zuschetzenn, zuachten, zu hohen und zu ehren, wirdig erkennen. Und dieser meinung zu erzeigung unser koniglichen begnadung und erkandnus habenn wir obberurter gestalt berurten doctor Andreassen und seine rechten ehelichen leibs erben von erben zu erben von geschlecht zu geschlecht, geborn und ungeborn zu ewigem gedechtnus, auch seine eheliche gebruedere und ihre eheliche leibs erben sampt und sonders auss unsern reichen begabet und gezieret, begnadet und gegeben diess hierin verzeichnet cleinot, namen und wirdicheit alse schilt und einen tornierhelm, welches wapen und cleinodt ist ein zertheilter schilt nach lengst und das ander halb theil zertheilt in die zwergh, im mitten des felt in die lenge blau, darinnen ein gelber auffsteigender leu mit auss schlahender feuriger zungen und erstreckenden prancken. Das ander feltt zertheilt, das obertheil schwartz, darinnen zwey gegeneinander gebogenen sicheln silberfarb, und das niederfelt weis, darinnen ein gelbe lillien aufwertz mit ihrenn aussgestreckten blettern, erhebtt auff dem schilt ein fursichtig torniershelm mit seiner zertheilten und umbgewundenen helmssdecken von blau und gelber farben, und auff dem helm ein auffsteigender gelber lew mit aussgestreckten obenprancken, haltende in der rechten ein guldene lillen mit ihrenn aussgebreiteden auffwerts gekerten blettern und mit den niedern prancken auff dem helm sitzende, wie dan hier in diesem unserm koniglichen begnad und begabten brieff solches koniglich

cleinod ferner seind mit ihren farben ordentlichen ausgestrichen, gezieret und gemahlet worden — — —[1]). Zu uhrkundt mit unserm anhengenden koniglichen secret becrefftigtt. Geben uff unserm koniglichen schloss Stockholm am zehenden tagh des monats Augusti, im jahre nach Cristi geburtt tausend funffhundert und im drey und funftzigsten, unsern reich im drey und dreissigsten jahre.

Gustavus.

Räfsnäs den 11 Augusti.

Till Germund Svensson [Somme] om danskarnes och lybeckarnes hållning och däraf föranledda rustningar samt om ekonomiska ärenden och knektarnes aflöning.

Riksregistr. 1553, fol. 67 v.

Vår gunst tilförende etc. Schal tu vette, Germund, att vij hollitt inthet olijckttt, hvad som tu udi tin scriffvelse um the danske och lybske berörer. Tu haffver och utaff vår seneste scriffvelsse vel förnummet the lybskes bevog emott oss etc. Och effter man doch förnimmer utaff alle theris handlinger, att the ju sökie effter vår schade och förderff, dherföre ligger nu machtt opå att haffve alle saker udi then bäste achtt, som mäst mögeligitt är. Tu viltt och tencke til att befäste och förstärckie tig med thet mäste tu kantt haffve råd och machtt til. Oss förhåppes, att tu och icke heller haffver förgätidt, hvad vij personligen med tigh munthligen um försträckning och altt annet haffve handlett, uthen giortt någitt ther til både udi en motte och annen, seden vij droge senest ifrå Calmarne; doch hvar icke om alle deler

[1]) Återstoden af brefvet är enligt samma formulär som det s. 73 ofvan införda adelsbrefvet och uteslutes därför här.

nöttorffteligen beställt ähr, som til saken tiäner, motte man än nu opå thet aller flijteligeste och med thet aller förste beställett, att all ting motte vare färdige, om något opå kommer etc. Vij såge och gärne, att tu ville lathe bygge flere håper, them man kunde bruke aff och till udi sundet och skäriegården, hvar så behöffves etc.

Um smöret kunne vij föge annet svare, uten att the, som fattige äre och icke haffve råd til smör, måge få löset för två marc ortuger lispundet, effter som tu föregiffver. Men the som vele giffve smör, måge och thet göre, och försee vij oss, att man therföre skal och något när lijke skääl bekomme etc.

The bockskin tu oss sände ähre passelige vel både till redde och färgede. Och ther tu några flere utsände vill till att berede, dhå må tu sende geetskin och icke bockskin, ty geetskinn bliffve myckitt smidigere till hosser än bockskin. Och giffve vij tig tilkenne, att hvartt bockskin eller geetskin, som vij late her bereede och färge, koster oss sex öre etc.

Um oxerne tu begärer både aff Calmare län och Öland, ähre vij till fridz at tu annamer, och laget ju så, att slottedtt och staden bliffver vel bespijsett, ee hure alle lägligheeter sich tildrage kunne.

Vijdere opå thet vårtt krigzfolck ther nidre i landet motte vare tess villigere till att lathe bruke sig, hvar man them behöffver, haffve vij effterlatidt, att the udi thette åhr, synnerlig knechterne, skole afflönte bliffve utöffver altt med cläde för penningarne. Och late vij nu skicke til Calmarne med tin tiänere Henrick Vaxstesson tuhundrede stycker cläde aff allehånde slagh, effter som thetta med föliende register utvijser. Och see vij gärne, att för:ne vårtt krijgzfolk motte med thet förste mustrede och seden med clädett affbetalede bliffve. Och motte man laget så med utgifften, att the, som skole haffve flere penninger än then menige hoop, bekomme thet bäste

clädet effter sitt rätte värd i penningarne, och the, som ringere lön i penningar haffve, måge få thet ringere cläde och effter sitt värd; therutinnen tu och ett flitigtt upseende haffve viltt, så att oss genom then utgifftt motte skee skääl och icke för kortt i någen motte. Ähr och vår vilie, att tu icke försumer lathe utmustre thet blödige och odugelige selskap, som finnes ebland hopen, och att tu lather igen antage alle the dugelige karler tu kan öffverkomme. Tu viltt och icke försume att lathe öffve och bruke krigzfolkitt både till land och vattn effter thet sätt och skick, som vij tig offte förehollett haffve, opå thet att hvar och en motte vette hvadt han skulle achte och vachte, anthen han till vattn och land bruket bliffve skulle etc. Tu viltt och tencke till alle thesse ärender till thet aller fliteligeste beställe lathe och icke försume oss altijd tilscriffve um alle anliggende lägligheter, som tu udi en motthe eller annen förnimmendes varder etc. Datum Reffznäss 11 Augusti anno etc. 53.

Gripsholm den 12 Augusti.

Till Gustaf [Olsson (Stenbock)] angående ett befaradt infall af krigsfolk och om några beslagtagna utländska fartyg.

Riksregistr. 1553, fol. 68 v.

Vår synnerlig gunst etc. Käre her Göstaff, vij holle thet rycte icke olijckt, som udi Norige tales um hertug Ulff, att han acther bliffve the svendzskes gäst med thet krigzfolck han haffver församblett. Vore för then skuld icke orådeligitt, att man till thet flijteligeste och udi tijd ville tencke till the rätter, som sådane gäst borde och skulle undfånges medh etc.

The bönder framledne Söffrin Kijll aff oss i förläning hade, ähre vij tilfridz, att I måge beholle, och late förskicke eder opå samme bönder vårtt breff etc.

The bremermän, som I late förstå ved Elffzborg äre, måge I ther late anholle, till thess vij kunne få vette, um the vele stelle oss tilfridz för then deel Conradt v. Pyhi ther för oss försatte. Vij haffve och nu the i Bremen ther um latid tilscriffve, schicke och till eder breffvet, begärendes att I medt edertt eigitt bud thet them vele late tilhånde komme och seden skicke oss igen hvad svar opå samme vår scriffvelsse falle kan etc. Thet skotteskip, som dreff in för Elffzborg måghe I och anholle, effter man förnimmer aff theris ladning och elliest aff the fördålde skytt the hade ebland träverckett liggendes, att thet ähr inthet annet än siöröffvere.

Vijdere ähre vij tilfridz, att thet skep, som i Elffzborgz skär stötte och var heeme till Danske, må bliffve löst giffvit, och the ther opå äre beholle theris godz och ther medt handle effter skälighet och seden obehindrede hugge theris koess hvartt them synes etc.

Men hvad som var opå thet pryske skip, som bleff strax medt vathn upfyltt, thet må I opå våre vegne anname lathe. Befalendes eder Gud. Datum Gripzholm 12 Augusti anno etc. 53.

Gripsholm den 12 Augusti.

Förläningsbref för Gustaf Olsson [Stenbock] på de gods, som Severin Kil förut innehaft.

Riksregistr. 1553, fol. 69 v.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för velvillighet och troskap, som oss e[l]skelig vår tro man och råd, her Göstaff Olsson till Torpa, vår stådthollere udi Vestergöttland och höffvitzman opå Elffzborg, oss och vårtt rijke Sverige her till dagz troligen giortt och bevijst haffver och än nu yttermere her effer göre och bevijse mhå och skall, haffve

undt och förländt, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff unne och förläne honom (oss till en behaglig tijdh) alle the crone och skatte bönder, som framledne Söffrin Kijll her till aff oss i förläning hafft haffver. Ther våre befalningsmän och alle andre *etc.* Datum ut supra [Gripzholm 12 Augusti anno etc. 53].

Gripsholm den 15 Augusti.

Till Cecilia [Andersdotter (Stjerna)], Erik Stakes enka, angående inlösandet af några hemman.

Efter en i RA. förvarad afskrift af originalet på papper i Brokinds arkiv.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Vij giffve eder tilkenne, hustru Cicilia, att thenne vår undersåte Peder Gumerszon i Biscopztorp haffver varitt her hoss oss och udi underdånigheet upbudit oss någre godz til köpz, som honom opå hans hustrues vegna lageligen tilfalle schole, opå hvilcke godz han oss sine breff och skääl haffver see latijd, them vij udi ingen motte ogille kunne. Och haffver han tesligis latid oss förstå, att I haffve honum ifrå et utaff samme godz, benempd Ösbäck i Lascha häredt. Så effter för:ne Peder haffver sielffveliendes och okraffd upbudit oss samme godz, äre vij icke obenegne att löse och köpe them, hvar han them elliest oss lagligen hemble kunne. Och effter han är ju nämest til samme godz på hans hustrues vegna, dherföre är vår velie och befalning, at I lathe honum vederfares herutinnen så myckit som skääl och rätt är etc. Datum Gripzholm 15 Augusti anno etc. 53.

Utanskrift: Till oss elskelig erlig välbördig qvinne, hustru Cicilie, Erich Stakes effterleffverska etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Gripsholm den 17 Augusti.

Till Per Brahe angående adelns rusttjenst.

Efter afskrift i Hogenskild Bjelkes samlingar i Uppsala univ.-bibl. (E. 132), Bd 2, fol. 334. Förut tryckt (jämte öfriga hithörande handlingar) af E. Hildebrand i Sv. riksdagsakter, D. 1 (1887): s. 628.

Gustaff *etc.* Vår synnerliig gunstt och nåde tiillförrendhe etc. Thenn taxeringh, kiere her Peder Bragde, som I medh flere the gode men aff rådett nu senestt udi Stocholm haffve berådslagitt och besluthitt, haffve vij nhu samptychtt och bevilligitt, såå att utaff hvar hundrade marck schall holliis ehnn rusttningh, thet I the gode meenn aff råådeett och adellen vile tiilkenne giiffve. Befallendes ider Gudh. Datum Griipzholm 17 Augusti anno 1553.

Gripsholm den 18 Augusti.

K. Maj:ts dom i tvist mellan Jöns Vestgöte till Vexiö och Jöran Månsson angående bättre rätt till en tredjedel i Nokia gård i Birkala socken, från hvilken den förre sökt olagligen tränga den senare.

Riksregistr. 1553, fol. 70. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 136—137.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij udi eigen kong:e perssone opå vårtt slott Gripzholm then 18 Augusti anno etc. 53 haffve förhörtt och ransaket then trätte, som emellem Jöns Vesgöthe till Vexiö och vår tiänere Jören Månsson varidt haffver um tridie parten i Nåkia gård, liggendes udi Birckala sochn i Kumegårdz län udi Finland, som för:ne Jöns Vesgöte hade Jören Månsson ifrå. Och effter begges there taall, svar och geensvar kunde vij icke annet besinne och förmerkie, än att Oloff Larsson, för:ne Jören Månssons stiuffader, som

för:ne Nåckia gård udi sythning medt Jören Månssons moder bekommit hade utaff hennes moderfader Jeppe Holmarsson (så att the honom udi hans lijffztidh syte skulle), sålde samme gård effter samme sins hustrues dödh för:ne Jöns Vesgöte olagbuden och olagståndén ifrå rätte byrden, som var Jören Månssons syster, som ähn dhå leffde, så att [!] udi thenne Jören Månssons fråvarilsse, som på then tid en öffvermage och uthrijkis stadd var til att försökie sigh etc. Och all then stund samme gård var för:ne Oloff Larsson icke giffven i then achtt, att han honom uthur byrden bortsälie, uthen sine stiuffbarn till gode holle och förbättre schulle, tesliges effter för:ne Jöns Vesgöte hade icke heller något rätt eller fast skiöthningz breff på för:ne gård utaff förbe:te Oloff Larsson, ther medt han bevijsse kunde samme gård vare honom lagligen hembledtt, uten allenest ett Jöns Knutzsons till Laucko löst och falst vitnesbreff, ther medt han förmeener att vele försvare sig, hvilkitt falst breff och vethne vij döme ogiltt och brotzligitt, effter som lagen ther um förmelder etc., dherföre dömde vij för:ne Jören Månsson tridie parten i för:ne Nåckia gård til igen, såsom till sin rätte byrd, att niute och beholle til everdelige äge, doch medt så skäl och förord, att hvar för:ne Jöns Vesgöte kan her effter komme fram medt någett fast och lagligitt köpe breff opå för:ne gård, dhå skall honom aldelis bliffve effterlatidt vijdere att gå till rätte med för:te Jören Månsson eller hans erffvinger um samme ärende och seden gå ther um, som Sverigis lagh uthvijsser etc.; förbiudendes någen thenne dom att ryggie eller förkrenckie vid then plichtt lagen ther um utvijse etc. Datum Gripzholm 18 Augusti anno etc. 53.

Gripsholm den 19 Augusti.

Qvitto för Hans Guldsmed på silfvervaror.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligett, att vij udi egen kon:ge persone haffve anammedt och upburitt aff vår undersåte och borgere i Stockholm Hans Gulsmed thette effterschreffne sölff, som vij och vår salige husfru honom til att förarbete öffverantvordet haffve. Först anamede vij aff honom opå Stocholms slott anno etc. 51 tre smale sölffkanner, opå hvilke han hade förvendt våpnerne, voge tilhope siutton lödhe marcker och trij qvintin; item anno etc. 53 then 6 Aprilis opå Stocholms slott anammede vij aff honom sölffatth fiorthen stycker, voghe femtije tre lödhe marc, tretton lodh, ett qvintin; item sölffsaltzere tu stycker, voge halffierde lödemarc, halffierde lodh och ett halfft qvintin, och ett hvitt sölffbelte, vogh nitton lodh och halfftannet qvintin. Summa opå för:ne sölff siutije fem löde marc, tolff lodh och fyre qvintin. Hvarföre *etc.* Och thess till ytermere visse lathe vij trycke vårt secret her neden före och medh egen hand underschriffvit. Datum opå vårt slott Gripzholm 19 Augusti anno etc. 1553 etc.

Gustavus.

Gripsholm den 20 Augusti.

Qvitto för Håkan Nilsson på silfver från Vestra Silfberget.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge perssone opå vårt slott Gripzholm then 20 Augusti

anno etc. 53, anammedt och upburidt haffve aff vår tienere Håkon Nielsson fem lodt, ett qvintin sölff, som vår fougte på Vestre Sölffberget, Niels Smedh, oss skicket hade aff bruchningen ther sammestädes etc. Hvarföre *etc.* Och täss till ytermere visse lathe vij trycke vårt secret her neden före och med egen hand underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Gripsholm den 21 Augusti.

Till Erik Håkansson angående en bröllopsgåfva till Jöran Jonsson.

Efter afskrift i Sven Kornskrifvares räkenskap 1553 bl. Varuhushandl. i RA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförenne etc. Vett Erik Håknsson, att vij gunstelighen haffve giffvit thenne vår tro tienare Jören Jonsson til sit bröllop, som han nu med thet första acther holla ther udhi Stocholm, thesse epterscriffne perseler, som är rog 4 pund, malt 6 pund. Hvarföre är vår vilie och befalningh, att thu låter honum bekomma för:de parselar ther aff Stocholms slott medh thet första, vettandes tig här epter retta. Datum Gripzholm 21 Augusti anno etc. 1553.

Gripsholm den 22 Augusti.

Stämning på Johan Turesson [Tre rosor] till Gäddeholm och Lars Turesson [Tre rosor] till Penningby till nästa herremöte att svara fru Anna [Axelsdotter] till Hellekis i en jordtvist.

Efter originalet i RA.

Vij Gustaff *etc.* stempne eder, oss elskelige våre trogne män och rådh, her Johan Tursson till Geddeholm

och Lasse Tursson till Peningeby, att I nu på nestkomendes herremöte, som her udi riket beramet bliffver, möte och svare oss elskelig, erlig, velbördig qvinne fru Anna, Axell Posses effterleffverske till Hellekijs, eller och hennes fulmectige in för oss eller the godemen aff vårt elskelige rijcksens rådh, som dhå hoss oss tilstädes vare kunne, till all then deell hon eller hennes fulmectige opå hennes vegna kunne haffve eder medt lagen till att tale, besynnerligen um the godz effter fru Karin på Sem, som I nu udi en long tijdh haffve hafft förbe:te fru Anna och hennes barn ifrå etc. Och thet vidh eders xl march, som Sverigis lag ther um utvise, hvar I thenne vår kong:e stempningh försittiendes varde. Datum Gripzholm 22 Augusti anno etc. 53.

Sigill.

Vesterås den 30 Augusti.

Beställningsbref för Jöran van Nürnberg.

Riksregistr. 1553, fol. 70 v.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij haffve annamet thenne breffvijssere Jören v. Nurenberg udi vår tiänst ifrå thenne dagz datum och så lenge vij honom kunne behöffve för en snidkere och haffve honom loffvet och tilsagtt årligen udi besoldning, som ähr penninger tuhundrade marck orttuger, engelst cläde tije alner och frij kost etc. Han skal ther emott oss och våre unge liffzerffherrer all huldskap [och] troskap udi alle motte förplichtig vare att bevijsse och opå thet aller flijteligeste till vårtt gagn och bäste sitt handvärcke bruke, eehvar vij honum behöffve och vij eller våre befalningsmän opå våre vegne honom tilseijendes varde etc. Ther våre befalningsmän och cammerrerer måge vette sig effter rätte. Datum Vesterårs 30 Augusti anno etc. 53.

Vesterås den 6 September.

Beställningsbref för Kasper van Dresen.

Riksregistr. 1553, fol. 73.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij haffve annamet thenne breffvijssere Casper v. Dresen udi vår tienist ifrå thenne dagz datum och så lenge vij honom kunne behöffve för en murmestere och haffve honom loffvet och tilsagtt åhrligen udi besoldning thesse effter:ne partzeler, som ähr penninger femptie march ortuger, en clädning och frij kost på vår gård i Upsale, eller hvar vij honom bruke lathe. Han skal ther emot oss och våre unge lijffzerffherrer all huldskap och troskap udi alle motte förplichtig vare att bevijse och opå thet aller flijteligeste till vårtt gagn och bäste sitt embethe bruke, eehvar vij honom behöffve och vij eller våre befalningsmän opå våre vägne honom tilseijendes varde. Ther våre befalningsmän och cammererer måge vette sig effter rätte. Datum Vesterårs 6 September anno etc. 53.

Väsby den 9 September.

Till Nils Tulesson samt borgmästare och råd i Arboga angående utkräfvandet af en fordran.

Efter en i RA. förvarad afskrift af orig. i Arboga rådhusarkiv.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Veter Niels Tuleszon sampt borgmestere och rådh udi Arboga, att tesse breffvijsere, våre undersåter på Lindesberg Oloff Nielszon och Erich Nielszon, haffve her för oss clageligen berettedt, thet the för några åhr seden hade nedsatt hoss theres morbroder, benempd Erich Smelthare, som bodde udi Arboge, några lester jern och några penninger till göme och förvaring, effter som I aff tesse theres inneluchte

supplicatier thet vijdere förnimme kunne; hvilket jern och penninger för:ne Erichs Smelteres son, som nu boor udi för:ne Arboge, them förholler och icke betale vill. Så tycker oss, ath hvar så i sanning är, skeer thesse fatige men stoor orett och oskääll. Hvarföre är vår villie och befalning, ath I förhielpe them till så mycket the kunne finnes haffve rätt till, och att I icke lathe them niute thet til onde, att the sig her in för oss beclaget haffve. Vetendes eder här effter rette. Datum Vesby 9 September anno etc. 53.

Väsby den 10 September.

Qvitto för Bengt Skrifvare på silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kon:ge perssone opå vår gård Väsby then 10 Septembris anno etc. 53 anammed och upburidt haffve aff vår fougte på Noreskoge, Bencht Schriffvere, sölff tiugu och halfft lodt, som var probere sölff aff Lindesberg etc. Hvarföre *etc.* Och täss till ytermere visse lathe vij trycke vårt secret her neden före och med egen hond underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Gusjö den 11 September.

Till Lasse Olsson och Måns Skrifvare angående två tyska köpsvenners betalning för levereradt kläde och sidentyg.

Efter afskrift i en restantieräkenskap af Elfsborg på inländska varor 1552 bland Varuhusräkensk. i RA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförene etc. Är vår vilie och befalningh, Lasse Olsson och Måns Skriffvere, att I

skule leverere thesse tyske kiöpsvenner för clädhe och sijdhentyg vij aff them haffve aname latidh, först Berendt Havenstadt smör elleffve lester halffannen tynna och 17 marcer, ittem Hans Hoffman smör fem och tiugu lester och tijo tunnor, latandes them qvittere idher för same smör, vetendes idher her effter rette. Datum Gudzsiö 11 Septembris anno 53.

Främby den 20 September.

Öppet bref för kyrkoherden Mats Nicolai i Leksand angående frihet från borglägerstaxan.

Riksregistr. 1553, fol. 73. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 148.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och effterlatidt, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff unne och effterlate, att vår tro undersåte her Matz Nicolai, kyrckie prest udi Lixand i Dalerne, mhå och skall (oss till en behaglig tid) bliffve frij för then borgelegx taxa, som han aff för:ne Lixand årligen utgöre pläger etc. Biudendes förthenskuld våre fougter och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the icke göre för:ne her Mattz her emott hinder, platz eller förfång. Datum Fremmendeby 20 September anno etc. 53.

Främby den 20 September.

Öppet bref angående Söderås' bygdelags i Leksands socken förläggande till Rättviks kyrka.

Riksregistr. 1553, fol. 73 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 147—148, efter originalet i Rättviks kyrkoarkiv.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att våre undersåter, som bygge och boo udi thet bygdelag, som kalles Söder-

åss i Lixand sochn, haffve udi underdånighet berättedt för oss, thet the haffve myckitt lång kyrckievägh till för:ne Lixand, och att them förthenskuld ähr besvärligit både att sökie tijtt till att höre Gudz ord, så och att före tijdtt theris tiende och annen rättighet, och förthenskulld ödmiukeligen begäredt, thet the måge her effter ligge till Retvicks kyrckie, som them lägligere och närmere ved hånden ligger, hvilkin theris ödmiuke begären vij och gunsteligen anseedt haffve och her medt unne och effterlate, thet för:ne våre undersåter i Söderåss bygdhelag måge och skole effter thenne [tijd] ligge till för:ne Retvicks kyrckie och tijtt både tijende, lijkestool och annet mehre utgöre, som the tilförende till Lixand utgöre pläge. Ther hvar och en mhå vette sig effter rätte. Datum ut supra [Fremmendeby 20 September anno etc. 53].

Främby den 21 September.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående sidentygs införskrifvande från utlandet.

Riksregistr. 1553, fol. 74.

Vår synnerlig gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, käre her Göstaff, att vij haffve handlet medt Jacob Buch um något sijdentyg, som han oss ifrå Andorppen hijtt in i rijkett bestelle och förskaffe loffvedt och tilsagtt haffver. Och haffver han latidt oss förstå, att en benempd Jost v. Sten, borgere udi för:ne Andorppen, som haffver nog allehånde slagh sijdentyg, haffver sig tilbuditt att vele schicke oss en hoop sijdentyg, hvar vij thet aff honom fordre velde. Så effter vij nu sådane sijdentyg til alle våre barnn vel behoff haffve, therföre vij och gerne hade velet lathe scriffve honum ther um till, doch haffve vij nu ingen tysk scriffvere ved hånden, som vij udi så måtte bruke kunne, ty Valentijn udi Stocholm nu hårde-

ligen siuck ligger; dherföre ähr vår gunstige vilie och begären, att um I hoss eder någen tysk scriffvere tilstädes haffve, thet I dhå opå våre vägne för:ne Jost v. Sten med för:de Jacob Buch eller någen annen tilscriffve vele, thet han någre stycker besynnerlige gode och uthvalde både gyldenne stycker och sammet till tolff eller sextentusend daler verde hitt in i rijkett till oss schicke vilde. Och haffve vij munteligen tilkenne giffvit för:ne Jacob Buch, hurudane slagh och färge vij helst haffve vele; och vilde gerne haffve någre stycker aff hvartt slag och ene färge till någre clädninger utöffver altt, både till vår käre husfrues, tesliges till våre sönners och döttrers behoff etc. Vijdere käre her Göstaff, ähre vij tilfridz, att Jacob Buch må bekomme så myckitt aff thet eldste maltt vij haffve liggendes udi Elffzborg, som han haffver rådh till att betale, och haffve vij gunsteligen effterlatidt honom halffannen tunne för en daler; thet I vele giffve them, som vår spannemål ther i befalning haffve, tilkenne etc. Befalendes eder Gud. Datum Fremendeby 21 Septembris anno etc. 53.

Främby den 21 September.

Öppet bref till allmogen i Dalarne angående utmönstrandet af odugliga knektar och om arbetsförtjänst vid bergverken.

Riksregistr. 1553, fol. 74 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 148—150.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude eder trogne undersater, dannemän alle, som bygge och boo udi Östre och Vestre Dalerne, vår gunst tilförende etc. Käre undersåter, eder ähr vel vitterligitt, hvilkitt omack och umsårg vij för menige Sveriges rikes velfärd och bästes skuld udi vår regementz tijdh hafftt haffve, och att vij udi förtijden,

så vell som nu, icke lithen umkostnet och utlegning haffttt haffve både opå fremende och infödde krigzmän, som vij til att beskydde och försvare rijkett medt för thess hetzske misgynnere och fiender holle motte, och her till dagz (Gudi skee thess loff) så flijteligen haffve vij achtedt opå alle saker, att våre och rigsens fiender ingen skade någenstädz her opå rijkett haffve kunnet göre oss eller våre undersåter udi någen måtte förarge. Så kunne vij nu vell förmärckie, käre undersåter, att thet ähr icke oss och våre undersåter nyttigtt eller gagneligitt, att vij skole holle myckitt fremmende krigzfolck i rijkitt, effter thet att när the fremmende bekomme våre penningar, så komme the icke eder eller andre våre undersater til gode, uten bliffve förde utaff landet och them tileffvintyrs i hender, som vårt och Sverigis rikes skade och förderff uthen återvende sökie och effterstå, hvilkitt myckitt och offte udi förtijden skedt, såsom mångom her i rijkitt så vell som oss nogh vitterligit ähr etc. Så opå thet att the fremmende icke offtere her effter någen styrckie aff våre penningar emott oss och vårtt rijke bekomme skole, uthen att penningarne motte komme våre undersåter både eder och andre flere rigsens inbyggere till gode, therföre haffve vij nu opå några åår tillgörendes latid bestelle och antage udi vår och rigsens tiänist thet folck, som her udi vårtt rijke infödt ähr, till hvilkitt folck vij, tesliges I och alle trogne Sveriges inbyggere, större tro och lijtt haffve och tilsettie kunne, när umtränger, än till the fremmende etc.

Så vette I sielffve, att vij åhrligen haffve latid giffve them, som i vår tienist ähre kompne, så vell i eder sockn som annerstädz, våre penningar opå hånden, opå thet att vij schulle haffve en hoop dugeligitt folck, hvar umträngde, att man them emott rigsens fiender bruke behöffve kunne. Men nu haffve vij sielffve sedtt och förnummet, att the, som fålckitt haffve antagitt udi vår och

rigsens tiänist, ingen achtt haffve hafft opå, hvilkitt folck, som dugeligitt eller odugeligett till sådane tiänist varidt haffver, uten tagitt så vell the odugelige, omanhafftige glunter och unge drenger som duglige, manlige och starcke karler, medt hvilken oachtsamheett oss och rijkitt myckitt förkortt skedtt ähr; vij och Sverigis rijke ähre icke heller ther medt vell tiänthe, uten hvar umträngde, fast mehre tilbake satte etc.

Så opå thet, käre undersåter, att våre penninger motte ähnnu rätteligen till rigsens bäste här effter uthskiffte bliffve, och att the kunne bekomme penningerne, som för them tilbörlig tiänist göre kunne, såge vij gerne, ähr och vår vilie och begären, att I dannemän, som till någen ålder kompne äre och mehre förstånd haffve än thet unge selskap, som udi några få åhr uprunnet och upvextt ähr, vele hielpe till, att vij motte bekomme her effter udi vårtt och rigsens tiänist the dugeligeste, smuckeste och starkeste karler, som i eder sockn finnes kunne, och late uthmustre then odugelige och barnslige hoop, som oss och rijkitt för then deell the upbäre ingen tilbörlig tiänist göre kunne. Therutinnen göre I thet oss behageligitt ähr, hvilkitt vij och medt eder altid gunsteligen vele betencke.

Ytterligere käre undersåter, effter thet att then landzände Dalerne ähr ett fålkerijcktt land och finnes opå somblige heemen trij, fyre och sommestedz flere par folck boendes, så att the sig aff theris heemen icke vell hielpe och näre kunne, uten motte sökie annerstädz effter theris näring och bäring och haffve förthenskuld här till dagz myckitt varitt vaane att drage uth i landett och arbetet för theris bärning etc.; så ville vij gärne lagett, så att the, som haffve lust till att förtiäne sig både penninger och annett och icke vele drage ther effter lången väg, schole få arbete nermer vid hånden, som ähr vid våre bergverck både her vid Kåperbergitt, Östre och Vestre

sölff bergen och flere städz, ther vij late haffve bergzbruckning förhänder. I vele förthenskuld, som lust haffve till att förtiäne penninger, sökie till samme bergverck och skole I så vell ther bekomme lijke och skäl för edertt arbete som annerstädz; ther I eder effter rätte haffve. Datum ut supra [Fremendeby 21 Septembris anno etc. 53].

[Stora] Tuna den 25 September.

Qvitto på silfver, tillhörigt Svärdsjö kyrka.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 151, efter en afskrift i Svärdsjö kyrkoarkiv.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kongelige persone i Tuna prästegård then 25 Septembris anno etc. 53 anamedt och upburidt haffve aff her Marcus kyrckeprest udi Svalesiö [*sic*][1]) thette effterscr:ne kyrcke sölff, som udaff förscriffne Svalesiö kyrcke anammedt bleff, först ett monstrantz förgylt med koperfoot, vogh sex löde marc, tolff lodt; trij oförgylte oliekar, vog en löde marc, halfftridie lodt; ett oförgylt ax (i tu stycker), vog halffsiunde lodt; item gammelt sölff i små stycker, vogh tretton lodt. Summa sölff nije löde marc, tu lodt; item ströninger fyretije fem stycker etc. Hvarföre giffve vij förscriffne her Marcus her med qvitt och frij för alt ytermere tiltal um förscriffne sölff. Och täss till ytermere visse lathe vij trycke vårt secret her neden före och med egen hand underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

---

[1]) Kröningssvärds aftryck har den riktigare formen Sverdsiö.

[Stora] Tuna den 25 September.

Qvitto på silfver, tillhörigt Stora Tuna kyrka.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet bl. Stora Tuna kyrkas handl. (n. m. i RA.). Förut tryckt af M. A. Sahlstedt i Stora Tuna . . . minnes-döme (1743), Bil. N. 56, och af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 150—151. Jfr äfven den ofta citerade kopieboken, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij udi egen kongelige persone i Tuna prästegård then 25 Septembris anno etc. 53 anamedt och upburidt haffve aff her Karll, kyrckieherre udi för:ne Tuna, thette effter:ne kyrckiesölff, som utaff för:ne Tuna kyrckie anamed bleff, först ett förgylt monstrantz, vogh sex lödige mark och halff fiortonde lodt; item en förgylt crone med löff och kårlstener åffven udi, vog siu lödige mark och nije lodt; item en kalck medt låck någet förgylt, vog tre löde mark, elffve lodt och tre qvintin; item tu förgyltte spänner, voge tretton lodt och trij qvintin; en oförgylt kädie, vogh halff fiortende lodt, och trij öljekar oförgylte, voge halff fiortonde lodt. Summa sölff tiugu löde mark och elffve lodt; item gamble ströninger fyre stycker etc. Hvarföre giffve vij förbe:te her Karl her med qvitt och frij för alt yttermere tiltael um för:ne sölff. Och tess till yttermere visse lathe vij tryckie vårt secret her neden före och med egen hond underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Sigill.

Säter den 26 September.

Öppet bref angående anslag af tionden från Svärdsjö socken till dess kyrkobyggnads behof.

Efter C. G. Kröningssvärds aftryck i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 152, efter en afskrift i Svärdsjö kyrkoarkiv.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, at vij aff synnerlig gunst och nåde hafve undt och giffvit, som vij och nu medh detta vårt öpne bref unne och gifve till Sverdsjö kyrckios byggningz behof kyrckiedelen aff tijenden, som ther sammastädes uthi nästkommande åhret femtijefyra falla kan. Thet våre cammererer och befallningzmän vetta sig effterrätta. Datum på vår gård Säthra 26 Septemb. anno 1553.

Under vårt secret.

Säter den 28 September.

Öppet bref på tionde till Stora Tuna kyrkas byggnads behof.

Efter orig. bl. Stora Tuna kyrkas handl. Förut tryckt af M. A. Sahlstedt i Stora Tuna . . . minnes-döme (1743), Bil. N. 27, och af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 152.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och giffvit, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff unne och giffve till Tuna kyrckies bygningx behoff en läst af tienden, som ther sammestedz för thetta närvarendes åhr femptije trij fallet och oförlänt är etc. Ther våre befalningsmän och alle andre vethe sig efter rette. Datum på vår gård Sättre then 28 Septembris anno etc. 1553.

Under vårt secret.

Sigill.

Gamla Silfberget den 30 September.

Till Erik Håkansson angående utländska legoknektar, om arbetsfolk och fetalier till bergverken samt om modeller till kedjesmidet vid Lindesberg m. m.

Riksregistr. 1553, fol. 76 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij ähre tilfridz, Erich Håkonsson, att tu later the knechter komme till vår son Erich, som herttuginnen till Sachsen honom tilskickett haffver. Men the ädelemän tu later förstå för hoffjunckere tiäne vele, achte vij föge, effter tu meener, att the ähre icke myckitt gode lijke och then ene udi Lybeck född vare skall. Item ähre vij och tilfridz, att thet annatt selskap, som Christoffer Trumeter hitt inschickett haffver, måge bliffve antagne i vår tiänist, men skoomakeren haffve vij inthet behoff, effter han icke stöffler göre kan etc.

Vijdere, som tu giffver tilkenne, att i Finland udi thette åhr ganske skröpelig årssvextt bliffven ähr, och aff then landzände giffver folkitt sig förthenskuld myckitt hijtt utöffver för hunger skuld etc., så såge vij gerne, att thet folck, som thäden kommer och till Stocholm, motte komme till våre bergverck, och haffver vår fougte opå Lindesberg latid oss förstå, thet han till bruckningen storligen en stoor hoop arbetes folk behöffver. Tu viltt förthenskuld förskaffett, att ther häden med thet alderförste en hoop arbetesfolk komme måtte.

Ähr och vår vilie, att tu skaltt lathe thenne fetalie, som udi thette inneluchte register antecknett ähr, oförsummeligen komme till Arboge eller Köpung, anthen medt någon skute eller galeijde.

Ytterliger må tu vette, att vij haffve latidt smijde en kädie vid Lindesberg, som man skulle bruke till kar-

toge lodt, hvilke vij tig nu tilschicke etc. Så tycker oss, att lenkerne ähre för myckitt store och långe, och opå thett att smeden, som thenne kädie smidt haffver, motte göre en hoop såsom the bäst kunne tiäne, vele vij, att tu skall late sende honom rätte skampeluner, huredane the vare skole, både till kartoger, slanger, tesliges till falkuner, falkeneter och alle andre slag, som behöffves vele, och hure store lodt opå hvartt slag aff samme kädier vare schole. Thette icke försumendes. Datum Gamble Sölffbergitt 30 Septembris anno etc. 53.

Zedula.

Um Adrian Gulskeijder vette vij icke annett svare, uten att tu motte fliteligen förhöre medt Mårten Myntescriffvere, huru myckitt guld och sölff han ähr oss skyllig, och seden tig vinleggie att fordre thet utaff honom, för än han hugger sin koss aff landett; må tu och medt thet förste late oss förstå, hure myckitt thet löper, och um vij aff honom någen betalningh haffve att förmode. Datum ut in litteris.

Vestra Silfberget den 3 Oktober.

Beställningsbref för Jakob Snickare.

Riksregistr. 1553, fol. 80.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij ifrå thenne dagz dato haffve på nytt tagitt och annamatt, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff tage och anname thenne breffvijsere Jacob Snidkere udi vår tiäniste för en snidkere, så att han samme sitt handverckie opå vårtt och cronones slott Vadstena och annerstädz, ther vij honom behöffve kunne, till thet flijteligeste och troligiste bruke skall och älliest vare oss och våre unge liffzerffvinger tro, huld och rättrådigh udi alle måtte, schade

och nackdeell udi tid förekomme och affvende effter sin ytterste förmögenheet och förstånd etc. Och haffve vij loffvedt och tilsagtt honom årligen till lön och underhåld penninger etthundrede march ortuger, engilst tije alner, maltt fyre pund, råg fyre pund, oxe en, svijn ett, fåår tu stycker, smör en halff tunne, lax en halff tunne, ströming en halff tunne, torsk en halff tunne, finske gedder sex [L]ꝛ och frijtt huss och våning etc. Ther våre befalningsmän och alle andre vette sig effter rätte. Datum Vestre Sölffbergitt 3 Octobris anno etc. 53.

Under vårt secrett.

Kungsör den 12 Oktober.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående hans leverans af nors till Stockholm, om borgerskapets i Viborg olagliga sjöfart på Reval och om en böss-smed från Vesterås.

Riksregistr. 1553, fol. 80 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 138.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått utaff tin scriffvelse, Måns Nielsson, att tu haffver schickett till Stocholm en hoop norss ved tusende taell etc. Så vele vij ingelunde, att tu her effter then norss, som tu utskicker, ved tusende taell reckne skaltt, uten att tu skall leffverere samme norss udi tunner och effter tunne taell.

Som tu later förstå, att borgerne i Vijborg hade achtedt segle till Räffle utöffver vårtt förbodh etc., så vette vij inthet annatt att svare ther till, uthen att the måge nogett bliffve straffet före sådane theris olydne, så att the läre achte hvad förbodh haffver inbäre etc.

Um then byssesmedh tu begärer, haffve vi latidt tilscriffve vår befalningsman opå Vesterårs Söffrin Juthe, thet han tig en förskaffe och tilskicke skall etc. Så ähr vår vilie och befalning, att tu skaltt förskaffe samme

byssesmed några unge karler och drenger, som han samme sitt handevercke läre måtthe, hvilke man seden både ther opå Vijborg och flerestädz i Finland bruke kunne. Vettendes tig her effter rätte. Datum Örenn 12 October anno etc. 53.

Kungsör den 12 Oktober.

Qvitto för Joen Bagge på årstaxan från Pedersöre socken.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Förut tryckt af K. G. Leinberg i Handl. rör. Finska kyrkan och presterskapet, Saml. 2 (1893): s. 389, efter en afskrift (?) i Finlands statsarkiv.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kon:ge perssone opå vår gård Konungzör then 12 Octobris anno etc. 53 anammedt och upburid haffve aff vår fougte udi Östrebotnen Joen Bagge tiugu ungerske gyllene, som var taxen aff Pederssör pro anno etc. 53 etc. Hvarföre *etc.* Och täss till ytermere visse lathe vij tryckie vårt secret her neden före och med egen hand underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 21 Oktober.

Qvitto för Joen Bagge på skinnvaror, aflämnade i skatt af lapparne i hans befallning.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij genom vår tienere och cammerscriffvere Morten Tomesson på vår gård Konungzör then 21 October anno etc. 53 anamedt och upburid haffve aff vår fougte udi Östrebotnnen Joen Bagge thesse skijn varur, som är mårdskijn trettije två stycker, bäffver skijn två stycker, uterskijen två stycker,

samfång halfftrettende timber och lappehosser ett par, hvilke skijn han udi skatt aff lapperne i hans befalning pro anno etc. 53 upburid hade etc. Hvarföre *etc.* Och thess till visse låthe vij trycke vårtt secret her neden före och med eghen hand underschriffvet. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 21 Oktober.

Qvitto för Joen Larsson på inköpta skinnvaror.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen konung:e persone opå vårtt slott Vesterårs then 21 Octobris anno etc. 53 anammett och upburidtt haffve aff vår fougte udi Mælpade Joen Larsson mårdar fyre stycker, som han för våre skattpenninger kiöptt haffver, stycketт för fempton örer, löper peninger halffottende marc. Hvarföre *etc.* Och tæss till ytermere visse låthe vij trycke vårtt secret her neden före och med egen hand underscriffvitt. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 23 Oktober.

Qvitto för Lars Fleming och Olof Larsson på öfverblifna tärpenningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, ath vij udi egen kon:ge perssone opå vårt slott Vesterårs then 23 Octobris anno etc. 53 anammedt och upburidt haffve aff oss elskelige våre trogne män Lasse Fleming till Nynäs och Oloff

Larsson daler ett hund[r]ett ett stycke, som öffverbleffne våre utaff the tuhundrede daler vij them senest lothe leffverere till täre penninger till Danmark etc. Hvarföre *etc.* Och täss till ytermere visse lathe vij tryckie vårt secret her neden före och med egen hond underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 24 Oktober.

Qvitto för Mats van Klefven på inlevereradt silfver, uppburet efter Birger på Kumogård.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen konung:e persone upå vårtt slott Vesterårs then 24 Octobris anno etc. 53 anammett och upburidtt haffve utåff vår fougte på Ulffzby gård Matz van Cleffven thette effter:ne sölff, som hann upburid hade effter Birge på Cuma gård, först ett förgyltt bälte, upslagett på rött flögell, vog tilhope med remer och flogellett två löde marker, tije lod; oförgyltt sölff fyre stop, voge tre löde mark, ett qvintin; een oförgyltt kædie med ett kors, vog halff tijende lod; två skeder voge halff ottende lod; summa upburidtt sölff halff siuende löde mark, trij lod, ett qvintin etc. Hvarföre *etc.* Och thæss till ytermere visse late vij trycke vårtt secret her neden före och med egen han[d] underschriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 27 Oktober.

Qvitto för Hans Gammal på köpeskillingen för en skeppsandel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, ath vij udi egen kon:ge perssone opå [vårt] sloth Vesterårs then 27 Octobris anno etc. 53 anammedt och upburid haffve aff vår tro undersåte och borgere udi Stocholm Hans Gammell tuhundrede daler på then skepzparth han utaff oss udi förlidne sommer köpt haffver etc. Hvarföre *etc.* Och täss [till] ytermere visse lathe vij trycke vårt secret her neden före och med egen hond underscrifvit. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 27 Oktober.

Till menige allmogen i Växjö stift angående utgörandet till de fattiges underhåll dels af tionden från svedjeland och dels af Sigfridsskäppan.

Riksregistr. 1553, fol. 81. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. t. Sveriges reformations- och kyrkohist. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 370—373, och af C. G. Södergren i Småländska archifvet, D. 1 (1859): s. 217—219.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder dannemän alle, våre och cronones skattskyllige bönder och menige almoge, som bygge och boo udi Vexiö stigtt, vår gunst och nåde tilförende, giffvendes eder tilkenne, att vij haffve förnummet, thet somblige ebland eder, som bruke svedieland, vele ingen tiende göre aff then sädh, som Gud alzmechtig eder opå sådane svidieland förläner, uthen seije, att thet ähr nog myckitt, som I göre, när I allenest någen tiende göre aff then sädh, som I udi edre egne sädes-

gärde få utaff åkren. Sådant taell ähr för Gud och all verlden orätt, ty Gud alzmechtig mångestädz udi then helge scrifftt haffver sielff buditt och befaledt, att man skall göre tiende icke allenest aff all sädh, uten aff all annen fruchtt, som han later vexe opå jordenne etc. Och effter en partt ebland eder samme Gudz befalning fast ringe achtet haffve, therföre haffver och Gud medt hårde åhr latid edher thet undgälle, så vell the oskylle (hvilke ebland the orättfärdige ähre besittiendes och boo motthe), som the skyllige och ohörsamme. Ähr och befruchtendes, att um man icke ähn nu vill achte Gudz bud och befalning mehre här effter ähn som här till (ty värr) skedtt ähr, varder dhå större och hårdere straff effterfölgendes etc. Så kenne then alzmechtigeste Gud, att vij nödigtt såge, thet våre fattige undersåter för olydnen och orättfärdigheten, som medt sådane orätt tiende brukes pläger, straffede och plågede bliffve skulle; vele förthenskuld eder alffvarligen haffve förmante, att I ähn nu rätte edher heller sielffve och göre then deell Gud eder haffver befaledt, så framptt I vele må väll och icke förorsake och nödge hans guddomelige machtt och krafftt till att straffe eder så hårdelige, att både I och edre effterkommende till thette liffz välfärd och eders siels saligheet udi störste farlighett uttsatte bliffve och till evige tid förderffvede, hvilkitt uten tviffvell them varder öffvergångende, som medt orättfärdighetene umgå och sig icke umvände och bättre vele etc.

Ytterligere haffve vij förstått, att några ebland eder ähre och myckitt ovillige till att utgöre then Sigfridz skeppe, som the fattige udi spetaledt sig till hielp haffve skulle etc. Så synes oss, att the som ther medt lathe sig finne ovillige, ähre kompne myckitt longtt utaff rette vägen, ähre och icke rätt undervijste hvad fördeel ther medt följer, att man hielper the nödtörfftige och rätte fattige. Och vette I dannemän, som till någen mogen

ålder kompne ähre, hure många partij både muncker och nunner och annet selskap I haffve hollitt udi förtijden medt edre almosser och aldrig ett ordh ther emott knorret eller sagtt thet vare för myckitt, och var doch altsammens fåfängtt, ty sådane muncker, nunner och slickt selskap, som inthet annet hade medfare ähn lögn, bedrägerij och all skalckheet, vore icke the rätte fattige, som Gud alzmechtig hade buditt och befaledt att hielpe, uten the fattige, som Gud biuder, att man skall hielpe och förfordre, ähre the arme stackere, som nu ähre udi spetaler, halte, blinde, lamme och andre flere, som under sådane plåge och motgång äre, att the icke medt theris anletes svett och arbete kunne förverffve theris föde och cläde. Um sådane fattige haffver och then alzmechtigeste Gud sielff sagtt och utloffvedt, att han hundrett dobbeltt igen vill vedergälle hvad som them hulpitt bliffver etc. Therföre vij eder trogne undersåter här medt ähn nu vele fördtt haffve opå rätte grunden um edre almosser, förhåppendes, att um I vår nådige undervijssning tacknemligen anname och eder ther effter rätte och skicke vele, skall eder thet icke ångre, uthen I skole förnimme, att thet skall vare eder nyttigtt och gagneligitt icke allenest her opå jordenne, uthen och så till thet evige lijff och salighett etc. Gud eder befalendes. Datum Vesterårs 27 Octob. anno etc. 53.

Vesterås den 28 Oktober.

Öppet bref till allmogen i Åsheda, Nottebäcks och Granhults socknar angående körslor till slottsbyggnaden vid Kronoberg.

Riksregistr. 1553, fol. 82 v.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder trogne undersåter, dannemän alle, som bygge och boo udi thesse effter:ne

sockner i Upvidinge häredt, som ähr Åsseda, Nöthebäck och Granhult, vår gunst tilförende etc. Eder är vell vitterligitt, dannemän, hure stoor möde och arbete the dannemän haffve hafftt, som boo närmest ved kalkebergitt udi Kijlbo fierding och nor i Upvijdinge häredt, så att the her till haffve både brutidt kalckstenen och seden förtt mesteparten aff samme steen fram till then bygning, som vij opå Cronebärg till menige rigsens beskydd och bäste late förhender haffve. Så förnimme vij, att thet vill vare både the dannemän, som nämest kring om bärgitt boo, så och the andre, som boo i thet näste häredt och tilförende sådane kalcksteen framköre pläge, för myckitt tungtt her effter att framfordre allen kalckstenen, som till bygningen behöffves; therföre vij ytterligere hielp till sådane steenkörning haffve måtte. Och effter I, dannemän, som i för:de sochner bygge och boo, haffve icke myckitt lång väg till för:ne kalckbärg, therföre ähr vår gunstige vilie och begären, att I vele komme oss och cronen til hielp och undsättning udi nestkommendes vinter, hvar man medt fyre lass kalcksteen, framkörendes them, när förste åkeförett kommer, till för:ne Cronebärg; ther udinnen göre I thet oss behageligitt ähr, hvilkitt vij och gunsteligen medt eder vele betencke. Datum Vesterårs 28 Octobris anno etc. 58 [ɔ: 53].

Vesterås den 28 Oktober.

Öppet bref för birkarlarne i Vesterbotten med erkännande att de till K. Maj:t inlevererat ersättning i penningar och varor för den af dem under flera år uppburna lappskatten.

Efter originalet bl. 'Kon. Gustaf I:s bref' i RA. Jfr äfven den ofta cit. kopieboken, tillh. saml. K. bref 1523—60 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Vesterårs then 28 Octobris

anno etc. 53 anamedt och upburidt haffve aff våre undersåther bijrckarlne udi Vesterbothnen thesse effther:ne partzeler, som är först ungers gull ethundrede tiugu stycker, peninger trijhundrede marck ortuger, svartt bäffverskijn tu stycker, svartte grå räffver tu stycker, jerffskijnn siu stycker, ulffskijnn fiortten stycker, mårdskijn tiugu fem stycker, jerffskijns feldh tu stycker och biörnskijns feldh ett stycke, hvilcke partzeler the oss giffvett och förnögdt haffve, för thet the icke haffve giordt oss eller våre befalningzmän rede och regenskap för lappeskatten the udi monge förlidne åår i lappemarcken upburidt haffve etc. Hvarföre *etc.;* och thess till yttermere visse *etc.* Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

(Spår af sigill.)

Vesterås den 3 November.

Öppet bref för Olof Björnsson på skattefrihet för en gård.

Riksregistr. 1553, fol. 85.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undtt och förläntt, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff (oss till en behaglig tid) unne och förläne thenne breffvijssere, vår tiänere Oloff Biörsson, halffparten aff en vår och cronones gård benempd Brasta [*sic*], liggendes udi Ångermanneland i Näter sockn (hvilken halffpartt en be:d Michell Erichzson besittidt och brukett haffver) frij för vår och cronones skatt och andre utskylder, som aff samme gård utgå pläge; doch med sådane vilkor att för:ne Oloff vårtt gagn och bäste medt våre fiskerij i för:ne Ångermanneland opå thet troligeste att achte skall sig beflijte; ther våre befalningsmän *etc.* Datum Vesterårs 3 Novemb. anno etc. 53.

Vesterås den 6 November.

Qvitto för Gustaf Olsson [Stenbock] på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1531—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligt, ath vij udi egen kong:e persone opå vårt slott Vesterårs then 6 Novembris anno etc. 1553 anamed och upburid haffve aff oss elskelig vår tro man och rådh her Göstaff Olsson till Torppa etc. daler fyretije fem stycker, som öffverbleffve aff then summa vij till Holland effter vijn anno etc. 52 schickedt hade etc. Hvarföre *etc.* Och täss till ytermere visse *etc.* Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 7 November.

Öppet bref till allmogen i Hagunda härad angående tionden.

Riksregistr. 1553, fol. 85 v.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, trogne undersåter, alle våre och cronones skattskyllige bönder, landboer och menige almoge, som bygge och boo udi Hagunden i Upsale stigtt, vår gunst tilförende etc. Vij haffve förstått, att somblige aff eder göre ganske skröpelige in i kyrckieherbergen thet, som eder bör att göre udi tiende, ändoch eder dannemän alle nog vitterligitt ähr, hurelunde vij tijdtt och offte i tesse förledne åhr genom våre mandater, breff och förmaninger haffve rådtt och buditt eder och then menige man her udi rijkitt, att hvar udi sin stad effter Gudz befalning och skickelsse skulle redeligen och uthen falskheet göre sådane eders tiende ifrå eder, hvilken våre christelige och gode förmaninger (Gud

bättredt) hoss en stoor partt aff eder föge fruchtt eller nytte giordtt haffver; förty vij motte ju årligen förnimme och höre stoor clagemåll i then motten, att tienden, ju lenger ju meher, åår ifrå åår förminskett och förfalskett bliffver, och att somblige aff eder göre lithen redeligheet ifrå sig och en partt platt inthet, hvilkitt oss ingelunde står till att lijde, effter thet ähr icke allenest emott Sverigis lag, uten jemvell tvertt emott Gudz egen schickelsse, ordinantia och befalning, ther han buditt och befalett haffver, att hvar och en skall göre rätte tiende aff altt thet, som honom um årett tilvexer etc. Hvarföre vele vij ähn nu udi then bäste mening råde, biude och förmane eder alle sammens och hvar besynnerligen ved sitt nampn, att I udi then måtten vele rätte eder sielffve, utgörendes eders tiende aff hvete, rogh, korn, haffre och altt annett, effter som thet sig retteligen böör och Gudz lagh kräffver; hvar thet icke skeer, dhå kunne I dannemän icke förundre, att vij late straffe ther utöffver effter Sverigis lag, som för annet dölzmåll eller tiuffnet, ther hvar och en må vette tage sig till vare före. Och biude vij her medt kyrckieherrerne udi för:ne Hagunden, att the samfältt medt kyrckie verderne hvar vid sin kyrckie eller sitt prestegäld vele haffve ther ett nöge upseende medt, bescriffvendes granneligen och beskedeligen alle theris sockne mendz nampn och [hure] myckitt hvar och en aff them förer in udi kyrckeherbergett, synnerligen hvartt slag för sig, hvete, råg, kornn, haffre och alle hande sädh. Hvilkin aff presterne thetta försummendes varder, skall ther utöffver straffett varde, effter som thet sig böör; ther hvar och en sig effter rätte må. Datum Vesterårs 7 Novembris anno etc. 53.

Vesterås den 10 November.

Qvitto för Per Olsson på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konng:e persone upå vårtt slott Vesterårs then 10 Novembris anno etc. 53 annamedt och upburidt haffve aff vår tienere Peder Olsson peninger ett hundrett marc ortuger, som han utåff vår camererer Jacob Teijtt till att löne någett folck med udi Gestringeland annamede etc. Hvarföre *etc.* Och thäss till ytermere visse *etc.* Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 10 November.

Qvitto för Severin Jute på guld och silfver, erhållet i utbyte mot spanmål af de fattige i Vesterås.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone på vårtt slott Vesterårs then 10 Novembris anno etc. 53 annamedt och upburidt haffve aff vår befalningsman på för:ne Vesterårs Söffverin Juthe ungerske gyllene sex, croner två, rens gyllene en, gulringer två, then ene vogh halffsiunde renske gyllene, item en sölffkädie förgyltt, som var funnen i skogen, hvilkett guld och sölff vij lathe anname aff the fatige i för:ne Vesterårs och therföre lothe giffve them spannemåll etc. Täss till visse etc.

Gostavus.

Vesterås den 12 November.

Till Henrik Claesson [Horn] och Jöran Fincke angående uppgifter om den finska adelns inkomster till ledning vid beräkningen af dess rusttjänstskyldighet.

Riksregistr. 1553, fol. 86 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, Henrick Claesson och Jören Fincke, att vij för merckelige och högeligen anliggende rigsens nödtorfftер skuld endeligen medt thet förste vele vette en viss beskeed opå all then finske adelens upbörd, synnerligen hure myckitt hvar haffver i årlige renthe och upbörd både aff theris egne arffvegodtz, så och aff the förläninger vij them nådeligen haffve effterlatidtt, opå thet man ther utaff vette måtte, hure myckitt folck och många rustninger, som hvar och en bör holle till vår och rigsens tienst, hvar umtrenger etc. Ähr förthenskuld vår alffvarlig vilie och befalning, att I samptligen utaff för:ne adell visse register oförsumeligen ther opå fordre schole och strax förhöre, hure myckitt hvar och en för sig till thet meste udi ytterste nödh och farlighet aff thet the haffve till att beskydde och försvare rikitt medt, när umtrenger, holle vele. Och så snartt I medt menige adelen i för:ne Finland eder ther um haffve beslutidt, måge I dhå eders alffvarlige mening oss förständige, schickendes oss och ther medt tilhånde visse och clare register opå hvars och ens renthe och upbörd, och hvad som hvar för sich rikitt til hielp och bijstånd udi [thet] ytterste göre vill etc. Thette I ingelunde försume vele. Gud eder befalendes. Datum Vesterårs 12 Novembris anno etc. 58 [ɔ: 53].

[Vesterås?] den 12 November.

Till utvald konung Erik angående tillsyn med omskrifna förhållanden vid Salberget.

Riksregistr. 1553, fol. 90.

Vår faderlige, kärlige helsan medh Gudh alz:e tilförende. Elskelige käre son, oss förundrer, att Erich Matzon hafver intett mindre tagit medh sigh til Sale bergett än tolf tusende mark penninger til sölfköpett, och befruchte vij, att han, thesslikest Oluf Knutsson och Lenartt, före tig icke altt rett utti saken. Tu vilt för then skuld see tigh vissligen före och granneligen ransake, huru the store penningesummor, som til sölfkiöpett uttfångne af Lenardt uttlagde eller uttgifne äre, och um ther medh vårtt gagn och beste söcht är; vij schole och troo, att för:ne Lenart bruker the penninger han af cammeren hafver annammat icke allenest till vårtt sölfköp, utan och så til sin egen fördeel och tiläfventyrs opå rente, effter han uttaf hvartt åhrs upbörd store inventaria uti penninger, när han sin rekenskape opå köpe sölfvet beslutet, hafver. Vij förnimme och, att vid bergett falle åhrligen store summer sakörers penninger, them man kallar söfrepenninger; så vette vij icke, huru med them blifver handlett, hvem them hafver i upbörd eller uttgift. Tu vilt för then skuld flitteligen ransake och förhöre, om oss icke skeer någon skalkheet medh samme sofrebopenninger. Sammalunde ähr vår vilie och begären, at tu vilt grannerligen förhöre och ransake, huru myckin ved och koll til brukningen i thette åhr både för vår fordring, så och för hielp och elliest framkommit är. Vij befruchte och nogh, att ther med handles understundom icke myckit troligen, efter vij ther opå ingen viss rekenskap hafve bekommit, vete icke heller

till någon rett rekenskap um samme partzeler tilgå. Och skole vij troo, att oss skeer och stor skalkheet med samme partzeler, utti så motte att ther skrifves fast mer ähn ther åttgår, så att när man tilmaker 20 stafverum, skrifves up väll till 30 staffverum. Utti lijke motte skole vij och troo med kålen handlett blifver. Tu viltt för then skuld ther medh hafve hemeligen ähn nu ett nöge upseende, at tu rett kunne komme under vädret, huru utti the stycker handlett blifver. Befalendes tig Gud alz[mectig]e. Datum Stocholm [!] then 12 Novembris anno etc. 53.

Vesterås den 13 November.

Till Joen Bagge angående ärjemarken i Österbotten och om presternas rätt till likstol.

Riksregistr. 1553, fol. 87 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 205—206.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Vij lothe tig nogsamptt förstå vår vilie och mening, Joen Bagge, um then eriemarck, som lyder till Östrebothnen. Biude tig förthenskuld, att tu tig ther effter rätter, förskaffendes att cronen ther medt förbättredt bliffve motthe.

Thernest haffver tu nogsamptt förstådt menige manz besväringer emott presterne um then lijkstolen etc. Så mhå tu seije presterne till, att the motte hålle sig vid thet, som christerligitt och tilbörligitt ähr, och ved Sverigis lagh, och att the ther utöffver menige man um lijkstooll eller annet ingelunde schole besväre etc. Datum Vesterårs 13 Novembris anno etc. 53.

Vesterås den 17 November.

Öppet bref för Joen Fiärse angående Värnanäs gårds brukande.

Riksregistr. 1553, fol. 87 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij opålagdtt och befalet haffve thenne breffvijsere, vår tiänere Joen Fiersse, att han opå våre vägne skall uptage och tilpynte vår gård Värnenäss, som en tidh lång så gott som för fäfoth legatt haffver, och haffve vij honom befalet att anname till samme gårdz behoff Södre Värneby, Stuffvenäss och Qvärnen, att han thett altt tilhope haffve och bruke skall. Och skall han vare förplichtig att förbättre samme gård både medt åker, eng och annet mehre effter sitt bäste förstånd och ytterste förmögenheett. Sammelunde skall han och vette att göre god beskeed opå all then deell han till för:ne gårdz behoff upbärendes och utgiffvendes varder. Tesliges haffve vij honom befalet, att han skall upsökie sig några smuchke dugelige karler aff the knechter, ther nämest um kring Vernenäss ähre besittiende eller ther finnes och vistes pläge, hvilke honom på våre vegne till vårtt gagn och bäste bijstånd göre schole; doch måge samme knechter understundom bliffve heme till theris eigitt och achte opå sitt gagn och bäste medt sådane vilkår, att the ju finnes vederrede, ee när för:ne Joen them haffver behoff att bruke opå våre vägne etc. Vij vele och late underhålle the knechter, som honom opå våre vägne lydige ähre till vårtt gagn och bäste, så att the ingen nöd haffve schole. Ther hvar och en må vette sig effter rätte. Datum Vesterårs 17 Novembris anno etc. 53.

Vesterås den 17 November.

Till Germund Svensson [Somme] angående biträde åt Joen Fiärse vid brukandet af Värnanäs gård.

Riksregistr. 1553, fol. 88 v.

Vår gunst etc. Schall tu vette, Germund Svensson, att thenne breffvijssere Joen Fiärsse haffver rächt oss hånden, och haffve vij honom tilsagtt och befalet, att han oss en affvell udi Värnenäs uprätte skall, och skall ther tilleggies Södre Värneby, Stuffvenäss och Qvernen etc. Så ähr vår alffvarlige vilie, att tu samme Joen behielpelig vare skall till samme affvels uprettning både med råd och hvad deell han ther till behöffver, och kunne vij vell tenckie, att thet selskap ther boo udi Södre Verneby och flerestädz ther um kring skole icke unne thenne Joen Fiersse myckitt gott, effter han opå vårtt gagn och bäste achte och vare skall. Hvarföre ähr vår alffvarlig vilie och befalning, att tu honom till hielp och bijstånd förskaffe skall två eller tre rother dugelige och trogne knechter aff them ther näst ved handen hemme ähre, som kunne hielpe till att försvare hvad deell som för:ne Joen opå våre vägne vederkennes. Tu viltt och till thet fliteligiste förmane samme knechter, att the göre hvad deell för:de Joen them till vår fördeell och bäste befaler, och må tu seije them, att när vij förmercke, att the vele lathe sig velvillige finne och bruke opå vårtt gagn och bäste, vele vij dhå förbättre theris lön och elliest bevijsse them all gunst och nåde, så att the oss schole betacke etc. Vij haffve och nu latid giffve för:de Joen Fiersse otte marker ortuger och sex alner cläde, att han sig thess velvilligere och trognere emott oss skall befinne late. Vijdere må tu förskaffett medt Sigfrid Jönsson, att han later offte:de Joen Fiersse bekomme aff Öland så myckin

boskap, både gode miölkekör, fåår och svijn, som han till att uprette affvelen medt kan behöffve etc. Datum ut supra [Vesterårs 17 Novembris anno etc. 53].

Vesterås den 18 November.

Qvitto för Arendt Stensnidare på en safir.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konng:e persone på vårt slott Vesterårs 18 Novembris anno etc. 53 annamett och upburidt haffve aff vår tienere Arendt Stensnidere en saphier, som Josth Gulsmedh upå våre vegne honum till att försmide öffverantvardett hade etc. Tess till visse etc.

Gostavus.

Vesterås den 20 November.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] med begäran om upplysningar angående hans hälsa.[1])

Fragment i Riksregistr. 1553, fol. 89.

Vår synnerlig gunst etc. Effter thet, käre her Steen, I vore myckitt svage senest I heden droge ifrå Vesterårs och I seden inthet haffve latidt oss förstå, um thet bliffver något bättre med eder, — — — —.

---

[1]) Rubriken lyder: Till her Steen Erickzsön att han later Kong:e M:tt förstå, um thet bliffver något bättre medt hans siuckdom etc. Datum Vesterårs 20 No. anno etc. 53.

Vesterås den 22 November.

Till Håkan Verme angående skattelindring för två bönder, som varit utsatta för vådeld.

Efter afskrift i Upplands handl. 1553: N:o 2 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Veett Håken Verme, att tesse våre undersater Oloff Ericsson i Sparsetra by och socken och Niels Clemetsson i samma by haffve her för oss clageligen berettedtt, att te stor skada aff våde eldh lidit haffve och för then skuldh ödmiukeligen begärett någen medell opå teres skatt etc. Så äre vij tilfriidz att effterlåta them heste ståndett frij udi thet årett 53, ther tu vest tig effter retta. Datum Vesterås 22 Novembris anno etc. 1553.

Vesterås den 23 November.

Qvitto för Erik Spåre på testamentssilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konng:e perszone på vårtt slott Vesterårs then 23 Novembris anno etc. 53 annamedt och upburidt haffve aff vår befalningsman udi Helsingefors Erich Spore ett sölff stoep, ett korsått och två ungerske gyllene, som framlidne her Bertill i Victis oss udi testamente giffvit hade etc. Hvarföre giffve vij för:ne Erich Sporre her med qvitt ock frij för alt ytermere tiltaell um för:ne sölff och guld. Och täss till ytermere visse låte vij trycke vårtt secrett her nedenföre och med egen hond underscriffvit. Datum loco et tempore ut supra etc.

Gustavus.

Vesterås den 27 November.

Till Bertil Jöransson [Mjöhund] angående Vekkelaksknaparnes skatt.

Enligt R. Hausens aftryck i Bidrag till Finlands hist., D. 3 (1904): s. 289, af en afskrift från slutet af 1600-talet bland Biogr. i Finlands statsarkiv. Förut tryckt äfven af V. G. Lagus i Undersökn. om finska adelns gods och ätter (1860), s. 560.

Gustaff *etc.* Vår gunst tillförende. Oss förundrar, Bertil Jörensson, att tu hafver skyndat hijt till oss thesse frälssemän uthaf Veckelax sochn och icke skickat oss ther hoos någon undervisning, huru högt tu hafver skattlagt theras hemman; och hafva the skrifvit opå ett register, huru mykit the här till uthi skatt uthgiort hafva, hvilket register vij skulle [ɔ: skicke] tigh här innelyct tillhanda. Och synes oss uthaf samme teres register, att hvar the icke ther [mera] uthgiort i skatt, då ähr vij medh theras skatt föga behulpin; och må tu förtenskuld förstendiga oss framdelz, huru thet hafver sig medh samma frälsezmän, vetandes tig häreffter rätta. Datum Vesterås 27 November anno 1553.

Vesterås den 28 November.

Förläningsbref för Axel Nilsson [Banér] på all skattefisk i Edebo, Häfverö och Harbo socknar.

Efter en i RA. förvarad afskrift af originalet i Sjö arkiv (n. m. på Trolleholm).

Vii Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för välvillig och hulle tro tieniste, som oss elskelig vår tro man Axell Nilsson till Djursholm oss och vårtt rijke Sverige her till dagx troligen giordt och bevist haffver och än nu yttermere her effter göre och bevijse må och skall, haffve undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårtt öpne breff unne och förläne honom (oss till en behagelig tijdh) all then skatte-

fisk, som faller hoss bönderne udi hans heele förläning, som är udi Edbo, Häffver och Harbo sockner. Män then tulfisk ther faller skall läffvereres årligen till Örby, Österby eller andre våre gårder, ther han mäst kan behöffves; biudendes förthenskuld våre befalningsmän och alle andre, som för våre skuld vele och schole göre och lathe, att the icke göre förbemälte Axel Nilsson her emott hinder, platz eller förfong. Datum på vårtt slott Västerårs 28 Novembris anno etc. 1553.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Vesterås den 30 November.

Till Nils Tulesson samt borgmästare och råd i Arboga angående inrättandet af en skola därstädes.

Efter en i RA. förvarad afskrift af originalet i Arboga stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Vetter Nils Tulesson sampt borgemestere och rådh i Arboge, att vij gunsteligen haffve undt och effterlatijdh thenne breffvijsere, her Jacob Pedersson, att han må uprette en schole udi Arboge, och haffver han utloffvedt, att han opå thet fliteligiste vill läre både edre och flere gode mändz barn, som honom bliffve anthvardede. Så är vår villie, att I vele förskaffet, att han motte få ther i staden strax några unge drenger til att läre för lijke och skääl. Och ther mån förnimmer, att han gör sin flijtt och till scholemestere embete skickelig är, skall han dhå få yttermere hielp och underholdh framdelis. Ther I eder effter rette vette. Datum Vesterårs 30 November anno etc. 53.

Utanskrift: Till vår tro tienere och befalningsman udi Åkerbo häredt Nils Tulesson sampt borgemestere och råd udi vår köpstad Arboge etc. gunsteligen.

Vesterås den 1 December.

Qvitto för Erik Håkansson på penningar och silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen k. perssone opå vårt slott Vesterårs prima Decembris anno etc. 53 annamett och upburidt haffve aff vår tro tienere och befalningisman upå Stockholm Erich Håkonsson thesse effter:ne partzeler, som är korsåter fyre stycker, daler tiugu ett stycke, trij sölffstoep voge tillhope fyretije ett lodt, nije sölffskeder voge tilhope tiugu otte lodt, hvilke partzeler för:ne Erich effter vår framlidne tienere Jöns Olsson både för thet han oss skyldig var, så och udi testamente annamett hade etc. Hvarföre etc.

Gostavus.

Vesterås den 2 December.

Qvitto för Erik Matsson på silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e perszone på vår slott Vesterårs then 2 Decembris anno etc. 53 annamett och upburidt haffve aff vår camererere Erich Matsson oförgyltt sölff etthundrede tiugu fyre lödige marcker, tije lodt, hvilkitt sölff han udi vår rentecammer anno etc. 51, 52 och 53 utaff våre fougter upburidt hade. Tess till visse etc. [Datum] loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Vesterås den 8 December.

Öppet bref på en tomt i Vesterås för domkyrkosysslomannen där.

Riksregistr. 1553, fol. 91. Jfr en annan afskrift i Skoklostersaml., folio N:o 23, s. 543.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och effterlatitt, att then tompt, som ligger norden domkyrken utti Vesterås och kalles Prostetompten, skal efter thenne dagh lyde til domkyrkien, så att then som är iconimus skal samme tompt byggie och besittie. Ter våre befalningzmän och alle andre måge vette sigh efter rätte. Datum Vesterås then 8 December åhr etc. 53.

Vesterås den 8 December.

Öppet bref för Vesterås domkyrka på en qvarn i Skultuna.

Riksregistr. 1553, fol. 91. Jfr Skoklostersaml., folio N:o 23, s. 551.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlige gunst och nåde hafve undt och efterlatit, att then vatnqvarn, liggiendes utti Skulftuna sochn, skal her efter (oss til en behagelig tijdh) lyde under Vesterås domkyrkie, sååå att then som är econimus skal uttöfver samme qvarn råde och henne förestå; doch medh sådane vilkor, att han åhrligen skal gifva vår befalningzman opå våre vegne then tull, som ther åhrligen bör afgå. Ther våre befalningzmän måge vete sigh efter rette. Datum Vesterås then 8 Decembris åhr etc. 53.

Vesterås den 10 December.

Till Erik Håkansson angående silfvertråd och tyger till prinsarnes behof, om ransakning rörande ett dråp och om kläder åt K. Maj:ts drängar.

Riksregistr. 1553, fol. 91 v.

Gustaf. Vår gunst tilförende etc. Vij hafve af tin skrifvelse förnummit, Erich Håkensson, att Henrich Camersven af köpsvennerne i Stocholm några partzeler hafve vill til våre söners Erichz och Magni behof. Så äre vij tilfridz, att han må tage ett eller halft annet pund sölftråd, och förmode, att han kan hielp sigh ther medh. Sammalunde äre vij tilfredz, att han tager then fiolbrune sammet och karteken, som förbe:te våre sönner hafve begärett, men medh thet sölfver possement och knapper må han väll late bestå opå thenne tijdh.

Vijdere efter tu hafver af många förnummit altt ondt om then Karl Jönsson, att han myckitt oredeligen af dagom togh en af våre skytter, therföre må tu skicke honom välförvarett nedh igen til Östergöttland, att om hans gerning ther må ransakett blifve och vijder med honom förhandlett, efter som lagh tilsäger.

Ytterligere skicke vij tig här innelucht ett register opå våre drenger, hvilke af svartt gementt sätenij underdrecht til hossur hafve skole. Ähr för then skuld vår vilie, at tu skaltt tilsäije Henrich N. eller tulskrifverenn, thett the förskicke och sende hijtt så myckit af samme partzeler, som för:de drenger til underdrecht kunne behöfva, sammalunde så myckin foderduk, som the hafve behof til hosser och tröijer, lagandes thett ändeligen, att samme partzeler komme hijt medh thett aller förste. Datum Vesterås then 10 Decembris åhr etc. 53.

Vesterås den 12 December.

Till Nils Pedersson angående vården af ett antal hästar från Tavastehus.

Riksregistr. 1553, fol. 91 v.

Vår gunst tilförende etc. Schalt tu vette, Nils Pedersson, at vår befalningzman på Tavastehuss, Herman Flemming, hafver latitt oss förstå, thett han hafver flere stodh vedh för:ne Tavastehuss än han behöfver eller bestyre eller fordre [och] föde [kan]. Ähr för then skuld vår alvarlige vilie och befalning, at tu af för:de Herman Flemming så mång stodh annamme skalt, som tu utti tin befalning fordre kan, enär han tigh ther om tilsäijendes varder. Vettendes tig her efter rette. Datum Vesterås then 12 Decembris åhr etc. 53.

Vesterås den 12 December.

Till hertig Henrik af Braunschweig angående upplysningars erhållande om officerare i hertigens tjänst, hvilka erbjudit sig att taga värfning i Sverige.

Efter det egenhändigt undertecknade orig. i herzögl. Braunschweig-Lüneburgisches Landeshauptarchiv i Wolfenbüttel.

Unnsere freundtliche dienst unnd was wir iderzeit mehr ehrenn liebs unnd guttes vermogen zuvor, hochgeborner furst, inbesonnder geliebter freundt unnd schwager. Wir habenn mit sonnderlichen freuden unnd begirden E. L. gluckseligen zustanndt, siegk unnd fortun, so Gott der almechtige veterlich unnd gnediglich wieder ire feinde unnd verfolger gegebenn unnd verliehenn, welcher auch hinfurder seine hulff unnd gottliche gnade genediglichen vorleyhenn wolle, lesennde angehoerett und vernohmenn unnd konnen E. L. freundtlicher und schweger-

licher wolmeynungh nicht verhalten, das uns kortzhiebevorn Jacob von der Schulennburgk, so sich E. L. oberstenn leuptenanndt und Adam Lupssdorff hauptman nennedt, durch ire schriftenn unnd eigenenn gesanten, auf antragen einess unnserer dienner, so vonn unnsertt wegen wes ahn sie geworben habenn soll, zu dienst unnd bestallungk auf unnd angebothenn etc. Dieweiln wir uns aber nicht zuerinnern, das wir eynigem vonn unnsern dienern dergestalt unnd sovil kriegsvolgk von unnsertt wegen zu bestellenn unnd antzunehmen befehlich und gewalt gegebenn, besonndern etzliche beruhmette befehlichhaber, die doch anderenn furstenn und hern mit diensten nicht verwandt noch mit eiden vorpflichtet, unns zum besten zubereden und zubewerben etc., so habenn wir idoch nichts desto weniger solchir gutwilliges zu unnd anbiethen, dodurch ihr geneigts gemudt, so sie zu uns unnd unnsernn reichen tragenn, gespuhrett unnd vormerckett, zu genedigen besonderem gefallenn mit danckssagung angenommen, unnd dieweiln nicht ohn, das wir hiebevorn auf eine vorsorge etzliche beruhmete vorrttreuliche obersten unnd kriegesleuthe, die andern fursten und hern unnd vornemblich den stedten mit dienst unnd eidenn nicht verwandt, gerne bey uns wissen und sie geburlich unterhalden wolthen, so gelangett derwegen ahn E. L. unser freundtlich bittendt, E. L. uns dorinnen schwegerlichen radth unnd forderunge mittheilen und geleisten wolthen, und uns aufs forderlichst zu erster gelegenheit ihr gutduncken und gefellige meynung schriftlich wissen lassen unnd vorstendigen und do auch wess von anschlegen oder practickenn vorhandenn, so E. L. uns zu wissenn von nöthenn erachten, wollen unnss E. L. schwegerliche warnung thuen, als wir dan im gleichen E. L. zu wilfaren unnd angenehme freundtschaft zuerzeigen im bestenn geneigt, auch allenthalbenn ihrenn fernernn zustandt und vorhaben und sunst allerlej zeitungen und

leuffte freundtlichen vormeldenn, das wollen wir hinwiderumb in allem gudten umb E. L. zuverschulden und zuvorgleichen geflissenn sein, und thun hiemit E. L. dem almechtigen zu langger leibsgesundtheit, zeitlicher unnd ewiger wolfartt und jegen ihrenn feinden zuverleyhung siegk, heill unnd gluck treulich befehle und wuntzsche. Datum uf unnserm konniglichen schloss Vestrasse denn 12 tagk des monatts Decembris anno etc. 53.

Gustaff von Gottes gnaden zu Schwedenn, der Gotten und Wenden etc. koningh

Gostavus.

[Zettel:]

Unnd do unnss E. L., wes widerumb zur anthwordtt, wie wir derhalben freundtlich bittenn und sonst etzlicher gelegenheidt vorstendigen wollen, moegen E. L. solchs jegenwerttigen unsernn diener uns ferner einzubringen vertrauen und auflegen. Datum ut in litteris.

Utanskrift: Dem hochgebornenn fürstenn, unserm inbesonndernn gelieptenn freundt unnd schwagernn, hernn Heinrichenn dem jungernn, hertzogenn zuhe Braunschweigk und Luneburgk etc.

Vesterås den 12 December.

Qvitto för Erik Henriksson på inlevereradt silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Jfr därsammastädes, Upplands handl. 1554: N:r 3.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, [att vi] udi egen kong:e persone opå vårt slott Vesterårs then 12 Decembris anno etc. 53 anammedt och upburith haffve aff vår tro tienere och fougte udi Tijerp Erich Henrichsson thetthe effter:ne sölff, först ett stoop i testamentt effter

M. Oluff udi för:ne Tijerp, vogh tiughu lodh, item saköre en skedh vogh trij lodh, item danearff en skedh vogh halffierde lodh. Summa opå för:ne sölff tiughu hal[f]siunde lodh etc. Thess till visse etc.

Gostavus.

Vesterås den 13 December.

Förläningsbref för kyrkoherden Erik Kuse i Haraker på en qvarn.

Efter en afskrift bl. Gustaf I:s bref i RA. Jfr en annan vidimerad afskrift i Uppsala landsarkiv (Romfartuna kyrkoarkiv).

Vij Gustaff *etc.* göre [vetterligt], att vij aff synerligh gunst och nåde hafve undt och effterlåtit, som vij och nu medh detta vårt ypne breff unne och effterlåte, oss till en behagelig tijd, thenne oss elskelig vår tro undersåte her Erich Kuse, kyrkiepräst uti Haraker sochn, then qvarn, som her Hanss, then ther tillförendhe kyrkioherde var, hafft hafver etc. Ther våre befallningzmän och alle andre måge vetta sigh effterrätta. Datum opå vårt slott Västeråhss 13 Decembris anno 1553.

Under vårt secrett.

Vesterås den 15 December.

Till Johan [Turesson (Tre rosor)] och Lars [Turesson (Tre rosor)] angående fullföljandet af deras rättegång om gods i Norge.

Riksregistr. 1553, fol. 92.

Vår synnerlige gunst tilförende etc. Vij hafve af eders schrifvelse, käre her Johan och Larss, förnummit, att eder ähr tilsagt, thet I otte dager för nestkommendes S. Pauli dagh skole bekomme så myckit I kunne hafva rett till

om the godz I hafve liggiendes utti Norige. Ähre I för then skuld begärendes, att I Larss sampt Larss Flemming och Göstaf Jahansson sigh ther hädan begifve motte then saak til att fulfölge. Så kunne vij väl lijde, att I ännu i then motten måge sökie edertt beste, och ähre tilfridz, att I samptligen ther hädan drage thet förste eder sielfve teckes. Thette vij eder till ett nådigit svar icke hafve velet förhålle. Gudh eder befalendes. Datum Vesterås then 15 Decembris åhr etc. 53.

Vesterås den 16 December.

Till Anders Persson [Lilliehöök] angående utlämnandet af en häst åt Hans Fromblod.

Efter afskrift i Smålands handl. 1554: N:r 2 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst till förrande etc. Vett Anders Persson, att vij afferdigett haffve thenne vor troo tienare Hanss Fromblodh medh nogre vorre värff och ärander till Tiisland etc. Hvarföre är vor alffvarlige villie och befalning, att tu skaltt lathe honnom ther i Sunderbo i thin befalning en god stark hest, ehvad rod tu ther till finne kantt. Thetta icke försumendes. Datum Vesterårss 16 Decembris anno etc. 53.

Enköping den 18 December.

Till Jöns Pedersson och Peder Larsson angående Olof Nylännings fordringar.

Riksregistr. 1553, fol. 92. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 154.

Vår gunst tilförende etc. Vetter Jönss Pedersson och Peder Larsson, att thenne brefvijsere Oluf Nylenning hafver varit här för oss och gifvitt tilkenne om någon deel, som en partt ther uppe i bergzlagen ähre honom

skyllige, och beklagatt, att han uttaf them intett för sitt kan bekomme, uttan hans gäldenäre undsäije honum, när the krafde blifve. Så ähr vår vilie och befalning, att I skole vare för:de Oluf Nylenning behielpelige um sådane hans utteståndande geld och så förskaffa, att han motte blifva tilfridz oöfverfallen, när han kräfver thett han hafver rätt till. Vettendes eder här effter rätta. Datum Enekiöping then 18 Decembris åhr etc. 53.

Ekolsund den 19 December.

Öppet bref för Olof Joensson på en gård i Norunga socken.

Efter original i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij gunsteligen haffve undt och effterlatidt, som vij och nu med thetta vårt öpne breff unne och effterlate, att thenne vår tro tienere Oloff Joensson må och skall (oss til en behagelig tijd) niute, bruke och beholle en vår och cronones gård, benembd Tångenne, liggiendes i Norunge sockn i Kollens häredt, qvitt och frij för the utskyller ther affgår etc. Ther våre befalningsmen och alle andre vete sig effter rette. Datum på vår gård Ekolmsundh 19 Decembris anno etc. 1553.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Stockholm den 30 December.

Till Germund Svensson [Somme] angående två grundstötta lybska fartyg och om arbeten på Kalmar slott.

Riksregistr. 1553, fol. 92 v.

Vår gunst tilförende etc. Hvad tin skrifvelse belangar om thett lybeske skep, som stötte ved Calmar

sund, vette vij intett annett tilsvare, uttan at tu ther medh handle skal, efter som utti vår förre skrifvelse berördt blef. Ther nest later tu förstå, att ett lybeskt skep stötte vid södre udden under Öland och strax til grunden nedersank. Så vore oss icke obehageligitt, at tu ville låte försökie, at tu kunne få någott up igen, at thett motte komme oss til gagn och gode.

Vijdere hafve vij förnummit, att Jacob Snidkere håller nu uppe att byggie och lager opå Calmar slott, efter som vij honom muntligen befalett och undervijst hafva. Så ähr vår vilie, at tu flitteligen honom til samme arbete förfordrer, förskaffendes att honom intett motte fattes, som han til samme arbete[s] förfordring behöfver. Datum Stocholm then 30 Decembris anno etc. 53.

1554.

Stockholm den 4 Januari.

Till alla K. M:ts fogdar i Östergötland angående lösningspriset för spanmål.

Riksregistr. 1554, fol. 1.

Vår gunst tilförende etc. Ändoch, N. N., vij lathe tigh tilscriffve udi höstes, som var then 8 Novembris[1]), att tu motte lathe then menige man udi thin befalningh lösse både affradz och skatte spannemål, spannen för en march ortuger etc., så tycker oss doch, att spannen medt same verdering är förmykit ringe satt, effter vij udi sanningh haffve förnummit, att spannemålen nu flux uthlendes upstiger och fast dyrere äre än som han var i höstes. Är förthenskuld vår villie, at tu her effter skall föröcke opå hvar span, så väll skatte som affradz spannemål, efter tijdzens lägenhett, så att vij motte få tije öre för spannen, hvad heller det är rogh, maltt eller korn, män tijenden må man sälie någett lettere, som är spannen rogh eller korn, spannen för nije öre och hvetett för tolff öre. Item hvadh the fremende och her effter haffve skole, thet motthe the och dyrere betale än som udi vår senaste scriffvelsse bleff förmeldet; och vele vij inthet effterlathe them tunnen rogh, korn eller maltt mindre än för en daler, item tunne hvete för fem march ortuger.

[1]) Detta bref finnes ej i registraturet.

Doch äre vij tilfrijdz, att hvad som bönderne alrede haffve löst för en march spannen, tesliges hvad the fremende för tre march tunnen köptt haffve, sedan tu bekom vår seneste scriffvelsse, och alrede betalett, må och så bliffve beståtт, som ther um bestelt är etc. Tu må och vare förtenchtt att lathe upscriffve besynnerlige hvad tu her till effter then förre verdering föryttret haffver, sedhan vij tigh senast lote tilscriffve, och besynnerligen hvad tu her effter föryttrendes varder effter thenne verdering, som vij tigh egenom thenne vår scriffvelse haffve förstå latid. Är och vår alffvarlige villie, at tu alle the penninger tu åstadkomme kan medt thet allerförste udi vår kong:e cammer leffverere skall. Thette ingelund försumendes etc. Datum Stocholm 4 Januarij anno etc. 1554.

[Stockholm] den 5 Januari.

Till Torsten Henriksson angående det sjövana manskapets anställning i kronans tjänst.

Riksregistr. 1554, fol. 2. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 143—144.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått, Torsten Henricsson, att the dannemen opå Åland, som haffve flere unge karler och drenger, än som the sielffve behoff haffve att bruke theris heman medt, äre ganske tröije till att unne oss samme unge karler eller drenger, uthen effterlathe heller, att köpmen både innan och uthan rijkis sådant folck bekomme, synnerligen the unge karler, som pläge undertijden vancke till siöss och medt tijden skickelige siömen bliffve kunne, och vij förthenskuld opå godt siöfarit folck stoor breck offte haffve motte etc. Så tycker oss, att oss udi then måtte sker inghen godh skäll, effter vij altijd umsorgh och bekymber um menige rigsens välferdh drage för alle man, och the som thet till godhe

niute så lithet vele sådant betencke, uthan then styrcke och hielp vij haffve skulle heller förminske och försvage, hvilkit oss fast besvärligit är, vill thet och icke vare then menige mandz beste i lengden; och opå thet saken rätt förstonden hoss menige man bliffve motte, vele vij tigh haffve förmanet, at tu thetta ärende udi thin befalning opå för:ne Åland retteligen för then menige man förkunne skall, giffvendes them meni[n]gen före, som och sanningen är, att hvar vij icke bekomme godt siöfaritt folck så väll ther opå landett som annerstädz udi vårt rijke, dhå kunne vij icke haffve rådh till att bemanne vår skepzflåte, som vij för theris och menige rigsens beste skuldh och till att beskydde och försvare rijket medt vidh macht gerne holle ville, förmanendes them förthenskuld, att the sådant beväge och betencke vele, latendes oss för alle andre bekomme thet meste siöfarit folck, som oss tiänligit är och the kunne haffve rådh till att afflate. Biude vij digh och, att tu skall haffve upseende ther i landet, att thet siöfarne folck ther är motte endeligen stå oss först tilbudz, för än andre ther aff någett bekomme etc. Datum 5 Januarij anno etc. 54.

[Stockholm] den 5 Januari.

Till Johan Pedersson angående ny skattläggning i Ösmo och Sorunda socknar.

Riksregistr. 1554, fol. 3.

Vår gunst etc. Vij giffve tigh tilkenne, Johan Pedersson, att våre undersåther udi Össmo och Sorunda sockner haffve för oss udi underdånighett berettedt um theres skattlägning, att then fast olijke lagd är, i så måtthe att the, som ringeste hemanen besittie, utgöre så mykit som the, ther beste och störste hemanen haffve, synnerligen att the alle lijke monge hester holle motte

etc., hvilkit oss synes icke rett eller skäll vare. Therföre är vår villie, att tu, som ther ästh häradzhöffdingh, medt några andre förstondige men vilt tencke till att holle en ny skatlägning udi för:ne sochner, förskaffendes att medt same skattlegning tilbörligen handlet bliffve motthe, så att the, som godhe och sköne heman haffve, motte ther effter utdrage udi alle partzeler rettigheterne, och the, som ringere ägher haffve, motte och effter skälighett och som hemanen äre till bliffve skattlagde. Herutinnan tu och cronenes beste achte och rame vill, och see vij gerne, att så snartt sådane skatlegning öffver standen är, thet tu dhå later komme ther um viss beskedh udi vår cammer. Ther tu vest tig effter rette etc. Datum 5 Januarij anno etc. 54.

Stockholm den 5 Januari.

Qvitto för borgaren Anders Larsson på försäljningssumman för en trälast.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stocholm then 5 Januarij anno etc. 54 anamede och upburitt haffve aff vår tro undersåthe och borgere udi Stockholm Anders Larsson köpmandz gyldene ett hundre trettie fem stycker, sex stiffver, för then trälast han sålde i Amsterdam, som oss tilhörde etc. Thäss till visse.

Gustavus.

Stockholm den 6 Januari.

Till landtgrefve Filip af Hessen med tacksägelser för visad välvilja mot en konungens undersåte m. m.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i statsarkivet i Marburg.

Unnsernn freundtlichenn willenn unnd was wir sunsten mehr liebs unnd guetes vermugen bevohr. Hochgeborner furst, freundtlicher lieber herr oheim, wir muegen E. L. freundtlicher meinung nit bergen, wie das unser diener Christoffell Eichelberger unlangst, do ehr auss Teutzschlandt widerumb ahn uns gekhomen, die woltadthen, so ime E. L. dotzumall, als ehr bey derselbien gewesenn, von unnsertt wegen ertzeigt haben sollen, hochlich unnd vilfaltigk gepreisett und geruhmett, auch under anderen antzeigung E. L. freundtlichs und geneigts gemuet zu uns und den unsern tragendt in underthenigkheit berichtett, das dieselbige aus freundtlicher zuneigung sich erbotten, do wir etzlicher kunstner oder erfarner handwergs leuthe behuff hedten, dieselbigen in unnsere reichn zubefurdernn helffen. Und ob wol wir seinem blossen bericht ohne mitgebrachtem schein und beweiss in dem nicht hedten vhesten noch volkhomenen glauben geben konnen, so haben wir doch gleichwoll zur freundtlichen ertzeigung und dancksagung ires freundtlichen willenss und erbiethens E. L. desselbtigen halben hiermit zuersuchen nicht underlassen wollen, freundtlich bittendt, dieselbie wolte bei sich statuiren und fur gewiss halten, do wir hin widerumb ihr oder derselbien verwandten freundtschaft und guethen willen ertzeigen, ihren nutz und wolfart suchen und forderen khondten, das wir jderer zeit geneigt werenn und wollen E. L. hiermit und die iren in den schutz des almechtigen fleisigk entpholen haben. Datum auf unserm konniglichen

schloss Stockholm, den 6 des monats Januarij a:o etc. 54.

Gustaf von Gottes gnadenn zu Schwedenn, der Gottenn unnd Wenden etc. konnigk

Gostavus.

Utanskrift: Dem hochgebornenn fursten unnserm inbesonndern geliebtenn ohemen, hern Philipsenn, landgraffen zu Hessenn, graffen zu Katzenellebogen, Dietz, Ziegennhain und Nidda.[1])

Stockholm den 6 Januari.

Qvitto för Severin Jute på saköresmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konu[n]g:e persone på vårt slott Stockholm then 6 Januarij anno etc. 54 anamede och upburidt haffve aff vår tro tienere och befalningsman opå Vesterårs, Söffverin Juthe, sölff ett hundrede lodh, som han upburidt hade udi saköre aff en vår undersåthe, benemd Toriss i Granby udi Munckatorpz sockn etc. Thess til visse etc.

Gustavus.

Stockholm den 10 Januari.

Qvitto för Mikael Helsing på penningar och silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stockholm then 10 Januarij

[1]) *Senare anteckning på brefvets yttersida:* Konnig zu Schweden presentirt sein frundschaft. Praes. Immenhaussen den 10 Julii a. etc. 54.

anno etc. 54 anamedt och upburid haffve aff vår befalningxman opå Eskelstuna Michell Helsing thesse effter:ne partzeler, som han effter framlidne her Larss udi Valby hade upburidt, först renss gyllene ett stycke, item crona ett stycke, item daler otta stycker en orth, förgylth sölff en lödigmarck, ett lodh, trij qvintin och oförgyltt sölff tre lödigmarcker, tretton lodh, ett qvintin etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 11 Januari.

Till konungens landbofogde i Vesterås stift Lasse Eriksson angående en dambygnad vid Mölntorp.

Riksregistr. 1554, fol. 3 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått, Lasse Ericsson, att then dam vedh Mölnetorp är icke myket starck, och haffver man förthenskuld till att befructe, när myket vatn kommer eller ijssen låsset bliffver, att same dam ther emot inthet kan bliffve bestondende. Är förthenskuld vår villie och befalning, ath tu sampt med Sefferin Juthe och Birge [i] Noorskogh skole vare till rådz, huru same dam best befestes kan, och sedhen vare hvar annen behielpelig, att han endeligen både medt steenkijster och elliest bliffver i vinther så tilpinttet, att hvarken ijss eller flodh opå honum framdelis udi våår någen skade göre motte, och hvar tu her um thin flijtt icke förevender och för:ne dam utskuren bliffver, dhå må tu förlåte tigh till, att vij hollet tig inthet tilgodhe etc. Datum Stocholm 11 Januarij anno etc. 54.

Stockholm den 12 Januari.

Till Rasmus Ragvaldsson angående bergsbruket vid Östra Silfberget.

Riksregistr. 1554, fol. 4. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 155—156.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått, Rassmus Ravalsson, huru mykitt sölffbly nu tilstädes är ved Östre sölffberget, och tycker oss, att stoor försumelsse haffver varit opå färde, effter the 17 rostar än nu osmeltte ligge, som och nu hade bordt varit smelte så väll som the andre. Och som tu begärer vette, um sölffblyet skall föres uth till Väsby etc., så äre vij tilfrijdz, att så skee må medt thet alderförste, doch vele vij icke, at tu skaltt lathe leffrere thet same sölffbly, uthan at tu later legge thet in, ther thet kunne liggie väll bevaret, och att tu haffver sielff låss och nyckler ther utöffver, till thess vij videre kunne oss betencke, hvem sådane sölffbly skall udi upbördh anname.

Vijdere, som thu och lather förstå, att streket i gruffven begynner giffve sigh up i väggen etc., så är oss thet icke obehageligitt, och vele förthenskuld, at tu skaltt lathe make till och bryte opå väggen, medhen så är tilfället, och haffve botnen opå någen tijdh med tilmachningen förskonett etc.

Yttermere haffve vij nu inghen vedh handen, som vij kunne förskicke tijdt up till att bestelle och betale then gruffve vedh, som tu scriffver um, uthan sende tigh medt thenne breffvisse 300 march penninger, som tu kan haffve till sådane vedz inkiöp, och vele vij, att slätt inthet annet än vedh för sådane penninger skall köpes, och skaltt tu vare förtenchtt att sätte någen till, som köper veden och haffver honum sedan udi utgifft, doch skall vedeköperen inthe haffve att skaffe medt tilmachningen,

uthan allenest lefferere der till veden ifrå sigh, och then som later tilmake, skall qvittere honum för så mycken vedh, som åtf gåer, opå thet vij motthe bekomme bettre rede och regenskap opå sådane vedh her effter än tilförende skedt är. Ther um tu tigh endeligen må i så måtthe beflijte etc. Datum Stocholm 12 Januarij anno etc. 54.

Stockholm den 12 Januari.

Till Simon Tomasson [Tavast] och några andra fogdar[1]) *angående strömingsfisket och om strömingens saltande.*

Riksregistr. 1554, fol. 4 v.

Vår gunst etc. Är vår alffvarlige villie och befalning, N. N., att tu skaltt haffve gran acht och tilsyn medt thet ströminge fiske tu opå våre vegne haffver udi thin befalningh, lagendes så att tu haffver sielff nöther, som tu till vårtt behoff bruker, och må tu tencke till att taghe aff hvar noth, som ther brukes, två luther, latendes medt thet förste öpett vatn udi våår en hop ströming komme till vårtt slott Stocholm, och vele vij, at tu synnerligen skaltt lathe saltte till vårtt egitt behoff tre eller fyre tunnor aff then störste ströming tu kan bekomme, then som är full medt miölker och romn, och skaltt tu lathe salthe same tre eller fyre tunnor effter thet sätt, som schånesijlden pläger tillpinttes, och um tu sielff icke vett rette sättedt, huru man skall salthe strömingen, dhå äre ther väll någre danske knechter i thin befalningh, som haffve seedt, huru skånesilden pläger drässes och saltes, them tu må tilspörie, huru tu same ströming effter thet sätt tilpintte skall, och förskaffet ju endeligen, att samme ströming motte så bliffve tilpinttet etc. Ther tu vest tig effter rette. Datum Stocholm 12 Januarij [1554].

[1]) Enligt uppgift i rubriken.

Stockholm den 12 Januari.

Till Hans Persson angående vedbehofvet och byggnader vid Vestra Silfberget.

Riksregistr. 1554, fol. 5. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 156—157.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått aff thin scriffvelse, N. N., huru myken gruffu vedh, item stockar, bräder, tiäru och kåll tu nu i vinther till hielp aff thin befalning till Vestre sölffbergit bekommet haffver. Så lathe vij nu sende till tig tuhundrede march ortuger, hvilke penninger vij endeligen vele, att man bruke skall till att skaffe gruffve vedh före och inge andre partzeler; och biude tigh, att tu för same penninger then partzell bestelle skall och sedhan leffvereren till bruckningen, anammendes aff Nils Smedh igen opå veden beskedelige qvitentier.

Vijdere hvad bygninghen belanger, kunne vij opå thenne tijdh inthet annett svare, uthan att tu må late bygge nödtorfftige bygninger vedh bergett, till thess vij kunne oss betencke, hvar vij schole haffve någen synnerlig bygning förhender; dhå må tu förhöre, um vij kunne bekomme the gårder ther belegligest äre vedh siön, både Moren och flere gårder ther umkring, vettendes oss framdelis ther um en viss beskedh etc. Datum Stocholm 12 Januarij anno 54.

Stockholm den 12 Januari.

Qvitto för Jöran von Noreberg på inlevererade penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårtt slott Stocholm then 12 Janu-

arij anno etc. 54 anammede och upbure aff vår tienere Jören Hijssvardh v. Noreberg peninger tuhundrede march ortuger, hvilke för:ne penninger framlidne Carius v. Halle utaff Hans Olsson, som skinköpere var udi Vesterbothn, opå våre vägne hade anammedt och upburidt anno etc. 53; hvarföre giffve vij för:ne Jören her medt qvitt och frij för alth yttermere tiltaell um för:de penninger etc.

Gustavus.

Stockholm den 13 Januari.

Till Jakob Turesson [Rosengren] angående ransakning rörande skatterestantier i Hellestads och Vånga bergslager.

Riksregistr. 1554, fol. 5 v.

Vår gunst etc. Vij giffve tigh tilkenne, Jacob Tursson, att Rasmus Nielsson, som hadhe befalningen nesth för Oluff Vesgöte opå Hellestada och Vonga bergh, står tilbake medt en heell åhrss leffverering aff för:ne bergzlagh, som är för thet årett femtije tu. Och segher han, att tigh vitterligit är, thet bönderne udi thin närvare bekende sigh haffve same årss upbörd inne hoss sigh then tijdh han bleff utoff medt befalningen etc. Så haffver nu Oluff Vestgöte varit her och giordt rede för thetta nestförlidne åhr 53, och haffve vij inghen beskedh bekommet för thet året 52, uthan Rasmus Nielsson mener, att för:de Oluff haffver upburit thet, som borde haffve varit uthe anno 52, och scriffvit thet till sijn upbördh för thet åhrett 53 etc. Och effter tviffvelssmåll her um opå ferde är, therföre är vår villie, at tu medt thet förste her um ransaker, latendes oss sedan oförsumeligen bekomme viss beskedh, huru then handell haffver sigh tildraget etc. Gudh tig befalendes. Datum Stocholm 13 Janu[arij] anno etc. 54.

Stockholm den 15 Januari.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående användandet af skolmästarens gård i Viborg, om sjöfarten på Reval och om fodringen.

Riksregistr. 1554, fol. 6.

Vår gunst tilförende etc. Oss är icke obehageligit, Måns Nilsson, at tu haffver latid rödie borth skoghen och skaffet tigh engh udi staden ighen, och äre vij tilfrijdz, ath tu tagher then gårdh, som scholemesteren udi Viborgh aff oss hafft haffver i förläning, uprettendes ther en skön affvell, effter som tu i thin scriffvelsse föregiffver, och må tu late förberörde scholemestere bekomme annerstedz en gård igen, som han kan hielpe sigh medt etc.

Vijdere um the Vijborgz borgere, som udi förbudh seglett haffve till Räffle, förmode vij, att tu longh tijdh sedhen förliden haffver bekommet ifrå oss beskedh, och kunne förthenskuld [icke] ther um opå thenne tijdh vijdere tigh lathe tilscriffve. Um fodringen kunne vij icke annet svare, uthan att tu må i then motte ansee hvad lägenheter ther i landet äre opå ferde, latendes effter skälighett geste, och doch icke förgäte att rame vårtt gagn och beste så väll medt same fodring som annet mere etc. Datum Stocholm 15 Januarij anno etc. 54.

Stockholm den 16 Januari.

Till Joachim Bulgrin angående begärda förnödenheter.

Riksregistr. 1554, fol. 7.

Vår gunst tilförende etc. Um the bielker och thet timber tu begärer, N. N., haffve vij latid tilscriffve våre fougter Peder Kartt och Brynolff Benchtsson, att the tigh

medt same partzeler undsetning göre skole, och biude tigh, at tu same timber icke i någen motte till spillingz, uthan till vårtt gagn och bäste komme lathe skall etc. Um thet kabbelgarn och glass tu begärer, att vij hedhen och till Vadstene skicke skole, kan tu väll siälff tencke, att thet är icke nämeste vägen drage ther medh hedhan och sådane väg till Vadstena, uthan synes oss fast lijkare vare, at tu fordrer same partzeler utaff vår varuscriffvere udi Norköpung. Vij haffve honum och tilscriffve latijd, att han tigh the partzeler förskaffe skall. The finske gedder tu begärer, haffve vij icke heller sielff rådh till att sende hedan öffver landh, uthan tu må förskaffe tigh sielff ther nidre allehande fijsk, huru tu best kan etc. Vetendes tigh her effter rette. Datum Stocholm 16 Januarij anno etc. 54.

Stockholm den 16 Januari.

Till Brynolf Bengtsson och Peder Kart angående slottsbyggnadens i Vadstena behof af bjelkar och timmer.

Riksregistr. 1554, fol. 7 v.

Vår gunst etc. Vett N. N., att vår fougte opå Vastena Jachim Bulgrin haffver oss genom sijn scriffvelsse latid förstå, att till then bygning vij udi för:ne Vadstena lathe förhänder haffve, behöffves en stor hoop bielker och timber, och haffver han begärett aff Närike undsetning till tuhundrede stycker aff hvartt slagh. Så äre vij tilfrijdz, at tu förhandler medt menige man um same bielker och timber, och kunne vij lijde, at tu qvitter utaff medt bönderne hvad som skäll är för same bielker och timber, anthen i fodringen eller annet, som them bör utgöre, ramendes ther medt vårtt gagn och beste. Tu må och förspörie tigh medt för:de Jachim, huru longhe och tiöcke bielker, tesliges huru stortt tim-

ber han begärer; vetendes tigh her effter rette. Datum Stocholm 16 Janua[rij] anno 54.

Stockholm den 16 Januari.

Till Joachim Bulgrin angående uppsikt med borgarnes i de östgötska städerna handel med bönderna.

Riksregistr. 1554, fol. 7 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått, N. N., att borgerne udi Östergötland, både udi Vadstena och flerestädz i the östgötiske städer, handle icke mykit väll medt bönderne i then landzende, i thet att hvad som borgerne aff bönderne köpe skole, giffve the therföre näppeligen halfft värdt, och synnerligen skeer bönderne fast för kortt medt then spannemål the före in udi städerne till att föryttre, effter the få icke mere för span korn eller rogh än fyre, fem eller till thet högste sex öre, och går doch icke mere än två spen udi en tunne etc. Så förtencker tigh väll, att vij haffve titt och offte befalet, thet man skulle strax um hösten settie köpet och så lagett, att ther medt lijke och tilbörligen ginge opå alle sijder, hvilke vår befalninger, effter som vij nogh förnimme, föge achtes, uthan hvar köper, selger och slumbrer häden, effter som hvariom sielff teckis; therföre vårtt godz och bliffver liggendes oföryttret och mykit förderffves, och then menige almoge, som trengde äre um penninger, nödgas till att tage för sitt hvad the kunne få, sigh till inghen ring[e] skade, hvilkit the fatige stackere mykit tungt är, och motte genom sådane handell i grunden utharmede och förderffvede bliffve, men opå thet att ther kunne än nu finnes rådh och böther opå, vele vij, at tu the Vadstena borgere alffvarligen tilseije och förmane skall, thet the motte tencke till att giffve bönderne lijke och skäll för then deell the införe, och motthe man stempne borgerne och bönderne

tilhope och lagett så, att the kunne samfelle sigh um köpet, och motte tu och andre våre befalningsmän see opå brädett medt, så att bönderne med sådane handel icke udi någen måtte förkortt sker. Ther tu aldelis vest etc. Datum Stocholm 16 Januarij anno etc. 54.

Stockholm den 16 Januari.

Qvitto för Olof Bagge på försäljningssumman för sålda trävaror.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kongelige possone [*sic*] opå vårt slott Stockholm then 16 Januarij anno etc. 54 annamede och upbåre aff vår tro tienere skepper Oluff Bagge thesse effter:ne partzeler, som ähr porthugalesser trij stycker, rosenobler sex stycker, ungerske gyllene eth stycke, daler aderthon stycker, stiffver tijij [ɔ: trij?] stycker, hvilke för:ne partzeler för:ne Oluff för timber, sparrer och brendevedh udi Amsterdam upburidt hade anno etc. 53 etc. Thäss till vijsse etc.

Gostavus.

Stockholm den 17 Januari.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående undersökning af gränsen mot Danmark till upplysning vid det numera beslutade mötet mellan svenska och danska utskickade i Elfsborg.

Riksregistr. 1554, fol. 8 v.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Effter thet, käre her Göstaff, vij nu bevilligett haffve mötet, som I aff vår seneste scriffvelsse förnimme, medt the dan-

ske um Valburgemesse nestkomendes udi Elffzborgh, therföre ligger macht opå, att man udi tijdh tencker till, hvad udi same möthe upå vår sijde um alle deler framsatt och förhandlet bliffve skall. Så såge vij gerne, att opå för:ne tijdh um rigsens grentzer, så väll som um andre rigsens nödtorfftер förhandles motthe. Är förthenskuld vår gunstige villie och begären, att I medt thet förste vele lathe ransake um grentzen emellan eders förläning på både sijder, både emillan Danmarck och Norige, och att I ville sedan skicke till vårtt cancellij viss beskedh och rettelsse um same grentzer, opå thet vij motthe i tijd tencke till att lathe stelle och göre hvad som till saken tiäne kan. Gud eder befallandes. Datum Stocholm 17 Januarij anno etc. 54.

Stockholm den 17 Januari.

Till Anders Östgöte angående förnödenheter och arbetskrafter till K. M:ts fisken i Tuna län och Tjust, om fiskens saltning, om förre fogden Nils Birgersson samt om befälet öfver knektarne i nämnda härad.

Riksregistr. 1554, fol. 9.

Vår gunst etc. Scall tu vethe, Anders Östgöte, att thesse våre undersåther, Botolff udi Hampnö och Knutt udi Vestern, haffve varitt her i Stocholm till talss medt oss och latid förstå, att them fattes både saltt och tunne trä, som vårt fiskerij både udi Tuna län och Tiust skulle förfordres medt, samelunde och så folck, som them hielpe skulle både till att drage nötherne och rensse fisken etc. Så tycker oss icke väll vare, att ther skall vare sådanth feell opå ferde, och biude tigh, att tu äst förtencht med thet allerförste att förskaffe them ifrå Calmar både saltt och tunne trä. Tu må och handle medt knecterne både i Tiust och Tunaläп, att the vele lathe sig befinne

vällvillige till vårtt gagn och besthe medt the fiskerij både till att drage nooth och rensse fijsken, när umtrenger, effter the doch opå thenne tijdh föge annen tiänist göre oss för then lön vij them giffve lathe, och förskaffet ju så, att våre fiskerij udi then skäriegård motthe rett achtet och brukett bliffve, så frampt tu förtiäne tack udi thin befalningh. Vij vele och icke dölie för tigh, thet oss är undervist, att the som för tigh haffve hafft befalningen ther i Tunalän, haffve mykit hafft för seed att skenke theris venner och dricksbröder strax vedh notherne then störste och beste fijsken, som the haffve bekommet, och till vårtt behoff latijd salthe then smärste och then som minst dugde etc. Så vele vij tigh förmanet haffve, att tu haffver upseende medt sådantt, att thet icke her effter skeer, och må tu tencke till att lathe salte till vårtt egett behoff några tunnor aff then störste ströming ther fåås, och skal man then ströming lathe tilpynte effter thet sett, som skånesilden tilpynttes pläger, så att man dröffter same ströming met saltett och legger honum effter thet skick, som man pläger legge skånesijlden i skånefijskett, och vele vij haffve sådane dröfftett ströming till oss met förste öpett vatn. Ther tu vest tig effter rette.[1])

Vij haffve förstått, Anders, att Nielss Birgesson, som hade befalningen för tigh udi Tunalän, haffver två hester hoss bönderne udi fodring och tagher både korn och höö till them, lijke som för annen fodring etc. Så må tu vethe, att för:de Nils haffver inthet hafft ther till vår gunstige tillatelsse, och effter han haffver sådant fördristet sigh till att göre uthan vårtt vitskap, therföre är vår villie och alffvarlige befalning, att tu skaltt vederkennes same hester opå våre vägne; ther tu vest tig etc.

Item är och vår villie och befalning, att tu skalt haffve the knechter udi thin befalning, som äre udi Tuna-

[1]) Af rubrikanordningen i registr. synes det följande möjligen hafva utgjort en särskild skrifvelse, dat. samma dag som ofvanst.

län och Tiust, och skicke vij tigh befalningzbreffvet opå samme knechter her innelucht tillhonde etc. Datum Stocholm 17 Janua[rij] anno 54.

Stockholm den 18 Januari.

Till fru Birgitta [Turesdotter (Trolle)], Lars Siggesson [Sparres] enka, om hennes mans frånfälle och förläningar samt om Örebro slotts afträdande till den nye höfvidsmannen Erik Knutsson.

Riksregistr. 1554, fol. 10.

Vår synnerligh gunst tilförende etc. Käre fru Birgitte, edhers scriffvelsse är oss tilhonde kommen, udi hvilke I clageligen lathe förstå, att eders käre man är edher nu ifrå fallen och aff thenne verdh affsompnedh etc. Så haffve vij medt eder utaff hans affgongh icke lithet bekymber och medlidende, och skall Gudh kenne, att vij icke gerne sådane tijdender hadhe förnummet, uthan fast heller hörtt beggers edhers longlige lijffzsundhett och välferd, ther thet Gudi elliest hade så behageligit varit etc.

Vijdere som I begäre, att vij nådeligen vele vette edertt och edhre barns besthe etc., så försee vij oss, att vij ju altijd haffve vettet både eders salige framlidne mandz och edertt beste; vele vij och gerne nu lathe oss finne emott eder och edre barn medt all gunst och nåde bevogne, och vette I väll sielff hvad fordell edhers salige framlidne man hafft haffver, i thet att han udi monge samfelthe år, och så lenge han leffde, Örebro slotzlän aff oss udi nådig förläningh hade, och medh then och annen hielp han aff oss hadhe, haffver han ju lagett sijne stycker udi then besthe måtte och försörck[t] eder medt en väll upbygd gård, nempligen Sundby; ther förhoppes oss I eder väll behielpe kunne. Och opå thet att I edher

thäss bätter förekomme måge, äre vij tilfrijdz, att I till en behagelig tijdh beholle the två sochner, som äre Öija och Vestermo, hvilke ther undher en tijdh långh legadt haffve, men effter then alzmectigeste Gudh haffver aff thenne verdh kalledh eders käre man, therföre motte vij tencke till sielff att försörge Örebro slott medt någen, som ther opå alle delar upseende haffve kan, och haffve vij nu skicket vår tienere Erich Knutsson ther häden, att han opå våre vegne slotzloffven anamme och ther opå någhen tijdh tilgörendes bliffve skall etc. Så är vår gunstige villie och begären, att I vele ansee hvad fordell edhers salige framlidne man aff för:ne slott och län udi sijn lijffztijdh hafft haffver och förthenskuld vare obesväredt nu strax late öffveranthvorde för:de Erick opå våre vegne then deell, som ther opå slotedt bör att bliffve till inventarium, och att I elliest udi alle måtte vele lage um alle deler ther opå slotedt, effter som tilbördeligest kan vare etc. Udi hvad måtte vij framdelis kunne rame edertt gagn och besthe, thet göre vij gerne. Och edher her medt then alzmectigeste Gudh befale. Datum Stocholm 18 Janua[rij] anno 54.

Sedula.

Item kära fru Biritte, är vår gunstige begären, att I vele lathe tilseije eders salige framlidne mandz tiennere, både fougter och andre, att the motthe tilbiude oss theris tiänist, för än the biude sigh till några andre, synnerligen the tiänere, ther dugelige äre och oss tiänlige vare kunne. Datum ut in litteris.

Stockholm den 22 Januari.

Till Mikael Helsing angående utgörandet af vissa skattepersedlar på Österrekarne.

Riksregistr. 1554, fol. 11 v.

Vår gunst etc. Som tu latter förstå, Michill Helsing, att bönderne udi tin befalning göre hvarcken skattehöö eller vedh etc., så kunne vij väll lijde, att the opå Östre Rekerne motthe väll utgöre same partzeler så väll som andre, och effter som thet skeer udi Vesterårs län. Kan tu finne rådh till att menige man i tin befalning thet ville vällvilleligen undergå, dhå såge vij thet gerne. Um then Erich Sivardsson vette vij icke annet tilsvare, utan att tu må handle met honum som Sveriges lagh tilseije. Vijdere äre vij tillfrijdz, ath tu leffvererer thet flesk tu haffver upburit till Västre sölffbergitt, men spannemålen må tu föryttre i penninger; ramendes ther medt vårtt gagn och beste etc.

Stockholm den 22 Januari.

Qvitto för Joen Karlsson på en silfverkalk och sämskskinn.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårtt slott Stocholm then 22 Januarij anno etc. 54 anammede och upbure aff vår tro tienere och befalningzman opå Orreholmen Joen Karlsson en oförgyltt kalck, som vogh halffsiuttende lodt; item semiske skin medt allehonde ferge tiugu sex stycker etc. Hvarföre *etc.* Datum ut supra.

Gustavus.

Stockholm den 24 Januari.

Kreditiv för svenska sändebud till hertig Johan Albrekt af Mecklenburg.

Efter en i RA. förvarad nyare afskrift af originalet i Geheime-arkivet i Schwerin.

Unnsere freundtschafft unnd was wir mehr liebs unnd guets vermuegen bevohr. Hochgeborner fürst, freundtlicher lieber schwager, nachdem wir ahn E. L. etzliche gescheffte und gewerbe auszurichten gehabt, habenn wir jegenwerttige unnsere liebe getreuen Joachim Burwitz unnd Jörgen Holgersonn dieselbige antzutragen gnedigist ufferleget unnd entfhoelenn. Ist derowegenn ahn E. L. unnser freundtlich bitt E. L. wolte vonn gedachtenn dieselbige anhören, ihnenn auch in dem volkhomenen glauben unnd stadt zustellenn. Das seindt wir hinwidderumb im gleichem auch mehrerm umb dieselbige freundtlich zubeschuldenn geneigtt. Datum auff unnserm koeniglichen schloss Stockholm denn 24 des monats Januarij anno etc. 54.

Gustaff von Gottes gnaden zu Schweden, der Gottenn unnd Wenden etc. koenigk.

Utanskrift: Dem hochgebornenn fürstenn, unnserm inbesonnderen freundt, schwagern unnd nachbarnn, hern Johan Albrechtten, hertzogen zu Meckelnburgk, fürsten zu Wenndenn, graffen zu Schwerin, Rostock und Stargardt der lande herr.

(Spår efter sigill.)

Stockholm den 24 Januari.

Öppet bref för Erik Jonsson på en efterskänkt försträckning af penningar och koppar.

Efter afskrift bl. samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt, att vij aff synnerligh gunst och nåde haffve undt och tilgiffvitt, som vij

och nu medh thetta vårth öpne breff unne och tilgiffve thenne vår tro tienare Erich Jonsson qvitt och frij för the penninger och koppar, som her Lars Torkilsson honom på våre vägna förstrechtt haffver, nämpligh penninger 56 mark, koppar halfftt skepundh, 6 lispund och annatt mera, hvad som her Lars Torkilsonn kan bevisa och för oss bekendtt hade, atth för:ne Erich Jonsson oss skylligh vaar. Ther våre cammerere *etc.* Datum Stocholm thenn 24 Januarij anno etc. 1554.

Under vårth secrett.

Stockholm den 25 Januari.

Till Anders Östgöte angående byte af spanmål mot malt i Tjust och Tunalän.

Riksregistr. 1554, fol. 12.

Vår gunst etc. Schall tu vethe, Anders Östgöte, att vij haffve en hoop spannemål liggendes udi Vestervijck, som [vij] för någre åhr sedan tijtt skickede her ifrå Upland udi then acht och mening, att vij then menige man udi then landzende ther medt undsetning ville göre för en lideligh betalning etc. Så haffve vij förnummet, att same spannemål än nu tilstädes ligger oföryttrett, och hvar han lenger så ligge skulle, dhå bliffve han myket förderffvet, och vij sedan motte ther aff stor skade bekomme, men opå thet att sådant udi tijdh achtes motthe, biude vij tigh, att thu samme spannemål strax till tig anammer, delendes honum uth eblandh våre undersåter, både bönder och köpstadzmän udi Tiust och Tunelän, latendes hvar bekomme någett aff samme spannemål, somblige en tunne och somblige två etc., doch met sådane vilkor, att the udi nestkomendes höst skole giffve oss godt rensset malt igen tunne för tunne etc. Ther tu vest tig effter rette. Datum Stocholm 25 Ja[nuarij] anno 54.

Stockholm den 26 Januari.

Qvitto för Pelle Pedersson på penningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Jfr en annan afskrift i Finlands statsarkiv, N. 3762.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen konglige persone opå vårtt slott Stocholm then 26 Januari anno etc. 54 anammede och upbure aff vår tro tienere och fougte udi Hollola heradt Pelle Pedersson dobbell korsather fem stycker, hvartt stycke för tolff marck ortuger. Hvarföre *etc.* Datum [ut supra].

Gustavus.

Stockholm den 28 Januari.

Till herr Sven [Johansson] angående tiondens utgörande i Malungs och Lima m. fl. socknar.

Riksregistr. 1554, fol. 12 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 157.

Vår gunst etc. Må I vette, her Sven, att menige mandz budh udi Malung och Lima sochner haffve varit her hoss oss och ödmiukeligen begäret vette, huru vij vele haffvet besteltt um tienden i för:ne sochner, som udi thet 54 åår fallen är. Så kunne vij lijde, att the bliffve vedh thet, som vij them medt vårtt breff udi höstes effterlatid haffve, men opå ett annet åhr skole the icke lösse same spannemål för en öre spannen, som the pläge göre, utan giffve oss för hvar span korn eller rogh ett staffren vedh och köre same vedh fram till gruffven vedh Västre sölffbergitt, och vele vij her effter inge penninger haffve aff them för tijendhen, utan altijd vedh etc. The andre sochner, som pläge årligen giffve två öre för spannen, skole och giffve vedh för tijenden och icke pen-

ninger, och skole the lathe oss få nu strax i vinther för hvar span tu staffren vedh och till Vestre sölffbergz gruffvebredh framkören. Thette I måge giffve menige man tilkenne, förhandlendes och medt them opå thet skickeligeste, att the sigh her emott icke besvärede lathe förnimme. Vij haffve och lated tilscriffve vår fogte Hans Pedersson, att han sampt medt eder medt menige man her um handle skall etc. Datum Stocholm 28 Ja[nuarij] 54.

Stockholm den 29 Januari.

Till Hans Pedersson angående tiondens utgörande i Malungs och Lima m. fl. socknar.

Riksregistr. 1554, fol. 13.

Vår gunst etc. Skall tu vethe, N. N., att then menige man udi Malung och Lima sochner haffve hafft her för oss theris budh och begäredt vette, huru vij vele haffve bestelt um tienden i för:ne sochner, som udi thetta 54 åhr fallen är. Så kunne vij lijde, att the beholle så mykit aff same tijende, som the behöffve till then clocke giuttning the förhender haffve vele. Men opå ett annet åår *etc.*[1]) Datum Stocholm 29 Ja[nuarij] 54.

Stockholm den 30 Januari.

Till herr Erik [Ingevaldsson] i Gagnef angående redovisning för och uppbörden af tionden i Österdalarne.

Riksregistr. 1554, fol. 13 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 158—159.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått aff eders scriffvelse, her Erich, att I haffve varit hoss alle kyrcker udi

[1]) Återstoden af brefvet öfverensstämmer nära nog ordagrannt med det föregående och uteslutes därföre här.

edertt contract i östre Dalerne och ther velett upscriffve then tijende spannemål, som hade bordt vare inkomen i thenne vinther, och haffve doch ther um inghen beskedh eller rättelsse bekommet, effter tiendhen icke haffver varit udi kyrckeherbergen infördh, uthan then menige man hvar för sigh sådane tiende behollit och förtärdt etc. Så tycker oss, att medt same tiende icke tilbörligen i then landzende både nu och udi monge förlidne åår handlett är, effter hon icke årligen är införd i kyrckeherbergen och beskedeligen upscriffven, uthan hvar haffver giffvit för then tiende honum borde utgöre så mykit hvariom sielff techtis, hvilkit doch ingenstedz her i rijkit anthen udi Noorlanden, Findlandh eller annerstädz skedt är.

Så haffve I och uthan tviffvell hördt och förnummit aff alderstigne män, att tijenden udi gamble tijder haffver så väll udi then landzende som annerstedz varitt infördh i kyrckeherbergen, men för sextije åår seden bleff aff bisp Otthe effterlatijdt, att the som bodde i Dalerne sådane tijende lösse skulle hvar för sigh och inthet infören i kyrckeherbergen, hvilkit vij och, seden vij först komme till regementett, altijd her till gunsteligen effterlatidt haffve, och haffve förthenskuld (som I väl vete) ganske ringe upbördh hafft aff then landzendhe; män utgiffthen haffver ther varijdt för oss altijd stoor nogh, så att vij kunne bevijsse, att then tijd vij haffve bekommet ther aff landett till trijhundrede march um åredt, haffve vij ther emott latijd giffve ther uth till tije eller tolfftusendhe march och ändoch mere, thet doch udi framfarne herre[r]s tijdher icke skedt är, uthan the danemän i för:ne Dalerne haffve altijd varit redhe till uthresser, enär them bleff tilsagt, och inghe penninger eller lön aff rijgsens herrer therföre begäredt eller bekommet. Och effter vij i then landzende så stoor utgifft haffve, therföre vij och någett opå upbörden föröcke motthe, att vij och cronon ther aff icke alt för myken skade drage skulle, så

vette vij inthet, som then menige man kunne till ringere tunge vare, än att the utgiordhe i kyrckeherbergen theres rette tijende. Opå thet att then menige man sigh och ther till villig finne lathe motte, haffve vij nu medtt theres budh förhandlett och them orsaken, hvarföre vij vele haffve all tijenden udi kyrckeherbergen infördh, effter nödtorfften giffvit tilkenne, hvilke och utloffvedt haffve opå then menige mandz vegne, att the her effter årligen udi kyrckeherbergen all theres tijende spannemål införe skole. Är och vår villie, att I aldelis, effter som edertt vocatz kreffver, then menige man fliteligen altijd ther till förmane och råde vele, synnerligen hollendes them före medt alsomstörste flijtt och till thet skickeligeste, som eder mest mögeligit är, hvadt som Gudh alzmectigh um tijenden både udi gamble och nye testementett haffver buditt och befalet etc. Men effter vij förnimme, att en stoor hoop aff thenne fämptije fyre åhrss tijende förterd är, therföre haffve vij gunsteligen effterlatijdt, att I måge lathe hvar och en niute the vilkor, som the en tijdh longh hafft haffve, att hvar beholler och lösser sijn tijende för penninger, doch att the skole udi thetta åhr giffve för rogh oc korn öffver huffudh sex öre för spannen eller och lathe komme för hvar span trij staffrum vedh till våre bergzbruckninger, ther vedhen mest behöffves, hvilket och thesse breffvissere menige mandz budh välvilleligen utloffvedt haffve etc. Män opå thetta nestkommendes åhr skall all tijendhe udi kyrckeherbergen införis, och hvar menige man udi framtijdhen kunne behöffve och ville lössen, skole the dhå giffve för spannen, som the danemän i Helsingelandh och andre Noorlanden giffvendes varde. Thenne för:ne mening I måge föreholle och tilseije the dannemän, som udi edertt hele contracht boendes äre, ramendes sedan herudinnan vår och Sveriges crones fordell och beste etc. Datum Stocholm 30 Januarij anno 54.

Stockholm den 1 Februari.

Till M. Bengt Olai, M. Mårten Olai Helsing m. fl. studerande vid utländska universitet angående deras snara hemkomst till fäderneslandet.

Riksregistr. 1554, fol. 15 v. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 373.

Vår gunst tilförende etc. Vij giffve eder gunsteligen tilkänne, M. Bencht Olavi Örbroensis, mester Morthen Olavi Helsingh, M. Morthen Olavi Gestringh, Johan Kampe Scharensis och her Henrich Andree Arosiensis, att vij sampt medt våre elskelige söner för synnerlige och anliggiende våre och rigsens lägenheter skuld personligen medt eder någett handle vele etc. Är förthenskuld vår villie och begären, thet I alle samptligen strax opå föråhret, när öpet vatn bliffver, eder hijtt udi edert fädernes rijke vele förfoge, och när I hijtt komme, dhå see vij gerne, att I strax giffve eder hijtt till the orther, ther vij personlige stadde äre, att vij medt eder dhå strax um våre lägenheter handle kunne etc. Datum Stocholm 1 Februarij [1554].

Stockholm den 1 Februari.

Till Joen Bagge angående hushållningen i hans befallning.

Riksregistr. 1554, fol. 16.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått thin scriffvelsse, Joen Bagge, och hvad belange the fodernöth, som bönderne udi thin befalningh skole utgöre, äre vij tilfrijdz, att tu må qvitte medt them för samme fodernött aff biscopzfodringen, som tu udi thin scriffvelsse före giffver, effter som skäll kan vare. Ytterligere haffve vij förstått, att thu haffver vederkendz opå våre vegna Gäsene he-

radt. Giffver tu och tilkenne, att her Sten haffver latidt upburit aff samme Gäsene heradt för thetta århrett 54 några partzeler etc. Så må thet bliffve, huru ther um bestelt är, och then heradtz retten, som her Sten och hafft haffver udi samme heradt, må han och nu beholle. Men then biscopz och spetale tiende, som han och udi för:ne herade hafft haffver, må then som proest är achte opå och göre årligen in udi vår kon:ge cammer en godh clar regenskap för samme tiende. Ther tu vest tigh effter rette etc.

Stockholm den 4 Februari.

Qvitto för Nils Helsing på uppburna sakörespenningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen konglige persone opå vårtt slott Stocholm then 4 Februarij anno etc. 54 anammede och upbure aff vår tienere Niels Helsing ungerske gyldene fempton stycker, hvilcket för:de guldh han opå våre vägne udi sacköre upburidt haffver aff en borgere udi Gäffle benempd Joen Olsson, then ett loskijn udi förbudh köpt hade. Hvarföre *etc.* Datum [ut supra].

Gustavus.

Stockholm den 5 Februari.

Till Anders Persson [Lilliehöök] angående utlämnandet af en häst åt Mårten Norman.

Efter afskrift i Smålands handl. 1554: N:o 2 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst till förrande etc. Skall thu vethe, Anders Pederson, att vij haffve afferdigett thenne vår tienare Morthen Norman med nogre våre andliggiande

verff och ärander till Tiislandh etc. Therföre är vor alffvarlige villie och befalning, att tu honnom en god stade klippare till hanss reesse förskaffe och bekomme lathe skall etc. Vettandes tig her efftter rette. Datum Stocholms slott 5 Februarij anno 54.

Stockholm den 8 Februari.

Till Arvid Nilsson och Jöran Olsson angående skattespanmålen från Lysings och Dals härad.

Riksregistr. 1554, fol. 16 v.

Vår gunst etc. Skole I vette, Arvedt Nilsson och Jören Olsson, ath menige mandz budh udi Lysingz och Dalss häradher haffve varit hoss oss och begäredt vette, huru vij vele haffvedt besteltt um then skatte och affradz spannemål, som the udi thette åhr utgöre plictige äre etc. Så haffve vij inge andre svar kunnet giffve them ther opå, utan som vij eder och flere våre fogter i Östergötland nogsampt haffve tilförende latid schrifftteligen förstå, och hvar the icke vele giffve så mykit för spannen, som vår seneste schriffvelsse förmelder, må I dhå anamme aff them spannemål, synnerligen rogh och maltt, och late them före sådane spannemål till the orther, ther vij kunne framdelis i våår bekomme skäll för honum aff the fremende. I vele och medt thet allerförste late förstå hvad the fremmende nu bude för tunne spannemål aff allehandhe slagh ther i Östergötlandh, vele eder och haffve förmante, ath I altijd och till thet minste hvar fiortonde dagh oss förstendige skole, udi hvad prijss spannemål är ther nidre udi landett, och um the fremmendhe honum köpe vele. Ther I vette eder effter rette. Datum Stocholm 8 Februarij anno etc. 54.

Stockholm den 8 Februari.

Qvitto för Knut Knutsson [Lillie] till Ökna på penningar.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i Uppsala universitetsbibliotek. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. hist., D. 17 (1832): s. 226—227. En afskrift finnes i den ofta cit. kopieboken, tillh. saml. K. bref 1521—60 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij udi egen kong:e perssone opå vårt slott Stocholm then 8 Februarij anno etc. 54 anammedt och upboredt haffve aff oss elskelig vår tro man och undersåte Knut Knutzson till Öknö öffverlöpz penningar pro anno etc. 52, tiugu halffempte marc, item pro anno 53 penningar siutijetre marc, som öffverbleffne äre aff then summa han utaff vår kong:e cammer till at löne vårt folck med udi Södermanland, Strengnäs och Vesterårs stichter hade anammet etc. Hvarföre *etc.* Och täss till ytermere visse etc. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

(Sigill.)

Stockholm den 8 Februari.

Qvitto för Påfvel Ångerman på inbetaldt saköre.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kong:e persone opå vårt slott Stocholm then 8 Februarij anno etc. 54 anamede och upbure aff vår undersåthe och borgere udi Gäffle Påvell Ångerman ungerske gyllene trettie stycker, hvilckett gull han udi saköre uthgaff för någett salebergzsölff, som han udi förbudh köpt hadhe etc. Hvarföre *etc.* Och thess till ythermere visse *etc.* Datum [ut supra].

Gustavus.

Stockholm den 9 Februari.

Till Lasse Pedersson angående strömingsfisket i Östergötlands skärgård.

Riksregistr. 1554, fol. 17.

Vår gunst etc. Vij haffve aff thin schriffvelsse, Lass Pedersson, vijdtlifftig förnummet, huru medt ströminge fijskett både udi Stäkeborgh skär och Brodvijken förhandlet är. Och hvad belanger the siu nöther, som drages nest Norköpung och bönderne tilbiude för vår lott udi hvarie noth en lest strömingh etc., så kunne vij icke vete, um the biudhe alt för lithet, och synes oss förthenskuldh besth vare, att man gör inghen stadga eller soningh medt them udi så måtte, för än man får see hvad Gudh giffve vill, och vij få vethe, huru myken fijsk med hvar noth tagen bliffver etc.

Vijdere haffve vij latid tilscriffve våre fogter opå Gripzholm, Reffznäs och Tynnelssö um the meste tunne trä the kunne komme åstadh att salthe fijsken uti. Samelunde haffve vij och latid tilschriffve vår fogter, Lasse Topperid [*sic*] och Lass Larsson, tesliges her Johan Turssons fogte udi Jönåkers herradt, att the samptligen skole förskaffe timber till then stuffves bygningh, som man behöffver vedh Näffveborgh att rensse fijsken udi. Schole the och hielpe hvar annen till att upsetie och upbygge same stuffve. Yterligere the fem ströminghe nöther udi Hersame sochen kunne vij icke umbäre, effter vij allestädz opå våre slott och gårder, tesliges vedh vår bergverck, storligen fijsken haffve behoff. Och må tu lathe then fijsk, som tu ther bekommer, komme till Åtvitzberg, um han görs ther elliest mykit behoff. Tu vilt och icke försume att late oss stedze få vete, huru medt fijsken fengett tillgår; förmanendes och them, som äre

skickede till ath achte opå fijsken, thet the laget så, att han bliffver medt salth och elliest väll förvaret, så ath thet motte vare gott godz etc. Datum Stocholm 9 Febru[arij 1554].

Stockholm den 9 Februari.

Till Anders Nilsson angående gränsbornas försvar mot ryssarnes öfvervåld och om en nybyggnad vid Kivinebb.

Riksregistr. 1554, fol. 18. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 144—145.

Vår gunst etc. Vij haffve aff thin schriffvelsse, Anders Nilsson, ebland ander tijdender förnummet, att rydzerne haffve gjordt våre undersåter opå Rithema stoor skade opå theris sädh, och att våre undersåter haffve thet udi lijke måtte igen vedergullet. Och begärer tu vethe, um tu yterligere skall vedergellet, hvar för:ne rydzer än nu någett öffvervold våre fattige undersåter yterligere bevijsse vele etc. Så må tu vethe, att vij endeligen vele, är och vår alffvarlige befalningh, thet tu Sveriges crones och våre fatige undersåters ägher vedh rydze grentzen försvare skall och [icke] tilstädie, ath för:ne rydzer anthen fijske vatn eller annet thet, som Sveriges crone tilhörer, bruke eller sigh tilvelde schole, ee hvad rådh tu helst ther till finne och bruke kan, och förse vij oss, att thu och haffver ther vedh handen så mykit folck, bådhe rytter, knechter och bönder, att thu må kunne försvare ther medt thet oss tilkommer och haffve rådh till att seije neij för oreth etc.

Vijdere schicke vij tigh medt thenne breffvissere ett skampluun opå then bygning vij gerne ville lathe haffve förhender ther opå Kiffvenebben, haffve vij och honum undervijst, huru bredh och diup oss synes lijkest vare graffven kringom bygningen bliffve skall. Och ther tu kunne bestellet, att same bygningh motte bliffve pinttet

effter för:ne skampluun, dhå förse vij oss, att thet skulle tage gott lagh. Tu vilt och tencke till att förevende thin yterste flijtt både medt then bygning och annet mere, som oss och rijket tilgodhe komme kunne, thet meste tigh mögeligitt är, effter som vij tigh fulkomligen betro. Datum Stocholm 9 Fe[bruarij 1554].

Stockholm den 9 Februari.

Öppet bref för herr Peder Andreæ [Svart] på skattefrihet för en gård.

Efter originalkonceptet i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och förlänth, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff (oss till en behagelig tijd) unne och förläne oss elskelig vår predicant her Peder Andreæ thenn affvels gård, som han en tijd long hafft haffver udi Lundby sochn, benempd Flaka, frij för alle rettigheter och utskyller, som årligen aff för:ne gård affgå pläge etc. Ther våre befalningzmän och alle andre måge vette sich effter rätte. Datum opå vårtt konglige slott Stockholm 9 Februarij anno etc. 1554.

Unnder vårtt secret.

Stockholm den 10 Februari.

Till Rasmus Ragvaldsson angående en stålsmed.

Riksregistr. 1554, fol. 18 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 159—160.

Vår gunst etc. Schall tu veth, N. N., att vi haffve latid handle medt thenne breffvissere Jören Påvelsson Stålsmedh, att han skall giffve sigh till Betzbergh och ther uprette en stålhammer till vårtt behoff. Och är vår

villie, att thu förskaffer thet så, att för:ne Jören bliffver i smedien hoss then andre hammer smedhen, som smider stånge jern. Biude vi tigh och, att thu skall lathe honum bekomme hvad dell han till same stålsmide haffver behoff, tesliges så myken fetalie opå hans arbete, som han kan hielpe sigh medt, och må tu vethe, att vi haffve tilsagdt honum tolff öre för hvartt skeppund stål, som han smide kan. Ther tu vest tigh effter rette. Datum Stocholm 10 Februarij [1554].

Stockholm den 11 Februari.

Till Svante Sture angående ett honom affordradt förpliktelsebref och om hans förläningar.

Riksregistr. 1554, fol. 26.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Vij haffve aff eders schriffvelsse, käre her Svante, förnummet, ath I haffve latid her Johan Tursson förstå um then förplictelsse, som I sampt medt her Sten och Jören Ericsson oss giorde nu senast her i Stocholm, och ath han opå sijn sijde icke udi någen måtte viste sig ther emot att besväre etc. Så ändoch vij inthet tvijle, att I och flere godemän uthan sådane förplictelsse väll tiltencke hvad som till menige rijgsens välferdh behöffves, haffve vij doch gerne velet varit viss opå hvad som hvar och een udi ytterste nödh till saken göre vill, opå thet att vij icke dhå först när farligheten förhanden våre, skulle begynne att handle och rådslå um alle saker, uthan medhan tilfellen giffves våre saker så skicke och lage, att vij kunne haffve rådh till, hvar umtrenger, att försvare oss för them, som vår skade och förderff söke och effterstå vele etc.

Thernest som I lathe förstå, ath vår fougte opå Åthvidzberg haffver vederkens Biörnsätter sochen, och begäre

förthenskuld, ath vij eder Bothekyrcke sochen förläne vele etc., så giffve vij eder gunsteligen tilkenne, att vij same sochen her ifrå Stocholms slott icke kunne umbäre, effter hon her så när vedh hondhen är belägen och både dagzvercker och annet mere, som aff samme sochen uthgörs, her till slotzens behoff högeligen för nöden äre etc. Doch effter I then Biörnsätter sochen mist haffve, äre vij icke obenägne att unne eder en annen sochen igen udi Östergötlandh, ther som vij någen sochen kunne effterlathe ifrå våre bergzbruckninger, slott och gårder, som och lijke ränther medt för:ne Biörnsätter etc.

Then Hundhammers gård, som I och begäre, haffve vij än nu opå någen tijd tilgörendes gunsteligen effterlatid framlidne Valentins effterleffverske. Så vele vij doch framdelis vare förtenckte att vette eder ytterligere beskedh um samme gård etc. Gud eder befalendes. Datum Stocholm 11 Februarij [1554].

Stockholm den 13 Februari.

Till hertig Johan Albrekt af Mecklenburg angående Friedrich Spedts andragande och det till honom öfversända svar.

Efter en i RA. förvarad, nyare afskrift af det egenhändigt undertecknade originalet på papper i Geheime-Archivet i Schwerin.

Wir Gustaff *etc.* entbieten dem hochgebornen fürsten, unssern freundtlichen lieben schwagern und nachbarn, herrn Hans Albrechten zu Mechelnburgk etc. hertzogen, unssere freundtschaft mit mehr liebs und guts bevorn. Hochgeborner fürst, freundtlicher lieber schwager, wes E. L. raedt Fredrich Spedt, ritter, ahnn unnss geschrieben unnd sonst mit etzlichen unsern gesandten, die wir ihm vorgangenen shommer auff der deutzschen seidten gehabt, vorhandlet, haben wir gnedigst vernohmen, unnd E. L. werdenn herwiederumb auss der

antwordt, so unnsser besonder lieber getreuer Axell Nilssen ahn E. L. raedt gedachten Spedten gethaen, freundtlichen zuvornhemende, was unnssere meinung und gemuedt auff solche furgeschlagene artickele und conditionen diessmhael sein will, warinnen wir aber E. L., dero wir mith aller schwägerlicher und nachbarlicher freundschafft geneigt, zu freundtlicher wilfharung sein kondten, wollenn wir unnss freundtlichen hiemitt erbotten haben unnd diesses auff E. L. freuntlichs schreibendt nicht vorendthalten wollen. Datum uff unsserm schlos Stockholm dhen 13 tag Februarij anno etc. 54.

Gostavus.

Utanskrift: Dem durchlauchtigen hochgebornen fürsten und hern, hern Hans Albrechten, hertzogenn zu Meckelnburg, fürsten zu Wenden, grawen zu Schwerin, Rostock und Stargardt der lande her, unsserm freundtlichen lieben schwagern.

(Sigill.)

Stockholm den 14 Februari.

Till fru Birgitta [Turesdotter (Trolle)], Lars Siggesson [Sparres] enka, angående inventeringen på Örebro slott efter hennes aflidne man.

Riksregistr. 1554, fol. 19.

Vår gunst och nåde tilförende etc. Käre fru Biritte, vi haffve förnummett aff then inventering, som nu opå Örebro slott skedh är, att I och the andre salige her Larsses erffvinger haffve fast blottet samme slott, icke allenest medt skytt och andre synnerlige ägedeler, uthen och så medt thet fast ringe verdt är, både fiske redskap och annet mere; item haffve I och fast skröpelige försörgtt slotzsens ladegård, både medt verck hester, drettes

oxer och annen booskap, som ther borde vare, och snarest sagt förnimmer man så bestelt och laget, att ther är ganske ringe tiltage etc. Så effter thet I och the andre her Larsses erffvinger väll vethe hvad förfordring och välfärdh salige her Lars udi longlig tijd aff cronones län öffverflödeligen hafft haffver, och therföruthan annamede han aff thet ödelagde clöster udi Örebro både sölff, kåpper, ketzler och gryter, item gyllene stycke, flogell, damask och alt annet, som ther för honden var, therföre förundrer oss icke lithet, att sådant nu aff eder och the andre erffvinger så ringe achtet och betencht bliffvet är medt thet inventarium, och vele än nu haffve eder alffvarligen förmanet, att I doch vele ytterligere betencke hvad gunst och nåde eder vederfaren är, och ther emott eder bevijse både medt inventering och elliest udi alle motte, så att thet kan bliffve eder oförvijtligit. Datum Stockholm 14 Fe[bruarij 1554].

Zedell.

Vijdere giffve vij eder tilkenne, att vij läntte salige framlidne her Larss någre schytt till ett skep, som han och flere aff vårtt rådh utgiorde i then lybske feijgde, och anammede offtebe:te salige her Larss same schytt till sigh och haffver them sedhen behollett. Så är vår villie, att I samme schytt uten all gensegn till Örebro slott med thet förste leffverere etc. Datum ut in literis.

Stockholm den 15 Februari.

Sköldebref för Joen Karlsson.

Efter original på pergament i Uppsala universitetsbibliotek.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för vällig och hulle tro tieniste, som thenne oss elskelig vår tro tienere och befalnings-

man opå Orreholmen, Joen Karlsson, oss och vårtt rijke Sverige her tildagx troligen giordt och bevist haffver och än nu yttermere hereffter göre och bevise må och skall, så länge han leffver, haffve undt och giffvit, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff unne och giffve honom och hans effterkommende ächte barn och barnearffve evig frijheet och frälsse opå tesse effterschrefne godtz och gårder, som är en gård Åsta, ligger för tolff öresland jord udi Skillinge sockn, item en gård Salista ligger för siu öre och elff ve penningxland jord udi Fleens by i Fleen sockn udi Oppunde häredt, och opå alle andre godtz och gårder, som honom genom gifftermåll eller något annett lagefong tilkomme kunne, doch thett som tilförende frälst är och frälsse varitt haffver, och giffve vij honom her med skiöld, hielm och skiöldemärcke, som är en blå falck udi ett gultt fiäld medt tu gule jegerehorn och en blå falck ther emellem opå hielmen, opå thett han samme godtz under rätt frälsse till vår och rigissens tieniste lijke som andre frälsismän her i rijkitt theres godtz under rätt frälsse niute, bruke och behålle må och skall. Biudendes förthenskuld alle, som för våre schuld vele och schole göre och lathe, att the förbemälte Joen Karlsson eller hans effterkommende rette erffinger her emott icke udi någen måtte hinder eller förfong göre schole, vijd vår ogunste. Och tess till yttermere visse lathe vij hängie vårtt kongelige secret her neden före. Datum på vårtt slott Stockholm then 15 dagen Februarij anno domini etc. tusende femhundrede femtije opå thett fierde.

(Sigill.)

Stockholm den 16 Februari.

Öppet bref på frälsefrihet för några gårdar, tillhöriga Jöran Henriksson, i dennes lifstid.

Riksregistr. 1554, fol. 20.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij aff synnerligh gunst och nåde, så och för välvillig och hulle tro tieniste, som thenne vår tro tiänere Jören Henricsson Siälenfar oss och vårtt rijke Sverige her till dagx trolighen giordt och bevijst haffver och än nu ytermere her effter göre och bevijse må och skall, så lenge han leffver, haffve undt och giffvit, som vi och nu met thetta vårtt öpne breff unne och giffve honum i hans lijffztijd frijhett och frelse opå några godz och gårder, som han medt gifftermål eller annet lagefongh bekommit haffver eller her effter bekomme kan, så att han them under frelsse till vår och rigsens tienist, som förschriffvit står, niute, bruke och beholle må och skall etc. Biudendes förthenskuld alle, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, att the förbe:te Jören Henricsson her emot inthet hinder, platz eller förfongh göre skole, vedh vår ogunste. Datum Stocholm 16 Fe[bruarij 1554].

Stockholm den 16 Februari.

Till Jöns Håkansson angående Torneå sockenbors handel med ryssarne.

Riksregistr. 1554, fol. 20 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 146.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommet, Jöns Håkensson, the affschriffter aff thine och proesternes qvitentier, som tu oss skickedt haffver etc., och hvad belanger then köpzhandell, som bönderne udi Torne sochen begäre att

haffve medt rysserne, äre vij icke obenegne att effterlathe them sådane handell. Doch må tu hålle same våre undersåter före, thet the icke behöffve att släpe theres varer rysserne i hender, som the tillförende giorde, uthan lathe rysserne söke till them medt then deell the haffve att före. Och förse vij oss, att same Torneboer skole bekomme better lijke för theres och medt myket mindre omack och umkostningh än the giorde tilförende. Vidh sådane vilkor äre vij väll tilfrijdz, att the måge handle medt rysserne um hampe, vandmall och annet sådant till theris nödtorffter etc. Ther tu må vethe tigh effter rette. Datum Stocholm 16 Februarij [1554].

Stockholm den 16 Februari.

Till Jöns Månsson angående uppdrag för honom att hafva befattning med kronans spanmål i Helsingfors.

Riksregistr. 1554, fol. 21. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 146—147.

Vår gunst etc. Vij haffve för godt anseedt, är och vår alffvarlige villie och befalning, N. N., att tu skaltt her effter bliffve udi Helsingefors och udi befalning haffve och achte opå all vår spannemål, som våre fougter till för:ne Helsingefors leffvererendes varde. Tesliges skall tu och late inventere tigh tilhonde all then spannemål, som Erich Olsson opå våre vegne udi befalning hafft haffver och nu udi för:ne Helsingefors tilstädes ligger, och skall tu vare förtencht att göre oss årligen in udi vår konglige cammer så väll opå upbörden som uthgifften udi spannemål en clar och beskedelig regenskap, och hvar vij förnimme, att thu troligen handler och söker vårtt gagn och beste medt same spannemål, vele vij dhå thet med tig gunsteligen betencke. Vij haffve och befaledt Hans Larsson, att han skall vare tig förforderlig och be-

stondig till att förytre same spannemål hoss the fremende, som till för:ne Helsingefors söke och komme kunne. Och skall tu förytre och sälie samme spannemål medt reffvelsk tunne, vetendes granneligen göre oss beskedh, huru monge spen kunne gå udi tunnen, anthen två eller halff annen span. Ther tu vest tig effter rette. Datum Stocholm 16 Februarij anno etc. 54.

Stockholm den 16 Februari.

Till hertig Henrik den yngre af Braunschweig och Lüneburg angående Jörgen Larsson [Sparres] iråkade fångenskap hos Kristoffer von Hodenborg.

Efter en afskrift af det egenhändigt undertecknade originalet i Herzogl. Landeshauptarchiv i Wolffenbüttel.

Unsere freundtliche dienst und was wir jederzeit mher eheren, liebes und guttes vermoegen zuvor, hochgeborner furst, inbesonder freundtlicher lieber herr schwager. Dieweiln wir unter anderen inn E. L. jungstem ahn uns gethanem schreiben freundtlich vermeldet vernhommen, das E. L. umb unser bitt und ahnlangen willen ahn Christoffer von Hohdenbergk umb erledigung unsers reichs marschalcks sons Jorgen Larsen, gnedigst werben und schrifftlichen sinnen lassen, dorauff aber uber E. L. verhoffen von ihme unbeandtwordet blieben mit weyterer freundtlicher vorstendigung wir etzliche mittell und wege, dodurch gedachter unsers reichss marschalcks son erlediget und auff freyen fuss widerumb gebracht werdenn möcht, vorschlagen wolten, darnegst dan E. L. ihre hulff und rath umb unsert willen auch dargeleysten und die wege der erledigung neben unss vornhemen und vorstellen helffen woltten, freundtlich erbotten; thun derohalben gegen E. L. solches freundtlichen erbietens und willigen gemuets, so sich dieselbie je und allwege

gegen unss vornhemen haben lassen, freundtlich bedancken, mit erbietung und biette E. L. woltte es gentzlich darfur haltten und bey sich statuiren, do wir ihr moegliche ahngenheme dienst ertzeigen khoendten, das wir ahn unserer guttwilligkait nichtes woltten erwinden lassen. Und nachdem dan, wie E. L. bewust, viellgedachter von Hohdenbergk wider Gott und alle billigkait, auch auffgerichten und publicierten gemeynen landtfriede, gehandelet und durch solch sein freventlich vornhemen sich gegen unss alss ein offentlicher feindt ertzeiget und sehen lassen und mit solcher seiner thadt bewiesen, das ehr unser selbst aygener person, so ehr wess thedtlicherss und schedtlicherss dergestalt beybringen und zufuegen khoendte, nicht verschoenen wurde, und ob wir dan hiebevhor auff allerley mittell und wege, wie die beyde rechtlich oder gutlich vorgenhommen werden moechten, damit jedachter zu erledigung khoemmen moechte, mit allem ernst getrachtedt, auch zu mherer enderung solcher beschwerung ahn die Kön. Kay. M:t, unsern geliebten hern und oheim, schrifftlichen gelangen und bitten lassen, bey der ihren, unter welchen sich solch vornhemen zugetragen, vermöge ihrer auffgerichteden landsfrieden den gefangenen loss zu geben, ernstlich befhelenn woltten etc., und unss darauff vorstendiget, das Ihre M:t unser ahnbringen und beschwerung, so uber recht und landtfrieden geschehen, billich vormerckt und dem hertzogen von Luneburgk solche frevendtliche mutwillige gefangknus und bestrickung, bey ihren underthanen, dem von Hohdenbergk, abtzuschaffen ernstlich befholen, so haben wir aber bisshieher solchen befelich, auch auff unser gnedigst ahnsuchen und sinnhen, keine volntziehung, abschaffung, noch lossgebung des unsern vormercken khoennen. Und dieweiln dan nhu sein vater inn Gott verstorben, und dergestalt hulff und trostloss gelassen und negst Gott keiner anderen hulff dan bey unss zu erwardten, so seindt wir verursacht

solchem seinem vornhemen und gewaldt mit gleicher gewaldt tzu begegnen, und haben bey unss uber geschehene ersuchung keine andere mittell zu solcher erledigung finden khoennen, dan das wir (jedoch auff E. L. gutten rath und wollmeynung, die wir unss hierinne mittzuteilen und zuverstendigen biten, auch geleben wollen) etzliche von unsern dienern, im schein etzlich kriegssvolgk und reutter tzu unserm besten zu bewerben und ahntzunhemen, der ort austzuschicken bedacht, ob ethwan der von Hohdenbergk oder aber andere des nhamens und geschlechts oder seine verwandte gegriffen und hinwiederumb gefengklichen eingetzogen werden moecht, damit der arme unschuldige einmhall wieder frey gemacht und solcher landtfriedenbrecher gestrafft werden moechte, dan uns je nicht zugedulden und zu leyden gebueret, das die unsern dergestaldt uber eynigerley gegebene verursachung wider Gott, recht und billigh ait unverwarndter sachen auff freyer kaysserlichen strassen uber auffgerichten landtfrieden, welches sonsten heyden und Jueden geleben, sicher, frey handelen und wandelen moegen, frevendtlich ahngefallen und gleichst ubelthedtern gefengklichen eingenhommen werden sollen, dartzu wir dan, und zu volntziehung solches vornhemens, damit die sachen desto sicherer ahngefangen und die unsern eine zuflucht, hulf und trost bey E. L. haben moechten, E. L. sicherers geleidt, inn ihren landen benötigedt, hirmit auch freundtlich darumb bittendt, oder aber anderer ört, do es E. L. beqwhem und fueglich erachte tzu wege bringen helffen welle, alssdan woltten wir nicht zweyffelen, den ahnschlagk dergestalt ins wergk, damit gewaldt mit gewaldt gerechn, zu stellen und zuvolnbringen, do nhun solche mittell und wege E. L. gefelligk und fur gut und gerathen ahnsehen, und ihr sicher geleydt den unsern ihnn ihren landen zu haben vorghoennen und geben wollen, wie wir nicht zweyffelen E. L. der vorwandtnuss

nach thun werden. So seindt wir solches ins wergk zu bringen mit Gottes hulff entschlossen und gesonnen, bietten derohalben hierauf E. L. rath und schrifftliche wollmeynung, und im fhall es nicht zu langen konte [oder] wolte, E. L. es gleichwoll bey den ihren heimlich halten und bleiben lassen. Das wollen wir hinwiederumb E. L. imgleichen auch mhererm freundtlich zu beschulden geflissen sein, die wir hiermit dem Allmechtigen zu langger leibssgesuntheit, gluckselieger und ewiger wollpfardt, auch sigk und victoria ihrer feinde, lange zu fristende, fleijssigk und treulich thuen entpfelen. Datum auff unserm koniglichen schloss Stockholm den 16 Februarij anno etc. 54:ten.

Gustaff von Gottess gnaden tzu Schweden, der Gotten und Wenden etc. konigk

Gostavus.

Utanskrift: Ein hochgebornen fursten, unserm inbesondern geliebten schwagernn, hern Heynerichen dem junger, hertzog tzu Braunschwig und Luneburg etc.

Stockholm den 17 Februari.

Till Simon Tomasson [Tavast] angående qvarnbygge, om spanmåls mätning och försäljning, om ny skattläggning i Norrfinland, om Olof Trottessons qvarlåtenskap samt om hustru Birgitta [Johansdotter (Flemings)] gåfva af jord till konungen och om värfning af sjöfolk.

Riksregistr. 1554, fol. 21 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 147—149.

Vår gunst etc. Vij äre tilfrijdz, N. N., ath thu later upbygge en miölqvern udi Halis fors, och att hammerqvärnen må settias udi then Pyhäjoki fors, effter som tu

ther um schriffver etc. Tesliges är oss icke obehageligit, ath tu upbär skattespannemålen medt Åbo span och giffver honum uth igen medt Stocholms span och vilt sedhan göre rede för öffvermälningen udi vår reckninge cammer, och kan tu tage samme Åbo och Stocholms spän och sedan en rett häringe bándz tunne och lathe försöke them tilhope, så skalt tu väll förnimma, ath ther är stortt oskielfång opå etc. Vij kunne och lide, ath thu föryttrer skattespannemålen, spannen för 14 öre, och ther medt gör them undsetning udi then landzenden, som nödsteltte äre etc.

Vijdere, som tu och giffver tilkenne, ath fast våre behoff, ath udi Norfinland motthe bliffve en ny skattläggning, effter thet the fattige beclage sig, ath the, som better äre förmögne, slå jorden under sig etc., så kunne vij väll tro, ath thet går så till udi then landzenden, och såge förthenskuld gärne, ath samme skatlegning motte haffves för hender udi thenne tilkommende sommer, och må thu framdelis lathe oss förstå hvilke utaff the godemän aff adelen tig synes lichest vare, att vij skulle bruke ther till etc.

The lössörer, som effter framlidne Oleff Trottesson bliffne äre, måge väll liggie tilstädis, till tess hans regenskap bliffver hördtt etc.

Ytterligere haffve vij latid tilskriffve vår landbofogte udi Finland, Anders Nilsson, ath han skall vederkennes the godz, som thu schriffver, att hustru Birgitte opå Torlax oss opå sijn dotters vägna vedh Ulsby gårdh skenchtt haffver, och vele vij oss väll emot henne effter tilbörlighett för sådane välvillighet, när så när kommer, lathe befinne etc.

Till thet sidzste förtencker tig väll, ath vij tig senest, dhå tu hoss oss var, befaltte, ath thu skulle antage udi vår tiänist thet meste dugeligit skepzfolck, både timbermän och bássmän, som ther stode till ath öffver-

komme. Så är än nu vår villie, ath thu sådant ängelunde skaltt försumme. Vetendes tig her effter rette. Datum Stocholm 17 Februarij [1554].

Stockholm den 17 Februari.

Till Jöns Pedersson angående rätt för två bönder, boende invid Garpenbergsgrufvan, att mot erläggande af skatt frambruka koppar.

Riksregistr. 1554, fol. 23. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 160.

Vår gunst etc. Veet Jöns Pedersson, att thesse breffvissere, Morthen på Raffvalshytten och Laghe i Bergzängh, haffve varitt her för oss och giffvit tilkenne, att the, som boo nemest ved Garpebergz gruffven, äre ödmiukeligen begärendes, ath the motte bruke kopper, som the udi förtijden giordtt haffve, och haffve för:ne breffvissere uthloffvet, ath the vele giffve oss hvartt tiende [L]ꝛ utaff all then kopper, som the aff theres bruckning kunne förverffve etc. Så äre vij tilfrijdz, att the medt för:ne vilckor måge bruke kopper. Dhå skaltt tu så lagett, att någen våre altijd hoss, när the upsette och lathe gå till kopper, som kunne haffve achtt opå att oss motte ske skiäll, så ath the icke hadhe tilfelle att dölie unden någett, ther egenom förminskendes skatten, som the uthloffvet haffve. Vetendes tig her effter rette etc. Datum Stocholm 17 Februarij [1554].

Stockholm den 17 Februari.

Till Henrik Claesson [Horn] angående Lasse Mikaelssons anspråk på mödernegods i Finland.

Riksregistr. 1554, fol. 23.

Vår gunst etc. Vij giffve tig tilkenne, Henrich Claesson, att vår tiänere och cammerschriffvere Lasse

Michilsson haffver latid oss förstå, att hans moders stiffmoder, som heet hustru Elssebij Konttias udi Åbo, förkom alt hans moders (hvilken sedan bleff gifft nid till Löse udi Vestergötlandh) både fäderne och möderne, och clager han, att samme hans moder eller honum än nu inghen rätt ähr vederfarett aff för:ne hustru Elssebijes ärffvinger eller them, som gotzen haffve bortte. Så vele vij tig icke förholle, att samme Lasse Michilsson haffver förthenskuld undt och uplatidt oss sitt byrdebodh opå then deell, som honum udi så måtte medt rätte kan tilfalle etc. Hvarföre är vår villie och begären, ath thu vilt opå våre vägne tiltale för:ne hustru Elsebijes ärffvinger, sameledes them som någett ther aff haffve hender emillan, um förberörde Lass Michillssons moders fäderne och möderne, synnerligen um the godz, som opå thenne inneluchte zedell stå anthecnede, och tesliges granneligen bespöriendes, um ther funnes icke några flere godz, som hon och hade förkommet för för:ne Lasse Michilssons moder. Och kunne vij icke vethe medt hvad rätt the som sådane godz haffve mene sig kunne them försvare, all then stund förberörde hustru Elseby haffver nu sålt ohemelt, och vest thu väll att the köp, som olaglige ske, kunne åther ighen medt lagen rygges. Vij haffve och förstått, att en Lasse Flemingz tiänere, benempd Jöns Schriffvere, skall vethe något utaff, huru thet haffver sig um same godz, och haffve vij förthenskuld lotid schriffve honum till, ath han skall göre tig ther um all then undervijsning, som han vett udi saken. Gud tig befalendes. Datum Stocholm 17 Februarij anno etc. 54.

Stockholm den 23 Februari.

Qvitto för herr Dominicus [Nicolai] i Nordingrå på testamentssilfver efter herr Nils i Nora.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stocholm then 23 Februarij anno etc. 54 anammede och upbure aff oss elskelig vår tro undersåthe, her Dominicus udi Nordingerådh sochn, enn sölffskåål um tolff lodt, hvilcke för:de sölffskåål framlidne her Niels udi Nora sochn oss udi testemente skenckt och giffvit hade etc. Hvarföre *etc.* Datum ut supra.

Gustavus.

Stockholm den 24 Februari.

Till Jakob Vest angående tiondens lösande och skattelindringar i hans befallning samt om några menedare och om en sändning lin.

Riksregistr. 1554, fol. 24.

Vår gunst tilförende etc. Effter thet, Jacob Vesth, att menige man udi thin befalning haffve latid sig finne välvillige till ath fordre vår bergzbruchning, både med hielpe vedh och annet mere, therföre äre vij tilfrijdz, ath the måge lösse tienden för thet köp tu udi thin schriffvelsse haffver förmellet. Vij äre och tilfrijdz, ath tu lather the bönder udi Myckleta sochen bliffve frij theres skatte penninger och järn, um the elliest therföre göre oss skäll med thet bly the köre skole etc. Vij kunne och lijde, ath the bönder i Tiurboheradt, som vele komme oss tilhielp medt the dreffstocker, måge bliffve förscho-

nede medt the häradzhöffdinges hestar, som them udi thette 54 årett holle bör etc.

Medt thet meenedige selskap, som tu till oss skicket haffver, vethe vij icke annet att skaffe, uthan skicke same selskap till tig igen, och må thu handle medt them um theris sack, effter som them kan någrelunde vare drägeligit, doch ath the icke bliffve ostraffede, opå thet andre motte haffve them för exempel och icke så dristelige gå falsk lagh och ther egenom then alzmectigeste Gudh så högeligen förtörne och försmäde.

The sex [L]ꝛ ohäclett lijn tu haffver begärett late vij tig och nu tilskicke etc. Datum Stocholm 24 Februarij anno etc. 54.

Stockholm den 24 Februari.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] om bestraffandet af ett dråp, om förhållandet till de danske på gränsen samt om Clemens Böss-smed och om ett vid Elfsborg strandadt fartyg från Danzig.

Riksregistr. 1554, fol. 25.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Käre her Göstaff, vij haffve förstått aff eders schriffvelsse, att en frelsissman, benempdh Karll Benchtsson, haffver antastet och latid sette fenchlig en eders tiänere, som genom nödvärn kom i skade för ett manslagh, hvilken och vårt försvarelsse breff bekommet hade till rette etc. Så kunne vij lijde, ath för:de Karll må dherföre bliffve straffet, effter som lagen utvijsse, opå thet andre, som sådant öffvermodt bruke vele, motte aff hans straff läre ath haffve sådane öffverdådighett fördragh etc.

Vijdere käre her Göstaff, haffve vij förnummet, att then Lage Truedsson förgäter icke sijn gamble vane, dherföre I begäre vete vårtt rådh och villie, um I thet udi

like måtte skole vedergelle etc. Så vette vij icke hvadt emot same handell rådeligest är att företage, effter the godemän aff vårtt rådh theres betenckende udi same sack alzinthet oss haffve medtdeledt. Doch effter thet möthe um Valburgsmesse nestkomendes beramedt är, therföre synes oss, att man motte haffve medtlidende till för:ne tijd, hvar thet selskap elliest icke förmykitt grofft gå till verck medt saken. Oss tviler och inthet, att um the endeligen tesförinnen sig någet synnerligitt vele företage, thet I och flere godemän udi then landzende sådant medt ytterste macht tencke till att förekomme och affverije etc.

Yterligere haffve vij förstått, ath I haffve latid upbygge en smedie och udi lathe göre herdh, tesliges förskaffet stedh och annen redskap till then Clemett Byssesmedz behoff etc. Så effter I haffve ther opå giordtt sådane bekostning, therföre vij honum tijtt igen haffve afferdige latid, äre tilfrijdz, ath han opå nytt må bekomme then jernredskap i Vermeland, som opå skuthen för honum bleff bortte, och är nu för:de Clemet dragen till Vermelandh effter sådane redskap och skall medt förste öpett vatn giffve sig ther medt till Elffzborg och holle opå ath smide thet meste han kan och förmå; I vele och förskaffett, ath han motte bekomme någre aff the smeder, som äre udi Marck, Kijndh och flerestädz ther i Vestergötlandh, som honum hielpe ath arbete, och medt tijden aff honum same handverck läre motte, effter som vij eder vår mening ther um udi höstes förstendigede.

Till thet sijdzste är oss en förschrifft ifrå borgemestere och rådh i Danske tilhondekommen, belangende thet skep udi höstes stötte udi Elffzborgh skär etc. Så äre vij tilfrijdz, ath then som ifrå the danske [*sic*] att bestelle um samme skep och godz uthskickedt äre, må söke ther medt sitt beste etc. Gud eder befalendes. Datum Stocholm 24 Februarij [1554].

Stockholm den 24 Februari.

Qvitto för Hans Bårdskärare i Gefle på taxepenningar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stocholm then 24 Februarij anno etc. 54 anammede och upbäre aff vår tro undersåte Hans Bårdskärere udi Gäffle ungerske gyldene tolff stycker, hvilke för:ne Hans udi taxe för tu åhr utlade, nempligen femptije tu och femtije trij, för hvart åhr sex ungerske gyllene. Hvarföre *etc.* Och thess till yttermere visse *etc.* Datum loco et tempore ut supra.

Gustavus.

[Stockholm] den 25 Februari.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående skatteökning i hans förläning, om restantier i Gäsene härad och om vaksamhet på danska gränsen.

Riksregistr. 1554, fol. 27.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Käre her Sten, som I begäre vethe vår villie, um I skole lathe föröcke skatten hoss menige man udi eders förläning etc., så synes oss, ath thet vore icke onyttogt, och kunne lijde, ath man lothe föröcke theres skatt effter then zedels inhold, som I Måns Jönsson tilskickede, hvar sådant elliest kunne skee med menige mandz gode villie och opå thet fogeligeste och skickeligeste, så att ther aff ingen ovillighett vexe motte, hvilkit opå thenne tijd, effter the lägenheter nu opå ferde äre emellan oss och våre granner etc., fliteligen achtes och beväges motte, opå thet ath um något opåkomme, thet vij dhå hade en välvillig almoge

ath lijte opå i then landzende etc. Vijdere käre her Sten, hvad eders schriffvelsse belanger um the rester i Gässene, äre vij tilfrijdz, ath I beholle hvad som upburit var, för än vårt breff ther um utgiffvet bleff; vij haffve och latid Joen Bagge förstå ther um vår villie och mening.

Ytterligere käre her Sten, effter then Lage Truedsson förgäter icke sin gambla vane, utan bruker her in opå rijket thet ene öffverdådige stycke effter thet annett, kunne vij förthenskuld icke vette hvad ther är under, doch vele vij eder udi then beste mening, så nu som tilförende haffve rodt och förmanet, ath I icke förgäte hvad vij eder opå nyth haffve [sagt] um thet selskap, och ath I haffve alle saker udi then beste acht eder mögeligest vare kan. Hvad I och förnimme um the lägenheter oss och rijket anliggende äre, thet begäre vij och, ath I udi tijd oss förstendige etc. Gud eder befalendes. Datum 25 Februarij [1554].

Stockholm den 26 Februari.

Till Anders Persson [Lilliehöök] med påminnelser angående infordrade rapporter om förhållandena på danska gränsen.

Riksregistr. 1554, fol. 28 v.

Vår gunst etc. Vij lothe schriffve tig till för någen tijdh seden, N. N., ath tu medt thet förste skulle förskicke hijtt till vårtt cantzlij viss beskedh um alle lägenheter vedh grentzen, synnerligen um landemerckett emellan tin befalning och Danmarck, samelunde ath tu granneligen skulle uptechne lathe alle the besväringer, som någre udi tin befalning kunne haffve emot the danske, then och till vårt cancellij oförsumeligen komme lathe, therum vij doch ingen beskedh än nu bekommet haffve, hvilket oss endels förundrer. Är förthenskuldh vår alff-

varlige villie och befalning, ath tu än nu medt thet förste ther till vilt förtencht vare, ty ther ligger oss och riket ingen ringe macht opå; tagendes her ingen försumelsse före, så frampt tu vilt göre thet oss behageligit är. Datum Stocholm 26 F[eb]ruarij anno etc. 54.

Stockholm den 27 Februari.

Till Jöns Haraldsson angående fodringens lösande med penningar och skattelindring i hans befallning.

Riksregistr. 1554, fol. 28.

Vår gunst etc. Schall tu vethe, N. N., att vij gunsteligen haffve effterlatid, thet menige man udi thin befalning skole lösse för penninger vår fodring udi thetta åhr, synnerligen hvad som vår stalmestere icke haffver behoff ath geste, när han ther egenom medt våre hester dragendes varder etc. Vij haffve och gunsteligen tillgiffvit hvar man udi same tin befalning, som oss medt hielpestocker, vedh och annet till undsetning i vinther haffve varit, två hester aff fodringen. Ther tu vest tig effter rette. Datum Stoc[kholm] 27 [Februari 1554].

[Stockholm i Februari.]

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående Kristoffer von Hardenborgs anställning som byggmästare vid Kivinebb.

Riksregistr. 1554, fol. 29, där brefvet är odat., men står bl. Febr. månads skrifvelser. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 149—150, där brefvet är dateradt den 26 Febr.

Vår gunst etc. Schall tu vette, Måns Nilsson, ath vij haffve förordnet thenne breffvissere Christopher v. Hardenborgh till byggemestere opå Kiffvenebben, och haffver samme Christopher oss loffvet och tilsagt, ath han ett starckt feste opå för:ne Kiffvenebben bygge och

tilpyntte skall, um han elliest bliffver förfordrett medt then deell han skall opå holle etc. Så vore thet myket nyttugt, ath ther kunne bliffve någett fast huss, ath man kunne försvare sig för rydzerne, um behoff görs. Vele vij förthenskuldh, ath tu och the andre våre fogter udi Vijborgz län skole vare för:de Christoffer i alle motte behielpelige och förfordherlige medt the nöttorffter, som han behöffver till sådane bygning. Biude vij tig och, ath tu skall haffve upseende medt för:de Christoffer, tesliges medt the andre våre fogter ther i Vijborgz län, ath the sig tilbörligen udi alle saker skicke motte. Vij haffve them och nu tilscriffvit, ath the skole rette sig effter hvad som tu them opå våre vegne till vårtt gagn och beste tilseijendes vardher etc. Datum etc.

Stockholm den 2 Mars.

Qvitto för Olof Eriksson på öfverblifna lönemedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kon:ge perssone opå vårt slott Stocholm then 2 Martij anno etc. 54 anammede och upbåre aff vår tro tienere Oluff Ericsson penninger tiugu halffottende marc ortuger, hvilke öffver bleffve aff then summa, som för:ne Oluff Ericsson hade anammed utaff vår rentecammer anno etc. 52 till att löne vårt krijgzfolck medt udi Vestergötland etc. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Stockholm den 5 Mars.

Till Simon Tomasson [Tavast] angående Kivenebbs bestyckning, om inskärpandet af mandatet om skjutsresor och om åtgärder med anledning af hungersnöden.

Riksregistr. 1554, fol. 29 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 150—152.

Vår gunst etc. Schall tu vette, Simon Thomesson, ath thenne breffvijssere Christoffer v. Hordenborgh haffver latid oss förstå, thet tu haffver några flere skytt opå Åbo slott, än som tu ther behoff haffver, och haffver han förthenskuld begäret några aff samme skytt till Kiffvenebben etc. Så äre vij tilfrijdz, är och vår villie, ath tu undsetning till för:ne Kiffvenebben medt så monge skytt tu haffver och ifrå Åbo slott umbäre kan, göre skall; och må [tu] förskaffet, ath samme skytt nu, medan åkeföret är, till Vijborgh motte bliffve förskicket, opå thet ath man kunne haffve them när vedh honden, um behoff vore ath bruke them medt en hast vidh för:ne Kiffvenebben. Item är och vår villie, ath tu skall late för:ne Christoffer bekomme till Kiffvenebben en halff tunne kruth etc.

Samelunde är vår villie, ath tu skall förskaffe honum en timberman, anthen ifrå Åbo eller annerstedz, hvar tu honum kan öffverkomme, som gott förstondh haffver till ath bygge vederqverner. Tesliges är vår villie, ath tu skall förskaffe för:de Christoffer en godh tegelslagere, som till för:ne Kiffvenebz behoff så myket tegell ther behöffves slå kan etc.

Vijdere är vår villie, ath tu skall seije landzfogterne till udi Åbo län, att the rette sig effter thet mandatt, som vij haffve latid utgå um skiutz resser i Finlandh, så frampt the vele göre thet oss behageligit är.

Yterligere haffve vij förnummet, ath bönderne udi tin befalning, så vell som annerstedz i Finlandh, haffve stor breck och nödh um spannemåll etc. Så kunne vij lijde, ath tu och the andre vore fogter måge göre then menige man undsetning medt vår spannemål anthen för penninger eller varer, som oss tiänlige äre, som är looskin, mårdskin, ulffskin, elgzhuder etc. Och ther några finnes eblandh then menige man, som icke haffve rådh till ath betale spannemålen medt för:ne partzeler och äre doch nödstelte um brödföden, äre vij dhå tilfrijdz, ath tu läner them aff then gamble spannemål, som vij haffve liggendes udi förrådh, till nestkommendes höst medt sådane vilkor ath tu bliffver försächrett, ath vij dhå fersk spannemål igen bekomme etc. Datum Stoc[kholm] 5 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 5 Mars.

Till fru Hebbla [Siggesdotter (Sparre)] angående lån af skjutvapen till Kivenebbs bestyckning.

Riksregistr. 1554, fol. 30 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 152.

Vår gunst och nådige villie tilförende etc. Effter thet, käre fru Heble, ath I opå thenne tijdh inthet synnerligen haffve behoff the skytt, som I haffve opå eders gårdh, therföre är vår gunstige begären, ath I vele läne oss same skytt opå någen tijdh tilgörendes, och achte vij bruke them opå Kiffvenebben, um behoff görs, effter som thenne vår tienere Christoffer v. Hardenborgh vår mening i then måtte vett eder ath undervisse. Gud eder befalendes. Datum Stoc[kholm] 5 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 5 Mars.

Till Nils [Andersson] Boije angående en ryttartrupps förläggning och om dess ersättande vid Kivinebb med fotfolk.

Riksregistr. 1554, fol. 30 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 152—153.

Vår gunst etc. Schall tu vette, Nils Boije, ath vij äre tilsinnes late bygge ett fasth huss opå Kiffvenebben och vele bruke ther thenne breffvissere Christoffer v. Hardenborgh för en byggemester etc. Så haffver same Christoffer latid oss förstå, ath the ryttere ther äre vedh Kiffvenebben göre ther mere skade än gagn, och mener, ath ther vore en hoop knechter mykett nyttugere än the ryttere äre, hvilket vij och väll tro kunne. Är förthenskuld vår villie, ath tu sampt medt the andre befalningsmen vele förskaffet, ath rytterne motte bliffve täden och till Nyslott, Tavesthus, Helsingefors och Åbo förlagde, och ath knechter motte komme tijtt i staden igen, som man både till ath försvare grentzen och elliest till vårtt och rigsens gagn och beste bruke kunne etc. Datum Stocholm 5 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 6 Mars.

Fullmakt för Svante Sture att vara häradshöfding i Östkinds härad.

Efter en i RA. förvarad afskrift af orig. i Sjöö arkiv (n. m. på Trolleholm).

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för hulskap, troskap och manskap, som oss elskelig vår tro mann och rådh, her Svante Sture till Hörningzholm etc., oss och vårt rijke her till thenne tijd bevijst och giordt haffver och än yttermere her efter bevijsse och göre må och skall, haffve undt, tilbe-

troedt och förlänth, såsom vij och nu medh thette vårt öpne breff unne, förläne och tilbetro honum thet heradzhöffdingedöme udi Östkindz heradt i Östergötland, så att han, effter som en christelig och uvild heradzhöffdinge eller domere egner och bör, medh then fatige som then rike, then höge som then låge, rätvijsligen handle och döme skall, effter som han her för oss med sin svorne edt sig udi then motten opå Gud och hans helge ord förplichtedt haffver etc. Hvarföre biude vij eder dannemen alle, menige almoge, som udi förbe:de Östkindz heradt bygge och boo, att I anamme för:ne her Svante Sture för eders rette heradtz höffdinge, utgörendes honum then rettighett, som I eders heradtzhöffdinge skylluge och plichtuge äre effter Sverigis beschreffne lag, och såsom I tilförende then eders heradtz höffdinge varitt same rettighett utgiordt haffver. Han skall ther emot, effter vårt alffvarlige mandatt och befalning, som för[schriff]vit står, förhielpe, att hvar och en ebland eder må skee och vederfares udi alle måtte thet lag, rätt och rettvijsse är, som han thet för Gud, oss och hvar christen man tryggeligen försvare vill. Datum opå vårt slott Stockholm 6 Martij anno etc. 1554.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Stockholm den 7 Mars.

Till Sven Birgersson angående utförseln af järn från Gefle.

Riksregistr. 1554, fol. 31.

Vår gunst etc. Schall tu vette, Sven Birgesson, ath vij haffve latid handle medt borgerne her i Stocholm, så ath the inthet jern skole före utlendes udi thetta närvarendes åhr, effter the fremmende icke vele giffve väll

skäll för then partzell, när man släper them så mykett i henderne ther aff för theris egen döör, såsom ske pläger etc. Så är vår alffvarlige villie och befalning, ath tu medt Geffle borgere handle skall och tilseije them opå vore vegne, ath the icke heller udi thetta åhr uthlendes någett järn före skole, opå thet ath the fremmende motte någen tijdh läre ath holle vårtt godz udi tilbörligit prijss och icke så förachtet som altid her till skedt är, och skall tu handle medt the förstandigeste aff borgerne um thenne handell, förmanendes them ath the vidh then hulskap och troskap, som the oss loffvet och svorett haffve, holle then mening hemelig hoss sig, så ath the fremende icke komme under vädret medt hvad vij för theris och menige rigsens beste skuldh her um och annet mere lage och stadge etc. Och um the fremende aff borgerne eller andre her inrikes järn köpe vele, dhå skole borgerne inthet ringere köp effterlate them, än en lest ossmundz järn för ett hundrede och tiugu march och ett skep:d stonge jern för två och tiugu march. Thette motte man alle borgere udi tässe svenske städer alffvarligen tilseije och förholle, och hvar någen annerlunde handler, dhå bliffve vij förursakede ath late straffe ther öffver, såsom för annen olydne och ohörsamhett. Vettendes tig her effter rette. Datum Stocholm 7 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 12 Mars.

Öppet bref för drabanten Birger Ingemarsson på skattefrihet för en gård.

Riksregistr. 1554, fol. 33 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och effterlatid, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff unne och effterlate, ath thenne vår tienere och draffvant Birge Ingemarsson må

och skall (oss till en behagelig tijdh) beholle sitt heman Leffvieboda, liggendes i Hiorte sochen udi Tiusth, qvitt och frijtt för the utskyller ther årligen affgå pläger. Ther våre befalningsmen och alle måge vette sig effter rette. Datum Stocholm 12 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 12 Mars.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående det beramade mötet mellan svenska och danska sändebud och däraf föranledda åtgärder.

Riksregistr. 1554, fol. 34.

Vår synnerlig gunst och nåde etc. Kære her Göstaff, eder är nogsampt vetterligit um thet möte udi Elffzborgh um nestkommendes Valburgis beramet är. Så vele vij eder icke förholle, ath kongen i Danmarck haffver hafft sitt budh hoss oss och fordrett leigde till hans rådh och adell, som samme möte besöke skole, hvilken vij honum och tilskickede, [och sende vij eder] copie aff samme leigde och aff the svar, som vij kongen på hans scriffvelsse nu haffve giffve latid. Sammelunde sende vij eder her medt uptechnede nampnen opå the godemen, som vij till samme möthe gerne haffve vele, och effter the danske till Elffzborgh kommendes varde, therföre ligger ingen ringe macht opå, ath thesse svenske udi alle saker see sig visligen och väll före, synnerligen ath man täss bättre (doch oförmerckt) motte vare författet, eehuru alle saker sig tildrage kunne. Dherföre haffve vij tilscriffvit Peder Andersson opå Brandstorp, Oluff Pedersson och Oluff Ericsson[1]), ath the skole och giffve sig tijtt nidh åth Elffzborgh medt några skytter och knechter och vare eder ther till hielp och bijstond på grentzen eller anner-

[1]) Jfr nedan, s. 245.

stedz, um I them kunne i någre måtte behoff haffve. I vele och så, käre her Göstaff, i hugkomme ath late välförvare slottet medt hvad nöttorffter ther till behöffves, så ath udi then måtten ingen fare påferde är etc.

Vijdere, käre her Göstaff, effter till för:ne Elffzborgh en stoor hoop folck är förmodendes, thertill och myken fetalie och andre nöttorffter storligen behöffves vele, är förthenskuld vår gunstige begären, ath I vele late alffvarligen förmane the Elffzborgz borgere, att the förskaffe sig udi tijdh hvad som ther till behoff görs, så ath ther kunne vare falt både en deell och annen, som the fremende så väll som tässe svenske skole opå holle och hielpe sig medt både till folckit och theres hester, och ath bönderne ther umkring motte och bliffve förmante um någen tilförningh. Gudh eder befalendes. Datum Stocholm 12 Martij etc. [1554].

Zedula.

Käre her Göstaff, vij late eder och förstå, ath opå thet the godemen aff vårtt rådh och ridderskap, som vij haffve latid förscriffve till samme möte, sig täss ytermere och bättre, för än the kome till mötet, um the handlinger, som ther för hender haffves skole, effter nöttorfften ath berådslå och förhandle måge, haffve vij genom same vår scriffvelsse latid fordre same våre gådemen tilsamens udi Faleköpungh 14 dager tilförende. Um eder, käre her Göstaff, kunde så lägligit vare opå för:ne tijdh och städh och så möthe medt the andre godemen, dhå syntes oss thet icke onyttigt vare; doch stelle vij thetta udi edert egit betenckiende och läglighet.

Stockholm den 12 Mars.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående hans närvaro vid det stundande mötet i Elfsborg mellan svenske och danske fullmäktige.

Riksregistr. 1554, fol. 36.

Vår gunst etc. Vij giffve tig tilkenne, Nils Birgesson, ath vij haffve beramet ett möte udi Elffzborgh nestkommendes Valburgismesse, ther några aff vårtt och kong:e verdes till Danmarck rådh och adell tilhope kommendes varde till ath förhöre och ransake um the feell och brister, som begges våre rigers undersåter emellen udi förlidne tijder [varit], och synnerligen hvad sig kan haffve tildragit, sedan thet förbundh giordes emellen oss och kong:e verdes i Danmarck vidh Grijssebeck. Så effter tig bör vare en anclagere opå thenne sijde um the besväringer, som våre undersåter udi thin befalning kunne haffve emott the Blekingz farere eller andre i Danmarck, therföre vele vij, ath tu och för:ne möthe besöke och samme besväringer effter nöttorfften andrage för våre godemen och rådh, som ther dhå varde församblede, och opå thet ath sådant motte skee medt beskedh och tilbörlig skick, haffve vij förgott anseedt, ath the, som för:ne möthe skole besöke, udi Faleköpung i Vestergötlandh försambles skole fiorten dager för Valburgismesse, så ath the ther tilstädes äre then 16 dagen Aprilis nestkommendes till ath berådslå um alle saker, som the udi mötet sedan förhender haffve skole. Biude vij tig förthenskuld, ath tu och tine stycker aldelis så lager, thet tu udi för:ne Faleköpungh opå samme tijdh tig finne later medt all undervissningh um the besvärlige saker, som våre undersåter i thin befalning kunne haffve emott the danske, och ther opå må tu tage och tig late giffve then beste be-

vijssning tu kant bekomme till ath tyge och belägge samme besväringer medt, latendes the godemen aff vårt rådh sijden, som ther tilstädes komme, samme nögachtige och godh förclaring bekomme medt bevijssningerne, som sagt är, opå thet ath the sedan tiltencke kunne udi tijdh, huru samme saker opå thet skickeligeste, när behoff görs, andragne bliffve måge; och effter tu tig någett longt ifrå tin befalning motte begiffve, therföre må tu vare förtencht ath skicke någen förstandig tro karll udi tin stadh, som alle saker udi tin fråvare udi nöge och gott upseende haffve kan, till täss tu sielff tilbake kommer. Vettendes tig fulkommeligen her effter rette. Datum Stocholm 12 Martij anno etc. 54.

Zedula.

Item är och vår villie, Nils Birgesson, ath tu skall haffve medt tig till mötet the skäll och bevijss, som kunne finnes udi Vexiö domkircke, opå then gårdh i Rothneby, som för:ne Vexiö domkyrcke för tuhundrede march danske panttsatt är, opå thet, hvar behoff görs, ath ther um och handlet bliffve motte etc. Datum ut in litteris.

Stockholm den 13 Mars.

Till Peder Andersson [Hjorthufvud], Olof Pedersson [Örnefot] och Olof Eriksson angående deras vakthållning under mötet i Elfsborg.

Riksregistr. 1554, fol. 35.

Vår gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, Peder Andersson, Oluff Pedersson och Oluff Ericsson, ath vij haffve bevilliget ett möte udi Elffzborgh medt the danske nestkommendes Valburgis, till same möthe vij några gode men aff vårt rådh och adell förschriffvit haffve, som ther medt the danske um rigsens nöttorffter handle skole etc. Så

synes oss icke orådeligit vare, ath vij lagede våre saker opå thenne sijde, thet vij kunne vare väl förfatede och starcke nogh, ehuru alle lägligheter sig sedan kunne tildrage. Therföre haffve vij för gott anseedt, är och vår alffvarlige villie och befalning, ath I samptligen, när för:ne möte angå skall, eder till för:de Elffzborgh giffve eller något när ther vedh handen opå grentzen medt en hoop folck både ryttere och knechter vare skole, opå thet ath, um behoff görs, thet I dhå kunne vare vederrede och våre godemen, som medt the danske handle, bijstondige, eehvar the eder anthen udi en eller annen måtte ath brucke behoff hadhe etc. Ther um I och sielffve vijdere och nu strax (doch hemeligen, så ath thet motte oförmercht vare) både medt her Göstaff och the andre godemen förhandle måge. Vettendes eder her effter rette etc. Datum Stocholm 13 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 13 Mars.

Till Sten Eriksson [Leijonhufvud] angående hans närvaro vid en rådplägning i Falköping med anledning af det stundande mötet i Elfsborg, till hvilken enligt bifogadt formulär kallats äfven andra frälsemän.

Riksregistr. 1554, fol. 35 v.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Vij giffve eder tilkenne, käre her Sten, ath vij sampt medt the godemen aff vårtt rådh, som nu hoss oss tilstädes äre, haffve bevilligett och beslutedt um the personer, som mötet i Elffzborgh medt the danske nestkommendes Valburgis besöke motte, effter som thenne inneluchte zedell utvisser,[1]) och opå thet I och the andre godhe men, som tilförordnede äre samme möthe ath sökie, udi tijd the

[1]) Saknas i registr.

handlinger, som för hender haffves skole, öffversee och ther um medt hvar annen effter nöttorfften berådslå och förhandle måge, synes oss rådeligit vare, ath I motte komme tilhope fiorten dager för än för:ne möthe opågå skall, och motte thet ske opå någen orth udi Vestergötlandh, som belägligest kunne vare för the godemen, som både aff then ene och andre landzenden dhå tilhope komme skole, som är udi Faleköpungh. Begärendes förthenskuld, ath I eder udi alle måtte ther till skicke vele och udi för:ne Faleköpungh late eder finne fiorthen dager för för:ne Valburgis, som är then sextende Aprilis nestkommendes, ther the andre godemen, som samme möte äre tilskicke[de] ath besökie, opå samme tijdh eder möthe skole etc. Thette I ingelunde försume vele, effter som I sielffve väll besinne kune menige rigsens nöttorfft och välfärdh thet fordrer och kräffver. Gudh eder befalendes. Datum Stocholm 13 Martij anno etc. 54.

Samme mening till her Svante Sture, her Abram Ericsson och her Birge Nilsson, sed ad ceteros consiliarios et nobiles sunt litere mutande secundum formam subsequentem:

Vår synnerlig gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, Gabriell Christersson, ath vij haffve beramet ett möthe medt kongen i Danmarck udi så måtte, ath några aff begges vårt rådh och adell skole komme tilhope udi Elffzborgh nestkommendes Valburgis till ath förhandle um rigernes saker och lägenheter etc. Så haffve vij nu sampt medt the godemen aff vårtt rådh, som her hoss oss tilstädes äre, bevilliget och beslutedt etc. ut in superiori concept. mutatis mutandum [*sic*] secundum personarum dignitatem etc.

Stockholm den 15 Mars.

Qvitto för Kristoffer Olsson på penningar, uppburna för en i Holland såld trälast.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Stocholm then 15 Martij anno 54 anamede och upbåre att [ɔ: aff] vår tro undersåthe och borgere udi Stocholm Christoffer Olsson thette effter:ne guld, först portugalöss ett stycke, rosennobler fempton stycker, dobeluner halfftijende stycke, realer tije stycker, engelother halfftrettonde stycke, leon gyldenne otte stycker, henricusnobell ett stycke, ungerske gyldenne tu stycker, korsater tretie tre stycker, franske croner sexton stycker, engilske croner tije stycker, daler fem stycker, hvilckett guld och daler för:ne Christoffer Olsson för trälast udi Holland hade upburidt anno etc. 53. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 16 Mars.

Till allmogen i åtskilliga härad i Vestergötland angående svinskötseln och ett rätt tillvaratagande af frukten å bärande träd.

Riksregistr. 1554, fol. 38.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, trogne undersåter, dannemen alle, som bygge och boo udi Ridvegh, Åsshäredt, Gässene och flerestedes udi Vestergötlandh, ther som ålene eller nöth skog opå ferde äre etc., vår gunst tilförende, och giffve eder tilkenne, ath vij haffve förnummet, thet somblige eblandh eder bruke thet skaffvell,

som vexer opå sådane ålene och nöthe skoger, eder sielffve mere till skade än till gagn, ty en part haffve för seed ath rijffve nöterne aff trän, för än the bliffve halffmogne, och sedan thet som igen är udi skogerne, när tijden är ath nötherne bliffve rätt mogne, så ath man kunne skaffe någett gagn aff them, dhå löpe somblige umkring till och frå både opå sine egne och andre skoger och församble alle the nöther the kunne skrape tilhope och selie them så borth för ringe tingh, ther medt en heell hoop svin doch väll kunne haffve theres föde utaff etc. Så kunne vij sådane misbruck ingelunde lenger lijde, utan vele och biude eder alle, som boendes äre anthen ther nötheskogh eller annen ållenskogh opåferde är, ath I råde böther opå sådane misbruck, latendes fructen väll bliffve mogen opå trän, för än man lather bortrappen eller affriffven, sammelunde ath man later meste parthen aff sådane frucht komme till thet som hon best tiäner, och ther man beste gagnet utaff haffve kan, som är ath föde och göde medt henne en heell hoop svijn, ther I danemen eder effter rette vele. Vij vele och her medt haffve befaledt våre fogter, ath the skole straffe them, som thenne vår befalning öffverträde och förachte, effter som saken kräffver. Datum Stocholm 16 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 17 Mars.

Till Germund Svensson [Somme] angående fodringen på Öland, om skeppsbygget i Kalmar, om hjelpedagsverksskyldigheten i Handbörds m. fl. härad i Småland samt om åtskilliga andra ärenden i hans befallning.

Riksregistr. 1554, fol. 37. Jfr afskrift af första stycket i Smål. handl. 1554: N:r 13 i KA.

Vår gunst etc. Effter tu later förstå, Germundh, ath menige man opå Ölandh och udi Möre haffve latid sig finne välvillige till allehande körning, som udi thenne

vinther haffver varit behoff till Calmarne slott, therföre äre vij tilfrijdz, ath tu giffver them till två hester aff vår fodringh, bestellendes ath vij motte bekomme gode oxer för the andre hester aff samme fodringh etc.

Vijdere må tu vette, ath vij icke kunne settie stor lijtt till then Matz Skepbyggere um then skepbygning han achter haffve för hender i Calmarne, ty han pläger inthet bygge skep, så ath the haffve någett synnerligit gott siölagh, och må han förthenskuld haffve ther sådane bygning fördrag, och må tu late både plancker, vågenskott och annet vijrcke komme hijtt till Stocholm, ther effter Erich Håkonsson och medt förste öpett vatn ett skep till Calmarne förskicke skall etc.

Thett nye skep, som ther vidh Calmarne bygdt är, motte man anthen haffve vestvartt med trälast udi thenne nestkommendes sommer eller och late köpmen ladett medt godz opå fracht etc.

Som tu later förstå, ath menige man udi Ambördh, Asbolandh och Österhäradt äre ödmiukeligen begärendes, ath the icke flere hielpe dagzvercker udi thette åhr än fyre göre motte etc., så äre vij tilfrijdz, ath tu sådane medell them effterlater, opå thet the täss velvilligere vare måge ath göre sådane dagzvercker udi retten tijdh ifrå sig.

Vij äre tilfrijdz, ath tu anammer then kalck, som är opå Horns gårdh, till Calmarne slotz behoff, effter vij förnimme, ath same kalck opå thenne tijdh mere behoff är opå för:ne Calmarne än opå Horn.

Um skytternes borgelege vette vij icke annet svare, uthan ath tu och våre befalningsmen flere i then landzende måge ther um effter läglighetерne bestelle och som likast kan vare.

Thet stonge järn och ståål tu begärer skall vår befalningsman her opå Stocholm Erich Håkensson medt förste öpett vatn tig tilskicke.

Then graffning egenom Skeggenes må bliffve bestondende udi thetta åhr, um man elliest sådane graffning icke väll åstadh komme kan för thet svåre arbete nu förhender haffves skall opå Calmarne. Doch vore thet nyttugt, ath Jacob Snidkere giorde the kranvinder ferduge, som man till same graffning bruke skall, och ther tilfällit vore ath sådane graffning kunne gå för sig i nestkommendes sommer, dhå vore thet gott, men kan thet och icke ske, dhå må man tencke till alle förrådh, så ath sådane graffning en annen sommer endeligen motte företagen bliffve etc. Datum Stocholm 17 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 19 Mars.

Öppet bref till allmogen i Kronobergs län angående rätt för densamma att lösa hälften af konungsfodringen med penningar, om lagmannens gästning och om lösningspriset för tionden.

Riksregistr. 1554, fol. 32.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, trogne undersåter, dannemen alle, våre och cronenes skattskyllige bönder och menige almoge, som bygge och boo udi Cronebergz län, vår gunst och nåde tilförende etc. Vij haffve förstått aff edre sendebudh, ath I vele heller giffve penninger än oxer för vår fodringh, som kalles konungzfodringh etc. Så giffve vij eder trogne undersåter tilkenne, ath vij haffve monge slott och gårder her i vårtt rijke Sverige, ther till vij årligen en stoor hoop oxer till uthspissning mykit behoff haffve, försee oss förthenskuld, ath I danemen, som boendes äre udi then landzende, ther oxer mest pläge upfostres, vele ju late eder finne velvillige ath hielpe till, thet för:ne våre och cronones slott och gårder medt oxer motte effter nöttorfften bespisede bliffve. Men effter vij förnimme, ath I icke gerne vele giffve oxer

för hele fodringen, så äre vij tilfrijdz, ath I måge giffve penninger för en partt aff samma fodringh och för sompt oxer, effter som råden opå ferde äre, och som vår befalningsman opå Croneberg ther um medt eder opå våre vegne handlendes varder etc. [1])

Yterligere haffve [vij] förstått aff samme edre sendebudh, ath lagmannen vill vare eder förnär medt sin gestning etc. Så haffve vij latid scriffve honum till, ath han skall legge ther böther opå och eder medt sådane gestning icke udi någen måtte otilbörligen förtunge. [2])

Vijdere haffve och förbemelte edre sendebudh begärett vette, huru medt tijenden udi then landzende handles skall etc. Så vette I sielffve hvad oåringz åhr i then landzende udi monge åår varit haffve, ath I förthenskuld haffve söcht både till Östergötlandh och Vestergötlandh och en partt till Danmarck effter brödhföden, och opå thet ath eder icke offtere sådane omack och vedermödhe öffvergå motte, syntes oss nyttugt vare, ath then sädh, som i åhr udi kirckeherbergen inkommen är och strax icke görs behoff till ath förtäres, motte bliffve tilstäde liggendes udi förrådh till ett annet åhr, effter Gudh haffver giffvit eder godh årssvext, så ath I eder till effventyrs väll kunne behielpe udi thette åhr utan sådane tiende. Doch um någre endeligen haffve behoff och sielffve vele lösse någett aff same tiende, skall them thet bliffve effterlatid medt sådane beskedh, ath the giffve två march ortuger för tunnen, både rogh och korn etc. Ther I danemen eder effter rette haffve. Gudh befalendes. Datum Stocholm 19 Martij anno etc. 54.

---

[1]) Jfr nedan, s. 256.
[2]) Jfr nedan, s. 255.

Stockholm den 20 Mars.

Lejdebref för Lasse Karlsson i Skällsta.

Riksregistr. 1554, fol. 39.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij aff synnerlig gunst och nåde haffve tagit och anammet, som vij och nu medt thette vårtt öpne breff tage och anamme thenne vår undersåte Lasse Karlsson i Skellerstada udi Erentuna sochen udi vårtt kong:e hegn, värn, fridh och försvar medt en christelig leigde, så ath han frij, felig och säker må komme till förste ting, som her effter står udi Norunda häredt, till ath svare framlidne Peder Olssons i Skellestade, som han kom i skade före, målsägender till rette, och um mögeligit är saken förlijke och fördrage, eller och frij, felig, säcker och obehindret komme ther ifrå igen och till vårtt slott Upsale etc. Biudendes förthenskuldh våre fogter och befalningsmen, tesligeste alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, synnerligen målssägenderne effter för:te Peder Olsson, ath the sig her effter rette, icke görendes för:ne Lasse Karsson her emott någett hinder eller förfongh etc. Datum Stocholm 20 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 20 Mars.

Till Sven Birgersson angående malmbrytning i Ofvansjö socken samt om frihet under löpande året från foderpenningars erläggande där m. m.

Riksregistr. 1554, fol. 39 v.

Vår gunst etc. Vij haffve bekommet tin scriffvelsse, N. N., sammelunde then malm tu oss tilskickedt haffver, som tagen är udi Öffvenssiö sochn etc. Så tycker oss,

ath samme malm skall ju någett duge. Är förthenskuld vår alffvarlige villie och befalning, ath tu later flux holle opå ath bryte bättre nidh i bergitt, ty vij förmode, ath ther finnes väll bättre streck, när man kommer lenger nidh etc.

Vij äre och tilfrijdz, ath bönderne udi samme sochen måge bliffve frij för foderpenningerne udi thetta åhr 54, effter tu udi tin scriffvelsse giffve tilkenne, ath the haffve giordt monge dagzvercker till för:ne bergh etc.

Tesliges äre vij tilfrijdz, ath tu må beholle i thette åhr tig till hielp och underholdh then gärdh, som öffverbliffven är, sammelunde thet höö aff then ängh vidh Geffle tu scriffver um etc. Datum Stocholm 20 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 20 Mars.

Qvitto för Lasse Pedersson på penningar, uppburna för såld råg och i saköre.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kon:e persone opå vårt slott Stocholm then 20 Martij anno etc. 54 anamede och upbure aff vår befalningsman opå Stegborg Lasse Pedersson engelother 50 stycker, som han aff Jacob v. Sunde udi betalning för halfft annedt hundret tunnor rogh aff vår spannemåll hade bekommet; item ungerske gyldene 10 stycker, porthogalösser ett stycke, hvilckett guld för:de Jacob gaff oss i sacköre för någen spannemåll, som han udi förbudh köpt hade etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 20 Mars.

Qvitto för Håkan Verme på kyrksilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stocholm then 20 Martij anno etc. 54 anammedt och upburidt haffve aff vår trotienere och fogte udi Trögden Håkon Verme två förgyltte kalcker medt två förgyltte patener, voge tilhope fyre lödige marcker thretton lodt ett qvintin, item oförgyltt sölff halffnijttonde lodt, hvilckett för:ne sölff han opå våre vegna anamet hade udi S. Egidij och Olavi kirker udi Eneköpungh etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 23 Mars.

Till Axel Eriksson [Bjelke till Häradssäter] angående lagmansgästningen i Kronobergs län.

Riksregistr. 1554, fol. 33.

Vår gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, Axell Ericsson, ath menige man udi Cronebergz län haffve hafft theris budh till oss och clageligen för oss berettedt, ath I them förtiunge utöffver thet, som sedvane tilförende varit haffver medt lagmandzgestningen, udi så måtte ath I late geste hvar bonde medt två hester i hvartt häredt opå thet åhr som lagmandzgestning faller, och haffver icke varit plegsedh, ath man opå ett åhr mere än en tredingh aff hvartt häradt geste skall för för:ne fodringh etc. Så synes oss lijkast vare, ath man later menige man i then landzende bliffve vedh theres gamble vane medt same gestning, ath the icke för någen ny opålegning skuld

till någen ovillighett upveckes motte. Ther I eder effter rette vele. Gud befalendes. Datum Stocholm 23 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 23 Mars.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående allmogens i Kronobergs län genom utskickade framställda besvär.

Riksregistr. 1554, fol. 33.

Vår gunst etc. Schall tu vette, Nils Birgesson, ath thesse breffvissere, menige mandz sendebudh udi Cronebergz län, haffve giffvit oss tilkenne, thet the icke haffve rådh till ath giffve oxer för vår fodringh etc.; item haffve the och begäret lösse tienden och vele doch icke göre väll skäll fören etc. Så haffve vij latid giffve menige man opå sådane theris begären the svar och beskedh, som tu varder aff thette inneluchte öpne breff förnimmendes, ther tu och må rette tig effter, och effter samme breffz lydelsse um samme ärender medt them vijdere förhandle etc. Datum Stocholm 23 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 24 Mars.

Qvitto för Erik Knutsson på inlevererade varor.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stocholm anno etc. 54 then 24 Martij anamede aff vår vareskriffvare i Norköpungh Erick Knuttsson ynsseguld fem ynsser, sölfftrådh fem ynsser, hvilckett han till vårtt behoff och för våre varer köpt hade i Norköpungh anno etc. 53 etc. Hvarföre *etc.* Datum [ut supra].

Gustavus.

Stockholm den 25 Mars.

Öppet bref för Gustaf Olsson [Stenbock] på de gods och gårdar i Vestergötland, som tillfallit honom i arf efter fru Ingrid på Eklunda.

Riksregistr. 1554, fol. 40.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, ath vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och effterlatid, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff unne och effterlate, ath oss elskelig vår tro man och rådh etc., her Göstaff Olsson till Torpa, må vederkennes the godz och gårder udi Vestergötlandh, som honum udi rätt arff effter framlidne fru Ingredh opå Ecklunda tilkenne [ɔ: tilkomme], och sedan samme godz och gårder obehindret niute, bruke och lijke som andre sine arffvegodz beholle till everdelige äge etc. Ther våre befalningsmen och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, vette sig effter rette, icke görendes förbe:te her Göstaff her emott någett hinder eller förfongh vidh våre ogunst. Datum Stocholm 25 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 29 Mars.

Till borgmästare och råd i Danzig angående tvisten emellan Joen Andersson och Mats Bugschlaff.

Efter en i RA. förvarad afskrift af originalet på papper i statsarkivet i Danzig.

Gustaff *etc.* Unseren gnedigen willen bevohr, wolweysse liebe besondere. Euer schriftliche antwordt, datiret Dantzigk den vj Novembris des nehisten vergangenen 53. jharess, auf unsser jungst ahn euch gethanes schreiben, unsern und unserer reich underthanen und lieben getreuen Jeenss Andressen betreffendt, haben wir entpfangen

und seins inhalts der notturft nach in die lenge weyter daraus vernhommen, in welchem vormeldet, das ihr auf unsser dotzumal gnedigst sinnen gedachtes unssers underthanen wiederpart, euren mitburger Matz Bugschlaff, furgehapt, ihnen auch in den sachen, so tzwuschen gemelten beyden irrigk stehen, allenthalben examiniret, darauf zum bericht entpfangen, wie er derselbien halben in langkwirigen vertzugk, derohalben auch in schaden und geltspildunge, so ihme tzu Stockholm, dieweill ehr seinen verwaltern und gevolmechtigen Lass Duersen in den sachen daselbst gehapt, darauff gegangen, eingefurt und bracht sey, und gleichwoll keine endtliche aborterung derselben erwardten noch bekhommen mögen, uns derowegen auff sein ahn euch biettlich ahnsuechen dienstlich und fleyssigk gebetten des euern klag und beschwer gnedigst zuerwegen und den gedachten unsern in die wege der billigkeit tzu weyssen, darmit der euer weyters rechtszangk und vermeinter hinderung verschönet werden und was recht geniessen moechte. Darauf wir dan nach befindung und vermerckung des ghar zu milden und ungruntlichen von dem euern euch in dem beschehenen bericht und seiner sachen falschen beschonung, unsser aber und des unsseren in dem unpilliche aufflage zu refutiren, den waren jegenbericht hiermit euch gnedigst zuverstendigen nicht umbgangk haben khoennen. Und was des euern vermeindte ahngezogene verhinderung und scheden, so ihme in die vier jhar langk darauf ergangen sein soll, auch die unaborterung der sachen thut belangen, khan solcher verzugk oder vermeindte hinderung auf uns oder den unssern mit wharen fundirten grundte nit geschoben noch deriviret werden, dan wir uns gegen ihne gleychs auch menniglichen zu beforderung und abhelfung derselbigen sachen, so viel billich und landspreuchlich, gnedigst ertzeigt, denen auch, die von uns in solchen und anderen sachen constituirt und gesatzt, sich gleichs-

fals also tzuverhalten altzeit ernstlich befell gethan. Zudem so ist es auch der mangell an den unssern nie wie auch noch nit gewessen, dan er sich allwege desjenigen, so ihme von rechtswegen auferlegt oder von unparteyschen, ehrenliebenden und verstendigen leuten zuerkent werden koendte oder möchte, tzu leben, geniessen oder tzu entgelten erbotten und gewilliget, auf welchs er dan auch in derselbigen sachen handelung, so zwuschen ihme und des euern gnugsams gevollmechtigten und verwaltern geschehen, sich weysslich und rechtmessigk auf seiner seyten erzeigt, also das dasselbie auch von des vielgedachten seins wiederparts des euern verwaltern bewilligt und mit wiessen auch guetem bewagk auf und ahngenhomen worden. Zu welchem dieweil derselbie euer mitburger seynen verwaltern gnugsame und volstendige gewalt und macht gegeben, das jhenige, was ehr in gerurter sachen thuen oder lassen wurde, stedt vest und unverbruchlich tzuhalten und auch das jenige, was darinnen verabscheydet, der billighait gemess keinen teil uber recht zuerkant, so were es jho auch billig gewesen, das der euer solcher seiner von sich gegebener gewaldt hette volkomlich, wie recht, nachgesetzt und volntzogen, do aber das zuerkandte geld ihme zugeschickt, hat ehr ess uber seine gegebene vollmechtigung ausgeschlahen. Aus welchem jhe klarlich und augenscheinlich gnugsam zuersehenn, ahn weme der mangel und hinderung gewessen, und das der bericht, so der euer in dem fall gethan, falsch und nichtigk sey. Obwol aber der unser seines widerparts ferner darauf anspruche der nicht haltung und uberschreytung von sich gegebener volmacht halben mit recht uberhoben, und do ehr actum zu agiren willens in keynem wege zuzulassen schuldigk were, so will ehr doch gleichwol noch uber das, was verstendige unparteysche leute oder aber wir als seine ordentliche obrigkeit mit recht erkennen können, sich weissen und richten lassen und do so weinig

unpillichs mangels an dem euern als an uns und dem unssern gewesen, mochten vielleicht die irrungen zwuschen beyden parten vorlangst hin und beygelegt sein. Auf das aber solchs noch beschehe, so haben wir des unssern gutwilligs und unpflichtigs erbieten hinwiederumb auf gemeltes euern an uns gethanes schreiben euch gnedigst anzeigen wollen, darmit ihr den euern auch zur billighait (sollen anders die sachen abgeortert werden) zu weyssen habt, do sich auch im fall des unsern wiederpart understehen wurde, wie er sich dan hat vernemen lassen, sein schieff oder gut, so ehr gegen Dantzigk hinfuro vieleicht verschieffen mochte, auftzuhalten oder zu arrestiren, ihme solchs nit zu stadten oder zu vergonnen, besonder dem unsern guenstige furderung und willen beweyssen, ihnen auch beydes seines rechtmessigs altzeit erbietens und unserer gnedigen vorschrift geniessen lassen. Das seindt wir in gnaden zu erkennen geneigt. Datum auf unserm koniglichen schloss Stockholm den 29 Martii a:o etc. 54.

Utanskrift: Den wolweyssen, unsern lieben besondern burgermeystern und rathmannen der stat Dantzigk.[1])

Stockholm den 29 Mars.

Till Hans Helsing angående dispositionsrätten till Hagelsrums gård.

Efter afskrift i Smålands handl. 1554: N:o 3 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Må tu vetta, Hans Helsingh, att vij äre tilfridz, thet Peder Fox må än nu på nagen tidh till görandes beholla Hagelsrum med fiske och andre tilegor, like som han thet tilförende hafft haffver, och skall han giffve oss ther utåff

[1]) Senare anteckning: Entf. am 20 April a:o 1554.

årligen otte [L]ꝛ smör och itt skippundt åll. Ther tu vest tigh effter rettä. Datum Stocholm 29 Martij anno etc. 1554.

Stockholm den 30 Mars.

Öppet bref för borgmästare, råd och borgerskap i Nyköping angående villkoren för den dem förut gifna rättigheten att föra varor öfver Södertelje.

Riksregistr. 1554, fol. 40.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, ath vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och effterlatid, ath våre undersåter borgmestere, rådh och menigheten udi vår köpstadh Nyköpungh måge och skole (oss till en behagelig tijdh) före theris godz utöffver vedh Telge, både up och uth, under thet same velckor som udi vårtt breff vij them ther opå tilförende giffvit haffve är uthtrycht och förmeldet. Doch skole the ther emott vare förplictige ath göre oss hielp och undsetning medt så monge tunne trä, som årligen behöffves till vårtt ströminge fijske udi Bråvijken, synnerligen till then fijsk som tagen bliffver nest vedh Neffvebergh. Tesligeste skole the före och fordre opå theris egen umkost samme fijsk anthen hijtt till Stocholm, Gripzholm, Telige eller annerstedz, ee hvar vij honum helst behoff haffve kunne. Ther våre befalningsmen och alle andre vette sig effter rette, icke görendes för:ne våre undersåter her emott hinder eller förfongh. Datum Stocholm 30 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 31 Mars.

Öppet bref för Lars Fordell angående honom gifna uppdrag i Österbotten.

Riksregistr. 1554, fol. 40 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 153—154.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, ath vij befaledt haffve thenne breffvissere vår tienere Lass Fordell, ath han opå våre vegne skall upbäre alle skotboger aff the elgzdiur, som udi Österbotnen årligen niderlagde bliffve, och therföre göre rede och regenskap udi vår cammer. Tesliges haffve vij honum befaledt ath köpe till vårtt behoff alle the perler, som falle udi förme Österbotnen och oss tiänlige vare kunne.

Samelunde haffve vij och honum befaledt, ath han skall haffve upseende medt the skinvarer udi same Österboten falle och icke tilstedie, ath the skin, som vij till vårtt och våre barns behoff förnöden haffve, utaff rijket anthen till Rydzlandh eller annerstedz utföres skole. Ther våre befalningsmen och alle andre måge vette sig effter rette. Datum Stocholm 31 Martij anno etc. 54.

Stockholm den 3 April.

Till Abraham [Eriksson (Leijonhufvud)] angående en hans förläning.

Riksregistr. 1554, fol. 41

Vår synnerlig gunst och nåde etc. Effter thet, käre her Abram, I giffve tilkenne, ath Lille kircke sochn ligger eder nermer vedh handen till Ekeberga än Rinckeby, så äre vij tilfrijdz, ath I samme Lille kyrcke soch[n] och måge beholle. Haffve vij och latid tilscriffve vår fogte opå Kegleholm, Anders Ericsson, ath han Rinckeby sochn

vederkennes skall under för:ne Kegleholm och late eder beholle för:ne Lille kyrcke sochn etc. Gud eder befalendes. Datum Stocholm 3 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 3 April.

Till Anders Eriksson angående Abraham Eriksson [Leijonhufvuds] förlänande med Lillkyrka socken och om Ringkarleby sockens läggande under Käggelholm.

Riksregistr. 1554, fol. 41 v.

Vår gunst etc. Schall tu vette, Anders Ericsson, ath oss elskelig vår tro man och rådh her Abram Ericsson haffver ödmiukeligen begäret, ath vij honum unne vele Lillekircke sochn och legge Rinckeby till Kegleholm igen etc. Så effter thet Rinckeby renther så myket och ändhå mere än Lille kircke, therföre äre vij väll tilfrijdz, ath her Abram må beholle Lillekircke sochn, och må tu vederkennes under Kegleholm Rinckeby sochn igen. Ther rette tig effter. Datum Stocholm 3 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 4 April.

Till Lasse Jönsson [Tre strålar] till Vallsnäs angående hans öfvertagande af befälet öfver knektarne i Sunnerbo m. fl. härad och om hans utnämning till häradshöfding.

Riksregistr. 1554, fol. 42.

Vår gunst etc. Vij giffve tig tilkenne, Lass Jönsson, ath vij haffve för gott anseedt, thet tu skall haffve alle våre knechter udi befalning, som vistes och äre udi Sunnerbo, Vesbo och Ösbo och skicke tig her medt tilhonde befalningzbreffvet opå same knechter, samelunde en undervissningh, huru tu medt them handle och tig

förholle skall. Och opå thet ath tu täss flitigere samme tin befalning achte skall, effter som och udi then landzende stoor macht opåligger, vele vij gunsteligen effterlate tig then häredz rett, som Jören Olsson her till hafft haffver, och skicke tig vårtt breff opå same häredzrett tilhonde etc.

Vijdere är vår alffvarlige villie, ath tu altijd skall giffve oss tilkenne hvad tijdender och lägenheter tu ther nidre varder förnimmendes, thet oss och vårt anliggende vare kan. Ther tu tig effter rette vilt. Datum Stocholm 4 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 4 April.

Till herr Nils Knutsson, ordinarius i Växiö, angående tillståndet i hans stift och om utestängandet af onda inflytelser från Danmark vare sig genom de där verksamma vederdöparne eller genom därifrån inflyttade prästmän.

Riksregistr. 1554, fol. 42. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 374—375, och af C. G. Södergren i Småländska archifvet 1 (1853—59): s. 219—220.

Vår gunst etc. Vij haffve aff eders scriffvelsse förnummet, her Nils, ath I haffve visiteret udi the häreder, som vij eder tilbetroedt haffve ath förestå, så myket the religions saker belanger, och giffve I doch förtröstning, ath clerkerijd, som I haffve udi eders befalning, vinlegge sig medt alsomstörste flijtt både ath förkunne rene Gudz ordh och förmane menige man till lydne och hörsamhett emott oss, som äre theris rette öffverhett etc. Så förhoppes oss, ath ju mere clerckerijd, som then menige man en christelig lerdom förestå bör, beflite sig troligen ath läre och förmane till thet som gott och erligit är, ju lyckosaligere och bättre bliffver thet gongendes både för thet ene standh och thet andre, thet I och altijd driffve och förhender haffve vele, opå thet all erlighett föröckes

och ogudactighet, tesliges alle andre oerlige stycker niderlegges och affskaffes motte. Haffve vij och effter eders begären medt vår scriffvelsse nu förmanet menige man udi then landzende, ath the alle otilbörlige och oerlige stycker skole haffve fördragh. Gudh giffvet, ath våre förmaninger hoss them then rette frucht skaffe motte etc.

Vijdere som I late förstå, ath en hoop vederdöpere hade rotet sig in i Danmarck och äre nu täden utrotede och fördreffne etc., så är vår alffvarlige villie, ath I skole haffve upseende ther i Smålandh, thet sådant selskap icke motte ther någenstedz sig inrothe eller nedersettie. I måge och fulkomligen vette, ath vij icke heller vele haffve boendes några prester ther vedh grentzen, som ifrå Danmarck komme och ther födde äre etc.

Yterligere äre vij tilfrijdz, ath the prestmen, som boo udi Upvijdinge häredt måge bliffve under Cronebergz län, ther opå vij och nu haffve latid giffve them vårtt breff och skicket eder her medt tilhonde. Datum Stocholm 4 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 4 April.

Öppet bref angående prästernas i Uppvidinge härad redovisningsskyldighet till befallningsmannen på Kronoberg.

Riksregistr. 1554, fol. 43.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, ath vij gunsteligen haffve effterlatid thet the prestmen, som boo udi Upvidingeheret, skole her effter ingen annen svare till then deell, som the oss och Sveriges crone plictige äre, ee hvad thet helst vare kan, utan vår befalningsman på Cronebergh, ther våre fogter och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och lathe, måge vette sig effter rette, icke görendes samme prestemen emott thenne våre gunstige tillatelsse något hinder eller förfongh. Datum Stocholm 4 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 4 April.

Till Henrik Claesson [Horn] angående knektarnes underhåll och befälet öfver dem.

Riksregistr. 1554, fol. 43 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 154—155.

Vår gunst etc. Effter thet, Henrick Claesson, ath vij haffve latid förlåsse presterne udi Finlandh medt then knechte gestning the holle pläge, tesliges och så nådeligen effterlatid både Vijborgz och Helsingefors borgere frijhett opå någen tijd tilgörendes för sådane gestning, så kunne vij förthenskuld inge andre rådh vette tig till the knechter tu scriffver um, utan ath tu må dele them till våre slott och gårder ther i landett, effter som likast kan vare. Vij haffve och nu tilscriffvit våre fogter, Måns Nilsson, Göstaff Fincke, Herman Fleming, Matz v. Cleffven och Jören Henricsson, ath hvar there skall anamme till sig så många aff same knechter, som the mest kunne haffve rådh till ath holle.

Vijdere må tu vette, ath vij haffve för gott anseedt, thet Reinholt v. Stocholm skall haffve våre knechter i befalning udi södre Finlandh och Henrich v. Mönster the knechter, som äre i norre Finlandh; vij haffve och lathet skicke till them instructioner, thereffter för:ne Reinholt och Henrich sig förholle och skicke skole. Tu vilt och förmane them, ath the medt alle flijtt achte hvad som them befaledt och umbetrodt är. Är och vår villie, ath tu utspaner och upsöker oss några dugelige karler ther i Finland, som vij kunne bruke opå våre skep och galeijder, um behoff görs, till höffvidzmen och andre embeter, förskickendes them hijtt medt thet förste etc. Datum Stoch[olm] 4 Aprilis etc. [1554].

Stockholm den 4 April.

Till Reinhold van Stockholm och Henrik van Münster angående deras utnämning till knekthöfvidsmän i Finland.

Riksregistr. 1554, fol. 44.

Vår gunst etc. Vij haffve för gott anseedt, är och vår alffvarlige villie och befalning, Reinholt och Henrich, ath I alle våre knechter udi Finlandh till thet flitigeste och troligeste undervisse skole hvad rett krigzbruck är och huru the sig retteligen förholle och skicke skole. Och skall tu Reinholtt haffve i befalning the knechter, som äre udi södre Finlandh, och tu Henrich the knechter, som äre udi norre Finlandh, och måge I vare förtenchte ath skicke edher udi samme befalning effter instructions inneholdh och lydelsse etc. Datum Stocholm 4 Aprilis etc. [1554].

Stockholm den 4 April.

Öppet bref för Olof Nilsson angående hans uppdrag att besiktiga några gods i Edebo och Häfverö socknar.

Riksregistr. 1554, fol. 44.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij haffve befaledt thenne breffvissere, vår tienere Oluff Nilsson, ath drage uth och besee några godz udi Häffvere och Edbo sochn, och skall han vette göre oss ther um beskedh, när han um same godzes lägenheter granneligen ransaket haffver etc. Hvarföre biude vij alle, som opå förbe:de godz besittiendes äre, ath the settie tro och loffve till hvad som han eder opå våre vegne tilseijendes varder. Datum Stocholm 4 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 4 April.

Till Anders Persson [Lilliehöök] angående fraktandet af fläsk till Askersund och om knektarnes i Sunnerbo underhåll och befäl.

Enligt afskrift i Smålands handl. 1554: N:o 2 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförrende etc. Effther tin begeren, Anders Pederson, haffve vij latid till scriffve Jachim Bulgerin, att han skall skicke vår galeiide till Jönekiöpung, när thu giffver honnom tilkenne, att fleskett tijtt kommett är, och skall han lathe fordrett medh samme galeijde till Askersundh, och ther måå thu lathe leffvererett vår fougtte, som udhi samme Askersund befalningen haffver. Vij haffve honnom och tilscriffvit, att han tig för samme flesk qvittere skall och sende tig her medh breffvit.

Then muncke skeppe i Sunderbo, sammelunde så mykin spannemåll, oxar, smör och flesk, som thu kantt holla folkitt medh, ville vij tigh beståå, hvar thu elliest holler thet folck, som är dugligit och man kan förlathe siig uppå, hvar umtrenger, och opå thet thee knicktter udi tin befalning motthe stedze rett bliffve öffvede till kriigs bruk, haffve vij nu lattid förthenskuldh förorne Lass Jönsson opå Valsnes till höffvisman utöffver samme knickter. Tu viltt och samptt medh honnom medh alsomstörste fliitt acthe oppå alla sacker viidh grenssen, effther som thenne tidz legenhett thet högeligen fordrer och kreffvier, tagandes her före ingen försumelsse. Datum Stocholm 4 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 5 April.

Öppet bref till menige man i Kronobergs län angående äktenskapets hållande i helgd.

Riksregistr. 1554, fol. 44 v. Förut tryckt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sveriges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 375—377, och af C. G. Södergren i Småländska archifvet 1 (1853—59): s. 220—221.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, trogne undersåter, dannemen alle, som bygge och boo udi Cronebergz län, vår gunst och nåde tilförende och giffve eder tilkenne, ath oss är undervijst, thet en partt aff them, som boo och vistes vedh landemercket (hvilke fare umkring både enstedz och annen och understundom äre her udi vårtt rijke Sverige och undertijden udi Danmarck), pläge före ett ganske oskickeligitt och ochristeligit leffverne udi så måtte, ath the inthet achte theris echteskap, utan tage sig thet ene qvinfolck effter thet annet till echte, item byte och skiffte hustruer medt hvar annen, lijke som man pläger handle medt hester och annen oskälig creatur, och snarest sagt achte en partt icke mere hvad som the för Gudi och mennisker utloffve, när the giffve sig udi sådantt standh, än som annen fåfengh lössactighett, lijke som Gudh thet inthet achte skulle, ther egenom doch then alzmectigeste Gudh, som echteskapet skicket och sticktet haffver aff verldzens förste begynnelsse, ganske mykit förachtet bliffver och så förtörnet, ath hvar the, som sådant leffverne före pläge, icke late sig thet angre, falle till föge och bättre sig, då är befructendes, ath straffvet icke går alenest utöffver the brotzlige, utan öffver hele hopen, lijke som thet skedde öffver Sodoma och Gomorre, så ath ther vill svijde effter till evigh tijdh etc. Så opå thet ath sådane straff nu, meden bettringenes och nådenes tijd förhanden är, motte hoss then alzmectigeste Gud förblidket bliffve, therföre råde och för-

mane vij alle, udi hvad stand the helst äre eller vare kunne, som her till theris echteskapz standh förachtet haffve och som förtaldt är brukett horerij först medt thet ene qvinfolck och så medt thet annet, ath the än nu tencke till rett booth och betringh, och så skicke sig udi thet standh, som christedt och erligit folck bör ath göre, så frampt the icke tilbörligen therföre skole straffede bliffve. Biude vij och våre befalningsmen, ath the herudinnen skole haffve flitigt inseende och thet selskap, som hoor eller andre sådane olofflige stycker bedriffve, effter som saken kräffver straffe late. Ther hvar och en må vette sig effter rette. Datum Stocholm 5 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 5 April.

Till borgmästare och råd i Jönköping angående redovisning för till försäljning öfversända varor.

Enligt en i RA. förvarad afskrift af originalet i Jönköpings rådhusarkiv.

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Är vår alffvarlige villie, trogne undersåter, att I medt thet förste schole göre beskedh udi vår cammer, huruledis I haffve föryttrett thet ståll och the finske gedder, som vij eder haffve latid öffveranthvorde. Ther I eder aldelis effter rette vette. Datum opå vårtt slott Stocholm 5 Aprilis anno etc. 54.

Utanskrift: Till våre trogne undersåter, borgemestere och rådh udi Jöneköpung etc. gunsteligen.

Sigill.

Stockholm den 7 April.

Till Per Brahe angående öfversändandet af instruktion och fullmakt för mötet i Elfsborg och om ett från Tyskland anländt bref.

Riksregistr. 1554, fol. 45 v.

Vår synnerlig gunst och nåde tilförende etc. Vij giffve eder tilkenne, käre her Pedher, ath vij nu afferdigett haffve våre trogne tienere och secreterer, Oluff Larsson och Clemett Hansson, till eder medt instruction och fulmacht opå the ärender, som I sampt medt våre gode män och rådh flere nu till mötet udi Elffzborg för:ne äre ther förhender haffve skole. Och är vår nådige begären, ath I opå våre och våre undersåters vegne vele andrage för the danske thet som udi för:ne instruction är författedt, effter som våre och rigsens nöttorffter thet kräffvie kunne etc.

Vijdere late vij skicke eder tilhonde en copie aff ett breff, som oss udi thesse dager ifrå Tyslandh tilhonde kom, ther utaff I haffve att förnimme, huru ther practiceres altijd opå vårtt argeste. Så varde I nu eder effter lägenheterne alle saker så företagendes, som I kunne tencke nyttugest vare vill udi alle måtte. Gud befalendes. Datum Stocholm 7 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 7 April.

Öppet bref för Clemens Hansson angående tillstånd för honom att exportera ett parti spanmål.

Riksregistr. 1554, fol. 46.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att vij gunsteligen haffve undt och effterlatid, som vij och nu medt thetta

vårtt öpne breff unne och effterlate oss elskelig vår tro tienere och secreterer Clemett Hansson ath sälie the fremmende köpsvenner eller sielff lathe uthföre hvartt honum synes udi thetta åhr 54 tre punde lester spannemål etc. Ther våre befalningsmen och utliggere till siöss vette sig effter rette. Datum Stocholm 7 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 7 April.

Qvitto för Anders Humble på penningar, uppburna för sålda gäddor.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårtt slott Stocholm then 7 Aprilis anno etc. 54 anammedt och upboredt haffve aff vår tiänere, skeper Anders Humble, penninger ett hundrett nijetije och halfftridie march ortuger, som han för några fijnske geddor, the[m] han udi Vadstena och Lijnköpung såldt, bekommet haffver. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Stockholm den 9 April.

Fullmakt för Jöns Truedsson att för K. Maj:ts räkning värfva sjöfolk på vissa uppräknade orter.

Riksregistr. 1554, fol. 46.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att vij haffve befaledt thenne breffvissere, vår tienere Jöns Truedsson, att drage till Ölandh, tesliges till alle effter:ne siöstädher, som är Nyköpung, Suderköpung, Norköpung och Vestervick, ther att förskaffe udi vår tiänist thet meste duge-

ligit siöfaridt folck, som han kan öffverkomme. Biudendes förthenskuld våre befalningsmen och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, ath the för:de Jöns Truedsson behielpelige äre, thet han sådane folck, ee hvar the finnes kunne, udi vår tienist och strax med sig till Stocholm bekomme må. Datum Stocholm 9 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 10 April.

Öppet bref till krigsfolket i Kronobergs län angående dess undervisning och arbete på Kronobergs slottsbyggnad.

Riksregistr. 1554, fol. 46 v. Förut tryckt af C. G. Södergren i Småländska archifvet 2 (1869): s. 180—181.

Vij Gustaff etc. giffve eder tilkenne, alle våre knechter och trogne tienere, som äre udi Cronebergz län, att vij haffve befaledt vår tienere Hans Garp, thet han skall undervisse och läre eder hvad som macht opå ligger och till krigzbruck tienligit är, och elliest i alle måtte late eder förstå hvad som vår alffvarlige villie och mening är, biudendes eder förthenskuld, ath I rette eder effter hvad som han eder opå våre vegne tilseijer, och ath I thet velvilligen göre, som han till vårtt och rigsens gagn och beste eder befaler.

Item, effter thet vij late haffve en stoor bygning för hendher opå Croneberg, menige Sverigis trogne inbyggere och synnerligen then landzende Smålandh till styrke; therföre förhoppes oss, att I trogne tienere vele late eder finne välvillige ath arbete vedh samme bygning för lijke och skäll, och skole icke tencke, ath en krigzman haffver någen skam, blygd eller skade therutaff, ath han arbeter och sig någett gott förtiäner. Vij late och nu giffve eder årligen några peninger opå handen, som vij doch icke rechne för synnerlig besoldning, effter vij icke eder

plictige äre någen besoldning then tijd vij icke late bruke eder för våre och rigsens fiender, utan sådane penninger eder nådeligen skencke, opå thet att I eder täss välvilligere skole late befinne så väll till vårt arbete, när behoff görs, som till att affverije menige rigsens skade och förderff, när umtrenger. I vele förthenskuld udi alle måtte late finne eder velvillige och trogne, thet vele vij altijd medt eder igen gunsteligen betencke etc. Datum Stocholm 10 Aprilis anno 54.

Stockholm den 10 April.

Qvitto för herr Mikael i Vermdö på kyrksilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen konglige persone opå vårtt slott Stocholm then 10 Aprilis anno etc. 54 anammet och upburidt haffve aff oss elskelig vår tro undersåte, her Michell udi Vermdöö, thetta effter:ne sölff, som är först tu förgylte monstrantz, item två förgyltte kalcker medt två patener, item två förgylte croner, item ett lithet förgylt monstrantz, item ett hvijtt olie kaar aff sölff, item en förgylt brådtz med några stener udi och ett lithet förgylt koper monstrantz, hvilkit sölff och coper han opå våre vegne togh udi Vermdöö kyrcke etc. Hvarföre göre vij för:ne her Michill her medt qvitt och frij för alt ytterm ere tiltall um för:ne sölff och koper etc.

Gostavus.

Stockholm den 11 April.

Till borgmästare och råd i Danzig, Hamburg och Lüneburg med öfverlämnande af en förklaring och berättelse angående förhållandet med Lybecks privilegier i och uppträdande mot Sverige.

Efter en i RA. förvarad afskrift af originalet i Lybecks statsarkiv med påskrift (på bilagan): Ubergeben up der antzedagefart alhir tho Lub. 1554.

Gustaff *etc.* Unsern genedigenn grusz, gonstiegen und geneigten willenn zuvor, erbare, wolweise, liebe besondere, wir habenn euer anndtwortt auff unser kurtz hiebevornn gethanes unnd zugeschicktes schreibenn, datirt zu Lubeck denn ii decembris des vorgangenenn 53 jares, alhier des itzo lauffendenn den 12 Januarii entpfangenn, vorlesenn und seines bogriffenenn inhalts allenthalbenn gnedigst verstandenn, welches unsers erachtenns zuerhoelenn unnötigk, wollenn euch dorauff genediger wolmeinung inn andwortt nicht vorenthalttenn, dasz wir euer erbietendt, so Ihr vonn unsert wegenn und zuerhaltung gemeins nutzes, nachparliches willenns, friedenns unnd einigkeitt zwusschenn unns unnd der stadt vonn Lubeck inn guthlicher handelung zu suechenn unnd zu pflegenn verhoffett, mitt genedigem gemueth angehörett unnd unter anderm inn euerem schreibenn gerne vernohmenn, dasz Ihr ethwo die verlorne privilegia von der durchlauchtigsten fürstin freulein Maria, königinn zu Engelanndt etc., unser inbesonder geliebten freundin, nach euerem einigenn willenn widerumb erhaltenn unnd recuperiret haben sollett, derwegenn euch solicher hohenn begnadunng nicht unpillich ruehmet, all die weill soliche treffenthliche freiheiten, so frembdenn nationen inn konigreichenn unnd anderenn landen nicht mith geringem abbruch unnd nachteill der ijnnewoner unnd selbest herschafften, ihnen aber zu gedey, auffwachs, nutz unnd erbauunng gereichett,

vorgeblich unnd umb nicht vorgeltung willen gebenn werdenn konnen vorlehnet, dan jhe privilegia nicht umb sonst, sonder umb widerstatung, vorpflichtung unnd ander diennst willen nachgelassenn werdenn, wie jhe ohne zweiffell soliches mith gutadt werdet vorgoltenn habenn unnd vergoltenn muessenn, lassenn es derhalbenn geschehenn, unnd moegenn woll leidenn, dasz Ihr alszo im reich zu Engellanndt euerenn eigenenenn willenn beschaffett, gonnenn euch auch woll, dasz Ihr solliche weithe geferliche reisse mith gluckseliger unnd gesunder widerkunfft abgelangett unnd volendet habett etc. Unnd was ferner belangett die vormeldung, dasz die erbarnn alle gemeine antzsehe stehte uff kunfftigenn tagk Joannis Baptiste dero unnd anderenn sachenn halbenn inn der stadt Lubeck widerumb zusamenn zukohmenn bedacht, und dorauff die bitt, dasz wir unserm vorigen nach zu solicher handelung tagk unnd malstedt gnedigst ansetzen woltenn, werenn wir woll geneigt demselbigen euerm ansuchenn stadt zugebenn. Esz ist aber ahnn dem, dasz wir mithler weile, wie Ihr inn Engellanndt gewesenn, unsere ansehenliche bottschafft bei denenn vonn Lubeck gehabett unnd sie inn allem gudten ersuchenn lassenn, der zuvorsicht sie soltenn sich ein mall inn betrachtung der sachenn gelegenheitt unnd nach vieler gepflogener handelung zu nachparlicher vorgleichung beredenn unnd bewegenn lassenn. So habenn wier aber, ehedann euer inigst schreibenn bei unns angekhomenn, zur wider andtwordtt vonn ihnenn erlangett, dasz sie keines weges vonn denn vormeinthen privilegio remuneratorio abzuthrettenn gesonnen, sondernn dorauff vhestiglich beruehen, doraus wir dann keine vorgleichung vonn ihnen erspueren konnenn, sondernn die sachenn von zeitenn zu zeitenn zuvorziehen unnd zuvorweiternn gedencken, mussenn es dero halbenn auch alszo geschehen lassenn, werdenn aber dardurch euch unnd gemeinenn stedtenn unsere ware unschult, unnd wie threu-

lich unns die vonn Lubeck jhe unnd allewege gemeint und mit was pilligkeitt unnd hochem ruehm sie die privilegia auszbracht, wie sie vilfaltigk antziehen unnd verdieneth habenn meynen, durch ein offene declaration unnd geschichte, wie sich dasz in wahrem grundt zugethragen, an tag zu gebenn verursachett, hiemidt genedigst sumendt, solche declarationn, so wir euch hierinne beschlossen nebenn etzlichenn artickeln der vormeintenn der vonn Lubeck privilegii, welche sie selber ires gefallenns gestellett und geschrieben, zuschicken. Dorausz ihr unnd menniglich, wie wier domitt gefehredt unnd wie unmoeglich sie zu haltenn, und sie dorinne nicht privilegium, sondern das ganntz dominium und uberhandt uber uns und unsere reich vorfenglich suchenn, zuersehenn, zu lesenn unnd anzuehorenn unbeschwerett sein wollett, wie ihr euch dan auch selbest inn euerem jungestenn schreibenn unter anderen vornehmenn lassenn, dasz ihr die sachenn hinzulegenn unnd zuendtscheidenn vorhoffett, derowegenn wir nicht zweifelenn, dasz euch unnd gemeinen stedtenn nach woll bewust, wie vorr kurtzenn gedencklichenn jahrenn die vonn Lubeck allerley aufrur, mordenn, brennenn unnd rauben durch ihre anstiefftung unnd practickenn ahn der Os[t]seh, so nicht alleine denn umbliegendenn königreichenn unnd furstenthumben zu schadenn unnd abbruch, sondern auch allen denn gemeinenn anseh stedtenn zu vorterb, untergangk und manchem zu ewigem schadenn gereichett, erwecket unnd erreget, unnd ihr nhue euerm erbiettenn nach, dasz hinforder soliches unnd dergleichenn macht nachbleibenn und verhuettet werdenn, bey denenn vonn Lubeck abzuschaffenn unnd sie dohinn zuhalttenn, dasz solcher gemeiner umbliegendenn landt unnd stedt euserster vorterb unnd schadenn, auch chris[t]lich bluthvorgiessenth durch ihr muthwilligk vornehmenn nachbleibenn unnd ihnenn hinfurder nicht gestadtet noch zugelassenn wordenn mocht, vormeinet; were nicht alleine

ein christlich loblich werck, dasz solchem besorglichem ubell vorgekohmenn werdenn mocht, sondern geschehe euch selbest unnd denn gemeinenn anseh stedten ahnn der Osthsehe zu nutz, gedey, erbauung unnd auffwachs, und wurde euch soliche friedstifftung bey allenn heupternn nicht wenig ruhm unnd gudte nach sage bringenn etc. Gebuhret und bringet unns aber nicht wenigk bedenckenn, das inn euerm schreibenn zuvornehmen, dasz die vonn Lubeck inn stehendem friedestanndt unnd mithler weile sich denn aussgerichten vortregen gemes haltenn wollenn, daraus dan zu schopfenn und zu collegirenn, dasz sie nach ausgangk desselbenn, dieweill die zeitt balt verrlauffenn, wes anders vorzunehmenn bedacht. Wollenn unns idoch nicht vorsehenn, dasz hier ijnne wes gefehrlichers wieder die aussgerichte vorthrege, welche vormoegenn, das ein partt dem anderenn ein jahr zuvor denn friede auffkundigen soll, solle gehandelt werdenn, unnd dieweil solche meinung und wortt fast tunckell, wie solches vonn ihnenn gemeinet, uns zuvorstendigenn und euch dorinne zu declarirenn sumendt, darnach wier unns auch zu richtenn, wie deme allem auff dasz gleichwoll wie zuvornn allewege geschehenn unnser nachparliches unnd wolmeinendes gemiedt, so wir je unnd allewege zu denn benachparttenn stedtenn gethragenn, mochte gespuret unnd noch vormerckett werdenn, dieweil ihr euch so guthwilligk erzeiget unnd den gebrechenn gerne abgeholffenn seghett. So wollenn wir hiemitt die guthliche handelung gar nicht abgeschlagenn habenn unnd gesinnenn derowegenn gnedigst, ihr auff bestimpte inn euerm schreibenn zeitt unnd zusamenkunfft tagh Johannis Baptiste, den und anderenn sachenn zum pestenn, vonn denn gemeinenn stedtenn angesetzt, denn handel bey denenn von Lubeck zuvorhorenn, worauff sie gedencken endtlich zuberuehenn, unnd worauff die media und gutliche handelung gerichtet und stehen sollen, schrifftlich zuzuschickenn nicht unter-

lassen wolleth, alsz dann seindt wir uns auch auff solche vorgeschlagene wege zu deliberiren, unnd was wir darbey denn sachenn zum bestenn unnsz unnd unsern reichenn ahn ihren regalienn unnd freiheitenn unschedlich nach gebenn unnd sonder euserstenn vorterb und untergangk des gemeinenn nutzes einlassen konnen, gnedigst zu declarirenn enthschlossenn, und wollenn ahnn unns, was zur pilligkeitt vorgenohmenn werdenn magk, gar nichts erwindenn lassenn, das wir euch zur wider anthwortt unnd erclerung unsers geneigten gemuets, darnach ihr euch zurichten, nicht habenn vorhalttenn wollenn unnd seindt euch sonst genedigen willenn unnd alles gudthe zuerzeigen geneigt unnd euerer anthwortt gewerttigk. Datum auff unserm koniglichen schlossz Stockholm den 11 tagk des monats Aprilis anno etc. liiij.

Gostavus mpp.

Utanskrift: Den wolweisenn unssern liebenn besondernn burgermeisternn und rathmannen der stedte Tantzigk, Hamburgk und Luneburgk samptlichen und besonder.

[Beilage:]

Erklerunge unnd bericht unsers, Gustaffs vonn Gottis gnaden tzu Schwedenn, der Gotten und Wenden etc. konigs, was gestalt bey zeit unserer koeniglichen regierung wider uns und unnsere reyche die vonn Lubeck sich ins gemeine mit allerley unnachparlichen nachtrachtung, vorunglimpffung und sonsten zum beschwerlichsten entgegenn auffgerichte friedstende verhalttenn, gleich wie folgendts inn die lenge vonn articulen zu articuln mitt warhafftigem grunde vormeldet werdenn soll etc.

Dieweil wir denn von ahnbeginne unserer regierung aus sonderlicher gnade, treu, liebe und neygung, so wir

zu den benachparten unserer reyche und lande, auch allen und jeden derselben stende unnd glieder, und sonderlich zu erhalttung und beforderung gemeyner wohlfarth, ruhe, friedes und einigkeit und zu abstellung und vorhuetung christlicher uneynigkeyt und verterbnis nichts anders gesucht und noch ohne unvormeydentliche, hochgedrengete ursachen immer zu suechen vorhabens und willens, denn das zu nachparlicher eynigkeit, freunthlicher gemeiner communication und policey, dardurch billiche und gewohnliche handlung erhalten und vormehret werden muchten, gesucht und gepruefet und mit sonderem emssigen fleis unser thuen und werck nechst Gott dahin gerichtet und geschicket, das wir jederen irrungen und zwispalt, nicht alleine die uns betreffendt, sondern auch allen andern aus christlicher liebe, soviel ahnn unsz und sich zur billickeit gebueren wolte, gerne abgeholffen, dieselbe enthlich aus dem grunde vortragen, hingelecht und inn gentzlich vorgessen gestellet werden muchten, und derhalben unsz jegen die vonn Lubeck, wiewol wir zu solcher erwachsener und lange gestandener zwispalt gar keine ursach gegeben, mit allerley gnad, gunst und wolthat ertzeiget und unsz alles was christlich, pillich, gleich und recht jegen ihnen erbotten, so habenn wir idoch bis auff diesen tagk nach vieler gepflogener handlung, wie wir euch dann des zuvorn auch schrifftlich vorstendiget, so wir mit ihnen ahnfencklich fur dem groszmechtigsten fursten, hern Christian zu Dennemarcken etc. koenige, unserm geliebden freunde, bruedern, schwagern und nachparn, zu Coppenhagen, darnegst inn unser stadt Upsal zwey mahl, inn unser stadt Calmar inn eigner person beywesen gehalttenn, so wohl darnach durch unsern eignen secretarium Jochim Burwitz, die von Lubeck auff ihres sindici Rudelij vonn wegen eines gemeynen raths erbietendt, das sie damals zu endtlichem friede zu schreiten gesonnen, beschickt, daselbst unnsz inn vorsuchter

handlung, wie dann zuvorn in alwege vonn unsz geschehen, alles billichen und mueglichen und zum uberflussz mit stathlichen und leidlichen privilegien, die sie doch ausgeschlagen und nicht ratificiren wollen, aus gnaden zuvorlehnen und zu geben erbottenn, der sachen keine endtschaft und dieser beschwerlichen zwijspalt abortterung erlangen moghen, besondern uber vielfalttige und fast bey xxx jahren getragene gedult, do sie dann zeit und raum uberick gehabt, sich eines besseren zu bedencken, und ihr muthlein, so sie genugsam ahnn unsz gekuelet, ja ein mahl hetten zwingen und uberwinden sollen, inn ihr eigen gewissen und hertzen gehenn, ruhe, fried und einigkeit, gleichst wir uber unser schuldt und pflicht gethan, suechen und zu endtlicher abortterung schreidten sollen, vonn jaren zu jaren, zeiten zu zeiten, unsz mit diesen gebrechen gemuehet und beschweret bleiben lassen, und den gefasten neidt, so sie zu unnsz und unsern reichen tragen und thetlich bewiesen, der do grosser und tijeffver bey ihnen ersoffen, denn das sie ettwo den vorterb des gemeynenn nutzes ahntziehen konnen, also vorschmertzen und in gedult sehen mussen, und unsz jdoch uber disz alles zu ertzeigung unsers rueheliebenden gemuets gar nichts bewegen lassenn, sondern ihnen vonn einer zeit zur anderen friede und friedestandt eingereumet, auch ihre handlung und wandelung zugelassen und gegonnet; unahngesehen, das sie sich fast unschicklich und unbillich mittler zeit und inn stehendem friede jegen unsz vorhaltten und der Rom. Key. Ma:t durch gedachten ihren sindicum ein beclagendt schreiben, darinnen sie unsern koniglichen gelimpff mit ungrundt ahngegriffen und jegen unnsz beystandt ersuecht, uberanthwortten lassen. Wie dem allem, so haben wir auff jungster gehalttener, der gemeinen anse stedte vorsamlung zu Lubeck sie abermals durch unsere gesandten beschicket und inn allem gutten ersuechen lassen,

der tröstlichen hoffnung und zuvorsicht, sie soltten sich je ein mahl inn betrachtung der sachen gelegenheit und unser vielfalttigen gutthat zu freundtlicher vorgleichung bereden und bewegen lassen. So habenn wir aber unter anderm zur wideranthwordt vonn ihnen erlanget, das sie vonn dem vormeinten privilegio remuneratorio, des sie sich doch unbillich ruhmen, in keyne wege abtzutretten und dasselbige fallenn zu lassen gesonnen, sondern darauff beharren und festiglich beruehen, so wir ihnen doch keynes privilegij remuneratorij gestehenn. Denn wie soltten wir denen ein solch privilegium, so dermahssen genennet werden, inn unsern reychen geben, die sich vonn ahnfanck unnser regierung jegen unns mit allerley gefehrlichen practicken inn auffgerichten friedestenden verhalttenn? Seindt aber nicht laugbar, das wir ihnen ettwan privilegium gratuitum aus guttem zugethanem willen und nachparlicher wohlmeynung gegeben, der gestalt und condition, das sie sich dagegen jederer zeit danckbar, freunthlich, nachparlich und guth thetigk ertzeigen solttenn etc. Dieweil wir aber nhu uber vielfaltige, versuechte und gepflogene handelung keine vorgleichung und der sachen abortterung bey ihnen vornhemen oder spueren konnen, sondern sie festlich, wie vorne gemelt, auff ihrem proposito und den vermeinten privilegijs remuneratorijs stehen und beharren, und wir derwegen vorlengst vorursacht aus bedrencklicher ehafft, zu vorthedigung unsers koeniglichen glimpfs, unsere beschwerung und unschuld offentlich den benachparten inn waren ergangenen geschichten und erclerungen zu eroffnen, so hatt unnsz jedoch alwege unser nachparlichs ruheliebendt gemueth zu rucke gehaltten und verhofft, das die vonn Lubeck durch unser gnedigst gedult, zulassung und vielfaltigs billichs erbietendt ein mahl zur einigkeit selbst schreiten solten. So werden wir nhu aus obenahngetzogenenn ursachen, wiewol wir die vonn Lubeck bisher damit verschonet und

noch gerne verschonen wolttenn, so unnsz die hochdringende noth dartzu nicht getzwungen, doch keiner anderen meynung ahnn tack zu geben, denn alleine zu errettung unsers gelimpffs, sie aber damit oder jemandes anders keines weges zu injuriren oder zu verunglimpffen, noch die sachen damit zuvorbitteren, sondern das ihr und gemeine stedte unsere wahre unschuldt zu ersehen, judiciren moghen, wie unvorschuldt die vonn Lubeck ihren neidt und hassz jegenn unsz unnd unsere reyche ausgiessen und inn was unruhe, schade und vorterb die vonn Lubeck unsz ehrmals und vor kurtzen jaren so wohl die umbligenden lande und stedte gebracht und sich die sachen ahnsehen lassenn, das sie nichts wenigers, da sie ihnen gestattet werden mocht, nhu als zuvorn, unruhe und unfride zu erwecken geneigt, so euch ohne zweifel zu wissenn auch vonnoethen, und ob sie nicht mitt solchem ihrem ungeschickten vornhemen ihre vormeinte privilegia, so sie gleich bey unsz gehabt, wir aber nicht gestendig, gentzlich verbrochen und verloren, wollen geschweigen, das mann mit solchem vornhemen einig privilegium vordienen konne, der troestlichen hoffnung und zuvorsicht, ihr werdet diese unsere erclerung, wie dieselbige inn warhafftigen artickeln, clausulen und puncten, so wir unnsz im fall der noth zu erweysen erbieten, verfast, zuvorlesen, ahn zuhoren, unser unschuldt zu behertzigen und zu gemueth zu fueren sich willick ertzeigen und unnsz inn deme nicht anders denn zur billickeit vermerckenn.

Ahnfencklich, do der itzt gefangene koenick Christiern aus lauter tiranney und violentz diese unsere reyche zu Schweden so jemmerlich und grausam uberfiele und occupierte, seindt die lubischen vonn ihnen, dieweil sie denen vonn Lubeck zuvor je und alwege zu nutz und frommen, auch beforderung ihrer nharung belegen, ihnen mit hulff, treu und wohlthaten, beide inn ahnstossenden

noethen und sonsten, erschienen, hinwiderumb der gutten nachparlichen zuvorsicht nach, umb hulff und errettung ahngelanget werdenn, und verhofft, sie solttenn sich solcher ertzeigten wohltaten erinnern, ihnen auch, wie den lubischen von den unsern widerfaren, mitt hulffe, nachparlicher errettung und entfreyung vonn den ihren datzumahl ahnstoszsenden und bedringenden nothen erschienen seinn, welchs aber nicht beschehen, besonder sie haben dieselben alle aus dem gedechtnus geschlagenn und nicht alleine unsere daselbst bedrengte reyche uber ahngesuchter auch zuverleszlicher hulffe und beistandt hulfflosz gelassen, besonder auch auff vertrostung und zusage des gedachten koeniges Christiern ihnen privilegia zuvorleihen neben sich etzliche stedte vermocht, das dem wuetenden koenige Christierno wider unsere reyche beygepflicht, ihme hulffe und zuschub entsetzt und alle zufuer vorsperret wordenn, und also unsere reyche inn erbermlicher niederlage und eroberung, auch grosses unschuldigens bluthvorgiessens, jamer unnd elendt kleglich gerathen. Wir seindt inn unser eignen person gieslers weyse ins gefencknus gefueret, unser herr vater jemmerlich auch unschuldigk, gleichst unsere frau mutter und schwester loblicher gedechtnus unchristlich und erbarmlich sampt mehr anderen des reychs furnemiste prelaten, ritterschafft und adel umbgebracht und umbgekommen, zu welchen allen jo die lubischen mit der vonn den unsern ab und dem Christierno beypflichtung eine ursach gewesenn.

Do nhun koenigk Christiern also inn unsernn reychen seinen willen beschafft und so unchristlichen und erbarmlichen mit den unsernn umbgangen, hatt ehr sich gleicher massen jegen die vonn Lubeck, als unsern reychen widerfaren, ahngehaben zu schicken und die zusage, die ehr zuvor ihnen gethan, nicht alleine nicht gehaltten, besonder die freyheiten, so sie inn dem reych Schweden,

Dennemarck und Norwegen, auch auff Schona und sonst gehabt, genommen, alle ihre nharung, handlung und wandelung vorsperret und gehindert, sie auffs feindtlichste ahngegriffenn und vonn ihnen die koenick strasse sampt dem alten schlosse gefordert, des gantzen vorhabens den stapel und die zufuhr vonn Lubeck auff Coppenhagen zuvorlegen, und trachtede endtlichen dermassen nach der von Lubeck und gemeiner stedte hochste wohlfarth, das ehr vormeinte sie unter seinen gehorsam gewalt und zwanck zubringen, inn welchem untreu seinen eigenen herren geschlagenn. Denn da sie die reyche Schweden, die ihnen so mannichfaltige hulff und wohlthaten ertzeigt, vorliessen und umb hoffnung eines grossern gewinst und wuechers ihrem feinde dem Christierno hulffe zu seinem wuethen und thoben theten, ist ihnen fast dasselbige, datzu sie wider unsere reyche hulffe gethann, zu begegenen im werck gewesenn.

Gleich wie dieselbige zeit, da solchs der koenig Christiern, wie vormeldet, den lubischen mitt zu spielen ahngefangen, seindt wir durch schickung des almechtigen aus dem gefencknus wunderbarlicher weyse losz worden und inn Lubeck auff derselben sicher geleith gekommen. Do haben sie unns wider billigkeit und recht, auch gegebenen geleith, eingehaltten und vonn neuen, wo nicht etzliche fromme ehrliebende christenleuthe, under welchen ihr burgermeister her Claus Brombszs seliger gewesenn, solchs aus mittleiden vorhindert, dem Christierno auffopffern wollen, der allmechtige aber hatt unnsz auch datzumahl vonn denselbigen stricken veterlichen entlediget, und habenn, also baldt wir ins reych Schweden gelanget, unnsz zu erretten unsers leibs und lebendes, auch zu befreyung unsers vaterlandes, mitt gottlicher hulffe der reyche Schweden eroeberung unnd entledigung understanden und mit ernste ahngenommen, welchs als die lubischenn vormerckt, haben sie sich umbgekarth und

bedacht, wie ihnen koenick Christiern mittgefaren, auch das ehr ihnen nach ihrer hochsten wohlfarth stunde und sie radicitus zuvortreibenn trachtete, kendten sie keinen besseren datzumahl weck, noch gelegenheit finden, damith sie sich vonn den furstehenden noethen unnd ubel entfreyeten, denn das sie ahnn unsz gelanget umb hulff und errettung ihrer noth gebeten; welcher ursachen etzliche enthsatzt seindt uns zugeschickt wordenn. Inn waserley aber angst, noth, gefahr, bedrengung, auch ubel die vonn Lubeck daselbst gestecket, ist aus einem der lubischen ausschreiben, darinnen es genugsam specificiret und declariret wirdt, zu ersehenn. Und ist derhalben solcher enthsatzt nicht unnsz, besondern viel mehr ihnen ein beystandt und errettung ihres ubels, dadurch sie zu derselbigen genotiget unnd gedrungen gewesenn.

Auff welchs die vonn Lubeck zehen altte vertorbene schiffe ahnn unsz mit etzlichem volcke auff unser stadt Suderkopinck vorschicket, welche, als sie daselbst ahngekommen, seindt die schiffe unbevitaliet und das volck unbetzalet, derhalbenn auch unwillick gewesenn. Habenn derwegen das volck alle sampt betzalen, die schiffe bevitalien und dartzu gantz Wester und Oster godtlandt auslage thuen mussen. Do solchs beschehen, habenn wir unser eygen volck mitt auff solche schiffe gesetzet und unnsz dadurch ahnn unserem volck treffentlichen geschwecht und sie inn unser fürstenthumb Fijnlandt die unsern zu entsetzen abgeferttiget, sonderlich dieweil Severin vonn Norbue und andere mehr off Fijnlandt, daselbst etzliche eingenommene schlosser zu enthsetzen, die ubrigen aber zu eroebern, das landt zu plunderen und zu brandtschatzen sich geachtet, das die unsern deste stadtlich[er] macht hetten den feindt zuvorhindern und abzuhalttenn.

Do nhun solche schiff ausgelauffen und wir gemeindt es sollte Fijnlandt damit entsetzt werden, haben beide die lubischen befehlhabere und die, so under Bornholm

gelegen, solche schiff und unser volck zu sich genommen, damit Bornholm (welchs sie noch heutigs tages im besitz habenn) ahngefallen, eroebert, besatzt und vonn darab nach dem Sunde ahnn Sehlandt gelauffen, andere orttere, wie auch Helsingoer daselbst geplundert und gebrandt, ahngefallen, alles aber was gebrandtschatzet zu ihrem nutz gebracht, so doch solches mit unserm schweren schaden und krieges kosten beschehen, und haben dadurch die lubischen landt und leuthe under sich gebracht, und was sie sonsten mehr nutz mitt demselbigen volcke geschaffet, ihnen dediciret und zugeschriebenn; konnen hieraus auch nicht erachten, das man mit solchem einigerley privilegium vordienen kann.

Wie nhun die lubischen also uber zuvorsicht mit unsern volck so geschwinde umbgegangen, do hatt Severin vonn Norbue und der feindt ursach gehabt Finlandt zu uberfallen und doselbst weiter enthsetzung gethan, stedte unnd schlosser eingenommen, das landt treffentlichen gebrandtschatzt, geplundert, geraubet, gemordet und gebrandt und inn Fijnlandt uberall andere raub, einen schweren hauffen vitalien zusammen gebracht, damit Stockholm weiter entsetzet, und habenn derhalben dafur ein gantz jahr lenger ligen mussen, da wir doch sonsten hetten die eroberung leichtlichen erlangen muegen, auch dieselbige in unsern henden gehabt, hatt nachmals in solchem ihrem abtzihen gedachter vonn Norbue zwey mahl das landt auffs neue geschatzt, vorbrendt, vorheret und vortzeret.

Dadurch wir dann seindt umb unsere vitalie, geldt und volck, auch umb unsere schiff gekommen, aus einer gefahr inn die ander gefueret, vonn allem unserm vortheil und wohlfarth schier gerathen, und habenn die lubischen unnsz dadurch schier vom neuen umb landt und leuth gebracht, alle unsere guthe ahnschlege vorhindert, da wir sonsten einen treffentlichen nutz, unsz, unsern

reichen und den gemeynen nachparn in kurtzer zeit hetten erlangen muegen, womit die lubischen des beschwerlichen langen krijges, allen kosten, schadenn, zerstoerung unserer ahnschlege, darnach auch, das wir unnsz also inn schwere treffenthliche schulde, daher die vermeindte lubische ahnforderung der schulden auff unsz gebracht, eingestecket, ursach gewesenn, und das wir mit grosse gefahr leibes und lebens, daruber auch mancher ehrlicher mann beyde von schweden und deudtschen geblieben, die vheide erlengern mussenn.

Wie die lubischenn nhun mit unserm volcke also ihren willen beschaffet, landt und leuthe under sich gebracht, haben sie unnsz und unsere reyche nicht wollen herwiderumb besuechenn, besonder damitt sie unns je weiter inn schulden und aus einem schaden inn den andern, auch inn gefahr und ferner interesse brechten, ist eine meuterey under das volck ahngerichtet, und seindt mitt schiff und volck nach der Traven gesiegelt, darvon dann theils volck vorlauffen. Haben wir aber die schiff und volck erlangen wollen, so musten wir zuvor bewilligen noch die drey fenlein knechte, so eine zeittlang inn der lubischen bestellung gewese, zu bestellen und vonn neues ander volck auff schweren unkosten ahnzunhemen und zu betzalen und die schiffe inn Lubeck bevitalien. Sie habenn auch daselbst die schiffe auffgetzogen, das daruber alle unsere vitalie auff den schiffen vortzeret, und seindt also gedrungen ihre alte schadehafftige schiffe, die sie sonst nicht hetten ander gestalt ahnwerden muegen, auff den ubersteigerlichen unwirden, auffs aller teuerste ahn tzunehmen, und derhalben alle mittel gesucht, wie sie unnsz uffs hefftigiste inn ewigen unvorwindtlichen schaden und in ihr interesse buch bringen muchtenn.

Als aber die lubischen vernommen, das wir zu den sachenn mit ernst theten und vor Stockholm unser schiffs

fluth brachten, haben sie herwiderumb solche schiffe und volck auff unser kosten und ausrustung der vitalie inn die scheren gesandt. Den grossen vorthel aber und nutz, so wir vonn dem lubischen entsatz bekommen, ist dieser, das sie unnsz under unserm volcke allerley meuterey und gifft eingegossen, dieselbigen widerspennick machen wollen und in summa, das unsz nichts anders denn schaden und allerley nachteil vonn ihnen begegenet. Zu deme, so habenn sie unnsz auch alle tzuege abgeschlagen, und wie Severin vonn Norbue in den scheren ahngekommen Stockholm zu entsetzenn, hetten wir daszmahl Severin von Norbue gantz wohl bekommen und niderlegen muegen, wo solcher lubischer entsatz nuhr gewolt hette, und wie wir unsere schiff verordenet den von Norbue ahn zugreiffen, hatt der lubische entsatz und ihr oberster mit dem ammeral gesatzt, die ancker geworffen und ahnn die feinde nicht gewolt und so schier unsere schiff inn der feinde hende gebracht. Auff das aber ehr den feindt jo nicht erlegen oder ahngreiffen, sonder die vheide und unsern schaden immer lenger erweitern mochte, so hatt ehr Stamel, der lubischen ammeral, und andere mehr mit den feinden heimlich sprache gehalten und nicht alleine den feindt nicht wollen ahngreiffenn, besonder ihnen gewarnnet, das ehr aus unsern handen gekommen, wie auch offenthlich der vonn Norbue zu dem lubischen entsatz gesaget, sie handelten bey unnsz und aberdieneten unsz unsere besoldunge wie schelmenn, bosewichter und vorrethere, das wir idoch der lubischen ammeral und heuptleute, als gedachten Hannsz Stahmel und Sijmon Winholdt, nicht grosz vordencken kondten, aldieweil sie zuvorn vertorben, krumm, lahm und hoeckericht, unsz aber die von Lubeck zum entsatz, wie sie vormeinthlich rhuemen, guth genug erachtet, derwegen auch solche treffentliche thaten, wie hierinne zu ersehen, ausgericht, verursachten derhalbenn aus diesem, das wir je lenger je mehr

auff treffentlichen kriegs kosten die vheide erweittern und haltten musten, da wir doch sonst auff geringe zeit desselbigen hetten enthlediget werdenn muegenn.

Zu deme so habenn wir dasselbige kriegsvolck vonn ahnfang es zu Lubeck bestalt, die lubischen aber damit landt und leuthe eingenommen und dasselbige zu ihrem eignen besten gebraucht, vonn monadten zu monadten die bohsleuthe und der lubischen mitgeschickten, so den gantzen winther und sonsten stille gelegen, auch ihre butticher, stalljungen, diener, dieners diener, jungen und junges jungen, auch auff der geschickten pferde gantz vorgeblich stathliche besoldunge gegeben und betzalet und sie auffs ehrlichste mit aller nothdurfft auffgehalten, darauff denn unsz ein treffentlicher schwerer kriegs kostenn gegangenn.

Wir hetten auch wohl muegen zu etzlich mhalen mit Gottes hulffe etzliche ahnschlege ausrichten, damith wir unnsz grossen vorthel beschaffenn, wenn willigkeit und treue bey dem lubischen enthsatz gewesenn, wie auch mit vorgerurthen drey fenlein knechten, so wir vonn den lubischen ahnnehmen musten, und ob wir sie eine lange zeit betzalet, so habenn die lubischen sie gleich wohl inn ihrem eyde behalten, und wann wir sie auff zuege zugebrauchen gehabt, habenn sie nicht fortt gewolt, das also alletzeit unsere ahnschlege sein gehindert, wie auch inn Norweden, do wir einen grossen vorthel jegen unsere feinde hetten erlangen muegen, ihre unwilligkeit aber und meutterey verursachte, das wir den gantzen zuck musten abschlahenn.

Daruber auch so habenn die lubischen inn der belagerung Stockholm mit der stadt hinter unserm wissen gerne soviel schaffen und handelen wollenn, das sich die stadt Stockholm nicht inn unser, besonder inn der vonn Lubeck handen ergeben soltten, wie mann aber im selbigen uns gemeindt furdern und enthsetzen wollenn. Wie treulich und rhuemlich auch inn deme bey unsz gehandelt,

das ist hieraus wohl zuvornehmen, achtens aber dafur das es derhalben geschehen, ihr sonderlich geneigts gemueth, wie sie denn vielfalttig berhuemen, jegen uns zu beweijsen und damitt privilegia zuvordienen.

Es habenn auch die vonn Lubeck zu ihrem eygenen behueff vonn sich selbst uber das, auff das sie mochten deste mehr des koeniges Kristiern ahnschlege vonn wegen des stapels vorlegung auff Coppenhagen verhinderten und abwerethen, etzliche schiffe sonst auch drey auf plundern vonn neues nach Sehlandt und vor Koppenhagen geschickt, welche altte vertorbene schiffe gewesenn, dieselbigen theils vor Koppenhagen inn grundt gesenckt, inn meinung das tieff damitt zu erfullen, die ubrigen aber sonsten gestrandet. Solche schiffe und allen kosten habenn die von Lubeck gleichs falles auch unnsz ahngeschlagen und aufs teuwerste genuck, welchs die vonn Lubeck je mitt rechte und billigkeit ahnn unsz nicht zu erfurdern gehabt.

Was unnsz auch inn der vormeinten entsatzung die vonn Lubeck ahnn ihre altte vorlegene schiffe und sonst ahngeschlagenn, das haben wir nach mussen uber den schwerenn kriegs kosten mitt colnischer gewicht und ubersteigerlicher ubersetzung teur genuck betzalen, also das den lubischen hatt eine marck gestanden, dafur haben wir wohl zehenn taler gebenn mussen, uber das aber wie unchristlich unnd unbillich kegen unns inn der rechnung umbgegangen, das klagen wir Gott und allen ehrlichen christlichenn hertzenn.

Ausz diesem allem erscheinet klerlich, wie der lubischen gelegenheit bey zeit Christiern regierung gestanden, auch inn was noethen sie gesessen, und ob die vonn Lubeck sich hochlichen beruemen, das sie unnsz durch diesen entsatz grosse hulffe und dienst gethan haben solttenn, so wissenn doch die gemeynen stedte wohl, das solcher entsatz den lubischen selbst hochlichen von no-

then. Sie haben es auch nicht enderen konnen, sonst wurde es nicht geschehen seinn. Wie aber mit ihrem entsatz bey unnsz gehandelt, ob solchs ruhmwirdig und viel freyheiten dadurch mitt billigkeit erlangen muegen, das lassenn wir menniglichen urtheilenn.

Da aber mitt Gott und fuegen soltte der wolthat halben gesagt werdenn, so kundten wir das beweysen, das wir den lubischen entsatz von ahnfanck sie zu Lubeck bestalt und bis zu ende auf unsern treffentlichen schweren schadenn und kriegs kosten erhaltten habenn, und kondten auch betzeugen, das wir diese folgende siebennerley wohlthaten den lubeschen inn ihren vorstehenden noethen ertzeiget habenn, wodurch auch gemeine stadt Lubeck zu ruhe, friede, reichtumb, nharung, freyes handels, wandels, auffkumst und andere wohlfarth gereicht.

Und erstlich das die vonn Lubeck zu frommen ihrer und aller sehstedte vonn ihrem durstigen feinde, den koenigk Christierno, seindt errettet, und also der ihnen nach ihrem hochsten vorterb und underganck gestanden, enthfreihett; zum andern ist solchs ohne der lubischen zulage mit unserem eigenen daerlegendt geschehen; zum dritten die wege, so der koenig Christiern des stapels halben furgehabt, den lubischen zu grossem und ewigem frommen abgeschafft; zum vierdten haben wir die beschlossene oertter des Sundes und der Oest sehe, darinnen der lubischen gantz handel, wandel und vorterb stehet, herwiderumb, die den lubischen biszher zu mercklichem hinderganck vorsperret gewesen, eröffnet; und zum funfften so seindt auch die lubischen dadurch zu ruhe und gutter nharung gekommen; zum sechsten zu den privilegien, die ihnen inn Dennemarcken und Norweden der koenig Christiern vorenthaltten, nhumals gereicht und geholffenn; zum siebenden und schlieslichen sonst zu landt und leuthen durch unser volck eigen daer-

leggendt und kriegskosten gereicht und gebracht wordenn.

Den nutz und danck aber, so wir hier entkegen vonn den lubischen bis daher gehabt, ist dieser inn kurtz summarien, wiewol es inn viel wege lenger soltte und kondte specificiret und ercleret werdenn. Das sie durch solchen entsatz, wie wir befunden, unsz nicht alleine inn schweren schulden und schaden eingefueret, das wir bis daher mitt mercklichem schaden habenn erlegen und betzalen mussen, besonder das durch solchen entsatz ursach gesucht und genommen wirdt, unnsz nach all unser wohlfarth, koenigklicher hoheit, regalien und unserer reyche hochsten gerechtigkeit, dieselbigen zuvorkleineren, mitt ihren vormeinten privilegien zutrachten, hin und wider unsz ahnn unsern koniglichen wirden und nhamen zuvorunglimpffen und durch das vormeinte interesse wege zu suechen, unnsz, wo mueglich, vonn krohn, landt und leuthe zuvordringen, und das man unsz vor ertzeigte unser auslage, gudthat und erwiesenen beystandt, hulff und trost zum feindtlichsten vorneidet und hasset. Ob wir nhun solchs aus vor ertzeleten werck hetten vorschuldt und es die lubischen mitt recht und billigkeit thuen kunnen, das setzen wir zu christlicher erkandtnussz.

Folgendts da nhun die lubischen gesehen, das wir unsere reych durch hochste vorsichtigkeit, nechst Gott, gerne inn vohrrath bringen wollen und derwegen auch ettwas ausgerichtet hetten, so waren sie ahm vorigem, das sie unsz also in treffentliche schulde und schaden gebracht, nicht gesettiget, besonder damit sie unsern vorrath jhe schwechen und vonn neues in krieges kosten und gefahr setzen, durch unns und unsern kasten sie vonn furstehenden widerwerttigkeiten des koeniges Christierni und Severin von Norbue muchten erredten und entfreyen, gleich die zeit, so vonn neuem Severin vonn Norbue jegen die lubischen und gemeyne stedte mitt

morth, raub, uberbordt, hauen, plundern und bespolierung desselbigen zum hefftigsten, feindtlichsten und schedlichsten nachsetzet, mercklichen grossen schadenn und nachteil zufueget, also das derwegen solche unsicherheit inn der Ostsehe, rauben, mordent und wurgent gewest, das die lubischen sich gleich die henne under dem habicht nicht auffducken durffen, besonder ihre nharung gantz und gahr mussen stille ligen lassen, ihnen ahm gemeynen nutze zu mercklichem grossen nachteil und vorterb, wie die gelegenheit ahne allen zweifel vielen nicht unbewust sein wirdt. Wir erachten auch, ob solchs ettwo aus dem gedechtnusz gelassen, das noch viel bey den stedten im leben seindt, die es selbst mitt ihren eigenen schaden dermassen befunden, das sie dadurch inn abbruch ihrer nharung und wohlfarth gerathenn.

Inn solcher lubischer und gemeiner stedte ahnfechtung und hochsten noethen haben die vonn Lubeck wie auch ihr burgermeister, rathmann und inwhoner, nemlich her Thomas van Wichtenn und Bernhardt Baumhawer auch im nhamen des gantzen raths, der gantzen gemeinheit, auch handtierenden kauffmans und von wegen der gemeinen stedte ihrent wegen mitt ahn unsz gelanget, wie auch deshalben bey unnsz Herman Israhel mitt lubischer creditive und instruction bey unnsz erschienen und erstlich lassen ahntragen der lubischen und gemeiner stedte gefahr, noth und beschwerung, darnechst auffs hochste gebeten und vermahnet, das wir ihnen zu niderlegung Severin von Norbue und zu vorkommung und errettung ihrer vorstehenden noth und ehafft, zu hulff und beystandt erscheynen woltten. Dajegen zusagten, ahnlobeten unnd vorsprachen sich die vonn Lubeck mit stathlichen treffentlichen hohen vertrostungen und vorpflichtung, das sie, so lange die stadt Lubeck stehen wurde, unser und unserer reyche frommenn und bestes getreulichen wissen und allewege der reyche zu Schweden gutte

nachparn sein und inn des reijchs ahnstossenden noethen herwiderumb uns und unsern reychen raethlich und hulfflich sein woltten, auch desgleichen, das sie mit ihrer hochsten macht uns zu hulff kommen woltten, den Norbue vonn Gottlandt abtzutreiben, und Gottlandt, dieweil ihnen bewust, das es vonn altters her den reychen zu Schweden eingecorporiret und zugehorigk, zu unser krohne herwiderumb restituiret, damit auch die Ostsehe inn sicherheit mochte gebracht werdenn.

Damit aber die vonn Lubeck unns deste bahs zu der gottlendischen vheide bewegen muchten, so haben sie unns durch gedachten Herman Israhel zu entpieten und ahnsagen lassenn, dieweil sie unns inn etzlichen entsatzungen unserer regierung ahnfanges inn schulden gebracht, das es mit solchen schulden auff unsere leiderliche und ertregliche wege soltte gehandelt und auff etzlich jahr die termine erstreckt werden. Wie es aber mitt solcher entsetzung gelegen und zu was schaden und nachteil dieselbige unnsz gereicht, und wie gantz ubersteigerlich und eigen nutzlich solche entsetzung vonn den lubischen ahngeschlagen, das habenn wir vorhin beruert, erachten auch es sey aus demselbigen soviel ersehen wordenn, das sich die vonn Lubeck derselbigen entsetzung, wie sie hochlich darauff pochen und trotzen, wenig mitt billigkeit zu beruhmen haben sollenn.

Nichts weniger aber, wiewol (!) wir aus folgenden ursachen, unsz inn die gottlendische vheide ein zulassen billich bedencken gehabt, erstlich das wir aller erst unsere reyche durch schwere kriege und treffentliche kriegskostung, dadurch wir inn grosse schuldt wie vorgemelt gebracht, erobert, zum andern was vor schwere kriegskosten wir vom neuen auff uns laden musten, zum dritten, das wir auch schulde halben furnemlich mit denen zu Lubeck nichts zu thuen haben woltten, und dasmal mit hohem fleis eine bahrschafft bey einander gehabt

und gebracht, damit wir unsz soviel billich unnd gebuerlich der lubischen schulden ohnigk machett woltten, dann wir alle unsere sachen und vormuegen dahin gerichtet, das wir aus der lubischen umb sich schlingenden interesse buecher ausgethan sein woltten; zum vierdten hatt unnsz auch vor bewegt, das sich Severin vonn Norbue auff condition zum handel ahnn uns zu begeben erbottenn, durch welche handlung auch wir Gottlandt ahnn unns wohl bringen und solcher schweren vheide hetten uberhebt sein muegen, und letzlichenn was gefahr wir unns derhalben ettwo wurden begeben, das wir villeicht mochten Godtlandt den lubischen zum besten bekriegen, unns und unsere reyche daruber gefehrden, wie wir dann deren vonn Lubeck geschickten Hermann Israel solche unsere nothwendige bedencken furgegeben. Dieweil (!) aber gemelter Hermann Israel vonn wegen burgermeyster und radt der stadt Lubeck, auch allen ihren burgern, einwhonern und kauffleuten, desz gleichen der gemeine stedte halben, auffs fleissigste mitt bitt, hohen gethanen vortrostungen, zusagen und vorpflichtungen, wie obgemelt, ahngehaltten, versprochen und ahngelobet, das inn den schulden billiche und gebuerliche ahnstellung, moderation und linderung, auch belegene und unsz erhebliche termijn furgestellet werden solttenn, auch mitt ertzelung der gemeynen stedte hoen bedruck zugesagt, solche wohlthaten, so wir sie wurden vonn ihrer noth erretten helffen, nimmer mehr zu ewigen zeitten vorgessenn, besonder mitt dienst, treu und beystandt vordient und vorgoltten werden. Sie woltten auch mitt volck und aller kriegs notdurfft uff ihren kosten solche stathliche hulffe und entsatz unns auff Godtlandt zu schicken, das unsz auch dadurch Gottlandt zu unsern henden soltte zugestalt und vorttahnn bey der krohne Schweden, dahin es auch gehorig, bleiben.

Nhun aber nach lengst unserm bewegen ist unns der vonn Lubeck und der anderen gemeynen stedt und des

armen handtirenden kaufmans klage, noth und ahnfechtunge, auch ihr vorstehender entlicher schaden und vorterben mittleidigk zu hertzen gangen, und auff solche hohe stathliche vortrostunge, zusage, ahnbietung und vorpflichtung habenn wir uns bewegen lassen und darauf enthlichen vortrostet, beglaubet und vorlassenn, alles was unns die von Lubeck auff ihre ausgegebene creditive und instruction durch ihren geschickten und volmechtigen geschwornen burger, also stathlich bey ehren und christlichen glaubenn lassen zu sagenn, das uns solchs wie ehrliebende leuthe zu thuen schuldick, unvorbrochentlich ohne alle hinderlist und gefehrde soltte gehaltten werden, habenn derhalben unns auffs stathlichste zu wasser und lande mitt reuther und knechten, auch aller kriegs macht und munition und unsere schiffs krieges macht auff Godtlandt expediret und erwarttet der lubischen zusage nach ihr kriegs volck und zusatz. Es seindt aber die vonn Lubeck wider ihre zusage ausgeblieben und unnsz inn treffentlichenn schweren kriegs kosten eingefueret, daruber wir auch manchen ehrlichen mann schwedischer und deudtzer nation verlorenn.

Do aber die lubischen vormerckt, das wir Gottlandt bis auff das schlossz und stadt Wispue gantz inne gehabt und wohl befunden, das die eroberung zu unsern handen stehen wurde, unnd damit sie unsz mochten nicht allein durch den schweren kriegs kosten auseroesen, besondern auch vorhindern, das Gottlandt nicht muchte zu unsern handen gestalt werden, haben sie ihre ahnschlege gerichtet auff wege, und abermals ahnn unsz Hermann Israhel mit einer creditive under dem gutten scheine, hohen zusagungen und vertrostungen, und inn sonderheit vonn wegen ehrn Thomas vonn Wichten, der domals bey denen vonn Lubeck inn dem grosten ahnsehen gewesen, geschickt, das sie wolten auff bekwemlicher mittel handelen, so viel Godtlandt belanget, das die sachen soltten der-

mahssen durch sonderliche hohe furgebne handlunge gerichtet werden, die unnsz zu ewiger freundtschafft und besten soltten gereichen, auch das wir dadurch ohne fernner kosten soltten Gottlandt ruhelich bekommen, und durch ehestifftung, welche sie zu wege bringen woltten, die sachen vorgleicht und vortragen werden soltten, da doch sonst zu vormuethen, das Gottlante halben vonn neuensz muchte unwillen zwischen den reichen erstifft werden, haben der sachenn eine schone ahngestrichene farbe ahngemhalet.

Ob wohl wir unnsz des zum hochsten beschweret, so habenn wir doch aus friedliebendem gemueth unnsz auff solche zusage, alse die lubischen bey ehren, treuen, und christlichen glauben mitt diesen ausgedruckten worthen sich vorplicht, eingelassen und der sachen zum uberflussz, auch nachparlichen frieden zu guth, auff das durch ferner krieck nicht ettwo weither die Ostsehe inn unsicherheit, allen nachparn und gemeinem nutz zuvorterb, verunruhet, unsz bis gen Malmue inn Schonen inn eigner koniglicher persone befueget, abermals gehofft auff der lubischen ahntragen, das sie die ihren daselbst bey unns haben wurden, diese ihre zusage zu follentzihen, solchem sollte ein mahl gefolget, treu, zusage und glaube gehaltten werden. Do wir aber zur stette gekommen, da ist die erste handlung der lubischen gewest, wir soltten ihnen ein partt inn dem Salberge und Kupfferberge, welchs unsers reichs nach seiner geringen gelegenheit eins theils der schatz, vorschreibenn, darauff zum hochsten gedrungen, das wir unsz auch fast der sachenn befrembdet, und wusten nicht, wie wir schir waren vonn ihnen ausgebracht, idoch kondten wir darinnen nicht bewilligen, verschueben die sache auff des reichs stende. Und wiewol sie enthlich unnsz vorschreibung darauf abdringen woltten, so habenn wir doch fernner nicht wollen bewilligen, besonder mustens mit gelimpffsam gemelt vorschiebenn.

Do nhun sie hierinne ihren willen nicht schaffen mochten, is[t] albereits vonn den lubischen durch listige und seltzame handlunge durchgestochen, und haben unsern obersten, Bernhardt vonn Mila, so daszmal unser kriegs volck auff Gottlandt inn befehl gehabt, und sonst dermassen die sachen gerichtet, das sie unns unsere krohne von Gottlandt wider vorpflichtung und zusage, auch alle billigkeit hinderlistig gebracht und unnsz darvon vor unsere ertzeigte wohlthat ubel enthwendet, habenn auch vonn darab mitt schadenn und schimpff mussen abtzihen und ist hierinnen unsz wie inn vorigen fallen wenig glaube noch zusage gehaltten. Was aber wir auf der lubischen hohen vorpflichtung und vortrostung der gottlendischen vheide habenn zugesagt, das ist auffrichtick und wohlgehaltten wordenn.

Wie denn auch die vonn Lubeck ahnn diesem nicht ersettiget, wie sie bey unns auff Gottlandt also vorgesszlich gehandelt, besonder sie habenn auch uber das unsern obersten Berendt vann Mila wider alle billigkeit zur untreu gereitzet, das ehr unnsz als seinem rechten koenige und herrnn wider seinen eydt und pflicht zum feinde geworden und unser eigen schlossz Calmar, so wir ihme vortrauet gehabt, fur enthaltten, das wir mitt schweren kosten solch schlossz beschiessenn, sturmen und einnhemen mussen, dafur auch so mannicher ehrlicher mann schwedischer und deudtscher jemmerlich und kleglich erwurget unnd inn bluthvorgiessen baden mussen. Wie das alles geschehen, so habenn die von Lubeck eine lange zeit gedachten unsern feindt inn allen seinen bosen ahnschlegen jegen unns gesterckt und inn grossen ehren und wirden inn ihrer stadt inn nachparlichem stehenden fried und einigung aus eigenem ubermuth und fursatz unns zugegen auffgehaltten und gefurdert. Ob nhun die vonn Lubeck auch hierinnen, wie ihr gemeiner brauch ist, sich grosser treu und dienstbarkeit verdienter und grosser

privilegien rhuemen moghen, das wollen wir menniglichen enheim [*sic*] zubedencken gestalt haben.

Und habenn die von Lubeck wenick darahne gewonnen, das sie so gefehrlich mitt uns inn der gottlendischen vheide umbgegangen, dann es ist kurtz darnach vonn neuens Severin von Norbue widerumb auffgewachet und den lubischen, so wohl als andere mehr, treffentlichen schaden zugefuegt und sie mit ihrer eigenen muntz ebenn recht betzalet, und untreu seinen eigenen herren wohl gefunden hatt.

Nhun ist erstlich unser wohlmeinendes nachparlichs gemueth jegen die lubischen je genugsam erwiesenn, auch die stathliche hulffe, furderung und wohltat wir ihnen ertzeiget, ahnfencklich in der christiernischen vheide, folgendts in niderlegung des Severin vonn Norbue und durch begnadung des im ahnfanck preallegirten gratuiti privilegij. Es ist auch aus diesem genugsam ercleret, wie danckbarlich sich hier entkegenn die vonn Lubeck gegen unns ertzeiget und verhaltten habenn, und wir verhoffenn, da freuntschafft und gutte zuvorsicht soltte umb geldt und gunst erkaufft und erlanget werden, so hettenn wir im selbigen ein auffgehaufftes voll mahs uberig genuck gegeben. Unnsz bedeucht auch do es je, wann wir gleich solchen stathlichen trost, wie obgemelt, nicht ertzeiget hettenn, gleichwohl folgendes eine hohe wohltath genug gewesen, wann wir gleich nicht mehres gethan, sonderlich dieweil gemeine stedte sich erinnern konnen, das wir denen von Lubeck und unsern nachparn zugelassen, unsere reyche mit allen fallenden wahren zu ihrem nutz und bestenn mitt sonderer furderung zu geniessen und zugebrauchen, dieselbtigen auch mitt allen gnaden, soviel recht, geschutzt und gehandthabet, und uber das, wiewol solch gedacht privilegium mitt diesen beschwerlichen, unbillichen, nachteiligen, schedlichen artickelen entgegen unserer reiche recht und befreyung,

auch zum vorterb des reiches gemeinen einwohnern vorfasset, auch das wir mitt recht und durch der lubischen selbst fernner verwirckung das privilegium wohl und billich revociren konnen, so habenn wir doch uffs lengst immer ertreglich gewesenn solchen unvorwindtlichen last und schaden auff unns geladen und ihnen das privilegium gelassen, inn hoffnung, dieweil den lubischen selbst bewust, was gestalt solchs ausgebracht wordenn, auch mit was protestation solchs uber reichet und inn bedenckung, das sie sich selbst auffs hochst erbotten und zugesagt, nach deme sie vormerckten das solchs widerrecht und nicht zu erhalttenn, das darinnen moderation und verringerung soltte geschehen, wie auch denen vonn Lubeck dieser wegk vonn vornhemen stedten selbst, so solch privilegium vor unbillich erkandt, widerrathen worden, das sie sich erinnern und zu gebuerlichen wegen und enderung dencken und schreiten soltten. Was ist aber beschehen, mann ist alwege bey vorgesteltem ziel beruhet und auffs hefftigste darauff gedrungen. Ob nhun aus allen ertzelten stucken kann ermessen werden, das die lubischen umb unnsz haben solche stathliche befreyung vordienet, und wir sie ihnen zu geben oder zu lassenn pflichtig, auch ob sie die jennigen seindt, so der nachparlichen regeln nach unparteysch gemeynen nutzen suechen, auch das sie soltten nach nachparlicher einigung trachten, das lassen wir einen jdern ehrliebenden und vorstendigen judiciren und bewegenn.

Da wir nhu solche stathliche wohlthaten den lubischen ertzeiget, hetten wir verhoffet, wir soltten nhun solchs auff ihre hohe zusagenn geniessen, freundtschafft und danck vordienet haben, und wann doch unns vor alles nicht mehr hette begegenet, so soltte unnsz nimmer unser schwerer schade, erstandene gefahr, sorge, muhe und arbeith nicht gereuet habenn. Was ist aber widerfahren? So baldt die lubischen durch unnsz aus voriger

ahnfechtung und burde uberhebet, wir aber unser vormuegen ihrent halben ausgeschepffet, unsz und unsere reych geschwechet, do hatt mann jegen uns allerley beschwerliche und nachteilige handlung furgenommen, unnsz unvordienet kegen hohe ertzeygete wohltath zum beschwerlichsten und mit allen hoenischen schimpfflichen nachreden injuriret, geschmecht und zum feindtlichsten nach getrachtet, also das gantz groblich und unvorsehentlich die vonn Lubegk ihr neidisch und hessick gegen unnsz gefastes gemueth haben aufgegossen und vermercken lassen, das sie je nach keinem anderen getrachtet, denn das sie unsz und unsere reyche gantz und gahr mochten auseroessigen, und die ubrigen wurtzelen, so konig Christiern hinder gelassen, noch ausser der erden herausser reissen und vorschlingen. Das seindt ihre danckbarkeit, damit sie unns belohnet, das seindt die wohltaten, so sie unsz ertzeiget, und das ist der genies, den wir vor unsere guth that und schwere auslage vonn ihnen bekommen haben. Was unnsz aber weyter begegenet und wir fernner solden zuvormelden haben, dasselbige wirdt der nothdurfft nach auch folgendts ahngetzeiget.

Alse nhun die vonn Lubeck unnsz und unsere reyche durch beschwerung der schedlichen privilegij nicht genugsam auseroessigen kundten, do habenn sie die sache auff andere wege gerichtet und auffs hefftigste, alse baldt da wir das unser inn der gottlendischen vheide vorkrieget, uber ihre die zeit gethane zusage auff die vormeinte schuldt gedrungen, und ob wir nhun eine hohe treffentliche summa von jahren zu jahren den lubischen zugesandt und uberflussige und gehauffte betzalung gethan, als ahnfencklich ahnn kirchen guettern, als silber, cleinoder, geschmeide, glocken, kupffer, osemundt, putter, heutten und andere wahre uber die iij tonnen goldes werth, so hatt mann doch niemals zum ende mitt den vormeinten

schulden schreiten noch kommen konnen, dann die lubischen haben nicht alleine uns vonn aller unser betzalung und lieferung niemals des geringesten zur genuege qvitiren wollen, besondern haben sie bis daher zu keiner volstendigen auffrichtigen rechnung bringen, noch bewegen muegen. Und ist hierinnen dermassen jegen unnsz gehandelt, das wir je offentlich zu ersehen, das sie nichts anders denn ihr muthlein ahnn uns kuelen und den teufflischen gefasten neidt nicht fallen lassen konnen, so unsz nicht wenig wunder nimpt, dieweil sie uber 30 jahr raum und zeit zu ausschuttung ihres neidts gehabt, und je ein mahl die bittere galle vorbey und ubergelauffen genugsam sein soltte, und enthlich der lubischen fursatz dahin gerichtet unns zur schatzkammer zu haben, unnd das ihnen so mochte offenstehen, wenn es belegen, das sie zur erweckung unruhe und unserer reiche vorterb ursachen haben muchten und sachen vonn den zeunen abzubrechenn.

Dieses alles nhun haben wir mitt gedult ubersehenn, und unahngesehen, das wir fueck und ursach zu anderen wegen gehabt, so haben wir doch umb gemeynes frieden willen mit grosser beschwerung und allem gelimpff zu mittlern wegen getrachtet und seindt derwegen geursacht, das wir die vonn Lubeck durch graffen Johann zur Hoya und die zeit unsern secretarien Wolff Gielern beschicket, volstendige rechnung ahnzunhemen, und auff das nhun die vonn Lubeck ihren widerwillen mehr jegen unns ertzeigen muchten, haben sie unsere gesandten uber unsere creditive und instruction inn ein unbillichen und unleidlichen handel beredet, welchen handel wir denn also baldt auffgesaget und davon protestiret, denn wir darinnen befunden, wie unnsz von den lubischen das jennige nicht gehaltten worden, wes ihr gesandter Herman Israel unns in beyleitung der gottlendischen vheide der bekwemlichen unser ertreglichen ahnschlege der summa und termijn

zugesagt, auch desgleichen, wie unbillich die summa ausgeschlagen und auff viel tausent marck, wie mit ihren eigenen raths und stadtbuechern genugsam zu erweysenn, verhohet, wir auch niemals zu rechter rechnung, noch qvitation des erlegeten geldes die lubischen bringen muegen, und ist solcher handel, den sie dem grafen vorgestellet, ein besonder vorttheilischer geschwinder griff gewesenn, das ein ursach sein mochte, wie dann leider beschehenn, welche zu unserm und unserer reiche ungedey und zurtrennung gereichte, sonderlich durch den artickel, das sich grafe Johann zur Hoya ins inlager auff der vonn Lubeck beredung und uber unsern befehl verknupffen soltte.

Do wir aber solchen handel mitt recht und billigkeit widersprechen und die vonn Lubeck ihren ubermueth gerne weiter kuelen wollen, so habenn sie alle mittel und unbilliche handelung gegen dem grafen geubet, das sie ihnen von der furstlichen vorlehnung, so wir dem grafen inn Finnlandt eingegeben, ahnn sich gegen Lubeck uber all unser billiche erbieten, verwarung und vormhanung gebracht, dartzu dann die lubischen ihren burger Herman Moller zum hochsten gebraucht, denselbigen ahnn den grafen in Finlandt vorschicket und durch allerley gefehrliche handelung so viel bey dem grafen ahngestiffet, das ehr davon getzogen und solche schlosser wohl hette lassen besetzenn. So habenn doch die vonn Lubeck den grafen weither inn Dennemarcken folgendts jegen unsz, unsern freundt alse einen feindt vorschicket und vorhetzt, ihnen daselbst auff die fleischbanck auffgeopffert, da ehr jemmerlichen und klaglich vom leben zum tode gebracht, unsere geliepte schwester inn truebsal und sorge verstorbenn, die kinder ins elendt, wie auch jemmerlichen der grafe Jobst der junger umbgekommen, gefuerth worden, und haben abermals mussen unsere und unserer krohne, schlossere, heusere und stedte mitt grossem scha-

den und schweren kosten eynnhemen und eroebern, welchs alles die lubischen ursacher und ahnstiffter gewesenn, und nhun der gestalt nach nicht befinden konnen, das sie einig privilegium mitt solchen gefahrlichen practicken verdienet.

Es haben auch die vonn Lubeck nicht alleine den grafen jegenn unsz ahngefueret, besonder was mahssen sie hertzock Albrechten zu Mekelenborch unsere reiche vorschriebenn, und wie sie aber bey ihme gehandelt, dasselbe wirdt den gemeynen stedten unvorborgen sein. Ob aber den lubischen hatt gebueren muegen, und ob sie das mechtigk seindt, als eine stadt inn eines gantzen koenigreichs regalien, hoheit und reputation zugreiffen, regierende koenige ihrer krohn und reych ab und ein zusetzen, der konigreych chure und wahl sich ahn zu mahssen, das wollen wir alle christliche hauptere und gemeyne stedte vortheilen lassenn, dadurch je zu ersehenn, das sie nicht alleine der meynung gewesen unchristliche privilegia, so wider den gemeynen nutz und gemeinheit ausz zubringen, sondern sich auch der gantzen chron, reich und regierung ahn sich zu bringen understanden.

Es habenn auch die vonn Lubeck inn stehender nachparlicher einigung communication, da wir etzliche unsere putter und guettere uff eine namhafftige ahntzal, die wir nach Lubeck vorschickt, gleich ob es ein raub gewesen were, lassen mit gewalt weck nhemen und sich im selbigen gegen unns ahne erkandtnus thatlichen vorgriffenn.

Desgleichen, damit die vonn Lubeck ihren feindtlichen und hofferttigen ubermuth gegen uns erweitern muchten, so haben sie mitt hinderlistiger beclagung underm geferbetem scheine ihres furgegebenen rhuembs, der vormeindten dienstbarkeit der entsetzung und des privilegij wegen, unsz jegen die gemeine stedte ahngegeben, vorunglimpffet und vorfueret und das honigk mit

vormengter gallen und venene den stedten eingestrichenn, und wiewol wir mit den gemeynen stedten nicht andersz denn freundtliche nachparschafft unsers wissens ausstehende gehabt, unnsz auch nicht anders dann friedlich und nachparlich jegen die stedte vorhaltten, so habenn sie doch etzlich (wir kondten aber wohl abnhemen auff der vonn Lubeck ahnreitzen) jegenn uns zu einer offentlichen vheide bewegen lassenn.

Die vonn Lubeck habenn auch unbillich unsernn radtherrnn Schwandt Stuere, die zeit als eine junge person, von unserm hern vater, hertzock Magnus zu Sachsenn etc. loblicher gedechtnus, durch einen ihrer burger genandt Lutke Moller mit ertichtentliche ahnstifftung jegen Mollen bringen lassen, daselbst ihnen furder gefencklichen ahngenommenn und nach Lubeck gefueret, mitt ihme viel handelen lassen sich jegen unns den lubischenn bey zupflichten, mitt vortroestung ihnen zu der chron Schweden zu helffenn. Da sie aber solchs bey ihme nicht erhaltten und jegen seinem hern, koenige und vaterlandt entboeren unnd vorhetzen mochten, so haben sie heimlich seinn siegel nach und ausgraben lassenn und damit einen gantzen hauffen auffrhurische briefe inn seinem nhamen ahnn alle stende reichs lassen schreiben, mit welchen einen genandt Hannsz Barthscherer ins reych vorschicket, inn hoffnung und meynung kegen unnsz ein offen auffruhr ahn zu stifften, vonn reich, krohn, landt und leuth zuvordringen, unsz auch offentlich binnen Lubeck ausgerueffen und ausgeschrien vor einen tirannen, unchristen und pauern koenick, und das mann uns rucklinges uff ein unmenschliches bestien gedechte zu Lubeck zum spectakel umb zu fueren, folgents enthaupten lassenn, mitt dergleichen und andern mehr hoenischen und spitzigen nachreden und diffamation etc. Wie recht und wohl aber die vonn Lubeck bey her Schwandt gehandelt, das wirdt gestalt zu erkandtnus. Soviel aber unser konigliche per-

son ahnlanget, das die vonn Lubeck die unsern zu auffruhr hetten gerne vorhetzen wollen, im selbigen haben sie nichts ausgericht, dann inn deme wir die unsern viel zu standthafftigk und ehrlich erfunden, das sie uns aber also beschreyen, das wirdt unsz mit unwarheit nachgesagt. Denn wir wollen uns auff gantz unsere regierung berueffen, das sich nicht anders befinden soll, denn wir haben uns gegen einen jederen dermahssen geschickt, das wir unns vor alle christliche heuptere und menniglichen unser koniglichen regierung, unser reychstende undersahssen, auch unsers koniglichen wandels und wesendes nicht scheuen, besonder offentlich bekandt sein dorffen. Ob aber solche beschmehung dienst sey, des mann sich berhuemen magk, ob man auch damit grosse genade und privilegia vordienet oder vordienen kann, und im fall, das doch nicht ist, sie vordienet, ob sie nicht verbrochen und vorwirckt sein muegen, das stellen wir zu unpartheischer erkandtnussz.

Hierauff aber habenn die vonn Lubeck mit sampt etzlicher stedte hulffe gegen unsz und unsere reyche zum offenen kriege mit dem schwerth thatlichen gegriffen und unnsz zur defension und abermals auff treffentliche schwere kriegs kostenn gedrungen, inn meynunge, wo es den lubischen hette gelingen muegen, wie das ihres alten hochmutiges fursatz meynung ist, koenige, fursten und herren zu vordringen, sich herwiderumb inn unsere regierung ein zustossen. Es hatt aber der almechtige der lubischen furhaben gesturtzet und unsz bis daher veterlichen erhaltten und sie vor solcher grosser muhe gnediglichen behuetet.

Inn was schaden, nachteil, gefahr und vorderbung gemeines nutzes die vonn Lubeck, das macht sich und die beypflichtende stedte, eingefueret, dafur muegen sie sich selbst und die vonn Lubeck zubeschuldigen und zu bedancken habenn. Wir hetten aber das, Gott weis, viel

lieber gesehen, das solchs alles underlassenn und wir mitt unsern nachparn inn friede und ruhe hetten sitzen muegen, wie wir auch keines anderen vorschuldt, und were unsers erachtens gemeynen besten und den nachparn nichts nutzlichers dann friede, nachparliche handelunge und wandelung, auch gutte zuvorsicht, wie dann bisher auff unser seitten, wo wir es immer hetten oder noch geniessen mochten, inn allen unvorweyslichenn unnd billichen wegen keynes andern befunden und unnoth unvorursacht erspuert werdenn soltt. Und ob wohl die vonn Lubeck daszmal sich jegen unnsz gantz unnachparlich unvorschultter sachen thatlichen vorgriffen, dadurch auch das privilegium wircklich verbrochen, so haben wir doch aus friedliebendem nachparlichem gemueth allerley leuffte, umbstende, und was unsern nachparn und gemeynen nutzen ahnn der Osth sehe ahnn innerliche ruhe und eynigkeit belegen, bewoegen, und doch die sachenn, wiewol gegen unsz anders verschuldt und wir auch mit Gottes hulffe gutten rath gehatt, unnsz eben mit einem anderen jegen die vonn Lubeck sehenn zu lassen zu friedlicher handelung und transaction nicht alleine kommen lassen, besondern zum uberflussz zu ertzeigen unnsers nachparlichs gemuets, und das wir nicht anders denn friede, ruhe und einigkeyt suechten unnd meineten, unsz zu viel mahlen jegen die vonn Lubeck auffgehalttenen handels tagen gnedigst erbotten, wie oben beruerth, wie doch ein mahl der altte hassz und neydt, auch vorbitterung mochte hingelegt werden, das wir umb nachparlicher furderung willen nochmals nicht ungeneigt wehren den lubischen sampt den andern gemeynen stedten inn unsern reychen privilegien einzureumen und mitt zu theilen, idoch aber das dieselbigen mochten inn der gestalt gefordert werdenn, das sie leidelich, billich und unnachteyligk unsern reichen und undersassen sein mochten, und haben also darauff gnedigster wohlmeynung zwey

mahl vonn Calmar den lubischen gesandten auch etzlichenn stedten mitt vernottelung zu gestalt, inn meynung aus demselbigen soltte unsere beneygung verstanden sein wordenn. Es ist aber solchs bis daher nicht ahngenommen, besonder ausgeschlagen wordenn.

Und ob unnsz wohl solchs jegen die lubischen bedencken gegeben, so haben wir doch umb erhalttung friede und ruhe, und wie eine zeitt lanck die welt geschwebet, was auch diesen oertthern als den nachparn ahn innerlicher einigkeit belegen, die sache bewogenn und abermals auff der vonn Lubeck selbst bittlich ahnsuechendt die hendele auff friedstende gerichtet, unahngesehenn, das wir wohl geursacht zu anderen wegen, dartzu auch gutte occasion und fuegk gehabt. Wir habenn aber die zeit, die gelegenheit, und wie sonst das roemische reych deudtscher nation gestanden, furbeweget und keine fernere unruhe allen unsern nachparn zu guthe vornhemen wollen. Wir habenn uns auch auff unser seitten denselbigen vortregen allenthalben gemehs vorhaltten, und vorhoffet, das gleichs fals auff der andern seitten soltte beschehen worden seinn.

Dieweil nhun aus diesem allem, wie sich im werck begebenn, und die geschichte warhafftick und grunthlich wie zum theils, do es von noethen mitt lebendigen leuthen dar zu thuen und zu erweysenn, erlauffen, klerlichen zu ersehen, mitt waserley gefehrlichen ahnschlegen, heimlichen und offentlichen practicken, bosen, hinderlistigen bubenstucken und teufelischen vorretherey stifftungen, injurien, diffamation, verunglimpffung, auszschreyen und proclamirung, ja endtlichen unsern und unserer reiche schaden, nachteil, vorterb und underganck, die vonn Lubeck vonn ahnbeginn unsz gemeindt und jegen unsz wider Gott, recht und alle billigkeit aus sonderem gefasten neydt, ambition und eigen nutz furgenommen, stellen wir zu erkendtnus aller christlichenn und ehrliebenden un-

partheischen leuthen, ob sie nicht mitt obertzeleten stucken die privilegia gratuita, so sie bey unnsz gehabt, oder aber gleich andere, wie die nhamen haben mochten und sie sich unbillichen remuneratorijs rhuemen, und wir keines weges gestendigk, gentzlich und gahr gegen unnsz muthwilligk ohne einige vonn uns oder der unsern dartzu gegebene ursach vorwircket, verlohren und vorlustigk gemacht. Unnd im fall, so sie boehslich, wie oben ahngetzogen, nicht gehandelt, dadurch sie ihrer gratuiten privilegien vorlustigk, so seindt wir sie doch aus diesen ursachen zu halten nicht schuldigk, dann dieweil privilegia ein sonderlich recht und indulgentz wider gemeyne recht aus sonderlicher gunst und gnade umb vordienst willen essentialiter personen oder aber anderen dingen zugelassen, und solche eines privilegij natur, eigenschafft und ration ist, das es mitt gutthat vordienet werden mussz, so will ungetzweifelt daraus folgenn, das es mit undanckbarheit unnd untreu, dadurch es misszbraucht und vonn stund ahn seinen rechten nhamen und natur vorleust, vorwirckt, verworffen und vorlegt wirdt. Zu deme ist eines offenen rechtens, bringet auch der gemeine vorstandt und natur mit, das solche freyheiten und privilegia nicht anders dann mit mehssigung, so fernne sie andern rechten und dem gemeynen nutz nicht schedelich, zugelassen werden konnen, den fursten und herren vonn wegen ihres ampts nicht gebueren will jemands zu befreyen oder zu privilegieren zu schade und verterb des gemeinen nutzes oder auch jemandes anders underganck. Und wann gleich solche concession geschicht, ist der koenigk, furste oder herr dieselbige zu haltten nicht schuldigk, sondern hatt macht sie zu wider rueffen, wie wir dann von stund ahn, wie solch gratuitum privilegium ausgebracht, mitt offener protestation, das es nicht gehaltten werden kondte, revociret. Zu deme, ob koenige, fursten und herren solche schedliche und vorterbliche

privilegia, so von ihnen frombden concediret und gegebenn, nicht revociren oder retractiren woltten, so konnen es doch die underthanen aus ihrer eigenen macht thuen und dawider strebenn, dann je die natur bringet, das mann die dinge, so zu nutz und frommen der gemeine auffgerichtet, mehr schuldigk ist zu erhalttenn und zuvorthedingen, dann das jenige, so zu unterganck der gemeine wirdt furgenommen, denn je ein gantz corpus und eingeleibete gemeyne billicher erhaltten wirdt, dann ein gliedt alleine, und sonderlich so frombde und der gemeyne zu wieder, wie denn nachfolgende artickele, womit uns und unsern reychen solch privilegium hochlich zu wieder und endtlichen vorterb gereichet, klerlich ausweysenn werdenn.

Und wann nhun dieselbigen ursachen, und was nachteils solche nichtige ahngetzogene privilegia unns und dem gantzen reyche gebehren, ahnn tagk gebenn, werden ihr ungetzweifelt es dafur als liebhaber der billgkeit achten und ahnsehen, das wir derselben nicht unbillich beschweret und denen vonn Lubeck die vormeinte privilegia brauchen zu lassen nicht schuldigk, dann die privilegia seindt denen vonn Lubeck inn aller mahssen wie sie es begehret und selbst inn schrifften gesetzt und gestellet, und seindt also neben unns von den reychs rethen, so doch der sprachen unkundig gewesenn, vorsiegelt.

Und erstlich, so viel die befreyung des tzolles belanget, wann albereit das vormeinte privilegium bestendig sein soltte, konde und mochte nicht gesaget werden, das wir jemandes anders, dann der von Lubeck und ihrer stadt besessene, geneigt gewesen weren zubegreiffen, aldieweil sie solche und nicht andere vormeinthlich ausbracht, und dieweil dann nhu die vonn Lubeck nicht alleine die ledigen kauffgesellen, als zu Lubeck zu zeitten aus aller nation ahnkommen und ihre gewerbe inn und aus unsern reichen treiben, under dem scheine des vor-

meinten privilegij mitt ihrem guth und habe des gebuerlichen zolns gefreyet seinn woltten, sondern mochten auch aus anderenn frombden stedten, wie dann ohne zweyfel zuvorn zum mehren mahl geschehen, andere inn ihre geselschafft im scheine, das sie ihnen zustendick, nhemen, dadurch unnsz dann unser gebuerlicher zoll und den unsern ihre nharung entzogen hetten, auch unter dem scheine, wie die vonn Lubeck unnsz von ahnbeginn nachteiligk, gefehrlich und inn allwege in prejudicium gewesen, wie genugsam vortzelet, unseren offenthlichen oder heimlichen feinden solch privilegium, dieweile in genere, gesetzet (weme sie das gonnen) und damit begriffen habenn wollen mitt zu theilen macht und gewalt, daraus ein jeder vorstendiger zu erachtenn, inn was nachtheil und gefahr wir alhier inn unsern reychen, dieweil die vonn Lubeck auch unsere feinde privilegiren soltten, sitzen und stehen wurden, und unnsz hiemit inn aller unser regierung und vornhemen die hende geschlossen, unnd die von Lubeck mehr freyheit und privilegia, dann wir als der naturliche koenick und herr inn reichen, haben wurdenn.

Lesset sich auch fernner dermassen, wie inn den artickeln geschaffen, ahnsehen, das die anderen gemeynen stedte, denen die von Lubeck neidisch oder nicht wohl zu gethan, soltten gleich wie wir zur dienstbarkeit bestricket sein, weme sie gunstigk oder ungunstigk, der soltte es geniessen und entgeltten, auch das sie gleich ursach hetten die stedte durch verruckung solchs aufgebrachten vormeinten privilegij ihres gefallens zu trotzen und gleich under ihren gehorsam zu bringen, wenn die gemeynen stedte inn ihrer nharung zunhemen, das man sie mochte erhinter setzen und ihnen das privilegium geben und nhemen, wenn und zu jederer zeit sie wolttenn, und die vonn Lubeck, gleich wie die oberhandt uber sie habenn, als die jennigen, so jeder zeit privilegia zu

geben und zu nhemen macht und gewalt hetten. Derhalben folget, das nicht alleine wir und unsere reyche, sondern auch die gemeynen stedte mercklich lediret, vorterbet und gefehrlich gemeynet werden, aldieweil die jennigen, so sie mitt ihn begriffen haben wollen, expresse nicht gemeldet, were auch inn dem punct unchristlich und unbillich, bringet auch die natur und ahngeborne vornunfft mit, das der frombde seines gefallens im reych zu handelen macht, tzoll, steur und anderer dienstbarkeit, damit die burger und underthanen des reichs behafftet und die beschwernus alleine tragen, frey und ledig sein soltten, dadurch je ein gemeyner nutz nicht alleine vorterbet und geschwechet, ja viel mehr nimmer mehr zu ende bestehen kann, sondern mussz zu grunde und bodem gehenn.

Woltte fernner auch folgen, were auch menniglich zu thuen vortreglich, das hin und wider unsere burger, so inn unsern stedten unnd reichen wohnen, ihre wohnung alhie fahren lassen und sich zu denen von Lubeck, vonn dannen aus ihre handlung zu treiben begeben wurden, ausz diesen ursachen und vortthel, das sie aller burden und gebuerlicher steuer, die sie als underthanen und einwohner alhie inn reychen tragen mussen, entfreyet und enthaben, und gleich wohl die zolle nicht aufgeben durffen, welchs unsz dann hochlich beschwerlich und unsere underthanen und leuthe entspehnet, entfrombdet und zu wider macht.

Zum andern vormeynen die vonn Lubeck under dem scheine des ahngetzogenen vormeinten privilegij zu wehren und hindern, das kein frombder mann, der inn Schwedenreych nicht geboren, sich im reyche besetzen solle, welchs je wider gemeynen nutz und aller billigkeit zu entgegenn.

Fernner were nicht alleine unsz, sondern auch allen einwohnern des reichs hoch beschwerlich und gemeynen

nutz zu wider, das nicht alleine dem frombden kauff und gewerbes mann under ahngetzogenem vormeinten privilegio das reych Dennemarck und andere lender zu beschiffen solte enthnommen, sondern auch uns und Kon. Wirden zu Dennemarcken stroeme, als der Sundt und Belth, zu ersuechen verschlossen seinn, dann hieraus woltte folgen, das die vonn Lubeck und ihre ahnhenger mitt der nothdurfftigen wahre gantz Schwedenreych woltten zu zwingen haben, ihre guetter ihres gefallens theur genugk vorkauffen und ahnwerden, der unsern aber gleich aus noth dringen und abschatzen, weil erstlich der weck dieselbe zu holen verschlossen und dem frombden kaufman der weck das reich zu besiegeln geweret, und sie, die vonn Lubeck und ihre anhenger, solche wahre, die im reyche nicht zu entraten, noch gefallen, woltten zu bringen haben oder under wegen lassenn, damitt sie dann, wenn es ihn gefellig nach ihrem eigenen willen theurungk in unsern reychen und vorterbung der armuth machen kondten, wie sie denn zuvorn solche wege vorgehabt mitt auffschiffung ihrer wahre, dadurch sie die wahre ihres gefallens gesteigert und gestellet und eine thonne putter nicht hoher dann vor 20 mark ahngenommen und hinwiderumb eine thonne saltz vor 20 mark ahngeschlagen, und die unsern vonn ihnen vorkauffen mussen. Ist zu erachten, wie solchs ohne mercklichen underganck des gemeynen nutzes zu gelassen werden kann, und do solchs geschehen soltte, hetten wir unsz nichts anders denn innerlicher auffruhr und sedition inn unserm reich zuvormuthen, dieweil die frombden so treffentlich zu underganck des gemeynen mannes befreihet, sie aber allerley landtsteur, zinsz und schossz ihrer gebuer nach geben solten.

Und wann nhu keine vorletzung mehr vorhanden, dann alleine das der Sunth und Beldt dem reych Schweden verschlossen sein solte, were es zu vornichtigung der

vermeinten privilegien mehr denn genug, weil dadurch der gemeyne nutz mercklich geschwechet, unsere einwohener kundten ihrer wahre nicht qweit werden, sie geben dann dieselbige den lubischen und anderen nach ihrem gefallen. Auch hinwiderumb kundten sie die wahre, der man sich westwarts erholen mussz, nicht haben, sie erkeufften sie denn von den lubischen und den ihren zum theuersten und musten also zu beiden seyten im kauffen und vorkauffen des vorlusts und schadens gewerttigk seinn.

Haben uns auch gleich zu ihrem befehlhaber inn deme, das wir die gestrantten gueter auff fischen zu lassen vorpflichtet sein sollen, gesetzt, und wissen sich nicht zu erinnern, wie inn andere wege, des wir doch nicht begehren, die jennigen so strandten mitt ihren guetern fahren, dann sie etzlicher oerthe nicht alleine das guth, sondern auch den leib vorlustigk gemacht, das wir doch nicht grosz ahntzihen wollen, dann uns mit nijemandes schaden lieb oder behulffen, sondern die dienstbarkeit, so sie hierinnen bey unsz suechen, vormeldende.

Haben aber diese obgeschriebene, unchristliche, unleidliche artickel, so inn ihrenn vormeinten privilegien vorfasset, noch ein fein cautelichen ihnen vorbehalten, das sie hernachmals ihres gefallens zu den vormeinten privilegien, was ihnen zu nutz und besserung, unsz aber und unsern reichen zu eussersten vorterb und schaden gereichen mochte, unvorschemet vorbehaltten, daraus menniglich zuvornhemen, wie gefehrlichen sie unsern vorterb und underganck gesuecht und noch suechenn.

Derwegenn, dieweil nhu solche privilegia, wie itzo verholet, zu vorterb, underganck und nachteil und in enorme damnum des gemeynen nutzes ausgebracht, wie hoch auch die vorsiegelt sein mochten und mitt allem rechten zu beweysen, zu hallten nicht schuldig, und konnen solchs jederer zeit mitt allem fueg und rechten, wie

wir auch ahnfencklich mitt geschehener protestation gethan, widerrueffen und revociren, und weither im fall solchs abermals nicht statt haben muchte, wie wir uns dann nicht vorsehen wollen, das jemandts die offene beschriebene rechte umbstossen konne, so haben sie gedachte privilegia mit dem einigen artickel auch verloren, das damals die geschickten der von Lubeck auff die erlangete gratuita privilegia erbotten und versprochen, vonn denen von Lubeck ein reversal und jegen vorpflichtung zu wege zu bringen, und aber nicht geschehen. Ist genugsam inn rechten fundiret, das sie dadurch alleine, das sie das reciprocum und jegenpflicht nicht gehaltten, die privilegia verloren, wieviel mehr haben sie denn solche privilegia durch ihre grosse undanckbarheit und inn hundert wege vorsuchte und ahngestiffte hinderlistige ahnschlege und practicken, welche genugsam vortzelet, mit dem aller kleinesten punct der undanckbarheit gentzlich jegen unnsz vorwirckt und verbrochenn.

Und nach dem wir denn nhu aus obertzeleten vielen sachen und mannicherley seltzamer der von Lubeck ahnstifftung und practicken, auch das sie alle gepflogene handelung, mittel und wege, so zu vorgleichung gelangen muchten, ausgeschlagen und nicht geachtet wordenn, und also zur weytterung wege gesuecht und darnach getrachtet wirdt, so haben wir nicht underlassen konnen aus nachparlicher wohlmeynung solchs ahnn euch und ahnn tagk gelangen zu lassen, und inn sonderheit, ob die vonn Lubeck die sachen ander gestalt euch und den stedten vorgegeben hettenn oder noch vorgeben wurden, ihr darauff der hendel grundt und unsere wahre enthschuldigung wissen und vorstendiget sein mochtet, und hinwiderumb ihrem gegen bericht, den wir jeder zeit mitt bestendiger warheit ablegen konnen, keinen statt geben, noch zumessen wollet, und dis unser ausschreiben nicht anders denn inn allem gutten aus hoch gedrengeter noth, zu errettung

unserer unschuldt, und das wir dadurch nichts anders, dann ruhe, friede und einigkeit suechen, vormercken wollen. Und seindt euch neben den andern stedten als gutte nachparn zum besten zu befordern und inn leidlicher ahnsuechung zu aller billigkeyt, so unnsz und unsern reichen unvorfencklich, jegen euch inn allem mueglichen zu ertzeigenn geneigt und begeren hierauff euer anthwortt.

Gostavus mpp.[1])

---

[1]) Förestående framställning åtföljdes af följande (jfr G. I Reg., D. 1: s. 83 f.):

Antzeygung und austzuck der beschwerlichenn und gantz unbillichen artickel inn dem lubischen vormeinten privilegio, so vor der eroberung Stockholms von ihnen selbst prescribiret und furgestalt, anno etc. 23 ausgebracht, vorfasset unnd begriffenn.

Die gedachtenn von Lubeck und Dantzick sollenn inn Stockholm, Calmar, Suiderkoping und Abo, auch uber das gantze reich, vonn zollen und anderer aller unpflicht, wie das genennet oder ahngesetzet mocht werden, entfreiet und dartzu ungehaltten seinn, so wohl im lande, als aussz dem reyche etc.

Sie muegen binnen Stockholm, Calmar, Suiderkopingen und Abo kauffschlahen mit den burgern, nach dem die einsassen des reichs inn Lubeck zollfrey seindt und mit den burgern kauffschlahen muegen. Sollen und muegen sie auch die vonn Lubeck inn sonderheit binnen vorgenannten vier stetten mit prelaten, rittern und mannschafften, geistlichen und weltlichen mit nachgeschriebenen pertzelen, als goldt, perlen, silber, edelgestein, ringe und scharlakenn etc., kauffschlahenn.

Daneben wollen wir auch, das niemandts anders frombder nation soll kauffschlahenn zum Stockholm, Kalmar oder anders wo im reiche, denn alleine die vonn Lubeck, Dantzick und ihre vorwandten der ostsehischen stedte, die die gedachte stadt Lubeck mitt sich gestatten will. So dann soll auch jemandts anders, ehr sey wer ehr wolle, vonn unsz nimmer mehr nicht vergunt werden inn zukommenden zeitten, desgleichen, das jemandts auslendischen soll noch magk burger werdenn inn Stockholm, Calmar unnd sonst aus dem gantzen reiche auff und mit kauffmanschafft nirgendt segelen, denn alleine zu vorgemelten stedten, und mitt der segelation den Orssundt und Beltt nicht zu ersuechen, sondern gantz und gahr zuvorgessenn.

Desgleichen ob sehedrifft und wrake von schiffs zurbrechung ahnn das landt geschlagen, so muegen sie dasselbige bergenn und auff fischen oder auffischen lassenn und sollen davon nichts geben, sonder den arbeits leuthen einen drinckpfennick etc.

Wo auch die vonn Lubeck, Dantzick, samptlich oder besonder, von uns begereten hernachmals als denne nach gelegenheit inn diesen vorgeschriebenen einige enderung oder inn anderen dingen vormherung, so wollen wir uns alletzeit guthwillick ertzeigen und beweysenn etc.

Stockholm den 12 April.

Qvitto för Henrik Skräddare på penningar för sålda varor.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi eghin kong:e persone opå vårtt slott Stocholm thenn 12 Aprilis anno etc. 54 anammedtt och upburidtt haffve aff vår troo tienere Henrich Schreddere penningar etthundrade trettije enn march halffsiethe öre, hvilcke peninger han för några våre varer han såldt bekommedt haffver anno etc. 53, effter hans regenskap vijdere förmelder etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 14 April.

Qvitto för Jakob Andersson på testamentsmedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stockholm then 14 Aprilis anno etc. 54 anamedt och upburidt haffve aff vår tienere Jacob Andersson thette effter:ne guld, först nobler trij stycker, dukater otte stycker, ungerske gyllene sexton stycker, korssåter ett stycke, hvilckedt guld framlidne Matz Pedersson udi Upsale oss i testemente skenckt och giffvit hade etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 16 April.

Till de i Elfsborg varande rådsherrarne angående de förestående underhandlingarne med de danske sändebuden.

Riksregistr. 1554, fol. 51 v.

Vår synnerlig gunst och nåde etc. Käre godhe män, att ändoch oss myket förtret aff the danske skedt är och vij förthenskuld hadhe orsack nogh att handle medt them opå thet hefftigeste, så synes oss doch rådeligitt vare, att man motte haffve them medt trotzige och hårde ordh udi alle handlinger förskonede, opå thet man täss bätter kunne komme undher theris grundh och mening. Vij haffve och nu någett vijdere betencht oss um then handell medt the danske, sedan vij våre tiänere Clemet Hansson och Oluff Larsson medt instruction i then måtte afferdigede, skicke vij och eder her medt vårt betenckende tilhonde, opå thet I vår mening vette och sedan hvad till saken yterligere tiänligitt är eder emellen berådslå och betencke måge. Gud eder befalendes. Datum Stocholm 16 aprilis anno etc. 54.

Thette haffver Kon:ge Ma:tt betencht, sedan Hans M:ttz godemän afferdigede bleffve till Elffzborgh.

Effter thet, att the danske och the lybske äre thesse svenske fast obenegne och see både parterne gerne thesse svenskes betryck och undergång udi så måtte, att the danske förhoppes opå någen olycke emellen the lybske och the svenske, tesliges opå inbyrdes tvedrecht, som the svenske pläge sig mest obeskedeligen företage, och sedan hvar någen olycke (thett Gud nådeligen affvende) hende kunne, skulle dhå the danske slå sig till en partt, anthen

till the lybske eller svenske, till hvilken parthen the kunne förmercke the hade bäst läglighett till att förderffve, och när thet ginge för sig (thet Gud nådeligen affvende), att en parthen aldelis svagh och platt undertrycht vore, såsom thet skedde udi konung Christierns tijd, att när the danske hade giffvit the lybske och stederne så monge gode ordh medt store förtröstninger um theres dråpelige privilegier och hade sedan bekommit hele Sverige undher sin handh, dhå förgåte the danske icke strax opå stadhen att öffverfalle och förtrycke udi lijke måtte the lybske och städerne, och them lijke som the svenske achtede och betvinge till tiänistachtighett och undherdånighett, som historierne clarligen nogh bevisse etc. Udi lijke måtte äre och the lybskes, städernes och theris anha[n]gx upsått fast vedh samme meningen, så att the och förhoppes opå thenne danskes och svenskes olycke, um the och kunne haffve läglighett ther till genom tvedrecht, anthen the svenske eller både svenske och danske till att förderffve, opå thet att thesse österske städer och andre flere theris anhang skulle bliffve mectige öffver thesse trij konge rijger. Sammelunde står och både the lybskes och danskes störste förhop att förtrycke och fördempe the svenske således, att the medt någen list eller lempe kunne upvecke i Sverige uproor och tvedrecht och sedan fulkompne theres villie, som tilförende skedt är. Och opå thet the svenske måge aldelis förstå både the danskes och lybskes meninger, haffver Kong:e M:tt förthenskuld en licknelsse medt en triangell och ther hoss rette grundhen bescriffvet um thesse trenne parther, svenske, danske och lybske. Och är hög:te Kong:e M:ttz rådh och betenckende, att um någett splijtt kunne vare emellen the danske och the lybske för Bårenholm skuld, som rychtet går, dhå skulle the svenske icke late sig förmercke annet än ther som Kong:e M:tt till Sverige thet finge vette, dhå skulle han väll hielpe ther till medt

etc., opå thet att the danske kunne bliffve täss hitzigere sig någett företage emott the lybske.

Item thetta är och Kong:e M:ttz betenckende, att the godemän, som handle skole medt the danske, så lagedt, att the först kunne haffve theres framsetning, doch så att theris clagescriffter icke bliffve andragne, för än man haffver hördt och välförfaridt hvad fulmacht och befalning samme danske haffve aff kongen i Danmarck.

Item när the danske begynne att uptecke theris befalning och framsättie the verff, som the opå theris sijde haffve kunne, så måtthe thesse svenske giffve ther flitig acht opå och icke medt några trotzlige eller hårde ordh ther till svare, opå thet att the motte rätt komme undher the danskes grund och mening, och när the danske hade dhå uttrycht alt thet, som the ville föregiffve, skulle sedan thesse svenske medt fogelige ordh effter lägligheten ther till svare och sedan, um thet behoff giordes, andrage theris verff och clagescriffter, lijke som the i lengden scriffteligen äre författede, och inge andre hårde ordh bruke udi någen motte. Hvar och några articler udi clagescriffterne insatte äre, som the danske haffve några insager emott, så skole the svenske samme insager opå thet fogeligeste medt skäll och beviess förlegge och altijd begäre förandring och affskaffning opå sådane besväringer.

The lybske och theris anhangh etc. giffve the danske gode ord, att the kunne få täss bettre tilfälle undertrycke the svenske eller och både parterne etc. — Lybske

The danske giffve the lybske etc. god ord, opå thet the täss bättre tilfälle kunne bekomme till att förtrycke och förderffve the svenske eller både parterne etc. — Danske

The svenske motte förthenskuld see sig vijsligen före för begge parternes practicher, läre och att giffve gode ordh etc. — Svenske

Stockholm den 18 April.

Förläningsbref för Joachim Bulgrin på en gård i Vesterviks (n. m. Gamleby) socken.

Riksregistr. 1554, fol. 47.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij aff synnerlig gunst och nåde, så och opå thet oss elskelig vår tro tienere och befalningsman opå Vadstena Jachim Bulgrin täss flitigere och troligere skall fordre och achte vårt och våre unge liffzarffvingers gagn och bäste udi alle måtte, haffve undt och förlänt, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff unne och förläne honum (oss till en behagelig tijd) en vår och cronones gårdh benempdh Åby, liggendes udi Vestervijck sochn, medt alt thet samme gårdh tilligger, qvitt och frij för alle årlige utskyller, lijke som M. Erich Däkene samme gårdh tilförende hafft haffver etc. Ther våre befalningsmen *etc.* Datum Stocholm 18 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 18 April.

Till konungen af Danmark angående lejd åt de danska sändebuden till mötet i Elfsborg.

Riksregistr. 1554, fol. 49 v.

Vår vänlig och kärlig helssen medt hvad mere kärtt och gott udi vår macht och förmögenhett är tilförende etc. Stormectigeste furste, käre her brodher och nåbo, effter thet Eders Kerlighett haffver bevilliget, att några aff E. K:tz rådh och godemän skole besöke thet möthe, som udi vår köpstadh Elff[z]borg nestkommendes Philippi et Jacobi apostolorum beramet är, opå thet att hvad oenigheter eller brijster, som emellen bägge våre under-

såter finnes kunne, affskaffes och nidherlegges motte, begärendes förthenskuld, att vij ville försörge the gode män, som same möthe besöke skole, medt en nögactig och säker leigde för the orsaker, som E. K:tz breff[1]) förmeller, så ändoch udi samme breff icke uttryckt är, huru monge eller hvilke gode män samme möthe till att besöke förordnede äre, haffve vij doch icke täss minne effterkomme velet samme E. K:tz begären och skicke nu förthenskuld sådane vår leigde med thenne breffvissere E. K:t tilhonde. Vij vele och ingen mangell late finnes hoss oss udi alt thet, som till villie, venskap och gott nåboskap kan tiänligit vare, och udi hvadh motte vij kunne bevijsse E. K. såsom vår käre svåger, brodher och bundtzförvante all villie, tiäniste och venskap, thet göre vij altijd gerne etc. Datum Stocholm 18 Aprilis etc. [1554].

Stockholm den 19 April.

Lejdebref för de danska sändebuden till mötet i Elfsborg.

Riksregistr. 1554, fol. 50.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att effter emellen vår käre her svåger och brodher, stormectigeste furste her Christian, Danmarcks, Norges, Vendes och Gottes konung, hertug till Slesvick Holsten, Stormern och Ditmersken, greffve till Oldenborg och Delmenhorst, och oss ett vänligit möthe um nestkommendes Philippi et Jacobi apostolorum udi vår köpstadh Elffzborg bevilligett och beramet är, opå hvilken tijd och städh några aff begge våre rigsens rådh och godemän skole tilhope komme till att förhöre och ransake um några besväringer och brijster, som emellen bägge våre riger och undersåter finnes kunne, och them anthen till minne eller rätte förhielpe att affskaffe, opå thet all oenighett och ovilge opå både sijder

[1]) Aftryckt bland bilagorna.

nederlägges oss [ɔ: och] täss fastere nåboskap och vänskap emellen riigesens undersåter förökes och hollen bliffve motte etc.; hvarföre vij gunsteligen haffve effterlatid, tilsagt och giffvit och nu medt thetta vårtt öpne breff effterlate, tilseije och giffve förbe:te vår käre her svågers etc. rådh och godemän, som för:ne möthe ath besöke tilförordnede äre, en christelig, frij och säcker leigde, så att the medt femptije personer eller ther förnedhen till samme möthe komme och ther sammestedz frije, felige och obehindrede till theres personer, tiänere och håffver för oss, vårtt rådh, ridderskap, adell, befalningsmen och alle andre, som för våre skuldh vele och skole göre och late, vare och bliffve måge och skole, och när sådane saker emellen vårtt rådh och godemän ransakede, förhandlede och um mögeligitt till minne eller rätte åtskilde bliffve kunne, måge och skole the frije och säkre komme i theres behold etc. Och varde förbe:te godemän medt theres tiänere utan tvijll sig och udi all tilbörlig motte ther emott att förholle och skicke vette. Datum Stocholm 19 Aprilis etc. [1554].

Stockholm den 19 April.

Kreditiv för de svenska sändebuden till mötet i Elfsborg.

Riksregistr. 1554, fol. 50 v.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att effter emellen stormectigeste furste her Christian, Danmarcks, Noriges, Vendes och Gottes konung etc., och oss ett vänligitt möthe um nestkommendes Philippi et Jacobi apostolorum udi vår köpstadh Elffzborgh medt begges våres samtycke beramet är, så att våre gode män och rådh ther tilhope komme skole till att förhöre och ransake the besväringer och brister, som emellen våre riker och undersåter finnes kunne, och them sedan anthen till minne eller rette hielpe

att affskaffe, opå thet all oenighett och ovilge opå både sijder nederlägges och täss fastere naborskap och vänskap emellen rijgernes undersåter föröckes och hollen bliffve motte, therföre vij nu till för:ne möthe afferdigett haffve tässe effter:ne oss elskelige våre gode män, rådh och tiänere, som är her Göstaff Olsson till Torpa, her Sten Ericsson till Greffznäs, her Pedher Brae till Ribboholm, her Abram Ericsson till Ekeberge, her Svante Sture till Hörningzholm, her Birge Nilsson till Vijenäs, Nils Krumme, Gabriell Christersson, Jören Ericsson, Nils Ribbing, Biörn Pedersson, Peder Andersson, Bencht Gylte, Oluff Larsson och Clemett Hansson. Begärendes förthenskuld, att hög:te vår käre svågers och broders etc. godemen, rådh och tilförordnede, som och till för:ne möte kommendes varde, vele stelle fulkomlig tro och loffve till then dell, som för:de våre godemän och rådh them opå våre vegne effter theris instructions lydelsse förehollendes och berettendes varde etc. Datum Stocholm 19 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 20 April.

Öppet bref för allmogen i Torsåkers socken att med befrielse från skatt men mot angifna vilkor bruka en inom socknen belägen malmfyndighet.

Riksregistr. 1554, fol. 47 v.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att vij gunsteligen haffve undt och effterlatid, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff (oss till en behagelig tijd) unne och effterlate, att våre undersåter, som boendes äre udi Torssåker sochn i Gestringelandh, måge upsöke och bruke then jordstens malm, som udi för:ne sochn finnes kan, frije för vår och cronones skatt, doch medt sådane vilkor, att the skole sälie oss bådhe bly och sölff, som the genom sådane bruckning bekomme. Och haffve vij loffvedt them

för hvartt lott findt sölff en march ortuger, tesliges för hvartt lott [L]ꝛ frijstbly [*sic*] en march ortuger. Ther våre befalningsmen och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, måge vette sig effter rette, icke görendes för:ne Torsåkers sochns inbyggere her emott någett hindher eller förfongh. Datum Stocholm 20 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 25 April.

Qvitto för Mats Stut på silfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligitt, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stocholm then 25 Aprilis anno etc. 54 anammedt och upburidtt haffve aff vår fougte opå Höckhuuffdzbergh, Matz Stutt, sölff trij lodtt, som bleff effter ett pundh och sextan march sölff bly hann hade låthet driffve och lyda thenn fämptije trij års bruckningh till etc. Hvarföre *etc.* Och tess till vijsse *etc.* Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Stockholm den 29 April.

Qvitto för Jöran Nilsson på en kyrkkrona.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stockholm then 29 Aprilis anno etc. 54 anammedt och upburidt haffve aff vår fougte opå Hammerstada, Jören Nielsson, en förgyltt crone, hvilcken crone han opå våre vegna anamedt hade aff Össmo kyrke etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 30 April.

Öppet bref för hustru Birgitta [Kristiernsdotter (Vasa)] på hennes aflidne mans, Mats Pederssons qvarlåtenskap.

Riksregistr. 1554, fol. 54.

Vij Gustaff etc. göre vetterligitt, att effter oss elskelig, erlig, välbördig qvinne hustre Birgitte, framlidne Mats Pederssons effterleffverske udi Upsale, haffver udi underdånighett oss tilkenne giffvit, att förbe:te framlidne Matz Pedersson hade udi hans lijffztijd upburit haff [*sic*] henne både guld, sölff och spannemål, som han sade sig vele betale henne och thet doch icke giorde, utan bleff udi midlertijd hastigt kallet her aff verldenne, och förthenskuld haffver förbe:te hustre Birgitte udi underdånighett begärett, att vij henne till någett aff then deell för:ne framlidne Matz Pedersson henne retteligen skyllig var förhielpe ville, hvilkedt vij henne för rätvijshetenes skuld icke haffve vegre velet eller kunnet; hvarföre haffve vij aff synnerlig gunst och nåde undt och effterlatid, som vij och nu medt thetta vårtt öpne breff unne och effterlate, att för:ne hustre Brite må och skall bekomme, niute och beholle thesse effter:ne partzeler, först all then boskap och fetalie, som framlidne Matz Pedersson haffver lefft effter sig på Håmetorp, hvilkit Håmetorp vij henne tilförende förlänt hade, item all then fijsk, som samme Matz Pedersson haffver liggendes udi Upsale, item then gård han haffver liggendes udi Upsale opå Vårfrugaten, item the två siöbodher och ett stall han haffver ther sammestedz i byn, item ett hundrett march ortuger, som hustre Brite, Christoffer Vintappares effterleffverske, för:ne Matz Persson skyllig var, item thet jern, som samme Matz Persson bekommet haffver för the 13 pundh korn hon honum läntt hade, item all then spannemål, som han

haffver liggendes udi Lösta sochn, och then pant, som är ett sölffbelte och tu sölffstop, offte:de Matz Persson hade bekommet aff Påvel Ångerman, borgere i Geffle, för 25 ungerske gyllene han honum läntt hade etc. Ther våre befalningsmen och alle andre vette sig effter rette, icke görendes förbe:te hustre Brite her emott hindher, platz eller förfong vedh vår ogunst etc. Datum Stocholm 30 Aprilis anno etc. 54.

Stockholm den 2 Maj.

Till Germund Svensson [Somme] angående uppsikten öfver knektarne i hans befallning och om afveln och byggandet af ett stenhus vid Värnanäs.

Riksregistr. 1554, fol. 55.

Vår gunst etc. Vij befructe än nu, Germundh, att man icke så nöttorfftligen är förfatedt medt alle saker, som udi thenne svinde tijdh alsomstörste macht opåligger, och opå thet the knechter udi Calmarne län och flerestedz ther nidre i Smålandh motte täss bätter bliffve undervijste och lerde hvad krigzhandell belanger, therföre haffve vij bevilliget, ath några manafftige och dugelige karler skole haffve upseende med then menige hoop, och haffve nu förordnedt flere höffvidzmän utöffver knechterne än som the vare pläge, som är en höffvidzman utöffver så monge knechter, som äre udi ett häradt, tu eller trij, effter som häreden äre stoor till. Så är vår alffvarlige villie och befalning, att tu skall haffve flitigt upseende medt the knechter, som äre udi Norre och Södre Möre, och må tu bruke Karll Humpe udi Södre Möre udi så måtte, att han skall haffve flitig acht och tilsyn med the knechter ther äre. Item till Norre Möre må tu siälff upsöke tig en dugelig karll, som medt the knechter ther äre flitigt upseende haffver och retteligen them förestå

kan. Vij late och skicke tig her medt en instruction, ther udi någre artickler äre författede, ther knechter the i befalning haffve skole rette sig effter, och må tu förkunne medt Karll Humpe, sammelunde för then, som tu skicker i Norre Möre, hvad samme instruction inneholler, doch att tu icke later them få samme instruction handemellen, utan beholler then altijd hoss tig och minner them likeväll altijd opå hvad the göre skole. Ther tu tig effter rette vilth. Datum Stocholm 2 Maij anno etc. 54.

Zedell.

Som tu giffver tilkenne hvad lägenheter vedh Vernenäs äre etc., så tycker oss, att ther skall vare passelig godh tilfälle till att uprätte en affvell. Vij vore och väl tilsinnes att late bygge ther ett stenhus, effter thet ther så när vedh grentzen beleget är, och ther tu ville förskaffet, thet ther motte medt thet förste någen gode affvell bliffve uprettedt, vore thet och oss ganske behageligit; sammelunde att tu och ville besichte en beqvemmelig plass, ther man ett skönt stenhuss upmure kunne, giffvendes oss sedan tijtt betenckende ther um tilkenne etc.

Stockholm den 2 Maj.

Till herr Johan Turesson [Tre rosor] angående det från Nyköping utskrifna sjöfolket och om handeln med utlänningar.

Riksregistr. 1554, fol. 55 v.

Vår synnerlig gunst etc. Vij giffve eder tilkenne, käre her Johan, att vij haffve latid fordre aff Nyköpungz borgere någett gott siöfaridt folck, som vij kunne late bruke till siöss opå våre skep och galeijder etc. Så vele vij icke dölije för eder, att förne Nyköpungz borgere

haffve sielsindt nogh medt sådane folck bevijsset theris välvillighett till vår och rigsens tienist, ty the haffve skickedt till oss otte eller nije personer, både smedher, schreddere oeh annet partij, som till effventyrs aldrig haffve varitt till siöess och platt inthet förstå eller vete hvad till siöess tiäner. Så kunne vij samme Nyköpungz borgere alzingen tack för theris omack, thet I och måge them alffvarligen föreholle och tilseije, och haffve förnummet, ath Jacob Smålening, Nils Brömps och andre flere, som borde haffve beflitedt sig um att skaffe oss någett gott, dugeligit siöfolck, haffve skyndett the dugeligeste aff vägen och sendt oss thetta selskap udi staden igen etc. Sådant vij aff them inthet hade förmodet för the vilkor vij them senast the hoss oss vore gunsteligen effterlote. Sammelunde vele vij eder och nådeligen förmanedt haffve, att I flitigere och bättre upseende medt för:ne Nyköpungz borgere her effter haffve lathe, än som her till skedt är, och icke tilstädie them att slumbre häden medt köpenskapen, såsom the göre pläge.

Vij haffve och förnummet att någre, som eder varer i befalning haffve, handle icke heller än borgerne ther i Nyköpungh medt the fremende effter thet köp som bevilliget är, utan giffve bettre köp både på spannemål, jern och andre partzeler, än som her köpslages i Stocholm etc. Så förundrer oss icke lithet, att I sådant vele tilstädie, effter I ju sielffve kunne besinne, att thet är eder så väll som thet menige nyttige i Sverige till stoor skade och hindher. Så vette I väll sielffve, att vij icke ene resse, utan tijtt och offte för thet menige bäste skuld haffve stadgatt och bevilligett, att vij, som boo her alle udi ett rike, skulle samfelle oss um ett köp med the fremende, och att ingen skulle late the fremende bekomme sine varer för ringere verde än som bevilliget och stadget är, hvilket udi andre land och rijker väll nöge achtedt bliffver, så att ther som någett bliffver stadgett

aff öffverheten till thet menige bäste, thet samme bliffver och aff then menige man tacknemligen anammedt och effterfölgt etc. Så skall Gudh kenne, att hvad vij haffve lagett och stadgett, thet är skedt för thet menige bäste skuldh, vore och förthenskuldh tilbörligitt, att vij till thet minste motte haffve tackseijelsse för vårtt omack, och att thet medt hörsamhett bleffve hollet, som vij udi så måtte lagedt och stadget haffve etc. Och är vår gunstige villie och begären, käre her Johan, at I än nu her effter medt saken flitigt upseende haffve vele och ju endeligen så förskaffet, att hvad som ther i Nyköpung medt the fremende förhandles och köpslages, motte ske effter samme sätt som her i Stocholm medt them handlet bliffver, att vij alle, som boo her i rijket, motte bliffve vedh en handell och köp medt the fremende och icke så obeskedelige udi then motte tage oss saken före, som skee pläger, att then ene partt giffver hemeligen the fremande gott köp opå sitt godz, och then annen vill gerne bliffve vidh thet köp, som stadget är, och kan så förthenskuld inthet få förytredt thet han haffver falt, och bliffver så ther egenom begge parterne, så väll then som lydig är, som then annen olydige hoop, till thet sijdste utharmedhe och förderffvede etc. Käre her Johan, thetta motte beväges och legges böther opå, så frampt Sveriges rijkes inbyggere icke udi grundh skole utharmede bliffve. Ther I eder och aldelis effter rette vele. Gud eder befalendes. Datum Stockholm 2 Maij etc. [1554].

Stockholm den 3 Maj.

Qvitto för Olof Skåning på penningar för sålda skjutvapen.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Stockholm then 3 Maij

anno etc. 54 anamedt och upburidt haffve aff vår tienere och bysseskytte Oluff Schåningh opå Gripzholm för några rör han solde anno etc. 54, först för fiortton rör medt snaplåss hvartt stycke för nije marck, item för fem rör medt snaplåss hvartt stycke för siu mark, löper tilhope 157 (!) mark etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Stockholm den 5 Maj.

Öppet bref för herr Erik Olai på vederlagsjord till Tuna prästbord.

Efter afskrift i Uppsala landsarkiv (Tuna kyrkoarkiv). Förut tryckt af E. M. Fant i Diss. [acad. Ups.] de paroecia Alunda, P. 1 (1792): s. 8.

Vij Gustaff *etc.* giöre vitterliget, att vij af synnerlig gunst och nåde hafva unt och effterlåtet, som vij och nu med detta vårt öpne bref unna och effterlåta vår troo undersåtare, her Erich Olai i Tuna och Olandz härad, tu öre land jord i förb. Tuna kyrkioby (hvilken jord klåckaren tillförende hafft hafver) uti vederlag för den äng vår fougde på Höökhufvudzbärg i Sund och Alunda sochn vederkänt hafver, så att förb:te her Erich Olai må och skall, oss till en behagelig tid, behålla samma tu öreland under prästbordet, qvitt och frij för de utskullder ther åhrliga afgå bör. Thet våra befallningzmän och alla andra måge vetta sig effterrätta. Stockholm 5 Maji 1554.

Stockholm den 16 Maj.

Qvitto för Jakob Henriksson på penningar för sålda hästar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij opå vårt slott Stocholm then 16 Maij anno etc. 54 anammet och

upburit haffve aff oss elskelig vår tro tiänere och stalmestere Jacob Henricsson croner 48 stycken, som han opå våre vegne aff thet ungerske sendebudh för vår[e] hester bekommit haffver. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Gripsholm den 28 Maj.

Till konung Kristiern III af Danmark angående krigsrustningar och politiska förhållanden i Tyskland samt om behofvet af ett godt förhållande mellan Sverige och Danmark.

Efter en i RA. förvarad nyare afskrift af det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unsere freundtliche dienst und was wir jeder zeith mher liebs und guttes vermogen zuvor, grossmechtigester furst, inbesonder geliebter herr schwager, bruder und nachpar. Wir haben E. L. schreibendt, des datum stehet Coldingen den 14 May, alhier den 26 desselbigen monats entpfangen und ahnfengklich dorauss die stadtliche und grosse kriegssbewerbung, so sich hin und wieder inn deutzschen landen, als in Francken, ahm Reyn, in den Friesslanden und sonderlich diesser benachpardten orth des landes zu Sachssen erregt, welche bewerbung ihren ahnfangk und ursach von den frenckischenn eynungs verwhandten wieder marggraff Albrechten genhommen, allenthalben vorlessen und zum theill verstanden.

Zum andern gleichfalss ahngehoret, wie marggraff Albrecht bey seinen vettern in der Margk zu Brandenburgk in die achthundert reyssigen zusammhenbracht, sich wieder seine feinde aufs nheu zu stercken vorhabendt, welche achthundert reysige aber, durch der gedachten eynungs verwhandten reuter funfftzehenhundert starck, neben etzlichen hackenschutzen, ahn der Elbe, do sie ahn eynander

troffen und die marggrefischen die Elbenh underziehenn wollen, gedrengget, gejaget, entlich auch gantz von eynander trennigk und fluchtigk gemacht, welcher etzliche uber die Elbe biss in das landt tzu Mechlnburgk verfolgedt, und wiewoll wieder hertzogk Johan Albrechten auch ungutlicher wille vormerckt, so wheren sie doch ohne sonderliche beleydigung fluchs ahn der Elbe hinab geruckt, do sich dan der hauf zu Bergerdorf gelegert.

Zum dritten hetten die obersten und bevhelichs leuthe die stadt Hamburgk mith furwhenden des schmalkhaldischen bundes wieder hertzogk Heinrich geubten handelung, auch dass sie mith dem graffen von Mansfeldt in zuentgegen, item nhu mith marggrefischen seinen feinden verstandt und gemeinschaft gehabt, umb abtragk mith bedrauungk feindtlicher handlung ersucht und bedrengt.

Zum vierdten so where allerley kunthschaft ahnkhommen, das auch etzliche und der vornhembsten und andere gemeine kriegssleut sich mith bedengklichen drauwordten vornhemen lassen, und das albereidt E. L. etzliche im landt zu Holstein armhe underthanen mit nham und raub und anderer beschwer ahngegriffenn.

Zum funften where E. L. auss diesem ahn die kriegssverwhandten zuforderst, darnach auch ahn hertzogk Heinrich zu Braunschweigk schickkungk umb erklerung E. L. halben zuverordenen bewogen.

Zum sechsten hedten darauf E. L. gesandten von den obersten bevhelich habern diesen richtigen bescheidt bekhommen, das sie hertzogk Heinrichs auch ihrenthalben mith E. L. in ungutthem nichts zuthuen, auch keinen befhelich hedten, das es auch, do die kriegssleuthe sich ethwas vor sich selbst auff der nahe undterfangen, ohne vorwiessen und uber verboth geschehenn where.

Zum siebenden, unahngesehen das diesse vorgemelte beschickung, auch bericht und andtwordt dorauf beschehen,

so hedten doch E. L. nichts destoweiniger vormerckt, das undter dem haufen etzliche der vornhembsten und andere offentlich sich widerigk etzeigedt und bewiesen, das auch allerley practiciret wurde.

Zum achten so wher jenseit der Elbe auch ein hauffe von Jorgen von Holle im stift Verhden versambledt worden, welcher zuvorn allwege keysserischer diener gewesen, derselbie sey dem vorgemheldten hauffen ahn die Elbe nachgeruckt und sich gelegert ahn eynem orth des stifts, das alte landt genandt, zwantzigk fendtlein knecht und vier geschwader reuter starck, und beyde hauffen der sachen einss hedten tegliche post und bescheidt zusammhen, wheren auch vorlangst uber die Elbe zu den andern gerucket, whan die hamburger ihnen die uberfhart nicht gehindert.

Zum neundten hedten sich die von Lübeck handlung zwuschen das kriegssvolgk, domith sie ihren vorstandt und die von Hamburgk sich eingelassen, und wie bericht die sachen endtlich zum vertragk bracht, und wurde derohalben vermergkt, das mhan solcher voreynigung scheu hedte und nicht genugsam erkleret, wie E. L. im beschluss derselbigen bedacht sein muegen oder nicht, auch fürgeben, das mhan keyne wher oder hinderung zu thun des von Holle kriegssvolgk uber die Elbe zugestadten und also beyde hauffen zu sammhen zu lassenn, das auch bey den haufen pfaltzgreffische und der graf Christoff von Oldenburgk gewhesen, auch auss Francken andere reuter und knecht zu diessen ziehen, im gleichen in Friesslandt bey Embden beworben und versamblet sein sollen.

Schliesslich, weiln die leufte geschwinde, und die vermuttungk das der kopff nach Mechlnburgk solt gewhendet und dan fernher getrachtedt werden, wheren E. L. sich zu wasser und lande in eill zu rusten vorhabendt und albereith im wergk, neben ahngehefter biet, dieweiln E. L. nicht wiessenschaft haben khöndten, ob E. L. oder

wir mith pfaltzgrefischen practicken tzugefheren gemeinet sein möchten und vielleicht mith den stedten umb schiffe practiciret, und dan E. L. oder wir ahngefochten oder beyde auch in gleiche gefhar gesetzt werden, derohalben wolten wir unss in reithschaft schicken und haltten und im fhall der noth unss mith hulf und beystandt der verwhandtnuss gegen E. L. ertzeigen, mith gleichen und mheren erbieten etc.

Dieweiln wir unss nhu auss solchem E. L. freundtlichem vormelden und schreiben in allen artickeln und puncten nicht genugsam des rechten grundes, wie die sachen von ahngetzogenen kriegssleuthen und wir vieleicht und unsere reiche von ihnen gemheindt, erlernen khonnen, und aber nicht zweyffeln, das solche leufte kriegssbewerbung und handelung, dieweiln E. L. aldar auf der nahe dess teutzschen landts, derselbigen grundtlichen und eygendtlichen bewust, so bitten wir hiermith E. L. freundtlich sie wolle unbeschweret unss zum furderlichsten derhalben einen klaren bericht und bescheidt allenthalben freundtlichen zuschreiben, domith wir unss in den sachen besser zuberichten und grundtlich zuschicken haben mochten, und seindt gleichwoll mitlerweile unser thuen in gudte acht und gewhar zunhemen gewilligt, auch albereidt derhalben im wergk, als dan, whan wir solchen eigendtlichen bericht vernhommen, wollen wir uns der voreynigung und verwhandtnuss nach freundtlich und gemess verhalten und unss gleichfals solches, so wir und unsere reich von jhemandts gefherlicher gemheinet, auch der verwhandtnuss nach, trost, hulf und enthsetzung von E. L. verhoffen und gewhertigk sein, dan E. L. schwegerliche freundtschaft zuertzeigen seindt wir gewilliget.

Was aber belanget die biet, ihren rethen, so in den irrigen sachen beyder E. L. und unser underthan betaget und versamblet, in ahnsehung itziger gelegenheit freundlich verlauben und dieselbigen auff andere zeith zu

determiniren verschiben wolten, bietten wir E. L. so ummhermoglich, dieweiln unss ahn solchen sachen auch wes gelegen und unsere underthanen uber gemachte vortrege vielfaltigk beschweret und schaden genhommen, domith die vorgenhommene mhue nicht vorgebens und die handlung unfruchtbar zur gehen mögen, aldieweiln die sachen albereit vorgenhommen und unserss erachtens inss wergk gestellet, die irigen vor aborterung und entscheidt derselbigen nicht abfherdern, besondern sie mith allem ernst zur billighait und vergleichung mith den unsern weysen halten und vermhanen, domith einmhall zwuschen beyden E. L. und unsern underthanen alle wiederwertighait aufgehaben (!), gutte eynighait nachparlicher wille und zuversicht möchte aufgericht und gepflantzt, auch den unsern vor vielfaltige erlittenhe scheden und injurien gepurlich abtragk gethan werden. Das seindt wir hinwiederumb freundtlich und schwegerlich zuvordienen gewilliget und einer schleunigen andtwordt beytzeigern unsern eigenen bodten gewertigk und befhelen E. L. und deroselbigen verwhandten dem allmechtigen in langkwiriger frischer und gudter gesundtheit und aller wollphart. Datum auff unserm schloss Gripssholm den 28 May anno etc. 54.

Gustaff von Gottes gnaden zu Schwedenn, der Gottenn und Wendenn etc. konigk.

Gostavus.

Utanskrift:[1]) Dem grossmechtigisten fursten, unserm inbesondern geliebten hern schwagernn, brudern und nachbarn, hern Christian tzu Dennemarcken, Norwegen, der Gotten und Wenden etc. konigk, hertzogk tzu Schlesswigk, Hollstein und der Dithmarschen, graffen tzu Oldenburgk und Delmenhorst.

(Spår af sigill.)

[1]) *Senare påskrift på brefvets yttersida:* Responsum regis Suetiæ die krigsrustungen betreffenn und helff, item abforderungen der rethen. Productum Coldingen den x:ten Junij a:o etc. 54:ten.

Gripsholm den 29 Maj.

Till Anders Persson [Lilliehöök] angående utlämnandet af en häst åt Gunnar Månsson.

Efter afskrift i Smålands handl. 1554: N:r 2 i KA.

Gustaff *etc.* Vår gunst tillförande etc. Skall thu vethe, Anders Person, att vij thenne vor tro tienare Gunnar Mongzon en klippare untt och effterlåtidh haffve etc. Hvarföre är vår alffvarligh villie och befalning, att tu för:ne Gunnar Mongzon en klippare utan all förhindring utåff tijtt fögderi bekomme lather etc., ther tu vesth tig effter rethe. Datum Gripzholm 29 Maij anno 54.

Gripsholm den 1 Juni.

Till ordensmästaren i Livland angående Lukas Grefings besvär mot staden Reval.

Efter en i RA. förvarad nyare kopia af en afskrift i Revals stadsarkiv.

Gustaffen *etc.* Unsere freundtschafft unnd was wir nebenn wüntzschung gotlicher genadenn mehr gutts vermogen zuvor. Hochwirdiger inn Gott fürst, besonder freund unnd nachbar, wir wollenn inn keinenn zweiffell stellenn E. L. noch inn frisschem gedechtnus erhalten, wie wir verlauffener zeit auff demutiges clagen unnd bitt unsers unterthanes Lucas Greffinges der hochenn bedrengtenn beschwer mannigfaltigen erlittenenn injurienn unnd schadenn, so ihm vonn E. L. unterthanenn denenn vonn Revell uber billigkeit zugefuget sein sollenn, ihnen gedachtem Lucam vorbetlich ann E. L. die von Revell zu denn wegenn der billigkeit zurichten und den unsern nicht also hochlich zubeschweren vorschriebenn, auch darauff vernhommen, wie E. L. derohalbenn ann ire unter-

thanenn solchs gelangenn lassenn, mit ernstem bevelich dem unsern, zu dem er berechtiget, unvorzuglich zuverhelffenn. Ob wir uns nu woll gentzlich versehenn gedachte von Revell soltenn unserm genedigenn unnd gutigem ansinnen nach, nicht alleine umb unser begeren, E. L. ernste bevelch unnd vermanunge, sondern viel mher ihres tragenden ampt unnd der gerechtigkeit nach dem unsern wes recht widerfaren lassen, so werdenn wir doch nu glaubwirdig bericht, das sie solchs unsers gutiges ansinnen unnd schreybenn, E. L. vermanenn unnd bevelch, auch ihr ampt gar nichts hierinn bewegenn, sonderenn alles vorechtlich angenhommen, dadurch dann der unser inn euserstenn verterb, schadenn und nachteill gelanget und mit seinem weib unnd kindt in jamher unnd elendt, do wir als ire naturliche obrigkeit sie mit trost unnd hülffe verlassenn, lebenn mussenn, unnd nicht alleine vielgedachtenn Grefingk also rechtloss gesetzet, besondernn auch nu uber dis alles unsere arme leute inn Finlandt, wie sie uns dann erbarmlich clagende zuvernhemenn geben, als einer mit nhamen Heinrich Anderssenn aus Kirchslettenn, aus dem dorpff Hindersby, welcher aldar vonn seiner mutter bruder Claus Droy etzliche heuser angestorbenn, die er mit rechte bei denen von Revell zum mehren mall gefurdert unnd aber gar keines rechtens bekommenn mugenn, so woll Lass Larson aus Helsinge, das ihm gleicher gestalt ein haus in Revell, tausent acht hundert marck rigisch unnd ein kraut garten, vier hundert marck wert, von seiner mutter schwester, genandt Bruncke Margaretha, angeerbet unnd zugestorben sey, welches alles er dann als der rechte erbe gleichs fals zum mheren mall mit recht gefurdert, wehr im aber vor einem Gerhtt Hilfer, burger doselbst, in die zehen jar hero gewaldiglichen vorenthalten unnd gar keines rechtens bey denen von Revell jegen dem bürger erlangen oder geniessenn konnen, mit cleglicher bitt wir als ire

hoe naturliche obrigkeit sie inn irem rechten hanthaben, schutzen und schirmen unnd wohrzu sie berechtiget verhelffen wolten. Dieweill wir uns dan zu dem schuldig erkennen und unserer armen leute clagen und gelittene schadenn unnd gewalt nicht unbillichen zu gemut furen, so bitten wir hiemit freundtlich E. L. gedachte von Revell als ire unterthanen itzo gemelten, so woll mher andern den unsernn ungeweigert schleunigst rechtens jegen iren widerparten verhelffen, damit ihnen nicht lenger das jenige darzu sie ahn mittell berechtiget gewaldiglichenn vorenthalten unnd erbarmlich recht und hülffloss gelassenn unnd also, damit wir weiter muhe uberhaben, clagloss gemacht werden. Daran thun die vonn Revell nicht alleine was recht unnd der billigkeit gemess, sondern ihnen selbst zuverhutung weiters unradts zufromen, unnd seindt es umb E. L., die wir hiemit Got bevelen, gleicher gestalt zuverdienen und jegen die irigenn zuverhalten gewilliget. Datum uff unserm schloss Griepssholm den 1 Junij anno etc. Liiij.

Gripsholm den 1 Juni.

Till borgmästare och råd i Reval angående Lukas Grefing.

Efter en i RA. förvarad nyare afskrift af det egenhändigt undertecknade originalet i Revals stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Unnsernn gnedigen gruss bevor, ersame liebe besonderenn, nach dem Ir euch dan ohne zweiffel wol zuerinnern, waserlei gestalt unser underthan Lucas Grefingk uber billigkeit, wie ehr unss dann cleglichenn zuvorstehen geben, aus geringen und gantz nichtigen ursachen nicht alleine umb seine nahrung, handel und wandel, so ehr mahlss bey euch gehabt und getrieben, zu seinem euserstenn schaden und vorterb gebracht unnd khommen, sondern auch mit seinem weib und kindt zum

hochstenn geschmehet und in[j]urijret sein soll, unnd wiewoll uns dan auch noch in frischen gedechtnus, das wir zuvorn etzlich malh derohalben ahn euch schreibenn lassenn, ihnen zu dem ehr berechtiget von wegen euers ambts zubeforderen unnd bei gleich und recht erhalten wollen, so wol dem hochwirdigen furstenn weylandt unserm freundt unnd nachbarnn, ehrn Johan von der Reck, dohmalss meister deutsches ordens zu Liefflandt, solcher zuvorstehen gegebenn und euch von S. L. zu denn wegen der pillickheit mit gedachtenn Lucas zu weissenn und nicht uber recht zu fahrenn freundtlich gebethen, auch sovil von I. E. vorstanden, das dorauff ein ernster bevehelich von derselbenn ahn euch ausgangen, und wie wol wir nhun verhoffet Ir solt euch auff vilfaltiges unnser ansuchenn, so wol gedachtes hernn meisters seligerss bevhelich billich und underthenigliche verhalten haben und gedachten Lucam uber recht nicht lassen beschweren, so habenn wir doch sovil vormercket, das unser gutlich ansijnnen, so wol euerer obrigkeith ernster bevehelich gar nichts bei euch beschaffet unnd derogestalt in windt geschlagen worden ist, des wir uns den zu euch keynes weges vorsehenn, sondern vilmehr verhoffet Ihr solt umb unser gutlich ansuchen und pillichen begerenn zuerhaltung recht und gerechtigkeit demselben stadt gegebenn haben. Wie deme allem so sijnnen und begehren wir hiemit nachmals gnedigist, wollet vilgedachtem Lucas vor geschehene injurijen und schmehung geburlichenn abtragk thuen oder thuen lassen, und inne vor sein hauss, so ehr bei euch stehen und vonn anderen schulden halben umb 2,000 marck eingenohmen sein soll, die ubrigen 2,000 marck, wie ehr es dan selbest umb 4,000 erkaufft unnd zum mehrenn malh ime solche summa wieder dar vor gebothenn, volgen lassen, auff das ehr nicht gantz und gar euerethalben in untergangk, wie leider albereit geschehen, khomen und in armut leben mussen, und in also allent-

halbenn clagloss machen; doran thut Ihr die billigkeit und euch selbest zum bestenn, unnd wir wollen uns des gentzlich zu euch verlassenn. Got bevolhen. Datum auf unserm koniglichen schloss Griepsholm denn 1 tagk Junij anno etc. Liiij.

Gostavus.

Utanskrift: Den ersamen unsern lieben besondernn burgermeistern und rathmhannen der stadt Revhall.[1])

(Sigill.)

Gripsholm den 1 Juni.

Qvitto för Jöns Håkansson på skattemedel.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Jfr en annan afskrift i Norrl. handl. 1554: N. 12 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e perssone på vårtt slott Gripzholm then förste dagen Junij anno etc. 54 anamedt och upburidt haffve aff vår fougte udi Vestre Botnen Jöns Håkonsson genom hans scriffvere Hans Andersson penningar trijhundre fyretije och halff siuende mark ortuger, hvilke penningar våre undersåter i för:ne Vestrebotnen för then hielpe hampe the oss utgöre skulde, utgiordt haffve etc. Till thess vijsse etc. Datum ut supra etc.

Gostavus.

---

[1]) *Senare anteckning på brefvets yttersida:* Anno 54 den 18 Julij von Ko: M:t tho Schweden in sachen M. Lucas Grevinges seins hauses halven R.

Gripsholm den 2 Juni.

Qvitto för Olof Nilsson på silfver, uppburet i skatt af lapparne i Vesterbotten.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi vår egen kong:e persone opå vårtt slott Gripzholm then annen dagh Junij anno etc. 54 annamet och upburit haffve aff vår lappefogte udi Vesterbotn, Oluff Nilsson, thetta effter:ne sölff, först hvitt sölff fyre lödhe march och halffelleffte lodh, daler halff tiugunde stycke, hvilkit sölff för:ne Oluff haffver upburit i skatt utaff våre lapper udi för:de Vesterbotn. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Gripsholm den 2 Juni.

Qvitto för Erik Knutsson på ynsegull.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij udi eghenn kong:e persone på vårtt slott Gripzholm then 2 die Junij anno etc. 54 anammedt och upburidtt haffve aff vår tienere Erich Knutzsonn, som våre varur i befolningh haffver, ynsseguld tolff ynnser, hvilckidtt hann till vårtt behoff och för våre varur köpt hadhe etc. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Gripsholm den 4 Juni.

Till Simon Tomasson [Tavast] angående ett parti gammalt öl, om nyupptäckta bref rörande Nådendals kloster, om Åbo slotts behof af krigsförnödenheter samt om byggandet af qvarnar och K. M:ts fartygs sändande till Stockholm.

Riksregistr. 1554, fol. 59 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 155—156.

Vår gunst tilförende etc. Som thu, Simon Thommeszon, udi thin schriffvelsse tilkenne giffver ebland annedt, att thu opå Åbo slott någre lester gammeltt öll liggiendes haffver etc., så ähr vår villie, att thu leffrerer samme öll, synnerligen thet thu icke behöffver ther opå slottedt, till Stocholm medt thet alder förste.

Thet thu videre scriffver um thet sölff, som bleff upscriffvett, tesliges the breff, som effter salige Valborgh Torckelsdotter, abbetisse udi Nådendals clöster, funne ähre, item um the godz Niels Svenszon och Jöns Christiernson effter henne vederkendz haffve etc., så ähr vår villie, att thu samme sölff och breff medt thet förste till oss förskicke skall. Tu må och seije för:ne Niels Svenson och Jöns Christierson, att vij vele see hvadt skäll och bevijss the haffve till the godz, som thu later förstå, att the hemeligen haffve vederkens effter för:ne framlidne abbetisse, och må thu förbiude them att upbäre någett aff samme godz, för än vij haffve sedt theris skäll, som the ther opå haffve kunne. Vij vele och, att vår landbofougte Jöns Schriffvere skall kennes vedh the godz Lasse Jönsson och Lasse Bong haffve lenge trett um, så att vij ju någett för vårtt bekomme motte.

Thet thu ytterligere tilkenne giffver um the partzeler, som tu till slotzens nödtorfftter behöffver, som ähr saltpeter, svaffvell, loppejern och bysseplåter, så haffve vij latidt tilscriffve Erich Håkonson, att han tig samme

partzeler skall lathe bekomme, enähr thu later honom få vette, huru mycket thu aff hvartt slagh behöffver.

Vijdere såge vij gerne, är och vår villie, att tu vill tenckie till the qvernestandh thu umrörer udi thin schriffvelse, och ville vij gerne, att man ville haffve förhender qvernebygninger alle städes ther tilfälle ähre etc.

Samelunde ähr vår alffvarlige villie, att tu förskicker medt thet alder snareste till Stockholm våre galleijder, som tu haffver liggiendes vedh Åbo, väll uthspijsede, tesliges medt skytt uthrustede och medt knechter och båtzmen bemannede thet beste mögeligit ähr etc. Vettendes tigh aldelis her effter rette etc. Datum Gripzholm 4 Junii anno 1554.

Gripsholm den 10 Juni.

Qvitto för Nils Spetz på penningar, erhållna för sålda varor.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560. Jfr en annan afskrift i Niels Spetz' qvittensregister pro anno 1554, båda i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, att vij udi eghin kong:e persone på vårtt slott Gripzholm 10 Junij anno 54 anammede och upbåre aff vår köpmann udi Stocholm Nils Spetz ungerske gyllen ett stycke, daler fämptije trij stycker, svenske penningar trij hundret otto [*sic*] march och en öre, prydzske penninger fyre march, kleve en grosse och en skillingh, hvilke partzeler och penningar för:ne Nils för några våre varer bekommedt hade pro anno etc. 53. Hvarföre etc. Datum loco et tempore ut supra.

Gostavus.

Gripsholm den 10 Juni.

Qvitto för Jacob Bagge på penningar, erhållna för såld spanmål och inlevererade genom Nils Spets.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. I samma bok finnes ett nära likalydande, men öfverkorsadt qvittobref, som dock skiljer sig med afseende på den inlevererade summans storlek (51 mark, 18 p:gr).

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kong:e persone på vår[t] slott Gripzholm then 10 Junij anno 54 anammet och upburit haffve aff vår tro undersåthe Jacob Bagge genom vår köpman udi Stocholm Nils Spetz, penningar fyretije nije march, två öre och aderton penningar, hvilke penningar för:ne Jacob upburit hade för någen spannemål, som han på våre vegne föryttret haffver. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Gripsholm den 12 Juni.

Till Lasse Pedersson angående Jakob Buck samt om årsväxten i olika landsdelar och de däraf beroende spanmålsprisen.

Riksregistr. 1554, fol. 60.

Vår gunst etc. Vij haffve aff thin schriffvelse, Lasse Pederson, förnummedt, att skeperen, som ähr opå then lille kraffvelen, ther Jacob Buck kom medt till Stäkeborgh, lader nu samme skep medt trävercke och vill ther medt hugge sin kooss. Så ähre vij ther medt väll tilfrijdz. Vij ähre och tillfrijdz, att Jacob Buck må uthskicke the nijetie tunnor rogh, som han för tu åår sedan aff oss köpte, och inthet mere; tu må och medt thet förste skicke Jacob Buck till oss, att han sielff kan handle medt oss um thet lärefft han till oss skickedt haffver,

och må thu lathe någen förtrogen kar følge honom till oss, som kan haffve upseende opå hvadt han driffver för handell ther han framdrager.

Tu viltt och stedze lathe oss förstå, huru årssvexten skicker sig ther i Östergötlandh, och vele vij tig icke förholle, att her i Uplandh står ganske skröpelige till, och ähr befructendes, att then svåre torcke her ähr förhanden gör her stor schade både opå hvete, rogh och korn etc. Vij förnimme och, att i Finlandh ähr och ganske stoor breck opå spannemåll, och som man hörer haffver thet först [ɔ: then frost?], som var för otta eller tije dager sedan, förderffvedt mest all then rogh ther sådh var, och effter man förnimmer att både her i Uplandh, sammelunde udi Finlandh, tesliges opå några orther udi Smålandh, ganske skröpelige årssvext opåferde ähr, therföre ähr vår villie, att thu skall sådanth giffve menige adelen, fogter, prester, borgere och alle andre, som spannemåll haffve och selie vele, tilkenne och förmane them, att the ingen spannemåll nu selie the fremmende, uthan att the ladhe en hoop skuter både medt våre och annen spannemåll och drage ther medt till Finlandh, som ähr till Åbo och tesliges flerestedz titt för landett, ther hampner ähre och skep tillöpe pläge. Och tvijler oss inthet, att man ther varder och bekommendes väll like och skäll för sådane spannemåll, och må tu vette, att vij lathe för tre veker sedan skicke en galleijde medt spannemåll ifrå Stocholm och till Åbo och finge ther strax föryttren, hvar span för fiortten öre, och hade ändhå bekommett mehre, um man hade stått ther effter etc. Så må tu seije våre fougter till, som haffve spannemåll liggiendes både i Suderköpungh och Norköpungh, att the lade några skep och skuter medt spannemåll och medt thet förste lathen komme till för:ne Finlandh och ther föryttren eblandh them, som honom behoff haffve etc. Thette icke försummendes. Datum Gripzholm 12 Junij anno etc. 54.

Gripsholm den 12 Juni.

Qvitto för herr Olof i Virmo på taxan från nämnda socken.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Förut tryckt (efter en annan afskrift i Finlands statsarkiv, N. 575 a) af K. G. Leinberg i Handl. rör. finska kyrkan och prestersk., Saml. 2 (1893): s. 389—390.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kong:e persone opå vårt slott Gripzholm then 12 Junij anno etc. 54 anammedt och upburit haffve aff vår tro undersåthe, her Oluff udi Virmo sochen, ungerske gyllene sexton stycken, som är taxan aff för:ne Virmo prestegeld för för:ne åhr 54 etc. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Gripsholm den 13 Juni.

Qvitto för Erik Olsson på försäljningssumman för såld spanmål.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen konglige persone opå vårt slott Gripzholm then 13 Junij anno 54 annamet och upburit haffve aff vår tiänere Erich Olsson ungergeske [*sic*] gylle[ne] femptije stycken, hvilkit gull han haffver bekommet för någen spannemål, som han haffver föryttrat opå våre vegne udi Helsingefors etc. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Gripsholm den 16 Juni.

Qvitto för Bengt Nilsson på silfver taget från en tjuf.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Gripzholm then 16 Junij anno etc. annamedt och upburidt haffve aff vår tienere och fougte udi Åkers herede, Bencht Nielsson, sölff halffannen lödigemarck, ett qvintin, hvilckett sölff han haffver tagedt utaff en tiuff etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Gripsholm den 19 Juni.

Till borgmästare och råd i Reval angående dels Lukas Grefings sak, dels ett revelskt i Finland med qvarstad belagdt fartyg.

Efter en i RA. förvarad nyare afskrift af det delvis skadade originalet i Revals stadsarkiv.

Gustaff *etc.* Unnsernn gnedigen willen bevohr, ersame liebe besondere. Euer jungst uns zugeschicktes schreiben, datiret Reffell den ersten Junij ditz itzigen lauffenden jharess meister Lucam Grefingk betreffendt, haben wir sambt desselbtigen creditor[en] . . . . .[1]) herren etc., abermals ahm euch ge[gebe]ne supplication . . . .[1]) in demselbtigen entphangen und den inhalt darauss der notturft nach weyther vernohmmen etc. Dieweill wir aber kurtz hiebevorn ehr genandt schreiben ahn uns ankhommen unsernn diener eynen der und anderen sachen halben ahn euch mit schriften abgeferttiget und nuhmalss uns gentzlich vorsehen wollenn, ehr sey oder aber werde

[1]) Lakun.

mitler weill in eyner kurtz mit denselbtigen bey euch erscheynen und auch weiter unser gnedigs sijnnen und desfals meynung dorauss zuersehen sein, so achten wir vor unnotigh, dieweill wir auf des inhalt noch beruehen, desselbtigen vorgebliche repetitionem hie zu attexiren. Wollen aber nachmalss wie bevohr in keynenn zweiffell stellen Ihr werdet euch in dem unnd anderm euch selbst zum besten unserm gnedigenn sijnnen und der billigkait nach zuvorhalten wissen, [w]elchs [wi]r auch hiermit gnedigst thuen begeren.

Wass aber die arrestirungh des schiefs, so euern mitbürgern Remmertt von Scharenbergk, Jaspar Kappenberg, Hoeine Becker, Werner Dudugk, Jaspar Reiger und Herman Kremer, und in des hochwirdigen in Gott furstens, unsers inbesondern geliebten freundts und nachbarns herren Heinrichs von Ghalen, meisters deutschs ordens zu Liefflandt, schreiben verfassett, in Vinlandt beschehen thuet betreffenn, haben wir als balt nach vormerckung desselbtigen, dan es uns zuvor unbewust, unserm lieben getreuen Nilus Po[ss]e dasselbe loss zugeben ernstlichen bevehel gethan, welchem ehr volkomlich nachsetzen wirdt und soll. Unnd haben euch ditz alles in gnaden andtwurtet . . .[1]) nicht verhalten willen dann . . .[1]) widderumb . . .[1]) unsernn rechtens zuverhalten habenn . . .[1]) seindt euch gnedigen willen zuertzeigen geneigt. Datum uf unserm schloss Griepsholm den 19 Junij anno etc. Liiij:ten.

Utanskrift: Denn ersamenn unsern liebenn besondernn burgermeisternn unnd rahtmannen der stadt Revel.

(Spår af sigill.)

[1]) Lakun.

Gripsholm den 20 Juni.

Qvitto för Hans Nilsson på saköressilfver.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vårtt slott Gripzholm then 20 Junij anno etc. 54 anamedt och upburitt haffve aff vår lappefogte udi Lula lappemarch, Hans Nielsson i Engeby, saköres sölff en skedh vogh $5^1/_2$ lodh etc. Hvarföre giffve vij för:de Hans her med qvitt och frij etc.

Gustavus.

Gripsholm den 20 Juni.

Qvitto för Erik Rolfsson på sämskskinn.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kon:ge persone opå vårt slott Gripzholm then 20 Junij anno etc. 54 annamet och upburit haffve aff vår tro tiänere och befalningsman opå Gripzholm, Erich Rolffsson, semeske fårskin ofärgede halff fierde decker etc. Hvarföre *etc.*

[Gustavus.]

Gripsholm den 20 Juni.

Qvitto för Anders Skrifvare på skinn från Räfsnäs.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Gripzholm then 20 Junij anno etc. 54 anammet och upburit haffve aff vår tro tiä-

nere, Anders Scrifvere på Reffznäs, semisk båckskin 2 stycken, råa skin ett stycke, fårskin fyre deker och 2 stycken, hvilke skin äre aff för:ne gårdzens affvell etc. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

[Gripsholm] den 20 Juni.

Öppet bref för Simon Larsson på skattefrihet för en gård i två år.

Efter afskrift i Östergötl. handl. 1554: N. 17 i KA.

Vij Gustaff *etc.* giör vitterligh, att vij aff synderliigh gunst och nadh haffve untt och effterlathet, som vij och nu mett thette vartt opni breff unde och epterlathe thene var undirsotte Simon Larssen, ath hand mo och skall udii thesse två åhr nest komendes nytte och beholde th[e]n gårdh Kullesbrroo i Bijrckebergh soghn ij Gulberghs härädh i Östergödland mett th[e]n utjord benemptt Hadetorp frii för vår och cronones skatt och utskilder etc. Hvarföre bijude vij vore befalinghmend och alle andre, som for vore skuld velle och skulde giöre och lathe, ath the her emoth icke göre för:ne Simon Larssen nogett hinder eller förfangh etc. Datum 20 Junij under 1554.

Undir vor sekrett.

Gripsholm den 21 Juni.

Till de i Elfsborg samlade riksråden angående de afslutade underhandlingarne med de danska sändebuden.

Riksregistr. 1554, fol. 61.

Vår synnerlig gunst etc. Vij haffve förstått utaff edhers schriffvelsse, käre godemän, hvadt tidender I haffve förfaridt både ifrå Jutlandh, Strålsundh och annerstädes

etc. Och tycker oss, att samme tidender ähr inthet annedt än skarnn och narreverck, så att vij visseligen kunne merckie, att både the danske och städerne ähre ther till föreenthe, att the medt sådane löse tidender vele inthet annedt uthan stoppe oss full medt köpmandz lögn och bedrägerij etc. och ther medt förtage, att oss icke skall kunne giffves någett tilfälle att achte thenne tidzens lägenheter eller våre saker ther effter skicke, och snarest sacht, att vij slätt ingen sanningh schole bekomme, huru thet står till ther uthe etc. Och effter I sielffve haffve förnummedt, att thet haffver latidt sig för någen tijdt sedan ansee, och besynnerligen dhå I medt hvar annen tilhandels våre, thet the danske våre udi bekymber, så kunne vij förthenskuldh icke nogsampt förundre, att I och the andre godemän, som tilhandels vore medt samme danske udi Elffzborgh, inthet annerlunde handelen beslutede, för än I åthskildes, än som vij aff then beskedh Oloff Larson och Clemett Hanson oss giortt haffve nu förnimme, och tycker oss, att thet breff, som the danske haffve giffvedt edher, är inthet annedt än löst taell och oss svenske mere emott än medt. Oss synes och, att I icke haffve rätt varidt förtenchte i saken then tijdt I sådane breff icke allenest gilledt haffve, uthan och giffvedt the dansche edert breff, thet doch mongestedz obetencht och uthan then rätte grundh, som oss och vårtt rijke till gode och tienlig vare schulle, ähr författedt, synnerligen i then artichell, ther så ord frå ord uttryckt ståhr: 'doch schall ther förnimme [ɔ: förnemnde?] hvartt rijke bliffve vidh sine grentzer och råmercker och thet beholle, som the tilförende uthan tvijst udi någre förlidne åhr och synnerligen udi högbe:te begge kongelige ma:tters tijdt oclandrett hafft haffve etc.', hvilcken artichell openbarligen är emot alth förstondh, effter all then oskiäll oss svenske vederfaren ähr opå gräntzen, både aff Lage Truedszon, her Claes Bilde, Verner Pasbergh och andre flere, thet ähr ju skedt udi några

förlidne åhr och udi begges vår regimentstijdt och icke tilförende, och haffve I nu (som vij aff thenne artichell icke annedt förstå kunne) giffvett breff och segell opå, att the dansche schole oclandret beholle hvadt the aff våre gräntzer oss udi någre förledne åhr haffve afftrengdt, och älliest, um hvadt skalckheett the opå oss brukedt haffve, inthet bliffve tiltalede. Så synes oss fast sielsindt vare, att I godemän haffve så förseedt eder, i thet att I haffve giffvedt breff och segell opå, att vij inthet annedt skulle haffve till att förmode, uthan thet vij utan tvijst altijdt tilförende oclandrett hafft haffve etc., effter I väll kunne sielffve tencke, att man icke haffver b[e]hoff giffve någen breff eller segell opå thet man haffver oclandrett, uthan opå thet som clandrett ähr, thet I dhå förseedt och icke giordt haffve, effter som handelen och ordet thet förclare etc. Och ther vij hade bekommett sådane försäkringh på thet the danske oss aff grentzen affträngdt och älliest um affskaffnungh och förandrungh opå the besväringer och skalckheter för:de Lage Truedson, her Claes Bilde, Verner Pasbergh och andre flere oss svenske giordt och tilfogedt haffve, dhå hade thet varidt oss och menige Sverigis rijke myckett nyttigere och fruchtbarere, till hvilckedt I gott tilfälle hade, all then stund I förnimme, att the danske haffve någen fahre opå then annen sijde etc. Och hade icke varidt behoff, att man ther opå någett upskuff göre schulle, uthan flux trenge opå alle bristers och besväringers affskaffnungh så myckett som eder mögeligitt hade varidt etc. Oss synes och, att the danske haffve endels varidt bättre förtenchte i saken, i thet att the icke ville giffve någen stadfestelsse, för än the hade theris öffverheet ther um först åthspordt, ther till I dhå hade bättre tilfälle och mehre rätt än the etc. Så kunne vij icke vette, käre godemän, hvar effter I eder opå thet sijste i handelen så högeligen förplictedt och obligeredt haffve, effter vij icke vette oss till att erinnere någett

opå thenne sijde vare förseedt; såsom thenne artichell förmelder, som lyder: 'men hvadt brister, som kunne befinnes medt otilbörligheet vare företagna och giorde på någen sijde, skulle nu i midlertijdt medt högste och mögelig flijtt affskaffes, på thet all villie, venskap, enigheet och gott naborskap rijkerne och thess inbyggere emellann vare och bliffve må, och nähr vij um några brister och besväringer yttermere förstendigede bliffve, vele vij medt störste flijtt framföre för Kong:e Ma:tt till Sverige etc., vår alder nådigeste herre, och theropå ingen tvijll haffve, att högbe:te Hans Kong:e Ma:tt så myckett mögeligit och rättfärdeligit ähr varder affskaffe lathe etc.'. Och effter man inthet aff then andre parthen sådane förplictinger någenstedz giorde förnummedt haffver, uthan löse skotzmåll och upskuff, såsom theris breff nogsampt förmelder, tycker oss fast sielsindt vare, att I medt eder förplictelsse och obligationer så vijdt haffve trädt utöffver then förplichtelse the danske giordt haffve, hvilcken man doch medt rätte icke kan kalle förplictelsse eller obligation etc. Och hade icke heller varidt behoff att så framförått förplichtedt oss till thet vij ingen skuld hade, såsom I giordt hafve, i then artichell ther så står uttrycht: 'och nähr vij um några brister och besväringer yttermere förstendigede bliffve, vele vij medt störste flijtt framföre för Kong. Ma:tt till Sverige etc., vår alder nådigeste herre etc., såsom och förbemeltt ähr etc.'. Så förundrer oss icke lithet, att I godemän haffve effterlatijdt the danske så myckett theris villie, och kunne icke vette, huru I samme artichellér förstått haffve. Men thet kunne vij nog förmerckie, att the danske haffve tilpricke stelth sig effter snören och inthet borttgiffvedt aff thet them borde beholle, och för then orsack skuldh i theris breff samme articler insatt, att the väll viste theris sack nogsampt till att uträtte effter theris fördell, och effter I icke haffve bekommett annen hugsvallelse opå våre besväringer och

bättre förtröstningh, att the motte bliffve affskaffede, än som the danskes breff förmelder, så synes oss, att thet möthe I nu holledt haffve medt samme dansche haffver oss svenske föge fördell skaffedt, och hvar vij ville offte holle sådane möthe, ähr befruchtendes, att vij genom sådane obetenchte handeler dhå slå nedh alth thet vij för medt svårtt arbete upbygdt haffve och komme oss ther medt i vijdere skade och nedertryckelsse och bliffve för the dansche mere achtedt för spott och oförnufft, än the hade någen tijdt tilförende förmodet. Vette förthenskuldh icke hvadt vij kunne her medt utrette, effter vij inthet vijdere förnimme eders betenckende her um eller hvadt vij vijdere företage schole. Vij hade doch förmodet, att några aff eder gode män skulle kommedt her up till oss och göre oss någen bätre undervisningh i saken, män I göredt så mechte långdt och tiden fast förlijdher, och ingen framferdh kommer ther mehre opå etc. Vette förthenskuldh ingen annen svar giffve eder godemän opå thenne tijdt, uthan befale eder her medt Gudh alzmectigh etc. Datum Gripzholm 21 Junij anno etc. 1554.

Zedula.

Käre godemän, vij kunne och väll tencke, att eder mening haffver varidt godh i saken, men hvar the danske icke annerlunde vele förstå samme eder mening, än som handelen och effter bookstaffvenn förmelder, och kongen aff Danmarck icke älliest vill någett göre till saken, att affskaffningh opå våre besväringer motte steltt bliffve, dhå haffve vij inthet ther vij kunne förtröste oss opå, hvarcken till thet breff I aff samme danske bekommett eller till thet I them giffvett haffve, uthan hvadt confoederationer och förplictelser, som haffve tilförende varidt begge rikerne emellan upprättede, äre ther egenom nederslagne och till inthet giorde, så att ther man haffver her till kalledt thet christeliget förbundet, må her effter

kalles ochristeliget, effter ther udi så ochristeligen handles, i thet att vij altijdt schole stå vedh ändhen, såsom thet och nu tilgångedt ähr. Och ähre vij ther um fast förirrede vordne, att I godemän våre occasioner och tilfälle icke bättre haffve achtedt, uthan lathedt så slätt falle oss utaff henderne, thett vij doch i tiugu åhr icke kunne igen bekomme, thy then ther haffver en godh skantz och kan icke ackten, nähr tijdt ähr, uthan lathen gå häden, han fåår honom inthet så snart igen, uthan han flyger sin kooss såsom en fogell utaff handene. Så haffve I och nu gjordt thesse dansche så myckedt lässe (!), och [ɔ: ath] vij slätt inthet mere få aff them, än som the sielffve vele, medt mindre I kunne vette några andre väger och medell ther till. Såge förthenskuldh gerne, käre godemen, att I medt thet förste vele giffve oss edert betenckiende her um tilkenne. Datum ut in litteris.

Stockholm den 3 Juli.

Qvitto för Sven Torstensson på en inbetald skuld.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Jfr en annan afskrift i Rosenbladska saml., Sv. saml. fr. 1500-t., T. 3, ur hvilken de inom klammer satta orden äro hämtade.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kon:ge persone opå vårt slott Stocholm then 3 Julij anno etc. 54 annamet och upburit haffve aff vår tro tiänere och cammerscrifvere Sven Torstensson, penningar ethundrede march ortuger, som han oss skyllig var etc. [uppå Peder Ericksons och Peder Månsons vegner, borgare udi Stockholm, som vij them låndt hade]. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Stockholm den 3 Juli.

Qvitto för Mats Sigfridsson på försäljningssumman för ett parti spanmål.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kon:ge perssone opå vårt slott Stocholm then 3 Julij anno etc. 54 annamet och upburit haffve aff vår tro tiänere Matz Siffridsson gull korsåter 3 stycker, stycket för 10 march ortuger, ungerske gyllene 7 stycker, stycket för 5 march ortuger, hvilkit gull han upburit haffver för vårt spannemål vidh Helsingefors etc. Hvarföre giffve vij för:ne Matz her met qvitt och frij etc.

Gostavus.

Stockholm den 3 Juli.

Dom mellan Markus Matsson och Jöns Knutsson [Kurck] till Lauko rörande en gård i Pöytis socken.

Enligt afskrift i [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, i KA. De händelser, som ligga till grund för ifrågavarande bref, beröras af V. G. Lagus i Undersökningar om finska adelns gods och ätter (1860), noterna, s. 118, där den omtvistade gårdens namn dock uppgifves hafva varit Tottkajerfvi (Tottjärvi eller Vesikansa). Jfr äfven Schlegel & Klingspor, Den med sköldebref förlänade, men ej å riddarhuset introducerade svenska adelns ättar-taflor (1875), s. 185—186.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij udi egen kongl. persone på vårt slott Stockholm then tredie dagen Julij anno 1554 udi vår befallningzmandz ther sammastadz Erich Håkonsons närvare hafve förhört och ransaket then trette, som emillan vår tienare Markus Mattzson och vår undersåthe Jönss Knutzson till Läucku varit hafver um Hafregård i Pöyto sochn i Norrefinlandt, och effter begges theris tal, svar och geensvar, besynnerligen uthaf thet bref och bevijss, som för:ne Markus Matzson hade

för oss i rätten, kunde vij intet annat befinne eller förmärke uthan att samme Hafregård var pantsatt framlijdne Knut Erichsson, för:ne Jönss Knutsons fader, uthaf förbe:te Markus Matzsons mormoder, framlijdne hustru Karijn Jacobsdotter, för eett hundrade marck svenske penninger, hvilke penninger hon lånte sin mog Påval Hermansson med sådanne skäl, att samme Påval Hermansson eller hans arfvingar skulle lösse för:ne godhz igen af för:de Knut Erichsson under sin rätte byrd etc. Och effter för:te Markus Matzson udi rätten för oss bevijsse kunde, thet han samma 100 mark åhr och dagh udi rätten stält hade, och för:ne J[öns] Knutson them dogh icke hafver aname velet, her emoth samme Jönss Knutzson inge bref eller skälige bevijss hade, derföre dömbde vij för:de Markus Matzson och hans effterkommande arfvingar för:ne Hafregårdh till igen att niute, bruke och behålle till everdelige äge, och effter förberörde the 100 mark penninger, som udi rätten åhr och dagh s[t]ältz hade, under Sverigis crone effter lagen förfaldne äre, derföre dömme vij för:ne Jönss Knutzson samme penningar ifrå och bekenne oss them på cronones vägne upburit hafve, för hvilke penninger vij och gifve för:te Marcus Mattzson här med qvijt och frij; thesslikes tage och anamme vij här medt för:ne Markus Mattzson udi vår kongl. hegn, frijd och försvar, biudandes förthenskull alle, besynnerlige för:ne Jöns Knutson och hans medarfvingar, att the icke giöre offtabe:de Marcus Mattzson här emoth hinder, platz eller förfång ved vår ogunst och ten pen och straf, som Svergis lag ther om förmäler. Datum loco et tempore ut supra.

Stockholm den 7 Juli.

Fullmakt för Knut Knutsson [Lillie] till Ökna att vara häradshöfding i Oppunda härad.

Efter orig. i Uppsala universitetsbibliotek (Stjerneldska saml.). Förut tryckt i Handlingar rör. Skandinaviens hist., D. 17 (1832): s. 227—229.

Gustaff *etc.* göre vitterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde, så och för then hulle tro tieniste, som thenne oss elskelig tro man Knutt Knutzson till Öknö oss och vårt rige her till thenne tijd bevijst och giordt haffver och än ytermere her effter bevijsse och göre må och skall, haffve undt, tilbetroedt och förlänt, såsom vij och nu med thette vårt öpne breff unne, förläne och tilbetro honum thett häredzhöffdingedöme udi Uppunde heradt i Södermanneland, så ath han, efftersom en christelig och uvild häredzhöffdinge eller domere egner och bör, med then fatige, som then rijke, then höge, som then låge, retvijsligen handle och döme skall, effter som han här för oss med sin svorne eedt sig udi then måtten opå Gud och i hanz helge ord förplictedt haffver etc. Hvarföre biude vij eder dannemän alle, menige almoge, som udi förbe:te Uppunde heradt bygge och boo, ath I aname för:ne Knut Knutzson för eders rette häredhöffdinge, utgörendes honum then rettigheet, som I eders häredzhöffdinge skyllige och plictige äre effter Sverigis bescreffne lag uth ath göre. Han skall ther emot effter vårt alffvarlige mandat och befalning, som för:vit ståår, förhielpe, ath hvar och en ebland eder må skee och vederfares udi alle måtte, thet lag, rett och rättvijse är, som han thet för Gudh, oss och hvar christen man tryggeligen försvare vill. Datum Stocholm 7 Julij anno etc. 1554.

Under vårt secret.

(Sigill.)

Gripsholm den 9 Juli.

Till utvald konung Erik angående Mårten Källarsvens oredlighet och försumlighet samt om Gilius Bössgjutares arbeten och om införskrifvandet af mjöd från Danzig.

Riksregistr. 1554, fol. 65 v.

Vår faderlige gunst och kärligh helsen etc. Vij haffve förstått, käre son[1]), att Mårthen Kelleresven, som ähr udi herrekellerenn, then ther aff Erich Håkonszon betroodt ähr um vårtt vijnn, miödh och öll, icke handler så troligen medt för:ne partzeler, som honom borde, uthan holler gestebudh medt tydzske och svenske småsvenner, som ähr Claes Åkesonn, Erick Kagge, Peder Larson, Christoffer Echelberger, Josth v. Monichousen och andre flere, them han vårtt vijnn otilbörligen pläger utspijse etc. Vele vij förthenskuldh, att her medt annerlunde handles skall och hans regenskap um utspisningen han hafft haffver förhöres skall etc. Vij haffve och förnummedt, att elden haffver varidt löss udi miödh kellerenn, then ther icke ähr långt ifrån kruthusedt, i hvilckedt skedt ähr aff hans försumelse och druckenskap, att nähr han haffver varidt drucken, haffver han icke slecht liussedt, uthan latidt mössenn drage thet i halmenn och sedan haffver thet antendt, utaff hvilckedt ingen ringe farligheet haffver varidt för honden, um Gudh alzmectigh icke älliest hade bätre förseedt sakenn etc.

Vijdere, käre son[1]), är vår gunstige villie, att I haffve ett nöge upseende medt Gillius Byssegiuter och thet så vele lagedt, att han motte sin konsth nägedt fulkompne medt verckedt, och huru medt the krydzklott tilgå schulle, opå thet han icke allenest skulle lathe seedt medt skampelunn, uthan medt sielffve verckedt utaff järnn, och huru

[1]) Ursprungl. har stått *söner*, som dock ändrats. Jfr sedeln. I rubriken förekommer endast Erik.

man skulle ladhe the krydzclott [med] hagelskott och före them in opå krutedt, så att man kunne komme rätt under grunden medt, um han icke kan göredt medt stoortt fansunn, thå motthe han thett göre medt små skytt etc. Datum Gripzholm 9 Julii anno 1554.

Zedula.

Effther thet, käre söner, att I och sampteligen drijcke gerne miödh, så ähr vår villie, att I lathen schriffve Conrådt i Dansche till opå thet venligeste, att han oss förskicke ville nu till höstenn halff lest godh littousk miödh, sammelunde och någett gott sött utlasth [*sic*] vijn eller annedt gott vijn, thet sött vore, hvilckett vij gerne bethale vele effter sitt värdh. Sammelunde vele vij, att I lathen Gillius Byssegiuthere uthkaste eller abconfeije ett sätt opå the galeijder han för oss berördt haffver, och nähr han thet giordt haffver, att I dhå vele samme till oss förskicke. I vele och förskaffedt emott thett I fare eder vägh, att thett motthe bliffve förskickedt någett troligett folck opå Stocholms slott, som ther vare kunne, medan öpen vatnedt är etc.

Stockholm den 9 Juli.

Till städerna Hamburgs, Lüneburgs och Danzigs ombud vid hansedagen i Lybeck angående Sveriges förhållande till sistnämnda stad och om en föreslagen sammankomst till tvistigheters afgörande.

Efter en i RA. förvarad, från Lybecks statsarkiv meddelad afskrift af originalet därstädes.

Gustaff *etc.* Unnsernn gnedigen willen bevohr, ersame liebe besonndere, euer schriftliche andtwort des datum Lubeck den 21 Junij dieses itzigen lauffendes jaresz auf unser hiebevohr ahn euch in sambt und besonder gethan declaration schreiben, die lubischen handlung, so sich nicht erdichtlich oder gezweiffelt zugetragen habenn

sollenn, sonder in der warheit und wergk also ergangen, betreffent, haben wir den 28 desselbtigen monats entpfangenn und seines inhaltz doraus weyther in die lenge der notturft nach vernohmen. Und was belanget, das Ir auf dasselbtige unser schreibenn und gnedigs sijnnen von denen von Lubeck ihr gemuet mit kortzem bericht desselbtigen, sovil dotzumall die gelegenheit dero sachen und zeit, hat ehr leiden wollen erkundiget, und darauff nochmals befunden, das sie irem vorigen schriftlichenn unnd mundtlichen erbieten nach, sich friedlich, aufrichtigk und erbarlich, auch den aufgerichten vortregen recht und nachparlicher verwandtnis gemesz zuvorhalten geneigt, alle gutliche, billiche unnd christliche handelung ein zureuhmen und zugewartten erbottigk, in ungezweiffelter vertrostungh, das wir uns gleichermassen und nicht anders unserm gnedigsten schreiben und ruehmen nach gebrauchen unnd ertzeigen wurden etc., gereicht uns euer in deme vorgewanther fleisz zu sonderm gnedigem gefallen in gnaden zuerkennen. Do aber der mangel, wie menniglich bewust, dehrer unnd anderer gebrechenn halben, so wenigk ahn dehnen von Lubeck als ahn uns gewesen, mochten dieselbtiegen vorlangest entscheidet und beigeleget sein. Die von Lubeck aber haben alle pilliche und rechtmessige von uns vorgeschlagene mittel und erbietent mit trotzigem und widerwilligem gemueth alle zeit abe und ausgeschlagen und dieselbtiegen nicht ahnnehmenn wollen. Das wir derohalben nicht alleine pillich schreibenn, sondern auch in der warheit mit gutem fugk von uns ruehmen muegen, das niemals einiger gebrechen und mangell, wie auch in der vorgenanter euch uberschickter declaration meldung, ausstreichung, auch genugsame erweisung geschehen, ahn uns gewesen oder sovil der pilligkait halben befunden worden, sondern jhe mehr unnd mehr, stehts do wir es doch zu thuen nicht schuldigk, zwar vorgeblich nachgegeben in stether zuvorsicht, die

von Luebeck wurden dardurch ein malh auch durch unsere viell ja unbilliche gehabte gedult zu enderung ires geubten vorhabens und abstellung ihrer unpilligkait geraitzet und bewogen worden sein, des wir doch noch, bis auf den heutigen tagk, zum allerwenigsten nicht vormerckenn können, wie gemesz sie sich iren aufgerichten vortregen bishiehero verhalten, ob sie woll noch vieleuchtt sagen durffen, das sie es gethan konten, aber wolleiden, das sie es hinfurder thethen, dan von uns niemals nicht alleine unserm warhaftigenn ruehmen, sondern dem wergk nach andersz beschehen etc.

Da wir aber, wie weither in denselbtigen vormeldet, als euer erachten und guthe maynung wehre zu abortterung dehrer gebrechen, dieweil allerlei langkweiligkeit, vortzugk und aufhaltung dehro sachenn erfolgenn unnd durch keynen anderen wegk als mundtliche und jegenwerttige beredung ufgehaben und beygeleget werden konthenn etc., nuhmehr tagk unnd malstadtt, woh mueglich auf der deutzschen seiten, wie zuvor aus angetzogenen ursachenn gesucht und begeret worden, gnedigst mit den furderlichsten zuernennen, anzusetzen unnd zuvorordenen geruehen wolten, domit durch geburliche mittell, so allerseits mundtlich beredet, furgeschlagen und geschlossen, die alte uneynigkeit abgethan und christlicher nachbarlicher friede und eynigkeit wiederbracht und erstattet werden mochte etc., konnen wir euch in gnaden nicht verhalten, ob wol menniglichen bewust und wir es im wergk befunden, wie geferlich unnd untreulich wir jedoch ohne eynige gegebne ursache von etzlichen im Deutzschlandt gemeindt, also auch das unsere diener und verwandten auf freyem lande, werk und strassen fast nicht mehr sicher ziehen und wandelen dorffen, und dohe wir euer bit und erachtens nach, tage und malstadt ahn die deutzsche seyten ansetzten, auch die unnsernn zu der handelung, wie wir wol geneigt, verordenthen, musten

wir uns gewislich versehen und besorgen, das auch mit denselbigen uber zuvorsicht und wahrnehmunge möchte mit gespielet und wir dardurch in weythere nachteill und besorgk eingefurt werden. Konnen derohalben ahn bemelten orth aus kortzenn jedoch weither nach bedencklichen itzo angezogenen ursachen dasselbtige anzusetzenn und zuverordenen nach zur zeit keine gelegenheit noch bequem haben, auch nicht alhier in diesen unsernn reichen, dan nicht alleine dehnen von Lubeck, besondern auch nuehmals euch bewust, wie viell und mannichfaltige tageleistung und handelung derohalben in denselbtigen beschehenn, und doch alle unfruchtbarlich und nichtigk, wie woll der mangell ahn uns, sam vormeldet und auch erwiesenn, niehe gewesen, zergangen, dasz wir nachmals uns nichts gewiesers versehen dörftenn, dan es wurde gleicher gestalt, dieweil ethwan von unserm jegentheill solche geschickte mochten abgeferttiget werden, die viel mehr zur weitherung und aufziehung der sachenn, dan zur nachbarlicher und pillicher hin und beylegung geneiget und geflissen wehren, nach so jhe lenger und lenger vorgeblich alles ahngewendet werden. Nach deme aber die sachen nichtt so gar unbekant, wichtigk oder weitleuftigk, sondern nhuemals unsere gentzliche maynungh in deme nicht alleyne aus unserer nechster gethaner declaration, sonderen vielgehaltenen handels töegen [*sic*] und beschickung, worauf wir endtlich zuberuehen entschlossen, mag ersehen sein, achten wir solicher töegen [*sic*] und malstedten anstellung vor unnotigk. Es kan aber durch baiderseits schrieften, dohe nhur unser wiederpart zu den wegen der billigkeit und endtlicher abhelffungh der zwist und gebrechen zu schreidten willens, wol und gantz leiderlich ausgerichtet werden, und im falh auch, dohe wir zu der mehr berurtten ahnstellungh ahne denn itzo angetzogen ursachen beneigtt, so helt uns doch das darvon, das fast alle unsere alte und vorgehabte diener, welchen

die sachen bewust und des mehrentheils eingebildet gewesen, mit tode abgegangen, und wir nach ittziger zeit nijemandtz, den wir darijnnen füglich brauchen kondten, haben muegen. Ist nochmals ahn euch unser gnedigs sijnnen, von dehnen von Lubeck, auf was media und mittell es kondte gestallt werden, zuerforschen und uns aufs schleunigste zuverstendigen, dorauf wir unsz gentzlich zu deliberiren, auch widerumb mit andtwortt denselbigen zubejegnen, haben uns auch des gemelten euern vorschlags und bitten weigerungshalben aus wichtigen unnd erheblichen angezeigten ursachen entschuldiget zunehmen, und nichtt als wir es aus eynem fursatz oder abschlahung der pillichen mitt[e]ll theten bey oder zumessen, besonder vil mehr in diesem, so alhier von uns vorgeschlagen worden, zubearbeiten und euch gutwilligk unserer gentzlichenn zuvorsichtt nach zuertzeigen. Das seindt wir sambt dem vorigem in sondern gunsten unnd gnaden zuerkennen geneigt, hierauf einer zuvorlessigen andtwortt unnd berichtt nachmals erwarttendtt. Datum auf unserm koniglichenn schlosz Stockholm den 9 Julij anno etc. liiij.

Gostavus.

Utanskrift: Den ersamen und wolweisenn unsernn lieben besonndern der erbarn stedthe Hamburgk, Luneburgk unnd Dantzick in der algemeinenn antzeh stedtenn gewessener zu Lübeck versamlung verordenthen gesandten samptlich und besonder.

[Zettel:]

Jedoch aber, unahngesehen, das wir inn diessem schreiben zuvor genugsame ursachen, whorumb und aus was ursachen wir wieder tag noch malstedt ahn den deutzschen seydten, noch auch alhier in unsernn reichen weiter verordenen oder ahnsetzten khondten, ahngetzeigt, auf das nochmhals unser gentzlich furhabendt und wille

zu derer endtlichen beylegung gerichtet und gestellet, ersehen wurde, wollen wir, das dieselbie jegenwertige unterredung, darvon in euerm schreiben mheldung beschehen, durch allerseitz geschickte und verordente personen alhier bey unsz furgenhomen wurde und dieselbigen sich herein begeben, nicht so ghar ausgeschlagen haben, besondern vielmher darumb gesunnen haben, das wir euch, domith Ihr die sachen desto besser darnach zurichten, hiermith in sondernn gnaden nit verhalten wollen. Datum ut in litteris.

Räfsnäs den 11 Juli.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående åtskilliga ärenden i hans befallning och om gränsboarnes handel med danskarne.

Riksregistr. 1554, fol. 66.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått thin schriffvelsse, Niels Birgeson, och hvadt belanger konungsfodringen och tienden thu schriffver um, ähre vij ther medt väll tilfrijdz, som thu thet lagedt haffver.

Thernäst som thu begärer vette, um presterne måge beholle the klockeregårder, som the tilförende hafft haffve etc., så försee vij oss, att thu ther udinnen vårtt och rigsens gagn och bäste achtendes varder, så att cronones renthe motthe bliffve förbättr[e]dt och icke försvagedt etc. Doch ähre vij tilfrijdz, att hvar the prester ther ähre icke anners kunde sig hielpe uthen thesse klockeregårder, att the dhå them än nu beholle måge etc.

Som thu förmelder um then vederlegningh her Ture Trolle för thet torp till Notebergx [*sic*] prestegårdh ligger etc., så vette vij på thenne tijdt tigh ther um ingen annen svar giffve, än tilförende skedt ähr, så att thu må ther um lagedt, som tig synes lijkasth vare etc.

Thett smör thu schriffver um må thu leffrere till Calmarne, och haffve vij latidt tilschriffve vår köpmann Peder Larsson, att han sig sielff skall bestelle tunnor till samme smör, effter thu lather förstå, att han fast bättre köp bekommer opå sådane tunne trä, än thu kan bekomme, nähr smöredt skall leffreres etc. Som tu begärer vette, um thu skall leffverere till att löne folckedt medt i thin befalningh, så ähre vij tilfrijdz, att thu ther till leffrerer så många peninger, som till nestkommendes löne tijdt behöffves vill, nähr the som löne schole ther opå fordrendes varde etc.

Vijdere som thu förmelder um Arffvedt Trolle heller Måns Pederson till befalningsmän öffver våre skytter etc., ther opå vij tigh inthett på thenne tijdt svare kunne, uthan vele tage thett udi vijdere betenckende och framdelis vette tigh ther um beskedh etc.

Som thu och schriffver um then bygningen thu nu haffver förhender etc., så kunne vij föge seije um samme bygningh, effther vij icke them [*sic*] sielffve seedt haffve, uthan see gerne, att thu vill så byggie och um alle saker så bestelle, att thet kan komme oss och menige Sveriges rijke till gagn och långligh bestondh etc.

Um thett saltt tu begärer haffve vij latijdt schriffve vår köpman i Calmarne [till], att han thett skall tig leffverere, nähr thu smöredt och andre partzeler till för:ne Calmarne leffvererendes varder etc.

Ytterligere förnimme vij utaff thin schriffvelsse, att fogterne i Schåne haffve förholledt the schånske bönder, att the ther boo vedh grentzerne schole handle och vandle medt våre undersåther hvadt the sielffve vele. Så ähre vij och väll tilfrijdz, att thu förholler våre undersåther vedh grentzerne um samme velckor, doch så att thu rätt underviser them udi saken och them föreholler, att the icke altt för myckett giffve sig i handell medt the dansche och therutöffver varde bedragne aff theris arge lijst

[och] för halfft värdhe lathe fare, så som thett altijdt skee pläger, effter som och thesse verser sådane handell nogsampt förmeldhe:

Pro verbis vanis Sveci dant munera Danis,
Cordibus insanis creditur, laudatur inanis etc.

Så vele vij icke heller, att våre undersåter schole före aff landett oxer eller andre fethe varur, the[m] vij her udi landett sielffve behöffve, vele vij icke heller, att the skole bäre några daler up aff the dansche för högre värdh än halffierde marck ortiger. Thette må tu them och fliteligen föreholle, vettendes tig aldelis her effter rätte etc. Datum Räffznäss 11 Julij anno etc. 1554.

Vårfruberga den 14 Juli.

Qvitto för Bertil Jöransson [Mjöhund] på penningar, som konungen fått till skänks af en hustru i Viborg.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi eghen kon:ge persone opå vår gård Vårfruberga then 14 dagen Julij anno etc. 54 annamedt och upburit haffve aff vår tro tienere och fogte udi Lapvesseheredt, Bertill Jörensson, hvit sölff två lödige marc, hvilkit sölff en qvinne, benempd hustru Karin, framlidne Syrianus Sadelmakers effterleffverska udi Viborg, oss skencht haffver etc. Hvarföre giffve vij för:ne hustru Karin her med qvit och frij etc.

Gostavus.

Eskilstuna den 15 Juli.

Till menige man i Åkers och Selebo härad angående höbergningen och skörden.

Riksregistr. 1554, fol. 64 v. Förut tryckt af N. Bielke i Tal vid præsidii nedlägg. i K. Vet.-akad. 1776, s. 56—57.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder dannemän alle, som byggie och [bo] udi Åkers och Selbohereder, vår gunst och nådhe tilförende och giffve eder tilkenne, att för then svåre torcke skuld, som haffver varidt opåferde udi sommer och grässedt opå hårdvalssengerne ther egenom myckett förhindret och lithet vext ähr, therföre synes oss ingelunde rådeligit vare, att några hårdvalsenger schole än nu höberges, uthan vele vij endeligen, att alle hårdvalsenger schole bliffve oslagne till Oloffzmesse eller längre fram på åhredt, hvar grässedt ther effter mere vexe kan. Men ther flux sijdh ländt, både ther staarr engh eller madeng förhanden ähr, ther borde medt rätte haffve varidt höberget um midsommers tijdt eller till thet senaste um S. Peders tijdt, men hvar sådane enger finnes än nu obergedt, dhå schole the, som them äghe, tencke till att höberge them medt thet alder förste, så frampt the vele undvijke tilbörligit straff etc. Sammelunde vele vij och alffvarligen att alle haffve förmanthe, att the schole achte fliteligen opå antijden, och effter rogen nu görs mogen, att han förthenskuldh icke motte stå lenge oskoren och falle bortt, såsom thet offte ske pläger etc. Tesliges schall och medt all annen sädh så tilgå, att thet Gudz lån, som först bliffve mogett och tilrede, thet samme skall och först bliffve berget och udi huss fördt, och then fåfenge och onyttuge sedvanen, som her till ähr myckett brukedt, skall platt borttlegges, som ähr, att man haffver inthet veledt achtedt opå säden, för än alth haffver varidt höberget, och haffver så offte både rogh och kornanden

ther medt bleffvett udi rätten tijdt försumedt, så att halffparten haffver icke kommett till nytte, som Gudh opå jorden undt och giffvedt haffver. Sådane sedvane vij nu aldelis ogille och affliuse, och vele vij her medt alffvarligen haffve våre fougter förmanthe, att the haffve flitigt upseende hvar udi sin befalningh, att både medt sädh och höö, effter som årssvexten sigh ställer, aldelis lagedt bliffve må. Hvar någen finnes, som sigh effter thenne vår förmaningh icke rätte vill, dhå schole fougterne therutöffver straffe like som för annen olydne, så frampt the vele göre thet oss behageligit ähr. Ther hvar och en må [sigh efter] rette etc. Datum Eskelstuna 15 Julij anno etc. 1554.

Eskilstuna den 17 Juli.

Qvitto för Simon Tomasson [Tavast] på silfver från Nådendals kloster.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA. Förut tryckt af V. G. Lagus i Handl. och uppsatser rör. Finl. kyrkohist., H. 5 (1850): s. 8—9, där brefvet dock företer smärre afvikelser, samt efter den förre af R. Hausen i Bidrag t. Finl. hist., D. 3 (1904): s. 295.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij udi egen kon:ge persone opå vår gårdh Eskilstuna then 17 Julij anno etc. 54 anammet och upburit haffve aff oss elskelig vår tro tienere och befalningsman opå Åbo Simon Thomesson thette effter:ne kyrcke sölff, förgylte kalcker medt patener 4, voge 8 löd. mark 14 1/4 lod, förgylt monstrantz 1 stycke, vogh 14 1/2 löd. march, oförgylt sölff, som hade sitt opå 4 heliedomekar, 4 löd. mark 14 lodh, summa sölff 28 lödh march 4 1/4 lodh, hvilkit sölff han aff Nodendals clöster uthtagit haffver etc. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Arboga den 20 Juli.

Till Erik Håkansson angående Gilius Bössegjutare och om staden Danzig.

Riksregistr. 1554, fol. 70 v.

Vår gunst etc. Som thu lather förstå, Erick, att then Gillius Byssegiuttere haffver giffvett tigh tilkenne, thet han många sielsinde kunster kan, hvilckedt han för oss icke vill haffve fördolde etc., så giffve vij honum thet väll effter, och ändoch han kunstrijck nogh ähr och uthkaster någen stycker för oss till skamplun, så haffve vij icke nogh theraff, uthan vele gerne, thet han medt sielffve verckett motte bevijsse, effther vij haffve föghe skäll för monge peninger utaff sådane skamplun, uthan sielffve verckett och så fulfölgett bliffver. Så säge vij gerne, ähr och vår alffvarlige villie, att thu honum medt thet förste till arbethis förford[r]er och skynde skall, och må thu ändeligen förskaffe honum så myckett teen han kan hielpe sigh medt, ee hvadt rådh thu ther till finne kan. Tu finner och väll rådh till så mycken stelle steen, som han kan behöffve till hvalff udi sin ugn. Vij lathe och skicke till tigh någen stelle steen häden, som till samme hvalff bruckes kan. Han haffver och latidt förstå, thett han vill bygge sigh sielff ett huss, ther han kan vare udi på malmen, opå thet att han kunne arbethe både näther och dager. Så må thu lathe honum bekomme så myckett tegell, som han ther till behoff haffver. Vij vele och, att thu skall lathe honum få muremestere, som samme bygningh medt en hast upmure kunne och älliest förfordren, att han medt thett förste kommer till arbete. Hvadt vår meningh vijdere um honum [belanger], thet haffve vij befaledt Jachim Horn att giffve tigh tilkenne.

Vijdere tycker och, att samme Gillius haffver ett sielsindt och hvickelth huffvudt, effter han clager opå them i Danske att honom förholle hvadt som honom medt rätte tilkomer, och vill ändhå skicke tijtt effter stellesteen och annedt mehre, som han behöffver. Motthe man förthenskuldh see sigh vijsligen före medt honom udi alle måtthe. Och schole vij tro, att the aff Danske legge sigh nogh vinningh um att dragen ifrå oss och igen till sigh och tileffventyrs lathe honum både muntligen och schriffteligen genum the tydzsker, som segle ifrå Danske och till Stocholm, någen stoor summa pålske gyllene och ther medt vele locken till sigh igen etc.

Vij haffve och förstått, att the i Dansche haffve skiäldt honum för en förrädere för then orsack skuldh, att han sigh hijtt i rijkett till oss förfogedt haffver, ther aff vij nogsampt kunne förmerckie, att the dansker ähre oss icke myckett väll bevogne. Oss ähr och tilkenne giffvedt, att then Conradt udi Dansche ähr oss icke myckett godh, ändoch han sådanth simulerer, och haffve vij förnummett, att then tijdt thenne Gillius hade latijdt sigh en resse förmerckie för honom udi hans huss i Gerleff v. Emdens närvare, thet han ville försöke sigh her i rikett hoss oss, hvar för:ne Conradt honom ther till rådhe ville etc., dhå svarede Conradt honum: »Konungh:ge Ma:tt till Sverige ähr en högloffligh konungh» (och i thet samme trampedhe honom på fothen), sadhe och så tesliges: »Teckes tigh vele drage till Sverige att försöke thin lycke, dhå må tu göre, huru tigh synes, doch veett jagh icke att rådhe tigh udi then måtthe anthen till heller ifrå». Sådanth stycke bevijsthe Conradt oss opå then tijdt, men hvar vij tilförende thett hade förnummett, skulle vij icke latidt schriffve honum till eller sendt honum the hester medt Larsz Prijss. Vij haffve och förmercht stoortt bedrägerij och skalckheter opå thett vijn Conradt medt Nicles Harpenisth hijtt sendt hade. Therföre ligger macht

opå, att man later väll credentze thet vijn, som ifrå Danske och ifrå flere städher kommer, för än vij befatte oss ther någett medt. Ther till thu och förtencht vare må, opå thett att vij icke måghe ther egenom bliffve bedragne etc. Ther rätte tigh effter. Datum Arboga 20 Julij anno etc. 54.

Zedula.

Item ähr och vår villie, att tu skall förskaffett, thett thenne Gillius bekommer strax opå honden 400 mark ortuger till förstreckningh opå hans arbethe och the ståålboge smeder alle tilhope tuhundrede marck ortuger. Och hvar tu ther udi Stocholm icke haffver rådh till så många peninger, dhå må tu förskicke budh till Simon Nielszonn effter them medt thett förste etc. Vij haffve och honum låtidt tilschriffve um samme penninger etc.

Fysseren (?) den 24 Juli.

Till utvald konung Erik angående den skada, i hvilken preussiska sändebudet råkat genom Jöran Profoss, om Simon Nilsson och Jöns Knutsson, om prins Johans återvunna hälsa samt om straff åt en dråpare och åt en uppviglare.

Riksregistr. 1554, fol. 68 v. Första stycket är förut tryckt af C. C. Gjörwell i K. bibliotekets tidn. om lärda saker 1767, D. 2: s. 150.

Vår faderlige gunst etc. Vij haffve förstått aff thin skriffvelsse, käre sonn, att then Jörenn Profooss och några andre näsevijse kompaner haffve rumoredt och perlementedt hoss thet prydzske sendebudh, och att samme sendebudh genom sådane perlementhe haffve fått någen schade etc. Så tycker oss vare fast sielsindt, att vårtt folck schole altijdt vare så ovithne och aldrigh läre vette hvadt the göre eller lathe schole. Och ändoch then Jören Profooss och thet annedt sälskap väll borde bliffve

hårdeligen straffede, så att the motte haffve sky vedh att löpe offthere fram så näsevijse, så äre vij doch tilfrijdz, att thu handler medt them i then måtthe effter som tigh sielff synes lijkest vare etc.

Vijdere äre vij oc tilfrijdz, att Erich Matzson må holle kegenregister udi thette åår moth Simon Nielsson. Schicke vij och nu honom igen till tigh, och effter then Simonn pläger flux drijcke och sverme, så befruchte vij, att han icke handler alth såsom tilbörligit ähr medt thet oss tilkommer och han haffver handemellan. Säge förthenskuldh gerne, att tu ville haffve flitigt och nöge upseende medt honom, att han icke fåår spele medt vårtt såsom honom synes etc.

Item ähre vij tilfrijdz, att Jöns Knuttson må drage sin kooss effter the skäll och bevijss han seger sig haffve till the godz emellan honom och then hengsterijdere haffve varidt i klander, doch medt sådane beskedh, att han medt thet förste skall giffve sigh ther medt till oss igen etc.

Käre son, hvadt thin schriffvelse belanger etc. um thin broders Johans svagheetz förandringh, ähr oss ganske behageligh. Then alzmectigeste verdiges både tig och honom altijdt sunde och helbregde bevare, och effter Johan är dragen till Ekolsundh, så kunne vij väll lijde, att tu och må drage till Upsale och Vänegarn, um tu älliest icke haffver lust till att bliffve i Stocholm etc.

Yterligere, effter then Jören Schreddere fast oärligen och ochristeligen aff dagom togh then Erick Schreddere udi Strengnes, therföre ähr vår alffvarlige vilie, att han schall stå then rätt, som han för samme oerlige gerningh förtiäntt haffver etc.

Um then Hans v. Sachsen kunne vij inthet annedt seije, uthan att han motte väll stå then rätt the andre tydzsker um honom affsagdt haffve, effter nogh bevijsligitt ähr, att han ähr en mytemakere och hade

veledt giortt oss en hoop folck affspennige och ovillige etc. Gudh tigh befalendes. Datum Fysserenn 24 Julij anno 54.

Kungsör den 26 Juli.

Till Nils Pedersson, fogde i Handbörds härad, angående krigsfolkets aflöning i Kalmar län och på Öland.

Riksregistr. 1554, fol. 68.

Vår gunst etc. Effter thett, Niels Pederson, ath Germundh Svensson haffver opå thenne tijdt myckett bestelle medt bygningen opå Calmarne, therföre han icke ther ifrå väll drage kan och uth i länett till att mustre vårtt krijgxfolck, så haffve vij för gott anseedt och ähr vår alffvarlige villie och befalningh, att thu medt thet förste skall fordre register aff våre fougter både opå Ölandh och i Calmarne län opå altt thett krigzfolck ther ähr effter thett sett, som vår ordinantia inneholler, och schall tu sedan oförsumeligen giffve tigh till vår käre son Erick och hoss honom anamme så många peninger, som folckedt kan bliffve affbetaledt medt för thette åår 54. Skall och Germundh och några flere förtrogne bliffve utöffver betalningen medt tigh, nähr tu kommer nidh medt peningerne, vettendes tigh her effter rätte etc. Datum ut supra [Konungzör 26 Julij anno etc. 54].

Kungsör den 26 Juli.

Till Germund Svensson [Somme] angående krigsfolkets aflöning i Kalmar län och på Öland samt om dagsverken till slottsbyggnaden i Kalmar.

Riksregistr. 1554, fol. 67 v.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått aff thin schriffvelsse, Germundh Svensson, att thu för bygningen skuldh,

som nu i Calmarne haffves förhender, icke kan drage ifrå slottedt till att mustre vårtt krijgxfolck udi Calmarne lään och opå Ölandh etc. Så ähre vij tilfrijdz, att thu udi then måtten bliffver förschonedt opå thenne tijdt, och försee vij oss, att våre fougter hvar udi sitt fögderij haffve ju vijsse register opå folckedt, effter som vår ordinantia ther um förmeller. Och haffve vij nu latijdt tilscriffve vår befalningsman udi Anbördhe, Niels Pederson, att han skall fordre opå sådane register aff heele Calmarne län och sedan giffve sig medt them oförsumeligen till vår käre son och fordre opå peningerne till för:ne krijgxfolcks betalningh, och nähr han kommer nidh tilbake igen medt peningerne, så må tu och flere våre förtrogne vare utöffver betalningen och förskaffedt, att oss genom samme betalningh icke för kortt ske motthe.

Vijdere haffve vij förnummett hvadt bygningen lijder opå Calmarne och see gerne, att ther motte medt alffvarsamheett altijdt bliffve opåholledt, men um dagxvercken vette vij icke annen rådh, uthan oss synes lijkast vare, att thu ville handle medt then menige man, att the ville göre dagzvercker för några hester aff fodringen. Ther till vij förmode the och icke obenägne vare schole.

Hvadt galeijderne belanger, som vij ifrå Stocholm hade achtedt nidskicke, vele vij än nu opå thenne tijdt haffvedt i betenckende. Tu viltt doch icke försume att lathe haffve alle saker udi godh acht, ehuru alle läglighetер sigh tildrage etc. Datum Konungzör 26 Julij anno etc. 54.

Gripsholm den 26 Juli.

Till utvald konung Erik angående inlupna underrättelser från de svenska sändebuden utomlands och om de afslutade förhandlingarne med danskarne samt om Erik Kagge.

Riksregistr. 1554, fol. 69 v. och (sedeln) fol. 68 v.

Vår faderlige gunst etc. Vij haffve förstått, käre son, thin schriffvelsse och Simons[1]) och Claudij schriffvelsse belangende. Så synes oss föge rättelsse ther utaff kunne bekomme, effter thet [the] inthet synnerligit schriffvedt haffve um thet värff vij them haffve befaledt, icke heller hvadt lägenheter udi Tyslandh förhanden ähre etc.

Tesligeste ähr oss Jörenn Holgerdsons breff tilhonde kommedt, utaff hvilckedt vij ganske ringe undervisningh författe kunne, uthan förnimme, att the inge gode tilfälle haffve några breff till oss förskaffe, och therutöffver haffve våre anliggiende värff och ärender ringe framgångh etc.

Ytterligere käre son, förskicke vij tigh the svenskes handell och obligation, som the medt the danske nu för händer hafft haffve, och synes oss, att the svenske haffve sigh mechte sielsindt udi thette ärende anstellett och så högeligen sig obligeret ther inthett behoff giorde[s] etc., ther emott the danske haffve them föreholdet theris löse meninger, som the vane ähre, utaff hvilcke vij inthet thet bestendigt eller grundhafftigt är förnimme kunne, um hvilckedt thu väll sielff döme och ransake kan utaff theris breff vij tig nu medt thette försende etc.

Så kunne vij icke heller någen rätt meningh, grundh och berättelse utaff Oloff Larson och Clemett Hanson bekomme, uthan ett slätt förduncktedt tingh, i thett att the sig berope till the andre svenske, hvilcke öffver samme

[1]) Enl. rubr.: Henriksson.

handlingh samptligen medt them varitt haffve. Vetthe vij icke förthenskuldh hvadt betenckende vij herudinnen haffve schole, uthan att hvadt vij här till haffve hafft till att vår sak medt forderlige och beskerme, haffve thesse svenske medt thenne theris handell um inthett giortt, och snarest sagdt hvadt vij haffve medt stoor mödhe och arbethe upbygdt, thett haffve the nederslagedt. Och ähre vij therutöffver så förirrede, att vij icke kunne vethe hvadt vij vijderen um thenne sack handle och tale schole, effter thett vij see på vår sijde ingen bättringh etc. Vijderen [*sic*], käre son, hvadt um thette ärende mehre belanger, varder thu sielff utaff begge parternes schriffvelse väll förnimmendes etc.

Så skicke vij tigh thenne Erick Kagge, och ähr vår vilie, att thu honom förordne vill opå någett skep, ther han tienligeste vare kunne, och effter vij meste parthen utaff våre småsvenner nu uthskickedt haffve, så ähr vår vilie, att tu Peder Erichson medt thette förste till oss sende ville etc. Datum Gripzholm 26 Julij anno etc. 1554.

Zedell etc.[1])

Käre son, vij haffve latijdt tilschriffve vår fougte udi Anbördh Niels Pederson, att han schall förskaffe sigh clare register opå vårtt krijgzfolck i Calmarne län och sedan ther medt giffve sigh till tigh och anname peningerne till samme folcks betalningh etc.

Kungsör den 27 Juli.

Qvitto för Lasse Jönsson i Vesterås på sakören.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kon:ge persone upå vårtt slott Vesterårs then 20 Novem-

[1]) Är i registr. inskrifvet i sammanh. med brefvet t. Nils Pedersson (s. 376).

bris anno etc. 53 annamet och upburit haffve aff vår undersåte och borgere udi Vesterårs Lass Jönsson genom vår tiänere Oluff Knutzson ungerske gyllene tiugu stycker. Item än annamede vij then 27 Julij anno etc. 54 opå Konungzör utaff för:de Oluff Knutzson på för:ne Lass Jönssons vegne engeloter tiugu stycker, hvilkit gull för:de Lasse Jönsson hade uthgiffvit i sachöre för thet han hade köpt en hoop berg sölff udi förbuudh etc. Hvarföre giffve vij för:de Lass Jönsson her med qvitt och frij etc.

Gostavus.

Örebro den 2 Augusti.

Öppet bref för Sigge Svensson på gårdstionden i Kinne härad.

Riksregistr. 1554, fol. 73 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlåte thenne vår troo tienere Sigge Svensson (oss til en behagelig tijd) gårdztienden utöfver hele Kindehärett; biudendes för then skuld våre befalningzmän, camererer och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the för:te Sigge Svensson här utinnen intett hinder eller förfång göre skole. Ther I eder efter rätte hafve. Datum Örebroo then 2 Augusti åhr etc. 54.

Kungsör den 2 Augusti.

Till Joen Skrifvare, landbofogde i Finland, angående fru Hebbla [Siggesdotter (Sparres)] rätt till vissa omtvistade gods och om ransakning med hennes vederpart.

Riksregistr. 1554, fol. 80. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 163—164.

Vår gunst tilförende etc. Skal tu vette, Joen, at fru Heble hafver varitt hoss oss och latitt see några bref, som

framlidne her Erich Flemming hade bekommit opå Kutila och the clostergodz vij för någon tijd sedan lote skrifve tig til om. Och ändoch vij icke gille samme bref, efter framlidne her Erich hafver icke haft någon rätt till att köpe samme godz, ty han hafver icke haft till them någon börd eller arfzrätt, så hafve vij doch efterlatitt, att hon må behålle samme godz til vijdere ransakning, och må tu vette, att then borgere uti Åbo, som hade varitt hoss oss och klagevijss latitt förstå, huru för:ne framlidne her Erich hade med våld och puckerij afhendt honom godzen, var och nu här medh för:de fru Häble tilstädes, och såsom vij hade achtett förhöre både henne och honom, drog han hemligen sin koss, men genom hvars tilskyndan thett skedde, kunne vij icke vette, ther om tu honom tilspörie må och straffen för thet han icke blef här tilstädes och fulfölgde thett taal, som han på begynt hade. Vij vele och, at tu skalt late oss förstå hvad han svarar tigh, och hvem han säijer hafve varitt orsacken til, att han drog sin kooss utan beskedh. Vettendes tigh här efter rätte. Datum Konungzör then 2 Augusti åhr etc. 54.

Kungsör den 2 Augusti.

Till Olof Nilsson angående bördandet af två gårdar, som förut tillhört Fliseryds kyrka, och om ett antal andra gods i Kalmartrakten och på Öland.

Riksregistr. 1554, fol. 80.

Vår gunst tilförende etc. The tu godz tu skrifver om, Oluf Nilsson, som s. framlidne Göstaf Karlsson hafver gifvitt undan Grönskogz ägor till Fliseridz kyrkio och then Verner Slatte nu hafver utti hafvande värie, doch inge bref eller skäl thär opå, ähre vij tilfridz, ähr och vår alfvarlige vilie och befalning, at [t]u samme godz

opå våre vegne vederkennes skal, efter vij hafve börden efter för:ne Göstaf Karlsson.

The godz, som her Svantes och fru Christines fougdter hafve handlett med tig om, kunne vij tig intett annat svare till, utan tu må ther om handla med Rassmuss Lodvijksson, som hafver våre jordeböcker handemillan, sammelunde register både opå the godz her Svante och fru Christin af oss i vederlag bekommit hafve, och hade vij väl tig ther om nu latitt bekomme besked, hvar för:ne Rassmus hooss oss elliest hade tilstädz varit. The godz opå Öland, som hafver hörtt salige Anders Frende til och äre panttsatte, må tu igen löse för så många penninger, som the uttsatte ähre. Om the godz tu skrifver, som hafve hörtt salige hustru Ida till och her Bijrge Nilsson nu hafver hande emillan, doch inge bref eller skäl ther opå, vete vij tig intet annat svare, utan tu må sielf skrifve her Bijrge til och bespörie tig med honom, om han någon skäl eller bevijs hafver opå samme godz, och sedan med thet aldra första gifve oss ther om tilkenne. Ther tu vest tigh effter rätte. Datum ut supra [Konungzör then 2 Augusti åhr etc. 54].

Arboga den 8 Augusti.

Till Olaus Magni med svar på hans skrifvelse till konungen.

Riksregistr. 1554, fol. 74, med rubrik: Svar på biskop Oluf Svinefotz skrifvelse. Förut tryckt af H. Spegel i Skriftel. bevis (1716), s. 89—94 (där Olaus' Magni egen skrifvelse, dat. Rom 1 Maj 1554 [ej 1534!], äfven är aftryckt s. 87—88), i Skara stiftstidn. 1800: N. 45 och 1801: N. 11—13, 15, 20, 22—23 och 25, samt, ehuru ej fullständigt och med synnerligen stora friheter i språkbehandlingen, af N. Edén i Gustaf Vasa, Valda bref (För skola och hem 19, 1901): s. 48—55.

Vår gunst tilförende etc. Käre biskop Oluf, eders schrifvelse, daterett utti Rom utti thette åhr 54 then förste dagen i Maij månedt, ähr oss nu then fierde Augusti ifrå Danske tilhande kommen, hvilken vij hafve öfversedt och the artichler, ther utti äre författede, nogsampt förstååt och förnummit.

Til thett förste um then crönicke, som af eders broder framlidne biskop Jöns sammansatt och af eder utti Rom prentett ähr, hvilken en Rostochz adelssman af eder annammade, lofvendes sådane crönike hijt i rijket vele troligen bestyre, så gifve vij eder tilkenne, att samme crönike är än nu opå thenne tijdh icke oss tilhande kommen, men när vij samme crönike bekomme, vele vij medh andre förståndige gode mändz rådh effter vårtt beste förnuft och skäll then lathe öfverse och ransake, och ther som vij förnimme kunne, att samme crönike är vårtt fädernesland nyttelig, vele vij då eder för sådane eders välmening och arbete medh gunst och nåde gärne hafve betackett.

Til thett andre lathe I förstå, att en annen book är och nu förhanden i prentett, myckit mere underligen om Sverigis och Göthes ährligheet. Then evige Gudh han förläne sine helige nåder ther till, att någen kunne finnes, then som sigh ville öfver vårtt fattige fädernesland late förbarme och tilhielpe, att the oährlige stycker, som oss svenske med orätte och öfvervåld af våre fiender äre tillagde och til evigt haatt orätteligen opå förde, motte til intett göres. Thett vore ett ganska christeligit verk, vore och så lofvendes uttaf Gudh och alle christne menniskier, och tvifler oss intett, att I väl hafve läsett then Albertum Krantz, Saxonem Gramaticum och andre städerske skribenter och historicos, the doch både medh krig och orättmätige skrifvelse och cröniker ganska hårdeligen oss svenske och vårtt fädernesland förfölgdt hafve och dageligen förfölge till att undertrycke, fördämpe och i grund till intett göre. Som I och schrifve, att vij och all verden få see underlige stycker utti samme book; käre biskop Oluf, ändoch Gudz underlige verk och gåfver finnes nogsampt och öfverflödelige uttöfver hele verden, så att meniskelig förnuft icke någon tijd thet rätteligen tilfyllest uttransake eller begrunde kan, så kan väll skee,

att then alzmechtigeste Gudh, som alting väl skicket och skapat hafver, efter sin store obegripelige ma[ieste]ttz alzmechtigheet hafve[r] och så til äfventyrs någott thesse konungerijker med begåfvet, som andre rijker icke hafve och kan ske utti andre land synes vare underligit. Thessliges hafver och Gudh utti andre land och konungrijker myckitt sammansat, thet som utti thesse konungerijker synes vare fast underligit och sielsyndt, och begifve sig ofte uttan tvifvel utti samme land och konungerijker många selsinde stycker och ährender, opå hvilke nogh ähr förundrandes. Så kunne vij intett annat ther om säije, uttan Gud, som alting hafver utti sina hender och alting förseer och förseedt hafver af evigheet, han skicker och lager alt efter sin helige vilie, honom skee lof och prijs til evig tijd.

Till thett tridie, som I skrifve, thett oss synes lijcht vare, att I icke måge besittie eders domkyrkie Gudi til tienst och oss allom til gagn och gode; käre biskop Oluf, ther svare vij så till, att vij icke vette eder eller någon annen anten inrijkes eller uttrijkes att äge eller hafve några besynnerlige domkyrkie[r], uttan the kyrkier, som här (Gud thess lof) utti rijket ähre opbygde, ähr then christelige försambling til gode och bäste upbygde och icke til några enskelige personer, ther christne menniskier efter Gudz skickelse skole tilhope komme att vette och läre Gudz vilie, en christelig troo och hans helige budh och sig ther efter rette. Then alzmechtigeste Gudh han förläne både eder och oss allom ther efter att göre.

Ther nest utti samme artickel beröres, att vij skulle göre eder någott hinder, att I icke skulle måge vara Gudi till tienst och allom til gagn och gode; så käre biskop Oluf, thett vår macht skulle vara så stor till att förtaga eder eller någon att tiene Gudh eller vare allom til gode och gagn, tyckes oss, att I eder med samme artickel emott oss altt för hartt förgripe, effter thett then alzmechtigeste

Gudh icke later binde eller lycke sigh inne opå en stad eller synnerlige rum, utan hans obegripelige kraft och macht är öfver altt utti allo, så att hvar vij ähr satte, kan ingen förmene oss att tiene Gud så väl opå thett ene rum som på thett andra.

Som I och skrifve, att Gudh alz:tt skal döme emillan oss och eder och löne til evinnerlige dager, så käre biskop Oluf, förhoppes oss, att then domenn blifver oss mehr hugnelig ähn förskrekelig, förty vij vette, att then alzmechtigeste Gudh han varder dömendes och afseijendes ett rättvijss dom, så at ther blifver icke allenest påvestligit, cardinalisk eller biskopz öfvervåld eller macht, icke eller efter thett decretaliske sätt myckit uttrettett, uttan then alzmechtigeste Gudh han varder taga alle sine christelige bekennere utti sitt nådige och gudomelige beskerm til evigh tijdh, och då varde the hvarken fruchte sig för påver, cardinaler eller biskoper, utan dristigt uplate sin mun och sigh för then höge domaren, nämligen Jesum Christum, att beklage och besväre, huru grymmelige och tyranskelige påver, biskoper, cardinaler och theres anhang för theres store pracht och girugheet skuld hafve then christelige församblingen här i verdenne förfölgdt både medh eld och andre oåttskelelige ohörlige piner. Då får man och see, om aflot och aflottz breef, lofzmesse, sielemessor, åtherlössne messer, vigiles, rökelse, vigdevatn, smörielse och annat mere, som stortt missbruk hafver varit i then christelige försambling och emott then helige skrift, opå then tijd någott hielpe kan. Gud nåde thett selskap då, hvilke höge artickler the hafve svare till; kan då påvens lagh, decretales och andre påvestlige stadgar them hielpe, då få the them att see. Ty värr them varder tå en skarp dom öfvergångandes, för hvilken oss then evige Gudh bevare.

Thil thett fierde, som I late förstå, att then bygning uppå Upsala berg kan vara nyttug för våre käre sönner

eller theres afföde, när någon af them kunne blifve erchiebiskop, biskop eller cardinal, så förhåppes oss, käre biskop Oluf, att then alzmechtigeste Gudh förseer väl våre söner utti någott annat stand ähn til erchiebiskoper, biskoper eller cardinaler. Vij achte icke heller thett stand vare heligere eller Gudi behageligere ähn andre stand utti verdenne, icke heller att the, som äre utti thett stand, kunne vare närmare saligheeten ähn andre, ändoch biskopzstand är ostraffeligit, när thett blifver brukett efter S. Pauli grund och mening, och hafve vij för then skuld icke företaget then bygning uti Upsala til några biskopers behof, uttan för andre orsaker skuld, som I skole få höre. Först för thett store förräderij, som erchiebiskoper, lydebiskoper, caniker, prelater och theres selskap och anhang Sverige, thet ädle konungerijke, thess konungar, regenter, ridderskap och inbyggiere ganska jemmerligen esomoftast både långligen och nyligen bevijst och betedt hafve. Then andre orsaken, then man icke snarligen förglöme kan, huru then sidste erchiebiskop Göstaf samfälligen medh andre oährlige lydebiskoper, biskop Hans i Linkiöping, biskop Otte utti Vesterås medh flere oährlige tyranner, både canicker och prelater, som i Stocholm församblede sått til att bruke och fulfölge konung Christiers store tyrannij och dömde the fromme, oskyllige, ährlighe riddere, riddermendzmen, fruer och jungfruer til kettere och kettersker och icke allenest til sådane store försmädelse, uttan och jemväl jemmerligen til dödzens tvång införde; thett them icke tychtes ähndå någott var, uttan och late theres oskyllige kropper til aske ynckeligen förbrenne, uttöfver hvilket öfvervåld och store orät sigh then alzmechtigste Gudh förbarme. Framdeles hafve the och opå samme tijdh icke lijtett förfulgdt förbemelte oskyllige utti alle theres domkyrkier, både medh ban och förmaledidelse [!], så att Gudh och alle christne mennisker måge sigh ther uttöfver ynke och förbarme, och motte

thette här väl lichnas vid Jerusalems förstörning; ähr och icke lijtett ynkesampt, att the som sitt fädernesrijke ville beskydde och beskerme ifrå tyrannij och öfvervåld och slagne voro om Långefredag uttaf Sverigis trogne inbyggiare, blefve utaf erchiebiskopen och hans helige clerkerij begrafne utti mosser och kiär lijke som hundar och ogärningzmän, the andre, som öfvervåld och tyrannij brukede och dödde utti theres öfvervåld och orätt, the blefve medh alsomstörste herligheet både med process och sång utti domkyrkien och kyrkegården begrafne. Huru gudelige, christelige och ehrlige the ehrkiebiskoper, lydebiskoper, canicker och prelater och theres selskap sigh utti thette stycke beviste, thett må hvar christen menniskie döme om, och tvifler oss intett, att then alzmechtigste Gudh hafver för then skuld icke lathitt thett blifve ostraffet, hvarken här opå jordenne eller framdeles till evig tijdh, så att the skole fåå grååt och tannegnisslan och sittie väl heet om theres fötter. Käre biskop Oluf, nu äre thee rätte orsaker opräknade, hvarföre then bygning utti Upsala och flere bygninger här i rijket företagne ähre, och til att betage och förhindre här efter sådane rökelse, vigdvatn, smörielse, aflott och velsignelse, som både erchiebiskoper, lydebiskoper, caniker och prelater och theres anhang uttskifte och uttdelte utti thette vårt fattige fädernesland, vele vij gerne icke allenest fulfölge the bygninger, som begynte äre, utan och så företage några flere bygninger, ther tilfelle kan vare. Then alzmechtigeste Gudh giffve, att the motte hafve en lyckesaligh framgång och få en godh ende.

Til thett fempte, som I schrifve om then bygning vij late hafve för händer uti Vastena, att våre barn eller barnebarn, anten fruer eller drottninger, måge hafve stoor begären ath fridsamligen tiene Gudh hartt vidh closteredt och therföre tage vårtt arbete til tacke, ther svare vij så till, att thett är visselige vår mening, att

vij sådane bygning och utti then acht hafve företagitt, att våre barn eller barnebarn måge ther byggie och boo fridsamligen och hafve roligheet, Gudi till lof och alle svenske til bistånd utti theres rätte kallelse etc., och ähr storligen behof, efter then verdige fru S. Birgitta hade propheterat, att then sidste romerske messe, som för domen säijes skulle, then skulle skee utti Vastena, och att sielfve Rom skulle medh tijden och så komme til Vastena, vore för then skuld myckit nyttugt, att ther kunne blifve väl bygdt och tilpyntett, så att sådane bygning kunne få någon godh begynnelse och framgång utti eders lifztijdh etc.

Så hafve och the gode jungfruer utti closteredt bedit oss, att vij ville eder påminne, thett I, som är theres protechtor och försynes man utti S. Birgitte huss, ville väl göre (efter the fattige jungfruer hafve doch sin ränte utti Rom lenge umburit) nu så bestellett, att the medh thett allerförste uttaf eder motte bekomme en lijten hielp til then nye företagne bygning uti Vastena (then I väl uttan tvifvel med en god vilie och med vår helige fader påvens tilhielp tilväge bringe kunne), som är til etthundredetusend ducater och med annatt mehre godt aflott, som til sådane bygning tienligit är, tagandes lön af then värdige frun S. Birgitte, helige herre doctor mester broor Peder och then fromme helige man Mårten Schinnare, som inge gode gärninger lathe olönt blifve både utti Laglössköping och Susenborg.

Til thett siette, som I skrifve, att vår slecht skal framdeles niute hugsvalan och roligheet i Vastena closter, när tvedrecht kunne hende, så kunne vij intett synnerligen ther til svare, utan hafve then saak Gudi alzmechtigste allene hemstelt, hvilken verdiges affvende al tvedrecht utti thette vårtt fädernesland och gifve oss endrecht och hvad som oss elliest nyttigt och gagneligit är både til lijf och siäl.

Til thett siunde, som I late förstå, att I vele troligen råde våre käre söner, att thett varder kommendes i sanning att them görs behof rådett mere ähn rijkedomar, så förhåppes oss och intett tvifle, att efter vij betroo Gudi alzmechtigeste om vårtt beste, så varder han och hielpandes våre käre barn, så väl som oss, både medh rådh och dåd enär behöfves, och thett I käre biskop Oluf ville och troligen utti alle motte hielpe och råde them til thett beste, då göre I utti then motte thett som eder, så väl som alle the utti Sverige äre födde, med rätte göre plichtige ähre, såsom utti Sverigis lagh i konungzbalken, hvad hvariom och enom böör att göre, klarligen förmäles.

Til thett ottende, som I schrifve, att grefve Johan är stadfest i Rom för en biskop til Ossenbryggie, och hafver ther opå kostett trijtusende ducater, så kunne vij icke annat ther om säije, uttan att Han[s] Kärligheet motte väl utti then motte göre thett som hans håg och vilie kunne tilfalle, och att honom altijd väl och lyckesamligen ginge, thett önske och höre vij gärne.

Män thett I skrifve, att thett ähr ellofve åhr sedan I blefve stadfeste til Upsala, och att I icke hafve annammet ther af en skerf etc., så gifve vij eder tilkenne, thet oss ingelunde ähr lägligit, icke ähr heller behof att skicke här af rijket och till Rom några summor penninger, efter ther elliest penninger och rijkedomar öfverflödelige nogh förhanden äre. Män om här i landet något förråd utti så motte förhanden vore, då behöfves thett väl altsammans här inrijkes til the många nödtorfter, som allestädz kräfijes til att förbättre, beskerme och försvare vårtt fädernesland medh, som så jemmerligen tilförende af erchiebiskoper, lydebiskoper och theres anhang är destruerett och förderfvet. I vette och väl, käre biskop Oluf, hvad gagn och fördeel Sverigis rijke hafver haft utti förtijden uttaf the store summor, som då tijt och ofte blefve utt-

skickede. Oss drager och väl tilminnes hvad uttrettett blef medh then summa Johannes Angelus och hans selskap här utti rijket församblade och hädan uttförde, så att våre hedskeste fiender finge thett alt sammans och bekrigede sedan thetta rijket med våre egne penninger och ägodeler, som svenske hade väl kunnet behållett och ther af haft god hielp til att göre fienderne mottstånd medh. Sådant ähr oss svenske utti förtijden ofte och alt förmyckit vederfarit, och hvar Gud alzmechtig icke hade gifvitt oss nåden til, att vij utti vår tijdh hafve yttermere latitt saken gå til hiertet, ähn som tilförende skedt ähr, då hade thette vårt fattige fädernesrijke lenge sedan kommit utti evig betryck och undergång.

Thette vij eder, käre biskop Oluf, til ett nådigt svar icke hafve velett förhålle. Gud befallendes. Datum på vår gård Ahrboga 8 Augusti anno etc. 54.

Arboga den 8 Augusti.

Qvitto för Sven Birgersson på en silfverskål, som tillfallit konungen i testamente efter herr Lars i Gefle.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, ath vij udi egen kon:ge persone opå vår gårdh Arboge then 8 Augusti anno etc. 54 annamet och upburit haffve aff vår tiänere och fogte udi Geffle Sven Birgesson en sölffskåll, vogh tolff lodh, hvilken skål han effter framlidne her Lars udi Geffle i testamente upburit haffver etc. Hvarföre göre vij för:ne Sven her med qvitt och frij för alt yttermere tiltaell etc.

Gostavus.

Arboga den 17 Augusti.

Öppet bref för hustru Kristina [Ulfsdotter (Soop)], Olof Trottessons enka, på ett parti tiondespanmål.

Enligt afskrift i Finlands statsarkiv, N. 2647 a.

Vij Gostaff *etc.* göre vitterligitt, att vij aff synnerlig gunstt och nådhe haffve untt och eptherlåtett, som vij och nu medh tetta vårtt öpna breff unne och eptherlåte udi tilkommandes åår femptijo feem oss elschelig velbyrdigh qvinna hustru Christin, salige Oloff Trottesons eptherleffverska, een halff lestt rogh, som faller aff tijonde vid Jomala. Ther våre befalningsmeen i cammaren måghe vetha sigh epther retta. Datum Arboga 17 Augusti anno etc. 54.

Under vårtt secrett.

Käggelholm den 20 Augusti.

Qvitto för Lasse Pedersson på försäljningssumman för ett parti spanmål.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egin konglige persone opå vår gårdh Kägleholm then 20 Augusti anno etc. 54 anamedt och upburidt haffve aff vår tro tienere och befalningsman opå Stäkeborgh Lasse Pedersson etthundrede engelotter, hvilckedt guldh han haffver upburidt utaff en köpsven, benempnd Jacob v. Sunde, för trijhundrede tunnor rogh, som han haffver såldt honom opå våre vegna etc. Hvarföre *etc.* Datum loco et tempore ut supra.

Örebro den 28 Augusti.

Till Erik Håkansson angående Gilius Bössgjutare, om trähusen i Stockholm, om därvarande slotts munförråd och om röjningar på några uppräknade öar.

Riksregistr. 1554, fol. 72.

Vår gunst etc. Vij haffve förstått thin schriffvelsse, Erick Håkonsson, och hvadt belanger then Gillius Byssegiutere etc., vette vij inthett annedt till svare, uthan oss synes, att then affgångh, som aff hans proberingh kommen ähr, kan oss föge vare gangnelig, eij heller lijdeligen etc. Sammelunde kunne vij icke nogsambligen förundre, att han fördrister sigh nu någen ny handell medt oss att företage, effter thett att vij haffve kommett medt honum öffvereens opå Gripzholm, hvilckedt han sielff haffver bevilligett, thett thu förnimmendes varder aff thenne copie vij tigh nu förskicke, huru vij tilförende medt honom förhandlett haffve. Såghe vij förthenskuldh gerne, ähr och vår alffvarlige villie, att samme handell skall bliffve bekräfftigedt, och vele vij och ändeligen, att hans verckestadh motte bliffve färdigh giordh, och att han motte någett komme till verckett, att vij thå sedan kunde få ytterligere aff verckett see hans kunsth etc. Thett frantzosiske stycke thu schriffver, att för:ne Gillius sagdt haffve[r] sigh haffve vår befalningh till att umgiuthe etc., ther ähre vij väll tilfrijdz medt. Vijdere um thett stenhuuss thu förmelder och för:de Gillius haffver begäredt etc., kunne vij väll lijde, att thu samme huuss effter hans eigen villie upmure lather. Doch försee vij oss, att thett ähr icke behoff, att thett skall bliffve så svårligen stoortt.

Um thee gamble trähuss thu scriffver etc., schall thu vette, att vij ingelunde vele, att staden skall vare upfyltt

medt sådane skadelige huuss för eeldzvådhe och många andre orsaker skuldh, uthan vore bättre att samme huuss vore tädhen etc. Ähr och vår alffvarlige villie, att tu samme trähuuss skall lathe borttflyttie. Må thu och alffvarligen tilseije Finvedt Guldsmedh och the andre, som sine bastuger och gårder haffve ther opå Norremalm, att the och lathe oss någett rum till vårtt behoff etc.

Ytterligere som tu giffver tilkenne, att ther ähr storligen behoff inköp opå fijsk till Stocholm slottz och andre våre gårders och bergverckz utspijsningz behoff etc., så äre vij väll tilfrijdz, att thu må köpe en hoop fijsk både saltt och torr, doch medt sådane beskedh, att thu skaltt sättie ther en förtrogen karl till, som kan haffve samme fijsk udi befalningh och göre rede och regenscap före, hvartt han sedan kommer, ty vij vette icke hvadt vij schole tenckie um then Niels Spedz och Hareldh Pederson, effter vij så offthe haffve förmanedt och latedt scriffve them till, thet the schole göre oss en clar undervissningh um theris inventarium och theris årlige upbördh och utgifft, och doch ingen beskedh bekommett. Hvarföre är vår alffvarlige villie och befalningh, att thu skaltt förmane them, thet the än nu lathe bekomme vijss [beskedh] um theris inventarium och årlige upbördh, så frampt vij schole holledt them någedt till gode etc. Tigh förtencker och väll, att vij tijtt och offthe haffve förmanedt tigh, thet thu schulle holle några gödeoxer opå stall till vårtt behoff, opå thet vij motthe få någen godh feeth maatt och icke altijdt äthe sulthen math, som understundom skee pleger etc. Så vele vij än nu haffve tigh alffvarligen förmanedt, att tu och nu udi thette åhr skaltt tenckie till att holle oss en hoop göde oxer opå stall, opå thet vij kunne lathe tage ther utaff till vårtt behoff, hvar som helst vij opå andre våre slott och gårder stadde ähre etc. Vettendes tigh her effter rätte. Datum Örebro 28 Augustij anno etc. 54.

Zedula.

Ähr och vår vilie, att thu schall förskaffe oss någett folck, som skole rödie några öijer, som äre Långerydön vedh Biörckef[i]ärden, Låthsärcken, Hampneskär, Hästeön vedh Eskelstuna, Mölnetorp och vedh vår gårdh Kongzören. Vele vij och, att thu them skall förskaffe någen fetalie etc. Sammelunde ähr vår alffvarlige vilie, att thu skaltt tilseije vår tienere, Anders Biörsson och lille Bencht Småleninge, thet the medt thet förste schole giffve sigh till oss, ehvar the oss varde finnendes. Såge vij och gerne, att tu lather göre oss en lithen galeijde, vedh pass så stoor som en aff vår[e] störste håp[er] ähr, doch någett större, hvilcken medt thet förste kunne bliffve tilsporde [ɔ: tilpyntett] etc.

Örebro den 30 Augusti.

Qvitto för Sigge Svensson på guld och silfver ur biskop Sven [Jakobssons] qvarlåtenskap.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij udi egen kon:ge persone opå vårtt slott Örebro then 30 Augusti anno etc. 54 annamede och upbure aff vår tro tiänere och fogte utöffver biscopzstoldz landboer udi Schara stigt, Sigge Svensson, tässe effter:ne partzeler, som är först penningar 4,565 march ortuger och 6 öre, daler $34^1/_2$ stycker, dubbell ducatt ett stycke, engelotter 3 stycker, ungerske gyllene 5 stycker, danske gyllene ett stycke, renss gyldene 10 stycker, item en signetz ring och 3 andre guld ringer, voge tilhope $4^1/_2$ lodh, oförgylte stop 14 stycker, voge 13 lödigmarcker och 4 lodh, en bulle medtt tecke, vogh 2 lödigmarker och 3 lodh, oförgylte skåler 11 stycker, voge 8 lödigmarcker, fiorton lodh, oförgylte

skeder 37, voge 8 lödigmarcker och 11 lodh, oförgylte kädh 1, vog 2 1/2 lodh, förgylte cranestycker [*sic*] 13, voge 13 lodh, förgylt brutidt sölff 14 stycker, voge 6 lodh, summa sölff 34 lödigmarcker 5 1/2 lodh, hvilke för:de partzeler han haffver upburidt opå våre vegne effter framlidne biscop Sven udi Schara etc. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Arboga den 4 September.

Till utvald konung Erik angående kläde och vapen åt knektarne.

Riksregistr. 1554, fol. 81.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan altijd tilförende etc. Tig förtenker väl, käre son, att vij lote tig senast tilskrifve medh våre tienere Peder Nilsson och Anders Gulsmedh, thett vij såge gärne, att knechterne utti Småland, Östergötland och Vestergöttland motte utti thette åhr blifve lönte med kläde och värier etc. Så ähr ähn nu vår gunstige vilie, at tu ville så lagat, att the knechter, som thenne brefvijsere Hans Garp utti befalning hafver, motte och efter thett sätt som dalekarlerne i fiord medh kläde och värier blifve lönte etc. Datum Arboga then 4 Septembris åhr 54.

Arboga den 4 September.

Till Erik Håkansson angående Gilius Bössgjutare och rörande omgjutning af en del gamla kanoner på Stockholms slott.

Riksregistr. 1554, fol. 81.

Vår gunst tilförende. Vij förnimme, Erich Håkanssen, att then Gilius ähr mechta dyr opå sin konst, så att

han vill ingen late see, huru han lader eller elliest går til värke med skytten. Så kunne vij icke fulleligen vette, huru man skal best bäre sigh åått medh honom; män thett kunne vij väl tenkie, att om thett skal nogott gott blifve uttaf thett han hafver förhender, då motte thett ju först komme til syne. Man motte förthenskuld handle fogeligen medh honom, att man kunne någott komme under vädrett medh, huru han bär sigh åått. Vij såge och gärne, att man ville late försöket, om han kunne luttre någott af thett gamble teen, ther ähr i Stocholm, ifrå blyet, och kunne han sedan bruke tenet til gjutningen. Ähr och vår alfvarlige vilie, at tu besteller thett så, thett vij motte med thett förste bekomme the skytt reede vij hafve honom befaltt att giute, ty oss görs nu en heel hoop skytt väl behof. Hvar ther och finnes några skytt i Stocholm, som onyttige och obruklige ähre, som ähre the felttslanger, både then som lågh opå Tre croner och andre sådane, som orätt skiute, them må tu late giute um utti andre gode skytt. Ittem ähr vår alfvarlige vilie och befalning, at tu med thett förste skalt late oss förstå hvad thett lijder med murningen, grafven och fylningen ther opå Stocholm. Thette tu icke försumme viltt. Datum Arboga then 4 Septembris anno etc. 54.

Arboga den 4 September.

Öppet bref hvarigenom Åkerbo och Vesterrekarne härad anvisas till socknegång åt djeknarne vid Arboga skola.

Riksregistr. 1554, fol. 81 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlate, att både Åkerbo häred och Vestrerekerne skole här efter

liggie til Arboga scholestufvu, så the diechner, som ther gå til schole, skole gå ther sochner och ther af hafve theres näring och underhåld. Ther hvar och en må vette sig efter rette. Datum Arboga then 4 Septembris åhr etc. 54.

Arboga den 4 September.

Till hertig Johan Albrecht af Mecklenburg angående Stefan Thanne.

Efter en i RA. förvarad nyare afskrift af originalet i geheime-arkivet i Schwerin.

Gustaff *etc.* Unnsere freuntschafft unnd was wir mher liebs unnd guetes vermögen bevhor. Hochgeborner fürst, inbesonder geliebter freundt, schwager unnd nachpaur, es ist brieffs zeiger unser diener Steffan Thanne fhür uns erschinnen, auch inn unthertheniglkeit zuverstehn gegeben, wie das er etzliche sachen zwist unnd irrungen mith eins theils E. L. unterthanen, seines gottseligenn vatters unnd bruders halben, ausstzutragen unnd zuvergleichen habe, unnd uns derohalben unterthenigst angelangt, nach deme ehr unser vorschrifft und commendation fhür nütz unnd nötigh zu schleuniger befurderung seines rechtens geachtet, wir wollten dieselbige ahn E. L. aus gnaden mithailen. Dieweil wir dan seine biet, so ehr desfalls inn unthertheniglkeit ahn uns gethan, nicht fhür unbillich erkhant, haben wir ime das auch gnedigst nicht abschlahenn wöllen. Ist demnach hiermit ahn E. L. unser freundtlichs bieten, do gemelter Steffan Thanne seiner sachen gelegenhait und zustandt E. L. inn unthertheniglkeit würde fürbringen, dieselbtigen wolten ihme, dartzue er berechtiget, gnedigen willen und verhelffung erzeigen unnd ihnen also E. L. ihn dem unnd anderm unserthalben zum besten lassen entpfolen sein, darmith ehr sich diesser unser gnedigen vorschrifft genossen ent-

pfinden, auch weyter derselbtigen zuberuemen haben möchte. Das seindt wir hinwiderumb umb E. L. im gleichen auch mherem freundtlich zubeschuldigen geneigt. Datum Arbo[ga] den 4 Septembris a:o etc. 54.

Utanskrift: Dem hochgebornen fürsten, unserm geliebten schwagern und nachparn, hern Johan Albrechten, hertzogen tzu Mechlenburgh, fürsten tzu Wenden, graffen tzu Schwerin, Rostogk und Stargart der lande hernn.

Arboga den 5 September.

Till utvald konung Erik angående klädesförrådet i Kalmar.

Riksregistr. 1554, fol. 82.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan altijd tilförende etc. Vij gifve tig tilkenne, käre son, att vår befalningzman opå Calmerne, Germund Svensson, hafver schicket oss en zedel opå thett kläde ther tilstädes ähr, och skicke vij samme zedel tigh innelucht tilhande, opå thett tu må vette, huru' myckitt kläde vij hafve utti förråd i för:ne Calmar til att löne vårtt folk medh utti Calmarne län och flerestedz ther i Småland. Tu viltt för then skuld säije them, som vårt folk utti then landzände löne, hvar the kläde til samme löning annamme skole, ähr och icke behof före samma kläde long vägh, efter thet ähr ther för handen ther nedre. Gudh tig befallendes. Datum Arboga then 5 Septembris åhr etc. 54.

Arboga den 5 September.

Till utvald konung Erik angående hans svar på en skrifvelse från M. Olaus [Magni], om grunderna för knektarnes aflöning, om fullföljandet af en byggnad vid Kopparberget och om ett bref från landtgrefve Filip af Hessen.

Riksregistr. 1554, fol. 86 v.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alz:tt tilförende etc. Käre son, vij hafve bekommit tin schrifvelse och ther medh thett concept och svar, som tu hafver latitt stelle opå then M. Olufz schrifvelse, hafve och samme conceptz mening och innehåld förstått och öfvervägett, och synes oss, at tu för:de M. Oluf opå hans skrifvelse nog fogelig svar hafver stelle latitt, så när som opå then ene artikel, ther hans framlidne broders och hans egett vedernampn förachteligen hafver antastett och tycker oss för synnerlige orsaker skuld lijkast vare, att man intett berörer om theres vedernampn, uttan later then artickel slätt blifve tilbake. Vij hafve och någott latitt amplificere then artickel om tin cröning, opå thett för:ne M. Oluf icke skal tenkie, at tu giller hans mening både om cröningen och elliest om regementtett etc. Och stelle vij utti titt egett skön, om tu efter vårtt betenkiande samme svar til för:de M. Oluf uttgå late vill eller och thet annorlunde förandre.

Vijdere käre son, hvad tin skrifvelse belanger om knechternes löning, synes oss icke ogille, utan kunne lijde, att the, som dugelige ähre och lenge hafve tientt, thesslikest bevist sigh manligen och troligen, ther behof hafver varitt, måge hafve någon fördeel för the andre, och må tu ther om handle och lage med them som löne skole, att the kunne gå skickelige och lijke till utti then motte,

lathendes gifve knechterne både kläde och värier utti theres lön, hvilke the då helst hafve vele.

Ytterligere, som tu later förstå, att Jören Snidkare later sigh förnimme velvillig till at vele företage then bygning ved Kopperbergett, så see vij gerne, att han sigh samme bygning företager och med större flijt och alfvarsamheett then fulfölger, ähn som M. Påvel giordt hafver.

Thett vore och icke onyttigt, at tu kunne komme tijt op till at beese alle lägenheter, och hvad ther utti ene motte och annen bestelt och uttrettett ähr, ther om vij och med tigh vijdere handle vele, när tu till oss kommendes varder. Datum Arboga then 5 Septemb. åhr etc. 54.

Zedel.

Item schicke vij till tigh her medh, käre son, ett bref, som landgrefven hertigh Philip oss hafver tilskrifvit, och förnimme, att thett ähr icke osant, som Christoffer Eckelberg om honom oss tilkenne gifvitt hafver. Datum ut in literis.

Arboga den 5 September.

Till Erik Knutsson i Norrköping angående uppköp af kläde och vin.

Riksregistr. 1554, fol. 82.

Vår gunst tilförende etc. Ähr vår alfvarlige vilie och befalning, Erich Knutsson, at tu skaltt annamme af thesse våre undersåther och borgere utti Vastena, Udd Jönsson och Mårten Ulfsson, thett kläde thee hafve til att lefrere, som ähr fyretie stycker mönsters för sextie och fem mark, om thett elliest ähr så godt som brabanst, och fyretie stycker stendilsk, styckett för tiugu och sex

mark. Sammelunde vele vij och, at tu af them tu faatt af thett bestee vijn the hafve och så annamme skal, schickendes ther till oss medh thett förste, anten til Stocholm eller annorstedz, ther vij vedh siösijden stadde ähre. Vettendes tig här efter rette. Datum Arboga then 5 Sept. 54.

Arboga den 6 September.

Öppet bref för Svante Sture på femtio oxar af den taxa, som för året borde utgå från Läckö län.

Efter orig. i v. Brinkmanska saml. i Trolle-Ljungby arkiv. Förut tryckt af G. Andersson i Handlingar ur v. Brinkman'ska archivet på Trolle-Ljungby, D. 1 (1859): s. 8. Jfr Riksregistr. 1554, fol. 82 v. och en annan afskrift i Säfstaholms arkiv (F. 33).

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligitt, att vij gunsteligen haffve skencht oss elskeligh troo mann och rådh, her Svante Sture, femptije oxer udaff thenn taxe honom borde oss göre aff Leckie länn för thette åår femptije fyre, så att udi thenn stadh honom bör nu geffve oss halfft annedtt hundrett oxer, skall han udi thette åhr icke mere utgeffve änn etthundrede etc.; ther våre camererere vethe sigh effter rätthe etc. Datum Arboga 6 Septembris anno etc. 54.

Under vårtt secrett.

(Sigill.)

Arboga den 6 September.

Till Jöran Arvidsson, fogde på Kungsör, angående Odensvi sockens läggande under Kungsör och Björskogs socken till Arboga.

Riksregistr. 1554, fol. 82 v.

Vår gunst tilförende etc. Effter thett, Jören Arfvedsson, att Odensvij sochn ligger altt förlångt hädan

ifrå Arboga, ähr förthenskuld vår vilie, att för:de Odensvij skal här efter liggie till Konungzör och Biörskog sochn til Arboga, och må tu vederkennes för:ne Odensvij sochn til gården medh thett allerförste. Ther tu vest tig efter rette. Datum Arboga then 6 Sept. åhr etc. 54.

Kungsör den 7 September.

Till Jesper Jönsson, landbofogde i Finland, angående rätt för Henrik von Münster att utan afgäld bebo ett kronans hus i Åbo.

Riksregistr. 1554, fol. 83.

Vår gunst tilförende etc. Schal tu vette, Jesper Jönsson, att vij gunsteligen hafve undt och efterlatit, att thenne vår tienere Henrich v. Mönster må och skal (oss til en behagelig tijd) boo utti en vår och cronones gård utti Åbo, hvilken tillförende hafver legett under S. Johannes prebende, qvitt och frij för the uttskyller och tomptöre ther åhrligen afgå bör, doch undantagandes att han icke skal befatte sig någott medh the godz och hvad thett ähr mehre, åker eller eng, som til för:de gårdh legatt hafver. Ähr för then skuld vår alfvarlige vilie och befalning, at tu skaltt oplate honom samme gård, enär han ther opå fordrandes varder. Tu viltt och med thett förste gifve oss tilkenne, huru godh samme gård är. Ther tu vest tig efter rette. Datum Konungzöör then 7 Septembris åhr etc. 54.

Kungsör den 8 September.

Till fru Brita [Bengtsdotter (Lillie)] till Höfred angående hennes rätt till en äng.

Efter orig. i RA. Jfr Riksregistr. 1554, fol. 83.

Gustaf *etc.* Vår gunst tilförende etc. Vij hafve förnummet, käre fru Berithe, att I hafve vederkendz enn stoor ängh, som haffver lydt till Arboga clöster etc. Så vette vij icke hvad skäll och bevijss I hafve till samme ängh etc. Hvarföre ähr vår alffvarlige villie och befalning, att I medt thet förste the bevijss I förmene eder haffve opå same ängh oss tilskicke skole; hvar I thet icke göre, dhå skole I icke förundre, att I miste förbe:de ängh etc. Eder Gudh befalendes. Datum Kongxör 8 Septembris anno etc. 54.

Utanskrift: Oss elskelig, erlig och välbördig qvinne fru Berithe till Häffrene etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Kungsör den 8 September.

Till Anders Hansson angående det öfverflödigt stora antalet fogdar och arbetare vid Vestra silfberget.

Riksregistr. 1554, fol. 83 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve förnummit, Anders Hansson, at tu håller en stor slöderhoop vedh Vestre sölfbergett, the ther platt intett gagn göre, uttan en onyttig förtäring, som ähr medh the många karler tu hafver, så och the många hytte och grufve fougdter ther ähre. Så skal tu vette, att vij hafve ther platt intett behag till, och hvar tu icke steller sådant uttaf, tå skal thett icke blifve hållett tigh till gode. Vij ähre och icke

tilsinnes att hålle ther synnerligh eller serdeles grufve fougte och särdeles hyttefougte, utan then Erich Tröbo må väl achte både på grufven, söfreboden och hytterne. Ther tu må tigh fulkomligen efterrette. Datum Konungzör den 8 Septembris åhr etc. 54.

Kungsör den 8 September.

Qvitto för Olof Henriksson på saköres- och skattemedel, uppburna af lapparne i Torne och Kemi lappmarker.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vetterligit, ath vij udi egen kong:e persone opå vår gårdh Konungzör then 8 Septembris anno etc. 54 annamet och upburit haffve aff vår tiänere och lappefogte öffver Torne och Kymi lapper, Oluff Henricsson, oförgylt sölff 2 lödige marcher, 6 lodh och 1 qvintin, penninger 201 march ortuger, daler 2 stycker, hvilkit sölff, penninger och daler han upburit haffver i sacköre och andre uthskyller aff för:ne lapper. Hvarföre *etc.*

Gostavus.

Hundängen den 9 September.

Till borgmästare och råd i Stockholm med förständigande att afdöma ett mål mellan tullskrifvaren Simon Andersson och Sven Månsson.

Riksregistr. 1554, fol. 83 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve förnummit, trogne undersåter, att vår tulskrifvere utti Stocholm, Simon Andersson, hafver anklagett then Sven Månsson, som sigh så emott vårtt mandaat och ordinantie om köpzhandelen nu i sommer försedt hafver, och att I hafve

intett velet sagdt ther någott om, anten till eller fråå. Så kunne vij icke nogsampt förundre hvad mening thett skal hafve, att [I] ingen doom ther om seije vele, och tycker oss, att I eder icke såsom ske borde efter vår befalning utti thet stycke rettett hafve. Ähr förthenskuld vår alfvarlige vilie och befalning, att I ähnnu skole om samme hans saak ransake. Och ther I kunne frijen, att honom intett straf bör för sådane stycker han bedrifvitt hafver, då må I thett göre; hvar honom och böör blifve straffett, då måge I och thett gifve tilkenne och icke medh saaken lengre förhale. Vettendes eder här efter rette. Datum Hundengen then 9 Septembris åhr etc. 54.

Vesterås den 10 September.

Öppet bref för Lasse Jönsson på frälsefrihet för en gård.

Riksregistr. 1554, fol. 87.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde, och opå thett thenne brefvijsere vår tienere Lass Jönsson sigh utti alle motte troligen bevijse skall emot oss och våre lijfzerfvinger, thesslikeste sigh velvilligen bruke late uti vår och rijkzens tienst både till land och vatn, eehvar som honom af oss eller för:ne våre lijfzerfherrer tilsagdt blifver, så lenge han lefver, hafve undt och gifvitt och nu med thette vårtt öpne bref unne och gifve honom frijheet och frelsee opå the godz, som hans trolofvede pijge Anders Gregerssons dotter efter hennes [fader]fader Greges Birgesson utti rett arf tilfallett ähr, benembd Degeregården utti Tverydz sochn och by. Ther våre befalningzmän *etc.* Datum Vesterås then 10 Septembris åhr etc. 54.

Vesterås den 13 September.

Öppet bref för Nils Jönsson m. fl. på rätten att fortfarande bruka Pite ärjemark mot årlig afgäld i skinnvaror och fisk.

Riksregistr. 1554, fol. 87 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerligh gunst och nåde hafve unt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlate, at thesse våre undersåter Nils Jönsson, Jöns Nilsson i Erichznäs och Knut Nilsson i Motesund i Kula [ɔ: Lula] sochn, som här till hafver brukett Pijte eriemark, måge och skole ochså här efter utti lijke motte bruke samme eriemark, och skole the vare förplichtige att förskaffe oss åhrligen the meste skinvarur, fisk och annet sådant, som the kunne åstadkomme och oss tienlige ähre. Ther våre befalningzmän *etc.* Datum Vesterås then 13 Sept. åhr etc. 54.

Vesterås den 14 September.

Till Sven Birgersson angående allmogens i Ofvansjö socken dagsverksskyldighet.

Riksregistr. 1554, fol. 84.

Vår gunst tilförende. Skalt tu vette, Sven Bijrgesson, att våre undersåter, menige man utti Odensiö [*sic*] sochn, hafve haft theres budh till oss och besvärett sigh, att the icke förmå göre dagzverker både till bergzbrukningen ther i samma sochn och til Tendes myre, ther om vår käre son Jahan hafver tigh tilskrifve latitt, och för then skuld begäret, [att] Ugleboo och Åhrsunda sochner motte och så göre theres dagzverker till för:te bergverk etc. Så ähre vij tillfridz, att för:de Uglebo sampt medh half-

parten af Odenssiö [!] sochn må göre theres dagzverker till förbe:te bergverk och then andre halfparten under[1]) Åhrsunda sochn till förbe:te Tendis myre. Ther om tu med them opå thet skickeligeste förhandle skaltt, vettendes tig här efter rätte. Datum Vesterårs then 14 Septembris åhr 54.

Vesterås den 14 September.

Öppet bref för Olof Henriksson på besittningsrätten till ön Seittenkaari (Seskarön).

Riksregistr. 1554, fol. 84 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. hist., D. 8 (1856): s. 164—165, samt af A. J. Malmgren i Handl. och förordn. ang. Finlands fiskerier, H. 3 (1869): s. 310—311.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne [bref] unne och efterlate, att thenne brefvijsere, vår undersåte Oluf Henrichsson i Niensel, må och skal (oss til en behagelig tijd) bruke en öö, liggiendes utti Tornö sochn, be:dt Seitzentkeri, och skal han gifve oss två tunnor lax af för:de öö utti thette tilkommande åhr 55 etc. Thessligestt skal han vare förplichtig att gifve oss tilkenne, när han här nest kommer till oss, huru thet aldeles hafver sigh om för:ne öess lägenheet, och hvad råd samme öö på färde ähr att för mehre och för bättre, då skole rättigheterne och alle uttskyllerne ochså af samme öö efter lägligheterne, som skäl kan vara, förökes. Ther våre befalningzmän och alle andre måge vete sigh efter rätte. Datum Vesterås then 14 Septembris åhr etc. 1554.

[1]) I rubriken: . . . halfparten af Odensiö (!) sochn må göre theres dagzverker til bergeverker och then andre halfparten *medh* Åsslunde [!] sochn till Tendijssmyre.

Vesterås den 14 September.

Förläningsbref för Knut Ingesson på Broby gård i [Vestra] Tollstads socken.

Riksregistr. 1554, fol. 87 v. (hvarest i rubr. namnet på förläningstagaren felaktigt skrifves Knut *Jönsson*). Jfr äfven [S. Åkermarks (sedan Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, i KA.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och förläne thenne vår trotienere och fougdte uttöfver Alfvestra och Skäningz closters landboor, Knut Ingesson, (oss til en behagelig tijdh) en vår och cronones gård utti Broby i To[l]fstade sochn utti Östergötland til att niute, bruke och behålle qvit och frij för alle uttskyller ther afgå bör, doch med så skäll, att han ther af sine hester hålle skall och ingen annorstedz borgeläge til them bekomme. Ther våre camererer och alle andre vette sigh efter rette. Datum Vesterås then 14 Septembris åhr etc. 54.

Vesterås den 14 September.

Öppet bref för fru Margareta [Pedersdotter (Bielke)], Axel Nilsson [Banérs] enka, på räntan för år 1555 af Edbohärads och Häfverö socknar.

Enligt afskrift i [S. Åkermarks (Leijonmarks)] kopiebok å donationer, I, i KA.

Vij Gustaff etc. giöre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu med thenne vårt öpne bref unne och förläne oss elskelige, erligh, välbördig qvinne fru Margrethe, framlijdne Axell Nillssons effterlefverska, allenaste udi thette tillstundande femtiefem åhret, thesse två sochner, som är Häfver och Ebbo häredz sochner, medh all kongl. rente och rättigheet och lijke som förbe:te Axell Nilsson samme

sochner af oss i förläning hafft hafver. Ther våre fougter och alle andre vethe sig effterrette. Datum Vesterååås 14 Septemb. anno 1554.

Vesterås den 15 September.

Till Mikael Helsing angående underhåll på Eskilstuna gård för Magdalena Pedersdotter, som skänkt konungen all sin egendom, hvaribland två gårdar.

Riksregistr. 1554, fol. 84 v.

Vår gunst tilförende etc. Schal tu' vette, Michil Helsing, at thenne brefvijserske Madelin Pedersdotter hafver varit här hooss oss och opå thett ödmiukeligaste begärett, att vij henne opå vår gård Eskelstuna frij kost och andre nödtorfter, som hon hafver behof, i hennes lijfztijdh unne vele, och hafver ther emott lofvett oss två gårder nemligen Gertrij och Broby och altt annet hvad hon äger. Så ähre vij tilfredz, att hon må blifve opå Eskelstuna, och vele, at tu skal förskaffett, thet hon fåår både öll och matt, thessligestt stufve och alle andre nödtorfter, som hon hafver behof, och må tu vederkennes opå våre vegne gårderne och hennes ägodeler, lathendes grannerligen upskrifve hvad thett ähr och oss ther opå ett vist register tilskicke. Vettendes tig här efter rätte. Datum Vesterås then 15 Septembris åhr etc. 54.

Vesterås den 15 September.

Till hustru Margareta [Jönsdotter (Spåre)] till Spurila angående hennes broders andel i lösegendom efter deras föräldrar.

Riksregistr. 1554, fol. 85.

Vår gunst tilförende etc. Vij gifve eder tilkenne, hustru Margreta, att thenne brefvijsere, eders broder Peder

Spore, hafver varit här för oss och utti underdånighett tilkenne gifvitt, thet I hafve ifrå honom alle hans lössörer, som honom med rätte tillfallne [äre] efter begges eders fader och moder, och hafver han för then skuld begärett, att vij honom så myckit, som rätt är, theruttinnan nådeligen förhielpe vele, hvilket vij honom för rättvijsones skuld icke hafve kunnet afslå. Ähr för den skuld vår alfvarlige vilie och befalning, att I anten stelle honom tilfredz och förlike eder med honom om för:ne lössörer; men hvar I icke annars kunne förlijkes, då stempne vij eder, att I opå föråhrett och med förste öpett vatnn in för oss eller vårt elskelige råd honom möte och svare skole til för:ne lössörer och alt annat, som han hafver eder til att tala, ved eders fyretije mark tilgörendes. Ther I eder efter rette vete. Datum Vesteråhs then 15 Septemb. åhr etc. 54.

Vesterås den 15 September.

Till Gabriel [Kristersson (Oxenstjerna)], Erik Håkansson och Lars Fleming angående en svarsskrifvelse till Otte Rud.

Riksregistr. 1554, fol. 85 v.

Gustaff etc. Vår synnerlige gunst tilförende etc. Vij gifve eder tilkenne, käre Gabriel, Erich Håkensson och Lars Flemming, att Otte Rut hafver oss tilskrifvit om ett skip och annat mehre, som rusteret ähr i Stocholm, effter som I hafve af thenne inneluchte copie till att förnimme. Så hafver oss icke syntz vara behof, att vij honom opå hans schrifvelse svare skole, utten hafve latit stelle honom svar utti alles eders nampn, thet vij eder och här med tilskicke, velendes och begärendes att I eders nampn i samme bref underskrifve och thett sedan alle försegle, lathendes för:te Otte Rutz tienere

ther med hugge sin kooss med thett förste. Gudh eder befallendes. Datum Vesterås then 15 Septembris anno etc. 1554.

Vesterås den 15 September.

Till Nils Spetz angående en gåfva i järn till M. Mårten Helsing.

Riksregistr. 1554, fol. 85 v.

Vår gunst tilförende etc. Schal tu vette, Nelss Spetz, att vij gunsteligen hafve efterlatitt och schencht thenne brefvijsere, vår troo tienere M. Mårthen Helsing, två lester jern til att betale sin geld med utti Tyssland. Må tu för then skuld late honom samme jern bekomme, enär han thet af tig fordrer, vetendes tig her efter rätte. Datum Vesteråhs then 15 Septembris åhr etc. 54.

Vesterås den 15 September.

Till Olof Mikaelsson med förständigande att rörande ärenden i hans befallning direkt inhämta K. M:ts vilja och att med det snaraste framlägga sin räkenskap.

Riksregistr. 1554, fol. 85 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve förstått, Oluf Michelsson, at tu hafver skrifvitt vår käre son Erich till om then spannemåll tu hafver liggiendes, thesslikest om några andre ärender. Så kunne vij icke nogsampt förundre, hvij tu skrifver honom till och vill icke bespörie tig med oss, hvad tu skalt hafve förhänder. Och vet tu väl sielf, att han ähr ähnnu ung och vett (til äfventyrs) icke så väll alle lägenheter som vij. Tu må för then skuld hafva sådant fördrag opå en annan tijdh, så frampt tu viltt någon tack förtiene. Och efter thett nu flux

lijder til Michelssmesse, ähr för then skuld vår alfvarlige vilie och befalning, at tu medh thett förste skalt göre tin rekenskap färdig, så at tu ähr hooss oss medh samme tin rekenskap om Michelssmesse nestkommendes, så frampt tu vilt göre thett oss behageligit ähr. Hvar tu och tager någon försummelse före, så at tu icke kommer sielf till oss, då skal tu vette, att vij vele late hempte tigh till oss. Ther tu må fulkommeligen rette dig efter. Datum Vesterås then 15 Septembris åhr etc. 54.

Vesterås den 20 September.

Till Erik Håkansson angående ett parti skinnvaror, som af en köpman från Danzig inköpts i Stockholm, men beslagtagits, samt om en krutkammare på Stockholms slott.

Riksregistr. 1554, fol. 88.

Vår gunst och nåde tilförende etc. Vij gifve tigh tilkenne, Erich Håkensson, att borgmestere och rådh utti Danske hafve skrifvett oss till och begäret, att then kompan, som i sommers handlede medh Sven Månsson i Stocholm om the skinvarer brokijkerne togo igen uti skären, motte bekomme sin betalning af för:de Sven Månsson. Så hafve vij icke fulleligen förstått, hvilken af them skal hafve störste brotten, anten then ifrå Danske eller Sven Månsson, och hvar så fintz, att then ifrå Danske hafver samme skinvarur tulskrifveren ovitterligit uttfördt, då ähre the förbrottne. Hvar och Sven hafver allenest doltt them, då må han tenkie till att förlijke sigh medh samme sin köpman. Ther om tu oss med thett förste förstendige skaltt, vettendes tig her effter rätta. Datum Vesteråhrs then 20 Septembris åhr etc. 54.

Zedel.

Vij hafve och förstått af tin vidlöftige schrifvelse, Erich, att then andre krutcamaren nedre vid borgerestufven ähr nu rede; såge för then skuld gärne, ähr och vår alfvarlige vilie och befalning, att krutett tijt medh thett allerförste motte flyttiet blifve. Men att vij skulle förskaffe tigh the[m], som samme krut inventere skole, thet göre vij icke, utan thu må väl sielf nämpne och förskaffe them tu kant tenkie ther till vare tienlige. Der rätte dig efter. Datum ut in literis.

Vesterås den 24 September.

Till utvald konung Erik och hertig Johan angående Lukas Stenhuggare och de danskes skalkhet samt om nyheter från Sala.

Riksregistr. 1554, fol. 88 v. Förut tryckt af N. Bielke i Tal vid præsidii nedläggande i K. vet.-akad. 1776, s. 113—114.

Vår faderlige gunst och nåde tilförende etc. Vij gifve eder tilkenne, käre söner, att then lille Lucas Stenhuggere är igen kommen och hafver icke mehre ähn två stenhuggere medh sigh, ty när han kom til Köpenhampn, då togo the danske ther ifrå honom thvå the kosteligeste stenhuggere han här in i rijkett bestelt hade; ther uttaf vij nog hafve til att förnimme hvad troo och lofve vij hafve att sättie til theres ord och lyfter, effter vij nu altijdh förnimme skalkheet utaf them, såsom och then Otte Rut giordt hafver medh then snidkare han oss opå Gottland förhållet hafver. Vij kunne och intett annat merkie, ähn att the ju söke orsaker och tilfelle til tvedrecht.

Vijdere förundrar oss icke lijtett, käre söner, att I intett gifve oss tilkenne hvad I förnimme ther opå Sala eller hvad I hafve ther nu til att utträtte, efter här ju

altijd gå budh emillan. Ähr för then skuld vår vilie, att I oss ther om medh thett förste förstendige vele. Vij såge och gärne, att I vele late drifve både ther ved Sala, så och ved Gambla sölfbergett til trij eller fyre skeppund sölfbly och försökie, huru myckitt sölf thett vil gifve efter pundet, och huru må[n]ge halftunnor ther hafver varit till. Datum Vesterås then 24 Septemb. 54.

Vesterås den 24 September.

Till Germund Svensson [Somme] angående flottans utrustning med anledning af det alltjämt spända förhållandet till Danmark, hvilket ånyo kommit till synes genom två nyligen inträffade händelser, som omtalas.

Riksregistr. 1554, fol. 89.

Vår gunst tilförende etc. Effter thett, Germund Svensson, at the danske ähre itt selsindt selskap och altijd handle sigh fast underligen emott oss och the ståtlige lyfter, förbund och confederatationer (!) begge rijkerne emillan giorde ähre, ther uttaf vij nogsampt förmerke kunne hvad troo och lofve vij hafve at sättie till theres ordh, såsom then Otte Rut nu nyligen giordt hafver, ty saken hafver sigh så tildragitt, att vij hafve opå någon tijdh tilgörendes haft här en dreng, then opå Gottland föd ähr, hvilken vij hafve latitt läre snidkare embetett; så begärede för:de dreng för någon tijdh sedan förlof af oss at drage heem och besökie sine föräldrär, uttlofvendes att han strax vele komme till oss igen, ther han och stelte oss en fast borgen opå, effter vij väl tenkie kunne, att then Otte Rutt skulle ju göre oss skalkheet, såsom han och giorde, ty så snartt samme dreng hade bestyrt sine föräldrar ther opå landett och ville gifve sigh hijt igen utti vår tienste til sine hustru och barn, togh han honom faat och behåller honom thär

ähnnu, gifvendes lösse skottzmål före; hvarföre vij förorsakede blefve att late arristere ett skep utti Stocholm i sommers för honom igen. Sammelunde hafve thee och giordt oss i Köpenhampn, ty vij hade uttskicket en vår tienere til Holland, att han skulle bestelle oss här in i rijket några gode stenhuggere; så hade han ther bekommit sådane fyre handverkere, och när han kom medh them till för:de Köpenhampn, togh då then Peer Oxe ther ifrå honom två the beste stenhuggere han oss bestyrtt hade, hvilkett stycke och icke myckit kommer öfver ens medh förbundett, ther uttaf vij nogh merkie kunne, att the danske ju altijdh sökie orsaker til tvedrecht. Vij såge för then skuld gärne, ähr och vår alfvarlige vilie och befalning, at tu ville betenkie till opå föråhrett medh förste öpett vattn göre våre skep rede, som liggie ther utti Calmarne, medh tackel, togh, skytt och annet tilbehöring och icke dröije ther medh så långdt fram på sommaren, så som thett skedde utti thette åhr. Ty vij fruchte nogh för, att the danske göre oss så lenge thett ene skalkastycket effter thett andra, att thett ju vill smelle en gång, eehuru lenge thet dröijes ther medh. Ligger för then skuld ingen ringe macht opå, att man försterker sigh både till land och vatn, opå thett man kunne vara vederrede, hvar the någott vele hafve förhänder. Vettendes tigh här effter rätte. Datum Vesterås then 24 Septembris åhr 1554.

Vesterås den 24 September.

Kreditiv för Joachim Burwitz till ordensmästaren i Livland.

Efter det egenhändigt undertecknade originalet i RA.

Wir Gustaff *etc.* entbieten dem hochwirdigen fursten, unserm freundtlichen lieben nachparn, hernn Heinrichen

vonn Galen, meister teutschs ordens zu Liflanndt, unnser freundschaft mit mehr liebs unnd guts bevohrn unnd fuegen E. L. hiemit freundtlich zu wissende, dass wir denn erntvhesten unsern secretarien unnd lieben getreuen Joachim Burwitz inn etlichen unsern gewerben ahnn E. L. abgefertigt, demnach ahnn E. L. unnser freundtlich bitten sie woltenn obgemelten unsern secretarien dismal gleich unser aignen kon:n personen volkomenen glauben stellen, inen auch mit zuverläsiger antwurt ahnn unss widerumb gelangen und sonst zum besten entpholhen sein lassen. Dass seindt wir umb E. L. freundtlich zubeschulden und zuvergleichende geneigt. Datum uf unserm schloss Vesterarss ahm xxiiij Septemb. anno etc. liiij:ten.

Gostavus.

Utanskrift: Dem hochwirdigen fursten, unserm freundlichenn geliebten nachbarn, herr Heinrich von Galen, des ritterlichen deutzschen ordens meister zu Liefland.

(Sigill.)

Vesterås den 25 September.

Till Erik Håkansson angående uppsikten öfver slottet i Stockholm samt om utgörandet därstädes af stadens tunga äfven af fastighetsegare, som icke voro borgare, och om borgerskapets skeppsbyggeri.

Riksregistr. 1554, fol. 89. Förut tryckt af N. Bielke i Tal vid præsidii nedläggande i K. vet.-akad. 1776, s. 116.

Vår gunst tilförende etc. Oss förundrer storligen, Erich Håkensson, att tu så förskicker ifrå Stocholm alle the karler, som dugeligest ähre, som ähr Sven v. Schara, Longe Bencht och Långe Karl, och tager då inge i staden igen, som kunne achte opå vårtt gagn och beste både på slottett, i staden och annorstädz etc. Vij vete

icke heller hvad mening tu hafver ther med, hvarföre skicke vij nu för:ne Longe Bencht och Långe Karl till Stocholm igen, att the med tigh skole ther achte både opå slottett och staden.

Vijdere förnimme vij ett stor feel och brek med then gestning och hvad elliest för tunge åhrligen böör hålles ther i staden, så att ther vill alle man stinge sigh undan stadzens tunge, som ähr medh gestning, schat, vaken, dagzverker och annat sådant mere, hvilkett oss ingelunde står till att lijde, efter staden ther igenom blifver fast förderfvet och borgerne thess mehre betungede och besvärede. Ähr för then skuld vår alfvarlige vilie och befalning, at tu icke skal tilstäde någon ther i Stocholm, som huss och grund hålle, anten sielfägande eller leijde, att här efter niute sådane frijheeter, thett vare sigh mehre ehn eller annen [*sic*], hvarken Jacob Bagge, Oluf Larsson, Clemet Hansson, Rassmus Schrifvere eller andre våre tienere, som huss vele hålle, uttan att the och skole drage samme tunge så väl som andre borgere i staden. Thett tu them alfvarligen förehålle skalt.

Sammelunde ähre vij icke heller tilsinnes att efterlåte några af frelsett, som huss hafve i Stocholm, att niute sådane frijheter efter thenne dagh. Ändoch vij hafve undt och gifvitt them frelse opå theres jordegodz, skole the för then skuld icke hafve huss och grund i städerne under frelse. Ty ingen herre eller konung, som för oss varitt hafve, hafver någon tijdh gifvit frelse opå the huss eller gårder utti köpstäderne liggiendes ähre, icke fins thett heller i lagen, att the skulle vara under frelse. Therföre kunne vij icke heller efterlatett, ty elliest blifve städerne platt om intett, och besynnerligen efter Stocholm ähr en gamul hufvudstadh i Sverige, skal han för then skul blifve hållen vid macht och icke med sådant löst selskap, som gemeent utti the frelses mändz huss pläge hafve theres våninger. Therföre hafve vij

latitt uttgå vårt öpne bref ther om, att the gode män, som huss och grund hafve ther i Stocholm, skole tenkie till att flöttie utt thet lösse selskap af theres huss och sättie ther godt och ährligt folk in igen, som förmå göre staden then rättigheet ther uttaf, såsom thett hafver skedt af ålder.

Thesslikestt går thett och ganske oskickeligen til medh gestningen ther i staden, så att tu legger all gestningen på the fattige, och the rijke blifve skonede, ther til vij platt intett behag hafve, effter the rijke ähre altijdh the förste medh uttförningen och hafve then, när the vele, ehuru thet går um the fattige. Vij vele för then skuld hafve tig alfvarligen förmanedt, thet tu skalt hafve sådantt fördrag, lagendes thett så, att med samme gestning motte gå lijke till, och att hon motte blifve lagdt, efter som hvar hafver förmögenheet till.

Tu må och borgerne ther i Stocholm alfvarligen förehålle, att the skole här efter vara förtenchte att late byggie gode ekeskep, them man kunne bruke så väl i ofredelige som fredelige tijder, och afleggie the furuskuter, som the här till myckitt bruke pläge, så frampt vij icke blifve förorsakede att göre ther någott annat till. Thette ingelunde försummendes, så frampt tu viltt göre thet oss behageligit ähr. Datum Vesterås then 25 Septembris åhr 54.

Vesterås den 26 September.

Öppet bref angående skatt till staden af frälse- och tjänstemäns fastigheter i Stockholm.

Efter afskrift bl. 'Kon. Gustafs bref' i RA.

Vij Gustaff *etc.* tilbiude eder, oss elskelige trogne undersåter, alle fribärne frelsismen, vår egne tienere och alle andre, såm haffve hus och grund i vår kong:e stad

Stochollm, vår gunsth och nåde tilförenne och giffve eder tilkenne, att effter vij udi sanningh förnummedh haffve nogre brister, hvilcke sich altiide da[g]ligs dags begiffve oc tildrage udi för:ne Stochollm, att I haffve besittiendes udi eder hus een hoop lööst och oactsampt sälskap, såm sittie plat frii och holle ingen stadzens tunge, hvarcken gestning, skåt, våll eller daxvercke, ther egenom stadenn bliffver försvaget oc borgerne thess mere betungede och besvärede, hvilckit oss ingelunde ståår till at liide, effter tet att Stochollm är en gammell och Svergis huffvud stadh och bör förtenschuld icke aldelis bliffve så uttarmedh aff et sådent lösth sälschap etc.; derföre vij med tetta vårt öpne mandatt biude och befale, at alle I, såm sådenne hus haffve, skåle här effter ther insättie gåt folch, såm råd oc machtt haffve at hålle stadzens tunge, såm förberört är, så frampt vij schole icke bliffve förorsakede att kennes vedh samme hus etc.

Vele vij och här med haffve budit och befaledh, att alle vore egne tienere, såm besittiendes äre udi för:te Stocholm, eller och ther hus och grund hålle, skole här effter hålle all stadzens tunge, både skått, daxvercke, gestning och våll etc. Ther I alle sammens vethe eder äffter rätte etc. Datum opå vårt slåt Vesterårs 26 Septembris anno etc. liiii.

Under vårt secrett.

Vesterås den 28 September.

Öppet bref på ett jordbyte mellan K. Maj:t och kronan å ena och Olof Andersson i Örby å andra sidan.

Efter originalkonceptet i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve giordt, som vij och nu her med göre ett lageligit och upliust jordeschiffte med thenne

vår tro undersåte Oloff Andersson i Öreby, udi så motte att vij upå cronones vegne haffve undt och uplatid honum och hans effterkommende erffvinger til everdelige äge et kyrckiegodz, som är siu öresland jord udi för:ne Öreby i Vassunde sockn i Håbo heredt. Ther emot haffver för:ne Oloff Andersson vederlagt oss och cronone igen et skattehemen, som är 9 öresland jord udi Telieby i Tibbile sockn udi för:ne Håbo häredt til everdelige äge, effter som hans breff ther upå utgiffvit thet vijdere förmälder etc. Hvarföre affhende vij oss och cronone för:ne siu öresland jord udi Öreby och tilegne same gård förbe:te Oloff Andersson och hans effterkommende erffvinger til everdelige äge med hus, jord, åker, äng, skog, fiskievatn och all annen legenheet i våte och torre, intet undentagendes, som för:ne Öreby gård nu tilligger och aff ålder tilleget haffver etc. Biudendes förthenskuld *etc.* Datum på vårt slot Vesterårs 28 Septembris anno etc. 1554.

Under vårt secret.

Vesterås den 30 September.

Till Nils Birgersson [Rosenqvist] angående klagomålen mot danskarne och däraf föranledda rustningar m. m.

Riksregistr. 1554, fol. 90 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij gifve tigh tilkenne, Nilss Birgesson, at ändoch the danske hafve nogh uttlofvet afskafning opå the brister och besväringer vij hade emott them utti thet mötte senest med them beramat var utti Elfzborg, förnimme vij doch ingen bättring ther opå, utan hvartt skalkastycke efter thett andra, såsom then Otte Rut nu på nyt giordt hafver. Ty saken hafver sig så tildragitt, — — —[1]). Sammelunde hafver

[1]) Härpå följer berättelsen om snickardrängen från Gottland och Otte Rud, i likhet med brefvet till Germund Svensson af 24 Sept. Se ofvan s. 414.

och then Peer Oxe opå Köpenhampn tagitt oss två smucke stenhuggere ifrå, them vij här in i rijket genom vår egen tienere bestyre latitt. Så tycker oss, att sådant och annat mehre icke mycket väl kommer öfverens medh the ståttlige lyfter, förbund och confoederationer begge rijkerne emillan giorde ähro, utan hafver ther uttaf nogsampt til att merkie, att the danske ju altijdh sökie orsaker til tvist och tvedrecht. Vij såge för then skuld gärne, at tu ville antage och försterke tigh medh thett meste och dugeligeste folk tu kant bekomme utti then landzände Småland, thesslikest at tu ville tenkie till att befeste slottett medh thet aller förste tigh mögeligit vare kan. Ty vij fruchte nogh för ett, thet the danske göre oss så lenge thet ena skalkestycke öfver thet andra, att vij blifve förorsakede att göre ther någott annat till, så att thet vill smelle en gång, eehuru lenge thet dröijes ther medh.

Vij hafve och förnummit, at fru Marina hafver myckitt hvisp ther in i Danmark, såge för then skuld gärne, at tu altijd vele hafve thine visse budh och kunskaper ther in att late höre och förfare hvad ther för lägenheter opå färde ähre.

Oss ähr och tilkenne gifvitt, att her Ture Trolle hafver en hoop juter uti sin tienst, the ther myckitt perlemente bringe tilväge, både medh bönder och knechter nedre i then landzände, til hvilket vij platt intett behag hafve. Tu må förthenskuld skrifve honom til, att han steller sådant uttaf medh sine juter, så frampt vij skole hållet honom til gode. Datum Vesterås then 31[!] Septembris åhr etc. 54.

Utan ort i September.

Till hertig Johan angående hans fullbordade resa genom Uppland och Gestrikland, om afkortning i skatterna för gjorda dagsverken samt om Gefle borgares och Sven Birgerssons förhållande.

Riksregistr. 1554, fol. 86, där skrifvelsen är införd mellan två bref, daterade den 15 och 5 September.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan tilförende etc. Vij hafve bekommit tin skrifvelse, käre sonn, och ther uttaf förstått hvad lägenheter hafver varit opå färde utti then reese tu til Örby, Elfkarleby och Gefle haft hafver.

Vijdere hvad belangar the timbermen och dagzverker til Tendiss myre äre förskrefne, ähr oss icke obehageligitt att ther om så besteltt ähr. Doch såge vij gärne, at tu ville säije fougdterne till, thett the skole qvitte uttaf med bönderne, som sådane dagzverker uttgöre skole, nogott af theres uttskyller, anthen fordring eller annat, så och att the hade något när skäll för theres arbete, elliest vill thett falle them altt för svårtt.

Ytterligere, som tu later förstå, att Gefle borgere hafver något otilbörligen handlett emott oss, sammelunde och Sven Bijrgesson icke hafve[r] altt troligen handlett utti sin befalning, så kunne [vij] ther om intett annatt svare, uttan thett må så blifve ståndendes, till thess vij oss vijdere kunne betenkie, huru vij ther medh vele handle late. Och vette vij tigh intett annet late tilskrifve opå thenne tijdh, uttan se gärne, at tu altijd ville late oss förstå hvad tu förnimmendes varder, ther tu drager fram, thett oss och rijkett kan liggie någon macht opå. Gudh tigh befalendes. Datum ut supra [*sic*].

Vesterås den 2 Oktober.

Öppet bref för Simon Persson på klockarebefattningen i Storkyro socken i Österbotten.

Riksregistr. 1554, fol. 92. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 165.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij gunsteligen hafve efterlatitt thenne brefvijsere Simon Pedersson clockeredömet uti Körbominne sochn i Östrebottnen; doch skal för:de Simon Persson gifve oss åhrligen utti taxe ett onn[!] tråån af för:de clockeredöme. Biudendes för then skuld *etc.* Datum Vesterås then 2 Octobris åhr etc. 54.

Vesterås den 3 Oktober.

Öppet bref för Jost Berg på ett kyrkohemman i Torpa socken.

Efter originalet i RA.

Vij Gustaff *etc.* göre vetterligit, att vij aff synnerlig gunst och nåde haffve undt och effterlatijdt, som vij och nu medt thette vårt öpne breff unne och effterlate, att thenne vår tro tienere Jost Berg må och skall (oss til en behagelig tijd) niute, bruke och beholle ett vårt och cronones kyrckie hemen, benembd Melbergh, liggiendes udi Torppa sockn på vestre[1]) Rekerne, qvitt och frij för thet affrad och alle andre utskylder, som ther affgå böör etc. Ther våre fougter *etc.* Datum på vårt slott Vesterårs 3 Octobris anno etc. 1554.

Under vårt secret.

(Spår af sigill.)

[1]) Urspr. har stått *östre*, som rättats till *vestre*.

Vesterås den 3 Oktober.

Qvitto för Jöns Håkansson på inlevererade penningmedel.

Efter afskrift i Norrlands handl. 1554: N:r 12 i KA.

Vij Gustaff *etc.* göre vettherligitt, ath vij udi egen konglige persone opå vårtth slott Vestrårs then 3 Octobris anno etc. 54 anametth och upburitth haffve aff vår fogte udi Vesterbotnenn Jöns Håkonsonn ungerske gyldenne femptije stycker och två guldringer, som voge tije ungerske gyllene, suma ungerske gyllene femptije stycker [*sic*], hvilkitt guldh han upbar opå våre vegne utaff en vår undersåtte, benempdh Hindrich Larsonn i Voijchala, hvilkin vij aff synerlig gunsth och nåde efftherlated haffve ath bliffve udi Norrebotnn boendes, ändoch han till Stocholm förordnet var etc. Hvarföre giffve vij för:ne Jöns Håkonsson her medt qvitt och frij för alt yttermere tilltall um för:ne guld, och täss till yttermere visse lathe vij trycke vårtt secret her neden före och medt egen handh underscriffvitt. Datum loco et tempore ut supra.

Vesterås den 3 Oktober.

Till Nils Ingesson angående menige mans från Öfre Satakunda framställda klagomål.

Efter afskrift i Finlands statsarkiv (N. 1998).

Gustaff *etc.* Vår gunsth tilförende etc. Schall thu vethe, Nils Ingisson, att menige man udi öffre Sategund haffve hafft theris budh her hooss oss och clageligt giffvet tilkenne um nogre fåreboger, som the 4 gånger um åhret till Tingzgård utgöre skole, thet dogh aldrig hadhe varith sedvane tilförende, för än Monss Nilsson ladet opå, så och um många andre besväringer emott tigh, som udi

thenne innelucte zedell antechnede äre. Så kunne vij icke vethe, huru thet haffver sig med ärande, doch hvar thet så är, ath thet icke haffver varith sedvane aff ålder medh same fåreboger, dhå ähr vår alvarlige vilie och befalningh, att thu skalt legget udaff. Thu må och varre förtencht att stelle thenn handell utaff, som thu medh them bruke pläger, ther um the sig högeligen beclaget, så frampt vij skole hollet tig till godhe. Ther rette tig effther. Datum Vesterårs 3 Octobris anno etc. 54.

Vesterås den 4 Oktober.

Till Gustaf Olsson [Stenbock] angående de olika slags besman, som användes i orterna af fogdar och bönder, samt om Måns Skrifvare och hans räkenskap.

Riksregistr. 1554, fol. 92.

Vår synnerlige gunst och nåde tilförende etc. Vij hafve förstått, käre her Göstaf, att våre fougdter utti Vestergöttland hafve stoor fördeel uttaf thett bessmar the bruke pläge till att upbäre uttaf bönderne uti för:ne landzende både smör och annat, som the åhrligen uttgöre pläge, effter the hafve 24 mark opå ett [L]ŧ och elliest större bessmar än thet som bönderne hafve. Ähr för then skuld vår gunstige vilie och begären, att I vele late ransake, huru myckett thet bessmar fougdterne pläge upbäre medh i Elfzborg ähr större ähn thett bönderne hafve, och huru när 16 [L]ŧ efter thett bessmar fougdterne bruke kommer öfver ens med punderen, anthen thet är meer eller mindre efter bissmarett, och när I thet ransaket hafve, att I då med thet allerförste vele förskicke hijt up till oss ett eller tu af the visseste bissmar ther kunne finnes, både af böndernes bissmar, så och af them, som fougdterne bruke til att bäre up medh, opå thett vij motte få vette, hvilke bissmar större ähre,

anthe the fougdterne bruke eller the bönderne hafve, och elliest hvad åttskilnat emillen samma ähr. I vele och gifve oss tilkenne, huru många markpund samme våre fougdter rechne then barken löper före, som ähr om kring smöret, när thet opbärs.

Vijdere käre her Göstaf, effter thet vij ingen rekenskap bekomme i fiord uttaf then Måns Schrifvere, som hafver våre varer i befalning i Elfzborg, opå thett han hafver hande emillan, och nu ähr Michaelis framfaren, doch ähr han icke än framkommen medh sin rekenskap för thette åhret, så kunne vij icke vette hvad mening han hafver ther medh, att han icke vill fram i tijdh så väl som andre. Ähr för then skul vår vilie, att I och nu medh thet förste vele förskicke till oss sin rekenskap, opå thet vij motte få vette hvad vij uttaf then landzände Vestergöttland hafve til opbörd om åhret. Datum Vesterås then 4 Oct. 54.

Vesterås den 5 Oktober.

Till utvald konung Erik angående det olycksfall, för hvilket hertig Magnus råkat ut, och med uppmaning till försiktighet.

Riksregistr. 1554, fol. 92 v. Förut tryckt af C. C. Gjörwell i K. bibliotekets tidn. om lärda saker 1767, D. 2: s. 263.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alz:t tilförende. Vij kunne icke sanningen fördölie för tigh, käre son, att tin käre broder Magnus var utte i skogen til att jäge, och mädan the, som skulle achte på honom, voro icke tilstädes, togh han en yxe och hugh på ett trää; när han nu så hug och intett achtade sigh, slant yxen uttaf trädh och honom uti foottleden, så att bardskäraren motte taga ther utt ett stortt been, ther af han en stoor verk och vedermöde hafver. Hvad Gudh

alz:t täckes här uttinnan göre, står utti hans helige hender; hvarföre råde vij tig, att tu grann acht hafve skalt utti alle hande motte för alle fahrligheter och theres tilfälle, både til land och vatn. Gudh alz:t tigh befallendes. Datum Vesterås then 5 Octob. åhr etc. 54.

Vesterås den 11 Oktober.

Till Gustaf Fincke angående Ule ärjemark.

Efter afskrift i Gustaf Finckes kopiebok i den i RA. deponerade Skoklostersaml., fol. 84 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 3 (1849): s. 215—216.

Gustaff *etc.* Vår gunsth tillförenne etc. Vij haffve aff tin scriffvelse förstott, Göstaff Fincke, huru tu haffver latidt handle och skattleggie the[m] ther nu äre kompne till Ulo eriemarcker etc. Så äre vij till fridz, att thet må bliffve ther vedh, som tu bestelt haffver, och soge vij gerne, att vij en förtrogen karl hade, then ther kunne regere och föresto them etc. Och vele vij en sodane med thet alder förste förskicke till tigh, som med samme bönder handle kunne etc.

Vij soge och gärne, att tu ville latha upbyggie en konungx gordh ther uti samme äriemarck, ther som legligeste och beste platzen till sodane gordh våre etc. Och om ther nogon belegenhett på färdä är upå then platz, som thu scriffver om, äre vij till frijdz, att thu samma bygningh upå thet rum företage skall, upå thet att the rydzer, som ther vancke, motte nogon försyn haffve etc. Ther tu vesth tigh effter rette. Datum Vesterors 11 Octobris anno etc. 54.

Vesterås den 15 Oktober.

Till Simon Tomasson [Tavast] angående Erik Olsson och om möjligheten att återfå de af honom stulna penningar.

Riksregistr. 1554, fol. 94. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 165—166.

Vår gunst tilförende etc. Schal tu vette, Simon Thomesson, att vij hafve förnummit, thett Erich Olufsson skal hafve the penninger, som han oss förrädeligen ifrå stulitt och fördoltt hafver, utti sitt huss utti Åbo inmurett, och thenne ähr hussens lägligheet, ther samme penninger ähn ähre inmurede, nämligen när man vil gå in utti samme stufvu han pläger utti vare och kommer [i] farstugett, så ähr en liten döör rätt baak för förestugudören, hvilken man kan icke see, medh mindre man later farstugudören igen. Innen för samme lille dör är ett lijtett huss, hvilkett ähr lössligen opmurett, så att man lätteligen medh een foott kan spierne samme mur nedh, utti samme mur hafver han the penninger inmurett. Thenne ähr hussens lägenheet, som för:tt står. Ähr för then skul vår vilie, at tu sampt medh thenne brefvijsere vår tienere N. ransake skal, och hvad tu ther förnimmer late upskrifve och välförseglett thett förskicke til oss medh thenne vår tienere och några andre förtrogne karler. Sammelunde må tu inlate tigh medh för:ne Erich Olufssonz partij, at tu medh lempe kunne them affråge, hvarest han sitt gull och sölf understungett hafver.

Vijdere ähr vår vilie, at tu skalt arristere hvad Erich Olufsson hafver opå thet torp Kaxenkerta och tage ther lååss och nyckler ått til tigh, så väl som altt thet han hafver utti Åbo stadh, icke latendes hans hustru någott ther om råde eller under händer hafve. Ytterligere skal tu förskicke en Erich Olufssons tienere hijt välförvaret, be:d Simon Kock. Datum Vesterås then 15 Octobris åhr etc. 1554.

Vesterås den 18 Oktober.

Till Anders Håkansson angående lagligheten af ett jordbyte mellan Uppsala domkyrka och Mats Pederssons i Skällsta fader.

Riksregistr. 1554, fol. 94 v.

Vår gunst tilförende etc. Veet Anderss Håkensson, at thenne vår undersåte Matz Pedersson i Schellesta hafver utti underdånigheet latitt oss see ett skeftes bref, lydendes opå någon prebende jord, som hans framlidne fader hade bytt med Upsala domkyrkie och gifvitt henne schatte jord til vederlagh igen, och efter för:ne prebende jord drager högre ähn schatte jorden, hafver han latitt förstå, at tu samme jordebyte ryggie vilt. Så efter för:ne Matz Pedersson här för oss berättatt hafver, thet för:ne Upsala domkyrkie i så motte intett ähr skedt förkort, utan att hon satt[!] fulle vederlagh utti samme byte bekommit hafver, ähr vår vilie och befalning, at tu här om grannerligen ransake och förhöre villt och gifve oss sedan härom tilkenne, när tu til oss kommendes varder. Datum Vesterås then 18 Octobris åhr 1554.

Vesterås den 24 Oktober.

Till Lasse Pedersson, fogde i Sköllersta härad, angående skattläggningen i Askers och Lännäs' socknar.

Riksregistr. 1554, fol. 94 v.

Vår gunst tilförende etc. Veet Lasse Pedersson, at våre undersåther, menige man utti Asker och Lenne sochner, hafve haft theres budh här hoss oss och utti underdånigheett klageligen latitt gifve tilkenne, att then stadge skatt, som the ähre vahne uttgöre, ähr them olijkligen

opå lagd, i thet att then, som lijten och ringe jord hafver, gör så myckit i skatt, som then ther mehre och större jord hafver, hvilket oss icke synes vare skäll äller rätt. Hvarföre biude vij tigh, at tu sampt några förståndige och ovilde män skole ransake ther om och leggie samme stadge skatt, efter som hvar hafver jorden till och som lijkest vare kan. Der rätte dig efter. Datum Vesterås then 24 Octob. 54.

Vesterås den 24 Oktober.

Öppet bref för Berndt Hofvedstad på en hammarsmedja i Malma socken.

Riksregistr. 1554, fol. 95.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlate, att thenne vår troo undersåte och borgere utti Stocholm Bernt Hofvestad må och skall (oss til en behagelig tijdh) bruke och behålle en hammersmidie, liggiendes utti Åkerbohäret i Malma sochn, som framlidne Henrich Snafvel tilförende haft hafver, doch med sådane förordh, att han skal uttgöre oss uttaf för:ne hammersmidie åhrligen otte ungerske gyllenne, begynnendes opå åhrssräkningen nu näst förledne Michaelis anno etc. 54. Thesslikest hafve vij gunsteligen efterlatitt honom, thet han obehindret må köpe uttaf bergzmännerne, som boo kring om för:ne hammer, så myckit osmundzjern, som han åhrligen smide kan utti stånge jern. Ther våre fougdter och alle andre vete sigh efter rätte. Datum Vesterås then 24 Oct. 54.

Qvittens för för:ne Bernt Hofvedstad opå otte ungerske gyllen, hvilke han K. M:tt öfverantvardet hafver. [1])

[1]) Endast rubr. finnes i registr.

Vesterås den 25 Oktober.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående ett befaradt infall af ryssarne i Finland och om däraf föranledda åtgärder.

Riksregistr. 1554, fol. 97 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. upplysn. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 167—168.

Vår gunst tilförende etc. Oss är tilkenna gifvit, Månss Nilsson, att rysserne hafve förstercht sigh till 30,000 man och sigh ähnnu dagligen mehre försterke, hafvendes utti sinnet att vele göre ett anfall in opå Finland och vedergelle then skade the finge af vår fougdte opå Kijfvenäbben, Anders Nilsson, och the[m] som med honom uti Ryssland varitt hafve. Så förundrar oss, at tu oss om sådane lägenhett intett hafver tilskrifvit. Vij befruchte och, att tu och flere, som ähre vidh grentzen, försumme att hafve edre kunskaper utthe til att förfahra hvad opå färde ähr, sammalunde att I icke heller hafve så nöge upseende opå alle saker såsom väl behof görs, endoch vij eder nogsampt hafve tilsagdt, budit och befalett. Och efter icke olijkt synes, att rysserne tenke nog til att vele vrecke theres lidne skade och göre infal utti Finland, therföre vij tigh alfvarligen vele hafve förmanat, at tu oförsumligen hafver ett vist och troget budh in uti Ryssland, som medh gode lempe kan grundeligen förfahre, huru thet hafver sigh både om then försterkning, så och hvad ryssernes upsåt, grund och mening aldeles emott oss vare kan, och så snartt tu någon beskedh ther om förnimmer, må du då thett oss beskedeligen förstendige. Vij biude tigh och, att tu utti medler tijd skal alfvarligen tenkie till alle deler och nödtorfter, som kunne tiene till att göre för:de rysser mottstånd medh, om the sigh någott fientligit emott oss vele företage, synnerligen at tu sampt medh adelen och våre be-

falningzmän ther i landet medh thett förste skole förskaffe up emott grentzen en hoop fetalie utti förråd til folkett, som rijkzens förderf ther affverie skole; sammelunde en hoop godt, dugeligit folk medh dugelige värier, skyt, krut och lodh och annat mehre, som kan tiene til att göre fienderne manligitt mottstånd medh, hvar omtrenger. Thette altt motte ändeligen så blifve besteltt medh thet förste; ther ligger ingen ringe macht opå. Vijdere må tu vare förtencht att late rysserne förstå thenne mening om thett förfång och skada them ifiord vederfors, utti så motte att the som giorde them skade och förfång varde sig icke heller nu försummendes.

Ytterligere ähr vår vilie, at tu skalt hålle vårtt folk alfvarligen före, som til grentzen komme och rysserne mottstånd och afbrech göre skole, att the icke lefrere rysserne någon slachtning opå slettemarken, utan att the achte opå thet the kunne göre them något til gode utti skogen, ther beste tilfället ähr at förraske them, lijke som smålenningerne giorde thet fremmende folk uti the seneste uproor utti Småland opåfärde var. Hvar thet icke skeer, då ähr befruchtendes, att rysserne få öfverhanden, ty oss tvifler intett, att om the komme, då ähre the fast flere utti mantalett ähn the kunne vare, som opå thenne sijde them mottstånd göre skole. Thette motte ingelunde blifve förgätit. Datum Vesterås then 25 Octobris åhr etc. 54.

Vesterås den 25 Oktober.

Öppet bref till alla Danzigfarare angående öfverförandet till Sverige af handtverkare, antagna i K. M:ts tjänst.

Riksregistr. 1554, fol. 95 v.

Vij Gustaf *etc.* gifve vor trogne undersåter, som anten ifrå Stocholm eller andre städer ther utaf vårt rijke

seglandes varde til Danske, här medh tilkenne, att oss elskeligh her Jahan Conradt, rådman utti för:de Danske, hafver oss lofvet och tilsagt, thett han til vårtt behof hijt in i rijkett allehanda handverker, thesslikest någott godz, som oss tienligit ähr, bestelle och förskaffe vill, och opå thet att samme handverker och godz motte thess bättre blifve förfordret hijt in i rijket, så biude vij alle våre undersåter, som til för:de Danske här efter seglandes varder, at te uttan all gensägn skole annamme till sigh in opå theres skep utaf för:de her Johan alle the handverker, sammalunde altt thet godz, som han här efter oss förskicke vill, och hvad samme undersåter utti så motte blifver öfverantvardat, thett skole the troligen til oss förskaffe och bestyre, så frampt the vele göre thet oss behageligit är. Datum Vesterås then 25 Octobris åhr 54.

Vesterås den 28 Oktober.

Till Isak Nilsson [Banér] angående de bref och bevis han innehade på de gods, som förr lydt under Skenäs gård.

Riksregistr. 1554, fol. 96.

Vår gunst tilförende etc. Ähr vår vilie och befalning, Isak Nilsson, at tu medh thet allerförste tig till oss förfoge skalt, hafvendes medh tigh alle the breef, skäl och bevijss, som tu hafver opå the godz och gårder vij tig här innelucht registrerede tilskicke och tu nu hafver utti tin hafvende värie, hvilke godz i förtijden under Skedenäs gård i Östergöttland legatt hafve, och hvar til äväntyrs the andre af tine medarfvinger hafve några bref och skäl, som lyde opå för:ne godz, at tu då them till tigh annamme skaltt och sedan oförsumligen uttan all gensägn eller skotzmåll skynde tigh till oss, så frampt

tu vilt göre thet oss behageligit ähr. Ther tu tigh aldeles effterrätte viltt. Datum Vesterås then 28 Octob. anno etc. 1554.

Vesterås den 28 Oktober.

Till Nils Persson angående skattens utgörande i Hollola härad.

Efter afskrift i Finlands statsarkiv (N. 3035).

Vij Gustaff *etc.* Vår gunst tilförendhe etc. Schall tu vethe, Nils Persson, att menige mann udi Hollula sochenn haffver haffdtt theris budh her hoss åss och udi underdånighet begiäratt, atth vij them nådeligen ville epter lathe, thet the måtte giöre enn karp effter hvar boge etc. Så haffve vij them [thet] gunsteligen epterlatidh udi thette år anno [*sic*] 54 för theris store armådh och uselhetth skuldh, biudendes tiigh forthennskuldh, atth thu icke giiör them her emotth nogott hindher eller öffvervåldh. Ther tu vest tiigh epter rette. Datum Vestreås 28 Octobris anno etc. 54.

Salberget den 29 Oktober.

Till adel, fogdar, präster och borgerskap i Finland angående försvar mot ett befaradt infall af ryssarne.

Riksregistr. 1554, fol. 98. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 169—171.

Vij Gustaf *etc.* tilbiude eder, oss elskelige, friborne, frelsesmän, fougdter, befalningzmän, clärkerijt och köpstadzmän, som byggie och boo utti Finland, vår gunst och nåde tilförende etc. och gifve eder här med tilkenne, att oss ähr tilvetendes vordet, thet storfursten uti Rysland later försambla ett stortt tall folk til grentzen, som ligger emillan Finland och Ryssland, och hafver hermesteren utti Lijfland varnet oss vedh att storfursten

hafver skicket budh til honom och latitt förstå, att han achtar göre infall medh samme folk in uti Finland til att skinde, brenne och thett utti grund förderfve. Ändoch vij icke fulleligen vette, om hermesteren oss sådant hafver gifvit tilkenne til någon förschrechning eller hvad mening ther under ähr, så kunne vij väl tenkie, att om rysserne achte göre sådane infal utti then landzände, då försumme the intett theres bäste lägenheter och beqvemligeste tijdh ther till, som ähr om vintren, såsom the och senast utti then gamble Vasilij tijd opå Finland om vinteren ett hastigt infall giorde och opå then tijdh en dråpelig stor skade then landzände tilfogede, och ther för:de rysser vele ändeligen angripe then landzände Finland, då ähr förmodendes, att the försökitt nu utti thenne vinter och med thet allerförste. Så opå thett the icke motte nu så oförvarandes öfverfalle för:de landzände, utan att samme fahrligheter utti tijdh opå thenne sijde medh alfvarsamheet motte förekommes, synes oss högeligen vara behof, att man tenker till alle deler, som behöfves til att göre them mottstånd med; hvarföre ähr vår alfvarlige vilie och befalning, att I trogne undersåter och tienere alle och hvar vedh sitt nampn vele late thesse fahrlige lägenheter gå eder alfvarligen til hiertett, och att hvar utti sin stad efter ytterste machten vil tilhielpe att afverije al tilförmodelig skada och förderf, som för:ne rysser eder och thette vårtt fädernesland tiläventyrs vele tilfoge, och synes oss lijkest och rådeligest vare, biude eder och ved högste lydne, att I strax late komme up emott grentzen och synnerligen til Vijborg then meste fetalie utti alle partzeler, som I kunne åstadkomme; sammelunde att I och strax bemanne grentzen med så myckit dugeligit folk, både ryttere och landzknechter, köpstadzmän och dugelige bönder medh theras fulle värier, som I kunne tenkie behof vill vara til att försvare rijkzens grentz medh, um för:ne rysser then landzende an-

gripendes varde. Thette I trogne undersåter och tienere ingelunde försumme vele, så frampt I vele göre thet oss behageligit ähr. Vij vele och med thett förste förskaffe eder här ifrå Sverige til hielp och undsättning både folk, fetalie, värier och annat mere, som vij kunne tenkie tienligit ähr til att afvärie menige rijkzens skade och förderf medh, ther I eder efter rätte hafve. Gud eder befallendes. Datum Salebergit then 29 Octobris åhr 54.

Samme mening till hertig Erich.

[Vesterås] i Oktober.

Till utvald konung Erik angående kopparbergsbruket vid Garpenberg.

Riksregistr. 1554, fol. 96. Förut tryckt af C. Georgii i Diss. acad. de præfectura Næsgardensi Dalekarliæ, Cont. I (1768): s. 169—171, af N. Bjelke i Tal vid præsidii nedläggande i K. vet.-akad. 1776, s. 87—89, af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 162—163, och af J. O. Carlberg i Hist. sammandrag om sv. bergverkens uppkomst och utveckl. (1879), s. 161—162. På det förstnämnda stället är brefvet dat. den 15, på de andra den 25 oktober. I registraturet har det sin plats mellan en skrifvelse af den 28 och en annan af den 25 oktober.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alzmechtigeste altijd tilförende. Vij hafve förstått tin skrifvelse, käre son, at tu hafver varit på Garpeberget och besedt hvad lägenheter ther ähre både medh brukning och smeltning. Så kunne vij icke annat förnimme, än att thet berget hafver ett stortt gagn medh brytningen, så att effter tu staffverum vedh fångz så myckin malm, hafve vij icke många stedz förnummit. Doch skal man sådane malm icke rekne allenest efter talet, utan efter som han hafver uttsofrat och rensat, thet tu icke viltt förglöme, när tu yttermere om sådane saker handla skaltt, nämligen att malmen motte väll blifva ränsett och uttsofret, så att man allenest rechnede reen malm, opå thett man icke skal brenne myckin kål fåfengt. Men doch ähr thett visserligen nog efter tu stafverum vedh.

Till thett andre tu skrifver om smeltningen, att ther skulle vare tilgångit til sole 60 halfve tunnor och ther efter skulle blifve 15 half t:nor verk, thesslikest att icke mere kopperverk ähr blifvitt efter samme 15 halft:or medh tappen och nassett ähn 2 skeppund, så vette vij icke, om ther skal vare rätt medhfaritt. Tu viltt förthenskuld ther om befråge tig medh Oluf Knutsson. Man motte och här uttinnan hafve tilsyn, huru många dagar thett hafver gådt och sedan betenkie, huru myckit thett vil gifve efter en heel vecku.

Vijdare kunne vij icke nogsamligen förundre, att Jöns Peersson icke vil hafve mehre framfärd medh smeltningen, utan allenast till att bryte, efter thet ther ligger mehre macht opå att smelte utti kopper ähn malm. Vij hafve och plat intett behag ther till, att han bryter så myckett, al then stund thet losser så väl efter lijten vedh, då ähr thett icke behof att bryte så myckit, utan när man hafver en åhrs malm, så att hytterne kunne hafve sin fulle gång, då ähr thet nogh. Tu vilt för then skuld säije honom till, att han hafver fördrag medh then store bryttning, elliest stiele the oss all then beste malm bortt; så förundrar och, att ther skal icke vare vatn vedh Damhytten, efter thett att altt vatn, som kommer ifrå the andra strömer, thet löper ju till Damhytten, ther han nu smelter.

Thenne ordinantie må tu och vette til kopperbrukningen:

Först skal man förslå malmen och vette, huru många halftunnor malm gå till ett dygn, sedan efter hele vekan, thet är til fälegång eller skärsteen.

2. Skal man vete, när samme skärsteen ähr rostett och brend, huru många elder han kräfver.

3. Skal man vete, huru myckin reen kopper man efter samme veku arbete bekomme kan.

4. Skal man och achte, när man hafver mindre malm, som ähr till 1, 2, 3, 4 dagz malm, sammelunde [huru] myckit verk ther blifver efter och så sedan [huru] myckin kopper efter nass och tapp.

5. Skal man och vette, att ther vedh Garpebergett faller och någon sölfmalm ibland, then man och skulle achte uttsofre och upskrifve late, och vil then malm hafve samme sätt, som gamble sölfbergz malm, skal för then skuld til samme sölfmalm byggies en ugn eller två, efter som man kan bekomme malmen til.

Ytterligere vele vij gärne vette, att efter för:ne Jöns Pedersson hafver sådane malm nu opå $1^1/_2$ åhr brutitt, hvad man skal hafve ther efter förmode; finnes thet och 60 bårer malm efter hvar dagz brytning, thet motte göre en stor summe malm efter halft annat åhr. Ty utti ett åhr ähre 300 arbetes dagar; när man då kommer 60 bårer malm efter hvar dagz brytning och ther efter 2 skeppundh kopper, då löper thet om åhret 18,000 bårer malm och ther efter 600 skepp:dh kopper, när man bekommer 50 bårer malm efter dagzbrytningen, då belöper thet om åhret 15,000 bårer, löper kopper 450 [ɔ: 500] skep:dh, um dagen 40 bårer malm löper om åhrett 12,000 bårer, löper koppar 530 [ɔ: 400] skep:dh. Datum . . . .

Väsby den 2 November.

Till Hans Persson angående ett nyfunnet silfvermalmstreck.

Riksregistr. 1554, fol. 101. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 164.

Vår gunst tilförende. Oss drager til minnes, Hans Peersson, at tu oss för någen tijd sedan tilkenne gaf om ett sölfstrech, som skulle vara upfunnet vidh Noreskoge eller Noreberg. Så kunne vij icke vette, huru ther om ähr, efter tu oss ther om icke sedan hafver någott förstå latitt.

Ähr förthenskuld vår alfvarlige vilie och befalning, at tu oss medh thet aller första grundeligen förstendige skalt. Datum Vessby then 2 Novembris anno etc. 1554.

Väsby den 2 November.

Öppet bref för bonden Anders Pedersson på ett torpställe i Romfartuna socken.

Riksregistr. 1554, fol. 101.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij gunsteligen hafve efterlatitt, som vij och nu medh thette vårt öpne bref unne och efterlate, att thenne brefvijsere, vår undersåte Anderss Pedersson, må och skal cronone til förbättring rödie och uptage och sedan niute och behålle en torpestad på Heda skogh utti Romfertune sochn, doch medh sådane vilkor att han ingen boolby opå theres ägor intett[!] hinder eller förfång ther med göre skal, och skal han vara förplichtig att göre oss och cronone ther uttaf then skatt och uttskyller, som samme torpestad framdeles blifver lagdt och gör skäl före. Biudendes för then skuld våre befalningzmän och alle andre, som för våre skuld vele och skole göre och late, att the för:ne Peer Andersson härutinnen icke någott hinder eller förfång göre skole. Datum Vessby then 2 Novembris anno etc. 54.

Väsby den 4 November.

Till utvald konung Erik angående Finlands försvar mot ryssarne.

Riksregistr. 1554, fol. 101 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 171—173.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alz:tt tilförende. Käre sonn, vij late för otta dagar sedan

erinre tigh, att tu medh Hans Larsson och Jacob Leijt [*sic*] ville bespörie tigh om ryssernes lägenheter och then försterkning vedh rysse grentzen, efter som rychtett opå färde ähr. Så hafve vij förnummit, att både Hans och Jacob vore dragne ifrå Stocholm, för än samma vår skrifvelse tigh tilhande komme, hafve vij doch förstått, att tu medh för:ne Hans ther om något hafver handlat. Män hvad titt betenkiande ther om hafver varitt, är oss ähnnu ovitterligit, såge för then skuld gärne, at tu tin mening uti saken oss medh thet förste vilt meddele och förständige. Och ändoch vij utti vår seneste skrifvelse begärede, at tu ville oförsummeligen skrifve adelen till i Finland, att the skulle tenkie til alle deler, som tienlige ähre att göre rysserne mottstånd medh, ittem at tu them skrifteligen ville förmane, thet the utti tijdh skulle gifve tilkenne, om the hafve behof unsättning medh folk här af landett, så kunne vij doch förnimme, att thett ähr icke rådeligit, thet man dröijer medh sådane undsättning, til thess svar ther om komme ifrå Finland, effter vinterdagerne ähre allerede förhanden. Och hvar ther häden anthen skep eller folk förskickes skole utti thete åhr, då motte thet ske med thet förste. Oss synes och rådeligitt vare, att thet icke motte försummes, ehuru alle läglighetер sigh kunne tildrage. Tu vilt för then skuld, kære son, strax bestellet med Erich Håkansson, att han later oförsumligen tilpynte tree af våre galleijer efter krigzvijss med skytt, krutt, lodh, fetalie och andre tilbehöringer uttrustade, thesslikestt att han och annammer fyre eller fem af the skuter, ther vräkes för Stocholms bryggie, och att han in opå för:ne galleijer och skuter later komme alle the knechter, som man med hast kan församble late, och sedan them afferdige til Helsingfors medh thet allerförste, then landzände Finland til hielp och bijstånd emott rysserne, hvar behof görs. Och må tu vete, att vij hafve latitt förskrifve til Stocholm alle the knech-

ter, som ähre utti städerne i thesse trij stichter Upsale, Vesterås och Strengnäs. Ithem hafve vij och latitt tilskrifve borgerne utti köpstäderne, att the skole göre oss undsättning, hvar stad med så mycket folk som thette inneluchte register uttvijser; och försee vij oss, att samme folk med thet förste til Stocholm komme skal. Tu viltt och, käre son, förskrifve och late kalle tijt alle the knechter, som ähre utti the näst umliggiendes häreder kring om Stocholm, opå thet att man motte medh en hast bekomme så myckit folk, som til att bemanna galleijerne medh och the andre skep vil behöfves. Tu vilt och så, käre son, med thet första oss förständige, huru thet altt besteltt blifver, för ähn galleijerne uttskickes. Gud tig befallendes. Datum Vässby then 4 Novemb. åhr etc. 54.

Väsby den 7 November.

Till utvald konung Erik angående de ärender Simon Wolder skulle beställa i utlandet.

Riksregistr. 1554, fol. 102 v.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alz:tt altijd tilförende. Vij hafve bekommet tin skrifvelse, käre son, och ther af förnummit, att Simon Wålder begärer vette svar om then handel, som han lätt oss förstå uti Vesterås. Så hafver tu uti tin skrifvelse icke uttryckeligen gifvit tilkenne, hvad handel tu menar, och efter vij medh honom um många saker handlade, vore förthenskuld behof, at tu vijdere thin mening utti saken ville förklare. Men hvad then handel tigh utti Pålen opå geller och belanger, då kunne vij icke annat ther om säije, utan at tu må göre i then saak hvad som tigh sielf best synes och tin egen vilie och behag tilsäijer, och kan tu väl bestellet, att för:ne Simon förskaffer tig oförmercht then conterfeijning i Påland. Item vore oss icke obe-

hageligitt, att för:ne Simon ville och beflite sigh opå tine kære syskons vegne utti så motte, att han medh landgrefven och gamble chörförstens barn uti theres lägenheter förhandla ville. Och när tu medh för:ne Simon om alle nödtorftige saker handlett hafver, så såge vij gärne, at tu ville skrifve oss någon grundelig besked ther om till, och at tu och så förskicker honom till oss, så att vij finge ähn nu sielfve tale medh honom, för ähn han droge af landett. Gudh alz:t altijd befalendes. Datum Vessby then 7 Novembris åhr 54.

Väsby den 7 November.

Qvitto för Nils Birgersson [Rosenqvist] på penningar, erhållna för sålda hästar.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Gustaff etc. göre vitterligit, att vij udi egen kong:e persone opå vår gårdh Väsby then 7 Novembris anno etc. 54 anamedt och upburidt haffve aff vår tro tienere och befalningsman opå Cronebergh, Niels Birgesson, dubellduchater fem stycker och aderton daler, hvilcket för:ne guld och daler han haffver bekommet för fem Ölandz gångklippere, som vij late förskicke till honom, att hann skulle them förytre opå våre vegna etc. Hvarföre *etc.*

Gustavus.

Väsby den 8 November.

Öppet bref för Sven Olofsson på en gård i Skogs socken.

Riksregistr. 1554, fol. 102 v.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och efterlatitt, som vij och

nu med thette vårtt öpne bref unne och efterlåte, att thenne brefvijsere, Sven Olufsson i Sielestugun utti Skogz kyrkio sochn i Helsingeland, må och skal til everdelige eger niute, bruke, behålle och besittie för:ne heman Sielestugunn. Doch skal han vare förplichtigh att uttgöre alle åhrlige uttskyller och rättigheter, som af samme heman afgå bör. Ther våre befalningzmän *etc.* Datum Vessby then 8 Novemb. 54.

Väsby den 9 November.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående handeln med ryssar och holländare i Viborg och Helsingfors.

Riksregistr. 1554, fol. 103. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 173—174.

Vår gunst tilförende etc. Oss ähr tilkenne gifvit, Måns Nilsson, att Vijborgz borgere icke vele tilstädie Helsingfors borgere att köpslage medh the rysse köpmän, som pläge komme medh theres rysse varur til för:ne Vijborg, utan vele hegne thet altt under sigh och hafve doch ingen rådh til att losse eller betale rysserne halfparten af thet godz tijtt kommer. Och efter rysserne icke få thett såldt, hvadh the hafve medhfahre, therföre the och begynne sökie annorstädz och vele nu intett gärne söke til Vijborg eller til Finland, så tycker oss, att för:ne Vijborgz borgere fast selsindt och oförståndelige handle utti then motte, och ähr thet them fast mehre til skade ähn någon fördeel. Vij vele och ingalunde, att thet så här efter skal skee, uttan att handelen medh rysse köpmännerne uti Vijborg skal så väl vare frij för Helsingfors borgere, som för them som boo utti Vijborg, doch så att ingen skal göre then andre förköp utti någon motte. Utti lijke motte skole och Vijborgz borgere handle med hollenderne utti Helsingfors. Thette thu the Vijborgz borgere alf-

varligen vill förhålle, förmanendes them, att the doch alle samfälle sigh om köpett, så att the kunne bekomme godt köp opå alle uttlenske varer, och att the motte tage skäl för the varer, som här i landett falle och the uttlänske af them igen hafve skole. Vettendes tig här effter rätte. Datum Vässby then 9 Novembris åhr 54.

Väsby den 9 November.

Till Lars Mikaelsson angående skattläggning i Helsingfors län.

Riksregistr. 1554, 103 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 174—175, samt af J. E. Hultgren i Grundskattehistoriskt arkiv (1885): s. 12.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve förnummit, Lass Michelson, att vår befalningzman utti Helsingfors, Hans Larsson, hafver ingen viss eller rätt skattlägning utti sin befalning, ther han kan kräfije och tilfyllest upbäre vår och cronones skatt efter, utan han [ɔ: thet] som uttaf samme befalning tilförende hafver varit upburitt, ähr altt skedt opå gissan, och efter som ländzmän och bolemän hafve sielfve ther um lagett och bestellt, ther igenom oss ingen skäl opå cronones vägne ähr vederfaritt, hvilket oss ingelunde lengre står til att lijde, utan vele, att vår och cronones skatt uttan [ɔ: uttaff] then befalning så väl som annorstedz skal uttgå och uttgör[a]s efter mantalett och jordetalett och icke efter ländzmäns och bolemäns berättelse och theres egen vilie, och opå thet att för:ne Hans Larsson motte nu med thet förste bekomme en rätt skattlägning efter jordetalett, hafve vij för godt ansedt och ähr vår alfvarlige vilie, at tu strax skal gifve tigh in utti för:ne Hansses befalning och hielpe honom til att skattleggie ther både efter röketal, kroketal, stångetaal och elliest efter thett sätt som skatten thär uttgår, hafvandes flitig acht opå, att skatten motte leggies efter som

jorden ähr godh till, och att oss och cronen medh sådane skattlägning motte aldeles skee skäll. Thu villt och vare förtencht att hafve viss besked medh tigh om samme skatlägning hijt till vår cammer. Vettendes tigh här efter rätte. Datum Vässby then 9 Novemb. 54.

Väsby den 10 November.

Till Gustaf Fincke angående hans dispositionsrätt till den gård och ö i Ulfsby socken, som Gustaf [Andersson] Slatte tillförene innehaft.

Riksregistr. 1554, fol. 104.

Vår gunst tillförende etc. Vij gifve tig tilkenne, Göstaf Finke, att vij hafve förstått, thet utti Ulfzby ligger en gård, benembd Storgården, sampt en öö, benembd Brooskär, som en benembd Göstaf Slatte hade utti förtijden i förläning af cronone och tu nu hafver utti tin hafvende värie. Så vele vij gärne vette hvad skäl tu hafver till samme gård. Ähr för then skuld vår alfvarlige vilie och befalning, at tu oss ther om med thet förste skal tilskicke, så frampt tu förb:te gård och öö viltt behålle. Datum Vässby then 10 Novemb. anno etc. 54.

Väsby den 10 November.

Öppet bref till menige man i Vestergötland angående tillvaratagandet af vilda bisvärmar.

Riksregistr. 1554, fol. 104.

Vij Gustaff etc. tilbiude eder, oss elskelige våre trogne undersåter, cronones skatskyllige bönder och dannemän alle, som byggie och boo uti Vestergöttland, vår gunst och nåde tilförende och gifve eder trogne undersåter här medh tillkenne, att vij hafve förnummit, thet hooss

eder blifver intett rätt handlat um the bij, som falle thär nedre utti then landzänden, utti så motte att när en partt af eder finne någre vilbij i skogerne, då öde I och slachte them strax och ödeläggie ther igenom bijn, cronone och eder til skade. Icke heller blifve vij och cronon delachtige och lottagne utti sådane villbij, som tages, hvilket vij efter thenne dagh ingelunde tilstädie vele eller kunne; biudendes för then skuld här med alfvarligen alle, ehvem the helst äre eller vare kunne, som sådane bij bruke pläge, att the sådane bij, som the anthen opå frälsäs eller cronones skoger och äger här efter finnendes varde, ingelunde slachte eller ödeleggie skole, uttan häller bruke them till lotte, så att the ther igenom föröchte och vidh macht blifve kunne och vi och Sverigis crone ther af gagn och fördell hafve motte. Ther våre fougdter [och] befalningzmän skole hafve ett flittigt inseende medh. Thette må hvar och en sigh efter rätte. Datum Vessby then 10 Novemb. 54.

Väsby den 11 November.

Till konung Kristiern III af Danmark angående öfverklagade misshälligheter på Blekingsgränsen, om dessas orsaker och om hansestädernas förhållande m. m.

Efter en i RA. förvarad, nyare afskrift af det egenhändigt undertecknade originalet på papper i danska riksarkivet.

Unnser freundtliche diennst unnd was wir jederzeit mehr liebs unnd guttes vormogen zuvor. Grosmechtiger furst, freundtlicher lieber schwager, brueder unnd nachbar, wir haben inn dato dieses E. L. schreiben entpfangenn unnd seines begriffenen innhaldes vernhommenn, wollen E. L. zur widerantwort dorauff freundtlich unvormeldet nicht lassenn, das wir anfenglich die bitte wir zu richtungk unnd aboerterung der zwispalt unnd irrunggen zwischen E. L. unnd unnsern amptleutten unnd under-

thanen sich haltenn, zeitt unnd malsteht auch unnsere rethe dorzu deputiren, ordenen unnd ernennen woltenn, mit freundtlichem gemut vernohmmenn, thun uns auch solches freundtwilligen erbittens inn allem gutten bedanckenn unnd wehren gantz wol gewilliget unnd geneiget E. L. bitt nach zeit unnd malsteth zu abhandelungk solcher spehn unnd gebrechen zuernennenn. Dieweiln aber itziger zeit unnsere rehte nicht an der handt, so wollen wir sie mit dem aller ersten ann uns vorschreiben unnd mit ihnen der gewissen zeit entschliessen, unnd solchs E. L. als dan aufs forderlichste zuerkennen gebenn, freuntlich bitendt sie uns hirinne im besten entschuldiget nehmen wollenn, dan derselben schwegerlichen unnd nachbarlichen zuwilfahren seint wir geneigt.

Zum andern was belanget, das E. L. unnderthanen auff Bleckinggen derselben clagende vorbracht, wie ihnen die nahrungk unnd zufuhr aus unnsern gebitten solte verhindert unnd gesperret werdenn, mit bitt wir solchs bey den unnsern abschaffen unnd endern woltenn etc., wissen wir uns keines weges, das solches solte geschehn sein, zuerinnern, unnd wiewol wir zuvorn derhalben E. L. unnsere entschuldigungk schriftlichen genugsam vorstendiget unnd zugestellet, welchs auch E. L. sonder zweiffell freundtlichen wol vermergket unnd vernohmmenn, dorauff wir uns auch nach mahles thun referiren unnd beruhenn, so ist doch unlaugbar unnd sie selbest inn abrehde nicht sein konnenn, das ihnen alle die mergkte (wiewol sie nicht vor frembde, sonder alleine vor die einwhoner, die ihre geburliche gerechtigkeit der obrigkeit drumb geben mussen, geordnet) wie sie dan auch jerlichen thun zubesuchen vergonnet, do sie dan putter, ochsen unnd andere wahren, so hier inn unnsern reichen fallen, einkauffenn unnd sich solcher freiheit mehr als unnsern eigenen underthanen zugelassenn unnd sonnst gewönlich gebrauchenn. Das wir inen aber so viel als sie ummer inn Deutschlant vor-

fuhren, vortreiben unnd vorhandelen konnen, ausstaten soltenn, wer jhe uns unnd unnsern reichnn, wie E. L. als der vorstendige koenigk selbest bey sich abzunehmen unnd zufinden, nicht alleine zutragen unnd auszuwarten unmoeglich, besondern zum hochsten beshwerlieh unnd vorterblich. Niemet uns derhalben nicht wenigk wunder, das sie solch unbillich fordern unnd begehren E. L. anbringen moegen unnd das jhenige von uns unnd den unnsern begehren, das sie selbest niemandes frembdes inn ihren gebitten verstaten oder gonnen noch vergonnen konnenn, so ist zu dem nicht ohn das uber menschen gedencken alhier inn diesen reichen gebreuchlich, ein alt her kommen, statuta unnd schwedisch recht, das sich kein frembder der freien merckte unnd lantkauffe den ei[n]wonern zu vorfangk gebrauchen soll, so ist doch solchs alles aus sonderer gnaden von uns den iren zugelassenn, das sie alle mergkte, wie oben vorzehlet, besuchen unnd ires gefallens gleichst unnd mher die einwoner kauffenn unnd verkauffen. Biten derhalben freuntlich E. L. uns dieselbien unbillichen angeber, die es wol am meisten selbest geniessenn, namkundigk machen wolle, domit der grundt einmalh mocht ersehen werdenn, worinnen oder wormit wir ihnen ire nahrungk vorsperrett, unnd wann solchs geschehn unnd der mangel bey uns oder den unnsern, als ob Got wil, nicht erwiesenn werdenn sol befundenn, wollen wir uns was die freuntliche communication mit bringgett, unnd denn alten statuten, gebreuchenn unnd gewonheiten nicht entgegenn, schwegerlich unnd nachbarlich vorhaltenn, haben aber leichtlich zuerachten, das solches alles von Heinrich Hoffman unnd seines gleichen herkomme, die alles alleine aufschlucken wollenn, unnd do sie ires gefallens ersehtiget werden soltenn, wurden zehen oder mehr koenigreich nicht dortzu reichenn, noch iren seitz erfullenn konnenn, unnd ob wir wol verruckter zeit E. L. gedachtes Heinrich Hofmanns

verstandt unnd anslege, so er domahles mitt unnserm unnd unnserer reich feint Nihlns Dacken gehabet, als er inen mit allerley wehren vorstreckett unnd sonnst hulf, beystant unnd raht dar geleistet, auch alles was von kirchen, cloestern, geistlichen guttern, adel, stehten unnd paurenn geplundert, mit partiret unnd gebeutet, unnd also inen inn seinem aufruhrischen boesen vornehmen jegen uns gestercket, clagende zuvornehmen gebenn unnd inen seiner vordienst nach vermoege der verbuntnus zu straffenn freundtlich gebehtenn unnd uns wol verhoffet, es solt dem selben verfolg geschehn sein, so ist es doch domalhs nach bleibenn unnd im zugebenn wurden, unnd befinden nuh, das er von seinem alten vorsatz abzustehn nicht bedacht, sondern je lenger je mher uns zu wider zu sein, sich mit allem fleis bemuhet, achten derhalbenn, das er groser wolthat unnd solcher begerter zufuhr umb uns nicht vordienet. Wie dem allen, so biten wir E. L. abermahles freundtlich sie wolle ire unnderthanen underrichtenn, das sie nicht mehr begehren als diese reich entpehren, erdulden unnd ertragen konnenn unnd von den unnsern das jhenige fordern, das sie selbest niemants vorgonstigen willen noch konnen, dan wir auch alhier unnsere unnderthanen auf den bergkwergenn unnd Norden landenn, die stehter zufuhr bedorffen, mit vitalia vorsehenn unnd sonnst auch wes in reichen behalden mussen unnd sie von iren alten statuten unnd rechten, die sie uber vil hundert jahr gehabet, uber recht nicht dringen konnenn.

Was letzlich thut betreffen die vormeldungk des gepflogenen unnd gehaltenen handeltages zu Odenseh zwischen E. L. unnd den anseh stehten, welcher doch uber eingereumte tregliche mittel unnd wege unfruchtbar zur gangenn unnd von der stehte gesanten auff zuruck bringen inn verlengerungk gezogenn, unnd die anghaffte bitt, do sie wes geferlichers mit E. L. feinden wieder dieselbie

vornehmen oder practicirenn wurdenn, wir E. L., der verwantnus unnd confoederation nach, mit raht, beystant unnd hulf nicht verlassen woltenn etc., zweiffeln wir nicht E. L. haben ohne ruhm zusagen unnser treu hertz schwegerlich unnd nachbarlich gemut vorlenggest gespuhret unnd vermergket, das es ferner declaration wie wir desfals gesinnet unnsers erachtens nicht vonnohtenn. Dieweiln aber die stehte, wie E. L. aus erfarenheit wol bewust, je unnd alle wege nichts anders gesuchet unnd mit allem fleis getrachtet, wie sie diese umbliegende koenigreich vorgeringern, inen abbruch thun unnd vorschmehlern konten unnd des vorhabents irem alten gebrauch nach ohne zweiffel erhalten sein, so were wol gutt, das die reich einmahl mit bestendigem sin unnd hertzen zu sammenn thethen, unnd sich ir vorhabent zu wehren unnd zubrechen mit ernest unterwintenn, so wollen wir nicht zweiffeln, es solte inen solche ire vergenommene vorkleinerungk unnd vorschmehlerungk der reiche leichtlich gewehret unnd irem mutwillen gesteuhret werdenn, unnd seindt E. L. schwegerlichen angenhemen willen unnd freuntliche diennst der verwanntnus nach zuerzeigenn unnd zugeleisten gewilliget, gleichsfals von E. L. gewertigk unnd uns gentzlich getroestenn unnd befehlen hiemit E. L. dem almechtigenn zu langer leibs gesundtheit glückseligen unnd friedelichen regement lange zu fristende. Datum Westbyh tages Martini anno etc. liiij.

Gustaff von Gots gnaden zu Schwehden, der Gotten unnd Wenden etc. koenigk.

E. L. getreue bruder

Gostavus.

[Zettel.]

Bereicht uns auch zu danckbahrem, freuntlichem, angenhemen gefallenn, das E. L. auf die zugeschickte

beschwerungk durch unnsern raht unnd lieben getreuen ern Gustaff Olesson derselben amptleute irem raht dem gestrengen, ehrenvesten ern Magnus Güldenstern rittern vor sich zubescheiden die sachen zuerkundigen unnd vorwendungk zuthun befohlenn, seint E. L. gleichsfals angenehmen willen, schwegerliche unnd nachbarliche freuntschafft zu erzeigenn geflissenn. Datum ut in literis.

Utanskrift: Dem grosmechtigenn fursten, unserm freundtlichenn liebenn schwager, bruder unnd nachbarnn, hern Christian zu Dennemarckenn, Norwegen, der Wendenn und Gottenn koenigk, hertzogk zu Schleswigk, Holsteihn, Stormarnn und der Ditmarschenn, graffen zu Oldenburgk unnd Delmenhorsth.

(Sigill.) [1])

Väsby den 14 November.

Till Per [Brahe] angående tvisten mellan hansestäderna och konungen af Danmark rörande Bornholm och fisket i Bergen samt om de svenska klagopunkterna emot danskarne.

Riksregistr. 1554, fol. 104 v.

Vår synnerlige gunst och nåde tilförende etc. Vij hafve bekommit eder skrifvelse, käre her Peder, och ther af förstått, att I icke hafve ähnnu om the lägenheter vedh Hornborg någott synnerligen handlatt, effter här Sten hafver haft att skaffe och till att bestelle utti Jönekiöping och ther igenom varitt förhindrett och icke tilstädes kommit. Så late vij oss medh then enskyldning opå thenne tijdh benöije, såge doch gärne, att vij medh thet förste om samma lägenheter kunne rätteligen blifve förständigett.

[1]) Senare påskrift på brefvets yttersida: Des konigs zu Schweden anttwortt die nachparlich gebrechen belangen und anders was die stedten handlung betreffen. Productum Niborch den xvij Decembr. a:o etc. 54:ten.

Vijdere, som I gifve til kenne, att utti Danmark ibland menige man går för rychte, at städerne än nu icke aldeles förlichte ähre medh konungen i Danmark om Borenholm och thet fiske vidh Bärn, så kunne vij eder icke förhålle, at vij och ther om hafve bekommit konungens egen skrifvelse. Hvad han och annat mehre hafver oss tillskrifvit, thet hafve I af thenne inneluchte copie til att förnimme. Och kunne vij icke af konungens skrifvelse then mening colligere eller förmerkie, att alle saker ähre optagne och fördragne emillan konungen och städerne, såsom I ther om förfaritt och förnummit hafve. I varde och af för:ne copie förnimmendes hvadh konungen om the besväringer, som blifve her Magnus Gyllensterne tilskickede, oss nu hafver tilskrifvit. Så kan man nu see, att thet var icke väl betencht, thet the danske icke finge samme besväringer strax medh sig then tijdh the droge ifrå Elfzborg. Ytterligere vele vij eder icke förhålle, att vij hafve latitt svare konungen på sin skrifvelse, efter som I af then andra här inneluchte copie hafve til att förnimme, och se vij gärne, att I sampt medh her Göstaf och här Sten om samme copiers innehåld vele berådslå och eders betenkiande utti saken medh thet förste oss meddele. Gudh eder befallandes. Datum Vessby then 14 Novemb. 54.

Väsby den 14 November.

Till utvald konung Erik angående krigsfolkets aflöning i Uppland samt om Sten Hemmingsson och Severin Jute.

Riksregistr. 1554, fol. 105.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alz:tt tilförende. Käre son, oss ähr tilkenne gifvit, thet några af the ädelmän, som befalningen hafve att löne vårtt folk här omkring i Upland, icke aldeles rätt ther medh

handle, utan för muter och gåfver skuld föröke för en partt theres besoldning, och [för] then, som oss störste gagnet och tiensten giordt hafve och icke vele begåfve them, afkorte och förminske the lönen. Så efter sådane handel ähr fast otilbörlig och ochristelig, vij och så ther igenom myckitt blifve försnellede, kunne vij för then skuld ingalunde sådant lijde, uttan ähr vår gunstige vilie och begärenn, thet tu vilt late alvarligen förmane them, som kring om Stocholm och flerestedz vårtt folk nu löne, att the handle vele medh samma löning efter som rättvijsan kräfver, så att hvar blifver löntt efter som han hafver giordt tiensten till och icke som han ähr väl kend och som han hafver rådh att gifve gåfvorne, så frampt att the vele göre thet oss behageligit är.

Vijdare käre son, kunne vij icke dölie för tigh, att vij befruchte then Sten Hemmingsson, som ähr hooss Erich Håkansson, skal icke myckit duge, ty vij hafve besportt, att han flux knarkde i sommers then tijd någon befalte honom att roo på galleiden eller göre något annat gagn, och skole vij troo, att Erich Håkansson icke hafver så nöge upseende medh honom, som väl görs behof; såge vij förthenskuld gärne, at tu viltt late gifve acht opå hvadh han hafver förhänder både medh ordh och gärninger.

Ytterligere kunne vij tigh och icke förhålle, att sedan Sefverin Jute förnam, thet vij vore kompne någott under vädret medh hanss skalkheet, och efter tu skulle drage till Stocholm, så hade han meent, att vij tigh hade befaltt late ransake hvad som i hans huss ther i Stocholm finnes kunne, endoch vij sådant intet ihugkomme eller befalede, och förskickede för then skuld sin hustru til Stocholm, att hon skulle strax skynde af vägen hvad utti husett förhanden var. Så kunne vij icke vete hvad thet hafver för enn mening, och ther tu kunne något förfahre om hans handel, då såge vij gärne, at tu tigh ville ther om

beflijte. Gudh befalendes. Datum Vässby then 14 Novemb. anno etc. 54.

Väsby den 16 November.

Öppet bref för meniga bergslaget vid Sala grufva, såväl bergsmän som rotekarlar, angående deras rätt till de af dem själfva gjorda röjningar och uppodlade ägolotter.

Riksregistr. 1554, fol. 106. Förut tryckt af Chr. Berch och J. Th. Bellander i Acad. afh. [Upps.] om Sahla silfvervärks bergsfrälse (1781), s. 5—6 noten; af Chr. Norlin i Beskrifning öfver Sala stad, bihanget (1842), s. 3—4; af J. O. Carlberg i Hist. sammandrag om sv. bergverkens uppkomst och utveckl. (1879), s. 36; samt i Sala stads privilegier (1889), s. 28—29.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, att våre undersåther, både bergzmän, rotekarler och andre flere, som bo vidh Sale grufve, hafve utti thet underdånigste för oss klagevijss berättat, att the bärgzmän och bönder, som allestädz kring om för:ne Sale grufve hemen hafver opå bygden, vele förtage them theres engtechter, hestehagar och mulebeet, som the sielfve af ödemark rödt och uptagit hafve, och tilägne thet sigh för theres egit och thermed förhindre them, som boo vidh grufvenn, att the icke hafve rådh til hålle sigh anten hester eller annat, som the kunne hielpe sigh med och förfordre vår och cronenes bergzbruchning, så som behof görs. Så vele vij ingelunde, att för:ne våre undersåter, som boo vidh grufven, skole här efter utti så motte af några förhindrede blifve, utan hafve them nu gunstligen undt och efterlatitt, som vij och nu medh thette vårtt öpne bref unne och efterlåte, att the obehindrede skole niute, bruke och behålle the ägor, som the hafve rödt och uptagit anten til techter, engier eller hestehager. Thesslikestt måge och skole the obehindrede här efter rödie och upptage opå almenningz skoger, mosser och kiär, ther tilfälle ähr, både eng oeh hestehager, efter som hvar kan hafve behof til att hielpe sigh medh, doch att the icke genom samme vår gunstige tillatelse några

engier eller andre ägor, som af ålder til några heman hafve lydt och legatt, skole intage eller til sig ägne. Ther våre befalningzmän *etc.* Datum Vessby then 16 Novemb. anno etc. 54.

Väsby den 20 November.

Till utvald konung Erik angående tre tyska konstmästares försök att genom konstledningar uppdrifva vatten ur gruf-vorna och därmed sedan drifva själfva ledningarne m. m., samt om Simon Wolders uppdrag och om ett till Finland destineradt fartyg.

Efter originalet i RA. Jfr Riksregistr. 1554, fol. 106 v. Förut tryckt i Handl. rör. Skand. hist., D. 26 (1843): s. 1—5, och delvis af J. Johansson, dels i Om Noraskog 2 (1881): s. 174—175, dels i Noraskogs arkiv, Bd 5 (1904): s. 30 noten.

Gustaff *etc.* Vår faderlige gunst och kärlige helsenn medt Gudh alzmechtigeste altijdt tilförendhe etc. Vij gifve tig tilkenne, käre son, att hoss oss uti thesse dager haffver varidt en öffverlensk vatukonstener, benempd Jacob Essell, hvilcken haffver latijdt förstå, att han och två andre hans stalbröder medt honom, benembde Petter Jordan och Hans Hielmsmed, haffve nyligen upfunnedt en synnerlig kunst till att uphäffve vatn medt utaff förfylthe gruffver, som äre till ethundret fampner diupe eller och mehre, och haffve vij aldrigh hördt sådane behendighet, som han seger sigh ther medt vele förhender haffve, så att han medt en häst vill upköre udi en sump och opå ett hiull uphäffve så myckett vatn til lijke, att thet skall falle som en ström till en tynnees tiöckheet opå hiuledt och väll elleffve skoor högdt och ändock mere, och att thet vatn, som så bliffver uphäffvedt, skall sedan driffve och updrage thet andre, så att alth vatnet opå thet sijdste medt samme kunst af gruffverne uthöst bliffve skall etc. Haffver han och latijdt förstå, att han medt behendig-

heet all svår tunge kan uphäffve, tesliges haffver han och sagdt, att han tröster upbygge udi stondende och stille vatn allehonde qverner, som ähr miölqvarner, pulverqvarner, hammerqvarner och sågeqvarner, sammelunde att han kan komme vatn både stondende och flytende så högdt, som man vill haffvedt, både opå slott och annerstedz etc. Och haffver för:ne Jacob loffvedt och tilsagdt oss tienist både opå sine egne och så på sine stalbröders vegne, hvilcken och nu afferdiget är til Tyslandh efter för:de sine stalbröder, hafver han och utloffvedt, att han medt them skal komme hijt i rijket igen opå föråredt medt förste öpett vatn etc.

[Vijdere käre son, vele vij tigh icke förhålle, att Erich Håkensson hafver tillskrefvit Måns Jönsson och begäret, at han skulle upsökie några clagemåls register utti cantzeliet belangende the uttliggieres handel, som hafver varit uti Stocholms skäregård, efter som tu meningen vijdere hafver att förnimme af hans egen här inneluchte skrifvelse. Så kunne vij icke vete hvadh för:ne Erich ther medh sökier, anten han vil vete hvem oss sådant hafver gifvit tilkenne och sedan therföre komme honom surt efter, eller om han och ther igenom söker at blifve förständiget um the lägenheter, som utti vårtt cantzelij blifve förhandlede. Och see vij gärne, att tu fordrer besked af honom och förhörer hvad mening han hafver ther medh, vore och icke [o]tilbörligit, at tu ville förmanen, thett han sådant motte hafve fördrag.][1])

Vijdere käre son, såge vij gerne, at tu ville lathe oss förstå, um tu nu haffver handlet och bestelth medt Simon Wolder hvadt som medt honum bestyres skall och um samme Simon är snartt till oss förmodendes.

Yterligere käre son, haffve vij aff thin skriffvelsse förnummedt, att en vår galeijde ähr tilflyett och ligger

[1]) Det inom [ ] stående stycket finnes i registraturet, men ej i originalbrefvet.

tilredhe medt alle krijgz tilbehöringer, så at inthet mere fattes, än att folckett stiger ther opå och kunne sedan strax ther medt bliffve till Finlandh afferdigede etc. Så kenne Gudh, att vij haffve ingen lust till att göre onyttuge umkostnader, utan vore gerne ther medh förschonede, hvar vij elliest viste, att ingen farligheet vore opå ferdhe. Och effter tu haffver skickedt vist budh till Finlandh att förfare hvadt opå ferdhe är och samme budh befaledt medt thet förste giffve sigh hijt medt beskedh tilbake igen etc., så må man lathe galeijden tilstädes ligge qvar så tilflyett, som hon nu är tillredhegiordt, till thess man viss beskedh ifrå Finlandh ther um bekommer etc. Gudh allzmectigh tigh befalendes. Datum Väsby 20 Novembris anno etc. 54.

Utanskrift: Högbornne furste och herre Erich, Sverigis, Götis och Venndes etc. utvalde konungh, vår käre sonn etc. kärligen och gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Väsby den 20 November.

Till Lars Turesson [Tre rosor] angående en gård under Penningby.

Riksregistr. 1554, fol. 107.

Vår synnerlige gunst tilförende etc. Vij hafve bekommit ederss skrifvelse, käre Larss Tursson, sampt några copier af the skiftes bref, som I hafve opå Ledön. Så kunne vij um samme Ledö icke annet nu säije, ähn som vij tilförende giordt hafve, och ändoch thet är uttkommit til skiftes frelset emillan, hafve vij doch altijdh hört, at thet hafver varit skatte jord och icke annorlunda ther ifrå kommit, utan först blefvet förlänt och sedan then tijdh rijket hafver varitt uttan regentt och hvar hafver rappat

cronones till sigh, ähr thett intett mehre vordet achtet, uttan utti så motte då kommit under Penningeby, som I sielfve, huru tilgångett var, then tijdh I vore senast för oss til ordz medh the Ledöboor, nogsampt hörde. Och kunde vij för then skuld icke säije eder för:de Ledö till för edertt arf och egett efter the skäl och bevijss, som vij ther om ähn nu hördt och sedt hafve. Doch ähre vij tilfridz, at I behålle then rente och uttskyller, som ther af åhrligen gå pläger, til thess vij kunne ytterligere late ransake, huru thet ährende hafver sigh tildragitt. Vij kunne och icke troo, att för:ne Ledebor driste sigh til att förhålle eder samme rente medh treske, medh mindre I them förhöije och föröke vele. Gudh eder befalendes. Datum Vessby then 20 Novembris åhr etc. 54.

Vesterås den 28 November.

Till utvald konung Erik rörande hans uppbrytande af ett till K. Maj:t ställdt bref, om tvisten mellan Brynolf Skräddare och Lyder Tynne, om två våldsverkare, som farit fram i Vesterås län, samt om gåfvor till drottningen och de kungliga barnen.

Riksregistr. 1554, fol. 107 v. Delvis förut tryckt af C. C. Gjörwell i K. bibliotekets tidn. om lärda saker 1767, D. 2: s. 257—258.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alz:t tilförende etc. Käre son, som tu skrifver och gör tin uhrsecht, att tu oförvarendes hafver upburit [*sic*] thet bref, som tin käre moormoder hertiginnen af Saxen oss tilskrifvitt hafver, så må tu vette, käre son, at vij intett misshagh hafve ther utti, thet tu upbryter the bref oss ähre tilskrefne, ty vij achte icke att dölie för tigh hvadh lägenheter vij skrifteligen förfahre. Vij försee oss och, at tu icke heller något, ther macht opå liggier och tigh blifver tilskrifvit, vil hafve oss fördoltt eller förhållet.

Käre son, hafve vij och nu Hennetz [!] Kärlighetz skrifvelse här öfversedt, så väl then dochtor Joseph tilskrifven ähr, som the andre, och skicke tigh nu samme skrifvelse igen tilhande, att tu och må see och förfahre hvad Hennes Kärligheet hafver för:ne doctorem tilskrifvit, och när tu thet bref, som doctori är tilskrifvit, öfversedt hafver, så må tu late skicket Ezechie tilhande.

Vijdere käre son, hvadh tin skrifvelse belangar om then saak emillan Bryniolf Schreddere och Lyder Tynne, kunne vij icke annet tilsvare, utan at oss synes lijkast vare, thet saken blifver til thet flitteligeste ransaket, och att beggie parterne kunne vederfares så myckit som rätt ähr. Såge vij och gärne, att medh för:ne Lyder så handles motte, thet han icke medh någon skäl kunne hafve sigh at beklage och besväre utti fremmande land, att honom förkortt här i vårtt rijke skedt vare skulle.

Ytterligere vele vij tig icke förhålle, käre son, att Jachim Flemming hafver latitt gäste umkring medh sine hester både här utti Vesterås län och flerestedz och gest bönderne uttan vårtt eller fodermarsk vetskap och befalning, hafve och två af hans tienere voldttaget tu qvinfolk, både modren och dotteren här i Vesterâhs län. Så hafve vij bekommit en af them och latitt förvaren här uti Vesterås torn, then andre skal ju vare hooss för:ne Jachim, benemnbdt Thomas Finne, then vij och gärne ville hafve här tilstedes, såsom vij och tigh för någre dagar sedan ther om tilskrifve. Tu viltt och annamme en fast borgen af Jachim Flemming för sådane otilbörlige handel skuld.

Käre son, vij sände tigh så myckit brandgultt blomeret samet, som tu kant late göre tigh kiortel, tröije och hosse underdrecht utaf, och när tu vilt late oss förstå hvadh skin tu vilt hafve till kiortel foder, då skal tu och thett bekomme. Ytterligere må tu vette, käre son, at vij hafve skencht vår käre hussfru ethundrede lödige mark

bergz sölf, sammelunde tine bröder hvar etthundrede lödi[ge] mark, item tine systrer hvarthere femptije lödemark. Vij vele och late tigh bekomme etthundrede lödigmark, eenär tu samme sölf vilt late annamme, theruttaf tu kant late tigh göre faat, tallreker och annet, som tu hafver behof at bruke, när tu färdes och reser för tigh sielf. Gudh alz:tt tigh befalendes. Datum Vesterås then 28 Novembris åhr etc. 1554.

Vesterås den 30 November.

Öppet bref till allmogen i Tuna län och Stranda härad angående hjelp till en farleds upptagande genom Skägganäs.

Riksregistr. 1554, fol. 108 v. Förut tryckt af C. G. Södergren i Småländska archifvet, D. 2 (1869): s. 131.

Vij Gustaf *etc.* tilbiude eder dannemän alle, våre och cronones skatskyllige bönder oeh menige almoge, som byggie och boo uti Tuna län och Strandahärät, vår gunst och nåde tilförende och gifve eder tilkenne, at vij för alles eders och thet menige beste skuld hafve achtet late grafve en skepzled igenom thet drag, som skiuter utt i siön vedh Skeggenäs, så att I och andre, som till siös medh båtar till Calmar löpe vele, icke skole hafve behof at löpe utti uppenbare hafvet medh edre båter och ther gifve eder utti fahrligheter i sådane stortt sval och fahrlige våger, som ther oftest pläger vare, synnerligen när storm och stortt väder i siön opå färde ähr, utan skole komme medh edre båter innenskärs alt neder utt med Smålandzlandet igenom samme dragh vedh Skeggenäs och sedan genest til Calmar. Och hafve vij befalet vår fougte på Calmar, at han skal late holle opå then grafning vedh Skeggenäs strax utti näst kommendes våår, när öppit vatnet blifver, och opå thet att arbetett medh samme

grafning motte thess bättre komme til gångz och snarligen blifve fulendat, therföre motte vij bruke then meste hielp ther till, som man kan finne rådh till, och efter I dannemän alle, som boo utti för:ne häreder, bekomme stortt gagn och fördeel af then leed, som ther grafves och tilpyntes skal, så vele vij eder hafve förmante, at I och ther till hielpe vele hvad som I kunne åstadh komme, som ähr, at I vele hielpe ther till hvar man några hielpe dagzverker, efter såsom vår befalningzman opå för:ne Calmar medh eder ther om handlendes och opå våre vegne tilsäijendes varder. Theruttinnen göre I thet oss behageligit ähr, och som oss förhåppes thet samme eder sielfve nyttigt och gagneligit vare skal. Datum Vesterås S:te Andree dagh åhr etc. 54.

Vesterås den 30 November.

Öppet bref för Hans Larsson på en tomt i Vesterås.

Riksregistr. 1554, fol. 109.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, at vij hafve undt och efterlatitt, som vij och nu medh thete vårtt öpne bref gunsteligen unne och efterlate, at vår undersåte och borgere uti Vesterås Hans Larsson må och skal niute och behålle, oss til en behagelig tijdh, en stadz tompt liggiendes utt medh Jöns Anderssons gård qvitt och frij för alle tomptöre. Ther borgmester och råd uti för:ne Vesterås måge vette sigh efterrätte, icke görendes för:ne Hans Larsson här emott något hinder eller förfång. Datum Vesterås then 30 Novembris åhr etc. 54.

Vesterås den 1 December.

Till utvald konung Erik angående uppskof med hans resa till Östergötland på grund af det rådande menföret, om det missnöje K. Maj:t hyste med de adlige mönsterherrarne samt om hertiginnan Ursulas af Mecklenburg m. fl:s bref, om Anders Målares arbete och om en följeslagare åt Simon Wolder på dennes utländska resa.

Riksregistr. 1554, fol. 111.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alz:t tilförende. Käre son, som tu begärer af oss blifve förstendiget, um tu skal drage till Östergöttland för jul, så synes oss, käre son, at vinteren sigh icke så skicker, thet man kan väll rese så lång vägh för jul etc., män ther någott godt åkeföre kunne blifve efter jull, då vore thet väl nyttogt, att tu giorde tig rede och droge thär hädan. Vij ähre och tilsinnes att gifve oss thär hädan, hvar meenföret oss icke förhindrer.

Vijdere käre son, kunne vij tig icke förhålle, att vij finne oss myckit besvärade utöfver the ädelmän, som förordinerede ähre til at löne vårtt folk, såsom vij tigh ther um vår mening hafve latitt förstå tilförende. Och kunne vij them ingalunde bruke till sådane löning, ty vij förnimme, att the ingenstädz sökie vårtt och rijkzens beste medh thett the skole utträtte, utan ähre altt opå sin egen fördeel och k[l]are eld under theres gryte. Och hafve vij utti sanning besportt, at Karl Holgersson och Jacob Tursson late göre stor gärd tilhope i Östergöttland opå the orter, ther knechterne skole tilhope komme och annamme theres betalning, och att knechterne förtäre doch föge af samme gärd, utan blifve omkring ibland bönderne förlagde och gärden föres til theres egne gårder.

Ithem handler och så Knut Knutsson icke myckit väl ther han framdrager, ty han drager och en hop

onyttigt selskap medh sigh, som intett annet göre ähn förtäre; han hafver och tagitt en af våre grufve drenger ved Lindessberg, som honom hade tient tilförende, förtt honom i handklofver så hart, att näglerne hafve sprunget af fingrene. In summa förnimme vij, att meste parten af adelen, som vi bruke til the löninger, försumme intett hvad them kan komme til gode, men vårtt och rijkzens beste gifve the ganska ringe acht opå. Sådant vij här efter ingelunde lijde kunne, nödgas och för then skuld att hafve fördrag bruke adelen til löningerne här efter.

Käre son, skicke vij nu tigh här medh igen til hande the bref, som hertiginnen af Mächelborg fru Ursula, item Lazarus och Mårten v. der Oe oss hafve tilskrifvitt; hvad theres innehåld är, varder tu väl förnimmendes.

Ytterligere såge vij gärne, att tu ville skicke Anders Målere oförsumligen til oss, at han motte hålle opå att göre ferdigt thet som tu hafver skrifvit oss till om. Um the andre verf, som tu medh Simon Wolder hafver oss tilskrifvit, vele vij oss betenkie och sedan vår mening ther uti förklare. Gud befalandes. Datum Vesterås then 1 Decembris anno etc. 54.

[Zedell].

Käre son, som tu later förstå, at tigh synes vare rådeligit, thet en svensk motte fölge then Simon Wolder, som kunne hafve acht opå, huru han handler, och oss ther om tilskrifve, så ändoch vij titt förslag utti then motte väl gille, kunne vij doch icke fulleligen vette, um thet skulle hafve någott gott lagh, efter för:de Simon achtar förrese genom Danmark, män hvar någon af them, som tu hafver föregifvit, utti så motte brukess skulle, då synes oss, att Larss Knutsson ther till tienligest vore. Tu må och förskicke honom oförsumligen til oss medh Anders Målare. Datum ut supra.

Vesterås den 1 December.

Till Birger Nilsson [Grip till Vinäs] och Karl Holgersson [Gera] angående de gods Nils Bosson [Grip] och Nils Eskilsson [Banér] köpt af Kristiern Johansson [Vasas] hustru Dorotea [Knutsdotter (Banér)].

Riksregistr. 1554, fol. 112.

Vår synnerlige gunst tilförende. Såsom eder är nogsampt vitterligit, käre her Bijrge och Karl Holdgersson, om the godz och gårder, som framlidne her Nilss Boosson och Nelss Eskelsson af hustru Dorothea, her Christiern Jahanssons, köpt hade, så vette I väl sielfve, at samma köp icke lagligen skedt och giordt är, i thet at samme godz bortsåldes ifrå rette brystarfvingerne, som var hustru Brite Matz Pederssons, som än nu lefver, och hennes syskene. Så ähr thet och nogh bevijssligitt, at för:te her Nilss Bosson och Nelss Eskelsson köpte för:ne godz af samme hustru Dorothea emott thet förbud, som the medh menige rijkzens rådh, then tijd lefde, endrechteligen giorde och beviliede, så blef thet och uttaf vår salige moderbroder her Trotte Månsson nogh förbudit, at ingen samme godz köpe skulle, efter förbe:te hustru Dorothees barn vore ähn nu unge och til intett målssmandzdöme ähnnu kompne, hvilket allt intett blef achtett hvarken af her Nelss Boosson eller Nilss Eskelsson, utan uttöfver sådane rikzens rådz och her Trotte Månssons förbud och theres egen bevilielsse köpte the för:ne godz. Therigenom med rätte borde vara förbrutett altt hvad the för samme godz uttgifvitt hade, hvar thenne saak elliest efter lagen dömess och fulfölies skulle. Och ändoch vij sådant att efterkomme hade ther god fogh, lagh och rätt till, hafve vij thet doch icke göre velet, uttan efter förbe:te hustru Brite Matz Pederssons såsom then rätte brystarfvinge till

för:te godz oss såsom hennes näste fädernes slächt och ärfvinge, hennes arflige rättighett henne tilkommer, samme godz välvilleligen uplatitt och bebrefvet hafver, uttaf hvilket bref vij skicke eder här innelucht en copia, derföre hafve vij nu igen byrdet och igen löst samme godz af Isaak Nilsson för så myckit, som både her Nilss Bosson och Nilss Eskelsson them köpt hade. Och vele och biude eder för then skuld, att I eller the andre edre medarfvinger eder med samme godz härefter intet befatte skole, effter thett är ju icke rätt, att vij skole igen lösse godzen, och I eller andre skole behålle them; doch hvar I förmene eder hafve några bref och bevijss, ther med I samme godz försvare kunne, då må I skicke oss them medh thenne brefvijsere, vår tienere Christoffer Ribbing. Befalendes eder Gudh. Datum Vesterås then 1 Decembris åhr etc. 54.

Vesterås den 3 December.

Öppet bref till allmogen i Finland angående den villfarelse, som utbredt sig rörande lördagens helighållande efter Moses lag såsom ett medel att afvända Guds straffdomar.

Riksregistr. 1554, fol. 112 v. Förut tryckt af Olof Celsius d. y. i Monumenta politico ecclesiastica, Cont. 1 (1751): s. 20—25, där dock datum är orätt angifvet till 7 Dec., samt af P. E. Thyselius i Handl. rör. Sverges inre förh. under kon. Gustaf I, Bd 2: H. 2 (1845): s. 377—382, och af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 175—181.

Vij Gustaf *etc.* tilbiude eder dannemän alle, våre och cronones skatskyllige bönder och menige man, som byggie och boo uti Finland, vår gunst och nåde tilförende och gifve eder tilkenne, att oss för någon tijdh sedan ähr förekomit, huruledes några ibland then enfållige och simpel hoop menige man uti för:ne Finland ähre kompne utti stor vilfarelse och vantro, utan tvifvel genom diefulens inskiutelse och äggelse, att the mene thet Gudz straf, som ähre hårde åhr, dyr tijd och annat så-

dant, skal them för then skuld vare öfverkommit och af Gudi opå lagt, thet the icke, såsom juderne fordom vore under Mosi lagh och regemente, then siunde dagen, som man kaller lögerdagen, helig hålle, och för then skuld en part sigh nu företagit hafve att fölie judesättett och opå samme dagh intet arbete vele, utan hålle och skicke sigh lijke som juderne under Mosi lagh uti thet gambla testamentte giordt hafve. Vij hafve och förnummit, att the, som ähre kompne utti sådan vilfarelse, gifve och thet före, att the mångehande drömer och syner hafve, igenom hvilke the til sådane fåfeng Gudz tienst bevekes, öfvergifvendes ther medh then rätte sanskyllige gudztiensten och the christelige ceremonier, som ifrå apostlarnes tijdh altt in til thenne dagh utti then christelige försambling hafve varitt i bruket. Så finner man och nogh utti then helga skrift, att sådane mening både om lögerdagz helg, så och om drömer och syner, ähr en sådan vilfarelse, att hon skader och förderfver både til lijf och siäl. Må för thenskuld hvar förståndig menniskia kunne besinne, at Gudz hårda straf och plåga, som ähr hårde åhr, dyr tijdh och annat mere, ingelunde ther igenom afvendt, utan heller myckit mehre förmeret och förött blifver, män thet rätta sättett til at förblidka Gudz vrede och thet straf, som ther efter fölier, ähr att hålle sigh vidh hans helige ordh, som utti then helga skrift, så väl i thet gambla, som i thet nya testamenttet fast grund hafver. Och opå thet at then alzmechtigste Gudhz vrede och hårde straf motte blifve afvendt, ligger storligen macht opå, att man bruker thet medel, som til att försone sådant med best tienligit ähr. Vij vele eder och alfvarligen råde och förmane, att I alle, then ene med then andre, som utti sådane vilfarelse och vantro kompne ähre, ännu late eder härutinnen medh Gudz ord rätte och undervijse och sådane Gudz helige ordz förachtelse, som I nu för hender hafve, aldeles borttläggie och undfly, så

frampt I icke hårdare Gudz straf än thet nu förhanden ähr, här efter förmode skole. Thet är väl santt, att Gud alz:t menniskione mångehanda plåger, som ähr hård åhr, dyr tijdh, pestilentz, krig och annet sådant, för syndennes skuld opålegger, opå thet att hoon sigh besinne skal, vende igen att synde och efter hans gudomelige vilie sigh skicke och lage, hvilket oss then helige skrift klarligen nogh gifver tilkenne; så ähr och ther brede vidh Gudz alfvarlige vilie och befalning, att vij intett annat för synd reckne eller holle skole, utan thet som han sielf uti sine helge budord hafver förbuditt att göre. Ty för then skuld hafver Gud alz:tt igenom sin blotte nådh och barmhertighett oss sin helge lagh och budord gifvitt, at vij icke tvifvelachte, utan visse ther opå vare skole, huru vij honom medh görende och latande rätzligen tiene skole. Nu gifver oss Gudz helge ord klarligen nogh tilkenne, att vij uti thet nye testamentett icke plichtige ähre heligh att hålle then siunde dagen, såsom juderne under Mosi regemente giorde, utan såsom hela Mosi regemente eller politia oss christne intett gifver att skaffe, förty Mosi regemente med alle sine uttvertes stadgar och ceremonier skulle allenast in till Christi tilkommelse och himmelsferd bestondiget blifve och sedan få en ände, så kommer oss intett vid att hålle the helgedagar, som juderne uti thet gambla testamentett vore opålagde att hålle, thet S. Paulus til the galater i thet 4 cap. nog bevijser, ther han säger, »I hållen», säger han, »dagar och månader, högtijder och åhrstijder, jagh befruchter om eder, at jagh icke[!] hafver fåfengt på eder arbetatt.» Item til the colosser i thet 2 cap. ännu klarligere: »Så later nu ingen göre eder samvet öfver maat eller drick eller öfver bestembde helgedager eller nymånader eller sabbater», utaf hvilke Pauli ord man nogh merke och förstå kan, at vij christne icke skyldige ähre hålle then judeske sabaten.

Vijdere så hafver och thet trid[i]e budordett, ther Gudh alz:t biuder och befaler, att man skal helge hvilodagen, icke then mening med sigh, at man enkannerligen lögerdagen fram för andre dagar ther til bruke skal, utan thet ähr rätte grunden och meningen utti thet tridie budordett, att Gudh alz:t biuder och befaler, thet vij en dag utti hvarie veku til att höre, läre och medh al flijt betrachte hans helige ord, ifrå vårtt daglige arbete afsyndre och intet annat synnerligit på samme dag förehafve, helst när som tilfället sigh så begifver, ähn höre hans helige ord, them legge på hiertat, tacke, lofve och prijse Gudh för the välgärninger, som han oss dageligen låter vederfares, bidie honom om andelige och lekamlige nödtorf, item gå till Gudz bord och annamme til oss Christi Gudz sons högverdige lekamen och blodh til våre troess förökelse och stadfestelse. Thetta ähr utan al tvifvel rätta förståndit opå thet tridie budordet, som eder och vijdere här um undervijse kunne och skole the gode män, som ther till förskickede och ordinerede ähre, at the medh Gudz ord eder skole förestå. Ther näst, såsom juderne utti thet gambla testamenttett på then siunde dagen, then vij nu kalle lögerdagen, samman komme til att höre och läre Gudz ord och the ceremonier förehafve, som Gudh them igenom Mosen gifvit hade, så bruke nu vij christne utti thet nya testamenttett icke mere lögerdagen ther till, såsom juderne, uttan söndagen, förty efter then helge skrift och synnerlig Danielss prophetia thet klarligen bevijsar och föregifver, att efter Christi dödh, upståndelse och himmelssferd skulle platt om intett varda Mosi regemente medh alle sine stadgar och utvertes ceremonier, hafver then hele christelige försambling strax utti apostlernes tijdh beslutitt och endrechteligen stadfest och samtycht, at man icke mer skulle bruke lögerdagen til att sammankomme och höre Gudz ord, utan sundagen, efter Christus på then dagh upstodh ifrå the döde och

om intett giorde al diefvulsens macht och kraft. Så ähr nu söndagen them, som honom rätteligen hålle, ett vist och fulkomligit vittnesbörd, att the icke tvifvelachtige ähre, thet Christus, then förlofvede Messias, nu kommen ähr och hafver oss alt thet fulkompnet, som propheterne fordomdagz om honom endrechteligen prediket och spåt hade. Therföre kan theres mening, som lögerdagen begäre att hålle, fögo annorledes uttydes och förståås, än att the icke än nu fulkomligen troo, thet Christus skal kommen vara och oss igenom sin dyre blodz uttgiutelse thet evige lijfvet förverfvet, item oss then christelige frijhett skencht och gifvitt, at vij icke mere till Mosi uttvertes lagh och stadgar skole tvingede varde. Sådane Christi store och osäijelige välgärninger icke fulkomligen troo oss vare bevijsett, ähr en vederstyggelig synd för Gudi, then ther och Gudz vrede icke blidkar, uttan som för ähr sagt, häller mehre föröker. Och efter nu nog bevijst är, at lögerdagzhelg, drömer och andre vijskepelser drage them, som ther opå lijte, til evigh fördömelse och förderf, therföre vij til beslut icke allenest förmane, utan och så biude och alfvarligen befale eder alle, utti hvad stand I hälst vare kunne, som ähre kompne i sådane vilfarelse, att I then her efter platt afleggie och eder medh Gudz helge ord rätte och undervijse late. Vij biude eder och, att I om söndagerne, hvilke til att höre och läre Gudz helige ord af then christelige försambling fordom förordinerede äre, endrechteligen tilhope komme til at höre och läre Gudz helige ord och vilie, och att I och så them, som eder Gudz ord läre, hörsamme och lydachtige vare skole, besynnerligen så mycket then christelige religionen belangar. Ther I dannemän alle eder efter rätte skole, så frampt I vele undvijke först och fremst then evige maledidelse, thesslijkest våre ogunst och tilbörligitt straf här opå jordenne. Datum Vesterås then 3 Decembris åhr etc. 54.

Vesterås den 7 December.

Till Simon Tomasson [Tavast] angående förbud för adeln att slå under sig skattegods och om indragning till kronan af några holmar, om hvilka några bönder en lång tid tvistat.

Riksregistr. 1554, fol. 114 v.

Vår gunst tilförende etc. Vij hafve förstått tin skrifvelse, Simon Thomesson, och som tu later förstå, att några af adelen, som boo uti Åboo län, thesslikestt några borgere, som boo utti för:ne Åbo stad, hafve köpt några skattegodz under sigh utan vårtt vittskap och förlof, hvilket vij ingelunde här efter them tilstädie vele, att the eller några andre skole rappe unden cronen sådane skattegodz, ähr för then skuld vår alfvarlige vilie och befalning, at tu skalt vederkennes opå våre vegne för:ne godz.

Vijdere, som tu och later förstå, att ther ähre några holmar utti Norfinland, som hafve uti många åhr stått i trette emillan några bönder, ähre vij och tilfredz, at tu vederkennes opå våre vegne samme holmar. Ther tu vest tigh efter rätte. Datum Vesterås then 7 Decembris åhr etc. 54.

Vesterås den 8 December.

Rekommendation för Simon Wolder på dennes utländska resa i K. Maj:ts ärender.

Efter originalkonceptet i RA.

Wir Gustaff *etc.* hiermith thuen khundt offentlich, das wir dem erbarn unserm lieben getreuen Simon Walter (so von unss ausserhalb diesse unsere reyche etzliche whar, als sammet, gulden und silbern tuch, perlen, cley-

noder ahn barethen und andere khostliche seyden gewhandt, allerley gudte lacken, zucker, wurze und mancherley wollschmackende, naturliche, unvorfelschte, starcke und susse weyn sampt anderem, so unss dienlich sein mochte und aus dem vorzeichnus, welches gedachtem unsern zugestalt, klarlich zuersehen zu unserem behuf und bestem herein zuvorschaffen abgefertiget) diess geleydt und vorsicherung schrift, den jhenigen, wess nation oder nhamenss die sein muegen, so die bemheldten wharen herein ahn unss zuverfhueren willenss, zutzustellen und zu uberantworten auferlegt, gnedigst bevholen und wiessentlich macht gegeben, gereden und geloben, aber hiermith allen und jedern den jhenigen, so dieses unser geleydt wirdt zugestalt, sein wiessentlich, das wir unss mith ihnen, derer whar und gueter, die wir behalten wurden, eines pillichen und rechtmhessigen khaufs erstlichen vorgleichen, und wass als dan beydersaits abgeredt und gehandelt sein wirdt, entzweder ahn wharen, so inn unsern reichen gefallen, oder ahn paren thalern, welchs sie begheren, fur fulle und zu guttem dangk schleunigk entrichten und erlegen wollen. Auch im fhall sie alle guter, welche sie mith sich bringen wurden, bey unss oder den unsern nicht ahnwe[r]den khönten, sollen sie mith denselbtigen frey, sicher und zolfrey und was sonsten mit ihnen geburlicher weiss in diesen unsern reichen möchte zu wegen bracht sein, unvorhindert, wohin es ihnen gelegen und gefelligk, zu wasser oder lande, ahne einige aufhaltung befurdert und gestadtet werden. Welches alles sie sich gentzlich und gewiss sonder befharung einiger argen list, geferde oder ausszuge, die wir hiermith alle hindan setzen und kraftloss machen, zu unss in dem allen nicht anderss, dan es eynem freyen, sichern, vhelichen und christlichen geleidt (welches wir ihnen nochmhals in craft ditz briefs zustellen und wiessentlich geben) gleichformigk und gemess ist, sollen zuvorlassen und zuversehen haben,

das wir allen und jedern vorgeschriebenen zusagen zu gleich und insonderhait zum högsten nachsetzen und gnug thuen wollen. Zu mherer urkundt und glaubwirdiger sicherhait haben wir diess mith unserm königlichen secret bekreftigen lassen und mith eygener handt unterschrieben. Gegeben auf unserm schloss Vesterarss den achten Decembris im funffzehenhunderten und der minderzall vier und funffzigsten jhar.

Utanskrift: Dem durchleuchtigisten grossmechtigen fürsten und h[erren] . . .

Vesterås den 10 December.

Till utvald konung Erik och hertig Johan angående underrättelser från Finland om ryssarnes infall, om Måns Nilsson [Stjernkors] förhållande samt om M. Olai [Magni] bref och krönika.

Riksregistr. 1554, fol. 114 v. Förut tryckt af Olof Celsius d. y. i Monumenta politico ecclesiastica, Cont. 2 (1751): s. 39—41.

Vår faderlige gunst och kärlige helsan medh Gudh alz:tt tilförende etc. Elskelige käre söner, vij skicke eder här innelucht tu bref, som ifrå Simon Thomesson opå Åbo och Måns Nilsson på Vijborg kompne ähre, ther utaf I förnimme kunne hvad lägenheter vedh then ryske grentze nu på färde ähre. Och synes oss för sådane fahrlige lägenheter skuld fast rådeligit, såsom thet och ähr vår endelige vilie och begären, att hvar then galleide, som til Finland medh folk, skyt, lodh, krut och andre krigz nödtorfter förskickes skulle, ther ifrå Stocholm icke ähn nu sin kooss afferdigit är, att I då samme galleije medh thet aller förste tijt afferdige och förskicke vele, efter som I af för:ne bref förnimme kunne, at oss och rijket ligger ther ingen ringe macht opå. Oss synes och rådeligitt vare, att vårtt krigzfolk icke gifver sig til nå-

gon slachtning medh rysserne, utan heller, såsom man giorde uti then smålenske feijden, att the på skoger och annor beqvemlig rum sökie sin fördeel och således göre fienderne något afbrek och mottstånd.

Vij såge och gärne, käre söner, att I och så til Finland synnerligen til Måns Nilsson skrifve vele, att the see sigh aldeles vijssligen före, så att the rysserne något mottstånd göre kunde, hvar rysserne något infall på then landzänden Finland göre vilde, och ther hooss gifve Måns Nilsson tilkenne, att oss storligen förundrar, hafve ther uttinnan och platt intett behag, at han oss om sådane fahrlige lägenheter plat intett tilskrifver, utan allenest til Simon Thomesson, som nu skedt ähr, att han ännu um sådane och alle andre lägenheter oss förstendige vilde. Vij förnimme och, att han then Christoffer v. Hordenborg ther opå Vijborg fengzlig hafver sättie latitt, kunne icke vette för hvad orsak. Hvar han til äfventyrs någen saak hade medh honom, motte han då hafve förskicket honom til oss och ther hooss gifvit hans brut tilkenne, thet han än nu så bestelle vilde, hvar samme Christoffer sigh elliest utti någon motte förseedt hafver. Vij kunne och icke förmerke utaf the bygninger, som hann vedh Nyslot hafver uprättatt, thet han skal hafva någrelunde emott oss otroligen handlett.

Vij sände eder thesslikestt här innelucht the bref som M. Oluf Svinefoott oss nu tilskrifvit hafver, see och gärne, att samma bref icke förkomma, utan blifve förvaret, och tyckes oss, att han skrifver oss endelss fast förnär, i thett han platt ogiller the herrer, furster och konunger, som alle [ɔ: af] lutterske biskoper krönte ähre, ändoch vij hafve then troo och förhop, att vij och alle christelige herrer och potentater, som Jesum Christum rätt bekenne, dyrkie och ähre, ähre rätt och christeligen crönte, och för then skuld sådane hans papistiske falske grund och mening vij föge eller platt intett achte. Krö-

niken vele vij ähn nu på någon tijd behålle hooss oss, til thess vij få late korteligen öfverlöpe och öfverläse henne och förfahre hvad grund samme crönike förer. Sedan vele vij förskicke henne till eder och ther hooss gifve eder tilkenne vårtt judicium och mening om samme bok. Eder Gudh alz:tt altijd befalendes. Datum Vesterås then 10 Decemb. anno etc. 1554.

Vesterås den 12 December.

Till Claes Kristersson [Horn] angående befälet öfver krigsfolket i Finland och försvaret mot ryssarne.

Riksregistr. 1554, fol. 115 v. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 181—183.

Vår gunst tilförende etc. Skal tu vette, Claes Christiersson, att tu sampt medh Henrich Claesson skole hafve befalningen öfver vårtt krigzfolk, både ryttere och knechter, hvad som ther mest försambles kan i Finland, både hooss prester, köpmän, klockare och bönder, efter thett rychte som här i Sverige går, att rysserne skole vilie göre någott infal opå Finland för Anders Nilssons röfverij skuld. Så ähr för then skuld vårtt rådh, att I vele see eder vissligen före, om så när kommer, att I icke gör them någon veldig feltslachtning, utan thet kan skee medh fördeel, så at man brukede thet smålenske sättett att liggie i väg för them och elliest att öfverfalle them om nätterne i lägren, ther the icke ähre för starke, och undanföre för them al fetalie ått Vijborg til att försterkie och fetalie byn Vijborg medh. Item I vele och så alfvarligen säije och förmane thet folk, som af Åbo län, Kumene gårdz län, Tavastehuss län och in summa alt folket, som dragandes varder til grentzen, att the hafve med sig fetalie, krut, lodh och hvad som til sådane saker tienligit ähr, så att Vijborg blifver bättre försedt

ähn som thet skedde i gamble her Stens tijd; then tijd rysserne komme dragende, veek alt folket in i Vijborgz stad och glömde bortt thet som mest låg macht opå, som var maten, och igenom sådane oförsyn blef folket mest försvelt, så att the hade när ätitt hvar annan up. Thette I vele komme ihug til en förmaning, ändoch vij nogsampt i thenne förlidne åhren ider tilsagt hafve. Oss förundrer och icke lijtett, att samme Anders Nilsson och Måns Nilsson thenne saak för oss så fördölie och oss ther om intett tilkenne gifve. Hvarföre the sådant göre, kunne vij icke vette, efter oss borde ju något vette här medh uttaf. Doch efter oss icke ähr mehre ther om vitterligit, kunne vij icke mehr ther om göre, och om I hafve vijdere mehre hielp behof, [vele vij] att I vele thet med thett aldraförste gifve tilkenne. Vij hafve och förstått, att the oss någon skada giordt hafver på grentzen. Så later thet intett hempnes i thenne vinter, för ähn vij vijdere oss ther om betenkie, utan achten på grentzen, att the icke vijdere någon skade göre. Vij vore och icke obenägne till att antage till iii tusende man eller mere uttaf finske folk och besynnerligen af thet dugeligest folk, som ther finnes kunde både i köpstäderne och opå landzbygden, och synnerligen utti Tavasteland och vedh rysse grentzen och elliest öfver altt Finland, och att presterne ville vara flittige til att hielpe uttransake the dugeligeste hvar uti sin sochn, efter the kenne them best. Thett I vele ingalunde försumme, som I kunne tenkie, att menige rijket och then landzenden ligger macht opå. Vij vele och sende eder ett fulmachtz bref, att the skole vara eder hörsamme och lydige på våra vegne; ther I eder vele efter rätte. Datum Vesterås then 12 Decembris åhr etc. 54.

Vesterås den 14 December.

Öppet bref för länsmannen Bengt Jonsson på skattefrihet för Skälby och Gränsta gårdar i Lundby socken samt på kungsfodringen i Lillhärads socken.

Riksregistr. 1554, fol. 116.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligitt, att vij af synnerlig gunst och nåde hafve undt och förlänt, som vij och nu medh thetta vårtt öpne bref (oss til en behagelig tijdh) unne och förläne thenne vår troo undersåte och lendzman uti Tuhundratz häred Bencht Jonsson utti Skelby uti Lundby sochn att vare skatfrij för alle uttskyller opå för:ne Skälby. Thesslikestt hafve vij och förlänt honom altt thet afrad och andre uttskyller, som åhrligen går af en gård benembd Gränestada utti för:ne sochn, sammelunde vår konungz fordring, som pläger åhrligen gå af Lille häretz sochn uti för:ne häred, lijke som then, ther länssman tilförende var, haft hafver. Ther vår befalningzman utti för:ne härett, thesslikeste våre camererer måge vette sigh efter rätte. Datum Vesterås then 14 Decembris åhr etc. 54.

Vesterås den 14 December.

Till Jöran Fincke angående de hinder, som ställts för fisket vid Ulfsby.

Riksregistr. 1554, fol. 116 v.

Vår gunst tilförende. Skal tu vette, Jören Finke, att oss ähr tilvettendes vordett, at tu och några andre af adelen ther i Finland skole hafve några hemlige stemplinger med bönderne, som byggie och boo kringom then elfven, som löper öfver ved Ulfzby, i så motte att the

skole förhindre våre tienere, som ther efter vår befalning pläge fiske. Så må tu vare förtencht sampt med the andre, att sådane stemplinger blifve här efter tilbake och aldeles aflagde, så frampt vij icke skole blifva förorsakede att late gå vårtt tilbörlige straf ther uttöfver. Ther tu vest tigh aldeles efter rätte. Datum Vesteråhrs then 14 Decembris åhr etc. 54.

Vesterås den 15 December.

Till Olof Stake angående hans utnämning till fogde i Värmland.

Efter originalet på papper i RA. (Förut i Brokinds arkiv).

Gustaff *etc.* Vår gunst tilförende etc. Är vår villie och alffvarlig befalning, Oluff Stake, thet tu vår fogte udi Vermelandt, like som Långe Måns för tigh varidt haffver, vare skalt. Så skicke vij tig her innelucth ett öpitt fogte breff, ther tu tig effter rette skalt. Vij vele och tig förmanedt haffve, at tu acther opå vårt och rigsens gagn och bäste udi samme befalning och lather tig finne välvilligen udi the stycker, som osz behagelige äre. Ther tu vest tig aldelis effter rätte. Datum Vesterårs 15 Decembris anno etc. 1554.

Utanskrift: Till oss elskelig vår tro tienere Oluff Stake, som tilförende var vår fogte udi Bälinge häradt etc. gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Gripsholm den 22 December.

Stadfästelse på Öregrunds stads privilegier.

Riksregistr. 1554, fol. 116 v. Äfven i saml. af städernas privilegier i RA., Bd 1: s. 191—192.

Vij Gustaf *etc.* göre vitterligit, at vij af synnerlig gunst och nåde hafve tagit och annammat, som vij och nu med thette vårtt öpne bref tage och annamme våre trogne undersåter, som bygge och boo uti Öregrund, theres hustruer, barn, legefolk, godz, gårder, rörligit och orörligit, uti vår konglige hegn, vern, skyd, fred och försvar, synnerligen til att värne, fride och försvare them för altt öfvervåld och orätt. Sammalunde hafve vij af vår synnerlige gunst och nåde stadfest och fulbordett the privilegier och frijheter, som samme Öregrundz by af några framlidne Sverigis rijkes herrer och konunger unte och gifne ähre, att the måge och skole obehindrede innen byss köpslage, handle och vandle medh hvem the vilie, både köpstadzmän och bönder, tilkommende och fråvarende, om kläde, spanmåll, smör och andre sådane varer, som icke förbudne ähre eller framdeles kunne förbiudes, lijke som andre våre undersåter och köpmän här i rijket, hvilke i siöstäderne byggie och boo; doch hvad utrymme och fiskerij belangar, thet vele vij oss uti vijdere betenkiande hafve förbehållett. Måge och förbe:tte våre undersåter obehindrede niute och bruke samma frijheet medh seglatz, som andre siöstädz borgere här i rijkett, doch medh sådane förord och vilkor, att the icke skole medh svenske varer sökie några the orter, som nu förbudit ähr eller framdeles af oss förbiudes kan, sammaledes att för:te våre undersåter intett landzköp bruke skole, hemligen eller uppenbarligen. Thesslikeste skole the och obråtzligen hålle the stadgar och artikler, som vij medh vårtt elskelige rijkz råd om köpmans handel efter tijdzens

lägenheter och menige rijkzens nytte och gagn nu samptycht hafve eller yttermere samtycke kunne. Item skole the och förplichtige vare utti thet vij them biude och befale, såsom trogne undersåter bör att göre, lydige och hörsamme sigh finne late och oss troligen alle rättigheter och utskyller göre, som the på cronones vegne oss skyllige ähre utt att göre. Schole the och grannerligen late upskrifve alle the varer, som antingen införes eller uttföres, och oss thett skrifteligen sedan gifve tilkenne, så frampt the icke skole hafve förbrutitt godzett, som icke blifver upskrifvitt, och theres 40 mark. Uti lijke motte skole the inge förbudne varer hemligen af landett före eller före late, vid thett straf som föreschrifvitt står, som vårtt konglige mandat vijdere ther om förmäler, hvilkit vij af för:de Öregrundz borgere, så väl som andre siöstädzboer, här efter vele att hålles skal. Så biude vij för then skul alle, som för våre skull vele och skole göre och late, att the icke utti någen motte göre för:ne Öregrundz borgere emott thett, som vij them medh thette vårtt öpne bref hafve efterlatitt, något hinder eller förfång, så frampt the vele göre thet oss behageligit ähr. Thess til yttermere visse hafve vij latitt hengie vårtt secret här nedan före thette bref. Datum Gripzholm then 22 Decembris åhr etc. 54.

Gripsholm den 23 December.

Till utvald konung Erik och hertig Johan angående biskop Botvid [Sunesson] i Strängnäs och mäster Olai [Petri] krönika.

Efter originalet i RA. Jfr Riksregistr. 1554, fol. 117 v. Förut tryckt af J. G. Hallman i The tvenne bröder . . . Oluff Petri Phase [och] Lars Petri (1726), s. 77—80, och af E. G. Geijer och J. H. Schröder i Scriptores rerum Svecicarum medii ævi, T. 2: Sectio 2 (1828): s. 152.

Gustaff *etc.* Vår faderlige gunst och kärlige helsen medt Gudh alzmechtigeste tilförendhe etc. Käre söner, Erick

och Johan, vij kunne eder icke förholle, thet oss någett misshagh infalledt är emott biscop Botvidt uti Strengnes för then framlidne M. Oluffz cronicke skuldh, hvilcken han haffver emott vår villie, then han nogsampt tilförendhe förstått och visth haffver, latedt hemeligen utskriffve, thy effter same cronicke mångestädz förer en falsk och orätt grundh om the christelige herrer och förster, som i förtijdhen här i rijkett sig ärligen och manligen bevissedt haffve, hvilckett utaff gamble her Steens, her Svanthes, unge her Steens och andre sådane historier nogsampt bevisligitt är, och tvertt um ganske lithet eller och inthet um theres historier rörer, som straff väll förtientt haffve, som man udi then gamble konung Christierns historia nogh see kan, haffve vij förthenskuldh tilförende latijdt förstå vår judicium och meningh um same cronicke, att vij henne ingelunde gille eller approbere kunne, förrän hon kunde bliffve på bätre skick och vissere grundh utsatt.

Sammelunde haffve vij och förstått, att för:ne biscop Botvidt skall haffve några hemlige stemplinger medt en vår undersåthe i Strengnes, benempd Oluff Henricksson, hvilckett vij och framdelis vele lathe edher videre förstå.

Vij haffve och tesligeste förnummedt, att en hemeligh cronicke um vårtt regimenthe skall vare förhanden, eehvares hon finnes kan, och effter man icke vill lathe komme henne i liussedt, medan vij ännu leffve, står väll till troendes, att oss icke bliffver all tingh till bäste meningen utlagdt, ändock vij fast annedt utaff them medt vår store mödhe och arbethe, thet Gudh vett, förskylledt haffve. Så är oss och till vettendes vordett, att then capelan ther udi Stockholm, benempd her Peder Erici, skall myckett vette um för:ne mester Oluffz hemelige practiker och tileffventyrs och någett um then historia, som the i vår lijffztijdh icke gerne vele lathe komme i liussedt.

Han haffver och tilhonde skickedt biscop Botvidt thet exemplar, effter hvilckett han haffver latijdt för:ne cronicke sigh uthskriffve. Är för then skuldh vår gunstige villie, att I vele lathe förskicke för:ne her Peder Erici till oss medt alle the handlinger, som han haffver hemeligen bekommett och förvaredt effter för:ne M. Oluff. Så vore och nyttigt, att man lathe ransake och utspane um för:ne her Peder Erici eller några andre icke haffve någett bekommett och förvaredt um the förrädelige handlinger, som bisperne i förtidhen emott theres rätte öffverheet bedriffvett haffve, thy sådane förrädelige practiker bordhe medt rätte komme in utti cronicken, effther thett att the haffve varidt ju som offtest störste orsaken ther til, att Sverigis rijke ähr kommett på skadhe och förderff, um hvilckett M. Oluff udi cronicken dock platt inthet rörer. Edher Gudh alzmectig befalenndes. Datum Gripsholm 23 Decembris anno etc. 54.

Utanskrift: Högbornne furster och herrer Erich och Johann, Sverigis, Götis och Venndes etc. utvald konungh och arffurste, våre käre söner etc., kärligenn och gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Gripsholm den 24 December.

Till ärkebiskop Laurentius Petri angående förhållandet mellan K. Maj:t och mäster Olaus Petri samt om dennes krönika, af hvilken de exemplar, som kunde påträffas, borde till K. Maj:t insändas.

Riksregistr. 1554, fol. 118, hvarest i rubr. M. Olaus genom förväxling med Olaus Magni oriktigt kallas M. Olof Svinefoot. Förut tryckt af H. Spegel i Skriftelige bevis (1716), s. 99—102, af J. G. Hallman i The tvenne bröder . . . Oluff Petri Phase [och] Lars Petri (1726), s. 71—77 samt af E. G. Geijer och J. H. Schröder i Scriptores rerum svecicarum medii ævi, T. 2: Sectio 2 (1828): s. 155—156.

Vår gunst tilförende etc. Eder drager väl tilminnes, käre biskop Larss, hvad trätta emillan oss och eder fram-

lidne broder M. Oluf för några åhr sedan varitt hafver, utaf then orsaak förnämligeste, att han ville sigh myckit företage och reformere här i regementett, hvilket hans embete doch icke krafde, eij heller ville förståndett tilreckie, att han thet rätteligen göre kunde. Han skickede sig och ofte således emott oss, at vij god rätt och skel hade haft at late gå vårtt tilbörlige straf uttöfver honom. Män på thet evangelij lärdom icke skulle ther igenom komme på någott fall, hafve vij ofte sedt genom fingren medh honom och stelt Gudi saken i hender, som rättvijssligen om al ting dömer.

Så hafver han och emot vår vilie och befalning schrifvit en cronike, then icke myckitt duger, efter hon mångestedz förer en falsk grund och mening om the christelige herrer och furster, som i förtijden här i rijket ostraffeligen regerett hafve, hvilket uttaf gamble her Stens, her Svantes, unge her Stens och andre sådane mere historier nogsampt bevissligit ähr, och tvert om ganska litett skrifver, huru förrädeligen the biskoper och andre sådane emott theres rätte öfverheet stemplat och prachticeret hafve. Han skrifver, att gamble her Sten Sture skal vare utaf then menige man, som tå tilstädes var, för en lest ööl skuld til rijkzens förståndare uttvald och korat, hvilket icke honom allenest, uttan jemvel hele Sverigis inbyggiere ähr til en stoor oähre. Then ährlig och christelig regentte her Sten var fast ährligere, ähn att han skulle medh sådane lättfärdige prachtiker umgå och således begäre att komme til någott regemente. Thesslikest ähr och thett nogh bevijssligitt, att på then tijdh förbe:te her Sten til rijkzens förståndare utvaldes, vore icke alleneste bönder församblade, utan och många ährlige riddere, riddersmänss män och andre utaf the förnämste i rijket, hvilke ingelunde så förbistrade, grofve och oförståndige hafve varitt, att the för en lest ööl skul skole hafve någon otienligen til sådant embete

uttvaldt. Sammelunde tillegger han och menige Sverigis inbyggiere then vanheder och oähre, att the skole som oftest sielfve hafva varit orsaken ther till, att the danske och andre rijkzens fiender hafve sig företagitt att före krigh och örlig här in opå rijkett, män the förrädere, som hafve hollitt med the danske och rätte orsaken varitt, att Sverige ähr kommit på sådane ovindelig skada och förderf, lofver och beprijser han nesten uttöfver hele croniken. Thett ähr vitterligitt, att her Erich Trolle, then han högt nog beprijser, ingalunde hafver tienlig varitt til något värdzligit regemente, utan heller att vare en prestman, och om han än hade blifvitt til rijkzens förståndare utvald, så hade han doch förrådt Sverige och latitt regementett komme the danske i händer, såsom hans son biskop Göstaf giorde. Vij kunne och intett annat förmerke, när vij samme cronike medh flijt öfverläse, ähn at för:te M. Oluf mehre haft hafver en papistisk co[n]scienss än en rätt evangelisk ande, i thet att han the förrädelige bispernes prachtiker icke straffe[r], utan mehre änskyller them uti theres förrädelige handlinger. Ty ändoch en partt utaf them komme understundom um halsen, förty otroheet slår som oftest sin egen herre, så skedde thet doch igenom theres egen förtienst och förskyllan.

Finnes och myckett annat uti samme cronike, när man tijdh hade henne medh flijt att öfverläse, som ähr emott hans egne tractatus, hvilke han sielf giorde och samptychte then tijd han begynte predike och reformere evangelij lärdom här i rijkett. Så kan man här uttaf nogsampt förstå, att samme cronike icke til någon förbättring och lärdom skrifvin ähr, hvilket doch vara borde, utan heller til att upveckie undersåterne emott theres rätte öfverheet, som oftest ske pläger. Hafve vij för then skuld nogsampt vårtt judicium och mening om för:ne cronike förstå latitt, at vij henne ingelunde gille

eller approbere kunne, utan att hon skulle plat afleggies och ingalunde komme i brukett, för ähn hon blefve corrigeret och opå en vissere grund och mening uttsatt. Så hafve vij doch förnummit, att sådant vårt mandaat blifver föge achtett, utan samme cronike blifver ju mere och mere ibland adelen och andre, som någott förstånd hafve, uttsprid, therutaf mehre skade ähn nytte och gagn medh tijden fölie vill. Hvarföre vilie vij eder än nu här medh alfvarligen hafve förmanet, att I vele beflite eder, thet för:ne cronike, ehvar hon finnes kan, ändeligen motte afkomme och ingalunde mehre brukes, till thess hoon kan blifve på ett bättre skick corrigerett, så frampt I vele göre thet oss behageligit ähr. Vij vele och, att I til oss [sände] alle the exemplaria, som I kunne öfverkomme, ty I vette väl, att inge böker skole blifve medh rätte publiceret eller komme utti almenneligit bruk medh mindre thet skeer cum regis gratia et privilegio.

Vijdere så hafve vij nu ståndett thette rijket före i fem och trettijo åhr medh stortt bekymmer, omsorg, möde och arbete, som allom nogh vitterligitt ähr, hafve och näst Gudz hielp oss icke annorledes hållett utti samma vårtt regemente, ähn som christeligit och för hvar ährligh man väl svarligit ähr; så ähr oss doch til vettendes vordet, att för:te framlidne M. Oluf eller någon annan utaf hans medhang skal hafve skrifvitt och tilsammen flickett en cronike om vårtt regemente, then icke myckitt duger, ty efter man icke vil late komme henne i liusett, medan vij ännu lefve, står nogh tiltroendes, att oss icke varder al ting til beste meningenn uttlagt, ändoch vij, thet Gudh kenne, fast annat uttaf honom och hvar man här i rijkett förskyllett hafve. Ähr och fast [för]trättligitt, att vij oss intett annett skole hafve förmode efter vår dödh för all umsorg och bekymber, som vij för menige rijkzens gagn och beste skuld haft hafve ähn sådant otilbörligtt eftertaal. Oss förundrar och icke lijtett, att the

religiosi tage sig altijd sådantt dierfheet före att vele regere och reformere herrer och förster, efter the doch vete af Christi ord och befalning, att them sådant intett tilhörer, såsom schrifvitt står: »Reges gentium dominabuntur, vos autem non sic». Vore för then skuld nyttugt, att hvar achtade sitt ämbete och sigh ther om vinlade, att han kunde göre thett hans kal krefver.

Til thett sidste kunne vij och icke eder förhålle, käre biskop Lars, att efter för:te M. Oluf i förtijden hafver varitt biskop Matzes uti Strengenäs cantzeler, och bisperne på then tijdh hafve myckit varitt uti thett verdzlige regementett och rijkzens register och vichtige handlinger haft hand emillan, så kunne vij väl förmerke, att han sådane register förvarett hafver och ther af sin cronike tilhope flickett. Hvilken nu samme register och handlinger efter konom bekommit och förvarett hafver, kunne vij icke aldeles vette. Thett står dog til troendes, att antingen I, som hans broder ähre, eller biskop Bottved utti Strengenäs eller och then här Peder Erici i Stocholm sådant ju hafve bekommit och för oss hemligen undanstungitt. Så efter rättvijsan kräfver och ther till menige Sverigis nytte och gagn fordrer, att sådane register kunne komme til rätta brukett igen, ähr för then skuld vår alfvarlige vilie och begärenn, thet I vele beflijte eder att upsökie för:te register sampt medh then cronike, som om oss och vårtt regemente skal skrefven vara, och oss thet sedan tilhande förskicke, så frampt I vele göre thet oss behageligitt ähr. Eder Gud befallendes. Datum Gripzholm then 24 Decemb. 54.

Gripsholm den 25 December.

Till utvald konung Erik och hertig Johan angående de spelmän, som skickats till Gripsholm, om mäster Olai [Petri] krönika, om uppskof med hjelptruppers öfverförande till Finland och om K. Maj:ts förestående resa till Vestergötland.

Efter originalet i RA. Förut tryckt af M. Swederus i Stockholms magazin 1780, Bd 2: s. 608—615, samt af E. G. Geijer och J. H. Schröder i Scriptores rerum svecicarum medii ævi, T. 2: Sectio 2 (1828), s. 153—154. Ett utdrag (sedelns första stycke) är dessutom tryckt i Diss. hist. [acad. præs. C. F. Georgii, resp. P. E. Strangh] de gubernatoribus regni Sueciæ (1755), s. 11 noten.

Gustaff *etc.* Vår faderlige gunst och kärlige helszen medt Gudh alzmectigeste tilförendhe etc. Käre söner Erick och Johan, vij skicke edher tilbake igen the trometere och andre spelmän, hvilcke I haffve latijdt till oss förskicke, thy effter vij nu så till ålders komne äre, haffve och någett, som macht ligger opå till att betencke, kunne vij förthenskuldh icke stoor lust haffve till någett instrument eller musica, uthan see heller, att I bruke samme musica edher till vellust och glädi[e], effter hon och edher tiänligere är än oss, helst medhan I på then orth nu stadde ären, ther musica väll tiäner och beqvemligh är etc.

Vijdere, käre söner, som vij edher udi vår förre skriffvelse um then framlidne M. Oluffz cronicke haffve latijdt förstå, att en partt aff the relligiosi här i rijkett sigh myckett ther um vinlegge och beflijthe, att samme cronicke emott vår villie och mandat måtte eblandh then menige man vijtt utkomme och helst eblandh några aff adelen och andre våre undersåter, som till oss tilleffventyrs någett misshagh haffve för några jordegodz skuldh etc., så effter för:ne mester Oluff haffver i förtidhen varitt biscop Matzes udi Strengnes cantzeler, och biscoperne sampt the andre relligiosi på then tijdh haffve

varidt myckett i regementet och rigsens register och handlinger hafft handemellan, tviffler oss inthet, att samme M. Oluff sådane register ju haffver förvaredt och ther aff sin cronicke medt tijdhen flickedt tilsamen. Så vore fast nyttigt, att man kunde komme under vedrett, hvilcken sådane register och handlinger effter honum bekommett och förvaredt haffver. Är förthenskuldh, käre söner, vår gunstige villie och begären, thett I vele lathe sådant gå eder till hiertett, tagendes saken alffvarligen före och beflijthe edher att utransake, hvilcken sådane register och rigsens gamble handlinger unden stungitt och hoss sigh fördöltt haffver. Vij kunne och icke fulleligen tro [annedt] än att sådant skall ju finnes antigen hoss then her Peder Erici, um hvilcken vij eder tilförendhe skriffvedt haffve, eller hoss biscop Botvidt udi Strengnäs eller och hoss bispen i Upsale, thy som oss är tilkenne giffvett, the skole haffve varidt the förnämeste, som haffve varidt i rådh medt samme framlidne M. Oluff och vettedt utaff hans hemlige stemplinger.

Thett är och för Gudi clage värdt, att han udi sin cronicke störste skuldhen, thet Sverige haffver i förtijdhen offthe kommett på skadhe och förderff, viker och vendher in på the christelige herrer, som sigh medt stoor mödhe och arbethe ther till beflijttadt haffve, att Sverige måtte stå vedh macht, kunde dock likaväll inthet mere utrette för bispernes förrädelige handlinger skuldh, än som the giorde. Um M. Oluff hade velett skriffve samme cronicke till någen förbätringh och lärdom, hvilckett en rätt cronicke schriffvere bör att göre, dhå hade han uthan tviffvell icke så förtegadt the förrädelige practiker, som bisperne i förtijdhen, thet allom nogh vitterligit är, emott theris rätte öffverheet offthe bedriffvedt haffve, ther egenom menige Sverige en evindeligh skadhe och förderff altijdt bekommett hafver. Män nu är sådant udi hans cronicke alth förtegadt, han vender och all skuldhen in

på the herrer, som på then tijdh skulle regimentett förestå, att Sverige kom opå sådane skadhe och förderff, ändoch han väll viste, att the för bispernes falske practiker skuldh icke mere kunde åstadh komme. Vij kunne och inthet annedt förmerckie, när vij samme cronicke medt flijtt öffverläse, än att han haffver mere hafft en papistisk andhe och conscientz än en rätt evangelisk andhe.

Så haffve vij och ståndett thette regimentett före i trettie och fem åhr — — —[1]). Hvarföre är tilbörligit, att man haffver ett nöge upseende medt sådane theris practiker och tilstädher icke mere schriffves um christelige herrer och furster, än som ärligit och bevijsligitt är; så är förthenskuldh vår ändelige villie och begären, att I vele lathe utspane och ransake så myckett som mögligit vare kan, um något aff the för:ne gamble register och handlinger eller och then fördolde cronicke, hvilcken um oss och vårtt regimenthe skall skriffven vare, kunne finnes hoss then her Peder Erici eller annerstedz ther i Stocholm, och oss thet sedan tilhonde förskicke.

Thill thet yterste är vår gunstige villie, käre söner, att I inthet krigzfolck vele utöffver till Findlandh lathe förskicke, för än vij yterligere um then landzendens lägenheter kunne bliffve förstendigett, thy effter skäregården nu allestädz är tilfrussin, är icke väll mögeligit uthan stoor farligheet och umkostan samme vårtt krigzfolck lathe öffverskicke. Oss förhoppes och näst Gudz hielp, att udi Finlandh skall icke vare så store farligheter förhanden, som elliest rychtet går, effter våre befalningzmän udi then landzenden oss icke mere ther um giffve tilkenne. Doch see vij gerne, thet I vele beflithe edher, att I kunne förfare, huru ther um i saningh är. Vij haffve och latedt våre befalningzmän udi för:ne landzende Finlandh um alle the articler tilskriffve, som I udi edhers

[1]) Följ. stycke är ordagrant lika med motsvarande i föreg. bref (se s. 484, r. 18, till och med s. 485, r. 7).

skriffvelse till oss förmelle etc. Edher Gudh alzmectigeste altijdt befalendhes. Datum opå vårtt slott Gripzholm 25 Decembris anno etc. 54.

[Sedel.]

Ithem kunne vij och nogsampt utaff för:ne M. Oluffz cronicke mercke och förstå, käre söner, att han till oss platt inthet godt behagh någhen tijdt hafft haffver, effter thet han oss och våre slecht och herkumst all oäre och vanheder, när han tilfelledt ther till bekommer, tillegger och uthan all skääll och bevijss tilfogher. Han schriffver, att then christelig herre gamble her Steen Sture skall vare till rigsens förstondere therföre utaff then menige man här i rijkett utvaldh och koratt, — — —[1]) Så kan man nu herutaff och hela M. Oluffz handell nogh mercke och förstå, att effter han icke kunde fremie och fulkomne sitt onde upsått emott oss, som var medt thet förräderij etc., så vinladhe han sigh doch att komme bådhe oss och vår herkumst igenom sin skriffvelsse på någett oärligitt rychte, som skedt är medt gamble her Steen, unge her Steen och andre våre skyldmän. Finnes och myckett annedt udi samme cronicke, när man tijdt hade henne medt flijtt öffverläse, som är emott hans egne tractatus, hvilcke han sielff giorde och samtyckte, then tijdt han begynthe predike och reformere evangelij lärdom här i rijkett.

Ithem käre söner, vij haffve och satt oss före att vele drage nedher i Vestergötlandh udi thenne vinther; så kan man för åkeförett skull thet icke länge här effter fördröghe. Oss synes och icke nyttigt eller rådeligit vare, att vij alle tillsammens nidher draghe och lathe thenne landzänden så ledigh, uthan heller att någen bliffver här qvar och haffver upseende medt våre undersåther,

[1]) Det följande stycket är ordagrant lika med motsvarande delar af brefvet till Laurentius Petri (ofvan s. 482, r. 24, t. o. m. s. 483, r. 15).

att inthet obeståndh udi vår fråvarelse hendher. Är förthenskuldh vår gunstige villie, thett I vele lathe förstå edher meningh här um medt thet förste. Vij seedt och för gott an, att then som bliffver här qvar, dragher understundom till Upsale, Vesterårs, hijtt till Gripzholm och andre orther, doch så att han icke bliffver länge eller vijtt ifrå Stockholm, och haffver upseende på vårtt och rigsens gagn och bäste etc. Datum ut in literis.

Utanskrift: Högbornne furster och herrer Erick och Johann, Sverigis, Göthis och Venndes etc. utvald konungh och arffurste, våre käre söner etc., kärligen och gunsteligen.

(Spår af sigill.)

Gripsholm den 28 December.

Till Måns Nilsson [Stjernkors] angående förhållandena på ryska gränsen.

Riksregistr. 1554, fol. 120. Förut tryckt af A. I. Arwidsson i Handl. t. uppl. af Finl. häfder, D. 8 (1856): s. 183—184.

Vår gunst tilförende etc. Som tu skrifver, Månss Nilsson, hvadh legenheter på thenne tijdh vidh rysse grentzen äre, så ähr ähn nu vår vilie, at tu gran och nöge acht medh them hafva skal, så att the icke uti någon motte medh nogon arglist eller falske stemplinger kunne hafva utrymme til theres förräderij och falske anslag att göre något infal utti then landzenden. Vele vij och, att tu esomoftest medh tine skrifvelser och visse bodskaper skal oss förständige om alle the lägenheter, som ther kunne sigh tildrage. Om then rysse brefdragare tu förmäler, ähre vij til fridz, att han bekomme[r] leijde och förskaffes hijt til oss medh thet förste. Vijdere som tu gifver tilkenne, att rydzerne hafva brent up för våre undersåter väl 70 lester sädh, så förundrer oss, att tu sampt medh Anders Nilsson ähre så försummelige och

oachtsamme utti alle saker, att I icke hafve varnet them vidh att the hade förtt theres sädh närmär hijt öfver grentzen och icke latett stå them så tilhanda, efter the väl viste, att theres fiende var icke långt borto. Ähr för then skuld vår alfvarlige vilie och befalningh, at [t]u utti slijke och andre saker all försummelse här efter afstelle skal, så frampt tu vilt göre thet oss behageligitt ähr. Datum Gripzholm then 28 Decemb. 54.

Gripsholm den 29 December.

Till fru Karin [Eriksdotter (Gyllenstjerna)] till Lagnö angående ett jordbyte.

Efter det skadade originalet i RA., som saknar sista siffran i årtalet, men på grund af dateringsorten måste tillhöra något af åren 1554 eller 1559.

Gustaff *etc.* Vår synnerlige gunst tilförendhe etc. Vij haffve förstått eders [skr]iffvelsse, fru Karin, um thet vederlagh, som I begäre för Reboholm och the annen tu godz udi Säby. Så säge vij gerne, att I hade kommett till oss then tijdt vij senest våre udi Strengnes och muntligen ther medt oss um för:ne jordeskiffthe handledt. Vij see och än nu gerne, um eder lägenheter sigh så kunne begiffve, att I vele komme hijtt till oss på Gripzholm och mundtligen giffve oss tilkenne hvadt godz I äre begärendes till vederlägning. Vij kunne edher och icke förholle, thet oss icke väll beqvemligit eller belägligit är att uplathe eder i vederlagh för Reboholm vår gårdh Engessholm, effter thet han ligger oss vedh andre våre gårdher så förhanden. Män äre några utaff vår godz eder beqvemligh, som beliggendes äre antigen vedh Aspöön eller och icke långdt ifrå edher gårdh Lagnö, them äre vij icke obenegne edher gunsteligen uplathe. Må I förthenskuldh bespörie [och] betenckie eder än nu videre um samme vede[r]lagh och oss edher meningh ther um seda[n] giffve tilkenne.

Thill thet sidzste, som I begäre eders d[otter?]dotters kedher igen, så skole I vette, [att] vij vele them edher icke förholle, uthan äre till sijnnes att lathe bekomme edhert igen. Doch vele vij edher haffve för[manet], att I framdelis icke rådhe eller styrckie till någett sådant obeqvemligit gifftemåll. Edher Gudh befalendes. Datum Gripzholm 29 Decembris anno etc. 5[4?].

Utanskrift: Oss elskeligh, erligh och välbördigh qvinna, fru Karin på Lagnön etc. gunsteligen.

(Sigill.)

Gripsholm den 31 December.

Fullmakt för herr Peder Ragvaldi på Kimito prästgäll.

Efter V. G. Lagus' aftryck ur ej uppgifven källa i Handlingar och uppsatser rör. Finlands kyrko-hist., H. 1 (1845): s. 138—139.

Vij Gustaff *etc.* göre vitterligith, ath vij af synnerligh gunst och nådhe haffve undt och confereret, som vij och nu medh thetta vårt öppne breff unne och conferere oss elskelig vår tro man och undersåthe herr Peder Ravalli, som en tidh longh haffver varit decan uti Åbo, Kimitto prestegeldh uthi södhra Finlandh med sådane förordh och vilckor, att han årlighen skal förplichtigh vare ath göra oss utaff för:de Kimitto sochn sex tunnor smör uti taxa (oss till en behageligh tidh), ändoch af same sochn plägar göres årligen tolff tunnor. Hvarföre biudhe vij edher, dannemen alle och menighe allmoghe, som uti för:de Kimitto sochn bygge och boo, ath I antan för:de her Peer för edher rätte kirchherre och pastor, utgörandes honom välvilleghen then rättighet, som I edher rätte kirchherre och lärofadher effter en godh gamal christelig sedvana pligtigh äre ath utgöre. Han skal ther emot vara förplictigh att lära och förkunna för edher oförfalskath, clartt och rätt Guds helge ordh och evangelium

och sigh elliest så uti alle måtto emoth edher hålle och skicke, som hans embete kräffver och som han framdeles för Gud, oss och hvar christen man vil och kan tryggelige försvara. Thet I dannemen måghe vetha edher efterrätta. Dat. upo vort slått Grijpssholm ultimo Decemb. anno 1554.

Under vårt secret.

Tillägg.

1. Bref från utvald konung Erik.

1553.

Vesterås den 11 Oktober.

Till Erik Håkansson angående klädes utlevererande åt krigsfolket i Finland.

Efter afskrift i saml. Qvittens-register i KA.

Erik *etc.* Vor nådighe vilie til förendhe etc. Vij geffve edher til kenna, Erik Håkonsson, atth Kong:e Ma:ttz [*sic*] vor käre her fadher haffver beviligit, att thet kledhe, som Hans Kong:e Ma:ttz folk utij Finlandh haffve skole utij jår [*sic*], må anammas ther utij Stocholm etc. Såå är vor vilie och begäran, att I vile tilseije Hendrik Schredher, at han låther thenne breffvisare Eskel, som munstherskriffare är udi Finlandh, bekomma såå mykijt kledhe, som samma Hans Kong:e Ma:ttz folk bör haffva, doch aff thet slagh som ther til best tienar och lengst udi kammaren legat haffver. Gud befalandes. Datum Vesterors 11 Octobris anno etc. 1553.

Väsby den 28 November.

Till Sven Nilsson angående efterskänkandet till en del af en fattig enkas iråkade skuld.

Enligt afskrift i Upplands handl. 1553: N:o 12 i KA.

Erich *etc.* Vår gunst tiilförende etc. Vett Sven Nilszon, at thenne hustru Ragniill, Jönss Olsson[s] eptter-

leffverska udi Biestad, haffver giffvitt oss tiilkenna, att hon står tillbaka 4 pund spanemålle, som henne hade bortt uttgöra för 3 år sädan, oc ödmiuckeligen begäratt noghen mädell opå samma affratt etc. Så epther hon är en fattigh verlöss qvinna och lijthet haffver att hiälpa sich och sin små barn med; ther före haffve vij gundsteligh opå Konlige Ma:ttz vår kere herfaders gorde behagh tilgiiffvith thene halff parthen aff samma åttherst:e affratt etc. Ther tu tigh [haffver at] eptter retta. Dattum Vesby 28 Novembrijs anno 53.

Olika orter i Februari—December.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

Register på utgångna bref i RA.

Söderköping den 23 Februari.

Till her Hans i Hershammer, att han låther mester Jacop Bårdzskärere udi Suderköpung bekomme en lest spannemåll aff then ther vidh Hershammer liggiendes ähr, halffpartten rog och halffpartten korn etc.

Förskrifft för en qvinne, benembd hustru Karin Pedersdotter, Mickel Michelssons effterleffverska i Suderköpung, till her Peder Braa um en gårdh, liggiendes i för:de Suderköpung, then en hans tienere, benempd Nils Hendricksson, ifrå henne medt oretthe haffve schal etc., att henne motthe skee så myckit som rett ähr therutinnen.

Munkeboda den 24 Februari.

Till Erick Svensson, att han handler på Kong:e M:ttz vägna med Joen Andersson i Prestgårdh vedh Norköpung um then rogsäd han ved för:ne Prestgårdh sådt haffver, effther thet skall läggas under thet affvell Kong:e Ma:tt vill haffve uprettedt vidh för:ne Norköpungh.

Den 25 Februari.

Förskrifft till borgmestere och rådh udi Suderköpung för Joen Grythegiuteres dotter i för:ne Suderköpung, Hans Grytegiuteres hustru, hvilcken Hans för någen tijd seden sig medt thet falske myntte försågh och nu icke vill henne lathe bekomme hvad henne medt retthe tilkomme bör aff then deell K. M:tt them nådeligen effterleet, att henne motthe vederfares herudinnen så myckitt som rett ähr.

Öpitt breff för Sven i Reesta, lendzman, att han Kong:e M:tt till en behagelig tijdh, så och opå thet han sig tess ytermere skall beflijthe i sitt embethe, må bliffve frij för konungzfodringen, som honom aff för:ne Riesta hvartt tridie åhr bör uth att giöre etc.

Linköping den 27 Februari.

Till Sven Hansson, att han handler medt bönderne ther i Stäkeborgz län, thet the medt thet förste upsettie ett spannemåls hus udi Suderköpung i staden igen för thet till Stäkeborg flutt bleff och Alvastre clösters landboer till theres skatz behoff upbygdt hadhe.

Den 28 Februari.

Förskrifft till Lasse Persson opå Stäkeborg för Oloff Jacobsson student, att han må utföre then tiende honom aff Kong:e Ma:tt till sin studiers uphelle undt ähr och han nu haffver upbäre anno 53 etc.

Förskrifft till Sven Hansson för en bonde, benempd Henrich Nilsson i Vijck udi Vesterhuseby soknn, att han lather honom vare nemest att besitte för:ne hemen etc.

Den 1 Mars.

Till Jachim Bulgerijn, att han lather tilseije fogterne ther um kring Vadstena och fyre eller sex utaff the för-

nemste borgere i för:ne Vadstena, att the giffve sig till vår nådige herre herttug Erick med thet förste.

Samme mening till Lasse Persson.

Pasbord för Joen Persson nidh till Värendh effther här Ture Trulle.

Pasbord för Hans Ericksson nid till Sunnerboo effther Anders Persson.

Den 2 Mars.

Till fougtterne udi Östergötlandh, att the lathe thet lössninge folck the öffverkomme kunne komme till Linköpung och Tuna, effther ther stoor bräck ähr på arbetes folck.

Den 3 Mars.

Till her Göstaff Olsson, att then Sven Pedersson, Kong:e M:ttz småsven, som så haffver tagett skiutzhester, motthe ther före straffet bliffve, effther som saken kräffver.

Öpitt breff för Oleff Monsson i Vesterlött i Öretompte sockn, att han Kong:e M:tt till en behagelig tijd, så och på thet han sig villig skall befinne lathe att mure på hög:te Kong:e Ma:ttz gårder, när han ther um tilsagder varder, må vare frij för skiutzresser, som honom eliest göre borde. Latius in conceptu.

Den 4 Mars.

Till Mortten Helssing, att han låther Nils Eskilsson bekomme höö och korn till två hester effther skälig viss och som andre, the ther borgeläge haffve, bekomme.

Svar till Jacob Hindricksson, att han må drage med hesterne thet tugh, som Kong:e Ma:tt honom haffver befalet, allenest the skymbler må han förschicke op till Linköpung etc.

Till her Mons i Öretompte, att han lather Engelbrecht Olsson bekomme j lest spannemall till bruchningenes behoff etc. Latius in conceptu.

Öpitt breff för Mons Andersson att utföre 10 lester spannemåll så medt skäll att han åther skulle införe thet rikitt tieneligit är.

Den 7 Mars.

Förschrifft för Henrich Nachtergal till Nils Crumme, att han lather honom bekomme igen the clenodier, daler och annet tingest han och Oloff Hansson ifrå för:de Henrich anammet haffve eller och skiäll dherföre etc.[1])

Förskrifft till Lasse Pedersson opå Stäkeborg för Eggert Gyding, att han må utföre halffannen lest spannemåll utaff landet, så att han åther skall införe the varer rikit tiänelige vare kunne.

Till Lasse Pedersson opå Stekeborg, att han lather hustru Karin, Birge Holmstenssons effterleffverska udi Suderköpung, beholle the två hennes drenger, som ähre inschreffne udi Kong:e M:ttz tienist, till tess the behöffves kunne etc. Latius in conceptu.

Försvarelsse breff till Erick Svensson för en borgere i Norköpung, benempd Hans Påberg, then menighethen i för:de Norköpung vele öffverfalle för några saker skull. Ut in conceptu etc.

Den 9 Mars.

Till her Sten svar, thet man nu skulle förordne några, som med honom utöffver then rustning vare schole, är tijden endelis för kortt etc.; item att han på mustringen vill seije thet smålendske adell till, att the sampt medt honom vele giffve sig medt thet förste up till Linköpung etc.

[1]) Jfr under den 22 Mars och 21 April.

Svar till Lasse Hansson, att Hans Nådh haffver latidt tilschriffve Erick Hansson om thet spannemåls hus vedh Stäkeborg, så att han thet bekomme skall, och skicker honom ther innelucht breffvet tilhonde. Latius in conceptu; item um te gårder han schriffver um, som Erick Mattzson, Jören Nilsson och Erich Hanszon besittie, må han ransake Kong:e M:ttz breff, som the haffve upå the gårder etc.; item utaff thet höö han udi Fiskeby liggiendes haffver må han leffrere till Konungzbro 30 lass, till Tuna 20 lass, thet seden igen bliffver må han utläne ebland bönderne.

Till Erick Hansson, att han lather Lasse Hansson bekomme thet spannemålshus han haffver hafft vidh Stekeborg etc.

Den 10 Mars.

Förskrifft till Erick Jacobsson för en bonde, benempd Hendrick Jönsson i Jenvalla i Huseby sockn, att han ähr honom behielpelig, thet han motthe få löse then ottung till sig, som en annen, benempd Oloff Knutzson, haffver udi för:ne Jenvalla och honom thet icke uplathe vill etc.

Till Sigfrid Jönsson, att han oförsumeligen giffer sig till Hans Nådh medt the penningar han haffver att leffrere och för fodring eller annet udi vinther opborne ähre etc.

Samme mening till alle fougtterne och proesterne udi Småland och Vestergötland.

Den 15 Mars.

Till borgemestere och rådh udi Suderköpung, att att Hans Nådh förschicker titt tije knechter, them the till en tijd tilgörendes holle skole medt matt och öll, effther skälig vijss etc.

Samme mening till Norköpung med 8 knechter, till Vestervijk 5.

Förskrifft för Peder Jönsson, borgere i Norköpung, till Erick Svensson, att han lager så att för:ne Peder Jönsson bliffver förskonet medt tiensten, effther han en besitten borgere ähr udi för:de Norköpung etc. Latius in conceptu.

Den 16 Mars.

Förschrifftt för Jöns Juthe till borgemester och råd udi Suderköpungh, att han må bliffve i hans lijffztijd udi Suderköpungz hospitall för then troheet han K. M. bevijst haffver.

Den 17 Mars.

Förschrifftt för Mons Jönsson till Lasse Erickzson um ett hemmen, som Lasse för muthor skuld skall haffve stadtt en annen.

Den 20 Mars.

Förschrifftt för Jöns Nilsson till her Svantte, att han lather honum ske rätt opå Truels Pedersson, som skall haffve voltagett hans hustru.

Förskrifft för Erick Andersson i Vettelöse till her Svante, att han vill haffve sin fogte i Kindeh[e]ret Joen Pedersson förmanedt, at han lather för:ne Erick Andersson obehindret beholle then deel honom udi thet skatthemmen tilhörer etc.

Förskrifft för en knecht, benempd Gunner Andersson, till her Svante, att han vill haffve sine tienere Joen Pedersson och Frantz Schriffvere förmante, thet the lathe för:ne Gudmund [*sic*] tilfrijdz och icke honom öffverfalle etc.

Öpitt breff för en landzknecht, benempd Jöns Stut, att han må bliffve besittiende vedh sin gårdh i Smålandh och doch upbäre så myckit till penninger um året, som han tilförende få pläger etc.

Den 22 Mars.

Förskrifft för Henrich Nechtergall till Niels Crumme, att han lather honom bekomme igen the tingest han ifrå för:ne Henrich taget haffver. Latius in conceptu.[1])

Den 25 Mars.

Till Jacop Holst, att han lather domkirckienes lijner i Linköpung komme tilstädes igen och skaffe sig annerstedz lijner igen hvar han kan etc.

Den 28 Mars.

Pasbord för Erick Berttilsson till Stocholm.

Svar till mester Sven i Schare, att Hans Nådh vore icke obenägen att förhöre medt Kong:e Ma:tt um then underholdh han begärer, vore H. N. icke så longt ifrå K. M.; item betacker Hans Nådh honom för then hest han Hans Nådh schenchte etc.

Den 29 Mars.

Till Erick Svenssonn, att Hans Nådh herttig Erick haffver undt Håken Persson, borgere i Norköpung, en rese beholle till Holland the två båtzmän, som hoss honom ähre; item att han skynder till hertig Erick Silvast Rörsmedh, som ähr i Norköpungh.

Till her Göstaff Olssonn, att han vill så förskaffett, thett her Johan Turssons fogthe icke någett hinder eller förfongh gör Jacob Bugg, borgere udi Elffzborgh, på hans spannemåll etc. Latius in conceptu.

Till her Johan Turssonn same meningh etc.

Linköping den 1 April.

Förschrifft för en qvinne, benempd Chirstin Svens dotter, till Frans Mortensson, att han lather henne be-

[1]) Jfr under den 7 Mars och 21 April.

holle thet borgecläde, som han hennes man Peder Höök, för än han dödh bleff, giffvit hade och han nu igenkräffver.

Svar till Krabbe Pedersson, att Hans Nådh är benägen till att unne honom leijde, på thet att samme sak motthe komme till vijdere ransakning om thet slagzmåål etc.

Till Erick Mattzsonn, att han vill förskaffe några timbermen till Tuna utaff the nysantagne knechter etc. Latius in conceptu.

Den 5 April.

Till menige mann udi Suderköpungh, att the lathe the utschreffne båtzmänn medt förste komme up i Kong:e M:ttz skipgårdh etc.

Samme mening till Calmar, Vestervijk, Norköpungh och Nyköpungh.

Den 6 April.

Till Peder Kart, att han ähr Morthen Helssing behiälpelig med timbermän till Alvastra utaff sin befalning etc.

Norrby den 8 April.

Till her Abram, att han vilde förskaffe utaff Juletha sockn några dykere till Norby.

Öpitt breff för en bonde, benempd Holmsteen Jönsson, att han må besittie obehindret ett torpestelle, benempd Gulebode, liggiendes vedh Biörcköö udi Regna sockn, hvilckett han cronen till förbettring aff ödismarck uptagett haffver, doch att samme torpestelle icke ligger någen bolby till förfong, och schall han göre ther rettigheet utaff.

Vadstena den 12 April.

Svar till her Göstaff Olssonn, att Hans Nådh såge heller, att han ville förstendige Kong:e M:tt Lage Truedzsons handell etc.

Svar till her Johan Tursson, att Hans Nådh betacker honom, att Jacob Bug, borgere i Elffzborg, haffver Hans Nådz förschrifftt till gode åthniutedt etc.

Den 14 April.

Förschrifftt till Lars Turssonn för en bonde, benempd Anders Olssonn i Löesta udi Kelveste sockn, um ett hemmen han stadtt haffver och hans fogte, benempd Oleff Schriffvere, icke vill honom samme stedie niuthe lathe, att för:ne bonde motthe niuthe så myckett som rätt ähr etc.

Den 15 April.

Till Nils Eskilsson, att han vilde handle medt knechterne han haffver i befalningh och så förskaffett, att fyre rother motthe medt thet förste komme till Vastena till att arbethe, och schall them ther giffvit varde hvad the kunne förtiäne etc.

Till Nils Tulssonn, att han vill så förskaffett, thet Henrich Cammersvän motthe bekomme medt sig nedh ifrå Arboga tu eller trij rapper så giorde, som han föregiffvendes varder etc.

Till M. Matz i Stocholm, att han vill giffve sig hijt nedt till Hans Nådh och bliffve her opå någen tiidh tilgörendes etc.

Till Dionisium Burreum, att Hans Nådh icke ännu ähr bliffven tilpass och utaff medt thet feell Hans Nådh hade then tijdh han senest skildes ifrå honom. Så begerer Hans Nådh, att han vill giffve sig hiit nedh opå en tijdh tilgörendes, om så lägligitt ähr etc.

Den 17 April.

Till Hans Helsing, atth han giffver the juther orloff han i sin tiänist haffver etc.; item att han oförmercht schall förhöre hvad summan lop upå then gerdh i Kinden och Ydre emot Kong:e M:ttz hester utgiordt bleff etc.

Den 18 April.

Till Engelbrecht, fogthe vedh Otvedzbergh, att han straffer then vindbyggiere, som haffver slagett the två bönder förderffvede etc.; item att han förstendiger Hans Nådz högmechtighet medt thet förste hvad thet lijder medt vatnösningen ther i gruffven etc., tesligis hvilcke häreder, som ther haffve arbethet, och utaff hvad häredt bönderne ähre, the ther nu arbethe etc.

Till Keell Nilsson, att han sender thet garn han haffver till Vastena, och schall honom så monge [L]ꝛ spunnet och väffredt garn han tijt sender seden effther samme vicht leffreres läreffth i staden igenn etc.

Samme mening till Norby och Broo.

Den 20 April.

Svar till Erick Mattzsonn, att Hans Nådh haffver tilschriffvit Lasse Hanssonn, att han honom thett hemmen skall beholle lathe, till tess han sig vijdere ther um medt Kong:e M:tt bespörie kann etc.

Till Lasse Hansson, att han lather Erick Matzson beholle thet hemen han haffver, till tess han sich ther um med Kong:e M:tt vijdere bespörie kan.

Svar till Nils Pederssonn, att han må lathe bönderne bekomme igen the penninger han för fodring upburett och hoss sich haffver, effther thet Kong:e M:tt haffver giffvit bönderne i Ambyrd och Strande häreder frij för två hester; item att han lather bygge Strömrumsgårdh neden

för Patagööll vedh vattnet, så att man kunne komme medt båt ther up till etc.

Till Nils Tulssonn, att han vill förskaffe the handtvercker ther komme husrum i byen och förfordre them ther till arbete, så länge mann får see hvad the kunne göre etc.; item att han vill förstreckie them upå Kong:e M:ttz vegna cläde och annet thet the behöffve, doch så att the sig motthe beplichte att vele betale hvad deell them leffreres, såsom the andre handtvercker tilförende giordt haffve.

Svar till Erick Svenssonn, att um bevijsligitt ähr, thet thenn lille Tommes medt sådane stycker haffver varidt befunden (som han schriffver), må han thå therföre straffes, effther som saken kräffver etc.; item effther ther i Norköpungh inthet spannemåls hus behöffves, må han lathe upbyggie ett stall utaff thet timber i vinther framkommet ähr; item att han skynder then rörsmedh han um schriffver medt thet förste till Vastena till Hans Nådh etc.

Till Peder Anderssonn, att han lather Lasse Olssonn i Torsfaldh bliffve förskonett för thet arbethe han haffver tagett honom till, effther han ther medt inthet kann etc.

Den 21 April.

Till Nils Chrumme, att han lather then fatige karll Henrich Nachtergale bekomme the clenodier igen han ifrå honom uthen skiäll tagett haffver.[1])

Till Nils Birgesson, att Hans Nådh haffver giffvit Erngisl i Pukestorp till för then sak han beslagen ähr etc. Ut in conceptu.

Svar till Joen Karlssonn, att han eller någen annen icke schall haffve någen penninge utgifftt, uthen leffrere them ifrå sig in udi Hans Nådz renttecammer. Ut in

[1]) Jfr under den 7 och 22 Mars.

conceptu; ithem att han förschicker till Hans Nådh mantalss register, när timbermännerne haffve arbethett, som förmelder, [huru] lenge the haffve varidt på arbethet och myckitt the um dagen haffve förtiänt; ther effter schall honom leffreres så monge penninger, som the kunne medt bliffve affbetaledhe etc.; item att han må tilseije them, som skole mustre och löne folckett ther nidre i Västergötlandh, att the och mustre legefolckett ther opå Orreholmen och till theres löön fordre penninger utaff cammeren, när the penninger till thet annet folckz löön anamme etc.

Den 22 April.

Öpitt breff för Mons Knutzson, borgere udi Linköpungh, att han må bruke och beholle en ängh, liggiendes vedh Olstorp udi Kau sockn och tilförende haffver tillydtt prebendam Thome uthi Linköpung; dåch schall han vare förplichtig att utgöre årligen then rättigheet, som ther bör aff gå etc.

Den 23 April.

Till Keell Nilssonn, att han lather Hans Perssonn [i] Lincöpung beholle the hager han ther uthen för byen haffver, till tess han sig vijdere medt Kong:e M:tt ther um bespörie kan etc.

Till Lasse Perssonn opå Stekeborg, att han lather Hans Perssonn i Linköpungh beholle en reesse then båtzmann ifrå honom i Kong:e M:ttz tiänisth inschriffvin ähr etc.

Öpitt breff för några dalekarler, hvilcke upå Munckebode en tijd long arbethet haffve och nu begäre drage up i Dalerne (doch att the vele komme i höst här nidh igen och arbethe för penninger, hvar man kan them behöffve), att fogtherne icke them ther emott göre någett förfong. Latius in conceptu.

Den 25 April.

Pasbordh för Verner Swerin utaff landett.

Till Lasse Persson, att han lather Hans Nådh förstå, huru myckin hiälp antingen daxverckie, timber och steenkörning eller hvad som hälst bönderne haffve i thett nestförlidne åhr och udi thenne vinther utöffver theris rätthe årlige utskyller hulpett ther till Stekeborg etc.

Samme mening till Linköpungh, Nörköpung, Norby, Tuna, Munckeboda, Broo, Alvastra och Otwedzberg.

Den 26 April.

Till her Steen um en borgere udi Jeneköpung, benempd Nils Iffverson, then ther Kong:e M:tt en summe penninger skyldich ähr och nu vill drage uthländes, att han motthe stelle några förmögne borgere i löffthe för sich, för än han drager sin koss etc.

Den 27 April.

Till Nils Munck, att effther lensmannen i Brobohärede loffvede i Linköpung sig vele förhandle medt Brobohäredzboer um bast till gruffven på Otvedzberg, att han förthenskuld vijll så lagett, att bönderne sådane bast oförsumeligen vele utgöre och tijt komme lathe etc.

Svar till Engelbricht Olssonn, att han lager så, att the som inge häster haffve, måge få leije hester utti sin städh etc.; item um thet bast ther behöffves, må han schicke budh till lensmannen i Broboheredt etc.

Till Axell Erickzsonn, att han vill holle sine thiänere, som pläge undertijden vare vedh Ottvedzbergh, alffvarligen före, thet the haffve theris onde förtröstning um then gruffve nu upöses fördrag och heller styrcke bönderne till vellvilligheet etc.; item att tijtt till bergitt motthe komme så myckett vircke, som behöffves till att fulborde then vind medt nu schall upsättes etc.

Den 28 April.

Till her Peder i Jersnäs, att han må anamme sölff och annet aff them i betalning, som tienden löse vele, um rede penninger icke ähre vedh honden, doch udi sitt rätthe verde och icke dyrere etc., ut in conceptu; item um then vederlegning presterne vele tage aff alle deler obytthe, effther kyrckedelen för en part icke tilrecker, må han vijdere bespörie sig udi kammeren etc.; item att han lather byggie godh hus, ther udi tienden, som icke bliffver förytredt, kunne liggie välförvaredt etc.

Till Gudmund Schriffvere, att han giffver sig till Hans Nådhz högmectigheet till Vastena medt sin bevijs um thet klander M. Peder Caroli och han sig emellen haffve etc.

Öpitt breff för Henrich Schute, att han må upskepe ifrå Lybeck och före landvägen till upstäderne udi Tyslandh några lester spannemåll och andre varer han haffver medt fare; doch schall han inthet handle eller selie the lybske etc. Latius in conceptu.

Den 30 April.

Öpit breff till menige mann udi Södre Vedbo, att Hans Nådh vill vare förtenchtt them Kong:e M:ttz villie um then tiende förstå lathe, så snart han ifrå högbe:te Kong:e M:tt ther upå svar bekommendes vardher etc.

Vadstena den 4 Maj.

Till Lasse Pedersson opå Stäkeborg, att Hans Nådh haffver effthertatidt Nils Truelsson, borgere udi Suderköpung, att frachte sitt skep till Lybecke, doch att han eller andre svenske icke skole göre the lubeske någen tilförning opå samme skep. Latius in conceptu.

Pasbordt för Erick Nilsson till Otvedzbergh och seden till Hans Nådh igen etc.

Den 5 Maj.

Till Henrich Pedersson, att han här effther achter better på saken och skaffer then menige man ther udi Ydre lag och rett, så frampt han samme heredzrätt lenger beholle vill etc.

Till Erick Jönsson, att han lather the nysantagne knechter bliffve oöffverpuckede och schicker sig så i sin befalning, som han vill och kan vare tilsvars medh etc.

Öpet breff till alle knechter udi Göstringzhäredtt, att the vele skynde sig till Vastena och hielpe ther till att arbethe, thet them väll schall lönt bliffve.

Den 11 Maj.

Till her Birge Nilsson, att han medt thet förste vill giffve sig till hertug Erick etc.

Förschrifft för Jacob Blysmältere till Keel Nilszon, att han ähr honom behielpelig till sin betalning aff the gellenere han haffver ther i Linköpungh etc.

Den 12 Maj.

Förschrifft till her Birge för Hans i Bircke, Birie Hanssonn ther sammestedz, Peder i Meiesta och Oleff Matzson i Göksta, att han holler sine fogther före, att the haffve slijk oskiälig handell fördrag, och att thesse för:ne bönder måge bekomme then deell igen, som Erick Larsson them olagligen haffver ifrå taget etc. Ut latius in conceptu.

Svar till Lasse Pedersson, att han må rätte sig effther Kong:e M:ttz schriffvelsse um then seglattz han schriffver borgerne begäre etc.; item att han vill rame thet beste midell han kan tenckie best vare till att thet folck, som opå galleerne ähre, kunne bliffve bespisede etc.

Den 14 Maj.

Förschrifft till Lasse Perssonn för Henrick Jacobzson, att han lather honom beholle sitt, um thet kan finnes att han eliest sitt godz först haffver upschriffve latidt etc.

Den 15 Maj.

Pasbordt för Jachim Rosenberger utaff landett.

Till Lasse Erichzson, att han inthet befatter sich medt Gudmund Bischop, effther han sich aldelis medh Hans Nådh haffver fördraget och förlijkt etc.

Den 17 Maj.

Svar till her Steen, att Hans Nådh haffver befalet Jachim Bulgerijn, att han medt thet förste schall förschicke en skuthe till Jeneköpung effther then gärdh etc.; item att Hans Nådh motthe få beskeedh, hure monge gärder till Jeneköpung ähre kompne, [hure] mycket therutaff förtärdt ähr, tesliges hvad hijt varder schickett etc. Latius in conceptu.

Till Oleff Vesgöthe, att han lather Oleff Olsson i Prestköp niuthe thet rätt och schiäll ähr etc.

Till Nils Pedersson i Vistehäredt, att han vender igen till att pucke Kong:e Ma:ttz knechter, så frampt thet honom schal varde tilgodhe hollet etc.

Den 18 Maj.

Pasbordt för Jören Reineke utaff landett.

Den 21 Maj.

Till Halffvardh Knutzsonn, ath han förhielper Cicele Elff Klackes till så mycket hon kan haffve rätt till, och [ath] then Sven Andersson tilbörligen straffet bliffve motthe.

Den 27 Maj.

Förskrifft för Tomes Fastenow till Lasse Person, att han må uthföre 150 t:ner spannemåll, som han köpt haffver uthaff Kong:e M:ttz spannemåll och aff Äsbiörn Pedersson.

Till Lasse Persson, att Pavel Schult må utföre aff landet 70 t:ner spannemåll, som han aff M. Claes ordina[rio] köpt haffver med K. M. förloff.

Till menige adelen i Vestergötlandh, Smålandh och Östergötlandh, att the oförsumeligen giffve sich till Hans Nådhz högmectigheet etc.

Collation för her Nils Tordonis på Rogxlöse.

Den 28 Maj.

Öpet breff för her Oleff Bagge på tienden ved Ökulsby etc. Ut in conceptu.

Den 29 Maj.

Till borgemästere och rådh udi Suderköpung, att the Vastena borgere motte få bruke sin handell medt the tyske, effther som Kong:e M:ttz breff förmälder etc. Latius in conceptu.

Alvastra den 1 Juni.

Öpit breff till menige man vidh Hammersbergh, att the udi tijd vele utgiöre theris årlige utskyller etc.

Den 2 Juni.

Pasbordt för Tynies Olsson till Kong:e M:tt.

Den 3 Juni.

Förskrifft till Lasse Bälttere för en bonde, benempd Jöns Olsson i Hultersta i Mölboo sockn udi Vijfolcke

häredt, att Hans Nådh haffver tilgiffvet honom tridie parten aff hans affredt. Ut in conceptu.

Den 4 Juni.

Till borgemestere och rådh udi Jöneköpungh, att the vele anamme then spannemåll till sigh, then Kong:e M:tt ther liggiendes haffver, och see till att the för liiche och skiäll samme spannemåll förytre kunne etc.

Den 5 Juni.

Fridzbreff för en bonde, benempd Torbiörn Krabbe, till lagh och rett, then ther nödh och tvingett var till ett manslagh etc.

Den 7 Juni.

Till her Birge, att han vill vare the skipzbyggiere udi Samsvijk förforderlige medt fethalie och annen deell the till then skipzbygning behöffve etc.

Till Lasse Perssonn opå Stekeborg, att han vill haffve nöge upseende, hure the utlendske köpmän handle medt Kong:e M:ttz undersåther ther i städerne; item um the någott rätthe sig effther then förhandling Hans Nådh senest hade medt them ther i Suderköpung.

Vadstena den 11 Juni.

Till Lasse Erichzsonn, att han latther byggie the dammer opå andre städer, ther lägeligitt kunne vare, och ther the icke vore hemmenen till någen skadhe etc.

Den 14 Juni.

Öpitt breff för en borgere i Vastena, benempd Henrich Joenssonn, att han må köpe oxer ther nidre i landett och före hijt up i landett etc.

Samme mening för Michell Perssonn, borgere ther sammestedz.

Svar till Jöneköpungz borgere, att Hans Nåd icke kan nödge them till att förytre Knut Ingessons spannemåll, uthen thet the eliest vele vare Knuth behielpelige, thet seer Hans Nådh gerne etc.

Förskrifft för h. Birgitte Ottes till Erich Svenssonn, att Hans Nådh haffver untt henne sitt godz igen, effther hon thet icke hade förverckett, uthen then, som hon hade thet antvordett till att utskepe, han försumede att lathe thet upschriffve etc.

Till Lasse Pederssonn för Henrich Cammersven, att Hans Nådh gaff honom förloff utskepe i Suderköpung 100 t:ner rogh etc.

Den 15 Juni.

Förschrifft för en borgere i Vastena, benempd Lasse Joensson, till Erich Svensson, att han må utskepe i Norköpung otte p:dh hvethe, doch medt sådane förordh, att han schall före in igen the varer, som Kong:e M:tt och rijkett kunne tienelige vare etc.

Förschrifftt för samme borgere till Lasse Pederssonn, att han må utskepe i Suderköpung och före utaff landett fem lester spannemåll etc.

Den 17 Juni.

Öpitt breff för nunnerne udi Vastena clöster, att Hans Nådh haffver effterlatidh them skiutzferder ifrå salttesiön öffver landh till then deell them aff Kong:e M:tt udi underhold nådeligen effterlatidt ähr etc. Latius in conceptu.

Öpitt breff för nunnerne udi Vastena clöster, att fogterne rette sig effther thet register (hvilckett the aff cammeren bekommett haffve), till tess Kong:e M:tt teckis

thet lathe förandre, leffrerendes them udi retten tijdh the partzeler, som registrett utvijser etc.

Förschrifftt för en knecht, benempd Oleff Räff, till Bencht Schriffvere, att han later honom bliffve oclandrett för then sak honom tillagtt ähr, och bekomme sitt igen, um hustrunes man vill sielff göre hans ursecht etc.

Svar till her Göstaff Olssonn, att Hans Nådh synes rådeligest vare, att han sich bespörie vill medt Kong:e M:tt, huru han sich medt the danske handle schall etc.

Den 20 Juni.

Öpitt breff för en bonde, benempd Joen i Eneby i Nesie sochn, att han hemme må liggie till Vastena, så att han schall leffrere tijtt sine årlige utskylder etc.

Den 22 Juni.

Mandatt till the ogiffthe knechter och eliest inge hemmen haffve, att the vele lathe finne sich välvillige till att arbete för penninger upå then befestning udi Jöneköpung.

Till Sigge Svenssonn, att han rätter sich effther thet breff, som biscop Sven haffver fått tilförende (um han inttet annett bekommett haffver), latendes honom bekomme 3 t:ner smörräntte aff proesterijt, effther som samme missive förmelder etc.

Den 23 Juni.

Öpitt breff för en student, benempd Jöns Håkensson, att han må fare och upkräffve sin gäll ther nidre i landett etc.

Pasbordt för samme Jöns Håkensson till Tysklandh att continuere udi sine företagne studijs. Ut latius in conceptu.

Till borgemestere och rådh udi Schare, att the lathe the fattige prester ther i byen vare obetungede, latendes them niuthe thet vilckor, som Kong:e M:tt egenom M. Erich ordinarium them nådeligen haffver teckz unne etc.

Öpitt breff för borgemestere, rådh och menigheten i Vastena, att the som brucke köpstadzhandel ther i staden, skole och holle stadzens tunge etc.

Till Arffvedt Skriffvere, att han lather Nils Olsson i Sködvij beholle the enger Oloff Erickzsons schriffvere honom ifrå tagett haffver, all then stundh han gör ther lijche och skiäl utaff etc.

Norrby den 24 Juni.

Till Jachem Bulgrijn, att han förschicker till Norby then tegel brender, ther ähr vedh slottet etc. Latius.

Den 27 Juni.

Till Sven Bondesson, att han lather Sven i Eckebeck beholle then svidie han huggett haffver etc.

Häradssäter den 4 Juli.

Förschrifftt för en hustru, benempd Birgitte, Frans Morttenssons efftherleffverska, till Abram Erickzsonn, att han vill lathe tilseije sin tienere vedh nampn Tuffve, att han lather then fattige qvinne vederfares så myckett som rätt ähr um thet tingest han haffver, som henne tilkommer etc.

Förschrifft till Arffvedt Nilssonn för två bönder, benempde Peder Jönsson och Håken Olssonn, att han lather them sittie sin stedie fram, um the eliest göre liche och rätt utaff tet hemmen the sittie opå etc.

Åtvidaberg den 7 Juli.

Fridzbreff för en bonde, benempd Sven Larssonn i Reesta, till lagh och rätte etc.

Björkvik den 11 Juli.

Förschrifft för en benempd Jöns Larsson till Joen Pedersson på Lecköö, att han lather honom bliffve oöffverpockett etc.

Munkeboda den 12 Juli.

Öpit breff för en benempd Lasse Eskilson, att han må bruke och beholle ett torp benempd Råskeby, liggiendes opå Huleveden i Ååby sochn. Doch schall han göre ther then rettigheet utaff, som ther aff utgöres bör etc.

Den 14 Juli.

Öpitt breff för Oleff Mickelssonn, att han må beholle en tomptt udi Linköpung, liggiendes östen um domkyrckien, som kalles gillestompten, fri för then rentte och tomptöre, som ther aff gå bör.

Till Nils Hundebergh, att han lather Keel Nilsson på Linköpungz gårdh bekomme så myckitt aff then torsk han haffver att leffrere, bådhe grönsallt och törr, som han till gårdzens behoff kan behöffve etc.

Den 17 Juli.

Till Sven Bondessonn, att han lather Mortten opå Alvastra bekomme så monge takbräder, som han mest kan umbäre ifrå then bygning ther i Motala haffs förhender.

Norrköping den 19 Juli.

Öpitt breff till menige mann udi Tijheredz lagh i Smålandh för Axell Erichzson, att the lathe honom bekomme then lagmandzräntte, som Kong:e M:tt honom effterlatidt haffver, anseendes then gode mands förfald och legenheter, genom hvilcke han haffver varitt förhindrett,

i tet han icke haffver giortt i ååhr then tilbörlig tienist, som han them för theres rettigheet plictig ähr etc.

Den 20 Juli.

Svar till Sven Bondessonn, att Hans Nådh förschicker honom så monge penninger, som registrett till timbermendzens lön förmelder; item att han icke utgiffver samme penninger, för än Esbiörn Persson ähr tilstädes etc.

Till Esbiörn Pederssonn, att han ähr tilstädes opå Motala gårdh, när som timbermennerne varde löntte, förskaffendes så, att för the penninger varder någett utrettet etc.

Den 21 Juli.

Förschrifft för her Rasmus, kyrckieprest i Tååby emellen vijka, till Lasse Belttere, att han lather honom beholle then eng Kong:e M:tt honom nådeligen undtt och effterlatidt haffver i vederlegning för en annen eng han miste unden prestebordett ved Stensvad.

Den 22 Juli.

Förschrifft för en bonde, benempd Joen Jönssonn i Tröborgen, till Erich Svenssonn, att Hans Nådh haffver tilgiffvit honom halffpartten aff thet affredtt han utaff then cronones utjordh han haffver utgiffve schall i thette åhr. Latius in conceptu.

Den 23 Juli.

Förschrifft för en ketzleböthere, benempd Peter van Hamborgh, till Lasse Perssonn, att han måtte bekomme thet godz igen, som byfogtten i Suderköpungh haffver arresterett för honom etc.

Fridzbreff för Krabbe Pederssonn till lagh och rätt um thet mandzslagh han ähr skyltt före etc.

Stockholm den 8 Augusti.

Pasbordt för en skipztimberman, benempd Jöns Clemetson, att drage till Finlandh um någett arff honom tilkommer etc.

Öpitt breff för Hans Frantzoss, kock, att han må beholle, Kong:e M:tt till en behagelig tijd, ett hus liggiendes på Östre longgatun och Kong:e M:tt aff Oleff Trottesson bekommett haffver etc.

Gripsholm den 12 Augusti.

Förschrifft för Jörien Hansson till her Joen i Jeder, att han måtte få bliffve hoss honom opå en tijdh tilgörendes, till tess thet medt honom kunne bettre bliffve.

Den 16 Augusti.

Till Axell Erichzsonn och Jacop Tursson, att Kong:e M:tt förschicker them några besväringer emot Erich Svensson, att the ransake ther um, och hvadh udi sanning befinnes kan, schole the oförsumeligen giffve Kong:e M:tt tilkenne etc. Latius in conceptu.

Förschrifftt för en bonde, benempd Peder Findvijdzson, till Nils Chrumme, att han lather honom vederfares thet honom lijdeligitt och drägeligitt vare kan medt then skattelegning etc. Latius in conceptu.

Den 21 Augusti.

Pasbordt för en landzknecht, benempd Tommes Mickelssonn, att drage till Findlandh um någett arff honom tilkommer etc.

Den 23 Augusti.

Svar till her Steen, att thet ähr Kong:e M:tt behageligitt, att han udi så motthe fordrer hvad som till yter-

mere rigsens styrcke och bijstondh tieneligitt ähr etc.; item att han vill giffve sig up till Kong:e M:tt medt thet förste etc.; item betacker Hans Nådh honom för the skinn han förskickett till Hans Nådh etc.

Förskrifft för en tysk, benempd Thönes Hagenow, till Erich Håkensson, att han må utföre någen spannemåll, som han aff Erich Mattzson köptt haffver; doch schall han före in igen the varer, som her kunne tiänelige vare etc.

Vesterås den 7 September.

Till Knuth Hareldzsonn, att Kong:e M:tt icke synes lenger bruke Niels Chrumme till att löne Hans Kong:e M:ttz folck, och synes förthenskuld gott vare, att han i hans stadh vare schall och medt thet förste giffver sich till Hans Nådh till att anamme penningerne till thenne åhrs löningh etc.

Samme mening till Clas Jörensson i Norlanden, Erich Tönesson i Upsala stigtt.

Den 8 September.

Förschrifft för en bonde, benempd Abiörn Svensson i Rössås udi Utlarffe [*sic*] sockn, till Peder Kartt, som säger Jören Arvidzson, thå han för någre åhr seden fogte var udi Vasbo, haffve sackfältt honom för ingen sin brutt etc., att honom måtte vederfares hvadh som rätt ähr etc.; item att han vill haffve någre dannemänn utöffver och lathe uttage all then kopper och andre partzeler, som ähre i Helige Korsgille udi Utlarffve och settet udi Utlarffve kyrkio till vijdere beskeedh etc., förschickendes Hans Nådh register ther upå etc.

Den 9 September.

Förschrifft för en qvinne, benempdh hustru Birgitte, Eskill Matzsons effterleffverska i Orephä udi Loimaioki

sockn, till Jöns Knutzson och Matz v. Clewen, att the vele förskaffe henne igen thet hon säger en fru Ebbes landbo för några åhr seden haffver medt orätte tagett henne ifrå etc. Latius in conceptu.

Förschrifftt för en qvinne, benempdh hustru Karin, Michel Öggerssons efftherleffverska udi Hvittis kyrckieby, till Nils Ingessonn och Matz v. Clewen, att the ähre henne behielpelige till så myckett som rätt ähr um en äng hon säger sich med orätte vare ifrå tagen.

Den 12 September.

Till Joen Clädeschriffvere, att han oförsumeligen giffver sich till Vesteråhrs igen.

Den 13 September.

Till Hendrich Claesson samptt borgemestere och rådh udi Aåbo, att the ännu granneligen vele ransake och öffversee then sak emellen Pether van Ocken och hans vederpartt um thet arff efftther M. Peder Serkelagz i för:ne Aåbo, latendes then parten skee rätt, som best bevijss och oförfalskede vitnesbreff haffve.

Öpit breff för Hans Perssonn i Stocholm, att han till en behagelig tijdh må vare fri för gestningh och vårdh etc.

Till Erich Håkensson, att han lather h. Karls amme bekomme 2 p:dh maltt etc.

Till borgemestere och rådh udi Stocholm, att Hans Nådh haffver tilgiffvit thenne breffvijserske, hustru Mariett, Oloff Svenssons efftherleffverske i Stocholm, then hampe, som tilbake står och henne utgöre borde.

Den 14 September.

Förschrifftt för hustru Birgitte Peder Olssons i Vesterårs till Erich Håkenssonn, att han lather henne bekomme

then humble igen, som han haffver latidt tage och henne tilkommer etc. Latius in conceptu.

Öpitt breff för Sven Joenssonn, att han i tu åhr må vare frij för all stadzens tunge. Latius in conceptu.

Den 15 September.

Till Jören Svenssonn, att han lather h. Lars, syslemann i Schare, beholle then kopersmidie udi Maren etc., så lenge han lather ther smide kyrkiones kopper. Latius in conceptu.

Till biscop Lars i Upsale, att han vill förskaffe her Lars Olavi sitt igen, som nähr han var kyrckiones syslemann, för honom utaff hans eigett förledes[!]; item att han vill lathe honom bekomme någett gäldh, som löst ähr.

Den 17 September.

Till h. Påvell i Floda socknn, att han icke giör sine socknebönder utöffver thet som lagh och rätt ähr med then korntijenden han vill, att the skole före honom in i laden medt skaffttet.

Den 20 September.

Till Erich Håkenssonn, att han lather M. Lucas bekomme j oxe, item utaff kornskriffveren 2 pundh spannemåll på en regenskap etc.

Den 21 September.

Öpitt breff för her Sven i Barckare, att han Kong:e M:tt till en behagelig tijdh må vare frij för then gestningh, som han pläger haffve aff borgelegz knechter etc.

Den 22 September.

Pasbordt för Anders Olssonn, att han må drage uth till Tysklandh och försee sigh etc.

Den 23 September.

Öpitt breff för Jöns Juthe, att han må utföre en lest lax till Tysklandh etc.

Öpit breff för Jöns Juthe opå en bode tomptt, liggiendes i Stocholm östen till, näden för Raumo Jönsens grendh etc. Latius in conceptu.

Förschrifft för en landzknecht, benempd Pavell Torstenssonn, till Nils Pederssonn upå Holma, att han lather honom bekomme sin tingest igen, som honom ifrå tagne ähre. Latius in etc.

Den 25 September.

Svar till Oleff Mickelssonn, att Hans Nådh haffver förstått, hure myckett rog effther gordzens affvell udi thette åhr bleffven ähr etc.; item att han icke kan få förytre then rågh han till Norköpungh haffver komme latidt, effther honom icke biudz skiäll therföre etc. Latius in conceptu.

Till Jöns Brun och Peder Olssonn, att the vele ännu haffve then sak um then Oloff Larsson opå tingett förrätte, latendes honom effther then dödes ordh varde frij gio[r]d.

Den 29 September.

Förschrifft för två bönder, benempde Erich Olssonn och Oloff Larsson i Södreharg, till Göstaff Olsson, att han icke trenger them ifrå sin rätte råå etc.

Vesterås den 1 Oktober.

Till Erich Håkenssonn, att han lather hustru Dordij, Jacop Hampes effterleffverske i Stocholm, bekomme en oxe och tu pundh maltt, som Hans Nådh h. E[rik] gunsteligen henne skencht haffver.

Den 2 Oktober.

Till Joen Vesgöthe, att han icke betunger the Eneköpungz borgere medt större tunge, än the förmå drage medt then fodringh etc.

Den 4 Oktober.

Till Nils Eskilssonn och Arffvedt Nilssonn, att the ähre utöffver medt, när arbetes folckett upå Vastena slott bliffve löntte, förskaffendes att Kong:e M:tt motte skee skiäll för sitt arbethe.

Förschrifft för en prest, benempd her Michell udi Pemar sockn i Finlandh, till Simon Tommesson, att han må vare frij för en borgelegz knecht etc.

Den 12 Oktober.

Svar till her Steen Erichzsonn, att Hans Nådh vill gärne entskyllige honom thet förste han kommer till Kong:e M:tt etc. Latius in conceptu.

Till Erich Håkenssonn, att han lather läggie the 2 tyske knechter, nemplig Hans v. Busche och Mickell Pomereningh, um hoss borgerne ther i Stocholm etc. Latius in conceptu.

Den 13 Oktober.

Till fogterne, att the oförsumeligen giffve sig up till cammeren medt theris regenskaper och thet the haffve att leffrere etc.

Den 16 Oktober.

Till Axell Nilssonn och Jachem Burwitz, att the så handle medt then doctore medicinæ (som hertuginnen till Sachsenn haffver förstendigett Kong:e M:tt um), att han ville begiffve sigh hijt in i rijkett med thet förste etc.

Item till Erich Håkenssonn, att han sender någett bly och kruth till vilskytternes behoff.

Den 19 Oktober.

Öpitt breff för Engelbrecht Olssonn, att han skall vederkennes thenne efftherne sockner till Otvedzberg, Otvedh, Gälsrum, Svinsta, Grebo, Biörsetter, item en sockn i Hanekindehäredt, then ther nämest ligger.

Till Erick Knutzsonn i Norköpungh, att han lather Engelbricht, fogte på Otvedzbergh, bekomme en tunne saltt etc.

Till Keell Nilssonn, att han lather Engelbricht etc. bekomme ett par oxer till att slachte etc.; item um han haffver några koor, som han kan umbäre, att han lather honom bekomme 6 eller 8.

Öpitt breff för en bonde, benempd Christoffer Steenssonn, att han må bruke och beholle ett nybyge, som hether Sanden, liggiendes i Fernebo.

Svar till Staffen Sasse, thet Hans Nådh ähr tilfridz, att han må utföre 4 eller 5 lester fete varer aff landet; doch schall han thet iche förschicke till några förbudne orther, och schall han igen införe the varer, som rijkett kunne tienelige vare.

Öpitt breff för Söffrin Juthe, att han till en behagelig tijdh må beholle två små tompter, liggiendes udi Stocholm vesten till, nedhen för Sven Monssons bryggehus, emellen Brede grenden och Hareldh Olssons bryggehus etc.

Den 26 Oktober.

Till Hendrich Bokebindere, att han vill lathe inbinde 4 lutheböker till Hans Nådz behoff etc. Latius in conceptu.

Svar till Matz Törne, att musterherrerne skole vethe honom en beskeedh um the verier han schriffver, när the tijt till Norlanden komendes vardhe etc. Latius in conceptu.

Vesterås den 7 November.

Till proesterne, att the medt thet förste skynde sigh till cammeren medt theres regenskaper och leffreringer etc.

Väsby den 10 November.

Till Lasse Michelssonn, att han medt thet förste förschicker h. Erich tilhonde ett register på all then skatte och hielpe ved, som ähr kommen till Sala gruffve pro anno etc. 53.

Den 16 November.

Till Erich Håkenssonn, att han lather Ludovich Målere bekomme så mycken bådhe spannemåle och fethalie, som opå en persone udi en heell årss förtäringh kan löpe.

Den 25 November.

Till Oleff Knutzsonn, att han medt thet förste förstendiger Hans Nådh hvadh schalckheet then Anders i Halstensboo smelttere haffver brukett emot bergzmännerne etc.

Till Peder Olssonn, att hann tilseijer bönderne udi sin befalningh, att the köre fram till hytterne then rostevedh them bör uthgiöre etc.

Samme mening till Per Larsson.

Till Lasse Perssonn, att han ransaker, huru thet mandzslagh then fru Annes karll på Aspenäs ähr udi kommen haffver sigh begiffvit, och um then annen haff-

ver förbruthett sigh på honom, så att han motte göre nödvärn, att hann thå må niuthe liffvett etc. Latius in conceptu.

Väsby den 3 December.

Svar till Jacob Turssonn och Karll Holgersson, att the måghe lathe the östgötske knechter bekomme then deell the göre tienist före och så mycket the ähre vane at få tilförende etc.

Den 5 December.

Öpitt breff för en qvinne, benempdh hustru Anne, Anders Husbondes efftherleffverske, på sine gäldenere, att hon motte bekomme sin betalningh etc.

Den 11 December.

Till Jören Arffvidsson, att han beholler Herman Kock, som en tijdh longh haffver varidt vidh hytterne vidh Sala gruffve, ther på Örn och lather then kock ther ähr komme i för:ne Härmens städh etc.

Öpitt breff för en, benempd Nils Jacopzson, att han och hans barn måge vare nämest att besittie Bruddebo och Kusebo hemmen udi Sale sockn, så lenge the förmå göre liche och rett aff för:ne hemmen, och efftther han them aff ödismarck uptagett haffver.

Enköping den 18 December.

Till Jöns Perssonn och Peder Larssonn, att the ähre thenne breffvijsere Hendrich Nylenningh behielpeligh, att han motte bekomme siin uthestående geldh etc.[1])

[1]) I marginalen: aff Kong:e M:ttz mun.

1554.

Stockholm den 28 Juli.

Öppet bref för M. Peder Caroli i Linköping på en läst spannmål.

Efter afskrift bl. 'Kon. Gustaf I:s bref' i RA.

Vij Erick *etc.* göre veterligit, at vij (uppa Kong:e Ma:ttz, vor käre her faders godhe behagh) gunstelighen haffve effterlatitt thenne oss elskelighe M. Pädher Caroli i Lijnchöpung, att han utij thet tilkommandhe 55 åridhtt må opbära (vid the kyrker hann tilförne hafft haffver) en lästh spannemåål till the sex lästher han tilförendhe haffver; ther proesterne måghe vethe sig effterretth. Datum Stocholm 28 Julij anno etc. 54.

Vesterås den 24 September.

Konung Eriks rekommendationsskrifvelse å egna och sin faders vägnar till rådet i Reval för Joakim Burwitz, som därstädes tidigare gjort sig skyldig till ett dråp.

Efter orig. i Revals stadsarkiv.

Erich von Gottes gnaden zu Schweden, der Gotten unnd Wenden etc. erwelter königh. Unnsern grues unnd gnedigen willen bevhor, ersame liebe besondere. Wir wollen euch gnediger meynung nicht vorhalten, das des grossmechtigen königs, unsers freuntlichen lieben herrn vathers unnd unsere teutsche secretarie getreuer lieber der ehrnthvhest Jochim Burwitz, uns unthertheniglich zuerkhennen geben, wie das er vor langen vorflossenen jharn inn eur stat mit eynem, Hanns Tolckhen genandt, zu eynem unvorsehentligen handtgrieffe geradten, darober dan der Tolckh von ihme inn der

schaidungh eynem andern zu guethe unnd errettung ex caso fortuitu vorwundt worden, welchs dan nachmals, durch den principalen selbst unnd sonst mher andere ehrlige, auffrichtige unnd namhafftige leuthe, theils des adels unnd theils eur stat fürnembsten bürgern sambt und besondern glaub unnd ihm rechten zeugwürdig personen gründtlich unnd zum ende mith eurem unnd des gerichtes wissen, willen, nachgebung unnd zuelassung bestendiglich unnd unwiderruffentlich auffgehaben unnd vortragen, auch solchens volgendts auffrichtligh erfürdern des parths vor euch geladen unnd zu rechte mith geschwornnen leibligen aidt, das dise oberzelte irrungh unnd zweyspalt zwischen genandten dermassenn für erben unnd vorwhanten unwidersprechlich beygelegt, vorzeuget, certificirt unnd wargemacht, sam sie auch dasselbig inn eur statbuech zuvorzeichnende unnd einzuvorleybende beyder seits angelangt unnd gebettenn, welchs dan ihnen von euch auff beyder parthe erfurdern, also zu vorsicherungh, bestendigkeit unnd ewigenn gedechtnus zuvorfassende, zuegelassen unnd vorgonneth obgemeltem unserm secretarien auch darob unnd von solchem offentligen freywilkürligen transaction und vortragh aus eur statbuech unther derselbtigen hangendenn ingesiegel transsumpt unnd zeugnus brieff der beschenen voreynigungh, zum zeichen das gerichte deshalben khein zuespruche oder beschwerungh gehabt, unweigerlich zuegestalt unnd gegeben, nach welcher vorfassungh der Burwitz seiner gelegenheit nach von dannen vorreiset. Unlangst aber darnach inn seinem absein soll der Tolckh meniglichs erachtens mher aus unfleiss und vorseumbnüs der artzten, auch seins eignen unordentligen lebendes, dan verwundunge halben, unangesehen, das der Burwitz den artzten ein statlich belohnungh vermüge unnd inhaldt der auffgerichteden vortregeschrifft entrichtet unnd bezalet, todtlich abgangen sein, stracks unnd bald darnach gemelter unser secretarie

sich inn diese reiche zu dienst begebenn anhero ausgewarthet auch ferner auswarten soll unnd will, also das unser freuntlicher lieber herr vather unnd wir darob ein gnediges gefallen gehabt, unnd sieder dero zeith inn den lifflendischen ortheren, noch auch inn eur stadt nicht gewessen oder zuschaffen gehabt, unnd wir nhun vormerckt, das hochgemelter unnser herr vather, ihren unnd unseren secretarien derer land arth irer gelegenheit nach zugebrauchende gnedigst bedacht, unnd ob er wol aus vorhin angezeigten ursachen beid des auffgerichteden unzerstörligen vortrags dar das gerichte innegewilliget unnd der cleger gestillet, volgendts der unkhost unnd schaden uberflüssigh entrichtet unnd bezalet, sich von billigheit unnd rechts wegen keiner gefhar oder eintragh zuvermüetende haben möchte, demnach haben wir umb seiner langen getreuen dienste willenn dem rechten unnd ihme zufurderung nicht untterlassenn wollen, ihm fall das die scherpffe eurs gerichts zwanges ainigh beschwerungh mith freyhem unnd ungefeherten pass uber inen gehabt, oder aber noch haben möchten, (doch eur unnd eur stadt gerichte recht unnd gewonheite anhe einig eingrieff, schwechungh oder verklaynerungh) dan alleine seinthalben an euch eine sonderliche Ko:e und erstlige fürbit nach alten loblichen fürstlichen gebrauch, gewonheit unnd herkhommen zuthuende, wie wir dan hiermith ahn euch zum gnedigsten wollen gepetten unnd gesonnen haben, ihr inn anseheungh unserer person solchens unnd wan es gleich ein höhers unnd mherers where, nicht abschlagenn werden, so ferne ihr hernachmals inn khünfftigen leufften unnd fürfellen bey uns herwiderumb einer fürbitte gewertigh sein wollen unnd zuegeniessend geträstenn. Solchens seindt wir umb euch inn allen gnaden und nachparlichen willen zubeschulden geneigt, so wirt der unser dasselbigh umb euch unnd gemeine stadt, mit

pilliger hoher gebürlicher danckbarheit zuvordiennende wissenn.

Utanskrift: Den ersamen unsern lieben besonderen bürgermeisteren unnd radtmannen der stadt Revall.[1])

(Spår af sigill på brefvets yttersida.)

Främby den 6 Oktober.

Till allmogen i uppräknade socknar i Dalarne angående hjälp till gamla kopparbergsgrufvans upptagande ur ödesmål.

Riksregistr. 1554, fol. 93. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 160—161, och af J. O. Carlberg i Hist. sammandr. om sv. bergverkens uppkomst och utveckl. (1879): s. 119—120.

Vij Erich *etc.* tilbiude eder dannemän alle, som byggie och boo utti Österdalerne, Mora, Lexand, Orsa och Rettvijkz sochner, vår gunst och nådige vilie tilförende och gifve eder dannemän här medh tilkenne, at Kon. M:tt, vår käre her fader, för många nödtorftige orsaker, så och för menige Sverigis rijkes gagn och beste skuld hafver i sinnet at late optage igen then gamble koppergrufve, som nu rijket och menige bergzlagett til ingen ringe skade och förderf om intett ähr och medh vatn opfyltt en tijdh lång legat hafver. Så hafve vij opå hög:te Kon. M:ttz, vår käre här faders vegne handlatt medh bergzmännerne här uppe, att the ville ther til vare behielpelige, att för:ne grufve motte blifve optagen och komme til gång igen, ther til the hafve latitt sigh finne välvillige. Och kunne vij icke dölie för eder, gode män, att vij och ther om hafve handlett med the gode män eders länsmän och andre flere, som på menige mans vägne uttaf för:ne sochner här nedre hooss oss nu varit

[1]) *Senare anteckning på brefvets yttersida:* Anno 55 donnerdages post reminiscere von dem erwelten Ko. M:t tho Schweden in sachen Joachim Burwitzen des dotslages halven r[ecommendatio].

hafve, att the ther om och skulle handla med eder, att I dannemän och ville hielpe ther till ett dagzverke eller tu hvar man, opå thett att för:ne koppergrufve motte komme till bruket igen, hvilket rijket och menige bergzlagett motte i framtijden vare till nytte, gagn och bäste. Begäre vij för then skuld, käre dannemän, att I vele sättie troo och lofve til thett the gode män ther om opå våre vegne medh eder förhandlendes varde, och att I eder theruttinnen vällvillige, lydige och hörsamme, effter som vij på hög:te Kon. M:ttz, vår käre här faders vegne oss til eder försee, befinne late, hvilket vij medh eder dannemän medh al gunst och nådige vilie vele förskylle. Datum Fremmendeby then 6 Oct. 54.

Brunnbäck den 13 Oktober.

Öppet bref för Erik Jonsson på besittningsrätten till Nyhyttan.

Riksregistr. 1554, fol. 93 v. Förut tryckt af C. G. Kröningssvärd i Diplomatarium Dalekarlicum, D. 3 (1846): s. 161—162.

Vij Erich etc. göre vitterligit, at vij gunstligen opå Kong:e M:ttz, vår käre her faders vegne hafve efterlatitt, att thenne brefvijsere Erich Jonsson må bruke och behålle ett nybyggie, benembd Nyehytten, liggiendes utti Finsta fierding ofvanför Vekmandz hytten, som han af ödesmark för några åhr sedan cronen til förbättring optagitt hafver, doch med sådane vilkor och förordh att samme nybyggie icke ligger någon bolby till meens eller förfång, ther om häredzhöfdingen sampt medh nämpden utti samme härede grannerligen syne och ransake motte; skal och för:ne Erich Jonsson vare förplichtig att uttgöre åhrligen ther af then ränte och rättigheet, som samme nybyggie nu åhr eller framdeles kan blifve skattlagdt före. Ther hvar och en må vette sigh effter rätte. Datum Brunnebek then 13 Octobris åhr etc. 54.

Olika orter i Januari—Juli.

Utdrag ur utgångna skrifvelser.

Register på utgångna bref i RA.

Stockholm den 2 Januari.

Till her Birge, att han vill lathe tilseije en utaff the prester ther nidre att them kommer och gör redhe för her Sigge i Lofftha, haffvendes the penninger medh sigh, som ähre för then spannemåll för:ne her Sigge såldt haffver.

Den 10 Januari.

Öpit breff för Hans Garp, att han må beholle ett hemmen, benempd Gransholt, liggiendes i Vestrahäredt udi Smålandh och Solberga sockn, frij (till en behagelig tijdh) för alle årlige utskulder.

Den 12 Januari.

Till Erich Matzsonn, att han lather tesse breffvijsere, Jöns Smålenningh och Anders Jacobzsonn, bekomme borgelege ther nidre i Östergötlandh och så myckett till lön, som the tilförende haffve varidt vane att bekomme etc.

Den 7 Februari.

Till Morten Norman, att han leffrerer Claudio och Simon Hendrichzsonn halffpartten utaff the thäre penninger, som han anammede i Kong:e M:ttz ränttecammer nu till thenne resse.

Den 1 Mars.

Svar till her Mons Johansson, att Johan Åkesson hadhe latidt antaste knechten, och för en olag förvunnen,

bunden och bastaden hem till sin gårdh, och var han icke väl kommen in um dören, för än Johan grep till ett svärdh och högg honom huffvedett sönder, så att han strax dödh bleff; tesliges haffver Kon:e M:tt förnummett, att samme Johan Åkesson schicker sich ganske siälssindtt hvar han ähr, synnerligen mot sin eigne landboer, så att the niuthe hvarcken lagh eller rätt, uthen motthe altt göre effther hans huffvedtt och sinne etc.; therföre haffver Hans Kong:e M:tt bliffvitt förorsakedtt att lathe antasten och hollen tilstädes till vijdhere beskedh etc.

Den 5 Mars.

Förskrifft för Anders Nilsson i Äss udi Hernevij sochn till Jacob Vest, att han hielper honom så mykitt som rätt ähr till några penninger han seijer sijn halffbrodher med orätte ifrå honom haffver.

Den 14 Mars.

Til Joen Karllsson, att Hans Nådh haffver effther-latidtt Boo Olsson borgeläge till två hester udi nestkommendes sommer etc.; att han förthenskuld höö och korn effther skälig vijss etc. bekomme [skall]. Latius in conceptu.

Stockholm den 11 April.

Förschrifftt för Hans Garp till her Torsten udi Bringetoffta, att han lather honom bekomme ett pundh rogh, som Hans Nådh honom gunsteligen skenchtt haffver.

Den 17 April.

Till Anders Hendrichzon, att han lather Jacob Pijll bekomme then pighe igen han honom ifrå lockedtt haffver.

Den 29 April.

Svar till Nils Boije, att Kong:e M:tt ähr tilfrijdz, att han må beholle then skatt han utaff Pohijo sockn pro anno 53 upburidt haffver.

Stockholm den 7 Maj.

Förschrifftt för Jöns Fröstensson i Torp udi Vist sochn till Engelbricht Olsson um ett hemmen, som han för muthor schuld schall haffve stadtt en annen.

Öpitt breff för två bönder, benempde N. N., att the obehindrett måghe besittie ett torpestelle, benempd Jopzby, udi Rasbo-Kijls sochn och Rasbo häredt liggiendes och the aff ödismarck cronen til förbettring upbygt haffve; doch med sådane förordh, att the schole ther utaff göre then rettigheet, som samme nybyggie bliffver skattlagt före etc.

Den 11 Maj.

Förschrifftt för en bonde, benempd Oloff Larsson udi Biörke by i Gamble Upsal sochn udi Vaxala häredt till Göstaff Bergh, att han lather honom sittie sin stedzle uth.

Den 17 Maj.

Förschrifftt för Hendrich Nachtergael till Lasse Persson, att han mhå bekomme the fyretije mark ortuger igen, som kempnerne udi Suderköpungh honom ifrå tagett haffve, um bevijssligitt ähr, att han them icke haffver förbrutidt etc.

Förschrifftt för en bonde, benempd Oleff Persson i Öresta udi Kumbla sochn, till Erich Helssing, att han ähr honom behielpelig, thet han motthe bekomme en oxe igen, som en annen bonde i Solberg, benempd Oleff etc. honom ifrå röffvedtt haffver.

Den 18 Maj.

Förschrifftt för Erich Katias till Hermen Flemmingh, att han motte få lösse någen jordh igen, som han[s] hustrues fader en annen bonde pan[t]satt hadhe.

Förschrifft för en borgere i Åbo, benemdh Oloff Brun, til borgamestare och rådh i Åbo, ath han må till enn behageligh tijdh vara frij för gestningen.

Till Benct Schriffvare, att han manar the lodh stöpare om the kädhelodh, att the bliffve flitige giorde.

Till Valentinn Koott, att han med flijt gör the stångelodh etc.

Till Erich Rolffzson, att han gör eenn rapper och dagertz bladh och drager nogon jernn trådh.

Den 22 Maj.

Till Niels Tulsson, att han lather förfordra, att klensmederne göre färdigt ett rapper och een dagertt.

Til Torstenn Henricksson, att han ransaker om två öijer etc.

Den 23 Maj.

Till Jacop Henricksson, att han med thet första giffver sigh til Stocholm frå Upsala med halffparttenn aff hengsterijdarne.

Till Ture Persson, att han giffver sigh till Stocholm med alle sinne kärer, som han gör Kong:e Ma:tt och rijkit tienist med.

Den 24 Maj.

Till her Göstaff på Elffzborgz sloott, att han upschriffvar all the skoott, som äre på galleider ibidem.

Öpitt breff för her Peder Nicolai i Satagund heradt, att han må beholle Birckala prostegeld.

Till Erich Larsson, att han skicker till Stocholm aff Vestervick Lasse Nielsson och eenn drengh etc.

Till M. Hans, att han ferdiger Matz Ditmarsk etc.

Stockholm den 18 Juni.

Till Jachem Bulgrin, att han ransakar effther en småsven, benempd Christoffer Eichelberger.

Svar til Måns Jonsson om Mårthen Kellersvenn, att han icke nycklar hafft haffver til vin keller, miöd keller etc.

Stockholm den 20 Juli.

Till Niels Nebb, att han ransakar om een spann i Tavesthus länn.

Den 23 Juli.

Till M. Michel, att han hielper then clockere, her Lars Jacobi udi Åabo, till thet beste.

Den 26 Juli.

Til Anders Nielsson, att han tagher några partzeler til aff Knut Posses rekenskap.

Til Sven Birgelson, att han lather borgarena i Geffle uthföra jernn, doogh så att något får hvar uthföra; item att the icke sälia sith för lätt etc.

Den 28 Juli.

Öpit breff, att the clerker udi Linköpungz stigt haffve fått tillbake aff theres tagx etc.

Förschript till her Steen för två bönder, att hans fogte them icke gör förfångh etc.

Den 29 Juli.

Til Gabriel Christerson, att han komber til Stocholm med thet första.

Samma meningh til Lars Tursson till Penningaby.

Den 31 Juli.

Til uthliggiarene vidh Elznabbenn etc., att the icke hindre Hans Gammal och Harald Olson, att the måghe föra jern till Danske, nempligh 70 lester.

Förschript til Arffvedt Nielsson, att han ähr behielpeligh Lasse Nielsson i Roskilsby, att Lasse Eskilson icke driffver honom aff sith hemman etc.

2. Bref från hertig Johan.

1553.

Uppsala den 3 Juli.

Qvitto för Erik Mattsson på testamentsmedel efter biskop Mårten [Skytte] i Åbo.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Johann *etc.* göre vitterligit, att vij udi egen persone udi Upsala then 3 Julij anno etc. 53 anammedt och upburidt haffve aff Kong:e Ma:ttz cammererer Erick Mattzson ettussende marck ortuger, som salige biscop Mårthen udi Åboo oss udi testemente giffvit hade anno etc. 51 etc. Hvarföre *etc.* Och thäss till visse begäre vij högbe:te Kong:e Ma:ttz, vår käre her faders secrett her neden före och medt egen hond underscriffvit.

Gustavus(!).

Vesterås den 26 Oktober.

Qvitto för biskop Henrik [Johansson] i Vesterås på kyrksilfver från Rättvik.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Johann etc. göre vitterligit, att vi opå Vesterårs slott then 26 Octobris anno etc. 53 anamedt och upburiid haffve aff oss elskelig, vördelig man, her Henrich, biscop i Vesterårs, thette effter:ne kyrkie sölff, som han utåff

Rätvick kyrkie anamedt hade, först ett förgyltt monstrantz med en förgyltt kopperfott, vog tre löde marc, fiortten lod; en förgyltt korkåpe knöp, vog en löde marc, tu lod, trij qvintijn; en förgyllt brässe, giortt som en flecktt örn, vog fyre lod, en qvintijn; tu små förgylte stycker, giortt som en halff måne, voge halfftt annett lod, en ortt. Summa förgyltt sölff fem löde marc, halff siunde lod, en ortth; oförgyltte krijssmekar medtt lock trij stycker, voge tilhope halff annen löde marker etc. Hvarföre *etc.* Och thæss till visse låthe vij trycke vårtt secret her nedenföre och med eghen hand underschriffvett. Datum loco et tempore ut supra.

Iohannes.

Vesterås den 1 December.

Qvitto för Olof Svart på tyger m. m.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Johann etc. göre vitterligit, att vij udi egenn persone upå Vesterårs prima Decembris anno etc. 53 anammedt och upburidt haffve aff vår tro tienere Oluff Svartt tesse effter:ne partzeler, gröntt skyllertt siutije otte alner, hvitt sårduck ett stycke, ynsse guld ett pund, sölfftrådh ett pundh och nålremer en grotke, hvilke partzeler hann aff Konng:e M:tz, vår käre her faders befalningsman upå S[t]ockholm Erick Håkonsson anammedt hade etc. Hvarföre *etc.* [Till] ytermere visse låthe vij tryckie vårtt secrett her nedan före och med egen hond underscriffvet. Datum loco et tempore ut supra.

Iohannes.

1554.

Stockholm den 12 Januari.

Qvitto för herr Henrik i Selö på ett inbetaladt lån.

Efter afskrift i en kopiebok, tillhörig samlingen Kongl. bref 1521—1560 i KA.

Vij Johann *etc.* göre vitterligitt, att vij udi egen persone opå Stocholms slott then 12 Januarij anno etc. 54 anamede och upbure aff her Hendrick, kyrckieherre opå Sela, peninger ett hundrede march ortuger, hvilcke peninger vår salige framlidne fru modher honom lanthe och försträckte anno etc. 48 etc. Hvarföre *etc.*, och thäss till yttermere visse lathe vij tryckie vårtt secrett her nedan före och medt egen hond underskriffvit. Datum loco et tempore ut supra.

Joannis.

BILAGOR.[1]

1.

Drottning Katarinas bref till sin moder, fru Birgitta [Eriksdotter (Leijonhufvud)], Gustaf [Olsson (Stenbocks)] gemål; dat. Stegeborg den 23 Februari 1553.

Riksregistr. 1553, fol. 29.

Vår synnerlig gunst och dotterlig kärlig helsen altijd tilförende etc. Betacke vij eder, hiertens käre moder, gunsteligen och kärligen för all moderlig kärleck och välvillighet I oss stedze bevijst haffve, hvilkit vij medh eder udi all gunst och dotterlig kärlighet gerne vele förskulle etc. Vijdere hiertens käre moder, schreffve vij eder för någen tijd sedan till um några våre legenheter och haffve än nu inge svar ther opå ifrån eder bekommet; hvarföre är vår kärlige

[1]) Utom de bref till Gustaf I, som bl. a. härnedan aftryckts, finnas i RA. äfven följande skrifvelser till konungen från åren 1553—54:

fr. Jon Skrifvare ang. uppgåendet af gränsen mellan Småland och Blekinge; dat. Kalmar 31/3 1553. [Jfr Bil. 3 och 4 nedan.]

» Evert Duicker ang. hans fordran hos Jurgen Ballinger; dat. Reval, dels 26/6 1553, dels /6 1554. [Jfr D. 21 (1550): s. 398 och D. 23 (1552): s. 439.]

» Kristoffer Eichelberger ang. hans kommission med antagande af handtverkare m. fl. från Tyskland; dat. 9/7 1553. [Jfr ofvan, sid. 187.]

» Nils Helsing ang. Per Skrifvares anställning som föreståndare vid ett ej namngifvet hospital och om densammes benägenhet att sälja sina skattegårdar till Kungl. Maj:t; dat. Yxnäs 31/5 1554.

» Olof Andersson ang. Erik Jönssons redovisning i kammaren och om inköp af Ortala gård i Roslagen för Kungl. Maj:ts räkning; dat. Stockholm 6/6 1554.

» biskop Erik Falck ang. ifrågasatt utbyte af Brunsbo biskopsgård mot prostgården i Skara; dat. Brunsbo 22/6 1554.

» Jakob Holst ang. åtskilliga ekonomiska anstalter vid Norrby gård; dat. 3/7 1554.

» Sigge Svensson ang. indragning af de gods, som i lifstiden varit framl. Jon Svensson i Vånga förlänta; dat. 24/12 1554.

begären, at I än nu med förste budh, som vår elskelige käre fader till Kong:e M:t, vår aller hiertens käreste herre, schickendes varder, oss svar opå vår förre schriffvelse giffve vele, och vethe vij eder nu intit synnerligit mere att tilschriffve, uthen begäre kärligen, at I vår elskelige käre fader och syskene opå våre vegna kerligen helsse vele, och befale vij eder sampt medh them then alzmectige Gudh etc. Datum ut supra [Stäkeborg 23 Febr. anno etc. 53].

2.

Hertiginnan Ursulas af Mecklenburg, född hertiginna af Sachsen Lauenburg, bref till Kungl. Maj:t ang. utvald konung Eriks ifrågasatta besök hos denna sin moster; dat. Schwerin den 14 Mars 1553.

Efter en i RA. förvarad bestyrkt kopia af en samtida afskrift i storhertigl. Mecklenburgska statsarkivet i Schwerin.

Durchleuchtigster grossmechtiger koning, unsere gutwillige dinste unnd was wir inn ehrn viel mehr liebss unnd guttss vermuigen seinnt E. Kon. Wi[rde] alle zeit zuvor. Besunder freundtlicher lieber herr unnd schwager, zufolge unnserm jungstenn schreibenn habenn wir nicht underlassenn, sondernn sobaldt der hochgebornn furst her Johanns Albrecht, hertzog zu Meckelnburgk etc., unnser freundtlicher lieber oheim unnd schwager, alhie zu Schwerinn ankommen sei, mit S. L. alss dem regirennden furstenn disses lanndes die bewustenn sachenn belangent E. K. Wi[rde] geliebdenn sohnenn, konig Erichen, unnserm liebenn oheimen allerseits für unnss selbst mit allem vleiss, unnd alss wir E. Kon. W. unnd dernn liebenn sohnne zugethann unnd vonn bluth verwannt sein, freundtlich beredet unnd darauff vonn S. L. so vil vornemen, das S. L. sich dissenn handel unnd unsern gethanen fürslag nicht ubel gefallenn lassen, unnd bedungkt unss S. L. vieleicht wol leidenn mochtenn, dass disse dinge furderlichst innss werg gesetzt mochtenn werdenn. Wann wir aber wol erwegen mugenn, das itziger zeit wegenn des ungewitters hochermeltenn E. Kon. Wi[rde] geliebden sohne ungelegenn sein wolt sich disser orter, wie E. Kon. Wi[rde] hievor davon geschrieben habenn, zu begeben unnd selbst aller dinge erkundigen und zu erfahrn, habenn darumb wir nicht umbgengig sein konnenn, sundernn diese sachenn und glegenheitenn E. Kon. Wi[rde] zuvor freundtlich vormeldenn sollenn. Unnd so es dann nun an deme, das wir nichts lieberss sehenn noch wissenn wolten, dann dass hochermelter E. Kon. Wi[rde] gliebder sohnn sich disser orter selbst besehenn, besichtigen

unnd aller glegenheit erkundenn und unss inn disenn unnsernn sorgenn unnd betrubnussen besuchenn mochtenn[1]), wie wir dann S. L. zukunfft alle zeit begirlich zu erfarn erfreuet seienn, seint wir darumb gemeint unnd wollenn, gunts Goth so bald diesse unnsere botschafft von E. Kon. Wi[rde] widder zu unnss konnenn [ɔ: kommen] wirdet ungeferlich schwischen pfingstenn unnd osternn schirstendt disselbe oder eine andere widderumb bei E. Kon. Wi[rde] zu habenn, dabei derselbenn alle umbstende, gelegenheit unnd grundtlich bescheidt zu uberschreibenn. Wir bittenn aber hirmit E. Ko. Wi[rde] wolten sich bei brifs zeiger erclern, wass dieselbe ungeferlich vormenen, wie und welche zeit derselben geliebder sohn sich furderlichst hieher ausser begeben mochte, und daneben auch allenthalb vormelden wess E. Ko. Wi[rde] glegenheit unnd bequeme sein wil, wie starck unnd wassergestalt, auch welchenn enden S. L. ankomen wollen.

Damit aber disse dinge heimlich und unvormerckt zugingen, lassen wir unss dissem weg zu seinn beduncken, dass E. Ko. Wi[rde] gliebder sohn, wan S. L. zu unnss zu komen bedacht wer, unss einer zeit zuvor nambhaftig gemacht unnd zugeschrieben hetten S. L. wolten in dissen unsern betrubnussen und sorgen zu unnss kommen und in solchen besuchen etc. woltenn, alssdann wir an unss nichts erwinden lassen, sonder beschaffen S. L. solten, ehe sie hie ankemen, dermassen versichert unnd folgents entpfangen werden, das S. L. sich nichts zu befaren, sondern dessen ein gefallen dragen sollen.

So lassen auch wir unnss nicht undienlich sein beduncken, S. L. wern mit geringer anzall pfert, doch zimlich, hieher ausserkomen, unnd da es die glengenheit [*sic*] immer sein kont, segen wir gantz gerne S. L. weren zur Wismer angesigelt, solchs wer allenthalb geleglich unnd nur vier meil weges von hier, doch wie dem allen, weil wir unss der schiffungk wenig vorstehn unnd diss unser furgeslagen bedenken auch darumb nicht geltenn soll, stellen wir dem nach solches alles zu E. Ko. Wi[rde] vorbessern unnd gefallen, freundtlich bittend E. Ko. Wi[rde] woltenn solchs nicht anders als vonn der getreuen schwegernn wolgemeindt seinn vormerkenn, unnd bei zeigernn unss hinnwidder dernn furslag unnd glegenheit uberschreiben, wornach wir unnss weiter zu richtenn habenn etc. Habenn wir E. Ko. Wi[rde] alss unnserm lieben hern unnd schwager unnd wir dernn und aller der yhrn bei deien unnd wolfart alss die getreue blutssvorwante iderer zeit gerne wissen unnd erfarn woltenn freundtlich zu vormeldenn nicht uberig sein konnen unnd seint E. Ko. Wi[rde]

[1]) Hertiginnan Ursula var sedan 1552 enka efter hertig Henrik af Mecklenburg, hvars 3:e gemål hon blifvit 1551.

in allen ehrn und freundtschaften zu wilfarn williger dan willig. Datum Schwerinn dingstags nach letare anno etc. LIII.

[Zettel.]

So vil auch belangen thut E. Ko. Wi[rde] freundtlichenn sohnn, konnig Erichen, unnsernn freundtlichen liebenn oheimen unnd unnsernn wolmeinenden gethanenn furslag, unnd dass E. Ko. Wi[rde], weil die selbenn unnd ir lieber sohnn disser orter wenig bekannt unnd kuntschafft habenn, ehe S. L. sich aller glegenkeit selbst erkundigenn, sich deshalber unnd auss fernernn vorgewantenn ursachenn nicht weiter erclerenn mugenn etc. unnd darumb begeret, ob ess beschehenn konnte zu befurdernn, dass E. Ko. Wi[rde] geliebder sohnn sich dissess orts selbst besichtigenn unnd beschaueun, unnd obss S. L. annemlich were, erfaren mochte, wass auch wier fur gelegennheit dartzu gehabenn konntenn E. Ko. Wi[rde] zu vorstenndgen, soltenn darauff wir E. Ko. Wi[rde] freundtlich vormeldenn, dass wir bei vorigem unnsern wolmeinlichenn schreibenn beruhenn, unnd da wir wustenn, dass E. Ko. Wi[rde] unnd irem geliebdenn shonne zukegenn unnd nicht bedeilich seinn solte, woltenn wir unnserss wissenss numermehr darzu ratenn, aber wie dem wollenn die dinge, wir [ɔ: wie] E. Ko. Wi[rde] schreibenn unnd wir mit derselbenn enig seinn, billig mit vorgehenden zeitlichen rath unnd wolbedachten gemut bewegen unnd wollenzogen sein, und dan wir nichts lieberss sehen unnd erfarn woltenn, dan das E. Ko. Wi[rde] geliebder sohne sich disser orter selbst begeben, besichtigen und allenthalb beschauen mochten, wernn auch wir, was wir fur glegennheit darzu habenn kontenn, itzo bei brifss zeigernn unnd wie mann denn dinngen furderlichst furschiebe thun mocht, E. Ko. Wi[rde] zu vormeldenn gantz geneigt gewesenn. Weil aber wir also inn der eil unnd slonung (!) darzu nicht komenn, E. Ko. Wi[rde] botschafft nicht leng wartenn konnenn unnd die herschafft diss lanndss disser orter nicht gewesenn seinn, bittenn wir hirumb gantz freundtlich E. Ko. Wi[rde] woltenn solichess nicht annderss, dann dass ess durch unnss allss der vorwanten wolmeinlichenn unnd denn sachenn zum bestenn beschehenn sei, vormerckenn, unnd seinnt gemeinndt furderlichst unnsere eigene botschafft bei E. Ko. Wi[rde] zu haben, dabei alle umbstennde unnd glegenheit freundtlich zu ueberschreibenn unnd, so vil ann unnss ist, ann getrewenn vleiss unnd aller freundtschafft, dass E. Ko. Wi[rde] unnd irem geliebdenn sohnn bedeienn mocht, nichts erwindenn lassen, dadurch disse sachenn uff E. Kon. Wi[rde] unnd iress geliebdenn sohnnss glegenheit innss wergk gestellet unnd nach notturft damit vorfarnn mocht werdenn.

3.

Nils Birgersson [Rosenqvists] bref till Kungl. Maj:t angående verkställd syn af rågången mellan Småland och Blekinge och om åtskilliga ärenden rörande hans befallning; dat. Kronoberg den 28 Mars 1553.

Efter original i RA.

Min tilplictige, underdånige, velvillige, hulle trotienist, Eders Kongl. M:tt altiid troligen bevissendes.

Stormectigheste konungh, min aller nådigeste herre, teckes Edhers Kongl. M:tt vela vetta, ath jag medt Joen Scriffvere effter Edhers Nådis befalning haffvom dragit landrenen emellan Blekungh och Sverige och begyntom ved en hall hether Rödekoo, som ligger udi Saltesiön liika ifrå Kirckehampn och till Brömpsevall, liggiandes vedh Bremsebro; ther hade strax blekungzfarer hafft trij ålagårder här ifrå, och sidan noget ther ifrå haffva the en bökeskog her ifrå riket under sin häffd. Aller nådige herre, är och allestädz her utmedt landamercket, ther the haffva sig tillegnedt bökeskogar, ålevermer och annet, somblige meer, somblige mindre, hvilket vij uppå Eders Nådes vegne haffvom them muntelige tilsagt, som sådana skogar och ålavermer hafft haffva, at the icke här effter them bruka eller häffda scola ved theres liiffz straff. Aller nådigeste herre, sedan vij thett bestelt hade, kom Verner Parsbergz fougte Rasmus Finnbo medt en hoop medt blekungzfarar och bestelte och sade, att vår syn var om inthet, och synte somblige stadz landamercket en fierdingz väg her up bätther, somblige stadz en halff miill, än thet nogon tiid tilförenne udi nogen mandz minne eller vetthe varit haffver, och ther som nogra ållenskogar liggia i landrenen, ther villia the, att theres landamercke scall skiuta väll hiitt up, män ther strax hoss som föremor och annan unyttig marck är, ther går åtther landamerckett ut igen, så långt såsom thet andra går up.

Teslikest ther som nogra tilfelle varit haffve ved landrenen, ther haffva the tagit up torp och torpstäder, som nu besitne äre, män ther som the icke sådant tilfelle hafft haffve, thet reknas här till riiket, såsom thett medtfölgende register[1]) vidare utvisser. Aller nådige herre, ther som landamerket ginge rett fram emellan begge strandena, thå låge väll nogra torpstäder, som skulde göre scatt hiitt till Sverige och nogra torp kommo till Danmarck her utaff riket, men thå bleffvo fördelen här till riket. Aller kiere, nådige herre,

[1]) Finnes i RA., Danica, bl. Gränshandlingar.

icke är här heller nogra synnerlige mercke emellan landrener, som våre medt vellige strömer eller stora siöar, utan i beckiar och små åär, i ooss och tvertt uppå siöar och emellan berg och stenar. Teslikest, aller nådige herre, medt affhug i skogana, som är bordved, klaphult, fähygge och annet åvercke, thet brukas flux i landrenen, teslikest bersningh, huru Edhers Stormectighetz Nåde teckes ath man skal handla här om. Jag haffver befaledt nogra utaff Eders Kongl. M:ttz knecther, som scola actha uppå landrenen, at ther som nogra blekingzfarar ville nogon affhug eller åverckan göre här inne, thå scola the skiuta medt stålbogar eller slå them och tilseija them, at the sådant scola haffva i fördrag, ecke heller haffver jag befalt ath slå ihiel them, för än jag får vetta Edhers Kongl. M:ttz villia her udi. Tilförenne, aller nådigeste herre, haffva the väll slagit uppå tesse svenske, som boo ther utmedt landrenen, som haffve flagit bast, näffver [och] annet sådant, och en slogo the ihiel i Möra för en ålaverme och en bökeskog, som han ville häffda medt them. Teslikest slogo the en i höstas medt yxer och medt stenar, så han gick om kull, ved nampn Håkun i Spiutatongen, som gick och flodde sig bast här innan landamercket, och sedan han kom up, spente en up en stålbuge och skött honum back i ryggen medt en tijpkolff, så han stackarl går än nu uferdig utåffvet. The samma karlar våre 3 bröder, then enne heett Niels Ulff, then andra Sven Ulff, then 3:e Oluff Ulff, och alle 3 boo udi en gård utan landamercket och rett i landrenen. Så mente jag, ath man sculde göre them thet samma igen. Aller nådige herre, jag förmercker, att then Verner Pasberg och her Peder Skrom medt theres selskaper practicere mygit ondt her emott. Inthet haffver jag heller, aller nådige herre, scriffvit them till her om, under hvad orsack ath Eders Kongl. M:tt vill icke tillatha them, at the scula sådana vilckor haffva här innan landamerket, eij heller menas mig geffva them thet tilförenne, utan hvad Eders Kongl. Nåde teckes, ath jag scall göre här till.

Aller kiere nådigeste herre, Eders Kongl. M:tt befalte migh, ath jag sculle lattha Edhers Nådes högmectighet få vetta, hvad kräm eller kiöpmendzvaru thesse danske kiöpmen och krämere föra her inn till marcknad. Så var her, aller nådigeste herre, en heell hop thenne danske kiöpmen nu om Siffridzmesse och hade inthet annet än grofft cläde och kräm, och the krämare, som her hade varit uppe i Östergötland i marcknadene, the hade soldt utt hvad sidengevandt the hade, och then mesta marcknad the giorde, thet giorde the på hestar, ther som the finge them, som sköne våre.

Eders Kongl. M:tt befelte mig, ath jag skulle förskicka Edhers

Nåde nogra räffskin, hvilkit jag icke heller bekomma kunde. Hvad skinn her kom, våre väll 10 hender på them och gåffve inthet mindre än 16 öre och 18 öre för styckit, och så dyrtt vett jag väll Eders Nåde latther them inthet kiöpe.

Aller nådigeste herre, Eders Kongl. M:tt ville verdis för Gudz sculd att tillatha hiitt till Edhers Nådes gård en tegelslagare, som jag kunde bliffva belathen medt, ellens haffver jag ingen annen råd. Scall jag åtther få mig en dansk, som jag haffver nu hafft bud effter, och haffver fåått svar och scriffvelsse ifrå honum, ath han ville komma till mig, om jagh ville geffva honum, som hans innelucte breff förmäler, som jag nu Eders Nåde tilhonde skicker, så gör han till äventyrs Eders Nåde mere skade än gagn. Här är icke sådana folck udi thenne landzenden, ath man kunde bruka them till nogot gagn eller läre; ville Edhers Nåde verdis för Gudz skuld att tillatha mig 10 eller 15 finnar hiitt, jag kunde them bruka till fiske, till tegelladun, till allehondra thet gagn är, och the kunde icke målett till att löpa hädan. Här är väll råd ath förskicke smålänningar up till Edhers Nådes gårder annorstädes igen, ther som the eij heller våre under vingan i theres födebygder. Teslikest, aller nådigeste herre, är här och lithen hielp till arbethet i thetta år, her vill vancke stortt arbete, och jag ville, ath arbethet sculle gå för sig, och dagzvercken äre för få.

Aller nådigeste herre, ville Eders Nåde verdis att tillatha hiitt till Eders Nådis gård 1/2 lest ossmundz järn och ett skippund eller tu stånge järn ifrå Orga. Jag haffver inthet annet än skerffve järn, thet doger inthet, hvarcken till yxer eller liiar. Aller nådige herre, ville Eders Nåde verdis ath tillatha hiitt 1/2 dusin falckunar, ther till 2 eller 3 t:nor krutt. Man vett icke hvad uppå komber, ath her våre nogot vij kunne försvara oss medt, jag får väll latha henta them ifrå Calmara på heste back, ther som Edhers Nådes högmectighet teckes tillata them ther.

Aller nådigeste herre och konungh, teckes Edhers Nåde, ath jag scal taga nogra skytter udi Edhers Nådz tienist, såsom här giffte äre udi min befalningh. Jöns Arvidsson, som var Edhers Nådz småsven tilförenne, är gifft, om Edhers Nåde teckes, ath jag scal geffva honum besolningh på 2 hestar, såsom the andra Edhers Nådz skytter haffva fått. Teslikest, aller kiere nådige herre, haffva the inthet bekommit borgecläde för thet framlidne år 52, och huru Edhers Kongl. M:tt teckes om theres Valborgmesselön, som nu tilstunder, om jag scall geffva them, som the haffva fått tilförenne, eller jag scall thet upsättia till i sommar.

Aller nådigeste herre och konungh, teckes Eders Kongl. M:tt villia vetta, ath nu i thesse dagar förlidne var Edhers Nådis underdånig tienere Krabbe Person udi sin reso och sculle draga till vår aller kiere n. herre hertug Erick ått Östergötland. Ther kom för:da Krabbe till slagzmåll medt nogra bönder, som hade sitthet och drucket sig druckne udi en by, ther för:da Krabbe framrida sculle, ther kom bönder utt sielff fierde och mante honum till atth slås medt sig, och var samma bonde så när Krabbe, ath han hug honum medt en yxe i ryggen, och ther kom Krabbes karl fram och hug then ena bonden i ansicthet, så ath ingen ventar honum liffvedt, och then bonden, som hug Krabbe, bleff stungin tvertt egenom medt ett sverd, så han bleff dödh, och the andra bönder, som medt våre, huggo Krabbes karl fingeren utaff och i huffudet, så ath han scal bestå sig, ath han eij dör ther aff. Thetta skedde alt medt en hast, för än nogon kunde them skillia ått; ther våre 2 frelsis män medt Krabbe, then ena ved nampn Hindric Jönsson, then andra Niels Orm, the mena sig, ath Krabbe var nödt ath slås medt bönderne på then tiid, hvilkit [*sic*], aller nådige herre, Krabbe bleff fördt aff vägen för bönderne och hade bod till mig, ath jag sculle geffva honum leigde uppå Eders Nådes vegne, hvilket jag och så, aller kiere nåd:e herre, giortt haffver, och menar sig, aller nådigeste herre, ath villia geffva sig i retta medt bönderne, ther som Eders Högmectighetz Nåde ville verdes för Gudz skuld ath vara honum nådelig her udi sin älendighett och stor liffzfara; han haffver ingen annen tilflyct utan till Gud och Eders Kongl. M:tt, ath Edhers Kongl. M:tt ville än nu verdis för Gudz skuld ath nådeligen öfverse medt honum.

Aller nådigeste herre, teckes Edhers Kongl. M:tt ath villia tillatha mig borglege här på gården till mina hestar. Jag haffver ellens ingen annen råd till them. Her är then största höö nöd i thenne landzendan, som han haffver varit i mong år.

Aller kiere nåd:e herre och konungh, teckes Edhers Kongl. M:tt ville verdis för Gudz skuld att tillatha Edhers Nådes gårdzscriffvere then häredzrett udi Kindvaldz härede, som Matz Scriffvere i Gimbla tilförenne hafft haffver. Han scall medt Gudz hielp, aller nådige herre, halla them ved lag och rett, som han thet för Gud och Edhers Nåde ansvara scall, scall och teslikest beflita sig altiid velvillig och trogen uppå Eders Nådz gagn och besta, såsom en trotienere bör ath göre.

Min aller nådigeste herre och konungh, är mig tilsagt utaff Eders Nådz cammerscriffvere, ath mig scal icke bliffva beståndit tere penningar till them, som draga till Edhers Kongl. M:tt medt breff. Så

bedher jag Edhers Kongl. M:tt ville verdis ath villia giffva mig Edhers Nådes villia här om tilkenna; thet kan så henda, aller nådige herre, at then legenhett kan sig så geffva, ath jag scall scriffva Edhers Kongl. M:tt till en gång eller 2 om månaden. Bönderne haffva lithet tilförenne vedh vägana, och i städerne får han inthet utan peninger.

Aller nådigeste herre, nu senest Jacop Hindricsson var her nedre medt Edhers Nådes hestar, fick Eders Nådes dreng Jöns Nielsson loff ath bliffva her nedre til påsca, och nu är han bliffvin siuck aff feber. Ther Edhers Kongl. M:tt ville verdis ath tillatha honum bliffva her nedre, till thes Gud ville ath betthre kunde bliffva medt honum, scal han altiid tilplictig vara, hvar Eders Kongl. M:tt honum bruka vele.

Aller nådige herre och konungh, är mig tilhonda kommit en tysk, som Edhers Nåde en tiid long tient haffver, ved nampn Jachem Rossenberg, hvilkin Jachim hade acthet sig utaff landet och hade ingen beviss eller pasbord och var kommin här hartt nid till landamerket, för än han bleff fångin, huru Edhers Nåde teckes, om jag scal förskicka honum up till Eders Nåde eller jag scal lattha honum spatzere utaff landet.

Aller nådige herre och konungh, min tilplictige, underdånige, hulle trotienist och retrådigt troget hiertta scal altiid egenom natt och dag troligit och velvilligit vara, så santh mig Gud hielpe, then jag Edhers Kongl. M:tt och Förstlig Nåde evinnerligen befaler. Aff Eders kongl:e gård Cronobergh 28 Martij anno etc. 53.

Eders Nådis
underdånig

trogen tienere

Niels Birgesson.

Utanskrift: Stormectigeste högborne herre och furste, her Gustaff, medt Gudz nåde, Sverigis, Göttis och Vendis etc. konungh, min aller nådigeste herre ödmiuckligh.

(Sigill.)

4.

Nils Birgersson [Rosenqvists] bref till Kungl. Maj:t angående hans brefväxling med Sti Pors och om Joen Andersson m. m.; dat. Kronoberg den 8 April 1553.

Efter original i RA. Svar härpå se ofvan s. 69. Bilagda orig. äro dels Sti Pors' bref till Nils Birgersson, dels koncept till den sistnämndes svarsskrifvelse.

Min ödmiuke, tilplictige, underdånige, hulle trotienist, Eders Kongl. M:tt altiid troligen bevissendes.

Stormectigeste herre och konung, är mig nu i dagh nogra breff tilhonda kompne ifrå Tysland, hvilka jag nu förskickar till Edhers Kongl. M:tt.

Ytterligare, aller nådige herre och konungh, haffver Stiig Porsse på Lunda gård scriffvit mig till, ath han är undrandes, hvi jag haffver dragit utmedt grentzen och siidt landamercken, och hvar som the åverkat hade uppå Edhre Nådes skogar, hvilkit jag them alffvarligen förbödh, at the thet udi fördrag haffva skulle uppå Edhers Nådes vegne. Teslikest är her nogra torp innan landamercket, som the danske upbygt haffve och villia tilegna sig haffva gammul häffd uppå, hvilcke som icke lenger är sedan the begynte byggias än otta eller tiio år, somblige 16, somblige mindre, och villia än nu haffva landamercket lenger hiitt up än the thet nogon tiid tilförenne hafft haffve, teslikest ålleskogar, ålavermer och annet meer, som the haffva vällat sig till, thet kalla the alt vara theres gambla häffd. Och scriffver förnempnda Stig Porsse, at the sculle vara åtspurde, när jagh sådanne landaren besee sculle, och scriffver, ath han vill än nu bestå samma bönder, ath the må häffda och bruka samma marck och inthet sköta thet förbudh, som jagh giortt haffver uppå Edhers Kongl. M:ttz vegne, som Edhers Nåde vidare förnimmendes varde utaff thenne medtfölgende hans scriffvelsse. Min aller nådige herre, teckes Edhers Kongl. M:ttz villia see then gensvar, som jagh förnempda Stiig giffvit haffver på thenne hans scriffvelsse, hvilkit jag och Edhers Kongl. M:tt tilhonda skicker, och haffver jag lathet för:da Stiig förstå, at thet är icke här ifrå riket tagit medt nogon retgångh, utan medt then samma rätt som the thet häffdet haffve, måtte the och medt then samma rätt mista thet, än thå ath samma torp äre icke flere än trij eller fyra.

Teslikest finnas här i landamerket tu halffva gerder [ɔ: gårder], såsom liggia utan före, och the theres husbönder skatta, som är Gabriel och Ryningh, ther som Edhers Kongl. M:tt tecktes, at thet och udi ordning bliffva måtte emott theres orsack, ther är en mecta ringa fördell på ferdom.

Min aller nådigeste herre, är mig tilhonda kommit en hammer smed, hvilken jag och nu förskickar till Edhers Kongl. M:tt, seger han sig vara god på konsten; ther som Eders Nåde tecktes att villia latha bruka honum, seger han sig villia vara bruckligh i thet kall, som han geffver sig uth före.

Aller nådigeste herre, then förredere Joen Andersson, som slog Inge Arvidsson ihiel och sedan altiid haffver legat Edhers Nåde och riket her under ögonen, han är en utaff theris ypperste, som lägger sig mest Edhers Nådz högmectighet emott om thett landamerket och löper her utmedt landamercket medt en hoop medt blekingzfarar, bersar och truger och seger »Tiitt up går landamercket» och komber them uppå mera ubestånd än the nogon tiid tilförenne varit haffve, huru Edhers Kongl. M:tt tecktis, ath man sculle best handla medt honum, ath han kommo utaff vägen. Thet är en snell förredere; om man medt nogra hemlig stemplinger både hoss Germund och Joen Scriffvere hade medt nogra, the som tro våre, skutho honum ihiel? Han haffver nu nyligen medt två sine söner varit udi Vessefierda sochenn i Möra och lamlest och illa huggit en Edhers Nådz tienere, ath han medt nogra sina släctinger bestelte sig ther effter ath skiuta honum ihiel och egenom Germundz råd och Joen Scriffveres, at the thett bestella kunde, måtte sedan genom theres förscriffter förskickade bliffva till Edhers Kongl. M:tt till Upland, eller hvart Edhers Nåde tecktes, så lenge at thet kunde förkolnedt och bortglömdt bliffva. Aller nådige herre, komber her nogot på ferde, thå bliffver then tiuffven med fyra sina söner, som han haffver, theres capitenere her nedre, han vett vägar och stigar utöffver menige Småland her. Teslikest, aller nådige herre, är mig till visso giffvit tilkenna, ath her Rolff, then Dacka förrederen, hade alle sina rikedomar hem till hans, och therutöffver är han så doll och riick, ath han lådz neppelig nogon vara sin liick.

Min aller nådige herre och konung, min tilplictige, underdånige hulle trotienist skal Edhers Högmectighetz Nåde genom natt och dag redeboen och troen vara, så santh mig Gud hielpe, then jag Edhers Kongl. M:tt evinnerligen befaler till eth evigt och lycksaligt regemente.

Scriffvit på Edhers Nådz gård Cronoberg 8 Aprilis anno etc. 53.

Eders Högmectighetz
Nådes

troen tienere
Niels Birgesson.

Utanskrift: se föreg. bref.

(Sigill.)

5.

Konung Kristiern III:s af Danmark bref till K. Maj:t angående mötet i Elfsborg; dat. Koldinghus den 14 Februari 1554.

Riksregistr. 1554, fol. 48. Jfr ibid., fol. 49, där ett samma dag dateradt bref från samme brefskrifvare är infördt, som i delvis samma ordalag som i nedanstående skrifvelse omnämner dennas afsändande. Svar på nedanstående se s. 322 ofvan.

Vår venlig och kierlig helssen med hvad mere kärtt och gott udi vår magt och formue er tilfornn. Stormegtiste förste, kiere herre svoger, brodher och naeboe, oss är Ethers Kierlighets scriffvelsse tilhonde kommen, udscriffvit Stocholm then 24 Decembris, udi hvilken vij förmercke, att Eders Kierlighett vill thet så lade bestelle, ath thet moede skall gae för sig udi Ethers Kierlighets bye Elffzborg Sanctorum Philippi et Jacobi apostolorum dag först kommendes, effter som ther um tillforn är forhandlitt vordet, som Etthers Kierlighetz scriffvelsse vijdere ther om bemelder. Tha giffve vij Etthers Kierlighett kierligen tilkiende, att vij haffve tilsagt någen aff vårtt rijges råd, som skulle besöge samme moede samme städh och tijd, paa thet att hves uenigheder och bröster, som Etthers Kierlighets och vore undersote emellen är, motte niderleggies och komme till en endelig ende, och naaborlig enighett motte tiss bedre ther effter hollit bliffve. Och effter ty vij haffve förmerckt aff nogre Etthers Kierlighets undersåtis scriffvelsse, som the oss någen tijd sedan tilscriffvet haffve, att the skulle haffve någen uvilge till noger aff vore undersote, och vore raad och undersote sa vijtt skulle giffve thenne nidh udi Etthers Kierlighets landh, som Ethers Kierlighett oss nu tilscriffver same moede att bevillige, tho begäre vij, att Etthers Kierlighett vill försörge samme raat och undersote, som same moede besöge skole, medt en nögactig och säcker leigde och oss samme leigde tilskicke medt thetta vortt budh. Vij velle udi alle the mode, som kand tiene till villie, landskiepen

och gott naeboeskaff ingen mangell lade findes hoss oss, och udi hves maede vij kunde vere Ethers Kierlighett till vilge och tieniste, sa som vore kiere svoger, brodher och bondz forvantthe, ther till skall Etthers Kierlighett altijd find oss godvillig. Schriffvit paa vårtt slott Kollinghus Onsdagen nest epther Fastelagens Sundag ar etc. mdliiij.

Under vår signett

Christian medt Gudtz naade Danmarcks, Norges, Vendes och Gottes konung, hertog udi Slesvig, Holsten, Stormarn och Ditmarsken, greffve udi Oldenborg och Delmenhorst

I. L. getruver bruder Christian.

6.

Anders Nilssons bref till K. Maj:t angående förhållandena på ryska gränsen och om Kristoffer Hardenborgs befattning med befästningarne vid Kivinebb; dat. den 7 Juli 1554.

Efter original i RA.

Stormegtige förste och herre, her Gostaff, medth Gudts nådhe Sveriks, Göttis och Vendis etc. konnonng, mijn alra nådiigeste herre och konnung, giiffvandiis Eders Nådth underdånliig och ödmykeligen tiilkenne, hurru thed haffver siig her viidt grentssenn emellan Eders Nådz Kong:e Ma:tts undersåther och rytzerne, så begiiffver thed seg såå, ath her haffver vareth tvåå bajorrer, hvilcke boandis äre vidth en fyre miilar up ifrån grentssenn, hvilcke bajor ther haffver giorth stor skade ij någer förledna år ind uppå E. N. bönder her vidth grentzen besitna äre. Så haffve och sama förnempde bajorer varid nu nygligen ij år och indfalleth ij Eder N. Ko:ge Ma:tts landth och tagit en hop hester och förth tiill Rytzlandth och tagiith fyra bönder medth fångne och förth medth ij theriis landth och then fembte slåge the ihiel. Såå haffver jag nu på E. N. gode behagh indfalleth tiill sama bajors gårder och ther uthtog Eder N. bönder, som ther en thå fångna såthe, och fördhe såå then ena baijor fångin hit in ij landit och behålt honnom tiill så lenge ath bönderne bekomo theris hester igen, som the stullid haffde både ij år och ij fiordt, men thenn andre baijor bleff ther strax slaginn.

Och haffve the ij long tiid bruckat tockit tiuffverij, förtenskull the bodde såå longt ind öffver grentzenn och mente, ath ingen skulle

vågha siigh såå longt ind ij landith ath göre thöm någhenn skade. Och haffve the baijorar, som her nest viidth grentzen äre, offthe lideth stor skadha för theres skull, ther för tycker thennom vell vare, ath the sielff haffve fåth någen straff för theris tiuffverij, som the så longen tiid bedreffvid haffve etc. Ere och mestparthenn baijorne, her nesth grentzen och annerstadz in ij landit boo, updragne emod tatterne, thy the haffve på nyth uprest siig emoth rytzerne. Och haffver och hvar baijor ij sith länn förbudiith, ath ingin rytz skall göre någen skadhe her in ij landiit viidth liiffz straff.

Er her och för vesse tidinger her viidth grentzenn, ath storförsten uthi Rytzland skall vare dödth; om thet er santh eller eij, veth jag icke.

Viidare giiffvandes Eder Nådz Högmegtighedth undärdånig tiilkenne om thenn byggemester her viidth Kijvenebben, benempnd Christoffer Hardenburg, haffver begynth ath göre en befestning om kriing gården, så synass mijg, ath sama bygningh, som han haffver ther begynnad, haffver ingen beståndth medth siigh. Årssakenn er thet, ath han haffver sath vallenn offven påå jempna marckenn, och när han skall nu greffve greffven [*sic*] utanföre vallen såå diup som hon vare skall, såå faller vallen epter ij graffvenn, thy han er icke lagder up aff graffssens båtn, som jagh kunno förståå, ath E. N. gode mening ther um varidth haffver, men när jagh sagde, ath thet kunna icke så thaghe gåth lagh, epter som han begynte byggie, gaff han mijg så för svår, ath thet vår honom befalth och icke mijg eller någer annon. Icke viill han heller göre rundelerne hålle innen tiill och göre ther på skythhåller, så man kunna, om för nödhen gulle, skiuthe utoff rundelen och langs uthmed vallenn, uthan förfyller thennom up medth sandth och gör thennom aldeles unyttig, som thenne breffvisser E. N. K. M. videre ther um munlig undervissa kan etc.

Viidare giiffvandis E. N. Högmegtighet tilkenne, ath then tiid förnempde Christoffer Hardenberg kom ifrån E. N. K. M. och haffde fåth befalning om then bygning, tha vår han begerendes, ath han måthe bekome en skierebåth och ther 3 rother knecther till. Han viille drage in tiill Nötheburg och besee ther all leigligheten, hvilckith jag honnom ij slika måthe intid betro viille, uthan han haffde hafft E. N. besegle breff ther på, och haffver han och tiilförende tienth ij Ryssland viid en 12 milar ifrån grentzen, och kan han och thala och förstå godth ryske.

Viidare giiffvandes Eder N. Högmegtighet ödmykeligenn tilken, ath sama Chriistoffer Hardenberg drog ifrån gården megh uvethandes betiide om morgenen, ther porten bleff uplest, och leth jagh fare nåckra karler epther honnom och hende honnom up viidh 1/2 mijla ifrånn gårdhenn, och ther han fiick thennom see, som epter honnom våre, gaff han siig ifrån hestenn och tiill skogs, och ther berende the honnom ij skogen och fiinge honnom så fath, men thå jagh honnom tilspurde, hvij han såå uloffliig burth redth, gaff han så för svar, ath han viille ridhe uth på bygdenn och kiöpa siig math. Hvar för haffver jagh hendat aff honom en starck burgen, så han skall bliffva tiilstedz och fulborda thet han E. N. K. M:tt loffvad och tiilsagt haffver.

Mijnn alra nådiigste herre och konnong, epther Eder Nådz Konglig Ma:tt haffve mijg fattige undärdånige tienare om betroth ath vare Eder Nådz Högmegtighetz fougthe her uthi Äurope härradhe och gårdzfougthe på E. N. gårdth Kijffvenebbenn, så får jag icke, nådige herre, altiid vara viidth gårdhenn, som vell våre förnödhen, uthan muste och fara omkring uthi herradeth ifrån then ena grenssenn och tiill thenn andre, om Eder Nådz fattige undersåtter, ther på grensserne boo, ellers skulle bliiffva besittandhe och nåkon friidth för rytzerne haffve skulle. Om E. N. K. Ma:tt såå syntes ath för then skull låthe en annar fåå befalning ther på gårdhenn uthi mijnn stadth, thed våre mijn underdånige och ödmyka begera utaff Eders Nådz Konglig Ma:tt.

Mijnn alra nådigste herre och konnong, viidare er mijn underdånige och ödmyka begera och bönn tiill Eder Nådz Kongliig Ma:tt, om Eder Nådz Högmegtighetz godhe viilie såå tiilsagde, epther ath Saffvenemi gårdth liigger såå beleigligh, såå när mijth ij härradeth och såå när thenn enne grenssen som thenn andre, om Eder Nådz Högmegtighet velle verdiis ath eptherlåthe mijg sama gårdth tiill en behageliig tiidth medth the yxialcker och landboar, som ther tiilliggie. Jag viill holle E. N. Kong:e Ma:tt ther uthoff så monge hester och rystninger, som Eder N. Högmegtighedh kunna haffve fyllest och mijg fattige tiennare kan vare skadalöst.

Mijn kere nådiighe herre och konnongh, ingtidth veth jag annath synnerliigth på thenne tiidth ath giiffve E. N. undærdånig tiillkänne, uthan jagh befaller Eder Nåds Konglig Ma:tt samfelt E. N. unghe herreskaffth thenn alssmegtigen Gudth. Han bevåre Eder Nådz Högmegtighet tiill longvåriig och chriisteliigen regimenth och

tiill eth evigt liiff. Aff E. N. gårdth Kijffvenebben 7 Julij anno etc. 1554.

Eders Nådz Kongliigh M:tts

trootienare

Anders Nielsson.

Utanskrift: Stormegtige förste och herre, her Gostaff, medth Gudtz nådth Sverigs, Göttis och Venndis etc. konnong, mijn kære nådige herre

underdånig thette breff.

(Sigill.)

7.

Lennart Germundssons bref till K. Maj:t ang. bergsbruket vid Salberget; dat. Salberget den 27 Augusti 1554.

Efter original i RA.

Minn ödmiuke, underdånige och hulle trotieniste E. N. K. M. nu och altiid trolige bevisandes.

Stormectugiste förste, aller n. h[erre], verdes E. N. K. M. ville vetta, hure her tiill går med bruchningen her vid Salabergiith. Först her vid gruffvan, om tilmachninggen, haffver siig effter thetta sätteth, så atth E. N. K. M. låther dagligan tilmaka i alle rymningar 16 staffrum vedt. Ther effther bekommer E. N. om dagen 29, 28, 30, och 35 h. t:or soffringh. Item effther the trij skijffther, som E. N. haffver utij hvar eldth, som äre the 60 dagxbrytningar om åreth, ther tiill bliiffver på hvar dagxbrytning 30 staffrum tillmakath om dagen, och ther effther haffver E. N. fåtth 60, 85, 90, och 100 h. t:or soffringh om dagen. Så löper then malm utij enn summa, som E. N. K. M. aff alle rymningganar utij thetta åreth effter 191 dagxbrytning bekommith haffve 5308 h. t:or, item änn aff the skijffther effther 37 dagxbrytninger 2546 h. t:nor soffringh. Summa oppå all then mallm, som E. N. K. M. uppå thetta 54 åreth fåtth haffver effther 4179 staffrum vedt, som tilmakath är, thet är 7854 h. t:nor soffringh, item änn 10 h. t:or koffring och 74½ h. t:no grantvask.

Ther nesth, aller n. h., verdes och E. N. K. M. ville vetta om bergzmens tilmackni[n]gen, att the tilmaka hvar dag 44 staffrum ved, ther effther bekomme te igen 24, 26 och 29 h. t:or soffring om

dagen, så löper then malm utij enn summa, som the effter 156 dagxbrytninger fåtth haffve 4292 h. t:or soffringh och 17½ h. t:no grantvask effter för:ne dagxbrytninger som tilmakat är.

Så haffver E. N. K. M. bekommith mera malm än bergzmen oppå thetta 54 års brytning, 3563 h. t:or soffring och 10 h. t:or koffringh och 56½ h. t:no grantvask, effther liika monga dagxbrytninger.

Aller n. h. giiffver jag E. N. K. M. ödmiukeliga tilkenna, thet jag haffver låtid begynna på then rymninge, som jag E. N. K. M. senasth om tiilkenna gaff, som ær på thet brysstedt retth öffver gamble biorne holletth och harth vedth fleske rymningen, och är nu noget kommith in på sielffva hellen, så att jag haffver fåtth nogeth liithet malm och synes några små strijmor i bergiith, men hure lenge thet vare viill, vetth jag icke myket aff seija änn, för änn thet myckla gråberg och jolvarp bliiffver affrymth; sedan får man see hvart ut thet viill, men jag förmodar thet besta, ty thet begynnas vell. Så vill jag och teslikeste, aller n. h., sancka ther 2 eller 4 h. t:nor aff och låta rostath och smelta enn rensning eller halff och försöckia hvad thet vill giiffva i sölffver, ty malmen synes godth så myket ther fåes, utaff hvilken rymningz malm jag förskiickar E. N. K. M. nogre stenar aff, synnerliga hvarth slag för siig, som ther vanckar, och når jag thetta försöckth haffver, viill jag oförsummeliga vetta E. N. K. M. beskedth. Aller n. h., om gruffvones legenheth och bruchning haffver jag E. N. K. M. inthet anneth tillscriffve om nu på thenne tiidth, utan effther thet tillfelle som förhanden är, går thet fuller liika tiill, så atth E. N. K. M. sker skäll för veden.

Viidare aller n. h., verdes och E. N. K. M. atth ville vetta om hytte bruchningen, först vedt E. N. egne hyttor Sala, att i thetta 54 åreth sedan 19 dagen Januarij och intiill första Julij haffver gåtth 12 ugnar, och then förste dagen Julij ökades 2 ugnar ther tiill effter E. N. befalning, så ther haffver gått 14 ugnar intiill 16 Augustij, tå Olaff Knutzson kom hiitt till bergiitth. Så syntes honom och mig rådeligit vara, effter thet malmen begynte fluxt att ökas på hytte backan och the 14 ugnar icke kunde draga undan så mykijn malm om viikan, som tiilförth bleff, therföre ökade vij änn tå på E. N. gode behag 2 ugnar ther tiill, så atth ther nu gå stedze 16 ungnar och skolle så gå åreth uth i genom, och förmodar jag, att the skulle vell kunne drage all then mallm, som her effter opbrutin varder aff gruffvan, och haffver för:ne ugnar opgåtth ifron 19 Januarij och intill 27 Augusti, först aff rymnigerna, som kallas the

dagliga dagxbrytninger, 170 rostar, item aff the store dagxbrytninger 35 rostar. Sammaledes är och opsmelt 9 koffringzrostar och 28 grantvasks rostar. Ther tiill är opsatth tiill hvar ungn om dygneth $2^1/_2$ [L]℔ gletter och ther på är gåtth 4 h. t:or verk. Så haffver E. N. bekommith igen aff ugnen $1^1/_2$ [L]℔, 1 [L]℔, 5 m:r och 2[L]℔ söllffbly, effter som gosseth variith haffver. Så löper upsath gletter till för:ne 16 ugnar utij thetta åreth 238 skippundt 8 [L]℔. Ther emotth haffver E. N. K. M. fåth igenn effter för:ne rostar söllffbly 2236 st:r både effter soffring, koffring, grantvask och skerstens verk, the vega 159 skip:dh 15 [L]℔ 4 marcp:dh, hvilkit alt sammans liigger vell för varath utij enn boodt ved hyttan, tiill tess Gud vijll, att E. N. K. M. viill haffve thet driiffvitth etc. Aller n. h., om hyttebruchningen ved E. N. hyttor kann jag inthet anneth scriffve om, utan thet går så temlig tiill i alle saker, så när som med thet hytte folket, thet bliiffver altth siuckt, både hyttevactare och hyttescriffvere, så att then hyttescriffvere, som E. N. K. M. her hafft haffver, som är then Erich Kelbiörson, är ganske illa siuck, så att man inthet haffver förlåta siig på honom effter thenne dag, ty hann är rasande och ursinnig vorden, så hann vetth plath inthet, hvad hann gör, och haffver nu variith så i fiorton dygn, och ännu tå hann var viidt sinn sinne, var han mykijt endels försumelig ath acte på sinn tienisth, hvilkiith Olaff Knutssonn ther aff nogsampt viitterligit är etc. Therföre aller n. h., är jag fatiig tienare ganske ödmiukeligan bönfallandes tiill E. N. K. M., att E. N. viille verdes atth låte tiillscriffve Olaff Anderszon i chammaren, thet han ville vare förtencth att skaffe hiitth enn annan, som E. N. K. M. kunde vare belåtenn med och kunde göre E. N. etth gåtth och viisth beskedth på koll, roste ved, dreffstockar och på opbyrdt och utgiifft i bly, hvilkit her sådanth störligan för nödena nu vare viill, effter her nu ingen förhanden är, then jag ther tiill betroo kann, som tiill hyttescriffvere duglig vare kunde.

Ytherligare aller n. h., om bergzmens och rotecharanas hytte bruchning kan jag heller inthet mykijt annath omscriffve, utan som tiilförena, ty hon haffver siig i liika motto, så som E. N. K. M. vell för farandes varder aff thetta lilla regiister, som jag E. N. nu tiilhonde förskiickar med thenne E. N. tienare, hvilkit regiister som förmeller oppå then senaste opbörd i penningar, som jag tiill E. N. K. M. söllffköp aff E. N. K. cammar anammath haffver, som Simon Nielsson mig then 3:ie reesse tiill thenne 54 års bruchning leffvererat haffver, hvilkit thenne E. N. tienare vetth viidare atth underricta om alle legenheter etc.

Tiill thet siiste, aller n. h., verdes och E. N. K. M. att ville vetta, huru mykit söllff som nu tiill thenne Måremeesse marchnadth tiillrede bliiffve kann, som bergzlaget nu förmodar siig penningar före tiill förste betalning: Försth aff store gruffvan 48 dagxbrytninger och 9 grantvask rostar, item aff piipevindzrymningen 4 rostar, item aff rotecharanas soffringz bruchning aff högen 40 rostar, item aff bergzmens soffringz bruchning aff högen 28 rostar, item än slag och vask och ungxbly söllffver i fron alle hytte stelle 16 rostar etc. Så löper thet utij enn summa oppå all then malm, som the nu förmoda siig peningar före, hela bergzlaget tiill thenne betalning 2640 h. t:or, och ther på haffver jag för rechnadt 8 lodth på hvar h. t:no utöffver huffvud, änn dog the leffverera under tiiden 9 och 10 lodth på hvar h. t:no malm, så löper thet i sölffver 8 lodt effter hvar h. t:no 1320 lödemark. Ther utaff skulle the giiffve E. N. K. M. i skatth hvarth fempte lod söllff, löper skath söllffver 264 lödemark, så bliiffver behollit fyra delarne, som the skulle haffve peningar före 1056 lödemark. Ther före penningar 16896 marker ortuger, hvilke penningar jag nu ödmiukeligen begärandes är aff E. N. K. M. tiill före:ne söllff och thenne betalning, ty alle förmode siig penningar tiill thenne betalning, effter thet atth alle haffve smelth, hvarföre jag och ödmiukeliga och underdånliga begärar, thet E. N. ville verdes att låte tiilscriffve Simon Nielson om samme penninge summo, att jag then bekomma kan, så mykit ther tiill för nöden vare viill, och när jag samme penningar fåth haffver, viill jag strax aff betala och förskiicka E. N. K. M. eth regiister på samme betalning etc.

Aller n. h., utij hvad motte jag kan och förmå acte på E. N. gangn och beste, thet viill och skall jag altiid befliita mig och gerna göre, effter mijn ytersta förmögenhet, mig så santh Gud hielpe, then jag E. N. K. M. altiid befalandes haffve viill tiill evig tiid. Aff Salaberget 27 Augustij anno etc. 1554.

E. N. K. M.

ödmiuke och
underdånige

trotienare

Lenardth Germundson.

Utanskrift: Stormectigeste furste och herre, her Gustaff, Sverigis, Gotthis och Vendis etc. konnung, min aller n. h. ödmiukeligan.

(Spår af sigill.)

8.

Olof Knutssons bref till K. Maj:t angående bergverken; dat. Vestra silfberget den 5 September 1554.

Efter original i RA.

Stormecktigiste furste, min aller nådigste herre och konungh. Min ganska ödmiukelige, underdånige och tilplictughe, hulle tro tienist skall E. K. M. altitt trolige bevises, såå lenge jag leffver.

Stormecktigeste furste, aller nådigste herre och konung, till thett aldra underdånigeste låter jag E. K. M. förståå um E. M:ttz berghvärck; först värdugas E. K. M. ville vetha, att vedh Salabergett gåår vell till, och E. K. M:tt bekommer passelig bådhe malm och bly, och tilmakas dagliga påå the rymningar, aff hvilka E. K. M. skall haffva 300 dagzbryttningar um årett, gruffvevedtt 16 staffrum, ther effther affbryttz undertiidhen 36, 32 och 30 h:r soffring. Item tilmakas påå E. K. M:ttz dagzb[ryttninga]r, såm är the 60 um åretth, gruffvevedtt 30 staffrum, ther effther affbrytz undertiidhen 100, 80, 70 och 60 h:r soffringh. Item bergzlaghitt tilmaka dagliga 42 staffrum och bekomma undertiidhen 27, 24, 20 och 18 h:r soffringh. Och skall E. K. M. altitt bekomma effther E. M:ttz dagliga tilmackningar så mikitt och undertiidhen andra malmer än bergzlagett bekomma, thett jag nogsamptt altitt gruffvefouterne förmanatt haffver.

Aller nådigeste herre och konung, uti E. K. M:ttz hyttor gåår Gudi thes loff och vell till, och gåår ther nu 16 ugnar, aff hvilka jag 2 föröckte, nårr jag upkom, effther thett malmen förökas och uppsätz uthi hvar ugnn $2^1/_2$ [L]℔ bly, och ther påå låta the gåå 4 h:r soffringh och bekomma såå effther hvar ugnn igen sölffbly, undertiidhen $2^1/_2$ [L]℔, 2 [L]℔, 5 marcp:dh, 2 [L]℔, 1 [L]℔, 18 marcpundh, $1^1/_2$ [L]℔ och till thett minsta 1 [L]℔, 6 marcpundh. Och haffver jag hyttefouterne altitt nog förmanatt, at the skula låta malmen bliffve vell rostath och slåå botnarne vell diupa, och nårr the thet giöra, bekomma the fast mera bly, ännn nårr malmen är illa rostath och botnarna är grunda, thet the fliteliga härr effther görandes varde. Och är ther nu liggiandes, såm alredhe pro anno 54 smältt är, sölffbly 150 skepundh, och förmodhar jag ther aff, thett E. K. M:tt skall bekomma $1^1/_2$ lödemarch effther lispundett, löper $4^1/_2$ tusendh lödemarch sölff, och skall E. K. N. summa näst Gudz hielp påå thetta åårr bliffve

större änn honn nogon tiidh varitth haffver, thett all man skall sig till thet fliteligaste vin um leggia etc.

Thernäst aller nådigeste herre och konungh, till thet underdånigiste låter jag E. K. M:tt förståå um Garpebergz bruckning, såå att och ther thes Gudhi ske loff gårr vell till, och tilmakas ther dagliga allenast påå veggen 2 staffrum, ther effther affbrytz undertiidhenn 60, 50, och 40 bårer malm, och förhoppas mig, at ther skall aldrich malm fattas, och ligger ther vell enn hell års bruckning alredhe upbrutin, och kan E. K. M:tt then gruffve medh ringa vedtt och umkostning hålla. Item uti smältningen gåår thett och vell till, såå att E. M. bekommer effther vikuarbetett, thett är 5 dygn, närr thett bliffver vell soffratt, ett skepundh kopar och mera. Men härr till haffver E. K. N. bekommitt 19, 18 och 16 [L]℔ kopar och bliffver ther till upsatt 30 h:r malm, ther effther bliffver koparvärck 16, 15, 11 h:r, såå att E. K. N. bekommer effther h:a koparvärck 2 [L]℔ 5 marcpundh, 2 [L]℔ 3 marcpundh, och är ther nu iinte mera smältt änn 4 kopar rostar, ther effther är bliffvitt kopar $6^1/_2$ skepundh, och är ther ännu 3 rostar såm brännas. Och förmodar jag, a. n. herre, att sama bruckningh skall bliffve, når hon bliffver rett acktatt och fordratt, then besta E. K. M. haffver. Then hyttefouten ther nu ärr haffver inte flitigh uti saken varitt, haffver och fögha förståndh påå then bruchningh, haffver jag förthenskull påå E. K. N. nåduge behagh upsportt en godh smältare och rostevendare, såm medh then bruckning vann ärr, then bådhe hyttan och gruffvan ackta kann, ty E. K. M:tt haffver ther såå många foutar inte behoff eller nogon storr umkostningh. Tesliges then största umkostning, E. K. M. ther haffvandes varder, bliffver allenast uti körning och kholl. Är förthenskull, a. n. herre, förnödhen, um thett ellest E. M:tt såå behaghar, att E. K. N. låther leggia nogra nestliggiandes socknar uti Gestringelandh till för:na bergvärck medh körning och kholl, såm ärr Torssåker, Färnebo och Odensiöö socknar, så bliffver thet bergvärck vell hållitth. Och är ther nu alredhe upsatt enn skönn hytta till 4 suluugnar, och skall han ännu upsättia enn hytta till en koparugn. Och nåår the ugnar bliffve vidh macktt håldna, kan E. K. M. vell bekomma thedhan $1^1/_2$ hund:t skepundh kopar um åretth.

Till thett tridie, a. n. herre och konung, uti all underdånighet låther jag E. K. M. förståå, att bruckningen påå Koparbergett begynner nu passelig framgång fåå, såå att E. K. M. bekommer passelig kopar, och är ther mera kopar giortt nu nyliga uti 10 vikur, sedhan jag senest ther var, änn tilförende uthi 30 vikur, och lätt

jag ther upväghe then 28 Augusti rokopar 60 skepundh 3 [L]℔ 7 marcpundh, och förmodhar jag, atth E. K. M:tt skall bekomma uti thetta årett änn 100 eller 90 skepundh, ther jag honom nog um förmanatt haffver, såå framtt hann E. K. N. gunst niuta vill. Och gåår ther nu 4 suluugnar dagliga och upsätz till hvartt vikuarbete 40, 37, 34 h:r malm. Ther effther bliffver koparvärck undertidhen 16, 15, 14 h:r, ther effther haffver han hääir till bekommitt 16, 14, och 10 [L]℔ kopar. Är effther hvar h:a värck 1 [L]℔, 15 marcpundh, 12 marcpundh. Och är ingen annan ursack, at the såå lithett effther h:a värck bekommitt haffve, änn the haffve upsatt litett hårdmalm och mikitt blöttmalm, then ther intett gott håller, utan allenast skärstenn, pååa hvilkitt boott ske skall, haffve the nog utloffvatt, thett jagh them pååa E. K. N. vegna nogsamptt förehållitt haffver. Tesligis är ther nu nogra penninge behoff till att betala kholl före, ellest är befrucktande, att hyttorne stå uti khollössa etc.

Thernäst, a. n. herre och konung, um M. Påvals bygningh haffver jag E. K. M:tt ingen annan beskedh giffva än jag tilförende offta E. K. N. uti all underdånighet förständighett haffver, och befrucktar jag, a. n. herre, att han sama bygningh med sitt eghett förståndh aldrich åstadh kommär, såå att hon kan nogon nytta skaffa, thett en stor ursack till är, att hann haffver pååa sama bygningh intet uti thenne sommar hållitt, och är för:na bygning platt inte sedhan förbettratt än E. K. M:tt personlige henne sågh, utan hann haffver tagitt sig för medh annatt prackerij medh then bårning, såm rett fofeng är, thet såm ingen enda kan tagha, och finge han framgång medh henne (thet han mikit åstundar), skulle hon kosta mera än tie tusendh march och, når thet vore fulbordett, vore thet dog platt inte värtt. Altt M. Påvels arbete han uti thenne ganska sommar bedriffvitt haffver, är icke värtt 10 march, utan then sågeqvärnn the nu på hålla. In summa, a. n. herre och konungh, hans mening och upsåtth är inte annatt änn en förhalningh, och vett han vell, att han kan henne intet fulborde, therföre tagher han sig annatt före att byggia, hvilkitt förutan han vell bygningen fulborda kunde. Men såå vill han haffve skotzmoll, att han inte för byggia kann, än altt tilförenne giöras skall, pååa thett att tiidhen skall fördröjas. Aller nådigeste herre och konung, mig såå santh then evige Gudh hielpe jag kan för E. K. N. icke fördultt haffve, att then bygning tager för honom ingen godh ende. Han kan vell bringa vatnett up uti bygningen medh the renner, såå kan thet dog intet skaffa, ty thett lisla vatnett kan intett, thet omegeligitt är,

driffva then svåra tunga. Therföre, a. n. herre, vill intett annat tiena uti then sama bygning änn enn godh pipevindh eller tvo, then thett vatn driffva kan, ther E. K. M. varder profiitt aff bekomandes och them kan man vell gilla. Ingen annan konst kan aff then bygning bliffve, såm nyttug vara kan etc.

Tesliges, a. n. herre, um then graffning, såm vatnett skall löpa ått gruffvan, är inte sedhan mera fulbordatt än E. K. M. ther senast var, och är nu mesta parten igen fallitt, och gårr ther inte vatn fram, för än then moste graffvas sommestadz 1½ fampn och en fampn diupt till thett minsta och 1½ fampn brett. Hvar thet icke skeer, såå kommer ther inte vatn fram, och vill sama graffning inte mindre änn 2000 dagzverke kosta. Nårr thett såå beställt varder, så kan man vell komma vatnett up uti bygningen, thett Joen Dalekar kan E. K. M. vidhar underrickta, skall och then tyska M. Hans Hammarsmedh oförtöffvatt komma till E. K. M:tt och till thett underdånigeste E. K. M. saken berickta.

Till thett fiärde, aller nådigeste herre och konungh, uti all ödmiuk[he]tt giffver jag E. K. M:tt tilkenna um Östre sölffbergz bruckning, att ther tilmakas nu dagliga 10 staffrum, ther effther affbrytz undertiidhen 23, 20, 18 h:r malm, och bekomma nu effther enn vikubrutning till enn rosta malm 140, 130, 120 h:r, och gåår ther nu 8 ugnar, och till hvar ugn upsätz um dygnett 2 h:r värck. Ther effther upbärs 7 [L]₰, 6 [L]₰, och bekommer E. Kong. M:tt till thett minsta effther hvar ugnn um vikun 1½ skepundh och 2 skepundh, item effther enn rosta 24 skepundh och 22 skepundh, och är ther alredhe pro anno 54 smältth 23 rostar, ther effther bly 223 skepundh 3 [L]₰, aff stöten, såm nu inte mera stårr till fångs, ti strekett är altt utbrutitt, är brukatt 7 rostar, ther effther bly 15½ skepundh 3 [L]₰, änn effter probera malm bly 2 skepundh 5 [L]₰. Summa påå thet nu tilstädes är 240 skepundh, och haffve the bekommitt sama bly mesta parten, sedhan jag senest ther uppe var, ty tilförende makades inte mera till änn ett och undertiidhen 2 staffrum um daghen, ther fick han 2 h:r malm effther. Item effther enn hell rosta fick hann 16 [L]₰ bly och till thet mesta 1 skepundh, men nu är ther annatt sätt bådhe medh tilmackning och smälttning etc. Item the rymninger, aller nådigeste herre, uti halssen är, är inte ännu uptagna, utan them liidher nu snart, och lett jag ther probera 2 h:r malm, såm togz uti then vestra rymningen under kranevinden aff ett litett streck uti veggen, och är ther sama slag, såm uti Tverttingz gruffvan är, och rostades medh keesmalm, uti 6 eldhar upbars ther effther 17 marcpund bly, ther aff bleff driffvitt sölff 3½ lott, thett

är pååa lispundett 4 lott, och skall han oförsumliga hålla pååa sama rymning, att hon motte uptagen varda.

Tesligis, aller nådigeste herre, är ther storliga förnödhenn, att E. K. M:tt ville värdes sända hitth nogra penningar till vedha hugster, at ther motte huggas nogon gruffvevedh uti tiidh, ellest är befrucktande, att gruffvan vill ståå uti vedhalösa, ther E. K. M. varder storr skadhe aff bekommande etc.

Till thett femte, aller nådigeste herre och konung, verdugas E. K. M:tt ville veta, at then koparbruckning E. K. M:tt låther bruka vedh Grengeshytta löner E. K. M:tt intet igen för E. K. N. umkostning, och lätt jag nu ther gåå 2 koparrostar och bekom inte mera effther vikubruckningen änn 3 [L]℔ kopar, och är sama kopar full med järnbinda, ssåå at the kunne icke rensa honom mindre änn uti 2 dagher, sedhan han smältt var till kopar. Och tilmakas uti gruffvan 2 staffrum daglighe ther effther 1 h:a, 1½ h:a och 2 h:ar malm, och är så mikitt järnbinda, att han vlll icke flita. Så hafver jag pååa E. K. N. behagh befaletth att fulfölia medh sama tilmackning, ssåå lenge man kan fåå see hvatt thet vill bliffve. Håller tesliges Anders Torbiörsson opå och låther upösa Tverttingzgruffvan och är nu sänckt 4 famnar och bliffver hon innan 4 eller 5 vikur renn. Och förskickar jag till E. K. M:tt thenne Joen Bergh Soffrebodfoute hedhan ifrå Vestre sölffbergett, såm var gruffvedreng uti Tverttingzgruffvan, nårr honn renn var, han vett undervisa E. K. M:tt, huru thenn gruffvones streck och leghenhett sig begiffver, then och E. K. M:tt värdugas bruka, att han motte uptaga och ackta sama gruffva och icke gåå her på Vestre sölffbergett och lettias och E. K. M. intet gagn giöra etc.

Till thett sidzsta, aller nådigeste herre och konung, med all ödmiuck[he]tt låther jag E. Kong:e M:tt förståå, att hääar vidh Vestre sölffbergett tilmakas daglige 3 staffrum och affbrytz undertiidhen 7, 6, och 5 h:r malm, och skall her ingen malm fattas, nårr hyttorne kunne komma till gangs, och stårr herr nu alle ugnar uti vatulössa, och then nya hyttan är all redha ssåå att ther fattas intett annatt änn ugnarna. Haffver jag för then skull på E. K. N. vegna befallett Pavall Hyttefoute pååa Östre sölffbergett, att han skall förskaffa hitt nogre godhe smältare och sielff vara her tilstädes, ssåå lenge the ugnar bliffve upmuradhe och hyttorne kunne komma till gångs, att E. K. M. motte nogott bekomma igen för E. K. M. umkostning, then hääar nog storr ärr.

Aller nådigeste herre, her är mikitt sälskap, såm E. K. M. giör lithen tienist, utan herr äre ssåå månge foutar, gruffvefoute,

hyttefoute, soffrebodhfoute och undervacktare etc. Thett såm en eller 2 kan vell bestyra, ther är 4 till. Såå är medh thenne Erich Tröbo, han vill inte annatt ackta och sköta än gruffvan; haffver jag för then skull, aller nådigeste herre och konung, pääå E. M:ttz nåduge behag befalett sama Erich Tröbo bliffve bådhe gruffvefoute, soffrebodhfoute och hyttefoute, thet han allena vell bestå kan. Um thet vore E. K. M:tt behageligitt, värdugas E. Kong:e M:tt thett honom igenom E. K. Nådes scriffvilsse befala, elles gör han thet inte. Aller nådigeste herre, jag haffver them bådhe enn och annan thett nogsamptt före hållitt och förmanatt, att E. K. M:tt haffver häär icke behoff att födha noghott fofenckt folk, ty E. M:tt haffver monga andra födha och löna och vill för then skull, att hvar uti sin stadh skall fliteliga vinleggia sig, att E. K. N. motte skee skäll för then svåra umkostning E. N. her haffver. Förty E. K. M:tt vill bruka bergvärck rikitt till fördell, nytte och gagn och icke till skadha, och hvar E. K. M:tt bekommer icke skäll för E. M:ttz umkost, så vill E. M:tt E. Kong:e Nådes skadha aff them haffve uprettatt, ther the alffvarliga hvar uti sin stadh sig effterretta haffver. Såå haffve the nogh utloffvatt hvar uti sin stadh ville vinleggia sig um E. K. M:ttz gagn och besta effther yttersta förmögenhett etc.

Tesligis aller nådigeste herre, haffver jagh effther E. M:ttz befalning låtitt driffva her till enn proba ett skepundh 15 marcpundh sölffbly uti 3 tester. Till then första kom 5 [L]℔ 3 marcpundh, ther effther sölffver 11½ lott 1 qvintin, effther lispundett 2 lott 1 qvintin, uthi then andra testen sölffbly 5 [L]℔, ther effther sölffver 11 lott 1 qvintin, effther [L]℔ 2 lott ⅘ ortt, till 3:e testen sölffbly ½ skepundh 12 marcpundh, ther effther sölffver 1 lödemarch 15 lott 1 qvintin, effther lispundett 2½ lott 1½ qvintin. Summa bly 1 skepundh 15 marcpundh, ther effther sölffver 3 lödemarch 6 lott ½ qvintin. Löper pääå [L]℔:tt 2½ lott ½ qvintin. Och förmodhar jag, aller nådigeste herre, att thenne bruckning skall vell löna mödhan igen och umkostningen, når hytterne kunne komma tilgångz etc.

Aller nådigeste herre, uti all then dell, såm jag kann och förmåå fordra och rama E. Kong:e M:ttz nytto och gagn, såm jag plictug är, skall jag mig altitt troligha och fliteliga vin um leggia, såå lenge jag leffver, mig så santh then evige Gudh hielpe, then jag aff altt hierta bedher att ville värdugas E. K. M:tt samptt medh E. M:ttz högha vordnatt nådeliga ifrå all sorgh och

bekymber beskärma och bevara. Aff Vestre sölffbergett 8 Septembris anno 54.

E. N. K. M:ttz

ödmiuke tienare

Oloff Knutsson.

Utanskrift: Stormecktigiste furste och herre, her Gustaff, Sverigis, Giötis och Vendis etc. konungh, min aller nadugaste herre ganska ödmiukeligen.

(Sigill.)

9.

Nils Ingessons bref till K. M:t om ett vid Ulfsby färdigbyggdt fartyg, om adelns skattejord och om andra ärender i hans befallning; dat. Ulfsby den 17 September 1554.

Efter original i RA.

Mijnn ganske ödmiucke, tillplichtige och hulle tro tienisth Eder Nådz Högmechtighett altiid troligenn beviisendis.

Stårmechtigeste konung, aller nådigeste herre, giffver jag Eder Nådz Högmectighett ödmiuckeligen tillkenna, thett jag förskicker till Eder N. Högmechtighetz slott Stocholm effter årliga renttan geddor och smör med andre opbörder, som mijn regenskap thet vidare utviser, män udi 2 soknar i mijnn befalning, aller nådigeste herre, är sodane fatigdom, at [t]he icke änn all gedde skatten haffva förmechtadh utgiöre, eij heller finnes hoss them penninger, som the kunna bittale medh, allenest om Eder K. synttes, thet man skulle upbäre boskap för same skatt; annedh finnes fögo hoss them.

Theslikest, aller nådigeste herre, giffver jag Eder Nådh K. M:tt ödmiuckeligen tilkenna, att jag haffver latid upbyggia här vedh Ulsby Eder Nåd K. M. enn furu skipp, som är all tilredha, så när stong, seigllz och nogon bonetth, hvilkit och long siidan man hade giortth redha, om Madz van Cleffven hade fliitt mig lärefftt udaff sin befalning, som jag giorde aff mijn. Doch beder jag med all ödmiuck[het] Eder N. K. M:tt, thet Eder Nåd vill verdes för Gudz skull nådeligen ansee mig medh same skipp, effter udi same skipz bygningh är förhögtt gått oth och mykit bekostadh upå, förty jag, som skippet skulle upbyggia lata, haffver min befalning longtt ifronn skippeth, och Madz van Cleffven, som hardt ved skippet boor icke 2

piill skoott ifron, var intid mig så from på Eder N. vegna, att han mig gordzens smedh till ath slo en spiik, en siiden gordzens bryggerska och bagerskan undsettia vilde, som han thet hade vell hafft rodh till, om han ellies veladh hade. Doch hade jag ingen annan rod, utann nödgades till sodane onyttiga utgiffter och förtärninger, som intid hade behoff varidh, om Madz ellies hade mig bistondig varidh.

Hvad nu så synes Eder Nåd K. M:tt, att same skip skall leffvereras till skipzgorden eller brukas här och föres Eder N. K. M. godz till Stocholm om åredh medh, står thet till Gudh och Eder Nådh, män hvad skippet här brukas, så tyckte mig, aller nådigeste herre, vara betzsta rodh, att man holler bodzmän här vedh Eder Nådz gordar och later hugga them trä verch om vintteren och föra till skippedh, sidan om sommaren full med trä verk löpa till Tytzsklandt och hemptta Eder N. K. M. gull och saltt före, som vell giörs behoff saltt här ved Eder K. M:ttz gordar ath saltta fiskenn medh, effter thet Gudi thes priiss, här tagz fisk noch, och om vårenn och somaren kunde man med leffvereringer löpa till Stocholm, effter här är ingen skip tilförende, sidan Ulsby borgare flyttiade sig till Helsingeforss, som man fördrister Eder Nådz godz uppå. Hvadh Eder N. K. M:tt här till betencker, står thet till Gud och Eder Nådh.

Haffver jag och, aller nådige herre, för same skip hafftt förfall, så jag intid haffver i thenne höst varid udi Eder Nådz erie marcher, thet jag anners giortt hade, män nu strax vill jag skynde mig tiitth ath leggia roar emillan thom med häredzhöffdingen, effter som the sielff begiäredh haffva, samaledes byta med them the ståre rogsvidier, så Eder N. K. M. skall bekomma en god fördeell udaff, like som för thetta åredh 54, och strax thet bestyrtt är, vill jag skynde mig udöffver till Eder Nådh Konunglige M:tt.

Giffver jag och, nådige herre, Eder Nåd K. M. ödmiuckeligen tillkenna, att jag haffver granneliga rantzakedh, om adelen här i mijn befalning skulde haffva skatt jordt under sig. Så haffver jag icke anners funnidh, utan under Vexiö gordt haffver mest varid skatt jordt, så haffver och Hans(!) Vestgöth kiöptt sig 15 år sidan ett skatte godz, och ther utaff drager hann skattenn, som bönderne besto. Hvad Eder Nåd Konunglig M:tt vill unna honom thet, så hann drager skatten utaff, eller skall jag settia ther enn bonde uppå, står thet till Gud och Eder Nådh. Så haffver jag och nyss besportth, att uppå Laucko, ther Jöns Knutsonn boor, haffva boot 2 skatte bönder hoss. Huru han haffver them kommith ther uth, veth jag icke än förvisth,

män thet vill jag granneliga rantzacke och giffva med thet första Eder N. K. M. tilkenna, thet jag och muntteligen hade underviisth Eder Nådh, thå jag sienisth hoss Eder N. Högmechtighett var på Gripzholm, män Eder Nådh viiste mig så hastigt ifron.

Samaledes giffver jag Eder Nådz Högmechtighett ödmiuckeligen tillkenna, ath Eder Nådh haffver 2 stodhester ved Kumegårdt, thenn ene är skimlotth, gamull och thenn annan ung, svartt, friiss, hvilken Eder N. K. M. sende tiitth i år, och är ther icke mere stod än till en hesth; hvarföre beder jag ödmiuckeligen Eder Nådz Högmechtighett, ath Eder Nådh ville verdes för Gudz skull unna mig then gambla friis, effter jag haffver ett eller 2 st:n stodh. Hvadh så är, ath Gud giffver mig nogon fola effter them, som Eder Nådh K. M:tt tiena kan, skall Eder Nåd vare nämisthe till.

Aller nådigeste herre, Eder Nåd K. M. ödmiuckeligen bidiandis om en gönstig och nådelig svar här uppå, hvar effter jag vill och skall mig retta.

Udi hvad motto jag fatig tro tienare vetth och kan rame och besee Eder Nådz betzsta och gagn, vill jag thett och skall, som jag thess plichtig är tiim och stund giöre, ther till skall Eder Nådz Högmechtighett mig altiid velviliugen och redbogen befinna, så santt mig Gudh hielpe, then jag Eder Nådz Högmechtighett med Eder N. K. M. unge liiffzarffherrar udi ith lycksaligtt, longvarichtt, roligtt och cristeligit regimentte evinnerligen befaler. Hastelig aff Ulsby 17 Septembris anno Domini 1554.

Eder N. K. M:ttz

fatig tienare

Nils Ingisson.

Utanskrift: Stårmectigiste förste ock herre, her Gustaff, Sverigis, Göttis ock Vendis etc. konungh, mijnn aller nådigiste herre, ödmiuckeligenn tilkommandis thetta breff.

(Sigill.)

REGISTER.

A.

Abjörn, se **Åbjörn.**
Abraham (Abram), hr, kyrkoherde (?) i Julita sn, utv. kon. Eriks br. t. 502.
Abraham (-bram) **Eriksson** (Ersson) [Leijonhufvud] till Ekeberg, rr., br. t. 247, 262; utv. kon. Eriks br. t. 515; omnämnd 263, 325.
Adeln, br. t. den förnämsta adeln i hvar landsända 1; rådplägn. med adeln i olika orter 7; sammanskott af dens. i Uppsala, Strängnäs och Vesterås stift 81; ang. dess rusttjenst 135; rör. dess inkomster i Finl. 164; i Finl., br. t. 434; sk. ej längre betros med krigsfolkets aflön. 453, 462; får ej slå under sig skattegods 470; i Finl. har »stämplingar med bönderna» kring Ulfsby 476; i Smål. sk. begifva sig t. Linköping 498; utv. kon. Eriks br. t. adeln i Vg., Smål. och Ög. 511; ransakning rör. dess skattegods 567.
Adelsbref (skölde-) f. Lasarus v. Feuchtwangen och hans bröder 73; f. doktor Anders Olsson 128; f. Joen Karlsson 219.
Adelsmän (ädelemän), utländska, vilja tjena kon. som hofjunkare 150.
Adrian Guldskejdare (Gulskeijder) 151.
Afrad (-ratt), del däraf efterskänkt 495, 511 f.
Afvel (affvell) sk. anordnas på skolmästaregården i Viborg 194; **-sgård,** jfr **Kungsgård; Norrköping.**
Albrekt (-cht), hertig af Mecklenburg, af lybeckarne förespeglad Sveriges krona 305.
Albrekt (-cht), markgrefve af Brandenburg 333.
Alexander Kopparsmed (Kopersmedh) [i Stockholm] 2, 3.
Allmogen och dess besvär, se resp. orters namn.
Alunda, s:n i Olands h:d, Uppl. 332.
Alvastra (Alfve-), gd (förut kloster) i V. Tollstads s:n, Lysings h:d, Ög. 29, 516; timmermän dit 502; ang. dagsverken m. m. dit 507; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 511 ff.; **kloster** (clöster), dess landbor haft magasin i Söderköping 496; fogden öfver klostrets landbor, se **Knut Ingesson; jfr Mårten.**
Ambyrd, se **Handbörd.**
Amsterdam, trälast såld där för K. M:ts räkning 186, 197.
Anbörde, se **Handbörd.**

Anders, hr, kyrkoherde i Ragunda, afl., skinn i testamente efter hm 43.
Anders, hr, »i Ålem», kyrkoherde i Söderåkra och Halltorp 48.
Anders i Halstensbo, smältare 525.
Anders Björnsson (Björs-) 394.
Anders Bösseskytt (Bysseskytte), se **Anders Krutmakare.**
Anders Eriksson, fogde på Käggelholms gd 262; br. t. 263.
Anders Gregersson 405.
Anders Guldsmed (Gulsmedh) 395.
Anders Hansson, fogde vid Vestra silfberget, br. t. 403.
Anders [Hansson] **Skrifvare**, fogde på Räfsnäs, qvittobr. f. hm 351.
Anders Henriksson (Hendrichz-), utv. kon. Eriks br. t. 533.
Anders Husbonde, afl., hans enka, se **Anna.**
Anders Håkansson, fogde öfver kon:s arf och egna gods [i Uppl.], br. t. 429.
Anders Jakobsson sk. hafva borgläger i Ög. 532.
Anders Jakobsson (Jåcobson), borgare i Gefle, bötat för olaga segelfart på Lybeck 53.
Anders Krutmakare l. **Bösseskytt** (Bysseskytte) sk. blifva arklimästare 2.
Anders Larsson, borgare i Stockholm, qvittobr. f. hm 186.
Anders Målare 463.
Anders Nilsson [Sabelfana?], fogde i Eurepää h:d och vid Kivinebb 71, 431, 475, 490; br. t. 214; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 536; företagit »röfveri» i Ryssl. 474; hans br. t. K. M:t 553.
Anders Nilsson, fogde öfver kon:s arf- och egna gods i Finland 227.
Anders Nilsson i Äs 533.
Anders Olsson (Andreas Olai), doktor i lagfarenheten, adelsbr. f. hm 128; pass f. [dens.?] 521.
Anders Olsson i Löesta, bonde 503.
Anders Pedersson, bonde, ö. br. f. hm 439.
Anders Persson [Lilliehöök till Fårdala], fogde i Sunnerbo och Vestbo h:d, br. t. 7, 53, 180, 210, 234, 268, 338; omnämnd 497.
Anders Torbjörnsson 564.
Anders Östgöte, fogde i Tunalän, br. t. 198, 204.
Andorppen, se **Antwerpen.**
Andreas Olai, se **Anders Olsson.**
Aningesgatan i Åbo 88.
Anna, hustru, Anders Husbondes enka, ö. br. f. henne 526.
Anna, Erik Larssons hustru i Uppsala, gåfvobr. f. henne 111.
Anna [Arvidsdotter (Trolle)] till Aspenäs, fru 525; br. t. 63.
Anna Axelsdotter [af Vinstorpasläkten] t. Hellekis, Axel [Nilsson] Posses enka, kärande i jordtvist 138, 139.
Anna [Karlsdotter] till Vinstorp, fru, afl., ang. arfvet efter henne 45.
Antwerpen (Andorppen), stad i Nederländerna, borgare där 143.
Arboga, br. t. borgmäst. och råd där 140, 172; fetalier dit 150; ang. skola där 172; ö. br. på sockengångsdistrikt för därv. skoldjäknar 396; värjor därifr. 503; dat.-ort 372—374, 382—391, 395—402; **-län**, Björskogs s:n sk. läggas därunder 401 f.; fogde där, se **Nils Tulesson; kloster**, ang. en äng, som fordom hört dit 403.
[Arcimboldus], Johannes Angelus, aflatskrämare, sist ärkebiskop i Milano 390.

Arendt Stensnidare, qvittobr. f. hm 169.
Arkli (archelij), konungens [i Stockholm] 2.
Arklimästare (archelijemester) [i Stockholm] tillsättes 2; [i Elfsborg] 57; på Gripsholm, se **Olof Skåning.**
Arvid (Arffvedt) **Nilsson,** fogde i Lysings och Dals h:d, br. t. 211; utv. kon. Eriks br. t. 515, 523, 537.
Arvid (Arffvet) **Skrifvare,** K. M:ts landbofogde i Vg., br. t. 51; utv. kon. Eriks br. t. 515; omnämnd 50.
Asboland, se **Aspeland.**
Aska, h:d i Ög., fogden där omnämnd 29.
Asker, s:n och h:d i Närike, allmogens klagomål där 429.
Askersund, frakt af fläsk dit 268.
Aspeland (Asbo-), h:d i Smål., ang. hjälpdagsverksskyldigheten där 250.
Aspenäs i Östervåla s:n, Våla h:d, Vestmanl., fru Anna [Arvidsdotter (Trolles)] gd 63, 525.
Aspö, s:n i Selebo h:d, Södermanl. 491.
Avaskär (Obernscheer, Affveskäär), stad på östkusten af Blekinge 33, 39.
Axel (-ll) **Eriksson** (Erics-) [Bjelke till Häradssäter], rr., lagman i Tiohärads lagsaga 516; br. t. 1, 255; utvald kon. Eriks br. t. 507, 518.
Axel (-ll) **Nilsson** (Niels-) [Banér till Djursholm], br. t. 1; förl.-br. f. hm 171; utv. kon. Eriks br. t. 523; sändebud t. Lybeck och Rostock 77, 82; omnämnd 16, 218; hans enka, se **Margareta** [Pedersdotter (Bjelke)].

B.

Bagge, Jakob, ö. br. f. hm 86; qvittobr. f. hm 346; omnämnd 87, 417.
Bagge, Joen, fogde i Redvägs och Ås h:d samt öfver kyrko- och prästlandbor i Frökinds, Vilske och Viste h:d, br. t. 209; omnämnd 234.
Bagge, Joen, fogde i Österbotten, qvittobr. f. hm 153; br. t. 166.
Bagge, Nils, ifrågasatt till uppsyningsman öfver arbetsfolket vid Uppsala gd 15, 16.
Bagge, Olof (-eff), hr, ö. br. f. hm på tionde 511.
Bagge, Olof (-uff), skeppare, qvittobr. f. hm 197.
Bagge, Tord, skeppare 13.
Bajor, se **Bojar.**
Balans täckt af borgensmän 109.
Ballinger, Jurgen, ang. Evert Duickers fordran hos hm 541 noten.
Banér, se **Axel Nilsson; Dorothea Knutsdotter; Isak Nilsson; Nils Eskilsson.**
Barkarö (-rckare), s:n i Tuhundra h:d, Vestmanl., prästen där, se hr **Sven.**
Bast t. Åtvidabergs grufva 507.
Baumhawer, Bernhard, se **Bomhouwer.**
Beata [Gustafsdotter (Stenbock)], fru, Per Brahes gemål, drottn. Katarinas syster, br. t. [fr. drottn.?] 37.
Becker, Heine (Hoe-), borgare i Reval 350.
Bengt (-cht), gjutare 3.
Bengt (-cht) **Hanssons** hus i Stockholm 42.
Bengt (-cht) **Jonsson,** länsman i Tuhundra h:d, ö. br. f. hm 478.

Bengt (-cht), **Länge,** 416 f.
Bengt Nilsson, fogde i Åkers och Selebo h:d, qvittobr. f. hm 349.
Bengt (-cht) **Olai** (-vi) **Örebroensis,** M., studerande i utlandet, br. t. 209.
Bengt (-cht) **Skrifvare** (Schriffv-), fogde på Lindesberg och Noraskog, br. t. 10; utv. kon. Eriks br. t. 514, 535; qvittobr. f. hm 141.
Bengt (-cht) **Smålänning** (-leninge), »Lille», 394.
Berg, Gustaf (Göstaff), fogde i Rasbo [och Vaksala?] h:d, utv. kon. Eriks br. t. 534.
Berg, Joen, sofringsbodfogde vid Vestra silfberget 564.
Berg, Jost, förl.-br. f. hm 423.
Bergedorf, ort s. o. om Hamburg 334.
Bergen (Bärn), stad i Norge, ang. fisket där 452.
Bergsäng, gd [enl. Kröningssvärd] i Husby s:n, Dalarne 228.
Bergverken, Olof Knutssons berättelse ang. 560 ff. Jfr resp. orter.
Berndt (Bären) **von Luneborgh** 34.
Bertil (-ll) [Hansson], hr, kyrkoherde i Vichtis, afl., testamentssilfver efter hm 170.
Bertil (-ll) **Jöransson** [Mjöhund], ridfogde i Viborgs län [Lapvesi h:d], br. t. 12, 171; qvittobr. f. hm 369.
Besman (bessmar, biss-), ang. olika slag af 425.
Beställningsbref f. tapetväfvare 30; f. smed 41; f. snickare 139, 151; f. murmästare 140.
Betsberg, järnmalmsfält i Dalsby fjerding af Tuna (n. m. Säters) s:n i Dalarne 215.
Beurreus (Bu-), **Dionysius,** M., utv. kon. Eriks br. t. 503.
Biestad, se Bista.
Bille (Bilde), **Claes,** hr, dansk ståthållare på Bohus 353 f.
Birger (-ge) på Kumo gd 155.
Birger [i] Noraskog (Noorskogh) 189.
Birger (Birie) **Hansson** i Björkö 509.
Birger Holmstensson i Söderköping, afl., hans enka, se **Karin.**
Birger Ingemarsson, drabant, ö. br. f. hm 241.
Birger (-ge) **Nilsson** (Niels-) [Grip] till Vinäs, rr., br. t. 7, 12, 40, 247, 464; utv. kon. Eriks br. t. 509 (2 st.), 512, 532; omnämnd 47, 84, 325, 382.
Birger (Birrie) **Skräddare** (Schredder), borgare i Kalmar, afl., ang. hans enkas klagomål 32.
Birgitta, Måns Guldsmeds i Uppsala hustru 43.
Birgitta, hustru, Eskil Matssons enka i Orephä 519.
Birgitta (-e), hustru, Frans Mårtenssons enka 515.
Birgitta (-e), Ottes hustru 513.
Birgitta, Peder Olssons hustru i Vesterås 520.
Birgitta [Eriksdotter (Leijonhufvud)], fru, Gustaf Olsson [Stenbocks] gemål, drottn. Katarinas moder, br. t. 541.
Birgitta [Johansdotter (Fleming)] på Torlax, skänkt kon. gods 227.
Birgitta (Brita) [Kristiernsdotter (Vasa)], Mats Perssons enka, hennes gd i Uppsala 111; ö. br. f. henne 327; omnämnd 464.
Birgitta [Pedersdotter (Trolle)], fru, Lars Siggesson [Sparres] enka, br. t. 200, 218.

Birkala (Birck-), s:n i Öfre Satakunda 135; prästen där, se hr **Peder Nicolai.**
Birkarlarne (bijrckarlne) i Vesterbotten, ö. br. f. dem 159.
Birke- (Bircke-), se **Björk-.**
Bischop, Gudmund 510.
Biskopstorp i [Fristads s:n, Vedens h:d?] Vg. 134.
Bispberg (Biscopzberget), järnmalmsfält i Säters landsförs. i Dalarne 18.
Bista (Biestad), by i Kalmar s:n, Håbo h:d, Uppl. 495.
Bisvärmar, Vilda (vilbij), sk. tillvaratagas 445 f.
Bjelke, se **Axel Eriksson; Margareta** [Pedersdotter]; **Ture Pedersson.**
Bjelkenstjerna, se **Hans Claesson.**
Bjursta (Biurestada) qvarn [obestämdt hvar] 64.
Bjästa (Brasta!), by i Nätra s:n i Ångermanl. 160.
Björkby (-eby), by i Gamla Uppsala s:n, Vaksala h:d, Uppl. 534.
Björkeberg (Bijrcke-), s:n i Gullbergs h:d, Ög. 352.
Björkfjärden (Björcke-) [i Mälaren] 394.
Björkvik (Bijrckevijck) i Ö. Ryds s:n, Skärkinds h:d, Ög., Karl Holgersson [Geras] gd 10; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 516.
Björkö (Bircke), by i Loftahammars s:n, N. Tjusts h:d, Smål. 509.
Björkö (Biörckööö), by i Regna s:n, Finspångaläns h:d, Ög. 502.
Björn Pedersson [Båt till Fållnäs] 325.
Björn Skrifvare, qvittobr. f. hm 84.
Björnram, se **Hans Larsson; Lasse Olsson.**
Björskog, s:n i Åkers h:d, Vestmanl., sk. läggas under Arboga fögderi 401 f.
Björsäter (Björn-), s:n i Bankekinds och Skärkinds h:d, Ög., varit förlänt åt Svante Sture, men indragits t. kronan 216; sk. läggas under Åtvidaberg 524.
Blekinge (Bleckinggen) 69; klagomål rör. gränshandeln där 446 ff.; ang. uppgåendet af gränsen mot 541 noten, 545 f., 550; **-sboarne** 66; **-sfarare** 244.
Blysmältare, se **Jakob.**
Bo (-oo) **Olsson** 533.
Boije, Nils [Andersson] t. Gennäs, br. t. 71, 239; utv. kon. Eriks br. t. 533; omnämnd 107.
Bojarer (bajorrer) [= ryska adelsmän], gränsstrider med två sådana 553.
Bokbindare (bokebindere), se **Henrik.**
Bomhouwer (Baumhawer), **Bernhard,** lybsk borgmästare 294.
Bondkyrka (Helga trefaldighets), s:n i Ulleråkers h:d, Uppl. 103.
Bong, Lasse 344.
Borgen (löffthe, burgen) 459, 507, 555.
Borgensmän (lyfftesmen) få ersätta balans 109.
Borgerskapet (köpstadzmän) i Finl., br. t. 434.
Borgholm (Borck-), ort på Öland, dat.-ort 7—8, 11.
Borgläger (borgeläge, -leije, -leg) 48, 70, 250, 408, 532, 548; **-staxa** 142.
Borgå (go) **län** sk. förse Helsingfors med tillförsel 107; fogden där, se **Nils Persson.**
Bornholm (Bå-, Boren-) 286 ff., 320, 452.
Botkyrka (Bothekyrcke), s:n i Svartlösa h:d, Södertörn, kan ej undvaras fr. Stockholms slott 217.

Botolf (-ff) i Hamnö 198.
Botvid [Sunesson], biskop i Strängnäs 479 f., 485, 487.
Brahe (Braa, Brae, Bragde), **Per** (Peder), till Rydboholm, rr., 37 och noten, 325; ö. br. f. hm 58; br. t. 135, 271, 451; utv. kon. Eriks br. t. 495.
Brandstorp i Hellestads s:n, Gäsene h:d, Vg., Peder Andersson [Hjorthufvuds] gd 242.
Brask, Hans, biskop i Linköping, afl. 386.
Brasta, se **Bjästa.**
Braunschweig, hertig af, se **Henrik.**
Bremen, stad i Tyskl., sjöfarande därifr. (bremermän) i Elfsborg 132, 133; br. dit omnämndt 133.
Bremsebro, se **Brömsebro.**
Bringetofta, s:n i Vestra h:d, Smål., prästen där, se hr **Torsten.**
Brita (-tta), unge Erik Larssons i Broby enka, skattefrihet f. henne 110.
Brita (-e), Kristoffer Vintappares enka 327.
Brita (Berithe) [Bengtsdotter (Lillie)] till Höfred, fru, br. t. 403.
Brita, se äfven **Birgitta.**
Bro (-oo) [i Värml.?], Peder Larssons gd 70.
Bro, se **Kungsbro.**
Brobo, se **Bråbo.**
Broby (?) i Tierps s:n, Örbyhus h:d, Uppl. 110.
Broby, gd i V. Tollstads s:n, Lysings h:d, Ög. 408.
Broby, gd [i Södermanl.?] skänkt t. kon. 409.
Broddbo (Brudde-), hemman i Sala landsförs., Öfvertjurbo h:d, Vestmanl. 526.
Brodvijken, se **Bråviken.**
Broms (-mbszs), **Claus,** f. d. borgmästare i Lybeck 285.
Broskär (Broo-), ö i Ulfsby s:n, Finl. 445.
Brovaktare i Stockholm, ö. br. f. dem 106.
Bruckner (Brugner), **Michel,** sekreterare hos ordensmäst:s i Livland sändebud 121.
Bruddebo, se **Broddbo.**
Brun, Jöns, utv. kon. Eriks br. t. 522.
Brun, Olof, borgare i Åbo 68, 535.
Brunche, Margareta [i Reval], Lars Larssons från Helsinge moster 339.
Brunnbäck (-ebek), by och färjplats i Folkärna s:n, Folkare h:d, Dalarne, dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 531.
Brunsbo, biskopssäte i Åsaka s:n, Skånings h:d, Vg., ifrågasatt att utbytas mot Skara prostgd f. M. Erik Falck 541 noten; dat.-ort f. dennes br. t. kon. *ib.*
Brynolf (-ff) **Bengtsson** (Benchts-), fogde för Riseberga klosters landbor 194; br. t. 195.
Brynolf (-iolf) **Skräddare** (Schreddere) 459.
Bråbo (Brobo), h:d i Ög., bast därifr. t. Åtvidaberg 507; länsmannen där omnämnd *ib.*
Brådtz och **Brässe** [fsv. braz; = spänne] 274, 539.
Bråviken (Brod-), ang. strömingsfisket där 213; tunnor till d:o 261.
Brännare, se **Mats.**
Bröms (-mps), **Nils** 330.

Brömsebro (Bremse-) öfver Brömsebäcken vid Bröms by i Söderåkra s:n, S. Möre h:d, Smål., gränspunkt mellan Blekinge och Smål. 545.
Brömsevall (Brömpse-) vid Brömsebro på gränsen mellan Blekinge och Smål. 545.
Buck (-ch), **Jakob,** köpman 143 f., 346.
Bugg (Bug), **Jakob,** borgare i Elfsborg, [dens. som föreg.?] 501, 503.
Bugschlaff, Mats, borgare i Danzig 78, 257 f.
Bulgrin (-gerin, -gerijn), **Joachim** (Jachim), befallningsman på Vadstena slott 195, 510; br. t. 29, 194, 196; br. t. omnämndt 268; förl.-br. f. hm 322; utv. kon. Eriks br. t. 496, 515, 536.
Burwitz, Joachim (Ja-), sekreterare i kon:s tyska kansli 280; sändebud till Lybeck och Rostock 77, 82; t. Mecklenburg 203; t. ordensmäst. i Livl. 415; utv. kon. Eriks br. t. 523; dens:s rekommendationsskr. f. hm t. borgmäst. och råd i Reval 527.
Busche, Hans von, tysk knekt 523.
By, s:n i Folkare h:d, Dalarne, ang. befrielse fr. järnskatten och om tiondens lösande där 61.
Båge (bo-) [= krok l. krokland, ett i Finland brukligt åkerrymdmått] 434.
Bårdskärare, se **Hans; Jakob.**
Båtsman, se **Jöns.**
Bååt, se **Björn Pedersson.**
Bälinge, s:n och h:d i Uppl. 113; fogden i häradet, se **Stake, Olof.**
Bält [Stora och Lilla] (Belth) 314, 317 noten.
Bältare (Beltere) [sadelmakare], se **Jöns; Lasse; Per.**
Bären, se **Berndt.**
Bärn, se **Bergen.**
Börstil (-ille, -ele), s:n i Frösåkers h:d, Uppl. 86; ö. br. t. allmogen där 87.
Bösseskytt (Bysseskytte), se **Anders.**
Bössgjutare (Bysseglutер), se **Gilius.**
Böss-smed (Bysse-), se **Clemens.**
Böter f. silfverköp 43; f. slagsmål, lindring i 46.

C.

(Se äfven under K.)

Carius von Halle, afl. 193.
Cecilia (Cicele), Elf Klackes 510.
Cecilia (Cicilie) [Andersdotter (Stjerna)], Erik Stakes enka, br. t. 134.
Claes [Hvit], M., ordinarius i Linköping 511.
Claes (-as) **Jöransson** sk. hafva löningarne i Norrland 519.
Claes Kristersson (Christiers-) [Horn] sk. blifva befälhafvare öfver krigsfolket i Finl., br. t. 474.
Claes Åkesson, småsven 361.
Claudius 532; ang. en hans skrifvelse fr. Tyskl. 378.
Clemens (-et), skrifvare 47.
Clemens Andersson, borgare i Åbo, salubr. f. hm 97.
Clemens (-ett) **Böss-smed** (Bysse-) 232.

Clemens (-et) **Hansson,** kon:s sekreterare 31, 271, 319, 325, 353, 378, 417; ö. br. f. hm 271.
Collation, se **Fullmakt.**
Conradt (-rådt), **Johan,** hr, rådman i Danzig 362, 373, 433.
Cyrianus (Sy-) **Sadelmakare,** afl. 369.

D.

Dacke, Nils (Nihlns!), upprorsmakare, afl. 449; ett par af hans anhängare omnämnda 551.
Dagert, se **Dart.**
Dagsverksskyldigheten ang. 4, 12, 250.
Dal, h:d i Ög., ang. skattespanmålen därifr. 211.
Dalarne (Östre och Vestre dalerne), ö. br. t. allmogen där 144; ang. uppbörden af tionden där 207; ö. br. f. arbetsfolk därifr. 506; utv. kon. Eriks br. t. allmogen där 530; fogde där, se **Jöran Jönsson.**
Dalkarl, se **Erik; Joen.**
Dalkarlar på arbete i Ög. 506.
Dambyggnad vid Mölntorp 189.
Damhyttan [vid Garpenberg?] 437.
Danaarf (denearff) 64, 179.
Daniels profetia citeras 468.
Danmark och **de danske** 269, 314; ang. förhållandet t. 3, 8, 55, 69, 113, 123, 125 f., 130, 319 ff., 333 ff., 413, 414, 483; kraf på jordagods eller dyl. där 7, 48; ang. gränshandeln med 38, 39; herr Ture Trolles landbönder där 39; underrättelser därifr. 112, 119, 421; en landsstrykare därifr. stulit i Redvägs h:d 113; möte mellan sändebud därifr. och fr. Sverige ifrågasatt 114 f., 124 f.; undersökning af gränsen mot 197, 234, 545 f., 550; möte med sändebud därifr. i Elfsborg 197, 232, 242, 244—247, 271; kon. missnöjd med mötets resultat 353—357; lejd f. sändebud därifr. begärd 242; besvären emot de danske skola hopsamlas 244; smålänningarne under missväxt sökt brödfödan därifr. 252; vederdöpare och präster, födda där, skola ej tålas i Smål. 265; förh. t. hansestäderna 449 f., 451 f.; tegelslagare därifr. 547; konungen af, se **Kristiern III;** jfr **Jutar.**
Dannemora, grufort i Dannemora och Films s:nar i Uppl., ang. spanmålsbehofvet där 10; fogden där, se **Lignitz, Hans von.**
Danskar (the danske), jfr **Danmark.**
Danske, se **Danzig;** äfven invånarne i Danzig: 232.
Danzig (-tzich, Tantzigk, Danske, -sche) 382; br. t. borgmäst. och råd där 78, 90, 257, 275; br. fr. dem omnämndt 257, 275, 412; fartyg därifr., grundstött vid Elfsborg, sk. lösgifvas 133, 232; utdrag af dess privilegier af 1523 317 noten; borgare där omnämnd 362, 373; br. t. dess ombud vid hansedagen i Lybeck 362; missnöje med staden i anl. af dess förhållande till Gilius Bössegjutare 373; ang. öfverförandet därifr. t. Sverige af handtverkare, antagna i K. M:ts tjänst 432 f.; rådman där omnämnd 433; järnutförsel dit 537.
Dart (dagert) [ett slags värja] 535.
Degeregården (?) i Tvärreds s:n och by, Ås och Kinds h:d, Vg. 405.

Ditmarsk, se **Mats.**
Djursholm i Danderyds s:n och skplg, Uppl., Axel Nilsson [Banérs] gd 171.
Djäkn (däkene), se **Erik.**
Djäknegatan (Diecknegatun) i Åbo 92.
Doctor medicinæ, rekommenderad af hertiginnan af Sachsen, sk. erbjudas inflytta t. Sverige 523.
Dolsmål, se **Dulgsmål.**
Dom, K. M:ts 135, 358.
Dominicus, skrifvare i Tuna län 26.
Dominicus [Nicolai], hr, präst i Nordingrå s:n, qvittobr. f. hm 230.
Domkyrkosysslomannen (economus, i-) i Vesterås, ö. br. på en tomt åt hm 174.
Dordi (-ij), hustru, Jakob Hampes enka i Stockholm 522.
Dorotea [Knutsdotter (Banér)], Kristian Johansson [Vasas] hustru 464.
Dresen, Kasper van, murmästare, beställningsbr. f. hm 140.
Droy, Claus, [i Reval] 339.
Dråp (manslagh) 231, 512, 525, 533, 546, 548.
Dudugk, Verner, borgare i Reval 350.
Duicker, Evert, borgare i Reval, hans br. t. kon. omnämndt 541 noten.
Dulgsmål (dols-), böter f. 53.
Däkene, se **Djäkn.**
Döderhult, s:n i Stranda h:d, Smål., kol därifr. t. Kalmar slott 23, 25.
Dörby (Döder-), s:n i N. Möre h:d, Smål., kyrkotionde där t. krigsfolkets underhåll 66.

E.

Ebba [Eriksdotter (Vasa?)], fru, [afl.], en hennes landbo omnämnd 520.
Ebbo, se **Edebo.**
Echelberger och **Eckelberg,** se **Eichelberger.**
Eckebeck, ortnamn [i Ög.?] 515.
Ed (Eed), annexförsaml. t. Sollefteå s:n i Ångermanl., laxfiske vid prästgdn där 99.
Edebo (Edboheradt, -härad, Ebbo häred), s:n i Frösåkers h:d, Uppl. 86; ö. br. t. allmogen där 87; skattefisken där bortförl. 171 f.; några gods där sk. besiktigas 267; räntan därifr. bortförlänt 408.
Edeby (Edby) i Helgarö s:n, Åkers h:d, Södermanl., Hans Claesson [Bjelkenstjernas] gd 85.
Eichelberger (Echel-, Eckelberg), **Kristoffer,** småsven, hemkommen fr. Tyskl. 187; deltager i dryckeslag 361; omnämnd 400, 536; hans br. t. kon. omnämndt 541 noten.
Eka-ätten, se **Trotte Månsson.**
Eka-ätten, Oäkta, se **Olof Trottesson.**
Ekeberg (-ga) i Lillkyrka s:n, Glanshammars h:d, Närike, Abraham Eriksson [Leijonhufvuds] gd 262, 325.
Ekholmen, gd i Veckholms s:n, Uppl., dat.-ort 119—121.
Eklunda (Eck-), fru Ingrids [Bengtsdotter?] gd [obest. hvar] 257.

Ekolsund (Ekolm-), gd i Husby-Sjutolfts s:n, Trögds h:d, Uppl., dat.-ort 118, 183–184; prins Johan begifvit sig dit 375.
Ekonomus (iconimus) vid domkyrkan i Vesterås, se **Domkyrkosysseloman.**
Elbe, flod i Tyskl. 333 ff.
Elfkarleby, s:n i Örbyhus h:d, Uppl. 422.
Elfsborg (Elffz-) 232, 425; skeppsbyggeriet där 56; borgare där 56, 501; spanmålsprisen där 57; utländska fartyg där sk. anhållas 132, 133; malt där afyttras 144; möte där mellan svenska och danska sändebud 197, 242, 244–247, 271, 319, 322 ff., 352 ff., 378, 420, 452, 552; trupper dit 246; ståthållaren där, se **Gustaf Olsson** [Stenbock]; varuskrifvaren där, se **Måns Skrifvare.**
Elfsnabben (Elz-), hamn i Stockholms skärgd vid Mysingsfjärden, br. t. utliggarne där 537.
Elisabet (Elsebij) **Konttias** (?) i Åbo, Lars Mikaelssons styfmoder 229.
Elsebij, se **Elisabet.**
Embden, stad i Ostfrisland 335.
Emden, Gerleff von 373.
Eneby, by i Nässja s:n, Dals h:d, Ög. 514.
Engeby, se **Ängeby.**
Engelbrekt (-gilbricht) **Olsson,** fogde vid Åtvidaberg, br. t. 10; ö. br. f. hm 524; utv. kon. Eriks br. t. 504, 507, 534; omnämnd 216, 498, 524.
Engesholm, se **Ängsholm.**
England (Engellanndt), drottningen af, se **Maria.**
Enköping, qvitto å kyrksilfver ur S:t Egidii och S:t Olai kyrkor därstädes 255; ang. fodringen där 523; dat.-ort 183; d:o f. utv. kon. Eriks br. 526.
Erengisle i Pukestorp 505.
Erentuna, s:n i Norunda h:d, Uppl. 253.
Eriemarchen, se **Ärjemarken.**
Erik (-ch), utvald konung (hertig) 36, 150, 376, 548; br. fr. hm 494—537; br. t. 165, 361, 374, 378, 395, 398, 399, 413, 426, 436 (2 st.), 439, 441, 452, 455, 458, 462, 472, 479, 486; silfvertråd och tyger f. hans behof 175; fogdarne få ej vända sig t. hm i ärender rör. deras befallning 411; lider af opasslighet 503; hans besök i Mecklenburg ifrågasatt 542 ff.
Erik, ordinarius, se **Falk, Erik.**
Erik [Andersson], hr, kyrkoherde i Oviken, prost i Jämtl., qvittobr. f. hm 43.
Erik Andersson i Vättlösa 500.
Erik Bertilsson, pass f. hm 501.
Erik Dalkarl (-lekarll), fogde öfver K. M:ts egna arfgods i Strängnäs stift, qvittobr. f. hm 64.
Erik Djäkn (Däkene), M. 322.
Erik Hansson, utv. kon. Eriks br. t. 499; omnämnd *ib.*
Erik Helsing, utv. kon. Eriks br. t. 534.
Erik Henriksson, fogde i Tierps h:d och öfver K. Maj:ts arfgods i Uppsala stift, br. t. 110, 111; qvittobr. f. hm 178.
Erik (-ch) **Håkansson** (-konsson), br. t. 2, 7, 25, 31, 34, 120, 138, 150, 175, 372, 392, 395, 410, 412, 416; br. t. hm fr. utv. kon. Erik 494, 519, 520 (2 st.), 521, 522, 523, 524, 525; br. t. hm omnämndt 104, 344; qvittobr. f. hm 173; omnämnd 29, 250, 358, 361, 440, 453, 456, 539.

Erik [Ingevaldsson], hr, kyrkoherde i Gagnef och prost i Österdalarne, br. t. 206.
Erik Jakobsson, fogde på Vikbolandet, utv. kon. Eriks br. t. 499.
Erik (-ch) **Jonsson,** ö. br. f. hm 203.
Erik Jonsson på Nyhyttan, ö. br. f. hm 531.
Erik Jönsson, fogde öfver prebendelandbönderna i Ög., utv. kon. Eriks br. t. 509; ang. hans redovisning 541 noten.
Erik Kelbjörnsson, hytteskrifvare vid Salberget 558.
Erik Knutsson, varuskrifvare i Norrköping, qvittobr. f. hm 256, 343; br. t. 400; utv. kon. Eriks br. t. 524.
Erik Knutsson [Sparre?], höfvidsman på Örebro slott 200 f.
Erik Larsson, [hr Birger Nilsson (Grips) fogde?] 509; utv. kon. Eriks br. t. 536.
Erik Larsson i Broby, »unge», afl., hans enka, se **Brita.**
Erik Larsson i Salby 67.
Erik Larsson i Uppsala, hans hustru, se **Anna.**
Erik Matsson 499, 519; utv. kon. Eriks br. t. 504, 532.
Erik Mattsson, kon:s kamrerare 165, 375; qvittobr. f. hm 173; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 502; hert. Johans qvittobr f. hm 538.
Erik Mikaelsson (Mickels-), fogde på Bårs gd och i Kopparbergs m. fl. s:nr, br. t. 10, 19; omnämnd 13, 14.
Erik Månsson, knekthöfvidsman i S. och N. Vedbo m. fl. h:d 48.
Erik Nilsson, pass f. 508.
Erik Nilsson fr. Lindesberg 140.
Erik Olai, hr, kyrkoherde i Tuna s:n (Oland), ö. br. f. hm 332.
Erik Olsson, haft befattning m. kronans spanmål i Helsingfors 222; qvittobr. f. hm 348; ang. de af hm stulna penningar 428.
Erik Olsson i Södreharg, bonde 522.
Erik Rolfsson, befallningsman på Gripsholm, qvittobr. f. hm 351; utv. kon. Eriks br. t. 535.
Erik Sivardsson 202.
Erik Skräddare (Schred-) i Strängnäs, dräpt 375.
Erik Smältare (Smelthare, -ere), borgare i Arboga, afl. 140; hans son 141.
Erik Svensson, fogde i Bråbo och Lösings h:d, ransakning ang. besvär mot hm 518; utv. kon. Eriks br. t. 495, 498, 500, 501, 505, 513, 517.
Erik Trögdbo (Tröbo), gruffogde vid Vestra silfberget 404, 565.
Erik Tönnesson sk. hafva löningarne i Uppsala stift 519.
Eriksnäs (Erichz-), se **Ersnäs.**
Ernst, Anders, tysk köpman 22.
Ersnäs (Erichz-), by i Nederluleå s:n, Norrbotten 406.
Erstavik (-evijck) i Huddinge s:n, Svartlösa h:d, Södertörn, Hans Kyles gd 81.
Esbjörn (Äs-) **Pedersson,** fogde i Aska och Bobergs h:d 511, 517; utv. kon. Eriks br. t. 517.
Eskil (-el), mönsterskrifvare i Finl. 494.
Eskil Matsson, afl., hans enka, se **Birgitta.**
Eskilstuna (Eskels-), kungsgd 394; underhåll där f. en qvinna 409; dat.-ort 370—371; befallningsmannen där, se **Mikael Helsing.**
Essell, Jakob, »öfverlänsk vattenkonstnär» 455 f.

Estuna, s:n i Lyhundra h:d, Uppl. 86; ö. br. t. allmogen där 87.
Eurepää (Eugrepä, Äurope, -repe), h:d i Finl. 91, 114, 555; fogden där, se **Anders Nilsson.**
Export, se **Utförsel.**
Ezechiel 459.

F.

Falk (-ck), **Erik**, M., ordinarius i Skara stift 515; hans br. t. kon. omnämndt 541 noten.
Falkun (-lekun) [ett slags gröfre skytt] 547.
Falköping (-leköpungh), förberedande möte där mellan de till mötet med de danska sändebuden i Elfsborg utsedde svenske 243, 244, 246, 247.
Fastenow, se **Vastenow.**
Fatburen på Stockholms slott, inventering af 31.
Fernebo, se **Vesterfernebo; Östra Fernebo.**
Feuchtwangen, Lasarus von, sekreterare i kon:s tyska kansli, adelsbr. f. hm och hans bröder **Georg** och **Johan Baptista** 73; [dens.?] omnämnd 463.
Fiersse, se **Fiärse.**
Filip (Ph-), landtgrefve af Hessen, br. t. 187; br. fr. hm omnämndt 400; [dens.?] omnämnd 442.
Fincke, Gustaf (Göstaff), fogde på Nyslott, br. t. 12, 103, 123, 427, 445; br. t. hm omnämndt 266.
Fincke, Jöran, br. t. 164, 476.
Finland (Vinlandt, Fijn-, Find-) 207, 286 ff., 304; ang. legofolks antagande där 11; register öfver krigsfolket där 72; ang. tillförseln t. städerna där 107; ang. ett där strandadt skepp 117; järns sändande dit 120; årsväxten där dålig 150; rör. adelns där inkomster 164; mandat om skjutsfärder där 237; allmogen där får tillbyta sig spanmål mot skinn 238; befrielse fr. knektgästning och ang. knektarnes underhåll m. m. där 266; årsväxten där 347; frost härjat där *ib.*; revelskt fartyg beslagtaget där 350; befaradt ryskt infall där 431, 434, 439; br. t. adel, präster och borgerskap där 434; ang. dess försvar 434, 439, 473; ang. ryska handeln där 443; dit destineradt krigsfartyg färdigt att afgå 456 f., 472; ö. br. t. allmogen där 465; krigsfolk sk. ej mera sändas dit 488; krigsfolkets kläde där 494; arbetsfolk därifr. t. Smål. 547; befälhafvare öfver krigsfolket där, se **Claes Kristersson** [Horn]; **Henrik Claesson** [Horn]; landbofogde där, se **Jesper Jönsson.**
Finnbo, se **Rasmus.**
Finne, se **Tomas.**
Finsta fjerding [i Dalarne] 531.
Fisk, se **Gäddor; Skatteflsk; Tullflsk.**
Fiske, ang. 24, 25, 32, 38, 59, 68, 198, 477, 478; jfr **Strömingsfiske; -bragd** [= fiskredskap] 124; jfr **Kolk; Laxnot.**
Fiskeby, gd i Ög. nära Norrköping 499.
Fiärse (Fiersse), **Joen**, befallningsman på Värnanäs, ö. br. f. hm 167; omnämnd 168.

Flaka [?], namn på en gd i Lundby s:n [Tuhundra h:d, Vestmanl.?], ö. br. på skattefrihet å 215.
Fleming, Erik, hr, afl. 381; hans enka, se **Hebbla** [Siggesdotter (Sparre)].
Fleming (-mmingh), **Herman** (-en), befallningsman på Tavastehus 176; br. t. omnämndt 266; utv. kon. Eriks br. t. 535.
Fleming (-mming), **Joachim** (Ja-) 459.
Fleming (Flä-), **Lars** (Lass), till Nynäs 63, 180, 229; kreditiv f. hm som svenskt sändebud t. Danmark 124; qvittobr. f. hm 154; br. t. 410.
Fleming, se äfven **Brita** [Johansdotter].
Flen (Fleen), s:n i Villåttinge (ej Oppunda) h:d, Södermanl. 220.
Fliseryd (-rid), s:n i Handbörds h:d, Smål. 381.
Floda, s:n i Oppunda h:d, Södermanl., ang. uppbörden där af tionden 521; prästen där, se hr **Påfvel** [Magnusson].
Flundre, h:d i Vg., 50, 51.
Fläming, se **Fleming.**
Fodringen, ang. dess lösande 235, 251; jfr **Kungsfodringen.**
Fogdarne i trakten omkr. Vadstena sk. begifva sig till utv. kon. Erik 496 f.; i Ög., utv. kon. Eriks br. t. 497; i Smål. och Vg. d:o 499.
Fogdebref f. Olof Stake omnämndt 477.
Fogelvik (-glevijck) i Tryserums s:n, N. Tjusts h:d, Smål., Jöran Eriksson [Gyllenstjernas] gd 35.
Folkärna (-kerne), s:n i Folkare h:d, Dalarne, ang. befrielse fr. järnskatten och om tiondens lösande där 61.
Fordell, Lars, ö. br. f. hm 262.
Fotgångare, se **Peder.**
Fox, Peder, sk. behålla Hagelsrums gd 260.
Franken, krigsrustn. där 333, 335.
Frankrike (Franckerijke), ang. försäljn. af ett skepp dit 49, 50; konungen af, se **Henrik II.**
Frans Mårtensson (Mo-), utv. kon. Eriks br. t. 501; [dens:s?] enka, se **Birgitta.**
Frans (-tz) **Skrifvare** (Schriff-), hr Svante [Stensson (Stures)] fogde 500.
Fransos, se **Hans.**
Fremmendeby, se **Främby.**
Frende, Anders, afl. 382.
Fridsbref f. dråpare 512.
Frijss, Johan, dansk kanslär 55.
Friskbly (frijstbly!) 326.
Frisland (Friess-) 333, 335.
Fristbly, se **Friskbly.**
Fromblodh, Hans, sk. i K. M:ts ärender draga till Tyskl. 180.
Frälsefrihet 221; f. en gd 405; beviljas ej f. fastighet i städerna, enkannerligen ej i Stockholm 417.
Främby (Fremmendeby) i Falu landsförs., Dalarne, dat.-ort 142—147; d:o f. utv. kon. Eriks br. 530—531.
Fullmakt för präst (collation) 49, 492, 511; för hofskräddare 98; för ordinarius i Växiö stift 104; för häradshöfding 239, 359; för värfning af sjöfolk 272; för klockare 423; f. Claes Kristersson [Horn] som krigshöfvids-

man i Finl. omnämndt 475; för fogde omnämndt 477. Jfr **Beställningsbref.**

Fysserenn (?), dat.-ort [möjligen sjön Tisaren i Hallsbergs och Lerbäcks s:nar i Närike?] 374—376.

Fållnäs (-lenäss), gd i Sorunda s:n, Sotholms h:d, Södermanl., dat-ort 41.

Förläningsbref 22, 92, 133, 171, 179, 181, 322, 407, 408, 423, 430, 476, 516, 518.

Förlösa (-lösse), s:n i N. Möre h:d, Smål., kyrkotionde där t. krigsfolkets underhåll 66.

Förordning ang. tillförseln till städerna i Finl. 107.

Förpliktelsebref affordrade vissa uppräkn. herrar 216.

G.

Gabriel [obest. hvilken] 550.

Gabriel (-ll) **Kristersson** (Christiers-) [Oxenstjerna] 325; br. t. 1, 247, 410; utv. kon. Eriks br. t. 536.

Gagnef, s:n i Dalarne, prästen där, se hr **Erik** [Ingevaldsson].

Galen, Heinrich von, ordensmästare för tyska orden i Livland, br. t. 121, 415; omnämnd 350, 434. Jfr **Livland.**

Galle, Gude, hr 85.

Gamla Silfberget (sölff-) i Stora Tuna s:n, Dalarne 61, 414; dat.-ort 150—151.

Gamla Uppsala (Gamle Upsal), s:n i Vaksala h:d, Uppl. 534.

Gamleby, s:n i S. Tjusts h:d, Smål., se **Vestervik.**

Gammal, se **Hans.**

Garp, Hans, knekthöfvidsman 395, 533; sk. undervisa krigsfolket i Kronobergs län 273; ö. br. f. hm 532.

Garpenberg (Garpeberget), s:n och gruffält i Dalarne, ang. rätt att där idka bergsbruk 228; ang. kopparbergsbruket där 436, 561.

Gefle (Gäffle), br. t. borgerskapet där 16, 422; d:o omnämndt 14, 19; ö. br. f. borgersk. där 79; borgare där omnämnd 30, 52, 210, 212, 233, 328; salt därifr. t. Dalarne 60; ang. järnexporten därifr. 240 f., 536; ang. en äng i närheten af, omnämnd 254; ang. borgerskapets uppförande där 422; fogden där, se **Sven Birgersson.**

Gemla (Gimbla), by i Öja s:n, Kinnevalds h:d, Smål. 548.

Gennäs (Genäs) i Pojo s:n i Finl., Nils [Andersson] Boijes gd 107.

Gera, se **Jöran [Holgersson]; Karl Holgersson.**

Germund Svensson [Somme], höfvidsman på Kalmar, br. t. 23, 47, 130, 168, 181, 249, 328, 376, 414; omnämnd 66, 70, 123, 376, 398, 460, 551.

Gertre (-trij), gd (n. m. by) i Kernbo s:n, Selebo h:d, Södermanl. 409.

Gestrikland (Gestringelandh) 325; lönemedel dit 163; några socknar där böra läggas till Garpenberg 561; fogden där, se **Sven Birgersson.**

Gieler, se **Gyler.**

Gilius (Gillius) **Bössgjutare** (Byssegiutere) fr. Danzig 361 f., 372 f., 392, 395 f.

Gilsen, Robert von, sändebud från ordensmäst. i Livland 121.

Gimbla, se **Gemla.**

Glia (-ija), gd i Lofö s:n, Färentuna h:d, Uppl., n. m. ingående i Drottningholms kungsgd 31; utbytt mot stenhus i Stockholm 42.

Gotland (Gottlandt) 295 ff.; snickare i kon:s tjänst qvarhållen där 413, 415.
Granby, se **Gränby**.
Granhult, s:n i Uppvidinge h:d, Smål., ö. br. t. allmogen där 158.
Granshult (-holt), hemman [n. m. by] i Solberga s:n, Vestra h:d, Smål. 532.
Grebo, s:n i Bankekinds h:d, Ög., sk. läggas under Åtvidaberg 524.
Grefing (-vingk), **Lukas**, ang. hans besvär mot staden Reval 338 ff.
Gregers (-ges) **Birgersson**, afl. 405.
Grengeshyttan, se **Gröngeshyttan**.
Grip, se **Birger Nilsson**; **Nils Bosson**.
Gripsholm 261, 392, 490, 491, 568; br. t. fogden där omnämndt 213; dat.-ort 132—139, 333—356, 361—362, 378—379, 478—493; d:o f. utv. kon. Eriks br. 518 f.; arklimästaren (bysseskytte) där, se **Olof Skåning**.
Grisbäck (Grijsebeck), by i Söderåkra s:n, S. Möre h:d, Smål., förbundet med danskarne, afslutadt där [år 1541 (vanl. kalladt Brömsebro-fördraget)], åberopadt 244.
Groot, Daniel 85.
Grufkonster 455.
Grytgjutare, se **Hans**; **Joen**.
Grytnäs (-tenäss), s:n i Dalarne, ang. befrielse fr. järnskatten och om tiondens lösande där 61.
Gråmunkegränd i Stockholm 8.
Gräfsnäs i Erska s:n, Bjerke h:d, Vg., Sten Eriksson [Leijonhufvuds] gd 325.
Gränby (Gran-) i Munktorps s:n, Snefringe h:d, Vestmanl. 188.
Gröngeshyttan (Gre-) i Dalarne 10; bergsbruket där 564.
Gränsen mellan Smål. och Blekinge, ang. dess uppgående 541 noten.
Gränsta (-nestada), gd i Lundby s:n, Tuhundra h:d, Vestmanl. 476.
Grönlöf (-ff), **Jöns**, M:r, ang. qvarlåtenskapen efter hm 45.
Grönskog, gd i Fliseryds s:n, Handbörds h:d, Smål. 381.
Gudmund l. **Gunnar Andersson**, knekt 500.
Gudmund Hansson, borgare i Åbo, salubr. f. hm 93.
Gudmund [Olsson] **Skrifvare** (Schriffvere), utv. kon. Eriks br. t. 508.
Gudzsiö, se **Gusjö**.
Guldbrand (Gulbr-), Lars Truedsson [Ulfstands] fogde 55, 112.
Guldskejdare (Gulskeijder), se **Adrian**.
Guldsmed, se **Anders**; **Hans**; **Jost**; **Måns**.
Guleboda, torpställe i Regna s:n, Finspångaläns h:d, Ög. 502.
Gullberg, h:d i Ög. 352.
Gumshufvud, se **Gustaf Karlsson**.
Gunnar, hr, präst i Ljustorp, skänkt kon. ett silfverstop 54.
Gunnar (-er) **Andersson**, se **Gudmund**.
Gunnar Månsson (Mongzon) 338.
Gusjö (Gudzsiö), by i Fläckebo s:n, Norrbo h:d, Vestmanl., dat.-ort 141—142.
Gustaf I, kon. af Sverige, har ej lust till musik på gr. af ålder och omsorger 486; hans slägt och härkomst vanhedrad i Olai Petri krönika 489.
Gustaf (Gö-), ärkebiskop, se **Trolle**.
Gustaf (Göstaff) **Eriksson**, borgare i Uppsala, ö. br. å ett jordbyte m. hm 103.
Gustaf (Göstaff) **Johansson** (Ja-) [Tre rosor] 63, 180.
Gustaf (Gö-) **Karlsson** [Gumshufvud], afl. 381.

Gustaf (Göstaff) **Olsson** [Stenbock till Torpa], rr., ståthållare i Vestergötl. och höfvidsman på Elfsborg, konungens svärfader, br. t. 7, 39, 55, 112, 132, 143, 197, 231, 242, 425, 451; utv. kon. Eriks br. t. 497, 501, 503, 514, 522, 535; förl.-br. f. hm 133; qvittobr. f. hm 161; ö. br. f. hm 257; omnämnd 246, 325, 452.
Gyding, Eggert 498.
Gyler (Gie-), **Wolff,** kon:s f. d. sekreterare 303.
Gyllenhorn, se **Joen Olsson.**
Gyllenstjerna (-sterne, Güldenstern), **Magnus,** hr, danskt riksråd 451, 452.
Gyllenstjerna, se **Jöran Eriksson; Karin** [Eriksdotter].
Gylta (-e), **Bengt** 325.
Gåfvobref 111.
Gålarmora, by i Valö s:n, Frösåkers h:d, Uppl. 111.
Gäddor, finska 195; qvitto på betalning för sålda sådana 109, 272; redovisning begäres för d:o 270.
Gäffle, se **Gefle.**
Gälsrum, se **Gärdsrum.**
Gärdsrum (Gäls-), s:n i N. Tjusts h:d, Smål., sk. läggas under Åtvidaberg 524.
Gäsene (Gäss-), h:d i Vg. 209, 210; skatterestantier där 234; ö. br. t. allmogen där 248; häradshöfd. där, se **Sten Eriksson** [Leijonhufvud].
Gästningen [skattetitel], ang. dess förmedling i Lyhundra h:d 49; [lagmans-] i Kronobergs län 251, 255; jfr **Knektgästning.**
Göksta, by i Lofta s:n, N. Tjusts h:d, Smål. 509.
Görvel [Fadersdotter (Sparre)?], fru 27.
Göstaff, se **Gustaf.**
Göstring, h:d i Ög., ö. br. t. alla knektar där 509.
Göttingen, Jost van, se **Jost van Göttingen.**

H.

Hada berg i Gestrikl., f. d. fogde där, se **Olof Jonsson.**
Hadetorp, utjord i Björkebergs s:n, Gullbergs h:d, Ög. 352.
Hafregård i Pöytis s:n i Egentl. Finl., dom ang. 358 [jfr Lagus, Finska adelns gods och ätter (1860), noter, s. 118: Tottkajerfvi].
Hagelsrum, gd i Målilla s:n, Aspelands h:d, Smål., sk. behållas af Peder Fox 260.
Hagenow, Tönnes (Thönes), tysk 519.
Hagunda (-en), h:d i Uppl., ö. br. t. allmogen där 161.
Halais (-lis), gd i Virmo s:n i egentl. Finl., **-fors,** mjölqvarn sk. byggas där 226.
Haletorp, se **Halltorp.**
Halland, kista utförd dit 40.
Halle, Carius von, se **Carius von Halle.** Jfr **Holle.**
Hallnäs (Hallenäs, Hellenäs!), by i Persnäs s:n, Åkerbo h:d på Öland, dat.-ort 9—10.
Halltorp (Haletorpe), s:n i S. Möre h:d, Smål. 48; prästen där, se **hr Anders.**

Halmstad (Helmstadt) 113; ifrågasatt möte där emellan svenska och danska sändebud afböjdt 115.
Halstensbo (-oo), ortnamn [i bergslagen?] 525.
Halvard Knutsson, fogde i Östra h:d, Smål., br. t. 36; utv. kon. Eriks br. t. 510.
Hamborg, Peter van, se **Peter.**
Hamburg 334 ff.; br. t. borgmäst. och råd där 275; br. t. dess ombud vid hansedagen i Lybeck 362.
Hammar (-er), gd i Torskinge s:n, Vestbo h:d, Smål. [nu del af Liljenäs], förut fru Birgitta [Pedersdotter (Hårds)] gd, n. m. kon:s afvelsgd, skatteboskap dit 53.
Hammarby i Bondkyrka s:n, Ulleråkers h:d, Uppl., gd där tillbytt kronan 103.
Hammare (hammarqvarn) sk. byggas i Pyhäjoki fors 226.
Hammarsmed sändes fr. Kronoberg till K. M:t 551; se äfven **Hans.**
Hammersberg (?), ortnamn, utv. kon. Eriks ö. br. t. menige man där 511.
Hammersta (-stada), gd i Ösmo s:n, Sotholms h:d, Södertörn, fogden där, se **Jöran Nilsson.**
Hamnskär (Hampne-), ö [i Nämndö kapellförs., Sotholms h:d?] 394.
Hamnö (Hampnö), ö i Östersjön, tillh. Misterhults s:n, Tunaläns h:d, Smål. 198.
Hampa (-e), ang. inköp af 23, 31.
Hampe, Jakob, afl., hans enka, se **Dordi.**
Hampnö, se **Hamnö.**
Handbörd (Ambyrd, Anbördhe), h:d i Smål., ang. dagsverksskyldigheten där 250; skattelindring där 504; f. d. fogden där, se **Joen Smålänning;** fogden där, se **Nils Persson.**
Handel med utlandet 40; med ryssarne på gränsen 120, 221 f.; jfr **Danmark.**
Handtverkare (handverker) införskrifvas till Sverige fr. utl. 413, 415, 421, 432 f.
Hanekind, h:d i Ög., en välbelägen s:n där sk. läggas under Åtvidaberg 524.
Hans, biskop, se **Brask.**
Hans, hr, afl., kyrkoherde i Haraker 179.
Hans, M., utv. kon. Eriks br. t. 536.
Hans i Björkö (Bircke) 509.
Hans Albrecht, se **Johan Albrekt.**
Hans Andersson, skrifvare hos fogden i Vesterbotten 342.
Hans Bårdskärare i Gefle, qvittobr. f. hm 233.
Hans Bårdskärare (Borthscherer) i Lybeck 306.
Hans Claesson [Bjelkenstjerna] till Edeby, ang. hans anspråk i Norge 85.
Hans Eriksson, utv. kon. Eriks pass f. hm 497.
Hans Eriksson (-chson), rådman i Stockholm, afl. 78.
Hans Fransos (Frantzoss), kock, ö. br. f. hm 518.
Hans Gammal, borgare i Stockholm, qvittobr. f. hm 156; får utföra järn till Danzig 537.
Hans Grytgjutare (Grythegiutere) i Söderköping 496.
Hans Guldsmed (Gulsmed) i Stockholm, qvittobr. f. hm 137.
Hans Guldsmed i Uppsala, bötat för förbjudet silfverköp 52.

Hans Hammarsmed, M., »then tyske» 563.
Hans Helsing, fogde i Sevede och Aspelands h:d, br. t. 36, 260; utv. kon. Eriks br. t. 504.
Hans Hjälmsmed 455.
Hans Larsson [Björnram?], befallningsman i Helsingfors 222, 440, 444.
Hans Larsson, borgare i Vesterås, ö. br. f. hm 461.
Hans [Magnusson], hr, kyrkoherde i Häradshammar, utv. kon. Eriks br. t. 495.
Hans Nilsson i Ängeby, lappfogde i Lule lappmark, qvittobr. f. hm 351.
Hans Olsson, fogde i Säxmäki h:d, br. t. 12.
Hans Olsson, f. d. skinnköpare i Vesterbotten 193.
Hans Persson 46.
Hans Persson (Pedersson), fogde på Grängeshyttan 206; br. t. 10, 192, 206, 438.
Hans Persson i Linköping 506.
Hans Persson i Stockholm, ö. br. f. hm 520.
Hans Pärlstickare (Perle-) 40.
Hans Vestgöte, se **Jöns.**
Hans Våghals, brovaktare i Stockholm, ö. br. f. hm 106.
Hansedag i Lybeck omnämnd 276; **-städerna** i gemen 275 ff.; deras förh. t. Danmark 449 f., 451 f.
Haraker, s:n i Norrbo h:d, Vestmanl., prästen där, se **Kuse, Erik**; afl. kyrkoherde där, se hr **Hans.**
Harald Olsson, borgare i Stockholm, hans brygghus i Stockholm omnämndt 524; får utföra järn till Danzig 537.
Harald (-eld) **Pedersson** 393.
Harbo (-by), s:n i Våla h:d, Uppl. 113; skattefisken där bortförl. 171 f.
Hardenborg (Horden-, -burg), **Kristoffer von**, skall vara byggmästare vid Kivinebb 235—239; omnämnd 473, 553 ff.
Harg, s:n i Frösåkers h:d, Uppl. 86; ö. br. t. allmogen där 87.
Harpenist, se **Niklas.**
Hattula, h:d i Finl., fogden där, se **Henrik Jonsson.**
Havenstadt, Berndt, tysk köpsven 142.
Hebbla (Hebla, Häble) [Siggesdotter (Sparre)], fru, Erik Flemings enka 90; br. t. 238; ang. hennes rätt till vissa omtvistade gods 380 f.
Heda (?), skog i Romfartuna s:n, Norrbo h:d, Vestmanl. 439.
Heinrich, se **Henrik.**
Helga trefaldighets församl., se **Bondkyrka.**
Heliga kors gille i Ullervads s:n 519.
Hellekis (-kijs) i Medelplana s:n, Kinne h:d, Vg., Anna [Axeldotters] gd 139.
Hellenäs, se **Hallnäs.**
Hellestadsberg i s:nen af samma namn (Finspongs h:d, Ög.), ang. spanmålsbehofvet där 10; skatterestantier där 193; fogden där, se **Olof Vestgöte**; f. d. fogden där, se **Rasmus Nilsson.**
Helmstadt, se **Halmstad.**
Helsing, se **Erik; Hans; Mikael; Mårten; Mårten Olai; Nils.**
Helsinge, s:n i Östra Nyland 339.
Helsingfors 348, 358, 567; ang. borgerskapets där besvär 101; marknad där 102; tillförsel dit 107; järn dit 120; befattning m. kronans spanmål där 222; ryttare förlägges dit 239; krigsfolk d:o 443; borgare där befriade fr. knektgästning 266; ang. borgarnes där rätt till handel med ryssarne i

Viborg 443; handeln m. holländare där *ib.*; fogden där, se **Erik Olsson; Hans Larsson; Spåre, Erik; -län,** skattläggning där 444.
Helsingland (-gelandh) 442 f.; ang. hjälpgärd därifr. 19; priset f. lösen af tionden där 208.
Helsingör 287.
Henning, hr Johan Turesson [Tre rosors] tjenare, idkat köpenskap i Nyköping 83.
Henrik II, kon. af Frankrike, vill köpa ett skepp af Sten Eriksson [Leijonhufvud] 49—50.
Henrik (Heinrich) **den yngre,** hertig af Braunschweig och Lüneburg, br. t. 176, 223; br. fr. hm omnämndt *ib.*; omnämnd 334.
Henrik (-drick), hr, kyrkoherde i Selö [Ytter- eller Öfver-?], hertig Johans qvittobr. f. hm 540.
Henrik Andersson (-ssen) från Hindersby i Kyrkslätts s:n i Finl. 339.
Henrik (-ch) **Andreæ,** Arosiensis, studerande i utlandet, br. t. 209.
Henrik (-ndrich) **Bokbindare** (Bokebindere), utv. kon. Eriks br. t. 524.
Henrik Claesson [Horn], höfvidsman öfver knektarne i Finl. 107, 474; br. t. 71, 164, 228, 266; qvittobr. f. hm 98; utv. kon. Eriks br. t. 520.
Henrik Jakobsson 510.
Henrik Joensson, borgare i Vadstena, ö. br. f. hm 512.
Henrik [Johansson], biskop i Vesterås, hert. Johans qvittobr. f. hm 538.
Henrik Jonsson, fogde i Hattula h:d, br. t. 12.
Henrik Jönsson lössläppt en rysk fånge 71.
Henrik Jönsson, frälseman 548.
Henrik Jönsson i Jernvalla, bonde 499.
Henrik (-ch) **Kammarsven** (camer-, -svän) 177, 503, 513.
Henrik Larsson i Vojakala 424.
Henrik Nilsson, bonde, ang. hans besittningsrätt t. ett hemman 496.
Henrik (-drich) **Nylänning** (-lenningh) 526.
Henrik Pedersson, häradshöfding i Ydre, utv. kon. Eriks br. t. 509.
Henrik Simonsson, fogde på Svartsjö gd och i därunder liggande socknar, br. t. 99.
Henrik Skeppare (Skepere), borgare i Åbo, salubr. f. hm 88.
Henrik Skräddare (Schred-), br. t. 22; qvittobr. f. hm 318; omnämnd 26, 34, 494.
Henrik (-ck) **Vastesson** (Vaxstes-), Germund Svensson [Sommes] tjenare 131.
Henrik (-ch) [obest. hvilken] 175.
Henrik, se äfven **Münster.**
Hercke Heikis gd i Åbo 94.
Herman (Härmen), kock förut vid Sala grufva, sedan vid Kungsör 526.
Hernevi (-vij), s:n i Torstuna h:d, Vestmanl. 533.
Herreglo, ort [i Tuna län vid hafvet och i närheten af en ström] 59.
Herresäter, se **Häradssäter.**
Hersame, se **Häradshammar.**
Hessen, landtgrefven af, se **Filip.**
Heussu Peders gd i Åbo 93.
Hilfer, Gert, borgare i Reval 339.
Hindersby i Kyrkslätts s:n, Finl. 339.
Hjorted (Hiorte), s:n i S. Tjusts h:d, Smål. 242.

Hjorthufvud, se **Peder Andersson.**
Hjortnäs, by i Leksands s:n, Dalarne 46.
Hjälmsmed, se **Hans.**
Hodenborg (l. -berg), **Kristoffer** (Chr-) **von,** tysk adelsman 5—6, 223 f.
Hof (-ff), gd i likanämnda s:n, Göstrings h:d, Ög., fogden där omnämnd 29.
Hoffmann, Hans, tysk köpsven 23, 142.
Hoffman, Henrik, 448 f.
Hofskräddare, fullmakt ss. 98.
Hofvedstad, Berndt, borgare i Stockholm, ö. br. f. hm 430; qvittobr. f. hm *ib.*
Hofvetorp (Hoffve-) [i Ög?], fyra gdr där ifrågasatta till byte 10.
Holaveden (Hule-), skogstrakt mellan Ög. och Smål. 516.
Holland, timmerexport dit 56, 248; penningar ditsända f. vin 161; tillstånd f. två båtsmän att resa dit 501.
Holle (Halle?), **Jorgen von,** tysk knekthöfvidsman 335.
Hollola (-lula, ? Hollethäradt), h:d i Finl., ang. skattens utgörande där 434; fogden där, se **Peder Persson.**
Holländare, ang. handeln m. dem i Helsingfors 443.
Holma i Lemnhults s:n, Östra h:d, Smål., Nils Pedersson [Silfversparres] gd 522.
Holmsten Jönsson i Guleboda, bonde, ö. br. f. hm 502.
Holst, Jakob, fogde på Norrby gd, utv. kon. Eriks br. t. 501; hans br. t. kon. omnämndt 541 noten.
Holst, Marqvard, fogde i Långhundra och Sjuhundra h:d, Uppl., qvittobr. f. hm 67.
Holstein (Land tho Holsten), underrättelser därifr. 112; plundringar där 334.
Hordenborg, se **Hardenborg.**
Horn, kungsgd på Öland, kalk därifr. t. Kalmar 250; dat.-ort 9.
Horn, Joachim (Ja-), hammarverksegare invid Vestervik 121, 372.
Horn, se **Henrik Claesson.**
Hornborg 451.
Hospital, se **Stockholm; Söderköping.**
Hoya, Jodocus (Jobst) **von,** den följ:s äldste son med Margareta Vasa, afl. 304.
Hoya, Johan zu, grefve, kon:s svåger, afl. 303 ff.
Hoya, Johan [d. y.] von der, grefve, den föreg:s son, kon:s systerson, stadfästad i egenskap af biskop i Osnabrück 389.
Huleveden, se **Holaveden.**
Hultersta, gd i Mjölby s:n, Vifolka h:d, Ög. 511.
Humble, Anders, skeppare, qvittobr. f. hm 272.
Humpe, Karl, sk. blifva höfvidsman öfver knektarne i S. Möre 328.
Hundeberg, Nils 516.
Hundängen [l. Hundkärret] (-engen) i Torpa och Karlskyrka s:nar, Åkerbo h:d, Vestmanl., dat.-ort 404—405.
Hunhammar (Hund-), gdr i Botkyrka s:n, Svartlösa h:d, Södertörn, [ingå i n. v. Norsborg] 217.
Husbonde, se **Anders.**
Husby (Huse-) [i Ög.?], två gdr där erbjudna kon. t. byte 10.
Husby (Huse-), s:n i Ög., se **Vestra Husby; Östra Husby.**

Hvit, se **Claes.**
Hvittis, s:n i Öfre Satakunda 520.
Hyttefogden vid Garpenberg omnämnd 561; på Östra silfberget, se **Påfvel.**
Hytteskrifvare vid Salberget, se **Erik Kelbjörnsson.**
Håbo, h:d i Uppl. 420 (den ena af där omnämnda gdr hör n. m. t. Erlinghundra h:d).
Håkan (-un) i Spjutatongen 546.
Håkan Nilsson 137, 138.
Håkan Olsson, bonde 515.
Håkan Persson, borgare i Norrköping 501.
Hämö (Hämetorp), gd i Läby s:n, Ulleråkers h:d, Uppl. 327.
Håpar (-er) [ett slags fartyg] 131.
Häffrene, se **Höfred.**
Häfverö (Häffver-), s:n i Väddö sklg, Uppl. 86; ö. br. t. allmogen där 87; skattefisken där bortförl. 171 f.; några gods där sk. besiktigas 267; räntan därifr. bortförl. 408.
Hälgenäs [i Eds s:n, N. Tjusts h:d, Smål.?], gd tillh. Jöran Eriksson [Gyllenstjerna] 26.
Häradshammar (Hersame), s:n i Östkinds h:d, Ög. 213, 495; kyrkoherden där, se hr **Hans** [Magnusson].
Häradshöfding i Östkinds h:d utnämnes 239; d:o i Oppunda h:d 360.
Häradssäter [n. m. Herresäter] i Värna s:n, Bankekinds h:d, Ög., Axel Eriksson [Bjelkes] gd, dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 515.
Hästesko, se **Jakob Henriksson.**
Hästön »vid Eskilstuna» 394.
Höbergningen, ang. 370.
Höfred (Häffrene) i Jäla s:n, Vilske h:d, fru Brita [Bengtsdotter (Lillies)] gd 403.
Högsby, s:n i Handbörds h:d, Smål., testamente efter prästen där 17; ang. qvarlåtenskapen efter denne 45; jfr hr **Jöns.**
Hök (Höök), **Peder**, afl., hans enka, se **Kristina Svensdotter.**
Hökhufvudsberg (Höckhuuffdz-) i socknen af samma namn, ang. spanmålsbehofvet där 10; fogden där omnämnd 332; fogden där, se **Lybeck, Mårten; Stut, Mats.**
Hörningsholm i Mörkö s:n, Hölebo h:d, Södermanl., Svante Stures gd 239, 325.

I.

Ida, hustru, afl. 382.
Införsel, däröfver sk. hållas register 479; af salt 567.
Inge Arvidsson, ihjälslagen 66, 551.
Ingrid [Bengtsdotter, Gustaf Olsson (Stenbocks) mormoder?], fru, på Eklunda, ang. gods i arf efter henne 257.
Instruktion f. knekthöfvidsmän 266, 267, 329; f. de t. mötet i Elfsborg församlade rådsherrarne 271, 319 ff.
Instruktionsbref för sändebud t. Lybeck 77; t. Rostock *ib.*
Inventering (inventarium) på Örebro slott efter Lars Siggesson [Sparre] 218 f.

Isak Nilsson [Banér], br. t. 433.
Israel, Herman, lybskt sändebud 294 ff., 303.
Ivan IV Vasiljevitj, storfurste af Ryssland 434; rykten om hans död 554.

J.

Jahan, se **Johan.**
Jakob Andersson, qvittobr. f. hm 318.
Jakob Blysmältare, ang. hans gäldenärer i Linköping 509.
Jakob Bårdskärare i Söderköping 495.
Jakob Henriksson [Hästesko], kon:s stallmästare, qvittobr. f. hm 41, 332; utv. kon. Eriks br. t. 497, 535; omnämnd 549.
Jakob Jöransson (-renssonn), fogde i Närdinghundra och Lyhundra h:d, br. t. 49; qvittobr. f. hm 84.
Jakob Pedersson, hr, sk. upprätta skola i Arboga 172.
Jakob Sigfridi, hr, kyrkoherde i Storkyro, ö. br. f. hm 100.
Jakob (Jac-) **Skeppsbyggare** 3.
Jakob Smålänning (-lening) 330.
Jakob Snickare (Snidkere), beställningsbr. f. hm 151; arbetar vid Kalmar slott 182; omnämnd 251.
Jakob (Jac-) **Stadsskrifvares** gd i Åbo 93.
Jakob (Jac-) **Turesson** (Turs-) [Rosengren t. Grensholm], br. t. 1, 193; utv. kon. Eriks br. t. 518, 526; omnämnd 462.
Jalcka, Sigfrid (Seffredt) **Porssan** [Persson?], borgare i Åbo, salubr. f. hm 95.
Jeder, se **Jäder.**
Jempteland, se **Jämtland.**
Jeneköpung, se **Jönköping.**
Jeppe Holmarsson 135, 136.
Jernvalla (Jen-), gd i Östra Husby s:n, Östkinds h:d, Ög. 499.
Jersnäs, s:n i Tveta h:d, Smål., prästen där, se hr **Peder.**
Jesper Jönsson, landbofogde i Finl., br. t. 402.
Jobsby (Jopz-) i Rasbokils s:n, Rasbo h:d, Uppl. 534.
Jobst, grefve, se **Hoya.**
Joen, hr, afl. kyrkoherde i Högsby, se hr **Jöns.**
Joen, hr, kyrkoherde i Jäder, utv. kon. Eriks br. t. 518.
Joen i Eneby, bonde, ö. br. f. hm 514.
Joen Andersson (i Blek.), partigängare, bör undanrödjas 66, 69, 551; hans fyra söner omnämnda 551.
Joen Andersson i Prestgård invid Norrköping 495.
Joen Dalkarl (-lekar) 563.
Joen Elofsson (Elleffs-) i Lödestada (?) 113.
Joen Grytgjutare (-tegiutere) i Söderköping, haft att skaffa med falskmyntning 496; hans hustru omnämnd *ib.*
Joen Jönsson i Tröborgen 517.
Joen Karlsson, befallningsman på Orreholmen och fogde i Vartofta h:d, utv. kon. Eriks br. t. 505 f., 533; qvittobr. f. hm 202; sköldebr. f. hm 219; hans adliga vapen afbildadt 220.

Joen Klädskrifvare (clädeschriffvere), utv. kon. Eriks br. t. 520.
Joen (Jonn) **Larsson,** fogde i Medelpad, qvittobr. f. hm 54, 154.
Joen Nilsson, afskedad knekt 119.
Joen Olsson, borgare i Gefle, saköre uppburet af hm 210.
Joen Olsson [Gyllenhorn till Hacksta], br. t. 2, 7, 31.
Joen Pedersson, hr Svante [Stensson (Stures)] fogde i Kinne h:d 500; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 516.
Joen Persson, utv. kon. Eriks pass f. hm 497.
Joen Skrifvare, fogde i Möre 47, 69, 70, 545, 551; hans br. t. kon. omnämndt 541 noten.
Joen Skrifvare, landbofogde i Finl., br. t. 380.
Joen Smålänning, f. d. fogde i Handbörds och Stranda h:d, qvittobr. f. hm 17.
Joen (Jon) **Svensson** i Vånga, afl., ang. hans donationer 541 noten.
Joen Vestgöte (Vesg-), fogde [i Enköping?], utv. kon. Eriks br. t. 523.
Joen Åbjörnsson (A-), skrifvare vid Vestra Silfberget, qvittobr. f. hm 118.
Johan (Ja-), prins, kon:s andre son, återställd fr. sjukdom 375; omnämnd 406; br. t. 413, 422, 472, 479, 486; br. fr. hm 538—540.
Johan Albrekt (Hans Albrecht), hertig af Mecklenburg, kreditiv f. svenska sändebud t. hm 202; br. t. 217, 397; omnämnd 334, 542.
Johan [von der Hoya], grefve, kon:s systerson, se **Hoya.**
Johan Pedersson, häradshöfding i Ösmo och Sorunda s:nar, br. t. 185.
Johan Turesson (Turs-) [Tre rosor till Gäddeholm], rr., höfvidsman på Nyköping, br. t. 1, 83, 179, 329; utv. kon. Eriks br. t. 501, 503; stämning på hm 138; hans fogde omnämnd 501; d:o i Jönåkers h:d omnämnd 213; omnämnd 216.
Johan Åkesson föröfvat dråp 532 f.
Johannes Angelus, se **Arcimboldus.**
Johannes (Jöns) [Magni l. Magnus], Sveriges siste katolske ärkebiskop 383.
Jomala, s:n på Åland, tiondespanmål därifr. bortförl. 391.
Jon, se **Joen.**
Jopzby, se **Jobsby.**
Jordan, Petter 455.
Jordbyte (jordeskiffthe) 10, 39, 40, 42, 44, 50, 51, 54, 103, 419, 429, 491.
Josef (-ph), doktor 459.
Jost Guldsmed (Gulsmedh) 169.
Jost van Göttingen, ö. br. f. hm 88.
Julita (-letha), s:n i Oppunda h:d, Södermanl., kyrkoherden där, se hr **Abraham.**
Jutar i svensk tjänst 421; se äfven **Danmark.**
Jute, se **Jöns; Mårten; Peder; Severin.**
Jutland, underrättelser därifr. 352.
Jäder (Je-), s:n i Österrekarne h:d, Södermanl., prästen där, se hr **Joen.**
Jämtland (Jemptelandh), skatteskinn därifr. 43.
Järn sk. ej utföras 240; i gåfva till skuldbetalning 411.
Jönköping (Jöneköpung, Jene-) 451; borgare där 109, 507; frakt af fläsk därifr. 268; br. t. borgmäst. och råd där 270; utv. kon. Eriks br. t. d:o 512; d:o till borgersk. där 513; gärder dit och därifr. 510; arbete af knektar på därv. befästn. 514; **-s län,** rådplägn. m. adeln där 7.

Jöns, biskop, se **Johannes** [Magni].
Jöns, hr, f. d. kyrkoherde i Högsby, afl., ang. hans qvarlåtenskap och testamente 17, 45.
Jöns i Bjursta qvarn, afl. 64.
Jöns (Jeenss) **Andersson** (Andressen), rådman i Stockholm 78, 257 f.
Jöns Anderssons gd i Vesterås 461.
Jöns Arvidsson, kon:s f. d. småsven, n. m. gift, föreslagen att tagas i sold 547.
Jöns Båtsman, borgare (?) i Åbo, hans gd omnämnd 88, 89.
Jöns Bältares gd i Åbo 97.
Jöns Clemetsson, skeppstimmerman, pass f. hm t. Finl. 518.
Jöns Fröstensson i Torpa 534.
Jöns Haraldsson, fogde i Sollentuna, Vallentuna och Seminghundra h:d, br. t. 235.
Jöns Håkansson, fogde Vesterbotten, br. t. 221; qvittobr. f. hm 342, 424.
Jöns Håkansson, student, ö. br. f. hm 514; pass f. hm t. Tyskl. *ib.*
Jöns Jute sk. hafva underhåll på Söderköpings hospital 500; ö. br. f. hm 522 (2 st.).
Jöns Knutsson [Kurck] t. Lauko 136, [dens.?] 375, 567; dom mellan hm och Markus Matsson 358; utv. kon. Eriks br. t. 519 f.
Jöns Kristersson (Chr-) 344.
Jöns Larsson 516.
Jöns Månsson sk. hafva befattning m. kronans spanmål i Helsingfors 222.
Jöns Månsson, befallningsman på Uppsala gd, br. t. 15.
Jöns Nilsson, kon:s dräng 549.
Jöns Nilsson i Eriksnäs, ö. br. f. hm 406.
Jöns Olsson, afl., testamentssilfver efter hm 173.
Jöns Olsson i Bista, afl., [dens. som föreg.?] 494; hans enka, se **Ragnhild.**
Jöns Olsson i Hultersta, bonde 511.
Jöns Persson har befattning med malmbrytningen och smältningen vid Garpenberg 437 f.
Jöns Persson (Pedersson) [på Risholen], häradshöfding öfver hela Dalarne 46; br. t. 180, 228; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 526.
Jöns Skrifvare, f. d. varuskrifvare i Elfsborg 57; br. t. hm omnämndt *ib.*
Jöns Skrifvare, kon:s landbofogde [i Finl.] 344.
Jöns Skrifvare (Schriffvere), Lars Flemings tjenare 229.
Jöns Smålänning (-lenningh) sk. hafva borgläger i Ög. 532.
Jöns Truedsson, fullmakt f. hm att värfva sjöfolk 272.
Jöns (Hans!) **Vestgöte** (Vesgöthe) till Vexiö 567; dom mellan hm och Jöran Månsson 135.
Jönåker, h:d i Södermanl., hr Johan Turesson [Tre rosors] fogde där omnämnd 213.
Jöran (-en), gjutare 3.
Jöran (-enn), hr, kyrkoherde (?) i Ununge, afl., testamentsmedel efter hm 84.
Jöran Arvidsson, fogde på Kungsör, br. t. 401; utv. kon. Eriks br. t. 526.
Jöran Arvidsson, f. d. fogde i Vadsbo h:d, [dens. som föreg.?] 519.
Jöran Eriksson [Gyllenstjerna till Fogelvik] 26, 216, 325; qvittobr. f. hm 35; br. t. 37.
Jöran (Jörien) **Hansson** 518.

Jöran Henriksson, fogde på Kumo gård, br. t. omnämndt 266.
Jöran Henriksson Själenfar, ö. br. f. hm 221.
Jöran Hissvard (Hijsswardh) **von Noreberg,** qvittobr. f. hm 192.
Jöran [Holgersson (Gera) till Ållonö] 38; sändebud t. Mecklenburg 203; br. fr. hm omnämndt 378.
Jöran Jonsson, ang. bröllopsgåfva åt hm 138.
Jöran (-en) **Jönsson,** fogde på Näs gd och i åtsk. socknar i Dalarne, br. t. 10, 46; omnämnd 13, 25, 26, 60.
Jöran (Jorgen) **Larsson** [Sparre], fången i Tyskland 5, 223.
Jöran Månsson [af den sedan adlade s. k. Nokia-ätten], dom ang. hm 135.
Jöran Nilsson 499.
Jöran Nilsson, fogde på Hammersta, qvittobr. f. hm 326.
Jöran Olsson, fogde öfver Vadstena klosters landbönder i Ög., br. t. 211.
Jöran Olsson, f. d. häradshöfding 264.
Jöran Profoss (-fooss) 374.
Jöran Påfvelsson Stålsmed 215.
Jöran (-en) **Skräddare** (Schred-), dråpare 375.
Jöran (-en) **van Nürnberg,** snickare, beställningsbr. f. hm 139; [dens.?] omnämnd 400.
Jöran Svensson, utv. kon. Eriks br. t. 521.
Jöran Åkesson [Tott till Tidö], br. t. 1.

K.

(Se äfven under C och Q.)

Kaga (Kau!), s:n i Hanekinds h:d, Ög. 506.
Kagge, Erik, småsven 36; sändes till kon. Erik 379.
Kakskerta (Kaxen-), torp [i Finl.] 428.
Kalkstensbrytning 159.
Kalmar (Calmarne, -ra) 4, 28, 32, 39, 47, 130, 198, 280, 299, 309, 317 noten, 368, 376 f., 547; borgare där 32; skeppsbygge där 250; där ligg. fartyg sk. utrustas 415; skeppsled dit gm Skägganäs 460; utv. kon. Eriks br. t. borgersk. där 502; dat.-ort 1—6, 13 22; d:o f. Joen Skrifvares br. 541 noten; **län,** rådplägn. m. adeln där 7; ö. br. t. skattebönderna där 20; ang. knektarne där 48, 328; ang. besvär där mot de danske 48; oxar därifr. 131; ang. krigsfolkets mönstring och aflöning där 376 f., 379, 398; **slott,** fisk och kol dit 24, 25; byggnadsarbeten där 182, 376 f.; dagsverken dit 377; körning dit orsak till lindring i fodringens utgörande 250; kalk dit fr. Öland *ib.;* omnämndt 25; klädesförrådet där 398; **sund,** byggande af fartyg där 123; fartyg grundstötta där 181 f.
Kalundborg (Callingborig), stad på Själland, mottagningsort f. ett kon:s bref till kon. af Danmark 127 noten.
Kammarskrifvare, se **Mårten Tomasson; Olof Andersson; Simon Nilsson; Sven Torstensson.**
Kammarsven (camer-) [hos kon:s söner], se **Henrik.**
Kampe, Johan, Skarensis, studerande i utlandet, br. t. 209.
Kanal (skeppsled) genom Skägganäs 460.
Kandia, se **Kantaia.**

Kankas (-gass, -ckas) i Maskå s:n i Finl., Henrik Claesson [Horns] gd 98, 107.
Kansliakter få ej utlämnas 456.
Kantaia l. **Kandia, Sigfrid,** borgare i Åbo, salubr. f. hm 96; hans gd i Åbo 97.
Kappenberg, Jaspar, borgare i Reval 350.
Karfvataskas, Erik, gd i Åbo 97.
Karin, fru »på Sem» 139.
Karin, hustru, Birger Holmstenssons enkå i Söderköping 498.
Karin, hustru, Cyrianus Sadelmakares enka i Viborg, skänkt kon. penningar 369.
Karin, hustru, Mikael Eggerssons enka i Hvittis kyrkoby 520.
Karin Axelsdotter [Tott], fru, Hans Claesson [Bjelkenstjernas] hustru 85.
Karin, Danska (dansche), testamente efter henne 9.
Karin [Eriksdotter (Gyllenstjerna)] till Lagnö, fru, hr Erik [Arvidsson (Trolles)] enka, br. t. 491; en hennes dotterdotters [af slägten Oxenstjerna eller Ryning?] giftermål omnämndt 492.
Karin Jakobsdotter, afl. 359.
Karin Pedersdotter, Mikael Mikaelssons enka i Söderköping 495.
Karl, hertig, kon:s yngste son, hans amma omnämnd 520.
Karl V (die Kön. Kay. M:t), kejsare af det hel. romerska riket 224, 281.
Karl, hr, kyrkoherde i Stora Tuna, qvittobr. f. hm 148.
Karl (-ll) **Bengtsson** (Benchts-), frälseman [i Vg.] 231.
Karl Holgersson [Gera till Björkvik], br. t. 10, 38, 464; utv. kon. Eriks br. t. 526; omnämnd 462.
Karl Jönsson, afdagatagit en af kon:s knektar 175.
Karl, Långe 416 f.
Karp [ett i Finland fordom brukligt rymdmått, antagl. motsvarande en halfspann] 434.
Kart (-tt), **Peder,** fogde 194; br. t. 195; utv. kon. Eriks br. t. 502, 519.
Kastellholmen, se **Vagnsön.**
Katarina, hertiginna af Sachsen, kon. Gustafs svärmoder gm hans 1:a gifte, sannolikt åsyftad 150; br. fr. henne omnämndt 458.
Katarina [Gustafsdotter (Stenbock)], drottning, kon:s 3:e gemål, br. fr. henne 37 (?), 541; omnämnd 459.
Katias, Erik, bonde 535.
Kau, se **Kaga.**
Kaxenkerta, se **Kakskerta.**
Kedjelod (kädhe-) 535.
Keell, se **Kettil.**
Kegleholm, se **Käggelholm.**
Kejsaren (die Kön. Kay. M:t), se **Karl V.**
Kelveste, se **Kälfvasten.**
Kemi (Kymi) **lappmark,** fogden där, se **Olof Henriksson.**
Kempnerne, se **Kämnersrätt.**
Kettil (Keell) **Nilsson,** fogde på Linköpings gd, utv. kon. Eriks br. t. 504, 506, 509, 524; omnämnd 516.
Ketzleböthere, se **Kopparslagare.**
Kiffvenebben, se **Kivinebb.**
Kil (Kijll), **Severin** (Söffrin), afl., ang. hans förläningar 132—134.

Kilbo fjerding (Kijl-), del af Vestra h:d i Smål. 159.
Kimito (-tha), s:n i Söderfinland, räntan af klockaretjänsten där bortförl. 88; präst där utnämnd 492; taxa däraf *ib.*; jfr hr **Peter Ragvaldi.**
Kind (-dt, Kijndh), h:d i Vg. 44, 232.
Kinda, h:d i Ög. 35; ang. gärden där 504.
Kinne (-nde), h:d i Vg., gårdstionden där bortförlänt 380; hr Svante [Stensson (Stures)] fogde där, se **Joen Pedersson.**
Kinnevald (Kind-), h:d i Smål., ang. utnämningen af häradshöfding där efter Mats Skrifvare i Gemla 548.
Kirchsletten, se **Kyrkslätt.**
Kirckehampn, se **Kyrkhamn.**
Kirstin, se **Kristina.**
Kivinebb (Kiffvenebben), s:n och fäste i S. Karelen, fogde där tillsatt 71; nybyggnad där 214, 554; byggmästare anställd där 235; bestyckning där 237, 238; beställning där 239; dat.-ort f. ett Anders Nilssons br. t. K. M:t 553—555; fogden där, se **Anders Nilsson.**
Klacke, Elf, hans hustru, se **Cecilia.**
Kleckeberg, se **Kläckeberga.**
Kleinfelt (-tt), **Heinrich,** hr, i Danzig 90.
Klerkeriet (clärkerijt), se **Prästerskapet.**
Kleven (Cleffven), **Mats von,** fogde på Ulfsby gd och i Satakunda nedre h:d 124, 566 f.; br. t. 12; br. t. hm omnämndt 124, 266; qvittobr. f. hm 155; utv. kon. Eriks br. t. 519, 520.
Klockare (clockere), se **Lars; -gårdar,** ang. deras disponerande af prästerskapet i Smål. 367; **-tjänst,** räntan däraf bortförlänt 88.
Klockgjutning (clocke giuttning) i Dalarne 206.
Klockmalm (clocke-) till kanongjutning 56.
Kloster, se **Alvastra; Arboga; Nådendal; Vadstena; Örebro.**
Klostergatan (Clöst-) i Uppsala 103.
Klosterjord i Kläckeberga 22.
Kläckeberga (Kleckeberg), s:n i N. Möre h:d, Smål. 22; kyrkotionde där t. krigsfolkets underhåll 66.
Kläde (cl-), ang. handeln med 22; åt knektarne 47, 131, 398, 494; **-skrifvare,** se **Joen.**
Knektgästning, ang. befrielse från sådan för prästerna och vissa borgare i Finl. 266.
Knut (-tt) i Vestern 198.
Knut Eriksson [Kurck], afl. 358.
Knut Haraldsson [jfr Reg. t. D. 23, s. 471], utv. kon. Eriks br. t. 519.
Knut Henriksson, borgare i Åbo, salubr. f. hm 67, 94.
Knut Ingesson, fogde öfver Alvastra och Skänninge klosters landbor och på Visingsö, förl.-br. f. hm 408; omnämnd 513.
Knut Knutsson [Lillie] till Ökna, qvitto-br. f. hm 212; fullmakt ss. häradshöfding i Oppunda h:d 359; omnämnd 462.
Knut Nilsson i Mättsund, ö. br. f. hm 406.
Kock, Simon, Erik Olssons tjenare 428.
Kock, se äfven **Herman.**
Kolding (Coldingen, Kollinghus), stad och slott på Jutland, dat.-ort f. ett kon:s af Danmark br. t. kon. 333, 337, 552—553.

Kolk (-ch) [= laxnot utan kil] 124.
Kollation, se **Fullmakt.**
Kollen, se **Kulling.**
Kollinghus, se **Kolding.**
Konrad (Conrådt), se **Conradt, Johan.**
Konst f. vattens uppdrifvande ur grufvor, nyupptäckt 455.
Konstnärer, ang. planer på införskrifvande af sådana fr. utlandet 187.
Konterfej (conterfeijning) sk. anskaffas fr. Polen 441.
Konttias, se **Elisabet.**
Konungsbro, se **Kungsbro.**
Koott, Valentin, utv. kon. Eriks br. t. 535.
Koppar sk. frambrukas vid Garpenberg 228.
Kopparberget (Koper-, Kupffer-), ang. spanmålsbehofvet där 10; ang. bergsbruket där 19, 561; ang. nybyggnad där 19, 400; ang. kabel-linor dit 16, 19; arbetsfolk dit 146; lybeckarne gjort anspråk på andel i 298.
Kopparbergsgrufvan, Gamla, sk. uppränsas 16, 530.
Kopparbergslagen, ifrågasatt byggnad där 13.
Kopparslagare (kopersmedh, ketzleböthere), se **Alexander; Peter van Hamborg.**
Koraller, se **Kårlstenar.**
Kore, Lasse, förl.-br. f. hm 22.
Korsta, se **Kårsta.**
Krabbe Pedersson, utv. kon. Eriks br. t. 502; ö. br. f. hm 517; deltagit i slagsmål 548.
Krabbe, Torbjörn, bonde, begått dråp 512.
Krafslösa (Kraffzlöse), by i Kläckeberga s:n, N. Möre h:d, Smål. 22.
Krantz, Albert, hans krönika omtalad 383.
Kreditiv f. svenska sändebud t. Rostock 77; d:o t. Danzig 78; d:o t. Danmark 124; d:o t. Mecklenburg 202; d:o t. mötet i Elfsborg 324; d:o till ordensmästaren i Livland 415.
Kremer, Herman, borgare i Reval 350.
Krismekar (krijssme-) [oljekärl] 539.
Kristiern II (Chr-), f. d. konung af Danmark 283 ff., 291 ff., 302, 320, 480.
Kristiern III (Christian), konung af Danmark, br. t. 32, 114, 123, 124, 322, 333, 446; d:o omnämndt 55, 69, 552; omnämnd 85, 86, 112, 280, 321, 356; ett hans br. t. kon. omnämndt 446, 452; hans br. t. K. M:t aftryckt 552.
Kristiern (Chr-) **Johansson** [Vasa], hr, afl. 464.
Kristina (Christine) [Nilsdotter (Gyllenstjerna)], fru, i sitt 2:a gifte Johan Turesson [Tre rosors] gemål, kon. Gustaf I:s moders halfsyster 382.
Kristina (Chirstin) **Svensdotter,** Peder Höks enka 501.
Kristina (Kirstin) **Ulfsdotter** [Soop], Olof Trottessons [af oäkta Ekasläkten] enka, skyddsbref f. henne 89; ö. br. f. henne på spanmål 391.
Kristoffer (Christoff), grefve af Oldenburg 335.
Kristoffer (Chr-) **Olsson,** borgare i Stockholm, qvittobr. f. hm 248.
Kristoffer (Cr-) **Pauli,** hr, kyrkoherde i Sollefteå, ö. br. f. hm 99.
Kristoffer (Chr-) **Stensson** i Sand, bonde, ö. br. f. hm 524.
Kristoffer (Chr-) **Trumpetare** (Trumeter) 150.
Kristoffer Vintappare, hans enka, se **Brita.**
Krokland, se **Båge.**

Kronoberg (Cronebärg), slott i Smål. 265; ang. körslor till slottsbyggnaden där 158 f.; ang. arbete vid d:o 273; dat.-ort f. Nils Birgerssons br. t. K. M:t 545—552; fogden där, se **Nils Birgersson** [Rosenqvist]; **-s län**, ö. br. t. allmogen där 251, 268; ang. lagmansgästningen där 252, 255; ang. fodringen och lösen f. tionden där 256; ö. br. t. krigsfolket där 273.
Krumme (Cr-, Chr-), **Nils** (Niels), [till Örboholm], rr. 325, 519; br. t. 1; utv. kon. Eriks br. t. 498, 501, 505, 518.
Krutkammare (kruthusedt) på Stockholms slott 361, 413.
Krutmakare, se **Anders.**
Kryssklot (krydzklott) [l. **Korslod**, ett slags kanonkulor] 361.
Krönika, hemlig, om kon. Gustafs regemente 480 ff. Jfr **Olaus Magni**; **Olaus** [Petri].
Kullersbro (-oo), gd i Björkebergs s:n, Gullbergs h:d, Ög. 352.
Kulling (Kollen), h:d i Vg. 181.
Kumene gård, se **Kymmenegård.**
Kumla (-bla), s:n och h:d i Närike 534.
Kumo, gd och s:n i nedre Satakunda 127, 155, 568.
Kumogårds län 135; sk. förse Åbo med tillförsel 107; fogden där, se **Nils Ingesson.**
Kungsberg, se **Vårfruberga.**
Kungsbro (Broo, Konungzbro), gd i Vretaklosters s:n, Gullbergs h:d, Ög. 499; fogden där omnämnd 29; utv. kon. Eriks br. dit 504; ang. dagsverken m. m. dit 507.
Kungsfodringen (vaar fodrijngh, konungzfordr-), ang. lindring i dess utgörande 25; i Lillhärads s:n bortförl. 476; befrielse fr. 496.
Kungsgård (konungx gordh) sk. byggas på Ule ärjemark 427.
Kungsnorrby, se **Norrby.**
Kungsör (Örenn, Örn, Konungzör) 394; dat.-ort 152—153, 376—377, 379—382, 403—404; fogden där, se **Jöran Arvidsson**; kock där, se **Herman.**
Kurck, se **Jöns Knutsson**; **Knut Eriksson.**
Kurfursten (chörfursten), **Gamle**, se **Sachsen.**
Kuse, Erik, kyrkoherde i Haraker, förl.-br. f. hm 179.
Kusebo (?) i Sala landsförs., Öfvertjurbo h:d, Vestmanl. 526.
Kuttila (Kutila), gd i S:t Mårtens s:n, Egentl. Finl. 381.
Kyle, Hans, till Erstavik, qvittobr f. hm 81.
Kymi, se **Kemi.**
Kymmenegårds (Kumene-) **län**, förråd därifr. t. Viborg 474.
Kyrkhamn (Kirckehampn), [vik?] af Östersjön ej långt från Brömsebro på gränsen mellan Blekinge och Småland 545.
Kyrkoherbergen, ang. tiondens inlevererande i 207.
Kyrkslätt (Kirchsletten), s:n i Vestra Finl. 339.
Kyrobominne (Körbo-) [= det n. v. Storkyro], s:n i Södra Österbotten, klockare där utnämnd 423; kyrkoherden där, se **Jakob Sigfridi.**
Kårlstenar [= koraller] 148.
Kårsta (Kor-), s:n i Långhundra h:d, Uppl. 67.
Kädhelodh, se **Kedjelod.**
Käggelholm (Kegle-), gd i Ödeby s:n, Glanshammars h:d, Närike 262 f.; dat.-ort 391; fogden där, se **Anders Eriksson.**
Kälfvasten (Kelveste), s:n [n. m. = Vestra Stenby] i Aska h:d, Ög. 503.

Källaresven i »herrekällaren» på Stockholms slott, se **Mårten.**
Kämnersrätten (kempnerne) i Söderköping 534.
Köler, Hans, »formsmed», beställningsbr. f. hm 41.
Köpenhamn (Coppenhagen) 280, 285, 291; mottagningsort f. ett kon:s br. t. kon. af Danmark 116 noten; två af kon. införskrifna stenhuggare qvarhållna där 413, 415, 421.
Köping (-ung), fetalier dit 150.
Köpstadsmän, se **Borgerskapet.**
Körbominne, se **Kyrobominne.**

L.

Lage (-ghe) i Bergsäng, bonde 228.
Lage (Loge!) **Truedsson** (Trudts-) [Ulfstand] 40, 55, 112, 126, 231, 234, 353 f., 503.
Laglösköping [= den del af Vadstena, som låg omkring klostret och till en början ej införlifvats med själfva staden eller erhållit stadsrätt (litt. härom se Warmholtz, Bibliot. hist. Su.-goth., N. 409, noten)] 388.
Lagmansting, uppskof med 35.
Lagnö i Aspö s:n, Selebo h:d, Södermanl., fru Karin [Eriksdotter (Gyllenstjernas)] gd 491 f.
Landarenen l. **-mercken,** se **Rågång.**
Landsköp får ej idkas af borgare 478.
Landtgrefven [af Hessen?] 442.
Lapparne gifva skinnvaror i skatt 154.
Lappskatt uppbäres af birkarlar 159 f.; inlevereras 404.
Lapvesi (-vesse), h:d i Finl., fogden där, se **Bertil Jöransson** [Mjöhund].
Lars, biskop, se **Laurentius Petri.**
Lars, hr, afl., präst i Gefle, testamentsmedel efter hm 390.
Lars (-ss), kyrkoherde i Vallby, afl. 189.
Lars, hr, [domkyrko-]syssloman i Skara 521.
Lars Jacobi, klockare i Åbo 536; hans gd i Åbo 96.
Lars Knutsson, påtänkt att följa Simon Wolder på hans resa t. utl. 463.
Lars (Lass) **Mikaelsson,** br. t. 444.
Lars Siggesson [Sparre], rr., »reichs marschalck», [† 1554], en hans son [Jöran] fången i Tyskl. 5, 223; ang. hans frånfälle och förläningar 200; inventering efter hm på Örebro slott 218 f.; fått tillgodonjuta af det ödelagda Örebro klosters egendom 219; br. t. 1, 5, 7; hans enka, se **Birgitta** [Turesdotter (Trolle)].
Lars Torkilsson, hr 203, 204.
Lars Turesson [Tre rosor] till Penningby, stämning på hm 138; br. t. 179, 457; utv. kon. Eriks br. t. 503, 536.
Lars, se äfven **Lasse; Laurentius.**
Lasarus (Laz-) [von Feuchtwangen?] 463.
Laske (-scha), h:d i Vg. 134.
Lasse Bältare (-lttere), fogde öfver prebendelandbönderna i Linköpings stift, utv. kon. Eriks br. t. 511, 517.
Lasse Duersen [*sic*], Mats Bugschlaffs i Danzig fullmäktige 258.

Lasse Eriksson, kon:s landbofogde i Vesterås stift, br. t. 189; utv. kon. Eriks br. t. 500, 510, 512.
Lasse Eskilsson 516, 537.
Lasse Hansson, fogde öfver kon:s arf- och egna gods i Ög., utv. kon. Eriks br. t. 499, 504.
Lasse Joensson, borgare i Vadstena 513.
Lasse Jönsson, borgare i Vesterås, bötat för olaga silfverköp 52; qvittobr. f. hm 379.
Lasse Jönsson [Tre strålar] till Valsnäs, höfvidsman öfver knektarne i Sunnerbo, Vestbo och Östbo h:d, br. t. 263; omnämnd 268.
Lasse Jönsson [obest. hvilken] 344; ö. br. f. hm 405.
Lasse Karlsson i Skällsta, lejdebr. f. hm 253.
Lasse Larsson, fogde öfver åtsk. rättaredömen i Södermanl. [jfr D. 22: s. 242], br. t. hm omnämndt 213.
Lasse Larsson från Helsinge s:n i Finl. 339.
Lasse Mikaelsson (Michils-), kammarskrifvare, ang. hans anspråk på mödernegods i Finl. 228 f.; utv. kon. Eriks br. t. 525.
Lasse Nilsson (Nie-) 536.
Lasse Nilsson (Nie-) i Ruskelsby 537.
Lasse Olsson, borgare i Elfsborg, br. t. 141.
Lasse Olsson [Björnram], fogde i Helsingland 54.
Lasse Olsson i Torsfall 505.
Lasse Pedersson, befallningsman på Stegeborg samt fogde i Hammarkinds h:d och i Söderköpings stad, br. t. 213, 346; qvittobr. f. hm 254, 391; utv. kon. Eriks br. t. 496, 497, 498, 506, 507, 508, 509, 510, 511 (2 st.), 512, 513 (2 st.), 517, 534.
Lasse Pedersson, fogde i Sköllerstads h:d, br. t. 429.
Lasse Persson [obest. hvilken], utv. kon. Eriks br. t. 525.
Lasse Ragvaldsson (Ravelds-), brovaktare i Stockholm, ö. br. f. hm 106.
Lasse Topperid, fogde f. kyrkolandbor i Nyköpings län, br. t. hm omnämndt 213.
Lauko (-cko, Läucku) i Vesilax s:n, Finl., Jöns Knutsson [Kurcks] gd 136, 358; 2 skattebönder, där förut bosatta, bortdrifvits 567.
Laurentius (Lars) **Olavi,** hr, f. d. domkyrkosyssloman [i Uppsala?] 521.
Laurentius (Larss) **Petri,** ärkebiskop i Uppsala, br. t. 481; utv. kon. Eriks br. t. 521; omnämnd 487.
Laxnot vid Ed i Ångermanl. 99.
Lazarus, se **Lasarus.**
Lebo (Leffvieboda), gd i Hjorteds s:n, S. Tjusts h:d, Smål., ang. skattefrihet f. 241, 242.
Leckie, se **Läckö.**
Ledö [= Lidö i Vätö s:n, Bro skplg, Uppl.?] 457 f.
Leffvieboda, se **Lebo.**
Legationer till utlandet betalas af adeln 81.
Leijonhufvud, se **Birgitta** [Eriksdotter]; **Margareta Eriksdotter; Sten Eriksson.**
Leijt [= Teitt?], **Jakob** 440.
Lejd 502; för de danska sändebuden till mötet i Elfsborg 323, 552.
Lejdebref 253, 323.

Leksand (Lixand, Lex-), s:n i Dalarne 46; del däraf förlägges till Rättvik 142; utv. kon. Eriks br. t. allmogen där 530; kyrkoherde där, se hr **Mats Nicolai.**
Lennart (Lenardt) **Germundsson,** kon:s silfköpare vid Salberget, br. t. hm 17; hans br. t. K. M:t 556; omnämnd 165.
Lenne, se **Lännäs.**
Lidö, se **Ledö.**
Liffland (Lijff-), se **Livland.**
Lignitz (-gnis), **Hans von,** fogde vid Dannemora grufvor oeh på Österby gd, br. t. 10.
Likstol, ang. prästernas rätt till 166.
Lillhärad (Lille häret), s:n i Tuhundra h:d, Vestmanl., kungsfodringen där bortförl. 476.
Lillie, se **Brita** [Bengtsdotter]; **Knut Knutsson.**
Lilliehöök, se **Anders Persson.**
Lillkyrka (Lille kircke), s:n i Glanshammars h:d i Närike, förlänas t. Abraham [Eriksson (Leijonhufvud)] 262.
Lima, s:n i Dalarne, ang. tiondens utgörande där 205, 206.
Limmaryd (-merydt), gd och f. d. socken [n. m. del af Tranemo] i Kinds h:d, Vg. 44.
Lin 231.
Lindesberg, s:n och bergslag i Vestmanl., silfver därifr. 141; fogden där omnämnd 150; arbetsfolk dit *ib.;* kedjesmide där 150 f.; grufdräng där misshandlad 463.
Linköping (Lijn-, -ung) 272, 509; utv. kon. Erik ditsänd 36; dat.-ort f. dens:s br. 496; brist på arbetsfolk där 497; den smål. adeln sk. begifva sig dit 498; borgare där omnämnd 506; S:t Tomas prebende där *ib.*; ö. br. på »gillestomten» där 516; **-s gård,** fogden där [jfr **Kettil Nilsson**] omnämnd 29; ang. dagsverken m. m. dit 507; **-s domkyrka** 501; **-s stift,** mönsterherrar där 1; prästersk. där fått restitution på taxemedel 536.
Lipais, Nils, borgare (?) i Åbo, hans gd omnämnd 89.
Livland (Lijff-), vallmästare därifr. 71; br. t. ordensmästaren där 121, 338; f. d. ordensmäst. där, se **Recke, Johann von der;** ordensmäst. där, jfr **Galen, Heinrich von.**
Lixand, se **Leksand.**
Ljustorp, s:n i Medelpad, prästen där, se hr **Gunnar.**
Lofta (-fftha), s:n i N. Tjusts h:d, Smål., prästen där, se hr **Sigge.**
Lofö (-fföen), ö och s:n i Färentuna h:d i Uppl. 42.
Loge, se **Lage.**
Loimijoki, s:n i öfre Satakunda 519.
Longehundret, se **Långhundra.**
Lübeck, se **Lybeck.**
Ludvig (Ludovich) **Målare** 525.
Lukas (-cas), M. 521.
Lukas Stenhuggare återkommen fr. utlandet 413.
Lule lappmark, fogden där, se **Hans Nilsson.**
Luleå (Lula) s:n, Norrbotten 406.
Lund, stad i Skåne; **-e gård,** den danske ståthållaren där, se **Pors, Sti.**
Lundby, s:n [i Tuhundra h:d?] 215.

Lüneburg, br. t. borgmäst. och råd där 275; br. t. dess ombud vid hansedagen i Lybeck 362.
Lüneburg, hertigen af, se **Henrik den yngre.**
Lüneburg (Luneborgh), se äfven **Berndt.**
Lupsdorff, Adam, kapten i braunschweigsk tjänst 177.
Lüttich, Valentin von, kon:s sekreterare, ligger sjuk i Stockholm 143; hans enka förlänt med Hunhammars gård 217.
Lybeck (Lü-) och **Lybeckarne** (the lybske) 150, 335; br. t. borgm. och råd där 76; rör. förhållandet t. 3, 113, 123, 130, 275 ff., 319 ff., 362 ff.; slut på stilleståndet m. dem 3, 8; böter f. olaga segelfart dit 53; legation dit omnämnd 276; dat.-ort f. ett t. kon. ställdt bref 275; hansedag där 276, 362; transitofrakt öfver 508; ingen handel med 508.
Lybeck, Mårten (Morthen), fogde vid Hökhufvudsberg, br. t. 10.
Lyckeå i Blekinge 39.
Lyhundra, h:d i Uppl., ang. allmogens där besvär 49; fogden där, se **Jacob Jöransson.**
Lysing, h:d i Ög., fogden där omnämnd 29; ang. skattespannmålen därifr. 211.
Långerydön (?) vid Björkfjärden i Mälaren 394.
Långhundra (Longehundret), h:d i Uppl., fogden där, se **Holst, Marqvard.**
Lårstad, se **Löesta.**
Låthsärken (?), ö [i närheten af Stockholm] 394.
Läckö (Leckie, Lecköö), gd i Kållandsö s:n, Kållands h:d, Vg. 516; **-län,** 50 oxar af taxan därifr. efterskänkt 401.
Lännäs (Lenne), s:n i Askers h:d, Närike, ang. allmogens där klagomål 429.
Läucku, se **Lauko.**
Lödesta (-da) [?] i Bälinge s:n och h:d, Uppl. 113.
Lödöse (Löse) i Vg. 229.
Löesta [= Lårstad] i Kälfvestens [n. m. Vestra Stenby] s:n, Aska h:d, Ög. 503.
Löfsta (Lösta), s:n [i Olands h:d?], Uppl. 328.
Löfsta [Vester-], s:n i Simtuna h:d i Uppl., prosten där, se hr **Peder.**
Löftesmän (lyfftesmen), se **Borgensmän.**
Lördagen, ang. dess helighållande 465 ff.
Löse, se **Lödöse.**

M.

Magdalena (Madelin) **Pedersdotter** sk. hafva underhåll på Eskilstuna gd 409.
Magnus, hertig, kon:s son, silfvertråd och tyger f. hans behof 175; råkat ut för ett olycksfall 426 f.
Magnus, hertig af Sachsen-Lauenburg, kon:s afl. svärfader 306.
Malm fr. Ofvansjö s:n 253; **-fyndighet** i Torsåkers s:n 325.
Malma, s:n i Åkerbo h:d, Vestmanl., smedja där bortförl. 430.
Malmö (-mue) 298.
Malt i betalning f. spanmål 204.
Malung, s:n i Dalarne, ang. tiondens utgörande där 205, 206; prästen där, se hr **Sven** [Johansson].

Mansfeld (-dt), grefve af 334.
Manslag, se **Dråp.**
Margareta Eriksdotter [Leijonhufvud], kon:s framlidna gemål (vår salige husfru, vår salige framlidne fru moder) 137, 540.
Margareta [Jönsdotter (Spåre)] till Spurila, hustru, br. t. 409.
Margareta [Pedersdotter (Bielke)], fru, Axel Nilsson [Banérs] enka, ö. br. f. henne 408.
Margareta, se äfven **Bruncke Margareta.**
Maria, drottning af England 275.
Mariet (-tt), hustru, Olof Svenssons enka i Stockholm 520.
Marina, fru 421.
Mark (-ck), h:d i Vg. 232.
Mark-Brandenburg (Margk-, -gk) 333.
Marknader: i Nyland (Finl.) 102; ej till för utländingar, utan för landets egna invånare 447; i Smål. och Ög. 546; Mormesse [i Sala] 559.
Markus, hr, kyrkoherde i Svärdsjö 147.
Markus Matsson [om hans ätt, se Schlegel & Klingspor, Ointrod. sv. adelns ättartaflor (1875), s. 185—186], dom mellan hm och Jöns Knutsson [Kurck] 358.
Markus (-ckus) **Skräddare** (Schreddere), borgare i Åbo, salubr. f. hm 94.
Marum (-en), s:n i Skånings h:d, Vg., kopparsmedja där 521.
Mats, biskop, se **Mattias** [Gregersson].
Mats, M., i Stockholm, utv. kon. Eriks br. t. hm 503.
Mats i Tjusta 67.
Mats Brännares gd i Åbo 97.
Mats Ditmarsk 536.
Mats Michels gd i Uppsala 111.
Mats Nicolai, hr, kyrkoherde i Leksand, ö. br. f. hm 142.
Mats Pedersson i Skällsta 429.
Mats Persson i Uppsala, afl., qvitto på testamentsmedel efter hm 318; ö. br. ang. hans qvarlåtenskap 327; hans gd i Uppsala vid Vårfrugatan omnämnd *ib.;* hans hustru, se **Birgitta** [Kristiernsdotter (Vasa)].
Mats Sigfridsson, qvittobr. f. hm 358.
Mats Skeppsbyggare (skepbygere) 250.
Mats Skrifvare i Gemla, f. d. häradshöfding i Kinnevalds h:d 548.
Mattias (Mats) [Gregersson], biskop i Strängnäs [† 1520] 485, 486.
Mechelborg, Jakob, hofskräddare, fullmakt f. hm 98.
Mecklenburg (Mechelnburgk, Mächelborg) 334 f.; hertigen af, se **Johan Albrekt;** se äfven **Albrekt;** hertiginnan af, se **Ursula.**
Medelpad (-a, Mælpade), fogden där, se **Joen Larsson.**
Mejstad (Meiesta), gd i Lofta s:n, N. Tjusts h:d, Smål. 509.
Melberg [= Mellbergstorp i Tumbo s:n, Vestra Rekarne h:d?], »i Torpa s:n på Östra (!) Rekarne» 423.
Melen, Berendt von, se **Mila.**
Menedare 231.
Mikael (-chell), hr, kyrkoherde i Pemar 523.
Mikael (-chell), hr, kyrkoherde i Värmdö, qvittobr. f. hm 274.
Mikael (-chel), M., utv. kon. Eriks br. t. 536.
Mikael (-chell), spion till Ryssl. 72.

Mikael (-chel) **Eggersson** (Ö-), afl., hans enka, se **Karin.**
Mikael (-chell) **Eriksson** (Erichz-) 160.
Mikael (-chel, -chill) **Helsing,** befallningsman på Eskilstuna gd 3; br. t. 201, 409; qvittobr. f. hm 188.
Mikael (-ckel) **Mikaelsson** (Michels-), i Söderköping, afl., hans enka, se **Karin Pedersdotter.**
Mikael (-chell) **Mikaelsson** (Michelsson), borgare i Åbo, salubr. f. hm 91, 92.
Mikael (-chell) **Persson,** borgare i Vadstena, ö. br. f. hm 513.
Mikaelsmessa = 29 September.
Mila, Berendt (Bernhardt) **von** 299.
Mjöd sk. införskrifvas fr. Danzig 362.
Mjöhund, se **Bertil Jöransson.**
Mjölby (Mölboo), s:n i Vifolka h:d, Ög. 511.
Mjölqvarn sk. byggas i Halais fors 226.
Moller, Herman, lybsk borgare 304.
Moller, Lutke, lybsk borgare 306.
Monichusen (-housen), **Jost von,** småsven 361.
Mora, s:n i Dalarne, utv. kon. Eriks br. t. allmogen där 530.
Moren, gd i Gustafs s:n, Dalarne 192.
Moritz Olsson [dansk?], hr 33.
Mormessa (Måremessa) [= Mariæ nativitas, Vårfrudag om hösten = 8 Sept.] **-e** marknad [i Sala] 559.
Mose lag sk. ej hållas af de kristne 466 ff.
Motala, gd och s:n i Aska h:d, Ög. 29, 517; byggnad där 516; fogden där, se **Sven Bondesson.**
Motesund, se **Måttsund.**
Munk, Nils, utv. kon. Eriks br. t. 507.
Munkeboda [n. m. Norsholm], gd (f. d. biskopssäte) i Kimstads s:n, Memmings h:d, Ög., dalkarlar haft arbete där 506; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 495—496, 516; ang. dagsverken m. m. dit 507.
Munktorp (Muncka-), s:n i Snefringe h:d, Vestmanl. 188.
Münster (Mö-), **Henrik van,** knekthöfvidsman i N. Finland, br. t. 267; omnämnd 266; sk. hafva rätt t. bostad i ett kronans hus i Åbo 402.
Murmästare, se **Dresen, Kasper van.**
Musik, kon. har ej lust därtill på gr. af ålder och omsorger 486.
Mutor vid mönstringarne 453; t. fogde 500, 534.
Myckleta, se **Möklinta.**
Myntskrifvare, se **Mårten.**
Målare, se **Anders; Ludvig.**
Måns, hr, kyrkoherde i Örtomta, utv. kon. Eriks br. t. 498.
Måns Ambjörnsson (Amberni), hr, kanik i Skara, afl. 64.
Måns Andersson, ö. br. f. hm 498.
Måns Bengtsson, borgare i Jönköping, qvittobr. f. hm 109 (2 st.).
Måns Guldsmed i Uppsala, qvittobr. f. hm 43.
Måns (Måens) **Johansson** [Natt och dag till Bro], rr., lagman, br. t. 1, 7, 35; utv. kon. Eriks br. t. 532; omnämnd 36.
Måns Jönsson, anställd i kansliet 233, 456; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 536; [en annan?] 500.

Måns Knutsson, borgare i Linköping, ö. br. f. hm 506.
Måns, Långe, f. d. fogde i Värmland 477.
Måns (Mo-) **Nilsson** [Stjernkors], befallningsman på Viborgs slott 424, 473, 475; br. t. 152, 194, 235, 431, 443, 490; br. t. omnämndt 266; br. fr. hm omnämndt 472.
Måns Olsson, köpman 54.
Måns Pedersson, föreslagen till knekthöfvidsman 368.
Måns Skrifvare, varuskrifvare i Elfsborg, br. t. 141; omnämnd 426.
Måremessa, se **Mormessa.**
Mårten (Mortten) på Alvastra 516.
Mårten (Morth-) på Ragvaldshyttan, bonde 228.
Mårten (Mo-) **Helsing** 497, 502; jfr **Mårten Olai Helsing.**
Mårten Jute, borgare i Åbo, salubr. f. hm 95.
Mårten Källarsven (Kellere-) i »herrekällaren» på Stockholms slott 361, 536.
Mårten (Morthen) **Mikaelsson,** bonde fr. Kumo s:n 127 f.
Mårten Myntskrifvare 151.
Mårten (Morth-) **Olai** (-vi) **Gestring,** M., studerande i utlandet, br. t. 209.
Mårten Olai Helsing, M., studerande, får en gåfva i järn att betala sin gäld i Tyskl. 411; br. t. 209.
Mårten Skinnare (Sch-), borgare i Vadstena 388.
Mårten Tomasson (-messon), kammarskrifvare 153.
Mårten Ulfsson, borgare i Vadstena 400.
Mått f. spanmål, se **Span.**
Måttsund (Mote-), by i Nederluleå s:n, Norrbotten 406.
Mälaren 34.
Möklinta (Myckleta), s:n i Öfvertjurbo h:d, Vestmanl., skattelindring där 230.
Mölboo, se **Mjölby.**
Mölntorp (Mölne-), gd i Säby s:n, Snefringe h:d, Vestmanl. 394(?); ang. dambyggnad där 189.
Mönster, Henrik von, se **Münster.**
Mönsterskrifvare, se **Eskil.**
Mönsterås (Mölstadeås), s:n i Stranda h:d, Smål. 119.
Mönstring (vapensyn, mustring), påbud om allmän dylik 1; förhållningsorder vid 37, 38; oegentligheter vid 452 f., 462.
Mönstringsregister (musterregister) 2.
Möre, Norra och **Södra,** h:d i Smål. 22, 69, 551; del af fodringen där efterskänkes 249, 250; gränsstrider där 546; jfr **Norra Möre; Södra Möre.**

N.

Nachtergal (Ne-, -gael), **Henrik,** sk. bekomma igen sin egendom 498, 501, 505, 534.
Nas (-ss) [= slagg, som vid kopparmalmssmältning fästes på forman i smältugnen] 437.
Natt och Dag, se **Måns Johansson.**
Nebb, Nils, utv. kon. Eriks br. t. 536.
Nechtergal, Henrik, se **Nachtergal.**
Nesie, se **Nässia.**

Niborch, se **Nyborg.**
Niensel [enl. Arwidsson = Niiensalo eller möjl. = Niemisel i Råneå s:n och tglg.?], ortnamn [i Norrbotten] 407.
Niklas (-cles) **Harpenist** 373.
Nils, hr, kyrkoherde i Nora, afl., testamentssilfver efter hm 230.
Nils Birgersson, (f. d.) fogde i Tuna län, br. t. 26, 59, 68; utv. kon. Eriks br. t. [dens. l. följ.?] 505; omnämnd 199.
Nils Birgersson [Rosenqvist], befallningsman på Kronobergs slott och i Växiö stad med omkringliggande h:d, br. t. 36, 69, 244, 256, 367, 420; omnämnd 66; qvittobr. f. hm 442; hans br. t. K. M:t 545, 550; hans br. t. Sti Pors omnämndt 550.
Nils Bosson [Grip], hr, afl. 464 f.
Nils Clemetsson i Sparrsätra 170.
Nils Eskilsson 497.
Nils (Ne-) **Eskilsson** (-kelsson) [Banér] 464 f.; utv. kon. Eriks br. t. 503, 523.
Nils Helsing, fogde på Väsby gd och i Torstuna, Simtuna, Våla och Tjurbo h:d, qvittobr. f. hm 210.
Nils Helsing [i Smål.?], hans br. t. kon. omnämndt 541 noten.
Nils Henriksson (Hendricks-), Per Brahes tjenare 495.
Nils (Niels) **Ingesson,** fogde i Kumogårds län, br. t. 12, 127, 424; utv. kon. Eriks br. t. 520; hans br. t. K. M. 566.
Nils Ivarsson (Iffverson), borgare i Jönköping 507.
Nils Jakobsson, ö. br. f. hm 526.
Nils Jönsson, ö. br. f. hm 406.
Nils Kanuti, ordinarius i Växiö stift, br. t. 264; fullmakt f. hm 104; konfirmation f. hm på en prebenda 108.
Nils Olsson, borgare i Åbo, salubr. f. hm 92, 96.
Nils Olsson i Sködvi 515.
Nils Pedersson, [fogde?] i Viste h:d, utv. kon. Eriks br. t. 510.
Nils Pedersson, fogde på Borgå gd och i kringligg. s:nar, br. t. 176.
Nils Pedersson [Silfversparre] på Holma, utv. kon. Eriks br. t. 522.
Nils (Niels) **Persson,** fogde i Borgå län, br. t. 12, 434.
Nils Persson, fogde i Handbörds och Stranda h:d, br. t. 25, 36, 119, 376; omnämnd 59, 377, 379; utv. kon. Eriks br. t. 504.
Nils Smed, fogde på Vestra silfberget 138, 192.
Nils Svensson 344.
Nils Tordsson (Tordonis), hr, kyrkoherde i Rogslösa, utv. kon. Eriks fullmakt f. hm 511.
Nils Trulssson (Truels-), borgare i Söderköping 508.
Nils Tulesson (-lsson), fogde i Åkerbo h:d och i Köpings och Arboga städer, br. t. 140, 172; utv. kon. Eriks br. t. 503, 505, 535.
Nokia (Nå-, Nåck-), gd i Birkala s:n, Kumogårds län, Finl., dom i tvist ang. en tredjedel af 135; **-ätten,** se **Jöran Månsson.**
Nora, s:n i Ångermanl., afl. präst där, se hr **Nils.**
Noraberg, bergslag i Vestmanl., ang. spanmålsbehofvet där 10; fogden där, se **Bengt Skrifvare.**
Noraberg (Nore-), se **Jöran Hissvard von Noreberg.**
Noraskog (-eskoge), s:n och bergslag i Vestmanl., ang. ett nyuppfunnet silfvermalmsstreck där 438; fogden där, se **Bengt Skrifvare;** se äfven **Birger.**

Nordingrå (-ngerådh), s:n i Ångermanl., prästen där, se hr **Dominicus** [Nicolai].

Norge (-rige, Norweden, -gen) 290; svenska anspråk på gods där 63, 179 f.; br. t. riksrådet där 85; rykten där om krigsrustn. mot Sverige 132; gränsransakning mot 198.

Norman, Georg, afliden 8; ang. hans testamente *ib.*

Norman, Mårten, afsänd t. Tyskl. 210; utv. kon. Eriks br. t. 532.

Norra Möre, h:d i Smål., ang. tillsättandet af knekthöfvidsman där 328; jfr **Möre.**

Norrbotten (-rebotnn) 424.

Norrby (Norby) [Kungs-], gd i Brunneby s:n, Bobergs h:d, Ög. 541 noten; fogden där [Jacob Holst] omnämnd 29; dykare dit 502; utv. kon. Eriks br. dit 504; ang. dagsverken m. m. dit 507; tegel dit 515; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. *ib.*

Norrby, s:n i Öfver-Tjurbo h:d, Vestmanl., prosten där, se hr **Olof.**

Norrby (Norbue), **Severin** (von), kon. Kristiern II:s amiral 286 ff., 293.

Norreport i Stockholm 8.

Norrfinland, h:d i det Egentl. Finl. 358; ny skattläggning där 227; knekthöfvidsman där 266, 267; holmar där, om hvilka bönder tvistat, sk. indragas t. kronan 470; fogden där, se **Ragvald Halvardsson.**

Norrköping (Norköpung) 213, 522; varuskrifvaren där [Erik Knutsson] 195, 256; br. t. dens. omnämndt *ib.;* värfning där 272; spanmål därifr. t. Finl. 347; afvelsgård afsedd att upprättas invid 495; borgare där omnämnd 498, 500, 501; utv. kon. Eriks br. t. borgm. och råd där 499; d:o t. borgersk. 502; stallbyggnad där 505; ang. dagsverken m. m. dit 507; spanmålsexport därifr. 513; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 516 f.

Norrland (Norlanden, Noor-) 207; ang. förutsättningarna f. fiske där 32; br. t. allmogen där 62 (se noten); priset f. lösen af tionden där 208; ang. löningarne där 519.

Nors t. Stockholm fr. Viborg 152.

Norsholm, se **Munkeboda.**

Norunga (-e), s:n [i Gäsene och Kullings h:d, Vg.] 181.

Nottebäck (Nöthe-, Noteberg!), s:n i Uppvidinge h:d, Smål. 367; ö. br. t. allmogen där 159.

Nürnberg (Nuren-), **Jöran van,** se **Jöran.**

Nyborg (Niborch), stad i Danmark, mottagningsort f. ett kon:s br. 451 noten.

Nyhyttan (Nye-) i Hedemora landsförs., Dalarne 531.

Nyköping (-ung) 83, 98; ö. br. f. borgmäst., råd och borgersk. där 261; värfning där 272; ang. sjöfolket därifr. 329; ang. priset på varor där 330; utv. kon. Eriks br. t. borgersk. där 502; dat.-ort 40—41; **-s län** 83.

Nyland, landskap i Finl. 102.

Nylänning, se **Henrik; Olof.**

Nynäs i Nousis s:n i Finl., Lars Flemings gd 154.

Nyslott (Nyeslot), järn dit 120; ryttare förläggas dit 239; byggnaden där 473; **-s län,** br. dit 12; ang. skjutsnings- och dagsverks-besvären där 103 f.; sk. förse Viborg m. tillförsel 107; fogden där, se **Fincke, Gustaf.**

Nådendal (No-), kloster i Finl., bref efter afl. abbedissa där 344; silfver därifr. 371.

Nåkia l. **Nåckia,** se **Nokia.**

Näfveberg (Neffve-, -borg), ort vid Bråviken [= Näfveqvarn?] 213, 261.
Närike, timmer och bjälkar därifr. t. Vadstena 195.
Näs (-ss), gd i Husby s:n i Dalarne 10; salt dit 60; fogden där, se **Jöran Jönsson.**
Nässja (Nesie), s:n i Dals h:d, Ög. 514.
Nätra (Näter), s:n i Ångermanl. 160.
Nöteborg (-theburg), stad i Ingermanland [= n. v. Schlüsselburg] 554.
Nöthebäck, se **Nottebäck.**

O.

Obernscheer, se **Avaskär.**
Ockelbo (Ugleboo), s:n i Gestrikl. 406.
Ocken, Peter van, se **Åken.**
Odense (-seh), stad i Danmark, ang. möte där mellan danske konungens och hansestädernas ombud 449.
Odensjö, se **Ofvansjö.**
Odensvi (-vij), s:n i Åkerbo h:d, Vestmanl., sk. läggas under Kungsör 401 f.
Oe, Mårten von der 463.
Ofvansjö (Öffvenssiö, Odensjö!), s:n i Gestrikl. 561; malmbrytning där 253 f.; frihet fr. foderpenningar där 254; ang. allmogens där dagsverksskyldighet 406.
Oland, h:d i Uppl. 332; fogden där omnämnd 31.
Olaus Magni l. **Magnus,** kallad **Svinfot** (-efoot), tit. ärkebiskop af Uppsala br. t. 382; ang. utv. kon. Eriks svarsskrifvelse t. hm 399; br. fr. hm omnämndt 382, 473; om hans krönika 474.
Olaus (Oluff) [Petri], M., kyrkoherde i Stockholms storkyrka, afl., ang. hans krönika 479—489; om en forts. därpå rör. kon. Gustafs tid *ib.*
Oldenburg (-gk), grefve af, se **Kristoffer.**
Olof, prost i Norrby, br. t. 60.
Olof (-uff), hr, kyrkoherde i Virmo, qvittobr. f. hm 348.
Olof, M:r, afl. kyrkoherde i Tierp, testamentssilfver efter hm 179.
Olof (-uff), M., afl., se äfven **Olaus** [Petri].
Olof (-eff) i Solberga, bonde 534.
Olof Andersson, kammarskrifvare, hans br. t. kon. omnämndt 541 noten; omnämnd 558.
Olof Andersson i Örby, ö. br. på jordbyte m. hm 419.
Olof Björnsson (Biörs-), ö. br. f. hm 160.
Olof Eriksson, höfvidsman öfver knektarne i Vg. 242; qvittobr. f. hm 236; br. t. 245; hans skrifvare omnämnd 515.
Olof Eriksson i Hjortnäs, ådömd böter för slagsmål 46.
Olof (-ff) **Eriksson** i Sparrsätra 170.
Olof Hansson 498.
Olof Henriksson, lappfogde i Torne och Kemi lappmarker, qvittobr. f. hm 404.
Olof Henriksson i Niensel [dens. som föreg.?], ö. br. f. hm 407.
Olof (-uff) **Henriksson** i Strängnäs 480.

Olof Jakobsson, student, får tillstånd att exportera tionde[-spanmål] till sitt uppehälle 496.
Olof (-ff) **Jonsson,** borgare i Gefle, bötat för dulgsmål 53.
Olof Jonsson, f. d. fogde vid Hadaberg [jfr reg. till D. 23], qvittobr. f. hm 30.
Olof Joensson [obest. hvilken], förl.-br. f. hm 181.
Olof (-uff) **Jönsson,** ö. br. ang. jordbyte m. hm 42.
Olof Jönsson, skeppare 80.
Olof Knutsson, silfskrifvare, br. t. hm 17; utv. kon. Eriks br. t. 525; qvittobr. f. hm 51; förl.-br. f. hm 92; hans br. t. K. M:t 560; omnämnd 165, 380, 437, 557 f.
Olof Knutsson i Jernvalla 499.
Olof (-eff) **Larsson** (Larson, Lerentzsohn), kon:s sekreterare, br. t. 31; sändebud till Lybeck och Rostock 77, 78, 82; kreditiv f. hm som svenskt sändebud till Danmark 124; qvittobr. f. hm 154; omnämnd 271, 319, 325, 353, 378, 417.
Olof Larsson, Jöran Månssons [af Nokia-ätten] stjuffader 135.
Olof Larsson i Björkby 534.
Olof Larsson i Södreharg, bonde 522.
Olof Larsson [obest. hvilken] 121, 522.
Olof Larssons gd i Uppsala 111.
Olof Matsson, borgare i Gefle, qvittobr. f. hm 52.
Olof (-eff) **Matsson** i Göksta 509.
Olof Mikaelsson (Michels-), fogde, br. t. 411; utv. kon. Eriks br. t. 522; ö. br. f. [dens.?] 516.
Olof (-eff) **Månsson** i Vistlöt, ö. br. f. hm 497.
Olof Nilsson sk. besiktiga några gods 267; br. t. [dens.?] 381.
Olof Nilsson fr. Lindesberg 140.
Olof (-uff) **Nilsson,** lappfogde i Vesterbotten, qvittobr. f. hm 343.
Olof (-uf) **Nylänning** (-lenning), ang indrifvandet af hans fordringar 180.
Olof (-eff) **Olsson** i Prästköp 510.
Olof (-uff) **Pedersson** [Örnefot t. Biurum] 242; br. t. 245.
Olof (-eff) **Persson** i Örsta, bonde 534.
Olof Skrifvare (Schriffvere), Lars Turesson [Tre rosors] fogde 503.
Olof (-ff) **Skåning** (Schånning), arklimästare (bysseskytte) på Gripsholm, qvittobr. f. hm 65, 331.
Olof Svensson, afl., hans enka, se **Mariet.**
Olof (-uf) **Svinfot** (-efoot), se **Olaus Magni.**
Olof Trottesson [af den s. k. oäkta Eka-ätten], befallningsman på Åbo slott, afl., hans lösören sk. qvarhållas, tills hans räkenskap granskats 227; hans hus i Stockholm bortförl. 518; hans enka, se **Kristina** [Ulfsdotter (Soop)].
Olof (-uff) **Vestgöte,** fogde vid Hällestaberg, br. t. 10; utv. kon. Eriks br. t. 510; omnämnd 193.
Olofsmessa = 29 Juli.
Olstorp, gd i Kaga s:n, Hanekinds h:d, Ög. 506.
Oppunda (Uppunde), h:d i Södermanl. 220 [den ena af där omtalade gdr ligger dock i Villåttinge h:d]; häradshöfding där utnämnes 360.
Ordinantia vid kopparbergsbruket 437.
Orephä i Loimijoki s:n, Öfre Satakunda 519.

Orga i Vånga s:n, Memmings h:d, Ög., fordom järnbruk, nu qvarn 547.
Orm, Nils, frälseman 548.
Orreholmen, gd i Skörstorps s:n, Vartofta h:d, Vg., mönstring m. legofolket där 506; befallningsmannen där, se **Joen Karlsson.**
Orsa, s:n i Dalarne, utv. kon. Eriks br. t. allmogen där 530.
Ortala, gd i Väddö s:n och skplg i Uppl., ifrågasatt till inköp f. K. M:ts räkn. 541 noten.
Oslo (Upslo), stad i Norge [= det n. v. Kristiania], br. t. det där församl. norska riksrådet 85.
Osmundsjärn, ang. utförseln af 121, 536 f.
Osnabrück (Ossenbryggie), biskop där tillsatt 389.
Ossch [ortnamn?] 277.
Otto (-te) [Olofsson (Stjerna l. Svinhufvud)], biskop i Vesterås stift [† 1522] 207, 386.
Ottravad (-trevadt), gd och s:n i Vartofta h:d, Vg. 44.
Otvedh, se **Åtvid.**
Otvedzberg, se **Åtvidaberg.**
Oviken (-vijcken), s:n i Jämtl., kyrkoherden där, se hr **Erik** [Andersson].
Oxar till Kalmar 131; export däraf förbjudes 369; gödda, sk. hållas på stall till kon:s hushålls behof 393; ingå i taxa af län 401.
Oxe, Peder (Per), danskt rr. 415, 421.
Oxenstjerna, se **Gabriel Kristersson.**

P.

Palle, se **Peder Pedersson.**
Parsberg, Verner, danskt rr. 353 f., 545, 546; hans fogde, se **Rasmus Finnbo.**
Pass (pasbord) utfärdade af utv. kon. Erik 497, 501, 507, 510, 511, 514, 518, 521.
Patagöl (-göll) [= Pataholm?] i Ålems s:n, Stranda h:d, Smål. 505.
Pavell, se **Påfvel.**
Peder (›helige herre doctor mester broor Peder‹), se **Petrus Magni.**
Peder, hr, i Jersnäs, utv. kon. Eriks br. t. 508.
Peder, hr, prost i Löfsta, br. t. 60.
Peder i Mejstad 509.
Peder Andersson [Hjorthufvud] på Brandstorp 242, 325; br. t. 245.
Peder Andersson, fogde öfver kon:s landbönder i Smål. 66; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 505.
Peder Andreæ [Svart], kon:s predikant 43; ö. br. f. hm 215.
Peder Eriksson (Erici), hr, kaplan i Stockholm 480 f., 485, 487, 488.
Peder Eriksson, borgare i Stockholm 357.
Peder Eriksson, småsven, sk. sändas t. kon. 379.
Peder Finvidsson, bonde 518.
Peder Fotgångares gd i Åbo 92.
Peder Gudmundsson (Gumerszon) i Biskopstorp 134.
Peder Gudmundsson, borgare i Jönköping, qvittobr. f. hm 109 (2 st.).
Peder Jute, borgare i Gefle 30.
Peder Jönsson, bonde 515.

Peder Jönsson, borgare i Norrköping 500.
Peder (Pädher) **Karlsson** (Caroli), M., skolmästare i Linköping 508; ö. br. f. hm 527.
Peder Larsson, kon:s köpman i Kalmar 368.
Peder Larsson, småsven 361.
Peder Larsson på Bro, ö. br. ang. hm 70; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 525.
Peder Larsson [obest. hvilken], br. t. 180; utv. kon. Eriks br. t. 526.
Peder Månsson, borgare i Stockholm 357.
Peder Månsson, borgare i Vadstena, qvittobr. f. hm 82, 83.
Peder Nicolai, hr, kyrkoherde i Birkarla s:n, ö. br. f. hm 535.
Peder Nilsson 395.
Peder Olsson i Gålarmora by i Valö s:n, ang. skattefrihet f. hm 111.
Peder Olsson i Skällsta, afl. 253.
Peder Olsson i Vesterås, hans hustru, se **Birgitta.**
Peder [Olsson] **Skrifvare,** slottsskrifvare på Kalmar 47.
Peder Olsson [obest. hvilken], qvittobr. f. hm 163; utv. kon. Eriks br. t. 522, 525.
Peder (Pälle, Pelle) **Persson,** fogde i Hollola h:d, br. t. 12; qvittobr. f. hm 205.
Peder (Palle) **Pedersson,** fogde [t. o. m. 1553] i Åkers och Selebo h:d samt i Strängnäs stad m. m., qvittobr. f. hm 9.
Peder (Pelle) **Pedersson** i Viby, hr Svante [Stures] rättare 113.
Peder Ragvaldi (-lli), hr, kyrkoherde i Kimito, f. d. dekan i Åbo, fullmakt f. hm 492.
Peder, se äfven **Heussu Peder; Per; Peter; Petrus.**
Pedersöre (-rssör), s:n i södra Österbotten, taxan därifr. 153.
Pelle, se **Peder.**
Pemar, s:n i Söderfinland, prästen där, se hr **Mikael.**
Penningby (Peninge-) i Länna s:n, Frötuna skplg, Uppl., Lars Turesson [Tre rosors] gd 138, 139, 458, 536.
Per Bältares (Belteres) gd i Åbo 92.
Per Skrifvare sk. anställas ss. föreståndare vid ett hospital 541 noten.
Per Svenskes gd i Åbo 96.
Perlor sk. köpas i Österbotten 262.
Perno, s:n i östra Nyland, ang. marknad där 102.
Peter van Hamborg, kopparslagare 517.
Petrus Magni (›helige herre doctor mester broor Peder‹), biskop i Vesterås († 1534) 388.
Philippi et Jacobi apostolorum dag = 1 Maj.
Pil (Pijll), **Jakob** 533.
Pite ärjemark upplåtes till brukning 406.
Plåtslagare (-teslagere) [= vapensmeder] 34.
Poe, Nilus, 350; jfr **Posse, Nils.**
Pojo (Pohijo), s:n i V. Nyland, ang. skatten därifr. 534.
Polen (Pålen, -land), ett konterfej sk. förskaffas därifr. 441.
Pomerening, Mikael, tysk knekt 523.
Pors (-se), **Sti** (Stiig), dansk ståthållare på Lundegård i Skåne 69, 550; hans br. t. Nils Birgersson omnämndt *ib.*
Posse, Axel [Nilsson], afl. [1551], hans enka, se **Anna** [Axelsdotter].

Posse, Knut, ang. hans räkenskap 536.
Posse (På-), **Nils,** fogde i Eurepää h:d, br. t. 12; [dens.? (Nilus Poe)] omnämnd 350.
Prebenden: S:t Annæ i Åbo 94; S:t Bartholomæi i Åbo 68; S:t Sigfrids i Åbo 89; S:t Johannis i Åbo 93; Själagårds i Åbo 97; S:t Johannis Baptistæ i Växiö 108; S:t Tomas' i Linköping 506.
Prest-, se **Präst-.**
Preussen, fartyg därifr. (pryske skip) förlist vid Elfsborg 133.
Prijs, Lars 373.
Privilegier, ang. Helsingfors stads 101; hansestädernas i England 275; lybeckarnes i Sverige 276 ff.; utdrag af 1523 års dito 317 noten; Öregrunds stads 478.
Profoss, se **Jöran.**
Prostarne i Smål. och Vg., utv. kon. Eriks br. t. 499.
Präster, ang. deras rätt till likstol 166; fr. Danmark få ej mottagas i Smål. 264; i Uppvidinge h:d, sk. höra under Kronoberg 265; i Finland befriade fr. knektgästning 266; **-skapet** (clärkerijet) i Finl., br. t. 434.
Prästgård (Prestgårdh), gd (?) invid Norrköping, sk. läggas under en planerad kunglig afvelsgd 495.
Prästköp (Pre-), by i Hellestads s:n, Finspångaläns h:d, Ög. 510.
Pukestorp, gdsnamn [obest. hvar] 505.
Pundare (-ere), se **Pyndare.**
Pyhy (-hï), **Konrad** (Conradt) **von,** ang. hans i utlandet gjorda gäld och ingångna förbindelser 5—6, 133.
Pyhäjoki, gd i Virmo s:n, Egentl. Finl.; **-fors,** en hammare sk. byggas däri 226.
Pyndare (pundere) [ett slags större besman] 425.
Pyttis, s:n i östra Nyland, ang. marknad där 102.
Påberg, Hans, borgare i Norrköping 498.
Påfvel (Pavall), hyttefogde vid Östra silfberget 564.
Påfvel (Pavell), M:r, se **Schutz, Påfvel.**
Påfvel (Påval) **Hermansson** 359.
Påfvel [Magnusson], hr, kyrkoherde i Floda s:n, utv. kon. Eriks br. t. 521.
Påfvel (Påvell) **Tapetväfvare** (Tapetzrijväffvere), beställningsbr. f. hm 30.
Påfvel (Pavell) **Torstensson,** landsknekt 522
Pärlstickare, se **Hans.**
Pöytis (-to), s:n i Norrfinland 358.

Q.

Qvandt, Heinrich 90 noten.
Qvarn, se **Hammare; Mjölqvarn; -ar** sk. byggas i Finl. 345; kunna drifvas i stillastående vatten 456.
Qvarnen (Qvärnen, Qve-), gd (?) i Halltorps s:n, S. Möre h:d, Smål., sk. läggas under Värnanäs 167, 168.
Qvinnerstad, [i Uppl.] dat.-ort 111.
Qvittobref 9, 17, 30, 35, 41, 43 (2 st.), 51, 52, 53, 54, 64, 67, 70, 80, 81, 82, 84 (2 st.), 98, 109 (2 st.), 118, 122, 137 (2 st.), 141, 147, 148, 153 (2 st.), 154 (2 st.), 155, 156, 161, 163 (2 st.), 169, 170, 173 (2 st.), 178, 186, 188

(2 st.), 192, 197, 202, 205, 210, 212 (2 st.), 230, 233, 236, 248, 254, 255, 256, 272, 274, 318 (2 st.), 326 (2 st.), 331, 332, 342, 343 (2 st.), 345, 346, 348 (2 st.), 349, 351 (3 st.), 357, 358, 369, 371, 379, 390, 391, 394, 404, 424, 442, 538—540.

R.

Ragnhild (Ragniill), hustru, Jöns Olssons enka i Bista 494 f.
Ragunda (Raund), s:n i Jämtl., f. d. präst där, se hr **Anders.**
Ragvald (Rav-) **Halvardsson,** fogde i Masko och Vemo h:d, br. t. 12.
Ragvaldshyttan (Raffvals-) i Garpenbergs s:n, Dalarne, [n. m. ödelagd] 228.
Rappir (-er) [ett slags värjor] 503, 535.
Rasbo, h:d i Uppl. 534.
Rasbo-Kil (-ijl), s:n i Rasbo h:d, Uppl. 534.
Raseborgs (Rasb-) **län** sk. förse Helsingfors med tillförsel 107.
Rasmus, hr, kyrkoherde i Tåby 517.
Rasmus Finnbo, hr Verner Parsbergs fogde 545.
Rasmus Ludvigsson (Lodvijks-) »som hafver våre jordeböcker handemillan» 382; [dens. eller följ.?] 417 (Rassmus Schrifvere).
Rasmus Nilsson (Niels-), f. d. fogde på Hellestads- och Vånga berg 193.
Rasmus Nilsson, skrifvare vid tullkammaren i Stockholm, ö. br. f. hm 106.
Rasmus Ragvaldsson, fogde vid [Östra] Silfberget, br. t. 9, 190, 215.
Raumo Jönsens gränd i Stockholm 522.
Raund, se **Ragunda.**
Ravald, se **Ragvald.**
Reboholm (?), ortnamn 491.
Recke (Reck), **Johann von der,** tyska ordens i Livland ordensmäst., afl. 341.
Redväg (-vegh), h:d i Vg. 113; ö. br. t. allmogen där 248.
Reffznäss, se **Räfsnäs.**
Regna, s:n i Finspångaläns h:d, Ög. 502.
Reiger, Jasper, borgare i Reval 350.
Reineke, Jöran, pass f. hm 510.
Reinhold von Stockholm, knekthöfvidsman, br. t. 267; omnämnd 266.
Restad (Reesta, Riesta), ortnamn [i Ög.?] 496, 515.
Retvick, se **Rättvik.**
Reval (Reffle, Reffel, Räffle, -vhal) och **de revelske,** ang. sjöfarten dit 101 f., 152, 194; br. t. borgmäst. och råd där 117, 340, 349; utv. kon. Eriks br. t. d:o 527; br. fr. dem omnämndt 349; ang. handeln m. 120; ang. Lukas Grefings besvär mot 338 ff., 349 f.; dat.-ort f. Evert Duickers br. t. kon. 541 noten.
Rhein (Reyn), flod i Tyskl. 333.
Ribbing, Kristoffer (Chr-) 465.
Ribbing, Nils, till Svaneryd 325; ang. ett jordbyte m. hm 40; ö. br. på detsamma 44.
Ribboholm, se **Rydboholm.**
Riesta, se **Restad.**
Riitamaa (Ritema, Rithemahe), ödemark i Eurepää h:d, Finl. 91 noten, 114, 214.

Riksregistraturet (rijkzens register) förkommet, misstänkes hafva undanskaffats af Olaus Petri 485, 487.
Riksrådet, Det svenska (the gode men aff rådett) 135; rättegång inför 139; br. t. 1, 352; det norska, br. t. 85.
Ringkarleby (Rinckeby), s:n i Glanshammars h:d, Närike, sk. läggas under Kägleholm 262 f.
Ritema och **Rithemahe,** se **Riitamaa.**
Rodzlagen, se **Roslagen.**
Rogslösa, s:n i Dals h:d, Ög., prästen där, se hr **Nils Tordsson.**
Rolf, hr, »then Dacka förrederen» 551.
Rom 388; dat.-ort för Olai Magni omnämnda br. t. kon. 382; tryckort för Johannis Magni krönika 383; S:t Birgittas hus där 388.
Romfartuna (-fertune), s:n i Norrbo h:d, Vestmanl. 439.
Ronneby (Rotne-), stad i Blekinge 39; ang. Växiö domkyrkas anspråk på en gd där 245.
Rosenberger (Rossenberg), **Joachim** (Ja-), pass f. hm 510; omnämnd 549.
Rosengren, se **Jakob Turesson.**
Roskilsby, se **Ruskelsby.**
Roslagen (Rodz-), ang. förutsättningarna för fiske där 32.
Rostock, br. t. borgmäst. och råd där 77.
Rotneby, se **Ronneby.**
Rud (-t), **Otte,** dansk höfvidsman på Gotland, ang. svar på en hans skrifvelse 410; omnämnd 413, 414 f., 420.
Rudebol (-ll) [?], utjord i Kläckeberga s:n, N. Möre h:d, Smål. 22.
Rudelius, syndicus i Lybeck 280.
Ruskelsby (Råske-, Roskils-) i Stora Åby s:n, Lysings h:d, Ög. 516, 537.
Rustningar till rikets försvar 415.
Rusttjenst 135; ang. dess beräknande i Finl. 164.
Rydboholm (Ribbo-) i Ö. Ryds s:n, Danderyds skplg, Uppl., Per Brahes gd 58 325.
Ryning, Nils, t. Tyresö, qvittobr. f. hm 81.
Ryningh [obest. hvilken] 551.
Ryss (rydz), fången men lössläppt 71.
Ryssland (Rydz-) och **Ryssarne,** underrättelser inhämtade därifr. 72; byteshandel m. dem 120, 221 f.; hafva gjort öfvervåld på finska gränsen 214, 553; försvar mot dem 236; förbud mot utförsel af skinn dit 262; befaradt infall därifr. 431, 434, 439 f., 472 f.; ang. deras handel i Viborg 443; underrättelser fr. gränsen mot 490, 553 ff.; brefdragare därifr. *ib.*; storfursten där, se **Ivan IV Vasiljevitj; Vasilij III Ivanovitj.**
Rådsherrar, församlade till mötet i Elfsborg, br. t. 319.
Rådslag omnämndt i Stockholm 135.
Rågången (landarenen, -mercken) mellan Blekinge och Smål. uppgången 545, 550.
Råskeby, se **Ruskelsby.**
Räf (-ff), **Olof** (-eff), knekt 514.
Räffle, se **Reval.**
Räfsnäs (Reffznäss), gd i Toresunds s:n, Selebo h:d, Södermanl., br. t. fogden där omnämndt 213; skinn därifr. 351; dat.-ort 130—132, 367—369; fogden där, se **Anders** [Hansson] **Skrifvare.**

Rättvik (Retvick), s:n i Dalarne 142 f.; utv. kon. Eriks br. t. allmogen där 530; qvitto på kyrksilfver därifr. 538.
Rödeko (-oo), gränspunkt mellan Blekinge och Småland (vid Östersjön) 545.
Rör [ɔ: skjutvapen] 65, 331; jfr **Skytt; -smed** t. Vadstena 505; se äfven **Silvast, Erik.**
Rörsås (Röss-), by i Ullervads s:n, Vadsbo h:d, Vg. 519.

S.

Sabelfana, se **Anders Nilsson.**
Sachse, Per, hr 33.
Sachsen 333; Gamle kurfursten af (?) 442; se äfven **Katarina; Magnus; Ursula.**
Sachsen, Hans von, orostiftare 375 f.
Sachsse, se **Sasse.**
Sadelmakare, se **Cyrianus.**
Saflr (-phir) 169.
Safviniemi (Saffvenemi), gd i Jääskis s:n i S. Karelen 555.
Saköre 188, 210, 212, 254, 351, 380; vid tullkammaren i Stockholm bortförl. 106; **-smedel** (söfrepenningar) vid Salberget 165; inlevererade fr. lappmarken 404.
Sala landsförs. i Öfvertjurbo h:d, Vestmanl. 526; **grufva,** se **Salberget.**
Salberget (Sale-, Salabergiith) 61; dat.-ort 434—436; d:o f. Lennart Germundssons br. t. K. M:t 556—559; ang. bergsbruket där 17, 62, 414, 556 ff., 560; beställningsbref f. en formsmed där 41; silfver mot förbud köpt där 52; ang. ekonomien där 165; lybeckarne gjort anspråk på andel i 298; underrättelser därifr. önskas 413; ö. br. t. meniga bergslaget där 454; register på skatte- och hjälp-ved dit 525; kock där, se **Herman;** hytteskrifvare där, se **Erik Kelbjörnsson;** silfköpare där, se **Lennart Germundsson.**
Salby (Sale-), by i Kårsta s:n, Långhundra h:d, Uppl. 67.
Salsta (-lista), gd i Flens s:n, Villåttinge (ej Oppunda) h:d, Södermanl., 220.
Salubref 67, 88, 91, 93, 94 (2 st.), 95 (2 st.), 96 (2 st.), 97.
Samsvik, gd i Gladhammars s:n, S. Tjusts h:d, Smål., skeppsbyggeri där 512.
Sand (-en), nybygge [n. m. by] i [Vester-] Fernebo s:n, Vagnsbro h:d, Vestmanl. 524.
S:t Annæ prebende i Åbo 94.
S:t Andreæ dag = 30 November.
S:t Bartolomæi prebende i Åbo 68.
S:t Birgitta, en hennes spådom omnämnd 388; hennes hus i Rom *ib.*
S:t Egidii kyrka i Enköping 255.
S:t Johannis prebende i Åbo 93, 402.
S:t Johannis Baptistæ prebende i Växiö 108.
S:t Olofs kyrka i Enköping 255.
S:t Pauli tid = Påfvelsmässa, 24 Januari.
S:t Paulus citeras 467.
S:t Peders tid = Petri och Pauli dag = 29 Juni 370.
S:t Sigfrids (Siffred) prebende i Åbo 89.

S:t Tomas' prebende i Linköping 506.
Sasse (Sachsse), **Steffan,** borgare i Stockholm, ang. ett hm tillh. strandadt skepp 117; utv. kon. Eriks br. t. 524.
Satakunda (-tegund) 535; menige mans där klagomål 424.
Saxo Grammaticus 383.
Scharenberg (-gk), **Remmert von,** borgare i Reval 350.
Schulenburg, (-gk), **Jakob von der,** öfverstelöjtnant i braunschweigsk tjenst 177.
Schult, Påfvel (Pavel) [dens. som följ.?] 511.
Schutz, Påfvel, M:r, byggmästare i Uppsala, br. t. 13, 15; omnämnd 16, 17, 19, 20, 400, 562.
Schwerin, stad i Mecklenburg, dat.-ort f. hertiginnan Ursulas br. 542.
Schwerin (Sw-), **Werner,** pass f. 507.
Seffred, se **Sigfrid.**
Seittenkaari (Seitzentkeri) [= Seskarön] utanför och tillh. Nedertorneå s:n i Norrbotten, ang. besittningsrätten till 407.
Seland (Sehlandt) 287, 291.
Selebo (Selbo), h:d i Södermanl., br. t. allmogen där 370.
Selö (-a) [Ytter- eller Öfver-?], kyrkoherden där, se hr **Henrik.**
Sem, se **Säm.**
Serkelagz, se **Särkilaks.**
Seskarön, se **Seittenkaari.**
Sevede, h:d i Smål., br. t. allmogen där 4.
Severin (Söffrin, Söffverin) **Jute,** befallningsman på Vesterås slott och i Snäfringe, Siende, Tuhundra och Norrbo h:d 152, 189; fallen i onåd 453; qvittobr. f. hm 163, 188; ö. br. f. hm 524.
Sexmekij, se **Säxmäki.**
Sidentyg sk. införskrifvas fr. utlandet 143.
Sielestugun, se **Skälstuga.**
Sigfrid (-fred) **Jönsson,** fogde på Öland, br. t. 123; utv. kon. Eriks br. t. 499; omnämnd 168.
Sigfrid (Seffred) **Kandia,** se **Kantaia.**
Sigfrid (Siffredt) **Nicolai,** M:r, skolmästare i Skara, ö. br. f. hm 64.
Sigfridsmässan (Siffridz-) [= 15 Februari], marknadstid i Växiö 546.
Sigfridsskäppan [skattetitel] i Växiö stift 157.
Sigge, hr, kyrkoherde i Lofta 532.
Sigge Svensson, fogde öfver biskopslandbönderna i Skara stift 50; ö. br. f. hm 380; qvittobr. f. hm 394; utv. kon. Eriks br. t. 514; hans br. t. kon. omnämndt 541 noten.
Silfberget, se **Gamla Silfberget; Vestra Silfberget; Östra Silfberget.**
Silfverköp (sölff-), böter för 43; misstankar om underslef vid 165.
Silfvermalmstreck vid Noraskog 438.
Silfversparre, se **Nils Pedersson.**
Silvast, Erik, rörsmed 501.
Simon Andersson, tullskrifvare i Stockholm, ö. br. f. hm 106; ang. en hans rättegång 404.
Simon Henriksson 532; ang. en hans skrifvelse fr. Tyskl. 378.
Simon Larsson i Kullersbro, ö. br. f. hm 352.
Simon Nilsson, borgare i Åbo 68.

Simon Nilsson, kammarskrifvare 81, 374, 375, 558, 559.
Simon Persson (Peders-), ö. br. f. hm på klockarebefattningen i Storkyro s:n 423.
Simon Tomasson [Tavast], befallningsman på Åbo 473; br. t. 11, 191, 226, 237, 344, 428, 470; br. fr. hm omnämndt 472; qvittobr. f. hm 371; utv. kon. Eriks br. t. 523.
Simon, se **Öfflät-Simon.**
Själagårds prebende i Åbo 97.
Själland (Siäland) 112.
Sjöfolk (skepz-) sk. värfvas 227.
Sjöröfvare (siöröffvere) fr. Skottland 133.
Skampluner (-pluun, -peluner) [= modeller] till kedjor 151; till byggnad 214.
Skara (Sch-), stad och stift, ärkedjäknegdn där bortförl. 64; utv. kon. Eriks br. t. borgmäst. och råd där 515; prostgdn där 541 noten; ordinarius där, se **Falk, Erik;** f. d. biskopen där, se **Sven Jacobi;** skolmästaren där, se **Sigfrid Nicolai;** fogden öfver biskopslandbönderna där, se **Sigge Svensson.**
Skara (Sch-), **Sven von,** 416.
Skatt, jfr **Lappskatt; -eväsendet** i Stockholm 417 ff.
Skattefisk bortförl. 171 f.
Skattefrihet l. **-lindring** 61, 110, 111, 114, 160, 170, 215, 230, 235, 241, 352, 422, 476, 504, 532.
Skattehemman, ang. deras vidmakthållande 20; få ej köpas af adel eller borgare 470; **-hö** 202.
Skattemedel inlevererade fr. lappmarken 404.
Skatterestantier i Hellestads och Vånga bergslager 193; i Gäsene h:d 233.
Skattesmör, ang. dess lösande m. penningar 131; **-ved** 202.
Skatteökning 233.
Skattläggning i Ösmo och Sorunda socknar 185; i Norrfinland 227; på Ule ärjemark 427; i Askers och Lännäs socknar 429 f.; i Helsingfors län 444.
Skellerstada, se **Skällsta.**
Skenäs (Skede-), gd i Ö. Husby s:n, Östkinds h:d, Ög. 433.
Skeppare, se **Henrik.**
Skeppsbrott 181, 182.
Skeppsbyggare, se **Mats.**
Skeppsbyggeri i Stockholm 3, 418; i Tjust 12; vid Elfsborg 56; i Kalmar 250; vid Samsvik 512; vid Ulfsby 566.
Skillinge, se **Sköldinge.**
Skinn t. byxor böra hellre beredas af get än bock 131; få ej utföras till Ryssl. 262; **-varor** i skatt 153 f., 160; pris på 547.
Skjutsskyldigheten, ang. 4.
Skjutvapen, se **Rör; Skytt.**
Skog, s:n i Helsingl. 443.
Skola upprättas i Arboga 172.
Skottbogar (skotboger) [se Schlyter, Ordbok, s. 566: = bog af dödadt djur, som tillföll den som fällt detsamma] 262.
Skottland, fartyg därifr. (skotteskip) anhållet i Elfsborg 133.
Skram (-om), **Peder,** hr, dansk 546.

Skrifvare, tysk sådan saknas hos kon. 143; se äfven **Anders; Arvid; Bengt; Björn; Frans; Gudmund; Joen; Jöns; Mats; Olof; Peder Olsson; Per; Rasmus Ludvigsson;** jfr **Hytteskrifvare; Kammarskrifvare; Klädskrifvare; Myntskrifvare; Mönsterskrifvare; Stadsskrifvare; Tullskrifvare.**

Skrom, se **Skram.**

Skräddare (schred-), se **Birger; Brynolf; Erik; Henrik; Jöran; Markus.**

Skultuna (Skulf-), s:n i Norrbo h:d, Vestmanl., qvarn där förlänt t. domkyrkan i Vesterås 174.

Skute (Sch-), **Henrik,** ö. br. f. hm 508.

Skute (Sch-), **Sven,** borgare i Stockholm, qvittobr. f. hm 122.

Skyddsbref 89.

Skytt [= skjutvapen i allm., kanoner], gjutning af 56; till Kivinebb fr. Åbo 237; lån af 238; jfr **Falkun; Rör.**

Skytte, Mårten, biskop i Åbo, afl., testamentsmedel efter hm 538.

Skåne (Sch-) 69, 112; [de danske] fogdarne där ang. gränsallmogens fria handel med svenskarne 368; **-sill** (-ld) 191, 199.

Skåning (Schåning), se **Olof.**

Skägganäs (Skeggenes), halfö i Kalmar sund, tillh. Ryssby s:n, N. Möre h:d, Smål., gräfning där 251; ö. br. ang. samma 460.

Skälby, gd (n. m. by) i Lundby s:n, Tuhundra h:d, Vestmanl. 476.

Skällsta (Skellerstada, Schellesta), by i Erentuna s:n, Norunda h:d, Uppl. 253, 429.

Skälstuga (Sielestugun), gd (n. m. by) i Skogs s:n, Helsingl. 442 f.

Skänninge kloster, fogden öfver dess landbor, se **Knut Ingesson.**

Skärsten [= en med svafvel genom smältning förenad metall] 437.

Sködvi (-vij), ort [i Vg.?] 515.

Sköldebref, se **Adelsbref.**

Sköldinge (Skillinge), s:n i Oppunda h:d, Södermanl. 220.

Sköllersta, h:d i Närike, fogden där, se **Lasse Pedersson.**

Skörden, ang. 370.

Slatte, Gustaf [Andersson], Gustaf Finckes morfader 445.

Slatte, Verner 381.

Smed, se **Jöran Påfvelsson; Nils;** jfr **Bössmed; Hammarsmed; Hjälmsmed; Rörsmed.**

Småland 20, 104, 328, 532; öfverskott af löningsmedel där 35; ang. uppskof med lagmanstings hållande där 35, 36; ang. handeln där med danskarne 38, 39; biskopsvisitation där 264; ang. prästerna där 265; årsväxten där 347; ang. knektarnes löning där 395, 398; rustningar där 421; stridssättet där under sista upproret 432, 473 f.; adeln där sk. begifva sig t. Linköping 498; utv. kon. Eriks br. t. fogdarne och prostarne där 499; d:o t. adeln där 511; ang. uppgåendet af gränsen däremellan och Blekinge 541 noten, 545 f., 550.

Smålänning, se **Bengt; Jakob; Joen; Jöns; -ar** arbeta bättre utanför Smål. 547.

Smör, se **Skattesmör.**

Snafvel, Henrik, afl. 430.

Snickare (snidkere), beställningsbr. f. 139, 151; i kon:s tjänst, qvarhållen på Gotland 413, 414; se **Jakob; Jöran van Nürnber**

Solberga (-rg), gd i [Hallsbergs s:n?], Kumla h:d, Närike 534.
Solberga, s:n i Vestra h:d, Smål. 532.
Sole, se **Sulu.**
Sollefteå (Såluthe), s:n i Ångermanl., kyrkoherden där, se **Kristoffer Pauli.**
Somme, se **Germund Svensson.**
Soop, se **Kirstin Ulfsdotter.**
Sorunda, s:n i Sotholms h:d, Södertörn, skattläggning där 185; häradshöfding där, se **Johan Pedersson.**
Span (ss. mått för spanmål) finnes af olika slag: ang. användning af Åbo span och Stockholms span 227.
Spanmålsbehofvet i bergslagen, ang. 9—10, 20; i Finland 238, 347; **-magasin** invid Stockholm 34; **-mätning** 227; **-pris** 57, 183, 196, 211, 227.
Sparre, se **Hebbla** [Siggesdotter]; **Jöran Larsson; Lars Siggesson;** se äfven **Erik Knutsson.**
Sparrsätra (Sparsetra), s:n i Åsunda h:d, Uppl. 170.
Spedt, Friedrich, hertigens af Mecklenburg råd, riddare, br. fr. hm omnämndt 217.
Spelmän sändas till hert. Erik och Johan på Gripsholm 486.
Spetall, se **Hospital.**
Spetz (-dz), **Nils,** K. M:ts köpman i Stockholm, br. t. 411; qvittobr. f. hm 345; omnämnd 346, 393.
Spjutatången (-tongen) [gdsnamn i Blekinge?] 546.
Splijt, Jöns, norsk frälseman, hans gods i Sverige belagdt med qvarstad 63.
Spurila i Pemar s:n, Finl., Margareta [Jönsdotter (Spåres)] gd 409.
Spåre [egentl. **Bergen**], **Erik** [Jakobsson] [till Mälkilä], fogde i Helsingfors, br. t. 12, 101; qvittobr. f. hm 170; omnämnd 120.
Spåre (Spo-), **Peder** [Jönsson] 409 f.
Spåre, se äfven **Margareta** [Jönsdotter].
Stadsskrifvare (i Åbo), se **Jakob.**
Stafrum (staffren!) = mått f. ved.
Stake, Erik, afl., hans enka, se **Cecilia** [Andersdotter (Stjerna)].
Stake, Olof, fogde i Bälinge h:d, br. t. 113; ang. hans utnämning till fogde i Värmland 477.
Stallmästare, kon:s 235.
Stamel, Hans, lybsk krigshöfvidsman 289.
Stegeborg (Stäke-), slott i Gryts s:n, Hammarkinds h:d, Ög. 28, 32, 346; ang. strömingsfisket i skärgården därutanför 213; spanmålsmagasin ditflyttadt fr. Söderköping 496; ett annat (?) d:o, tillh. Erik Hansson 499; ang. dagsverken och annan hjälp dit 507; dat.-ort 25—40; d:o f. drottn. Katarinas br. 540—541; befallningsmannen där, se **Lasse Pedersson; -s län,** bönderna där sk. bygga magasin i Söderköping 496.
Sten, Gamle herr, se **Sture.**
Sten, Unge herr, se **Sture.**
Sten Bengtsson 47.
Sten (-een) **Eriksson** (Erichzsonn) [Leijonhufvud] till Gräfsnäs, rr., höfvidsman på Jönköping, häradshöfding i Gäsene h:d, br. t. 7, 49, 169, 233, 246, utv. kon. Eriks br. t. 498, 507, 510, 518, 523, 536; omnämnd 210, 216, 325 451, 452.
Sten Hemmingsson »som är hos Erik Håkansson» [i Stockholm] 453.

Sten, Jost von, borgare i Antwerpen 143 f.
Stenbock, se **Gustaf Olsson.**
Stenhuggare (-snidare), införskrifna fr. Holland 413, 415, 421; se **Arendt; Lukas.**
Stensvad, gd i Tåby s:n, Björkekinds h:d, Ög. 517.
Stjerna, se **Cecilia** [Andersdotter]; **Otto** [Olofsson].
Stjernkors, se **Måns Nilsson.**
Stockholm (Stocholm) 3, 23, 26, 31, 104, 120, 137, 138, 143, 150, 240, 261, 287 ff., 317 noten, 330 f., 377, 410, 440, 490, 535, 536; vådeld där 8; klädeshandeln där 22; spanmålsmagasin därinvid 34; stenhus på Svartmunkegatan där utbytt mot gd på Lofön 42; rådmän där omnämnda 78; borgare där omnämnda 80, 122, 137, 156, 186, 248, 357, 412, 430, 520; båtled dit fr. Roslagen 87; ö. br. f. tullskrifvarne där 106; rådslag där omnämndt 135; nors dit fr. Viborg 152; ströming dit 191; skepp, påbörjadt i Kalmar, skall färdigbyggas där 250; öl dit från Åbo 344; fartyg dit från Åbo 345; d:o därifr. till Kalmar 377; blodbadet där omnämndt 386; ang. trähusens där bortflyttande 392 f.; om munförrådet på därv. slott 393; omgjutning af kanoner där 396; br. t. borgmäst. och råd där 404; ett Otte Rud tillh. fartyg belagdt m. qvarstad där 413, 415; ang. uppsikten där 416 f.; ang. skatteväsendet där 417 f.; ingen frälsefrihet där 417; ö. br. ang. detsamma 418; skeppsbygge där 3, 418; penningar bet. för att slippa flytta dit 424; ö. br. t. dem, som segla därifr. på Danzig 432; krigsfolket i därom kringliggande h:d sk. uppbådas dit 441; Severin Jutes hus där 453; riksens handlingar misstänkas fördolda där 488; kläde därifr. t. knektarne i Finl. 494; hus där bortförl. 518; utv. kon. Eriks br. t. borgmäst. och råd där 520; bodtomt där bortförl. 522; Raumo Jönsens gränd där *ib.;* inqvartering af tyska knektar där 523; tomter där bortförl. 524; Bredgränd där omnämnd *ib.;* dat.-ort 41—93, 121—130, 166, 181—333, 357—360, 362—366; d:o f. ett kon:s br. t. kon. af Danmark (ej tryckt) 552; d:o f. utv. kon. Eriks br. 518, 527, 532—537; d:o f. Olof Anderssons br. t. kon. 541 noten; befallningsman där, se **Erik Håkansson;** K. M:ts köpman där, se **Spetz, Nils; -s hospital,** ett stenhus fordom detsamma tillhörigt 42; **-s skärgård,** utliggare där 456; **-sspan,** se **Span.**
Stockholms slott 362; ang. handlingarne i kansliet där 8; inventering af fatburen där 31; ang. fiske för dess behof 32; herrekällaren där 361; eldsvådetillbud i mjödkällaren där *ib.;* ang. munförrådet där 393; en andra krutkammare där iordningsställd 413; ang. uppsikten öfver 416. Jfr **Tre kronor.**
Stockholm, Reinhold von, se **Reinhold.**
Stora Tuna, s:n i Dalarne, qvitto på silfver, tillh. kyrkan där 148; ö. br. för kyrkan där 149; dat.-ort 147—148; kyrkoherden där, se hr **Karl.**
Stora Åby (Ååby), s:n i Lysings h:d, Ög. 516.
Storgården i Ulfsby s:n, Finl. 445.
Storkyro (Kyrobominne), s:n i södra Österbotten, klockare där utnämnd 423; kyrkoherden där, se **Jakob Sigfridi.**
Stralsund (Stråls-), br. till borgmäst. och råd där 90 noten; underrättelser därifr. 352.

Stranda (Strände), h:d i Smål., ang. hamnlägenheter och fisket där 23, 24; ö. br. t. allmogen där 460; skattelindring där 504; f. d. fogden där, se **Joen Smålänning.**
Strånge i Ströja 52.
Strå, s:n i Dals h:d, Ög., ang. ifrågasatt rifning af dess kyrka 29.
Strålsund, se **Stralsund.**
Strände, se **Stranda.**
Strängnäs (Strengnes) 375, 491; hustru där testamenterat kon. silfver 9; **stift,** mönsterherrar där 1; adeln där 81; löningsmedel där 212; knektarne i därvarande städer t. Stockholm 441; f. d. biskop där, se **Mattias** [Gregersson]; biskopen där, se **Botvid** [Sunesson].
Ströja, gdsnamn [i Uppl.] 52.
Strömingsfiske 191, 213.
Strömserum (-ssrum, -mrum), gd i Ålems s:n, Stranda h:d, Smål., fogden där omnämnd 26; byggnader där 504 f.; dat.-ort 22—23.
Studerande, svenska, i utlandet 209.
Stufvenäs, gd i Halltorps s:n, S. Möre h:d, Smål., afvel ifrågasatt där 66; skall läggas under Värnanäs 167, 168.
Sture, Sten [Gustafsson] d. ä., (»gamle herr Sten») Sveriges rikes föreståndare, afl. 475, 480, 482, 489.
Sture, Sten [Svantesson] d. y., (»unge herr Sten»), Sveriges rikes föreståndare, afl. 480, 482, 489.
Sture, Svante [Nilsson], hr, Sveriges rikes föreståndare, afl. 480, 482.
Sture (Stuere), **Svante** (Schwandt) [Stensson], hr, till Hörningsholm, rr. 325, 382; en hans rättare omnämnd 113; br. t. 216, 247; utv. kon. Eriks br. t. 500; ö. br. f. hm 401; ett hm affordradt förpliktelsebr. omnämndt 216; fullmakt f. hm ss. häradshöfding i Östkinds h:d 239; ang. hans fångenskap m. m. i Lybeck 306.
Stut, Jöns, landsknekt, ö. br. f. hm 500.
Stut (-tt), **Mats,** fogde på Hökhufvudsberg, qvittobr. f. hm 326.
Stålsmed, se **Jöran Påfvelsson; -smide** vid Betsberg 215.
Stångelod 535.
Städja på hemman 503.
Stäkeborg, se **Stegeborg.**
Stämningsbref 138, 409.
Suderköpung, se **Söderköping.**
Sulu (sole) [= den vid kopparmalmens kallrostning under rostningen af hettan hoprusade malmen] 437.
Sund, by i Alunda s:n, Olands h:d, Uppl. 332.
Sundby i Öja s:n, Vesterrekarne h:d, Södermanl., Lars Siggesson [Sparres] gd 200.
Sunde, Jakob von, köpsven 254, 391.
Sundet, se **Öresund.**
Sunnerbo (Sunder-), h:d i Smål. 497; rådplägn. med adeln där 7; häst där åt brefdragare 180; höfvidsman öfver knektarne där 263, 268; skattepersedlar, anslagna till krigsfolkets underhåll där 268; fogden där, se **Anders Persson** [Lilliehöök].

Susenborg [urspr. namnet på det gamla, måhända af folkungarne byggda, men sedan förfallna slottet i Vadstena, fr. hvilket materialier delvis användes vid birgittinerklostrets uppbyggande] 388.
Svalesjö, se **Svärdsjö.**
Svansryd (-nssrydt) i [?Marks h:d, Vg.], Nils Ribbings gd 44.
Svante, hr, se **Sture.**
Svart, Olof, hert. Johans qvittobr. f. hm 539.
Svart, se **Peder Andreæ.**
Svartmunkegatan i Stockholm 42.
Svedjeland, tionde sk. utgöras däraf 156.
Sven, hr, kyrkoherde i Barkarö, ö. br. f. hm 521.
Sven i Eckebeck 515.
Sven i Restad, länsman, ö. br. f. hm, utfärdadt af utv. kon. Erik 496.
Sven Andersson 510.
Sven Birgersson (Birgeson, -gelson), fogde i Gestrikland, qvittobr. f. hm 53, 390; br. t. 60, 240, 253, 406; utv. kon. Eriks br. t. 536; omnämnd 422.
Sven Bondesson, fogde i Motala, utv. kon. Eriks br. t. 515, 516, 517.
Sven Hansson, fogde i Hammarkinds h:d, utv. kon. Eriks br. t. 496.
Sven [Jakobsson], Mester, se **Sveno Jacobi.**
Sven Joensson, ö. br. f. hm 521.
Sven [Johansson], hr, kyrkoherde i Maling, br. t. 205.
Sven Jönsson, f. d. slottsskrifvare på Vadstena slott 109.
Sven Larsson i Resta, bonde 515.
Sven Månsson, [borgare i Stockholm?], anklagad f. brott mot köphandelsförordn. 404; [dens.?] inblandad i ett beslagsmål 412; hans brygghus omnämndt 524.
Sven Nilsson, fogde i Bro, Håbo och Erlinghundra h:d, utv. kon. Eriks br. t. 494.
Sven Olofsson i Skälstuga, ö. br. f. hm 442.
Sven Pedersson, kon:s småsven 497.
Sven Torstensson, kon:s kammarskrifvare, qvittobr. f. hm 357.
Sven von Schara 416.
Sveno Jacobi, M., f. d. biskop i Skara (»mester Sven i Schare»), br. t. 50; ang. ett jordbyte m. hm 51; qvarlåtenskapen efter hm 394; utv. kon. Eriks br. t. hm 501; omnämnd 514.
Svenske, se **Per.**
Swerin, se **Schwerin.**
Svinfot (-efoot), se **Olaus Magni.**
Svinhufvud, se **Otto** [Olofsson].
Svinskötseln i Vg., ang. 248 f.
Svinstad, s:n i Bankekinds h:d, Ög., sk. läggas under Åtvidaberg 524.
Svärdsjö (Sverd-, Svale-!), s:n i Dalarne, qvitto på silfver, tillh. kyrkan där 147; ö. br. f. kyrkan där 149; kyrkoherden där, se hr **Markus.**
Syn af rågången mellan Blekinge och Småland 545, 550.
Syrianus, se **Cyrianus.**
Sytning 135, 136.
Såluthe, se **Sollefteå.**
Säby, ortnamn 491.
Sälar (själer), ang. förbud mot jakt på dem 28.

Säm (Sem) [= Sämsholm i Säms s:n, Gäsene h:d?], Vg., »fru Karins gd» 139.
Sändebud, fr. Ungern 333; preussiskt i Sverige 374; underrättelser fr. de svenska i Tyskl. 378; svenska vid mötet med danskarne, se **Elfsborg.**
Särkilaks (Serkelagz), **Peder,** M., kanik i Åbo, afl., ang arfvet efter hm 520; hans måg, se **Åcken, Petter van.**
Säter (Säthra, Sättre), kungsgd bredvid staden af samma namn, dat.-ort 149.
Säxmäki (Sexmekij), h:d i Finl., fogden där, se **Hans Olsson.**
Söderby, s:n i Lyhundra h:d, Uppl., n. m. del af Söderby-Karls s:n 86; ö. br. t. allmogen där 87.
Söderfinland (Södre Finl.), del af Egentl. Finl. 88; knekthöfvidsman där 266, 267.
Söderköping (Su-, -ung, -kopinck) 286, 317 noten, 512; värfning där 272; spanmål därifr. t. Finl. 347; borgare där omnämnd 495 f., 498, 508; tvist om gd där 495; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. *ib.;* utv. kon. Eriks br. t. borgmäst. och råd där 496, 499, 500, 511; d:o t. borgerskapet 502; spanmålsmagasin skall byggas där 496; export därifr. af spanmål 513; byfogden där omnämnd 517; kämnererna där 534; **-s hospital,** underhåll där f. Jöns Jute 500.
Södermanland 360; löningsmedel där 212.
Södertelje (Telge, Telige), privilegium på rätten att föra varor öfver näset där 261.
Söderåkra (Södreåker), s:n i S. Möre h:d, Smål. 48; prästen där, se hr **Anders.**
Söderås (-åss) bygdelag i Leksand förlägges till Rättviks s:n 142 f.
Södra Möre, h:d i Smål., knekthöfvidsman där, se **Humpe, Karl.** Jfr **Möre.**
Södra Vedbo, h:d i Smål., ö. br. t. menige man där 508.
Södra Värnaby i Halltorps s:n, S. Möre h:d, Smål. 167, 168.
Södreharg, gdsnamn [i Vg.?] 522.
Södreåker, se **Söderåker.**
Söffrin, se **Severin.**
Sölff-, se **Silf-.**

T.

Tapetväfvare (Tapetzrijväffvere), se **Påfvel.**
Tavast, se **Simon Tomasson.**
Tavastehus (-vestehus), järn dit 120; ryttare förläggas dit 239; befallningsman där, se **Fleming, Herman; län** 536; br. dit 12; förråd därifr. t. Viborg 474.
Tavastgatan (Taveste-, Taffvest-) i Åbo 92, 97.
Tavastland sk. förse Helsingfors med tillförsel 107; värfning där 475.
Taxa 233; af präst 100, 348, 492; del däraf efterskänkt 401, 536; af klockare 423.
Teit (Teijtt), **Jakob,** kon:s kamrerare 163; jfr **Leijt.**
Telge (Telige), se **Södertelje.** Jfr **Täljeby.**
Tendes myre, se **Tensmyra.**
Tenn (theen) till gjutning 25, 26, 396.
Tensmyra (Tendes myre) i Elfkarleby s:n, Örbyhus h:d, Uppl. 406 f., 422.

Test [= den af aska inslagna härd, på hvilken blyet kan skiljas från silfret vid drifning och finering] 565.
Testamente efter präst 17, 170, 178, 230, 390; efter G. Norman efterfrågas 8; efter afl. tjenare 173; efter biskop Mårten [Skytte] i Åbo 538.
Thanne, Stefan, ang. hans tvist i Mecklenburg 397.
Tibble (-bile), s:n i Håbo h:d, Uppl. 420.
Tierp (Tijerp), s:n i Örbyhus h:d, Uppl. 110; fogden där, se **Erik Henriksson;** afl. präst där, se M. **Olof.**
Timmermän (timbermen), brist därpå i bergslagen 14.
Tingsgård [i Finl.] 424.
Tiohärad (Tijh-), lagsaga i Smål., ö. br. t. allmogen där 516.
Tionden (tijende), ang. dess lösande 5, 35, 60, 61, 183, 230, 251 f., 508; bortförl. 108, 149, 380, 391, 496, 511; sk. utgöras af svedjeland 156; ang. dess utgörande i Hagunda h:d 161; d:o i Malungs, Lima m. fl. socknar 205, 206; ang. redovisn. f. och uppbörd af dens. i Österdalarne 206; magasin till dess förvaring i Jersnäs 508; uppbörden däraf i Floda 521.
Tisaren, se **Fysserenn.**
Tjufgods lämnas t. K. M:t 349.
Tjurbo [Öfver- och Ytter-], h:d i Vestmanl., skattelindring där 230 f.
Tjust [**Norra** och **Södra**], h:d i Smål. 242; tionde där anslagen t. hjälp vid skeppsbygge 12; gärden där 27; fisket där 32, 198; byte af spannmål mot malt där 204.
Tjusta, by i Kårsta s:n, Långhundra h:d, Uppl. 66.
Tolck, Hans, afl. i Reval efter ett handgemäng med Jochim Burwitz 527 f.
Tolfstad, se **Vestra Tollstad.**
Tomas (Th-) **Finne,** Joachim Flemings tjänare, föröfvat våldtägt 459.
Tomas (-mmes), **Lille** 505.
Tomas (-mmes) **Mikaelsson,** landsknekt, pass f. hm 518.
Torfast Olsson, borgare i Stockholm, qvittobr. f. hm 80.
Toris i Granbo 188.
Torlax i Nykyrka s:n i Åbo län, Birgitta [Johansdotter (Flemings)] gd 227.
Torneå (Torne, -nö), s:n i Norrbotten 407; ang. därvarande sockenbors handel m. ryssarne 221 f.; **lappmark,** fogden där, se **Olof Henriksson.**
Torpa (Torp), by i Viste s:n, Hanekinds h:d, Ög. 534.
Torpa (-ppa) i Länghems s:n, Kinds h:d, Vg., Gustaf Olsson [Stenbocks] gd 133, 161, 257, 325.
Torpa, s:n i Åkerbo h:d (ej på Rekarne, men på gränsen mot vestra, ej östra Rekarne) 423.
Torsfall (-ldh), gd i Gladhammars s:n, S. Tjusts h:d, Smål. 505.
Torsten, hr, kyrkoherde i Bringetofta, prost i Vestra h:d, utv. kon. Eriks br. t. 533.
Torsten Henriksson, fogde på Åland och Kastelholms slott, br. t. 91, 184; utv. kon. Eriks br. t. 535.
Torsåker, s:n i Gestrikl. 561; ö. br. f. allmogen där 325.
Tott, se **Jöran Åkesson; Karin Axelsdotter.**
Tottkajerfvi, se **Hafregård.**
Trave, flod i Norra Tyskland 288.
Tre kronor (cr-), namn på tornet på Stockholms slott 396.
Tre rosor, se **Gustaf Johansson; Johan Turesson; Lars Turesson.**

Tre strålar [vapenbild], se **Lasse Jönsson.**
Trolle, Arvid (Arffvedt), föreslagen till knekthöfvidsman 368.
Trolle, Erik [Arvidsson], rr., 1511 af rådet vald t. riksförest., afl. 483.
Trolle, Gustaf [Eriksson], ärkebiskop, afl. 386, 483.
Trolle, Ture [Arvidsson till Bergqvara], hr 39, 367, 421, 497; br. t. 45.
Trolle, se äfven **Anna** [Arvidsdotter]; **Birgitta** [Turesdotter].
Trumpetare, se **Kristoffer.**
Trotte Månsson [Ekaslägten], hr, kon:s morbroder, afl. 464.
Tröbo, se **Trögdbo.**
Tröborgen, ortnamn [i Ög.?] 517.
Trögd, h:d i Uppl., fogden där, se **Verme, Håkan.**
Trögdbo, se **Erik.**
Tufve (-ffve), Abraham Eriksson [Leijonhufvuds] tjenare 515.
Tuhundra, h:d i Vestmanl., länsmannen där, se **Bengt Jonsson.**
Tullfisk fr. uppräknade socknar sk. levereras t. kon:s gdr 172.
Tullskrifvare i Stockholm, ö. br. f. dem 106; omnämnd 175.
Tuna, gd och s:n i Tuna läns h:d, Smål., brist på arbetsfolk där 497; hö dit 499; timmermän dit 502; ang. dagsverken m. m. dit 507; **-län,** ang. hamnlägenheter och fisket där 23, 24, 32, 198; gärden där 27; byte af spannmål mot malt där 204; ö. br. t. allmogen där 460; fogden där, se **Anders Östgöte;** f. d. fogden där, se **Nils Birgersson;** skrifvaren där, se **Dominicus.**
Tuna, s:n i Olands h:d, Uppl., ö. br. på vederlagsjord till prästbordet där 332 kyrkoherden där, se hr **Erik Olai.**
Tuna, se äfven **Stora Tuna.**
Ture Pedersson [Bjelke till Salsta], br. t. 1; utv. kon. Eriks br. t. [dens.?] 535.
Ture Persson i Krafslösa 22.
Tverttingsgrufvan på Kopparberget 563 f.
Tveryd, se **Tvärred.**
Tveta, h:d i Smål. 48.
Tvärred (Tveryd), s:n i Kinds och Ås h:d i Vg. 405.
Tynies, se **Tönnes.**
Tynne, Lyder 459.
Tynnelsö, br. t. fogden där omnämndt 213.
Tyresö (-öö) i s:nen af samma namn, Sotholms h:d i Södermanl., Nils Rynings gd 81.
Tyskland (Tysl-) 8, 456; svensk fångslad där 5; kläde därifr. 47; vallmästare därifr. 71; kostnaden f. beskickning dit 81; underrättelser därifr. 112, 119, 378, 550; brefdragare dit 180, 211; bref därifr. omnämndt 271; krigsrustningar där 333; students skuld där betalas i järn 411; spanmålsutförsel dit 508; pass dit 514, 521; laxutförsel dit 522; handtverkare värfvade där 541 noten; träexport dit 567; en kon:s tjenare hemkommen därifr., se **Eichelberger, Kristoffer.**
Tåby (Tåå-), s:n i Björkekinds h:d, Ög., vederlagsjord där 517; kyrkoherden där, se hr **Rasmus.**
Tången, gd i Norska skogsbygds-delen af Norunga s:n, Kullings h:d, Vg. 181
Täljeby (Telie-) i Tibble s:n, Håbo h:d, Uppl. 420.
Tönnes (Tynies) **Olsson,** pass f. hm 511.
Törne, Mats, knekthöfvidsman, utv. kon. Eriks br. t. 525.

U.

Udd Jönsson, borgare i Vadstena 400.
Ugglebo (-boo), se **Ockelbo.**
Ule (-o) ärjemark 427.
Ulf, hertig 112, 132.
Ulf (-ff), **Nils, Olof** och **Sven,** tre bröder, boende på gränsen mellan Blekinge och Småland. 546.
Ulfsby (Uls-, Ulffz-), f. d. stad, kungsgd och s:n i Finl. 227, 445; järn dit 120; ang. jord där tillh. Gustaf Fincke 123; hinder för fisket därinvid 476 f.; skepp byggdt där 566; dat.-ort för Nils Ingessons br. t. K. M:t 566—568; fogden där, se **Kleven, Mats von.**
Ulfstand, se **Lage Truedsson.**
Ullervad (Utlarffve!) [förr Ullervi], s:n i Vadsbo h:d, Vg. 519; Heliga kors gille där omnämndt *ib.*
Ulleråker, h:d i Uppl. 103.
Ulsby, se **Ulfsby.**
Ungern, sändebud därifr. ('thet ungerske sendebudh') 333.
Ununge (-inge), s:n i Närdinghundra h:d, Uppl., prästen (?) där 84.
Uppland (Upl-) 4, 551; rådplägning m. adeln där 7; timmermän därifr. t. bergslagen 14; spanmålspris där 57; spanmål därifr. t. Vestervik 204; årsväxten där 347; missnöje med de adelsmän som lönat krigsfolket där 452 f.
Uppsala (Upsale), stad och kungsgd, ritning (utkast) till slottsbyggn. där 13; dagsverken dit 15; borgare där 43, 52, 103; gd där bortförl. 58; spanmål dit 99; tomter där frånbytta kronan 103; Klostergatan där *ib.*; tomt där bortskänkt 111; Vårfrugatan där omnämnd 327; ang. slottets framtida användning 385; omnämndt 140, 253, 280, 375, 490; dat.-ort 98—109, 111—117; d:o f. hertig Johans br. 538; befallningsmannen på kungsgdn där, se **Jöns Månsson; stift** (stigtt), mönsterherrar där 1; adeln där 81, 82; knektarne i därvarande städer t. Stockholm 441; löningarne där 519; omnämndt 161; [ärke]biskopen där, se **Laurentius Petri; domkyrka,** ang. ett jordbyte 429. Jfr **Gamla Uppsala.**
Uppunde, se **Oppunda.**
Uppvidinge (Upvijdinge), h:d i Småland. 39, 159; biskopsdelen af tionden där bortförl. 108; prästerna där sk. höra under Kronoberg 265.
Upslo, se **Oslo.**
Ursula, hertiginna af Mecklenburg, född hertiginna af Sachsen-Lauenburg, kon. Gustafs yngsta svägerska gm hans 1:a gifte, br. fr. henne omnämndt 463; hennes br. t. kon. 542.
Utförsel af (ossmunds) järn, ang. 121, 536, 537; af skinnvaror t. Ryssland 262; af spanmål 271, 272, 498, 508, 511, 513, 519; däröfver sk. register hållas 479; af lax 522; af feta varor 524; af trä till Tyskl. 567.
Utlarffve, se **Ullervad.**

V. [W.]

Vadsbo (Vas-), h:d i Vg., f. d. fogde där, se **Jöran Arvidsson.**
Vadstena (Vastene, Vadzstene) 272, 508, 514; borgare där 82, 400, 497, 512, 513; snickare dit 151; förnödenheter dit 194, 195; handeln m. allmogen där 196; reflexioner ang. slottet och klostret där 387 f.: lärftsväfnad där 504; rörsmed dit 505; därv. borgares handel m. tyskar 511; ö. br. f. borgmäst., råd och borgersk. där 515; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 508 ff.; se äfven **Laglösköping, Susenborg; kloster,** ö. br. f. nunnorna där 513 (2 st.); **slott,** spanmål dit 29; knektar dit i arbete 503, 509; arbetsfolkets löning där 523; befallningsmannen där, se **Bulgrin, Joakim.**
Vagnsön (Vangz-), n. m. Kastellholmen invid Stockholm 34.
Vaksala (Vax-), h:d i Uppl. 534.
Valborg Torkelsdotter, abbedissa i Nådendals kloster, afl. 344.
Valborgsmessa (-burgemesse) = 1 Maj.
Valby, se **Vallby.**
Valentin (-tijn), se **Koott; Lüttich, Valentin von.**
Valjö, se **Valö.**
Vallby (Valby), s:n i Österrekarne h:d, Södermanl., afl. präst där, se hr **Lars.**
Vallsnäs (Vals-) i Unnaryds s:n, Vestbo h:d, Smål., Lasse Jönssons [Tre strålar] gd 263, 268.
Walter, Simon, se **Wolder.**
Valö (Valj-, -lij), s:n i Frösåkers h:d, Uppl. 86, 111; ö. br. t. allmogen där 87.
Vangzö, se **Vagnsön.**
Vapensyn, se **Mönstring.**
Vartofta (-toffte), h:d i Vg. 44.
Varuprisen, öfverenskommelse därom (»förening uti köpzhandeln») 83.
Varuskrifvaren i Norrköping 195.
Vasa, se **Birgitta** [Kristiernsdotter]; **Kristiern Johansson.**
Vasili III Ivanovitj, storfurste af Ryssland, afl. 435.
Vassunda, s:n i Erlinghundra (ej Håbo) h:d, Uppl. 420.
Vastenow, Tomas 511.
Veby, se **Viby.**
Veckelax, se **Vekkelaks.**
Vedbo, h:d i Smål. 48; jfr **Södra Vedbo.**
Vederdöpare hafva inritat sig i Danmark, men fördrifvits 264.
Vederlag åt prästerna [i Tveta h:d] 508.
Vederlagsjord f. Tuna prästbord 332.
Vedexport till Reval fr. Finl. 102.
Vekkelaks (Veckelax), s:n i Östra Nyland, ang. frälsemännens där (de s. k. Vekkelaks-knaparnes) skatt 171.
Vekmandzhytten, se **Vikmanshyttan.**
Venngarn (Väne-), gd i S:t Olofs s:n, Erlinghundra h:d, Uppl. 375.
Verden, tyskt stift 335.
Vereboda, se **Väreboda.**
Verk [= den kallrostade kopparmalm, som skall smältas på sulubruk till skärfsten] 437.

Vermdö (-öö), s:n och skplg i Södertörn, qvitto på kyrksilfver därifr. 274; kyrkoherden där, se hr **Mikael.**

Verme, Håkan, fogde i Enköping och kringligg. h:d, af hvilka särskildt nämnes Trögd, br. t. 170; qvittobr. f. hm 255.

Vernenäs, se **Värnanäs.**

Vest, Jakob, fogde på Väsby gd, br. t. 61, 230; utv. kon. Eriks br. t. 533.

Vestbo, h:d i Smål., höfvidsman öfver knektarne där 263.

Vestby, se **Väsby.**

Vesterbotten, ö. br. f. birkarlarne där 159; skattemedel därifr. 342, 343; fogden där, se **Jöns Håkansson;** lappfogden där, se **Olof Nilsson.**

Vesterfernebo (Fernebo), s:n i Vagnsbro h:d, Vestmanl. 524.

Vestergötland 44, 229, 232, 244, 252, 286, 426; rådplägn. med adeln där 7; löning af krigsfolket där 236, 395, 506; ö. br. t. allmogen i åtsk. h:d där ang. svinskötseln 248; ö. br. på gods där 257; ang. där använda, olika slag af besman 425; ö. br. t. allmogen där 445; kon. tänker ditresa 489; utv. kon. Eriks br. t. fogdarne och prostarne där 499; d:o t. adeln där 511; ståthållaren där, se **Gustaf Olsson** [Stenbock].

Vesterlöfsta, se **Löfsta.**

Vesterlöt, se **Vistlöt.**

Vestermo, s:n i Vesterrekarne h:d, Södermanl., förlänt t. Lars Siggesson [Sparre], får behållas af hans enka 200.

Vestern, ortnamn [i Tunalän l. Tjust?] 198.

Vesterrekarne, h:d i Södermanl., anvisas till socknegång åt djeknarne vid Arboga skola 396.

Vestervik (-vijck, -vick), stad och s:n i S. Tjusts h:d, Smål. [= n. v. Gamleby] 40, 204, 322, 536; värfning där 272; utv. kon. Eriks br. t. borgmäst. och råd där 499; d:o t. borgerskapet 502; dat.-ort 23—25.

Vesterås (-års, Västeråhss, Vestrasse) 52, 441, 490, 520; borgare där 52, 380, 461; tomt där bortförl. 92, 461; byte med de fattige där 163; ö. br. på en tomt f. domkyrkosysslomannen där 174; Prosttomten där *ib.;* Jöns Anderssons gård där 461; dat.-ort 139—140, 153—183, 405—434, 436—438, 458—477; d:o f. utv. kon. Eriks br. 494, 519—526, 527; d:o f. hert. Johans br. 538—539; befallningsman där, se **Severin Jute; län** 202, 459; **stift,** mönsterherrar där 1; adeln där 81; löningsmedel där 212; knektarne i därvarande städer t. Stockholm 441; kon:s landbofogde där, se **Lasse Eriksson;** biskopen där, se **Henrik** [Johansson]; **domkyrka,** ö. br. f. henne 174; för sysslomannen vid *ib.*

Vesterås recess och ordinantia åberopad 58, 68, 93, 111.

Vestgöte, se **Joen; Jöns; Olof.**

Vestra (Västre), h:d i Smål. 39.

Vestra Husby (-eby), s:n i Hammarkinds h:d, Ög. 496.

Vestra silfberget (sölff-), qvitto på silfver därifr. 137; arbetsfolk dit 146 f.; vedbehofvet och byggnader där 192; fläsk dit 202; ved dit 205, 206; för många fogdar och arbetare där 403, 564; ang. bergsbruket där 564 f.; dat.-ort 151—152; d:o f. Olof Knutssons br. t. K. M:t 560—566; skrifvare där, se **Joen Andersson;** fogdar där, se **Anders Hansson; Berg, Joen; Erik Trögdbo; Nils Smed.**

Vestra Stenby, se **Kälfvasten.**

Vestra Tollstad (Tolfstad), s:n i Lysings h:d, Ög. 408.

Vettelösa, se **Vättlösa.**
Vexiö l. **Vexö** i Kangasala s:n, Finl., Jöns Vestgötes gd 135; därunder förut »varit mest skattejord» 567.
Vexiö, jfr **Växiö.**
Viborg (Vij-) 237, 369, 473; spanmål dit 104; ang. tillförseln dit 107; järn dit 120; ang. sjöfarten därifrån på Reval 152, 194; bössmed dit 152 f.; skolmästarens gd där sk. användas t. afvelsgd 194; borgarne där befriade fr. knektgästning 266; fetalier dit 435, 474; ang. handeln där m. ryssar och holländare 443; **-s län** sk. förse Viborgs stad med tillförsel 107; fogdarne där. sk. bistå byggmäst. vid Kivinebb 236; fogdar där, se **Bertil Jöransson** och **Posse, Nils;** befallningsman där, se **Måns Nilsson** [Stjernkors].
Viby, gd i Harbo s:n, Våla h:d, Uppl. 113.
Wichten, Thomas van, lybsk borgmästare 294, 297.
Vichtis (Victis), s:n i Vestra Nyland, afl. präst där, se **Bertil** [Hansson].
Vifolka (Vijfolcke), h:d i Ög. 511.
Vik (Vijck), gd i Vestra Husby s:n, Hammarkinds h:d, Ög. 496.
Vikmanshyttan (Vekmandz hytten) i Hedemora landsförs., Dalarne 531.
Vikt, ang. orätt sådan, se **Besman.**
Vin sk. införskrifvas fr. Danzig 362.
Winholdt, Simon, lybsk krigsöfverste 289.
Vinstorp [n. m. Vinsarp] i Dalums s:n, Redvägs h:d, Vg., fru **Anna** [Karlsdotters] gd 45; **-a-ätten,** se **Anna** [Axelsdotter].
Vinäs i Eds s:n, N. Tjusts h:d, Smål., Birger Nilsson [Grips] gd 325.
Virmo, s:n i Norrfinl., taxan däraf 348; kyrkoherden där, se hr **Olof.**
Visby (Wispue) 297.
Visitation (biskops-) i Smål. 264.
Wismar (-er), stad i Mecklenburg 543.
Vissefjerda (Ve-), s:n i S. Möre och Konga h:d, Smål. 551.
Vist, s:n i Hanekinds h:d, Ög. 534.
Viste, h:d i Smål. 48; fogde (?) där, se **Nils Pedersson.**
Vistlöt (Vesterlött), by i Örtomta s:n, Bankekinds h:d, Ög. 497.
Vojakala (Voijchala), by i Nedertorneå s:n, Norrbotten 424.
Wolder (Wå-, Walter), **Simon,** ang. de ärender han sk. beställa i utl. 441, 456; följeslagare åt hm 463; omnämnd *ib.*; rekommendationsbr. f. hm 470.
Vongaberg, se **Vångaberg.**
Vådeld orsak t. skattefrihet 111, 170; jfr **Stockholms slott.**
Våghals, se **Hans.**
Våldtägt 459, 500.
Vånga [i Vg.] 541 noten.
Vånga (Von-) **berg** i Finspångaläns h:d, Ög., skatterestantier där 193; fogden där, se **Olof Vestgöte;** f. d. fogden där, se **Rasmus Nilsson.**
Vårfruberga, kungsgård [n. m. Kungsberg], förut kloster i Fogdö s:n, Åkers h:d, Södermanl., dat.-ort 369.
Vårfrugatan i Uppsala 327.
Väddö (Vädön, Vädöö), s:n och skeppslag i Uppl., ang. uppränsning af därvarande farled 86, 87; ö. br. t. allmogen där 87.
Vänegarn, se **Venngarn.**

Väreboda (Ve-), gd [i Tunaläns h:d?] 26, 27, 59, 68.
Värend 497.
Värmland (Verme-) 232; ang. där utspridda rykten 70, 71; fogde där, se **Måns, Långe; Stake, Olof.**
Värnanäs (Verne-), gd i Halltorps s:n, S. Möre h:d, Smål., afvel ifrågasatt där 66, 167, 168, 329; om ett stenhus' byggande där 329.
Värnebo, se **Södra Värneby.**
Väsby (Ves-, Vess-, Vest-), kungsgd invid Sala 42, 190; dat.-ort 140—141, 438—458; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 494, 526.
Väster-, se **Vester-.**
Vättlösa (Vette-), s:n i Kinne h:d, Vg. 500.
Vätö (-the), s:n i Bro skplg, Uppl. 86; ö. br. t. allmogen där 87.
Växiö (Ve-) 39; S:t Johannis Baptistæ prebende där 108; **domkyrka,** ang. dess anspråk på en gd i Ronneby 245; **stift,** rådplägn. m. adeln där 7; ö. br. t. allmogen där 156; ordinarius där, se **Nils Kanuti.**

Y.

Ydre, h:d i Ög. 48; ang. gärden där 504; häradshöfding där, se **Henrik Pedersson.**
Ynseguld 343.
Ytter-Selö, se **Selö.**
Ytter-Tjurbo, se **Tjurbo.**
Yxnäs [i Smål.?], dat.-ort f. Nils Helsings br. t. kon. 541 noten.

Å.

Åbjörn (A-) **Svensson** i Rörsås 519.
Åbo (Abo) 120, 229, 317 noten, 345, 347, 536; borgare där 68, 88, 92—97, 381, 535; tomt där såld 67, 88, 91—97; St. Bartholomæi prebende där 68; Aningesgatan där 88; Ågatan där 89; S:t Sigfrids prebende där *ib.*; Tavastgatan där 92; Djäknegatan där *ib.*; S:t Johannis prebende där 93; gamla kommunhuset där 94, 95, 96; S:t Annæ prebende där 94; Själagårds prebende där 97; Kyrkogatan där *ib.;* Tavastgatan där *ib.;* underhåll af korpräster där 100; ang. tillförseln dit 107; ryttare förläggas dit 239; ett kronans hus där upplåtes åt Henrik van Münster 402; stulna penningar dolda där 428; borgare där köpt skattegods 470; utv. kon. Eriks br. t. borgmäst. och råd där 520, 535; dekan där, se hr **Peder Ragvaldi; län** skall förse Åbo stad med tillförsel af lifsmedel 107; fogdarne där sk. tillhållas att rätta sig efter kon:s mandat 237; adel där köpt skattegods 470; förråd därifr. t. Viborg 474; **slott,** skytt därifr. t. Kivinebb 237; gammalt öl där 344; befallningsman där, se **Simon Tomasson** [Tavast]; **span,** se **Span; stift,** f. d. biskopen där, se **Skytte, Mårten.**
Åby, gd i Vesterviks (nu Gamleby) s:n, S. Tjusts h:d, Smål., förl. t. Joachim Bulgrin 322.
Åby (Åå-), se **Stora Åby.**
Ågatan (Åå-) i Åbo 89.

Åken (Ocken), **Peter van,** borgare i Åbo 520.
Åker, h:d i Södermanl., br. t. allmogen där 370; fogden där, se **Bengt Nilsson; Peder Pedersson.**
Åkerbo, h:d i Vestmanl. 430; anvisas t. socknegång åt djeknarne vid Arboga skola 396; fogden där, se **Nils Tulesson.**
Åland, spanmål dit 91; ang. sjöfolkets där anställning i kronans tjänst 184.
Ålem, s:n i Stranda h:d, Smål. 48; dat.-ort 12—13.
Ångerman, Påfvel, borgare i Gefle, qvittobr. f. hm 212; omnämnd 328.
Ångermanland 160; br. t. allmogen där 62.
Årsta (Åsta), gd i Sköldinge s:n, Oppunda h:d, Södermanl. 220.
Årsunda (Åhr-), s:n i Gestrikl. 406 f.
Ås (Åsshäredt), h:d i Vg., ö. br. t. allmogen där 248.
Åsarp (Åssorp, -årp), gd och s:n i Kinds h:d, Vg. 44.
Åsheda (Åsseda), s:n i Uppvidinge h:d, Smål., ö. br. t. allmogen där 158.
Åsta, se **Årsta.**
Åtvid (Otvedh), s:n i Bankekinds h:d, Ög., sk. läggas under Åtvidaberg 524.
Åtvidaberg (Otvedzberg, Åtvitz-), kopparbergslag i Åtvids s:n, Bankekinds h:d, Ög. 508; dat.-ort f. utv. kon. Eriks br. 515; ang. spanmålsbehofvet där 10; befrielse fr. dagsverksskyldighet dit 12; fisk dit 213; div. arbeten där 504; ang. dagsverken m. m. dit 507; bast och virke dit *ib.*; åtsk. socknar sk. läggas under 524; fogden där, se **Engelbrekt Olsson.**

Ä.

Ädelemän, se **Adelsmän.**
Äktenskap (echte-), ang. dess hållande i hälgd 269.
Ängeby (Enge-), ortnamn 351.
Ängsholm (Enges-), namn på en kon:s gd 491.
Ärjemarken (eriemarchen) [= odlingsbar mark] i Eurepää h:d 91; i Österbotten 166, 567; i Pite lappmark 406; kring U e 427.
Äs (-ss), by i Hernevi s:ns Upplandsdel, Lagunda h:d 533.
Äsbjörn, se **Esbjörn.**
Äurope h:d, se **Eurepää.**

Ö.

Ödeshemman upptaget 128.
Öfflätt [= oblat] **-Simons** gd i Åbo 97.
Öffvenssiö, se **Ofvansjö.**
Öfver-Selö, se **Selö.**
Öfver-tjurbo, jfr **Tjurbo.**
Öja, s:n i Vesterrekarne h:d, Södermanl., förlänt t. Lars Siggesson [Sparre], får behållas af hans enka 200.
Ökna (-nö) i Floda s:n, Oppunda h:d, Södermanl., Knut Knutsson [Lillies] gd 212, 360.
Ökulsby (?), ortnamn 511.

Öland 9, 28, 48, 84, 382; ang. värfning och skeppsbygge där 123; oxar därifr. t. Kalmar 131; boskap därifr. t. Värnanäs 168 f.; skeppsbrott vid södra udden af 182; del af fodringen där efterskänkes 249—250; värfning af sjöfolk där 272; ang. krigsfolkets mönstring och aflöning där 376 f.; **-shästar** (gångklippere) 442.
Örby (Öre-), by i Vassunda s:n, Erlinghundra (ej Håbo!) h:d, Uppl. 420.
Örby, gd i Vendels s:n, Örbyhus h:d, Uppl. 31, 172, 422; arbetare förolyckade där 110; dat.-ort *ib.*
Örebro, ang. det ödelagda klostrets där egendom 219; dat.-ort 380, 392—394; **slott** och **län,** ny slottslofven där 200 f.; inventering där efter Lars Siggesson [Sparre] 218 f.
Öregrund, stad i Uppl., stadfästelse på dess privilegier 478.
Örenn, se **Kungsör.**
Öresta, se **Örsta.**
Öresund (Sund) 112, 287, 314, 317 noten.
Örn, se **Kungsör.**
Örnefot, se **Olof Pedersson.**
Örsta (Öre-), by i Kumla s:n och h:d, Närike 534.
Örtomta (Öretompte), s:n i Bankekinds h:d, Ög. 497; kyrkoherden där, se hr **Måns.**
Ösbo, se **Östbo.**
Ösbäck, gd i Laske h:d, Vg. 134.
Ösmo (Öss-), s:n i Sotholms h:d, Södertörn, ang. ny skattläggning där 185; qvitto på en kyrkkrona därifr. 326; häradshöfding där, se **Johan Pedersson.**
Östbo (Ösbo), h:d i Småland, höfvidsman öfver knektarne där 263.
Österbotten (Östre boten, bothnen) 100, 423; ang. ärjemarken där 166; ang. Lars Fordells uppdrag där 261; fogden där, se **Bagge, Joen.**
Österby, gd i Films s:n, Olands h:d, Uppl. 172.
Österdalarne, ang. redovisning för och uppbörden af tionden där 206; utv. kon. Eriks br. t. allmogen där 530; **-s kontrakt,** prosten där, se hr **Erik** [Ingevaldsson].
Östergötland (Östörgödl-, -gött-) 175, 240, 252, 286, 352, 408, 433, 548; rådplägn. m. adeln där 7; spanmålspris där 57, 211; br. t. alla fogdar där 183; d:o omnämndt 211; ang. handeln mellan borgare och bönder där 196; ang. strömingsfisket i därvar. skärgård 213; socken där sk. förlänas åt Svante Sture 217; årsväxten där 347; knektarnes löning där 395; kon. Eriks resa dit sk. uppskjutas 462; gärd där pålagd af mönsterherrar *ib.*; utv. kon. Eriks br. t. fogdarne där 497; d:o t. adeln där 511; borgläger där 532; marknaderna där 546.
Österhärad, se **Östra.**
Österlånggatan (Östre longgatun) i Stockholm, hus där bortförl. 518.
Österrekarne, h:d i Södermanl. 423; ang. utgörandet af vissa skattepersedlar där 201 f.
Östgöte, se **Anders.**
Östkind, h:d i Ög., häradshöfding där, se **Sture, Svante.**
Östra (Österhärad), h:d i Småland. 39; ang. dagsverksskyldigheten där 250.
Östra Fernebo (Fä-), s:n i Gestrikl. 561.
Östra Husby (Huseby), s:n i Östkinds h:d, Ög. 499.

Östra silfberget, arbetsfolk dit 146 f.; bergsbruket där 190, 563; fogde där, se **Rasmus Ragvaldsson**; byttefogde där, se **Påfvel.**

Rättelser.

S. 352, rad	1	*står* Scrifvere	*läs*	Scrifvare.
	2	» råa	»	råå.
	11	» nadh	»	nadhe.
	15	» Kullesbrroo	»	Kullesbroo.
	21	» under 1554	»	anno 1554.

6000254692
Göteborgs universitetsbibliotek